http://www.dhammadownload.com

A WORK THAT CAN CONFER PEACE AND HAPPINESS OF BODY AND MIND ON ONE THROUGH A SUCCESSION OF IMPROVING STAGES OF ONE'S EXISTENCE.

သုံးဘာသာသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း

TRI-LINGUAL BOOK OF ABHIDHAMMATTHA SANGAHA

based on

U SHWE ZAN AUNG'S

COMPENDIUM OF PHILOSOPHY

Compiled by

U THANT ZIN (THA ZIN NI)

PALI(IN TWO SCRIPTS, BURMESE AND ROMAN)- BURMESE - ENGLISH, EASY TO UNDERSTAND, DISCERN AND NOTE.

ဦးသန့်ဇင် (သဇင်နို)

http://www.dhammadownload.com

စာကြည့်တိုက်မှူးထံတွင် ရှိသည်

ပုဂ္ဂလပဉ္ဇတ်ကျမ်းတွင် ဤစကားကဲ့သို့ ဆိုထားသည်

ကိုးသက်ဖြူ (ဘဝတွင်)
၁၄. ဖွင့်ဆိုပါ။
ကိုးဘဝတွင်

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

စိတ်နှစ်ပါး ဘဝအဆင့်ဆင့်
မြှင့်ပြည့်စုံ ငြိမ်းအေးသော
ငြိမ်း သာမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့်
အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟကျမ်း

ဆရာကြီး ဦးရွှေဇံအောင် ရေးသားပြုစုခဲ့သော

COMPENDIUM OF PHILOSOPHY

အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟကျမ်း

- ကို -

အခြေပြု၍ စီစဉ်အပ်သော

သုံးဘာသာ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း

ပြုစုသူ - ဦးသန့်ဇင် (သဇင်နီ)

အင်္ဂလိပ ပါဠိ - ၂ - မျိုးမြန်မာအက္ခရာ - ၄ - မျိုး
သိလျှယ် - မြင့်လျှယ် - မှတ်လျှယ်စေရန်
ပြုစုတင်ပြသောကျမ်း

http://www.dhammadownload.com

ပထမအကြိမ်- ၁၉၉၁ [redacted]

စောင်ရေ- ၂၅၀၀

တန်ဘိုး-ကျပ်-၂၀၀/-

ကျမ်းပြုစုသူ- ဦးသန့်ဇင် (သဇင်နီ)(မူပိုင်)
အမှတ် ၁၄-ပိုလ်ရွှေလမ်း၊ (မောင်ခိုင်လမ်း)
ဖုန်း-၇၄၆၁၇

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၅၂၀/၈၉ (၉)
၂၉ ရက် စက်တင်ဘာလ
၁၉၈၉ ခုနှစ်။

ပုံနှိပ်သူ - စန္ဒာပုံနှိပ်တိုက်၊ (မြ-၀၁၄၆၁)
ဒေါ်အိုင်ရင်းတင်လှ

အမှတ် ၂၉၃၊ မဟာဗန္ဓုလပန်းခြံလမ်း၊
ရန်ကုန်။

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၄၀၆/၈၉ (၁၀)
၉ ရက် [redacted]
၁၉၈၉ ခုနှစ်။

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစောခိုင် (၀၀၅၆)
မြို့မစာအုပ်စဉ်
၁၄၁၊ ပိုလ်ချုပ်လမ်း။

မျက်နှာဖုံး- စန္ဒာပုံနှိပ်တိုက်၊ (မြ-၀၁၄၆၁)

http://www.dhammadownload.com

ဘဝသခင်ကျေးဇူးရှင် ဇာလီတောင် ဆရာတော်ဘုရားအမှူးပြု၍ စလင်းကန်လယ်ဆရာတော်၊ ကျောက်မဲတောင်ဆရာတော်၊ သပြေကန် ဦးဝါသေဋ္ဌာဘိဝံသ ဆရာတော်၊ ဆရာကြီးဦးအောင်သော်နှင့်တကွသော အနန္တောအနန္တဂိုဏ်းဝင် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်အပေါင်းတို့အား လှိုက်လှဲကြည်နူးစွာ ဤကျမ်းစာအုပ်ဖြင့် ပူဇော်ကန်တော့အပ်ပါသည်။

(၂၇-၅-၈၈) ဦး သန့်ဇင် (သဇင်နီ)

http://www.dhammadownload.com

"The gift of the Dhamma"

The initial cost of publishing this work has been borne by the compiler himself as a gift of the Dhamma.

Dedicated as this work is, to the well-being of the people of the world, to their relationship in peace and harmony, and a just and equitable promotion of their material prosperity, it is hoped that a publication trust fund may be created so that complimentary copies of this work may be presented to those who have rendered distinguished service in the cause of human welfare, regardless of race, nationality religion or creed.

"ဓမ္မဒါန"

ကျွန်းအကျိုးပြုလိုငှါအတွက် ငါ့ဝတ္ထုတော်ဟု ထုတ်ဆောင်ရိုင်းဖို့ ဤကျမ်းစာအုပ်ကြီး ဓမ္မဒါန အဖြစ် အဂုံတည်အပ်ပါသည်။

ကမ္ဘာအရပ် ကမ္ဘာသား တစ်ပုဂ္ဂိုလ်း စည်းလုံးညီညွတ်မှာ. ပါရဂူဘဲ ဆက်ဆံရိုင်ရွေး ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ပြောင်းအေး ချမ်းသာ ရိုင်ရွေး တရားမျှတစွာ စီးပွါးဖာထွေ ရိုင်ရွေး စသည်တို့ကို ဦးတည်ချက်ထား၍ ဤကျမ်းစာအုပ်ကြီး ပုဂ္ဂိုလ်ဝတ္ထုများကို ကျေးဇူးမရှိ ကသာမရှိ ကျွန်းအကျိုးပြုလိုငှါ ဘွင် ကိုးဘုံလော ပုဂ္ဂိုလ်များအား ဘိုးမြင့်ရိုင်ဖို့ ဂုဏ်ယူကြိုးပမ်းဖြစ်ပါသည်။

ဘိုးမြင့် (ဦးသန့်ခေါင်) (သရဏဂုံ)

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

မေတ္တာ၏အရိုင်အာဝါသ • SANCTUARY OF METTA.

http://www.dhammadownload.com

မေတ္တာ၏ အရိပ်အာဝါသ

မေတ္တာ၏ ထန်ခိုးသည် - အေးငြိမ်းစေ၏၊ ညီညွတ်စေ၏၊
သာယာစေ၏၊ မျှတစေ၏၊
ရှန်ကင်းစေ၏၊ နူးညံ့စေ၏၊
လက်နက်အဆိပ်အတောက်ကို ပြယ်စေ၏၊
ဤမေတ္တာနယ်တွင် သက်ရှိသက်မဲ့ ဟူသမျှတို့သည် ချမ်းသာပျော်ရွှင်ကြကုန်၏။

မေတ္တာလွှမ်းခြုံထွက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း
တည်ကြည်ခြင်း၊ ညှာတာခြင်း၊
စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ကြင်နာခြင်း၊
ကယ်တင်ခြင်း၊ ရက်ရောခြင်း၊
မြတ်နိုးယုယခြင်း၊
လှိုင်းတို့ဖြင့် လောကတစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံလျက်။

ဤတော၊ ဤတောင်၊ ဤဒေသရိပ်ဝှမ်းရှိ သစ်ပင်ပန်းမန်အပေါင်းတို့သည်
မေတ္တာ၏ အရှိန်အဝါကြောင့်
စိမ်းလန်း၏၊ စိုပြည်၏၊
လှပ၏၊ ရနံ့လှိုင်၏၊
ပန်းအလှတို့သည် ကြည်နူးဖွယ်ဆောင်၏၊
ရွက်ဝါ၊ ရွက်စိမ်းတို့သည် အရိပ်အာဝါသဖြန့်မိုးလျက်ရှိ၏။

မေတ္တာလွှမ်းသော ထောရိဝ်သာဝယ်
သေးငယ်သော ပိုးမွှားတို့သည် ရွှင်မြူးလျက်၊
ငှက်ရောင်စုံတို့သည် ရစ်ဝဲပျံသန်းလျက်၊
နူးညံ့သော ယုန်ငယ်တို့သည် ထိတ်လန့်ကင်းလျက်၊
ကြမ်းတမ်းသော သားရဲတို့သည် သိမ်မွေ့ငြိမ်ဝပ်လျက်၊
ကြောက်လန့်လွယ်သော သမင်ငယ်တို့သည်တုန်လှုပ်ခြင်းမှ ကင်းလျက်။

SANCTUARY OF METTĀ

The Virtue of Mettā, the loving kindness generates,
peace, harmony,
prosperity, equality, security and gentleness,
and heals wounds, obliterates venoms.
In the domain of Mettā, both living and non-living are rapt in joyous bliss.

A personage cloaked and wrapped in Mettā,
overwhelms the world together with waves of
solemnity, sympathy,
protective embrace, kindness,
redemption, generosity,
and tenderly endearments.

Trees and plants around and about the woodland, mountains, shaded vale and dale,
thrive and bloom, become green, bright
beautiful and sweetly scented through
Vivacity of Mettā's resplendence.
Splendour of flowers is delightfully preasurable.
Canopy of leaves with tints of yellow and green gives spreading shade.

In the sylvan refuge, engulfed and folded by Mettā,
tiny insects joyously thrive,
multi-coloured birds hover about,
meek and mild hares unfrightened,
wild carnivorous beasts tamed and placid,
panicky little deers unperturbed by dint of fear.

http://www.dhammadownload.com

လျှိုမြောင်ကြားမှ စီးဆင်းသော စမ်းရေသည်လည်း

အေးမြပေ၏၊ ကြည်လင်ပေ၏၊
သာမောပေ၏၊ အင်အားပြည့်စေ၏၊
ရသာချိုမြိန်စေ၏၊ ကြာပန်းတို့ကို တင့်တယ်စေ၏၊
သောကကို ကင်းစေ၏။

မေတ္တာထုံသော ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်၏ အရိပ်အာဝါသရှိ ဤတော ဤတောင် ဤဒေသတွင် သက်ရှိသက်မဲ့ သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ချမ်းမြေ့ခြင်းအရသာ အတိခံစားကြရစဉ်။

အခြားတစ်ဘက်ရှိ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ထူပြောသော ဒေသတွင်ကား၊

လောဘကြောင့် ပို၍လိုချင်လာကြသည်၊
ယှဉ်ပြိုင်လာကြသည်၊
စီးပွားရေး နယ်လှလာကြသည်၊
ဝါဒတိုက်ပွဲ ဆင်လာကြသည်၊
စစ်အင်အား တိုးတက်လာကြသည်၊
လက်နက်လွန်ကဲ ထုတ်လုပ်လာကြသည်၊
ကမ္ဘာဖျက် လက်နက်စွမ်းများ ဖန်တီးလာကြသည်။

လောဘမှ ဒေါသနယ်သို့ ကူးလေသော်၊

ဒေါသကြောင့် ရန်စကား စောင်လာကြမည်၊
ငြင်းခုံမှုများ ထူလာကြ၏၊
ရန်စမှုများ တိုးပွားလာမည်၊
မခံချင်စိတ် တက်ကြွလာမည်။

ဒေါသ၏ ရင်းမြစ် မောဟသည် အစွမ်းပြလေသော်၊

မောဟကြောင့် တိုက်ခိုက်ကြပေမည်၊
အနိုင်လုကြပေမည်၊
ဖျက်ဆီးကြပေမည်။
ရမ်းကားကြပေမည်။

Even the crystalline rivulets flowing through dell and glen are
very cold and transparent clear,
glorious, invigorating and epitizing,
making lillies bloom,
and worries cease.

Under the shelter and protection of benevolent personality, wrapped in Mettā the woodland, the mountains and terrain are replete with living and non-living things and with bliss suffused.

On the flank on yonder shore where greed, anger and sloth are rampant
because of greed, wants increase,
rivalries arise,
strife for wider area of business gather speed,
vying for supremacy in political ideologies prevails,
military might clashes,
arms and ammunition production multiplies,
destructive weapons for holocaust are invented.

Out of the domain of greed into a state of anger,
because of anger,
acrimonious speeches are exchanged,
arguments expand,
confrontations swell,
ill-will and grudges mount up.

When root of anger, the sloth has its sway,
because of sloth,
will there be tussels,
and bully to conquer,
bringing ruin all over,
and tyranny galore.

http://www.dhammadownload.com

းလောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ ပေါင်းဆုံမိသည်၏အဆုံး၌၊ သက်ရှိသက်မဲ့ ဟူသမျှ တို့သည်၊

သေကြေကြေမည်မလွဲ၊
ပျက်စီးကြေမည်မုချ၊
ဆုံးရှုံးကြေမည်ကေန်၊
ပြာပုံဖြစ်ရမည် စင်စစ်တည်း။

မေတ္တာအရိပ်အာဝါသနှင့် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟနယ်ပယ်တို့ ယှဉ်ပြိုင်မိသောအခါ၊

မေတ္တာသည် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို ပြယ်စေ၏၊
ပြိုင်ဆိုင်မှု ကင်းစေ၏၊
ခိုက်ရန်ကို ငြိမ်းစေ၏၊
လက်နက်ကို မြူမှုန် ဖြစ်စေ၏၊
အဏုမြူလက်နက်ကိုပင် ရေကဲ့သို့ ဖြစ်စေနိုင်၏။

မည်မျှပင် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော လက်နက်ပင်ဖြစ်စေ၊
မေတ္တာရိပ်သာရှိ သမင်ငယ်သည်ကြီးမားသော အဏုမြူမီးပွင့်ဟုန်ကိုလည်း
ကမ္မလာနီပမာ ကြည့်ရှုလျက်၊
ဘဝဂ်တုန်မှု မြည်ဟည်းသော ပေါက်ကွဲသံကိုလည်း နတ်စောင်းသံကဲ့သို့
နားစွင့်လျက်၊
ပြင်းထန်သော လေဟုန်ကိုလည်း အေးမြသောလေညင်းကဲ့သို့ ခံစားလျက်၊
အရည် ပျော်လောက်သော အပူရှိန်ကိုလည်း အေးမြ ကြည်လင်သော
နှင်းဥပမာ ကြည်နူးလျက် တုန့်လှုပ်ခြင်းမှ ကင်းကုန်၏။

ဤသို့လျှင် မေတ္တာဆောင်ခြည်လှိုင်းသည်
ကြီးမားလှပေစွ၊
လူ့လောကကို ငြိမ်းချမ်းနိုင်ပေစွ၊
သတ္တဝါအပေါင်းကို အာဃာတရစေနိုင်ပေစွ၊
ကမ္ဘာတစ်ခုလုံးကို သာယာနိုင်ပေစွ။

ဦးသန့်ဇင် (ညဇင်နီ)

(၂၀-၂-၇၀)

When greed, anger and sloth finally broil together, to the animates and inanimates,
there un-avoidably come decay,
death and ruin certainly,
loss positively,
heaps of ashes definitely.

As Sanctuary of Mettā is confronted by the realm of greed, anger and sloth,
the compassionate kindness of Mettā,
repels greed, anger and sloth,
causing rivalary abolished,
tussel and strife stilled,
arms and ammunition ground to powder,
and nuclear weapon liquified.

However frightening be the herrors of arm and ammunition, the little deer in the Sanctuary of Mettā, watches the nuclear fission effect as though it were a ruddy glowing beautiful velvety sight to look at.
Pricking up the ears, it regards even the air rending roar of such lethal blast as melodies from a celestial harp.
Accepting the outrageous rush of wind- storm as if it were a cool breeze, it takes the smelting heat too as soothingly cold flakes of snow, unfrightened, unruffled yet calm and cordially gladdened.

In this manner,
the waves of Mettā's psychic vibration,
are intense in velocity,
bringing peace and calm to the abode of men
providing sanctuary for all beings,
making the whole world peaceful and full of bliss.

Translated by U Ko Lay (Pyawbwe)

http://www.dhammadownload.com

နိဒါန်း

၁။ ဦးရွှေဇံအောင်၏ (Compendium of Philosophy) စာအုပ်နှင့် ပတ်သက်၍ လူအားလုံး သိရှိနားလည်နိုင်သော စာအုပ်တစ်အုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေနိုင်လျှင် ကောင်းမည်ဟု စိတ်ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်လာသည်။

၂။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သိပ္ပံအမြင် ထွန်းကားလာသည်နှင့်အမျှ လူသားတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်အမြင်နယ်ပယ်သည် ကျဉ်းလာဟန် ရှိသည်။ ရုပ်ပိုင်းဖွဲ့စည်း ပြောင်းလဲမှု နိယာမများကို သိပ္ပံနည်းကျကျ ရှင်းပြ လာနိုင်သည်နှင့်အမျှ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်၏စွမ်းရည်ကို လက်ခံလာကြရမေသည်။ လူသားတို့သည် အသိဉာဏ်အမြင်ကို မှန်ကန်သောနည်းများဖြင့် တွေးခေါ် အသုံးချလာသည်နှင့်အမျှ လူသားတို့၏ အသိဉာဏ်နယ်ပယ်သည် အတိုင်း အဆ မရှိကြောင်း သိမြင်လာနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

၃။ ယင်းယုံကြည်ချက်ကို ကမ္ဘာသူ၊ကမ္ဘာသားအားလုံးတို့အား လက်ဆင့်ကမ်း ပေးဝေခြင်းအနေဖြင့် ဤသုံးဘာသာ သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းက လူသားတို့၏ အသိဉာဏ်နယ်နိမိတ်ကို ထောက်ပြနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

၄။ လူသားတို့၏ မှန်ကန်သောသဘာဝအသိဉာဏ်မဖွံ့ဖြိုးသေးသရွေ့ လူသား တို့၏ ဘဝသည်လည်း စိတ္တဇ အကျဉ်းသားဘဝ ရောက်နေကြရသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အသိဉာဏ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် မှန်ကန်လာသည်နှင့်အမျှ မှန်ကန် သောအသိအမြင်၊ မှန်ကန်သော အတွေးအခေါ်၊ ငြိမ်းချမ်းစေသော အကျင့်များဖြင့် မိမိတို့၏ လူသားဘဝကို ငြိမ်းအေး ချမ်းသာစွာ ရပ်တည် နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၅။ ဖော်ပြပါ ကျွန်တော်၏ ဆန္ဒကို မျှဝေတင်ပြခြင်းအားဖြင့် လူသားတိုင်း မှန်ကန်သော သဘာဝတရား အသိဉာဏ်ကို မှန်ကန်စွာ အသုံးချနိုင်ခြင်း အားဖြင့် မိမိတို့၏ဘဝကို ငြိမ်းအေး ချမ်းသာစွာ ဆောက်တည်နိုင်ရန် ဆန္ဒပြုမှုမှင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

Preface

(1) It occured to me that it would be good idea to produce a book that would help all who are interested to understand U Shwe Zan Aung's Compendium of Philosophy.

(2) With the progress of the knowledge of materialistic science, it seemed that the scope of man's spiritual intelligence had narrowed. We can explain the material world in scienticfically, we must accept the scope of human's intelligence. On the other hand the writer believes that a correct and unfaltered use of the human intellect will immeasurably expend the boundaries of man's intelligence.

(3) The aim of this work is to spread this belief of mine throughout the world by indicating illimitable range of the human intellect (other-wise man's spiritual insight).

(4) For long as man's intellect remains in bondage, man will find himself existing as a mental prisoner of scientific materialism, bereft of peace and freedom and sunk in a state of bewilderment. With this intellect liberated, man will be able to live in peace and freedom, right in his outlook, peaceable in his behaviour.

(5) In dissemanating above mentioned wish of mine, my aim is to enable to design for a peaceful and felicitous existence by the exercise of his unbounded intelligence.

http://www.dhammadownload.com

သဘာဝတရားမုခ်ဦးဆီသို့

ဤကျမ်း၏ အနှစ်သာရ

ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးစေတတ်သော ချမ်းသာအစစ်အမှန်ကို—

ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ စည်းစိမ်ရတနာ ဌေး၊ ငွေ၊ သား၊ မယား စသောပိုင်ဆိုင်မှုမျှားက မပေးနိုင်။

ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးသော ချမ်းသာမှုသည်ကား—

သဘာဝတရား (ပရမတ္ထတရား)တို့ကို ပိုမိုနားလည်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သည်။

ဤသုံးဘာသာသင်္ဂြိဟ်ကျမ်းသည်—

သဘာဝတရားကို သိစေသော လမ်းညွှန်ရာ ဖြစ်သည်။

To the Gate of Natural Law

The essence of this thesis

No wealth, cash no jewelleries nor dear ones could offer the real mental or physical happiness.

The real mental or physical happiness is the law of ultimate truth or natural law.

This thesis written in three languages is a guiding light for the attainment of the law of nature.

http://www.dhammadownload.com

"သုံးသဘသဘ္ဍိတ်ကျမ်း"
ဖြစ်မြောက်ရေး အားပေး ချီးမြှောက်တော်မူကြသော
ဆရာတော်များ

၁။ ဦးဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ (တိပိဋကဓရ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကဂုရု)
၂။ ဦးပညာဒီပ (ကမ္မာအေးဆရာတော်၊ အမေရိကန်သာသနာပြုဆရာတော်)
၃။ မှန်ကင်းဆရာတော် (သရက်တောတိုက်)
၄။ ဦးဇာနေယျ (သဒ္ဓမ္မရံသီကျောင်းတိုက်)

"သုံးဘသဘသဘ္ဍိတ်ကျမ်း"
ဖြစ်မြောက်ရေး အားပေး ချီးမြှောက်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များ
အကျဆုံးအစဉ်လိုက် အမည်များ

၁။ ဦးကိုလေး (ဇေယျာမောင်)(အငြိမ်းစား၊မန္တလေးတက္ကသိုလ်-ဒုအဓိပတိ)
၂။ ဦးကျော်ထွန်း (ပိဋကဘာသာပြန်အဖွဲ့ဝင်) (သာသနာ့တက္ကသိုလ်အဖွဲ့ဝင်)
၃။ ဒေါ်ခင်ခင် (ကက်သလင်း ခင်ခင်) (မယ်ခကွေး-ပြည်)
၄။ ဦးစိုးမြင့်ထယ် (ထီလာစိုးမြင့်ထယ်) (သိပ္ပံမဂ္ဂဇင်း)
၅။ ဦးစန်းဌေ (ဒဂုန်ဦးစန်းဌေ)
၆။ ဦးစပ်ထွန်းမှတ်ဝင်း (ရွှေတိဂုံစေတီတော်၊ ဂေါပကလူကြီး)
၇။ ဦးတက်တိုး (ဆရာတက်တိုး)
၈။ ဦးတင်မောင် (သိပ္ပံမှူးတင်)
၉။ ဦးထွန်းတင့် (စာတည်းချုပ်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့)
၁၀။ ဦးနု (ဥက္ကဋ္ဌ၊ ပိဋကတ်ဘာသာပြန်အဖွဲ့)
၁၁။ ဦးမြတ်ကျော် (မြန်မာစာအဖွဲ့)
၁၂။ ဦးရွှေအောင် (အငြိမ်းစား၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန)
၁၃။ ဦးလှကြိုင် (ဆရာပါရဂူ)
၁၄။ ဦးလှတင် (ဆရာလှသမိန်)
၁၅။ ဦးလှသောင်း (ဝင်းမောင် ပုန်းပ်တိုက်)
၁၆။ ဦးဝင်းဖေ (မြင်)
၁၇။ ဦးဝန် (မင်းသုဝဏ်)
၁၈။ ဦးသာဆိုင် (အငြိမ်းစား မော်ကွန်းထိန်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်)
၁၉။ ဦးသာလှ (ဒေါက်တာသာလှ၊ ဥက္ကဋ္ဌ သာသနာ့တက္ကသိုလ်)
၂၀။ ဦးသော်ဇင် (မြန်မာစာအဖွဲ့)
၂၁။ ဦးသက်အောင် (ဝတ်လုံ)
၂၂။ ဦးသန်းမြင့် (အတွင်းရေးမှူး၊ ဗုဒ္ဓသာသနာပြုအဖွဲ့ချုပ်)
၂၃။ ဦးသိန်းဖေ (နာယက၊ ဗုဒ္ဓသာသနာပြုအဖွဲ့ချုပ်)
(ဝါးခယ်မ သခင်သိန်းဖေ)
၂၄။ ဦးအေးဌေ (ဒဂုန် မြတ်လေးနွယ်) (အယ်ဒီတာချုပ်၊ စစ်ပြန်မဂ္ဂဇင်း)
၂၅။ ဦးအေးနိုင် (ဘီအေ၊ ဓမ္မာစရိယ၊ ပိဋကတ်ဘာသာပြန်အဖွဲ့)
၂၆။ ဦးအုံမောင် (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန)
၂၇။ ဦးအောင်သန်း (လ/ထ ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန)
၂၈။ ဦးအောင်သန်း (အောင်ဗောဓိ စာပေ)
၂၉။ ဦးအောင်သိန်း (ရှေးဦးသင် အဘိဓမ္မာ)

http://www.dhammadownload.com

"သုံးဘာသာ သင်္ဃိတ်ကျမ်း"

ဖြစ်မြောက်ရေး ကူညီခြင်းနှင့် အကြံပေး ညွှန်ကြားခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ

၁။	စာအုပ် ဖြစ်မြောက်ရေး အမိန့်ပေး ညွှန်ကြားခဲ့သော ဆရာတော်ကြီးများ	(က) စလင်း ကန်လယ်ဆရာတော် (ခ) ဦးသေဋ္ဌလာဘိဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ကမ္ဘာ့ ဗုဒ္ဓ သာသနာပြု ဆရာတော်)
၂။	ပါဠိမြန်မာစာ တည်းဖြတ်တော်မူခြင်းနှင့် ပါဠိ ခေါင်းစီး ပြုစုပေးတော်မူသော	အရှင် ဝါသေဋ္ဌာဘိဝံသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ သပြေကန်ဆရာတော်)
၃။	အင်္ဂလိပ် ပါဠိ မြန်မာ တည်းဖြတ်ပေးတော်မူသော	အရှင် ကောသလ္လာဘိဝံသ (ဘီအေ-အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ရန်ကုန်တိုင်း သံဃာ့နာယက ဥက္ကဋ္ဌ ဆရာတော်)
၄။	ပါဠိမှ မြန်မာဘာသာ စီစဉ်ပေးတော်မူသော	ဦးအင်္ဂီသ (ပါဠိကာရီကျောင်းတိုက်၊ သာကေတ)
၅။	ရှင်းလင်းချက် - ဇယား - ပုံစံစာသားများ တည်းဖြတ်ပေးတော်မူသော	ဦးအင်္ကုရ (မှန်ကင်းကျောင်း၊ သရက်တောတိုက်) ဦးစန္ဒာဝရ (မှန်ကင်းကျောင်း၊ သရက်တောတိုက်)
၆။	စတင်သင်ကြားပေးသော	ဦးဖေအောင် (အမ် အေ၊ အမ် အက်စ်၊ အငြိမ်းစား၊ သာသနာရေး ဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးဝန်)
၇။	ရှင်းလင်းချက်၊ ဇယား၊ ပုံစံ၊ စာသားများ ခွင့်ပြုသော	ဦးကျော် (ဥက္ကဋ္ဌ၊ အဘိဓမ္မာပြန့်ပွားရေး အသင်း) ဦးလှမောင် (ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ၊ အဘိဓမ္မာပြန့်ပွားရေးအသင်း၊ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင် ဟောင်း၊ အငြိမ်းစား ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)
၈။	စာအုပ်မစမီ အင်္ဂလိပ်-ပါဠိစာပိုဒ်အစီအစဉ် တည်းဖြတ်ပေးသော	ဦးဟန်ဌေး(လ/ထ ညွှန်မှူး၊သာသနာရေး ဦးစီးဌာန)
၉။	ပါဠိခေါင်းစီးများ-အင်္ဂလိပ် ဘာသာသို့ ပြန်ပေးသော	ဦးသောင်းလွင် (ဘီအေ ဓမ္မာစရိယ)
၁၀။	ပါဠိစာသားများတည်းဖြတ်ပေးသော	ဦးကျော်လွင် (နှစ်ဘက်လှ)
၁၁။	စာကျမ်းများ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ပေးသော	ဦးညီညီ(သီရိဓမ္မ ဘွဲ့)(အငြိမ်းစားဆရာမဝန် ပဓာနမင်းကြီး) ဦးကိုလေး(ဝတ်လုံ-ပျော်ဘွယ်) ဦးရဲမြင့်(အငြိမ်းစားရဲဝန်ထောက်)
၁၂။	မြန်မာ စာတမ်းများ စီစစ် တည်းဖြတ်ပေးကြသူများ	သီပို ထူးကောင်း (သတင်း ထောက် ဟောင်း) ဦးအောင်သန်း (အောင်ဗောဓိစာပေ)
၁၃။	စာနှင့် ဇယား ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ပေးသူ	မစိုးရိမ် ဆရာ ဦးထွန်းတင်

http://www.dhammadownload.com

သပြေကန်ဆရာတော်
ဘဒ္ဒန္တဝါသေဋ္ဌာဘိဝံသ
အမှာစာ

သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ထေန်အရာ

ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်းကြီး မထွက်ပေါ်လာသည်ရှိသော် ဘုရားရှင်လမင်း တည်းဟူသော ရောင်ခြည်ကျင်းကာ မပေါ်လာသည်ရှိသော် ထိုထိုသော သဘာဝရုပ်နာမ် တရားတို့၏ နာမည်ကလေးမျှပင် သိမြင်ဖို့ရာ မဖြစ်နိုင်ပါပေ။

ဤဒေသနာတော်အရ အဘိဓမ္မာခေါ်တရားတော်ကို ဟောဖော် ညွှန်ပြဖို့အရေးမှာ ဘယ်ဆရာ ဘယ်ပညာရှိမှမတတ်သာ၊ ဘုရားရှင်အရာသာဖြစ်၍ ဘုရားရှင်များပင့်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာမှသာလျှင် အသိဉာဏ်ခမ္မသဘာဝ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြီး၏ သွန်သင်ဆုံးမမှုကိုလေ့လာဆည်းပူးခွင့်၊ နာယူမှတ်သားခွင့် (သိခွင့်)များ ရသဖြင့် မိမိတို့မှာ အံ့မခန်း ထူးခြားသော ဘုရားမြတ်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြီးကို ကြည်ညိုမဆုံး အုံ့သြဖွယ်မဆုံး မြတ်နိုး ရိုသေလေးစားရမဆုံး ဖြစ်ကြရပါသည်။

ပရမတ္ထ တရားတွေ

အဘိဓမ္မာဒေသနာဌ်ဟောကြားတော်မူအပ်သော သဘာဝတရားများကို ပရမတ္ထ ဆိုပါသည်။ မြတ်သောသဘော တိကျမှန်ကန်သောသဘောတွေ့ဟု အနက်ရ၏။ မှန်ကန်သည်ဟုဆိုသည်မှာ သူတစ်ပါးအပြောဖြင့် သိရမှတ်ရသော ပညတ်တရားတို့ကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်တွေ့သိ ကိုယ်တိုင်မြင်သောတရားများဖြစ်ရာ တကယ်ထင်ရှားရှိ တကယ် မှန်ကန်သော တရားများဖြစ်ကြ၏။ သို့ဖြစ်ရာ အဘိဓမ္မာခက်သည် နက်သည်ဆိုသော်လည်း မိမိတို့ လက်လှမ်းမမီအောင် အလှမ်းဝေးသော တရားများမဟုတ်။ သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ် ဘာဝနာမယဉာဏ်တို့ဖြင့် အလေ့အလာပြု ကြိုးစားလျှင်ကား ကိုယ်တိုင်သိ ကိုယ်တိုင် [illegible] တကယ့်အဘိဓမ္မာတတ် ပညာရှိတစ်ယောက်အဖြစ် ရောက်နိုင်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၌ အဘိဓမ္မာကို နေ့ဝါညဝါအမျိုးမျိုးထားကာ ကြိုးစားခဲ့၍ အခြားသော ထေရဝါဒနိုင်ငံများထက် ထူးခြားစွာ တတ်မြောက်လိမ္မာကြ၏။ ယခုအခါ ရှေးခေတ်ကကဲ့သို့ မဟုတ်တော့ဘဲရဟန်းသာမဏေများသာမက လူပုဂ္ဂိုလ်များဘက်ကလည်း အဘိဓမ္မာလေ့လာသင်ကြားသူများ အတော်များပြားခဲ့ရာ ဝမ်းသာဖွယ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သိပ်ပံပညာမထွန်းကားမီ ရှေးခေတ်ကပင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး၏ ခွါပြဿနာသင်ချက်အရ ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်နေရှိနေကြသော ရုပ်ဓာတ်၊ နာမ်ဓာတ် ပရမတ်တရားတို့ကို အသိဉာဏ်ဖြင့် အလီလီအစိတ်စိတ်ခွဲကာသိလာရခြင်းသည် မိမိတို့၏အဖို့ ထူးခြားသော ဘုန်းကံပါရမီအရဖြစ်ပါ၏။ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ဖွယ်ရာ ဝိသေသလက္ခဏာတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ပါ၏။

ကမ္ဘာ သို့ထည်း ခွဲဝေသင့်

ထိုသို့မြန်မာနိုင်ငံက ပိုင်ဆိုင်နေသည် ဆိုရသော အဘိဓမ္မာ အလွယ်သင်ပြနည်းလေ့ကျင့်နည်းများကို ကမ္ဘာသို့ ဖြန့်ပေးနိုင်လျှင် ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားများ မှာလည်း လွန်စွာအကျိုးများမည်မှာမလွဲပါပေ။ ဤအချက်ကို မြော်မြင်တွေးဆမိ၍ ဘုရား တရားတော် အဘိဓမ္မာကို ကမ္ဘာပြန့်ပွားရေး အားပေး ဆောင်ရွက်လိုသော စိတ်ဆန္ဒ မြင့်မားစွာဖြစ်ပွားလာသော ဦးသန့်ဇင်သည် သုံးဘာသာသင်္ဂြိဟ်ကျမ်းကို စီစဉ် ပို့စုခဲ့သည်မှာ လွန်စွာ လျော်ကန်လျောက်ပတ်သင့်မြတ်လှပေသည်ဟု မိမိတို့ မြင်ကြပါသည်။

မြန်မာလိုပင် သင်နိုင်ကြတော့မည်

ထိုကျမ်းကိုစီစဉ်ရာ၌ မြန်မာဘာသာဖြင့်သင်ရလျှင် နိုင်ငံခြားသားများ အဘိဓမ္မာကို ပိုမိုနားလည် ပိုမိုတတ်မြောက်လိမ့်မည်ဟူသော ယုံကြည်ချက်ဖြင့် မြန်မာစာကို တစ်လနှင့် မြန်မြန်တတ်မြောက်နိုင်အောင်သင်ကြားသော နည်းစနစ်တစ်ရပ်ကိုပင် တီထွင်စီစဉ်ပေးဦးမည်ဟုသိရ၏။ ထိုထိုသောဘာသာ ထိုထိုသောဝါဒအတတ်ပညာများကို လေ့လာဆည်းပူးခွင့်၌ လွန်စွာလိုလား စိတ်ပါဝင်စားသူများ၊ နိုင်ငံခြားသားများအဖို့ ထိုနည်းဖြင့် လေ့လာရလျှင် လွယ်ကူစွာ ကျွမ်းကျင်စွာ တတ်မြောက်လာသော အဘိဓမ္မာတတ် တစ်ယောက် မြန်မြန်ဖြစ်မြောက်လာလိမ့်မည်ဟု မိမိတို့ ယုံကြည်ရပါသည်။ ထိုမျှမက နိုင်ငံခြားသားများလည်း လွယ်ကူစွာတတ်သိနိုင်ဖို့ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့်သင်္ဂြိဟ်ပါဠိကိုပင် ထည့်သွင်း ထားပြန်သေးသည်။

http://www.dhammadownload.com

U Thant Zin and his invented vacuum tube electronic bagpipe in 1957, transistorized in 1962.

These are two photo-prints of U Thant Zin, the compiler of tri-linqual book of Abbidhammattha Sangaha.

One was taken in his younger years and the other at the present older age. The appearances in those pictures differ due to the decaying effect of Khanika-marana, the moment to moment death in life-process which has all along taken care so to say, by Kamma (Action), Citta (Mind), Utu (Seasonal Condition) and Ahāra (Food).

The arising of material phenomenon through the agency of Kamma, Citta, Utu and Ahāra to substitute or replace death from moment to moment is the Truth and this Truth itself is the principle of Nature.

သုံးဘာသာ သင်္ဂြိဟ်ကျမ်းပြုစုသူ ဦးသန့်ဇင်၏ ယေဘုယ်စဉ် ပုံ နှင့် လက်ရှိ ပုံတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ခဏိက မရဏ တို့ကြောင့် ပျက်နေသော ရုပ်အစဉ်တို့ကို ကံ-စိတ်-ဥတု-အာဟာရ တို့၏ အလျင်မပြတ် အစားထိုး ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်း တို့ သည်သာ အမှန်တရားဖြစ်သည်။ ထို အမှန်တရားသည် သာ သဘာဝ။

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

ကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓသာသနာမြို့
ဆရာတော် အရှင်ပညာဒီပ၏
အမှာစာ

အာဘိဓမ္မာ ခုနစ်ကျမ်း၏ အနှစ်သာရ သဒ္ဒေပဖြစ်သည်။ ဤ "အာဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ" ကျမ်းငယ်ကို ဦးသန့်ဇင်က ပါဠို (ရိုမင်စာ)၊ ပါဠို (မြန်မာစာ)၊ မြန်မာဘာသာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ အကွက်ကွက်လေးမျိုးတို့ဖြင့် ပေါင်းစုံ၍ တစ်ကျမ်းတည်းဖြစ်အောင်ပြုစုထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ဖတ်ရှုလေ့လာသင်ကြားသူများအဖို့ တစ်ပြိုင်တည်းဖြင့် လွယ်လင့်တကူ မူရင်းပါဠိဘာသာနှင့်တကွ ဘာသာပြန်များကိုပါ တွဖက် လေ့လာသင်ယူနိုင်ခွင့်ရကြသည့်အတွက် များစွာ အကျိုးရှိလှပေသည်။

ဤခေတ်တွင် ကမ္ဘာ့တိုင်းပြည်အသီးသီး၌ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို မသုံးစွဲသည့် နိုင်ငံဟူ၍မရှိတော့ပေ။ ဘုန်းကြီးကိုယ်တိုင် အမေရိကန်ပြည်၌ သာသနာပြုနေစဉ် ဤကျမ်းငယ်လေးကို အင်္ဂလိပ်ဘာဘာဖြင့် စိတ်ဝင်စားကာလေ့လာသင်ယူနေကြသူ အတော်များများကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ "ဤကျမ်းငယ်ကလေးသည် ပရမတ္ထဒေသနာတော်၏ အခြေခံသဘာဝတို့ကို ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြသော ကျမ်းဖြစ်၍" စိတ်ပညာ (Psychology) ဆိုင်ရာ၊ သဘာဝဒဿနိကပညာ (Philosophy) ဆိုင်ရာ၊ ဘာသာရေးပိုင်း (Religion) ဆိုင်ရာသုတေသီပညာရှင်များတို့သည် အထူး နှစ်ခြိုက်လေ့လာလိုက်စားနေကြပြီ ဖြစ်သည်။

ယင်းအချက်သည်ပင် အင်္ဂလိပ်စာကျမ်းကျင်သူများအဖို့ လွယ်ကူစွာ အဆင်သင့်ယှဉ်တွဲ၍ တစ်ပြိုင်တည်း လေ့လာသင်ယူနိုင်ကြမည်ဖြစ်ဆဖြင့် မြန်မာနှင့် ကမ္ဘာ့ သုသေသီပညာရှင်များအတွက် များစွာအကျိုးသက်ရောက်စေမည်မှာမုချကောန်းအမှန်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

ဦးပညာဒီပ

မြန်မာများအတွက်လည်း အကျိုးရှိ

နိုင်ငံခြားသားများ အာဘိဓမ္မာ မြန်စွာတတ်မြောက်ရေးအတွက် အထူးရည်ရွယ်လျက် ဤသုံးဘာသာသင်္ဂြိဟ်ကျမ်းမှာ မြန်မာပြည်အပါအဝင် အာဘိဓမ္မာ လေ့လာကြသော လူရွင်များအတွက်လည်း လွယ်လွယ်ကူကူသင်ယူနိုင်စေမည်ဖြစ်သည်။ အာဘိဓမ္မာကို လျင်မြန်စွာ ပေါက်ရောက်တတ်မြောက်စေနိုင်သော ကျမ်းကောင်းစာမွန်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်ကိုလည်း မိမိတို့ထောက်ခံရပါသည်။ ခက်ခဲနက်နဲသော အာဘိဓမ္မာကျမ်းစာပေ များစွာကို လေ့လာစုဆောင်း ပြုစု စီစဉ်ပေးခဲ့သော ၎င်း၏ ဇွဲသတ္တိဆန္ဒ စေတနာကိုလည်း မိမိတို့ချီးကျူး ဂုဏ်ယူမိပါသည်။

ဇွဲသတ္တိစေတနာရှင်ကို၏လိုအင်ဆန္ဒတို့မှာ ပြီးမြောက်အောင်မြင်မြဖြစ်ရာ နိုင်ငံခြားသားများအာဘိဓမ္မာအလွယ်တတ်မြောက်ရေးနှင့် အာဘိဓမ္မာလေ့လာလိုက်စားကြသူ ရှင်လူများအဖို့ အကျိုးထူးတရား အသိဉာဏ်ပညာများ တိုးပွားဖြစ်ထွန်းစေမည်မှာ ကောန်ပင်ဟု မျှော်ရည်တွေးကာ အားပေးစကား ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

အရှင်ဝါစသဒ္ဒာဘိဝံသ

http://www.dhammadownload.com

ဓမ္မာစရိယ ဦးအေးနိုင်၏ အမှာစာ

တစ်နေ့တွင် ဦးသန့်ဇင်ဆိုသူ ဓမ္မမိတ်ဆွေတစ်ဦး ပိဋကဘာသာပြန် စာပေဖြန့်ချီရေးအဖွဲ့ရုံးသို့ ရောက်လာခဲ့ပါသည်။ စာရေးသူတို့ စာတည်းစားပွဲနားတွင် ဝင်ထိုင်ပြီး အဆင်သင့်ယူလာခဲ့သည့် သုံးဘာသာ သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းစာမူကို စာရေးသူအား ထုတ်ပြပြီး ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် အစီအစဉ်ရှိကြောင်း ပြောပြပါသည်။

ထိုကျမ်းစာအုပ်ကို စာရေးသူ အားပေးသဖြင့် လေ့လာကြည့်ရာ သုံးဘာသာ သင်္ကြိုဟ်ကျမ်း ဆိုသည့်အတိုင်း သီဟိုဠ်ကျန်း (ယခု သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ) အရှင်အနုရုဒ္ဓာ မထေရ်ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းငယ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ ပါဠိဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာတို့ဖြင့် စာပိုဒ်အလိုက် တန်းစီပြီး စံနှစ်တကျ စီစဉ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စာပိုဒ်အစီအစဉ်ရှုပ်ထွေးမည်ဟု ထင်ရသည့်နေရာများ၌ အညွှန်းဇယားများကိုပါ ကြိုးကြိုးစားစား စီစဉ်ပြထားရာ ဦးသန့်ဇင်၏ သာသနာပြုစိတ်ဓာတ်ကို စိတ်ထဲက ချီးကျူးမိ ပါသည်။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းကို မြန်မာလို သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းဟုခေါ်ကြပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းကို အကျဉ်းချုံးပြီး ရေးသားပြုစုထားသည့် အဘိဓမ္မာတရား အကျဉ်းချုပ်ကျမ်းဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဤကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာကျမ်းများကို အကျဉ်းချုံး ရေးသားပြုစုထားသည့် အခြား အဋ္ဌကထာကျမ်းငယ်များလည်း ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအဘိဓမ္မာအကျဉ်းချုပ်များတွင် သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းမှာ တင်ပြပုံတင်ပြနည်း ရှင်းလင်းပြတ်သားခြင်း၊ လိုရင်းကို အတိုချဉ်းကာ သရုပ်အဓိပ္ပာယ်စုံလင်စွာ ရေးသားထားခြင်း၊ ရှေ့နောက် စီစဉ်ပုံ စံနှစ်တကျရှိခြင်းတို့ကြောင့် ထေရဝါဒသာသနာဝင် တစ်လျှောက်လုံးတွင် အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပါဠိစာပေလောကတွင် အထင်ရှားဆုံးနှင့် အသုံးအများဆုံး ဖြစ်သည့်အပြင် အဖွင့်ဦးကာ၊ နိဿယ၊ ဂဏ္ဌိစသော အခြံအရံကျမ်းများလည်း အများဆုံးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရက ကျင်းပသော ပါဠိပထမပြန်စာမေးပွဲ၌လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားစာမေးပွဲများ၌ လည်းကောင်း မသင်မနေရ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ကျမ်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။

အဘိဓမ္မာကား ပိဋကသုံးပုံတွင် သဘာဝတရားသက်သက်ကိုသာ ဟောကြားထားသည့် တရားများဖြစ်၍ အဘိဓမ္မာကို တတ်လျှင် သဘာဝတရားများကို နားလည်နိုင်သည်။ လောကတွင် အမှန်နှင့်အမှားကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်သည်။ အမှန်တရားကို သိမြင်သည့်အတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးကြလျှင် ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံး ငြိမ်းချမ်းသာယာနိုင်သည်။

သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းမှာ ထိုအဘိဓမ္မာသဘောတရားတို့ကို အခြေခံကျကျ တတ်သိနားလည်ရန် အတိုချုံးပြီး လိုရင်းမျှ ရေးသားပြုစုထားသော ကျမ်းဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာပညာရှင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ ဆရာကြီး ဦးရွှေဇံအောင်သည် ဤအကြောင်းကို ကောင်းစွာသဘောပေါက် နားလည်ထားသောကြောင့် အဘိဓမ္မာသဘောတရားများကို ပြည်တွင်းပြည်ပ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့ နားလည်သိရှိစေရန် ဟူသော စေတနာမွန်ဖြင့် ဤသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းကိုပင် Compendium of Philosophy အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ International Language) သို့ ပြန်ဆိုရေးသားထားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယခုတစ်ဖန် ဦးသန့်ဇင်က ဆရာကြီး ဦးရွှေဇံအောင်၏ Compendium of Philosophy ကို အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်၏ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ (ပါဠို) ကျမ်းနှင့် စာပိုဒ်အလိုက် ယှဉ်တွဲပြီး မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုစီစဉ်ထားရာ ဤသုံးဘာသာ သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းစာအုပ်မှာ ပြည်တွင်းပြည်ပ အဘိဓမ္မာ သုတေသီများအဖို့ အလွန် ကျေးဇူးများမည့် စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်စာတတ် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အင်္ဂလိပ်ပါဠို နှစ်ဘာသာ ကျွမ်းကျင်သည့် သုတေသီများသည် အဘိဓမ္မာသဘောတရားများကို လွယ်ကူစွာ လေ့လာနိုင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာ လေ့လာသင်ယူနေကြသော ရဟန်းတော်များနှင့် အဘိဓမ္မာ စာမေးပွဲများကို ဖြေဆိုကြမည့် ကျောင်းသူကျောင်းသား ရဟန်းရှင်လူများ လက်မလွတ်တမ်း လေ့လာသင့်သည့် စာအုပ်ကောင်းတစ်အုပ် ဖြစ်ကြောင်း ထင်မြင်သဘောရပါသည်။

ဓမ္မာစရိယ ဦးအေးနိုင် (ဘီအေ)
အငြိမ်းစား လ/ထ ညွှန်ကြားရေးမှူး
ဆာသနာရေးဦးစီးဌာန

http://www.dhammadownload.com

နှစ်ဘက်လှန်၏ စာဂဇော

ဦးသန့်ဇင်က မိမိစီစဉ်သော သုံးဘာသာသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းအမည်ရှိ စာမူကို သုံးသပ်၍ ထင်မြင်ချက်ပေးပါရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းစာမူကို အကြမ်းဖျင်းသုံးသပ်ကြည့်ရာ ဤသို့ တွေ့ရှိရပါသည်။

အရှင်အနုရုဒ္ဓာ၏ ပါဠိဘာသာရေး အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းကို ဆရာကြီး ဦးရွှေဇော် အောင်က (Compendium of Philosophy) အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုထားသည်။ အမရပူရမြို့၊ မဟာဂန္ဓာရုံတိုက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဆရာတော် အရှင်ဇနကာဘိဝံသက ပါဠိသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းကို လိုရင်း တိုရှင်းနိဿယ နည်းဖြင့် မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ရန်ကုန်မြို့၊ ဆူးလေအဘိဓမ္မာအသင်းကြီးက အရှင်အနုရုဒ္ဓာ ၏အဘိဓမ္မာသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းကို သင်ကြားပို့ချပေးရာ၌ ခေတ်သင်္ကေတများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။

ဦးသန့်ဇင်သည် ဆိုခဲ့ပါကျမ်းတို့ကို တစ်ပေါင်းတည်း စုစည်း၍ သုံးဘာသာသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းအမည်ဖြင့် စာမူကောင်းတစ်ခုဖြစ်အောင် ခက်ခက်ခဲခဲ ပြုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (၃) ဘာသာဆိုရာကွင် သင်္ကြိုဟ်ပါဠိကို မြန်မာအက္ခရာနှင့်တစ်မျိုး၊ ရောမ အက္ခရာနှင့်တစ်မျိုး ၂ မျိုး ပြထားသည်။ မြန်မာဘာသာပြန်အတွက် တစ်ဘာသာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်အတွက် တစ်ဘာသာအား ဖြင့် အက္ခရာ ၄ မျိုးဖြင့် ပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

စာအုပ်အနေအထားမှာလည်း စာမျက်နှာတစ်မျက်နှာချင်းတွင် သုံးဘာသာလုံး ပါဝင်စေလိုသည့်အတွက် ရိုးရိုး စာအုပ်များနှင့်မတူ တစ်မျိုး စီစဉ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဤစာအုပ်ထွက်လာပါက ပြည်တွင်းသားတို့အနေဖြင့် သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းကို လွယ်ကူစွာ သင်ယူနိုင်သည့်အနေအထားတွင် ရှိသည်။ ပြည်ပသားများ၊ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာတတ်များအတွက်လည်း ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပို့ စာအုပ်ကောင်းတစ်အုပ် ဖြစ်လာနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်တွင်းပြည်ပ သုတေသီများအတွက် အကျိုးနှစ်ဘက်ရှိစေနိုင်သည်။ အဘိဓမ္မာသင်္ကြိုဟ်ကို လေ့လာကျင့်သုံး လိုက်နာကြမည်ဆိုလျှင်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၊ တိုးတက်ပြန့်ပွားမည့်အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

သို့ရာတွင် ဦးသန့်ဇင်အား ပြောရသည်။ စာအုပ်ရိုက်သည့်အခါမှာ စာလုံးသေးသေးမှုန်မှုန်ကလေးတွေ မဖြစ်ပါစေနှင့်၊ လူကြီးများပါ ဖတ်ရှုလွယ်အောင် စာလုံးကြီးကြီးဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား ရိုက်ပေးဖို့ အကြောင်းပြောခဲ့ရပါသည်။

ယနေ့အထိမတုပနိုင်သေးသော ရှင်အနုရုဒ္ဓာပြုစုခဲ့သည့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ကြိုဟ်ကျမ်း၏ အခြံအရံစာအုပ်ကောင်းတစ်အုပ် ဖြစ်လာမည်ဖြစ်၍ အောင်မြင်စွာ ရိုက်နှိပ်ပြီးစီးဖြန့်ဝေနိုင်ပါစေရန် အာသီသပြုလိုက်သည်။

ဦး ကျော် လွင်

အမှာစာ

ဦးသန့်ဇင် အပတ်တကုပ် ပြုစုထားသော အင်္ဂလိပ်- မြန်မာ- ပါဠို သုံးဘာသာသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းစာမူကို ဖတ်ရှုရကတည်းကပင် များစွာ ဝမ်းမြောက်မိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ တွေးခေါ်မှုကို အခြေခံပေးခဲ့သော ဤသင်္ကြိုဟ်ကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ လက်စွဲဖြစ်ပေရာ ဤကျမ်းကိုလေ့လာရာတွင် ဘာသာစကားချင်း နှိုင်းယှဉ်လေ့လာခွင့်ရသည့်အတွက် အဓိပ္ပာယ် အယူအဆ ပိုမိုတိကျပေါ်လွင်နိုင်စေပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ တစ်ဆင့် တိုင်းတစ်ပါးသားတို့ကို သာသနာပြုရာတွင်လည်း အထောက်အပံ့ကြီးစွာ ရနိုင်ပါသည်။

ဦးသန့်ဇင်သည် လုံလဝီရိယဖြင့် အပင်ပန်းခံနိုင်မှုနှင့် သဒ္ဓါတရားထက်သန်မှုတွင် စံယူလောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပေရာ ဤကျမ်းသည် တော်ရုံတန်ရုံလုံလဖြင့် ပြုစုအောင်မြင်နိုင်ဖွယ်မရှိကြောင်း သိရှိနိုင်ပါသည်။ ဤကျမ်းကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်အောင် ဆက်လက်ကြိုးပမ်းရန် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ခဲ့သည့်အလျောက် ပုံနှိပ်ကျမ်းအဖြစ် ဖြစ်ထွန်းပေါ်လာပြီ ဖြစ်ရာ အတိုင်းမသိ ပီတိဖြစ်မိပါသည်။ ဗုဒ္ဓ သာသနာတော် ပြန့်ပွားရေး၏ ကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါပေသည်။

(လှသမိန်)

http://www.dhammadownload.com

မိတ်ဆက်စာ

ဤ ဦးသန်ဇင်(သဇင်နီ)ပြုစုတင်ပြသော သုံးဘာသာသင်္ဂြိဟ်ကျမ်းသည်၊ ဖြစ်သောရုပ်ခန္ဓာနှင့် သိသောနာမ်ခန္ဓာ နှစ်ပါးသက်သက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရပ်တည် လှုပ်ရှားပြောင်းလဲနေသော လူတို့၏ သဘာဝကို လူအများသိမြင်နားလည်လွယ်အောင် ဘာသာစကားသုံးမျိုး အကွက်ရာ ၄-မျိုးဖြင့် တင်ပြထားသော ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။

(က) လူအဖြစ် ဖွဲ့စည်း၊ ရပ်တည်၊ လှုပ်ရှား၊ ပြောင်းလဲနေသော ဖြစ်သောရုပ်ခန္ဓာနှင့် သိသောနာမ်ခန္ဓာ နှစ်မျိုး၏ သဘာဝသဘော၊ . လက္ခဏာအမှန်ကို သိမြင်နားလည်စေလိုသော စေတနာ—

(ခ) လူအဖြစ် ဖွဲ့စည်း၊ ရပ်တည်၊ လှုပ်ရှား၊ ပြောင်းလဲနေသော ဖြစ်သောရုပ်ခန္ဓာနှင့် သိသောနာမ်ခန္ဓာ နှစ်မျိုးတို့၏ သဘာဝသဘော၊ လက္ခဏာအမှန်ကို သိမြင်နားလည်ခြင်းဖြင့် အသိမှား အမြင်မှား နားလည်မှုအမှားများမှ လွတ်မြောက်စေလိုသော စေတနာ—

(ဂ) လူအဖြစ်ဖွဲ့စည်း၊ ရပ်တည်၊ လှုပ်ရှား၊ ပြောင်းလဲမှု သဘာဝသဘော၊ လက္ခဏာအမှန်ကို သိမြင်နားလည်ခြင်းအားဖြင့် ကိုယ်အပင်ပန်းခံရမှု၊ စိတ်အဆင်းရဲခံရမှုအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ပြီး ကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်း၊ စိတ်၏ငြိမ်းချမ်းခြင်းဖြစ်သော ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းအေးချမ်းသာမှုကို ခံစားရစေချင်သော စေတနာများသည် ဤကျမ်းကို လေ့လာ ဖတ်ရှုသူများအား အကျိုးခံစားရလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်အလေးအနက် ယုံကြည်ပါသည်။

ဦးအောင်သန်း

အောင်ဗောဓိ

၁၉၉၀-ခုနှစ်၊ မတ်လ (၇)ရက်

INTRODUCTION

This three-language Abhidhammattha Sanghaha treatise, by U Thant Zin (Thazin-Ni) aims to clarify corporeal group (Rupa-Khandha) and mind-group (Nama-Khandha) as they co-relate and change in all types of beings. By presenting this well-known treatise in four alphabetical forms, he has attempted for the benefit of all readers. The author hopes that all may understand:-

(a) All human beings, possessing body-group and mind-group take their own nature (Sabhava) and charecterictic (Lakhana).

(b) All societies, as they appear, move, change, can eradicate illusions and wrong views by studying and knowing corporeality and mentality with their respective nature and change. Everything is in a flux.

(c) By understanding these universal features of arisings and disappearings of mind-body aggregates (Khandhas), one can attain bodily and mental peace and supreme happiness of insight. These noble aims have been notable and I wish to recommend all well-wishers to deeply read this book till they attain beneficial results as desired by the author.

U Aung Than
Aung Bodhi

7 March 1990

http://www.dhammadownload.com

BUDDHA AND HIS ABHIDHAMMA

The Buddha was a human being. He was born as a man, lived and taught as a man who attained full Enlightenment and final Deliverance, through his own effort.

His personal name was Siddhattha, and his clan name was Gotama. He was born in 623 B.C. at Lumbini Park near Kapilavastu, now known as Padiera in the country of Modern Nepal. His father was Suddhodana and ruled the Kingdom of Sakkyas. His mother was Queen Maya.

At the age of sixteen Prince Siddhattha was married to his cousin , Yasodhara, the daughter of Suppabuddha; the kings of Devadaha, and they had a son named, Rahula.

For nearly thirteen years, Siddhatta led the life of a Sakkyan Prince and lived in great luxury. In his twenty-ninth years, however, the truth gradually dawned upon him. He relised that all with out exception were subject to birth, old, decay and death.

For six years, Siddhattha Gotama wandered in search of Truth and Peace.

Having this invaluable experience he finally decided to follow an independent course avoiding the two extremes of self-indulgence and self-mortification.

So he went on his own way and discovered the new path, the middle path.

He finally attained perfect Enlightenment and thus became the Buddha at the age of thirty-five, under the Bodhi tree, on the bank of the river Neranjara near Gaya in Bihar, in 588 B.C.

Buddha went up to Tavatimsa, to preach the Abhidhamma to his mother, Santussita deva.

He expounded the Dhama, Tipitaka (Three Basket, Sutta, Vinaya and Abhidhamma, which contain the essence of the Buddha's Teaching.

(A) Abhidhamma consists of all the basic doctrine of Buddhism.

(B) Abhidhamma means the expansion, enlarged treatment, exposition in detail of the Dhamma.

(C) Abhidhamma is doctrine, the third section of the Tipitaka consisting of the seven books: Dhammasangami, Vibhanga, Dhatukatha, Puggalapannatti, Kathavatthu, Yamaka and Palthana.

From that day, for forty-five years, he taught all classes of men and women.

(For the purpose of glossory on this, an appendix THE PALI BUDDHIST SCRIPTURES is applied in page 8 - 26)

http://www.dhammadownload.com

THE PĀḶI ALPHABET
IN BURMESE AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

အ a အာ ā ဣ i ဤ ī ဥ u ဦ ū ဧ e ဩ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

က ka	ခ kha	ဂ ga	ဃ gha	င ṅa
စ ca	ဆ cha	ဇ ja	ဈ jha	ဉ ña
ဋ ṭa	ဌ ṭha	ဍ ḍa	ဎ ḍha	ဏ ṇa
တ ta	ထ tha	ဒ da	ဓ dha	န na
ပ pa	ဖ pha	ဗ ba	ဘ bha	မ ma

ယ ya ရ ra လ la ဝ va သ sa ဟ ha ဠ la ံ m

VOWELS IN COMBINATION

က ka	ကာ kā	ကိ ki	ကီ kī	ကု ku	ကူ kū	ကေ ke	ကော ko
ခ kha	ခါ khā	ခိ khi	ခီ khī	ခု khu	ခူ khū	ခေ khe	ခေါ kho

ာ = ā; ိ = i; ီ = ī ု = u; ူ = ū; ေ = e; ေ + ာ = o

၁ ၂ ၃ ၄ ၅ ၆ ၇ ၈ ၉ ၀
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

CONJUNCT-CONSONANTS

က္က kka	ဉ္စ ñca	ဒ္ဝ dva	ဗ္ဗ mba
က္ခ kkha	ဉ္ဆ ñcha	ဓ္ယ dhya	ဗ္ဘ mbha
က္ယ kya	ဉ္ဇ ñja	ဓ္ဝ dhva	မ္မ mma
က္ရိ kri	ဉ္ဈ ñjha	န္တ nta	မ္ယ mya
က္လ kla	ဋ္ဋ ṭṭa	န္တ္ဝ ntva	မ္ဟ mha
က္ဝ kva	ဋ္ဌ ṭṭha	န္ထ ntha	ယ္ယ yya
ခ္ယ khya	ဍ္ဍ ḍḍa	န္ဒ nda	ယ္ဟ yha
ခ္ဝ khva	ဍ္ဎ ḍḍha	န္ဒြ ndra	လ္လ lla
ဂ္ဂ gga	ဏ္ဋ ṇṭa	န္ဓ ndha	လ္ယ lya
ဂ္ဃ ggha	ဏ္ဌ ṇṭha	န္န nna	လ္ဟ lha
ဂ္ယ gya	ဏ္ဍ ṇḍa	ဉ္ဉ nya	ဝ္ဟ vha
ဂြ gra	ဏ္ဏ ṇṇa	န္ဟ nha	သ္တ sta
င်္က ṅka	ဏ္ဟ ṇha	ပ္ပ ppa	သ္ထြ stra
င်္ခ ṅkha	ဋ္ဋ tta	ပ္ဖ ppha	သ္န sna
င်္ဂ ṅga	ဋ္ဌ ttha	ပ္ယ pya	သ္ယ sya
င်္ဃ ṅgha	တ္ဝ tva	ပ္လ pla	သ္သ ssa
စ္စ cca	တ္ယ tya	ဗ္ဗ bba	သ္မ sma
စ္ဆ ccha	တြ tra	ဗ္ဘ bbha	သ္ဝ sva
ဇ္ဇ jja	ဒ္ဒ dda	ဗ္ယ bya	ဟ္မ hma
ဇ္ဈ jjha	ဒ္ဓ ddha	ဗြ bra	ဟ္ဝ hva
ဉ္ဉ ñña	ဒ္ယ dya	မ္ပ mpa	ဠ္ဟ lha
ဉ္ဟ ñha	ဒြ dra	မ္ဖ mpha

http://www.dhammadownload.com

ABSTRACT OF CONTENTS

PART I

Compendium of Consciousness

§ 1. The Four Ultimate Categories.

(1) Consciousness as experienced in Kāmaloka.

§ 2. Types of Immoral Consciousness - - - - 12

§ 4. Resultant Consciousness (from past ill deeds) - - 7
Resultant Consciousness (from past good deeds) - 8
Inoperative Consciousness (as to future result) - - 3
18

§ 5. Consciousness of the Beautiful :

§ 6. Great Types of Moral Consciousness - - - 8
Great Types of Moral Consciousness, resultants - 8
Great Types of Inoperative Consciousness - - 8

(2) Consciousness as experienced in Rūpaloka.

§ 8. Moral Consciousness in jhāna's - - - - 5
Moral Consciousness resultants of jhāna - - - 5
Inoperative Consciousness in jhāna's - - - 5

(3) Consciousness as experienced in Arūpaloka.

§ 10. Moral Consciousness in arūpa-jhāna's - - 4
Moral Consciousness resultants of arūpa-jhāna's - 4
Inoperative Consciousness in arūpa-jhāna's - - 4

(4) Transcendental Consciousness.

§ 12. Path-Consciousness - - - - - - 4
Fruition-Consciousness - - - - - - 4
59

(12+18+59=89)

မာတိကာ

၁ စိတ်ပိုင်းခြန်မာပြန် စာမျက်နှာ

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ် .... ၁ - ၁
ပရမတ္ထတရား (၄)ပါး .... ၁ - ၁
စိတ် (၄)မျိုး .... ၁ - ၂
ကာမစိတ် (၅၄)ပါး .... ၁ - ၂
- အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး .... ၁ - ၂
- အဟိတ်စိတ် (၁၈)ပါး .... ၁ - ၅
- ကာမာဝစရစိတ် (၂၄)ပါး .... ၁ - ၈
ရူပါဝစရစိတ် (၁၅)ပါး .... ၁ - ၁၁
အရူပါဝစရစိတ် (၁၂)ပါး .... ၁ - ၁၄
လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး .... ၁ - ၁၆
ဇာတ်တူစိတ်များ .... ၁ - ၁၈
ဘုံတူစိတ်များ .... ၁ - ၁၈
စိတ်အကျယ် (၁၂၁) ဖြစ်ပုံ .... ၁ - ၁၈
စိတ်အကျယ်ဇာတ်ခွဲပုံ .... ၁ - ၂၂

http://www.dhammadownload.com

"မြန်မာစာကို အဘယ်ကြောင့် သင်ကြားရန် လိုအပ်သနည်း"

သုံးဘာသာသင်္ဂီဟ်ကျမ်းကို အင်္ဂလိပ်လို ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းထက် မြန်မာဘာသာဖြင့် ရှင်းလင်းတင်ပြရခြင်းက လေ့လာလိုက်စားကြသော ပဂ္ဂိုလ်များအဖို့ မူရင်းပါဠိ အရင်းခံသဘော တရားများကို သဘာဝကျကျ အနီးစပ်ဆုံး ထိထိမိမိ တိတိကျကျ သိစေလိုသော စေတနာ ကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

"သတင်းကောင်းတစ်ပုဒ်"

မြန်မာစာ ဖတ်တတ်ရန် မခက်ပါ။

တစ်လနှင့် စာရေးစာဖတ် တတ်လာမည်။

နိုင်ငံခြားသားများ မြန်မာစာကို လေ့လာဆည်းပူး တတ်မြောက်လိုသူများအဖို့ မလွယ်ကူ လှသော်လည်း ယခုတီထွင်လိုက်သော နည်းစနစ်သစ် အထောက်အကူဖြင့် တစ်လနှင့် စာရေး စာဖတ်တတ်နိုင်သည်။

ဥပမာ။ ။ယခင်က မြန်မာပြည်တွင် စာရေးစာဖတ် အမြန်ဆုံးတတ်မြောက်သော "အ-သုံးလုံး"နည်းဖြင့် သင်ကြားတတ်မြောက်ကြသည်မှာ ကမ္ဘာက အသိပင်ဖြစ်သည်။

"Why the Myanmar language is required to be learnt?"

Instead of explaining this thesis in English it is better to present in Myanmar as it will be helpful to the readers to appreciate the original "Pali". That is our sincere good wish for those who take up this subject.

"A Good Piece of Imformation"

It is not difficult to learn Myanmar Language.

It could be learnt in a month's time.

It may be difficult for foreigners and those who wish to learn Myanmar language. With this new technique one could learn the reading and writing within a month.

For example, it has been known throughout the world that reading and writing has been learnt by the " Three R " system.

http://www.dhammadownload.com

ABHIDHAMMATTHA-SANGAHA

An Outline of Buddhist Philosophy

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

CHAPTER I

Citta-Saṅgaha-Vibhāgo

DIFFERENT TYPES OF CONSCIOUSNESS

Paṇāma Pubbikā Pattiññā

1 *Sammāsambuddhamatulaṁ — sasaddhammagaṇuttamaṁ*
Abhivādiya bhāsissaṁ — Abhidhammatthasaṅgahaṁ

Cattāro Paramatthā Cittassa Uddeso

2 *Tattha vutt' ābhidhammatthā—catuddhā paramatthato*
Cittaṁ cetasikaṁ rūpaṁ—Nibbānaṁ' iti sabbathā.

Bhumibhedo Catubbhidho

3 *Tattha Cittaṁ tāva catubbidhaṁ hoti*:—i. *Kāmāvacaraṁ*, ii. *Rūpāvacaraṁ*, iii. *Arūpāvacaraṁ*, iv. *Lokuttaraṁ c'āti.*

Dvādasa Akusala Cittāni

Aṭṭha Lobha Sahagata Cittāni

4 *Tattha katamaṁ Kāmāvacaraṁ?*

1. Somanassa-sahagataṁ, diṭṭhigatasampayuttaṁ, asaṅkhārikaṁ ekaṁ,

2. Somanassa-sahagataṁ, diṭṭhigatasampayuttaṁ, sasaṅkhārikaṁ' ekaṁ,

3. Somanassa-sahagataṁ, diṭṭhigatavippayuttaṁ, asaṅkhārikaṁ ekaṁ.

4. Somanassa-sahagataṁ, diṭṭhigatavippayuttaṁ, sasaṅkhārikaṁ ekaṁ,

5. Upekkhāsahagataṁ, diṭṭhigatasampayuttaṁ, asaṅkhārikaṁ ekaṁ,

6. Upekkhāsahagataṁ, diṭṭhigatasampayuttaṁ, sasaṅkhārikaṁ ekaṁ,

7. Upekkhāsahagataṁ, diṭṭhigatavippayuttaṁ, asaṅkhārikaṁ ekaṁ,

8. Upekkhāsahagataṁ, diṭṭhigatavippayuttaṁ, sasaṅkhārikaṁ ekan' ti.

imāni aṭṭha'pi Lobhasahagatacittāni nāma.

Dve Paṭigha Sampayutta Cittāni

5 *9. Domanassasahagataṁ paṭighasampayuttaṁ asaṅkhārikaṁ ekaṁ,*

10. Sasaṅkhārikaṁ ekan'ti
imāni dve'pi Paṭighasampayuttacittāni nāma.

Dve Momūha Cittāni

6 *11. Upekkhāsahagataṁ vicikicchāsampayuttaṁ ekaṁ,*

12. Upekkhāsahagataṁ uddhaccasampayuttaṁ ekan'ti
imāni dve'pi Momūhacittāni nāma.

Nigamanaṁ

7 *Icce'vaṁ sabbathā'pi dvādasākusala-cittāni samattāni.*

8 *Aṭṭhadhā lobhamūlāni—dosamūlāni ca dvidhā*
Mohamūlāni ca dve'ti—dvādasākusalā siyuṁ.

Aṭṭharasa Ahetuka Cittāni

Satta Akusala Vipāka Cittāni

9 (1) *Upekkhāsahagataṁ cakkhuviññāṇaṁ; tathā,* (2) *Sotaviññāṇaṁ,* (3) *Ghāṇaviññāṇaṁ,* (4) *Jivhāviññāṇaṁ,* (5) *Dukkhasahagataṁ Kāyaviññāṇaṁ,* (6) *Upekkhāsahagataṁ Sampaṭicchanacittaṁ,* (7) *Upekkhāsahagataṁ Santīraṇacittaṁ c'āti.*

Imāni satta'pi Akusala Vipāka Cittāni nāma.

Aṭṭha Kusala Vipākā Hetuka Cittāni

10 (8) *Upekkhāsahagataṁ kusalavipākaṁ cakkhuviññāṇaṁ; tathā,* (9) *Sotaviññāṇaṁ,* (10) *Ghāṇaviññāṇaṁ,* (11) *Jivhāviññāṇaṁ,* (12) *Sukhasahagataṁ Kāyaviññāṇaṁ,* (13) *Upekkhāsahagataṁ Sampaṭicchanacittaṁ,* (14) *Somanassasahagataṁ Santīraṇacittaṁ,* (15) *Upekkhāsahagataṁ Santīraṇacittaṁ c'āti.*

Imāni aṭṭha'pi Kusalavipāk'āhetukacittāni nāma.

Tīni Ahetuka Kriya Cittāni

11 (16) *Upekkhāsahagataṁ Pañcaddvārāvajjanacittaṁ; tathā*

(17) *Manodvārāvajjanacittaṁ,* (18) *Somanassasahagataṁ Hasituppādacittaṁ c'āti.*

Imāni tīni'pi Ahetuka-Kiriya Cittāni nāma.

Nigamanaṁ

12 *Icc'evaṁ sabbathā'pi aṭṭhārasāhetukacittāni samattāni*

Saṅgaha Gāthā

13 *Sattākusalapākāni—Puññāpākāni aṭṭhadhā*
Kriyācittāni tīṇi'ti—Aṭṭhārasa Ahetukā.

Sobhana Cittāni

14 *Pāpāhetukamuttāni—Sobhanāni'ti vuccare*
Ek'ūnasaṭṭhicittāni—ath'ekanavuti'pi vā

Catuvīsati Kāmāvacara Sobana Cittāni

Aṭṭha Kāmāvacara Kusala Cittāni

15 *1. Somanassa-sahagataṁ ñāṇasampayuttaṁ asaṅkhārikaṁ ekaṁ,*

2. Somanassa-sahagataṁ ñāṇasampayuttaṁ sasaṅkhārikaṁ ekaṁ,

3. Somanassa-sahagataṁ ñāṇavippayuttaṁ asaṅkhārikaṁ ekaṁ,

4. Somanassa-sahagataṁ ñāṇavippayuttaṁ sasaṅkhārikaṁ ekaṁ,

5. Upekkhā-sahagataṁ ñāṇasampayuttaṁ asaṅkhārikaṁ ekaṁ,

6. Upekkhā-sahagataṁ ñāṇasampayuttaṁ sasaṅkhārikaṁ ekaṁ,

7. Upekkhā-sahagataṁ ñāṇavippayuttaṁ asaṅkhārikaṁ ekaṁ,

8. Upekkhā-sahagataṁ ñāṇavippayuttaṁ sasaṅkhārikaṁ' ekan' ti

Imāni aṭṭha' pi Kāmāvacarakusalacittāni nāma.

Aṭṭha Kāmāvacara Vipaka Cittāni

16 *9. Somanassa-sahagataṁ ñāṇasampayuttaṁ asaṅkhārikaṁ ekaṁ,*

10. Somanassa-sahagataṁ ñāṇasampayuttaṁ sasaṅkhārikaṁ ekaṁ,

http://www.dhammadownload.com

11. Somanassa-sahagatam ñāṇavippayuttam asaṅkhārikam ekam,
12. Somanassa-sahagatam ñāṇavippayuttam sasaṅkhārikam ekam,
13. Upekkhā-sahagatam ñāṇasampayuttam asaṅkhārikam ekam,
14. Upekkhā-sahagatam ñāṇasampayuttam sasaṅkhārikam ekam,
15. Upekkhā-sahagatam ñāṇavippayuttam asaṅkhārikam ekam,
16. Upekkhā-sahagatam ñāṇavippayuttam sasaṅkhārikam ekan'ti.
Imāni aṭṭha'pi Sahetuka-kāmāvacara-vipākacittāni nāma.

Aṭṭha Kāmāvacara Kriya Cittāni

17 *17. Somanassa-sahagatam ñāṇasampayuttam asaṅkhārikam ekam,*
18. Somanassa-sahagatam ñāṇasampayuttam sasaṅkhārikam ekam,
19. Somanassa-sahagatam ñāṇavippayuttam asaṅkhārikam ekam,
20. Somanassa-sahagatam ñāṇavippayuttam sasaṅkhārikam ekam,
21. Upekkhā-sahagatam ñāṇasampayuttam asaṅkhārikam ekam,
22. Upekkhā-sahagatam ñāṇasampayuttam sasaṅkhārikam ekam,
23. Upekkhā-sahagatam ñāṇavippayuttam asaṅkhārikam ekam,
24. Upekkhā-sahagatam ñāṇavippayuttam sasaṅkhārikam ekan'ti,
Imāni attha'pi Sahetuka-Kāmavacara-kriyacittāni nāma.

Nigamanaṁ

18 *Icce' vaṁ sabbatha pi catuvisati Sahetuka-kāmāvacara-kusala- vipāka-kriya cittāni samattāni.*

Saṅgaha Gāthā

19 *Vedanā-ñāṇa-saṅkhāra—bhedena catuvīsati*
Sahetū-kāmāvacara—puññapākakriyā matā.

Satu Paññāsa Kāmāvacara Cittāni

20 *Kāme tevīsapākāni—puññā'puññāni visati*
Ekādasa kriyā c'āti—catupaññāsa sabbathā.

Panarasa Rūpāvacara Cittāni

Pañca Rūpāvacara Kusala Cittāni

21 *1. Vitakka-Vicāra-Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Paṭhamajjhāna-Kusalacittaṁ.*
2. Vicāra-Pīti-Sukh 'Ekkaggatā-sahitaṁ Dutiyajjhāna-Kusalacittaṁ,
3. Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Tatiyajjhāna-Kusalacittaṁ,
4. Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Catutthajjhāna-Kusalacittaṁ,
5. Upekkh 'Ekaggatā-sahitaṁ Pañcamajjhāna-Kusalacittaṁ c'āti.
Imāni pañca 'pi Rūpāvacara-Kusalacittāni nāma.

Pañca Rūpāvacara Vipāka Cittāni

22 *1. Vitakka-Vicāra-Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Paṭhamajjhāna-Vipākacittaṁ,*
2. Vicāra-Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Dutiyajjhāna-Vipākacittaṁ,
3. Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Tatiyajjhāna-Vipākacittaṁ,
4. Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Catutthajjhāna-Vipākacittaṁ,
5. Upekkh 'Ekaggatā-sahitaṁ Pañcamajjhāna-Vipākacittaṁ c'āti.
Imāni pañca 'pi Rūpāvacara-Vipākacittāni nāma.

Pañca Rūpāvacara Kriya Cittāni

23 *1. Vitakka-Vicāra-Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Paṭhamajjhāna-Kriyacittaṁ,*
2. Vicāra-Pīti-Sukh 'Ekaggata-sahitaṁ Dutiyajjhāna-Kriyacittaṁ,

3. Pīti-Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Tatiyajjhāna-Kriyacittaṁ,
4. Sukh 'Ekaggatā-sahitaṁ Catutthajjhāna-Kriyacittaṁ,
5. Upekkh 'Ekaggatā-sahitaṁ Pañcamajjhāna-Kriyacittaṁ c'āti.
Imāni pañca 'pi Rūpāvacara-Kriyacittāni nāma.

Nigamanaṁ

24 *Icc'evaṁ sabbathā'pi paṇṇarasa Rūpāvacara Kusala-Vipāka-Kriyacittāni samattāni.*

Saṅgaha Gāthā

25 *Pañcadhā jhānabhedena—rūpāvacaramānasaṁ*
Puññapākakriyābhedā—taṁ pañcadasadhā bhave.

Dvādasa Arūpāvacara Cittāni

Cattāri Arūpāvacara Kusala Cittāni

26 *(1) Ākāsānañcāyatanakusalacittaṁ, (2) Viññāṇañcāyatanakusalacittaṁ, (3) Ākiñcaññāyatanakusalacittaṁ, (4) N'eva saññā N'āsaññāyatanakusalacittaṁ, c'āti. Imāni cattāri'pi Arūpāvacarakusalacittāni nāma.*

Cattāri Arūpāvacara Vipāka Cittāni

27 *(5) Ākāsānañcāyatanavipākacittaṁ, (6) Viññaṇañcāyatanavipākacittaṁ, (7) Ākiñcaññāyatanavipākacittaṁ. (8) N'eva saññā N'āsaññāyatanavipākacittaṁ c'āti. Imāni cattāri'pi Arūpāvacaravipākacittāni nāma.*

Cattari Arūpāvacara Kriya Cittāni

28 *(9) Ākāsānañcāyatanakriyācittaṁ, (10) Viññāṇañcāyatanakriyācittaṁ, (11) Ākiñcaññāyatanakriyācittaṁ, (12) N'eva saññā N'āsaññāyatanakriyācittaṁ c'āti. Imāni cattāri'pi Arūpāvacarakriyacittāni nāma.*

Nigamanaṁ

29 *Icc'evaṁ sabbathā'pi dvādasa Arūpāvacara-Kusala Vipāka-Kriyacittāni samattāni.*

http://www.dhammadownload.com

Saṅgaha Gāthā

0 *Ālambanappabhedhena—catudhā'ruppamānasaṁ*
Puññapākakriyābhedā—puna dvādasadhā ṭhitaṁ.

Aṭṭha Lokuttara Cittāni

Cattāri Magga Cittāni

31 *(1) Sotāpattimaggacittaṁ, (2) Sakadāgāmimaggacittaṁ,*
(3) Anāgāmimaggacittaṁ, (4) Arahattamaggacittañ c'āti-
imāni cattāri'pi Lokuttarakusalacittāni nāma.

Cattāri Phala Cittāni

32 *(5) Sotāpattiphalacittaṁ, (6) Sakadāgāmiphalacittaṁ,*
(7) Anāgāmiphalacittaṁ, (8) Arahattaphalacittañ c'āti-
imāni cattāri'pi Lokuttaravipākacittāni nāma.

Nigamanaṁ

Icce'vaṁ sabbathā'pi aṭṭha Lokuttara-Kusala-Vipāka-
cittāni samattāni.

Saṅgaha Gāthā

34 *Catummaggapphedhena—catudhā kusalaṁ tathā*
Pākaṁ tassa phalattā'ti—aṭṭhadhā'nuttaraṁ mataṁ.

Saṅkhepa Vasena Ekūnanavuti Cittāni

Jāti Vasema Saṅgaho

35 *Dvādasākusalān'evaṁ—kusalān'ekavisati*
Chattiṁs'eva vipākāni—kriyacittāni visati.

Bhūmi Vasena Saṅgaho

36 *Catupaññāsadhā kāme—Rūpe pannaras'iraye*
Cittāni dvādas' Āruppe—aṭṭhadhā'nuttare tathā.

37 *Itthaṁ'ekūna navuti—ppabhedhaṁ pana mānasaṁ*
Ekavīsasataṁ v'átha—vibhajanti vicakkhanā.

Vitthāra Vasena Ekavīsasataṁ Cittaṁ

38 *Kathaṁ'ekūna navutividhaṁ cittaṁ ekavīsasataṁ hoti?*

Vitthāra Vasena Cattālīsa Lokuttara Cittāni

Pañca Sotāpatti Magga Cittāni

(1) Vitakka—vicāra-pīti-sukh' ekaggatā-sahitaṁ Paṭ-
hamajjhāna-Sotāpattimagga cittāṁ,

(2) Vicāra-pīti-sukh'ekaggatā-sahitaṁ Dutiyajjhāna-So-
tāpattimaggacittaṁ,

(3) Pīti-sukh'ekaggatā-sahitaṁ Tatiyajjhāna-Sotāpatti-
maggacittaṁ,

(4) Sukh'ekaggatā-sahitaṁ Catutthajjhāna Sotāpatti-
maggacittaṁ,

(5) Upekkh-ekaggatā-sahitaṁ Pañcamajjhāna Sotāpatti-
maggacitañ c'āti.

Imāni pañca'pi Sotāpattimaggacittāni nāma.

Samavīsati Magga Cittāniceva, Tatha Phala Cittāni

39 *Tathā Sakadāgāmimagga, Anāgāmimagga, Arahatta-*
maggacittañ c'āti samavīsati maggacittāni. Tathā phala-
cittāni c'āti samacattāḷisa Lokuttaracittāni bhavanti'ti.

Saṅgaha Gāthā

40 *Jhānaṅgayogabhedhena—katv'ekekan tu pañcadhā*
Vuccatā'nuttaraṁ cittaṁ—cattāḷīsavidhanti ca.

Lokiya Lokuttara Jhāna Cittani

41 *Yathā ca rūpāvaccaraṁ—gayhatā'nuttaraṁ tathā*
Pathamādijhānabhede—āruppañcā'pi pañcame

42 *Ekādasavidhaṁ tasmā—pathamādikam'iritaṁ*
Jhānam'ekekam'ante tu—tevīsatividhaṁ bhave.

Vitthāra Vasena Kusalavipākāni Ceva, cittañca

43 *Sattatiṁsavidhaṁ puññaṁ—dvipaññāsavidhaṁ tathā*
Pākam'iccāhu cittāni—ekavīsasataṁ budhā'ti.

Citta Paricchedassa Nigamanaṁ

Iti Abhidhammatthasangahe Cittasangahavibhāgo nāma
Paṭhamo Paricchedo.

http://www.dhammadownload.com

"ဘာသာရေးတရားမှသည် သဘာဝတရားဆီသို့"

"ထာဝရငြိမ်းချမ်းသော ပရမတ္ထတရား"

ဤစာအုပ်သည် ဘာသာမရွေး လူမျိုးမရွေး လူတိုင်းအတွက် ရည်ညွှန်းသည်။

ဘာသာမရွေး လေ့လာလိုက်စားအပ်သော သဘာဝတရားပင်ဖြစ်သည်။

သဘာဝတရား(ပရမတ္ထတရား)ကို မသိသေးသရွေ့ သဘောမပေါက်သေးသရွေ့ ကိုယ်စိတ် နှစ်ပါး ဆင်းရဲသောဒုက္ခအပေါင်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရမည် တွေ့ကြုံလာသော ဆင်းရဲသောဒုက္ခကို လည်း ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရည်မရှိသည့်အတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခပင်လယ်တွင် မျောနေကြရမည်သာ အမှန် တကယ်ပင်ဖြစ်သည်။

သဘာဝတရား (ပရမတ္ထတရား)သည် အမှန်တကယ်ရှိနေသော်လည်း အဆွေတော်နှင့်မရင်းနှီးခဲ့ ကြသဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခပင်လယ်ဝေခံကြရသည်၊စိတ်ဆင်းရဲကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ကြီးစွာဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။

အဆွေသည် သဘာဝတရား (ပရမတ္ထတရား)ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိရှိကျင့်ကြံ အားထုတ်ထားလျှင် ကိုယ်၏ ငြိမ်းချမ်းသာယာခြင်း စိတ်၏ငြိမ်းချမ်းသာယာခြင်းကို ထာဝစဉ်ပေးနိုင်စွမ်းရှိသဖြင့် လူဖြစ်ကျိုးနပ်မည် လူဖြစ်ရသည်ကို ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

အဆွေသည် မည်သည့်ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကိုးကွယ် သဘာဝတရားကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိထားဖို့ တတ်ထားဖို့ လိုမည်ဖြစ်သည်။

သုံးဘာသာသင်္ဂြိဟ်ကျမ်းသည် မည်သည့်ဘာသာဝင်မဆို သိသင့်သိထိုက်သော အသိနှင့် ပညာရပ်ကို ထောက်ပြဖွဲ့ဖြိုးစေသောကျမ်းဖြစ်သည်။

"From Religion to the Natural Law"

"The Natural Realism Law is the Eternal Peace"

This book of thesis has a reference for every regardless of Religion or Nationality.

Everyone should also study it without any Religious Sentiments.

Everyone should always confront mental or physical sufferings if one does not really understand the laws of Natural Realism. And also would not be able to face these sufferings resolutely would be drifting in the sea of sufferings.

Although the Law of Natural Realism is always existing you have been bearing all these sufferings because you are not intimate with its laws. So, you have suffered greatly mentally and physically.

If you come to know the Law of Natural Realism thoroughly and would practise it according to its principles, as it could give you the eternal happiness and mentally and phsically, you would become satisfied for being born as a human being.

Whatever religion you may profess, you should fully understand the Laws of Natural Realism.

This book of thesis on the Law of Natural Realism written in three languages has pointed out the theory and practice in full and should be studied by anyone irrespective of any Race or Religion.

http://www.dhammadownload.com

A COMPENDIUM OF BUDDHIST PHILOSOPHY

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ

စေတသိကဝိဘာဂပကရဏံ

HONOUR TO THE EXALTED ONE, THE ARAHANT BUDDHA SUPREME!

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်

PART I

COMPENDIUM OF CONSCIOUSNESS

§ 1. *Introductory.*

ပဏာမပုဗ္ဗင်္ဂမာပဋိညာ

၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-မတုလံ၊
သ သဒ္ဓမ္မ ဂဏုတ္တမံ၊
အဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ၊
အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟံ။

၁။ အနုရုဒ္ဓါအမည်ရှိသော တပည့်တော်သည် သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားတော်၊ မြတ်သောအရိယာသံဃာတော်အပေါင်းနှင့်တကွ အတု မရှိသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာ ရှိခိုး၍ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိဟ်ကျမ်းကို မိန့်ဆို တိထွင် စီရင်ပြုစုပေအံ့။

The peerless very Buddha, with the Law
Of Righteousness and the Fraternity
Of worth supreme, with reverence I salute.
Now will I speak in summaries concise
Of things in Abhidhamma-lore contained.

§ 2. *Ultimate Realities.*

စတ္တာရော ပရမတ္ထာ

ပရမတ္ထတရား (၄)ပါး

၂။ တတ္ထ ဝုတ္တာ-ဘိဓမ္မတ္ထာ၊
စတုဓာ ပရမတ္ထတော၊
စိတ္တံ, စေတသိကံ, ရူပံ,
နိဗ္ဗာန-မိတိ သဗ္ဗထာ။

၂။ ထိုအဘိဓမ္မာ ခုနှစ်ကျမ်း၌ မြတ်စွာဘုရား ဟောအပ်ကုန်သော အဘိဓမ္မာ၏ အနက်တို့သည် မုချဆတ်ဆတ်ပရမတ်အားဖြင့် စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်, နိဗ္ဗာန်-ဟူ၍ အချင်းချင်းသိမ်း လေးမျိုးရှိပေ၏။

These things are set forth, in their ultimate sense,[1]
As Categories Four—first, Consciousness;
Next, Mental Properties; then Qualities
Material, Bodily; Nibbana last.

[1] Paramatthato is explained by the Ceylon Commentator as sammutiṃ thapetvā, nibbattita-paramatthavasena:—'in the ultimate sense of things (springing into being as facts), as abstracted from [or divested of] names.'

http://www.dhammadownload.com

Of these, first, Consciousness is fourfold, to wit:
1. Consciousness as experienced in Kāmaloka.[2]
2. Consciousness as experienced in Rūpaloka.
3. Consciousness as experienced in Arupaloka.
4. Transcendental (supramundane) Consciousness.

၁-စိတ္တပရိစ္ဆေဒ (ဘူမိဘေဒေါ စတုဗ္ဗိဓော)

၃။ တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ ကာမာဝစရံ, ရူပါဝစရံ, အရူပါဝစရံ, လောကုတ္တရဉ္စေ·တိ။

စိတ် (၄)မျိုး

၃။ ထိုပရမတ္ထတရား လေးပါးတို့တွင် ပထမဦးစွာ စိတ်သည် ကာမာဝစရစိတ်, ရူပါဝစရစိတ်, အရူပါဝစရစိတ်, လောကုတ္တရာစိတ် ဟူ၍ လေးပါးအားပြားရှိ၏။

[2] Kāmāvacaraṇ cittaṇ, etc. The first compound is derived from kāme avacaratīti:—'that which moves about in, haunts, frequents the kāmaloka,' and is applied to all classes of kāma-consciousness, whether of experience on occasion of sense-stimulation, or of representative cognition, volition, etc.

1. Of Consciousness as experienced in Kāmaloka.

Of these four, what is consciousness as experienced in Kāmaloka?

§ 2. *Types of Immoral Consciousness.*

There are eight classes of consciousness rooted in appetite[1] to wit:
1. Automatic[2] consciousness, accompanied by joy[3] and connected with error.[4]
2. Volitional consciousness, accompanied by joy and connected with error.
3. Automatic consciousness, accompanied by joy and disconnected from error.
4. Volitional consciousness, accompanied by joy and disconnected from error.
5. Automatic consciousness, accompanied by hedonic indifference[1] and connected with error.
6. Volitional consciousness, accompanied by hedonic indifference and connected with error.
7. Automatic consciousness, accompanied by hedonic indifference and disconnected from error.
8. Volitional consciousness. accompanied by hedonic indifference and disconnected from error.

ဒ္ဒါဒသ အကုသလစိတ္တာနိ

အဋ္ဌ လောဘသဟဂတစိတ္တာနိ

၄။ တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ။ သောမနဿ သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက·မေကံ, သောမနဿ သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိက·မေကံ, သသင်္ခါရိက·မေကံ, ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိက·မေကံ, သသင်္ခါရိက·မေကံ, ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိက·မေကံ, သသင်္ခါရိကမေက·န္တိ၊ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ လောဘ သဟဂတ စိတ္တာနိ နာမ။

ကာမစိတ် (၁၄)ပါး

၄။ ထိုစိတ်လေးမျိုးတို့တွင် အာဘယ်စိတ်သည် ကာမာဝစရစိတ်မည် ပေသနည်း။ (ကာမဘုံ၌ ကျက်စားသော ဖော်ပြလတ္တံ့ပါ စိတ် ၁၄-မျိုး တို့သည် ကာမာဝစရစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။)

အကုသိလ် စိတ် (၁၂)ပါး

လောဘမူစိတ် (၈)ပါး

- သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- " ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- " ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- " " သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။

ဤစိတ် (၈) ပါးတို့သည် လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့မည်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

Now kāma is either (1) that which desires (kāmetīti kāmo), or that which is desired (kāmiyatīti kāmo). The latter may refer to the pleasures derived from sense, or to the eleven grades of Kāmaloka life, where such pleasures prevail. And these eleven consist in four infra-human forms of existence—purgatory, the animal world, etc.,—in birth as man, and in the six lower heavens of devas. Hence there is in Western languages no one adequate word for kāmāvacara or kāmaloka, and we have decided to retain this and, for equivalent reasons, the names of the other loka's.

[1] Lit., 'accompanied by.' In ethical treatment, lobha is more usually rendered by greed or lust. See below p. 4, *n.* 2. On these classes, see *Dh. S.*, §§ 365 *ff.*—Ed.

[2] In *Dh. S.*, §§ 1, 146, etc., only the alternative classes are explicitly distinguished as sasankhārena. The fact that consciousness may be determined by another person, and against the will of the conscious subject, renders the term 'voluntary,' as usually opposed to 'automatic,' inaccurate or, at best, misleading.—Ed.

[3] Somanassa is here of psychological import, meaning simply 'pleasurable feeling *plus* excitement.'

[4] Diṭṭhi, often rendered by 'opinion,' which may be and often is erroneous. *Cf. B. Psy.*, 83, *n.* 1. Micchādiṭṭhi is here implied.

[1] Upekkhā, here implying simply absence of felt pleasure or pain, is to be distinguished from the more complex intellectual and ethical upekkhā, which=tatramajjhattatā, balance of mind, equanimity. Introd. Essay, p. 14. Appendix, Upekkhā.

Next, there are two classes of consciousness rooted in aversion,[2] to wit:

9. Automatic consciousness, accompanied by grief and connected with aversion.

10. Volitional consciousness, accompanied by grief and connected with aversion.

ဒွေ ပဋိဃသမ္မယုတ္တစိတ္တာနိ

၅။ ဒေါမနဿ သဟဂတံ ပဋိဃ သမ္မယုတ္တံ အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေက-န္တိ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃ သမ္မယုတ္တ စိတ္တာနိ နာမ။

ဒေါသမူစိတ် (၂)ပါး

၅။-ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္မယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
- ။ ။ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ခု။
ဤစိတ် (၂)ပါးတို့သည် ပဋိဃသမ္မယုတ်စိတ်တို့မည်ကုန်၏။

Next, there are two classes of consciousness rooted in nescience,[3] to wit:

11. Consciousness accompanied by hedonic indifference and conjoined with perplexity.[4]

12. Consciousness accompanied by hedonic indifference and conjoined with distraction.[5]

ဒွေ မောမူဟစိတ္တာနိ

၆။ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္မယုတ္တ မေကံ, ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စ သမ္မယုတ္တ မေက-န္တိ ဣမာနိ ဒွေပိ မောမူဟ စိတ္တာနိ နာမ။

မောဟမူစိတ် (၂)ပါး

၆။-ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္မယုတ်စိတ် ၁-ခု။
- ။ ဥဒ္ဓစ္စသမ္မယုတ်စိတ် ၁-ခု။
ဤစိတ် (၂)ပါးတို့သည် မောဟမူစိတ်တို့မည်ကုန်၏။

[2] Paṭigha, repugnance, a form of dosa, or hate. See *B. Psy.*, p. 109, *n.* 2.—Ed.

[3] Momūhacittāni, confused or muddled consciousness. 'Moha' is used by Buddhist authors as a synonym of avijjā (ignorance). 'Momūha' is derived from the intensive form of the verb muyhati, to be stupefied. The reduplication, as in the case of 'devadevo,' indicates that moha, in these two classes, acts with greater force than the moha present in the foregoing ten classes of consciousness.

[4] Or doubt. On this rendering, see *B. Psy.*, 115 *n.*—Ed.

[5] Uddhacca, the state of being distrait, the opposite of concentration; rendered also by 'flurry' (*Dialogues of the Buddha*, i., p. 82) and 'excitement' (*B. Psy.*, p. 119, *n.*).—Ed.

http://www.dhammadownload.com

၄ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုကို သင်္ကေတဖြင့်ပြပုံ

လောဘမူစိတ် ၈ ဒေါသမူစိတ် ၂ မောဟမူစိတ် ၂

(၁) × (၂) × (၃) – (၇) – (၉) > (၁၁) – (၁၂) –

(၂) × (၄) × (၆) – (၈) – (၁၀) >

လောဘမူစိတ် ၈ ခု

(၁) × = သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်
(၂) × = " " " သ "
(၃) × = " " ဝိပ္ပယုတ် အ "
(၄) × = " " " သ "
(၅) – = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် " သမ္ပယုတ် အ "
(၆) – = " " " သ "
(၇) – = " " ဝိပ္ပယုတ် အ "
(၈) – = " " " သ "

၅ ဒေါသမူစိတ် ၂ ခု

(၉) > = ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်
(၁၀) > = " " သ "

၆ မောဟမူစိတ် ၂ ခု

(၁၁) – = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ်စိတ်
(၁၂) – = " ဥဒ္ဓစ္စ "

လောဘမူစိတ် ၈၊ ဒေါသမူစိတ် ၂၊ မောဟမူစိတ် ၂ = ပေါင်းအကုသိုလ်စိတ် ၁၂။

သင်္ကေတများကိုရှင်းပြချက်

× = ဤသင်္ကေတကို သောမနဿဟုမှတ်။ – = ဤသင်္ကေတကို ဥပေက္ခာဟုမှတ်။
> = ဤသင်္ကေတကို ဒေါမနဿဟုမှတ်။

မျဉ်းကြောင်းစက်အပေါ်၌ ပြထားသောစိတ်များကို အသင်္ခါရဟုမှတ်။ မျဉ်းကြောင်းစက်အောက်၌ ပြထားသောစိတ်များကို သသင်္ခါရိကဟုမှတ်။ ထူထူရေးသားပြသောစိတ်များကို သမ္ပယုတ်ဟုမှတ်။ ပါးပါးရေးသားပြသောစိတ်များကို ဝိပ္ပယုတ်ဟုမှတ်။ ။မောဟမူစိတ် ၂ ခုကို ပရမတ္ထဒီပနီဆရာကား ကေန္ဒအသင်္ခါရိကဖြစ်၍ သင်္ခါရအပြားကို မဆိုဟုမိန့်တော်မူ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာဆရာကား သင်္ခါရဝိပုတ်ဃုဆိုလိုရိပ်ရှိ၏။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဓမ္မသင်္ဂဏိပါဠိတော်နှင့်တကွ အဋ္ဌကထာကြီးတို့ကလည်းမဆို။ သင်္ဂြိဟ်ဆရာကလည်း အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိကငါးပါးစီသာဆို၏။ ဋီကာကျော်ဆရာကလည်းအထူးမဆို။ သရုပ်ခွဲလွယ်စေခြင်းငှါ အသင်္ခါရိကတွင် နောက်ဆရာများသွင်းယူကြကုန်၏။

၇ ဒေါသမူစိတ် ၂ ခု

(၉) > = ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်
(၁၀) > = " " သ "

နိဂမနံ

These summed up amount in all to twelve classes of immoral[1] consciousness.

၇။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒ္វါဒသာ·ကုသလ စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

အချုပ်

၇။ ဤသို့လျှင် ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့် အကုသိုလ်စိတ်(၁၂) ပါးတို့သည် ပြီးပြည့်စုံကုန်၏။

[1] In this translation, kusala and akusala, where not rendered by the more usual 'good' and 'bad,' are rendered by 'moral' and 'immoral.' *Cf. B. Psy.*, lxxxii. *f.*—Ed.

§ 3. *Mnemonic.*

Eight kinds of thought in Appetite are rooted, two in Hate,
And two in Nescience:—twelve immoral classes here we state.

(သင်္ဂဟ ဂါထာ)

၈။ အဋ္ဌဓာ လောဘမူလာနိ၊
ဒေါသမူလာနိ စ ဒ္វိဓာ၊
မောဟမူလာနိ စ ဒ္វေ·တိ၊
ဒ္វါဒသာ·ကုသလာ သိယုံ။

၈။ ပေါင်းရုံးချက်

လောဘမူစိတ် (၈) ပါး
ဒေါသမူစိတ် (၂) ပါး
မောဟမူစိတ် (၂) ပါး
ဤသို့အားဖြင့် အကုသိုလ်စိတ် (၁၂) ပါးဖြစ်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 4. *Of Consciousness without H e t u 's.*[2]

There are seven classes of consciousness which are the results of evil [done in a former birth], to wit:

1. Consciousness by way of sight, accompanied by hedonic indifference.

2-4. Consciousness by way of hearing, smell, or taste, similarly accompanied.

5. Consciousness by way of touch, accompanied by pain.[3]

6. Recipient[4] consciousness, accompanied by hedonic indifference.

7. Investigating[5] consciousness, accompanied by hedonic indifference.

အဋ္ဌာရသ အဟေတုကစိတ္တာနိ

သတ္တ အကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ

အဟိတ်စိတ် (၁၈)ပါး

အဟိတ်အကုသလဝိပါက်စိတ် (၇)ပါး

၉။ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ စက္ခု ဝိညာဏံ,
တထာ သောတ ဝိညာဏံ,
ဃာန ဝိညာဏံ,
ဇိဝှါ ဝိညာဏံ,
ဒုက္ခ သဟဂတံ ကာယ ဝိညာဏံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ သမ္ပဋိစ္ဆန စိတ္တံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ သန္တီရဏ စိတ္တဥ္စေ-တိ
ဣမာနိ သတ္တပိ အကုသလ ဝိပါက စိတ္တာနိ
နာမ။

၉။ –ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်၊
– ″ သောတဝိညာဉ်စိတ်၊
– ″ ဃာနဝိညာဉ်စိတ်၊
– ″ ဇိဝှါဝိညာဉ်စိတ်၊
– ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်၊
– ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သမ္ပဋိစ္ဆိဉ်းစိတ်
– ″ သန္တီရဏစိတ်၊

ဤခုနစ်ပါးကုန်သောစိတ်တို့သည် အဟိတ်အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

[2] A h e t u k ā n i c i t t ā n i: — unconditioned by one or more of those six radical conditions (h e t u 's)—greed, hate, ignorance, and their opposites—which prompted that conduct in a former birth, the result whereof is now consciously experienced. In these seven classes of consciousness only the first three h e t u 's are taken. On the term h e t u, and on our decision to retain it untranslated, see Appendix, Hetu; *cf. Dh. S.*, § 1073; *B. Psy.*, 285 *n.* (*dele* there th in a h e t u k ā, l. 3); *Duka-paṭṭhāna*, i., p. xii.—Ed.

[3] On the positively hedonic nature of the feeling accompanying tactile cognition, as compared with the neutral feeling in other sensations, see *B. Psy.*, 127, *n.* 1. *Cf.* below, part iii., § 2; and see also Introd. Essay, p. 14 *f.* Appendix, U p e k k h ā.—Ed.

[4] On these, *I believe*, post-p i t a k a n développements in the Buddhist theory of Cognition, see Introd. Essay; *Cf. B. Psy.*, lxxxi.—Ed.

[5] S a n t ī r a ṇ a is derived from 'tīreti,' 'to decide,' which, according to the Ceylon Cy., is used in the sense of 'vīmaṁsati,' 'to investigate'; for judgment is not formed till we come to the v i n i c h a y a-process, in which, however, s a n t ī r a ṇ a has no place. See Introd. Essay.

Next, there are eight classes of consciousness which are the results of good [done in a former birth], and are without h e t u 's, to wit:

8. Consciousness by way of sight, accompanied by hedonic indifference.

9-11. Consciousness by way of hearing, smell, or taste, similarly accompanied.

အဋ္ဌ ကုသလဝိပါကာဟေတုကစိတ္တာနိ

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး

၁၀။ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ကုသလ ဝိပါကံ
စက္ခု ဝိညာဏံ,
တထာ သောတ ဝိညာဏံ,
ဃာန ဝိညာဏံ, ဇိဝှါ ဝိညာဏံ,
သုခ သဟဂတံ ကာယ ဝိညာဏံ,

၁၀။ –ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်။
–ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သောတဝိညာဉ်စိတ်။
–ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဃာနဝိညာဉ်စိတ်။
–ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဇိဝှါဝိညာဉ်စိတ်။
–သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်စိတ်။

http://www.dhammadownload.com

12. Consciousness by way of touch, accompanied by joy.[1]
13. Recipient consciousness, accompanied by hedonic indifference.
14. Investigating consciousness, accompanied by joy.
15. Investigating consciousness, accompanied by hedonic indifference.

ဥပေက္ခာ သဟဂတံ သမ္ဖဋ္ဌဗ္ဗန စိတ္တံ,
သောမနဿ သဟဂတံ သန္တီရဏ စိတ္တံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ သန္တီရဏ စိတ္တဥ္စေ·တိ
ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကုသလ ဝိပါကာ·ဟေတုက
စိတ္တာနိ နာမ။

-ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သမ္ဖဋ္ဌိဗ္ဗ်ဉ်းစိတ်။
-သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်
-ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်။
ဤစိတ် (၈)ပါးတို့သည် အဟိတ် ကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

တိဏီ အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ

Next, there are three classes of consciousness without hetu's and inoperative,[2] to wit:
16. Consciousness turning to[3] impressions at the five doors,[4] accompanied by hedonic indifference.
17. Consciousness turning to impressions at the mind-door, similarly accompanied.
18. Consciousness of the genesis of æsthetic pleasure,[1] accompanied by joy.

၁၁။ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန စိတ္တံ,
တထာ မနောဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန စိတ္တံ,
သောမနဿ သဟဂတံ ဟသိတုပ္ပါဒ
စိတ္တဥ္စေ·တိ
ဣမာနိ တိဏိပိ အဟေတုက ကြိယာ စိတ္တာနိ
နာမ။

၁၁။ -ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။
- ။ မနောဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်။
-သောမနဿသဟဂုတ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်။
ဤစိတ် (၃)ပါးတို့သည် အဟိတ်ကြိယာစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

[1] See note 3, p. 82.

[2] Kriyā (or kiriyā), effecting no karma. See Appendix, Kriyā.

[3] Āvajjana is derived by Commentators from āvaṭṭeti, to 'turn towards,' and 'reflection' is its nearest etymological equivalent. This, however, is not adequate, for pañcadvārāvajjana is never a phase of representative cognition, nor is manodvārāvajjana confined to purely representative cognition. Anger is felt directly as a mental presentation. Hence the phrase 'turning to' has been adopted to cover all cases. At this stage the object is not yet *perceived*. There is only awareness: 'What is this?' See Appendix, Āvajjana.

[4] The picturesque analogy of the 'door,' to indicate sense-impression, found an unconscious plagiarist in John Bunyan and his 'five gates of Mansoul' (*cf. B. Psy.*, liv. *n.* 1). The translator opines that a theory of doors or windows, 'through which someone looks out,' is more compatible with animistic belief, and hence that the metaphor is probably pre-Buddhistic. There are, indeed, five dvāra's in the old *Chāndogya Upanishad* (iii., 13), but they are 'doors' of the heart and modes of respiration. (Śankara, centuries later than the Pitakas, called 'the gate-keeping devas' the senses). As a metaphor for the avenues of sense, the term often occurs in the Pitakas—guttadvāro (*e.g.*, *D.*, i., 70)—and in the canonical theory of sense dvāra is quoted (*as a* Suttanta *metaphor*, *S.* iv., 194), *Dh. S.*, § 597 *f.* But there is no positive evidence to show that 'door' had become a technical psychological term before Buddhaghosa's time. The discussions on sense in the *Milinda* and the *Nettippakaraṇa* do not even allude to the term. Our own term 'organ' may be said to have undergone a similar development. On the 'mind-door,' see Appendix Dhātu.—Ed.

[1] Lit., of mirth, or laughter; *cf.* Part III., § 2; Part IV., § 15. On the Buddhist theory of the Beautiful and the Ludicrous, see Introd. Essay, pp. 20 *ff.*

http://www.dhammadownload.com

These summed up amount in all to eighteen classes of consciousness without h e t u's.

နိဂမနံ

၁၂။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌာရသဝေဟတုက စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

Mnemonic.

From past wrong deeds seven kinds of thoughts are seen,
And eight, where deeds have meritorious been,
Three bringing no result :—in all eighteen.

(သင်္ဂဟ ဂါထာ)

၁၃။ သတ္တာကုသလ ပါကာနိ၊
ဟည ပါကာနိ အဋ္ဌဓာ၊
ကြိယ စိတ္တာနိ တီဏိတိ၊
အဋ္ဌာရသ အဟေတုကာ။

စကားအချုပ်

၁၂။ ဤသို့လျှင် ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် အဟိတ်စိတ် (၁၈)ပါး တို့သည် ပြီးပြည့်စုံကုန်၏။

ပေါင်းချုံးချက်

၁၃။ အဟိတ်အကုသလဝိပါက်စိတ် (၇) ပါး
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် (၈) ပါး
အဟိတ်ကြိယာစိတ် (၃) ပါး

ဤသို့အားဖြင့် အဟိတ်စိတ် (၁၈)ပါး တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

စာပိုဒ် ၉ - ၁၃ အဟိတ်စိတ် ၁၈ ခုကို သင်္ကေတဖြင့်ပြပုံ

၁၃ အကုသလဝိပါက်စိတ် = (၁)-(၂)-(၃)-(၄)-(၅) ∨ (၆)-(၇)-
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် = (၁)-(၂)-(၃)-(၄)-(၅) ∧ (၆)-(၇) × (၈)-
အဟိတ်ကြိယာစိတ် = (၁)-(၂)-(၃) ×

အကုသလဝိပါက်စိတ် - ၇

၉ (၁) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခု ဝိညာဏ်စိတ် (၅) ∨ = ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်
(၂) - = " သောတ " (၆) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သမ္ပဋိစ္ဆန်းစိတ်
(၃) - = " ဃာန " (၇) - = " သန္တီရဏစိတ်
(၄) - = " ဇိဝှာ "

အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် - ၈

၁၀ (၁) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် စက္ခု ဝိညာဏ်စိတ်
(၂) - = " " သောတ "
(၃) - = " " ဃာန "
(၄) - = " " ဇိဝှာ "
(၅) ∧ = သုခသဟဂုတ် " ကာယ "
(၆) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် " သမ္ပဋိစ္ဆန်းစိတ်
(၇) × = သောမနဿသဟဂုတ် " သန္တီရဏစိတ်
(၈) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် " သန္တီရဏစိတ်

အဟိတ်ကြိယာစိတ် - ၃

၁၁ (၁) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်
(၂) - = " မနောဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်
(၃) × = သောမနဿသဟဂုတ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်

အကျဉ်းချုပ်စိတ် ၁၂။ အဟိတ်စိတ် ၁၈ = ပေါင်း အသောဘာစိတ် ၃၀။

∨ = ဤသင်္ကေတကို ဒုက္ခသဟဂုတ်ဟုမှတ်။ ∧ = ဤသင်္ကေတကို သုခသဟဂုတ်ဟုမှတ်။

အဟိတ်စိတ်၌ သဒ္ဓါဒိရအပြား အဆုံးအဖြတ်။ ။သဒ္ဓါဒိရဟူသည် တိုက်တွန်းမှုပယောဂ - ဥပါယ ပင်တည်း။ အဟိတ်စိတ်တို့သည် အလိုအလျောက် ရှုပါဠိစသည်တို့၌ အာဝဇ္ဇိုပ္ပါဒ်မျှ - ဝေးရှုကျကာမျှ မထင်မရှားသောကိစ္စဖြစ်သဖြင့် တိုက်တွန်းမှုပယောဂ - ဥပါယဟုဆိုအပ်သော သဒ္ဓါဒိရတရားပင်မရှိသောကြောင့် အသဒ္ဓါဒိရိက - သသဒ္ဓါဒိရိက မပြားသင့်မရှိသင့်ဟု မူလဋီကာနှင့် အနုဋီကာဆရာတို့ဆိုကုန်၏။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါဆရာလည်း ဤအဟိတ်စိတ်၌ သဒ္ဓါဒိရအပြားကိုမဖွင့်ဆို။ နောက်ဆရာတို့ကား အသဒ္ဓါဒိရိကဟုမိန့်တော်မူ၍ သမ္မပ်ခဲ့ဆုဌ်ရေတွက်ကြကုန်၏။

အဟိတ်စိတ်၏ ဝိပွယုတ်ပြခံပုံ။ ။အဟိတ်စိတ်သည် သမ္မယုတ်အမည်ကို ပေးတတ်သော ဉာဏ်, ဒိဋ္ဌိစသည်နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် ဝိပွယုတ်သာတည်း။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌လည်း "ဟေတုဝိပွယုတ္တာဓမ္မာ" ဟူ၍ ဟောကြားတော်မူ၏။ အရကား - အဟိတ်စိတ် ၁၈၊ ဆန္ဒကြဉ်အညသမာနံစေ ၁၂၊ မောဟမူဒ္ဓေးဉ် မောဟ၊ ရွှမ် ၂၈၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 5. *Of Thoughts of Things Beautiful.*

Some thoughts we have from evil free, and free
From presence of the root[2] that gave them growth,
These are our thoughts of things as Beautiful.
They number fifty-nine, or ninety-one.

သောဘနစိတ္တာနိ

၁၄။ ပါပါ-ဟေတုက မုတ္တာနိ၊
သောဘနာနီ-တိ ဝုစ္စရေ၊
ကေူနသဋ္ဌိ စိတ္တာနိ၊
အထေ-က နဝုတိပိ ပါ။

ကာမကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာစိတ် (၂၄) ပါး

၁၄။ အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ အဟိတ်စိတ် (၁၈)ပါး။ ပေါင်း (၃၀)မှ အလွတ်ဖြစ်သော တခုယုတ် ခြောက်ဆယ် (၅၉)ပါးသော စိတ်တို့ကို သောဘနစိတ်တို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏၊ အကျယ်နည်းအားဖြင့် အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်တို့မှ အလွတ်ဖြစ်သောစိတ် (၉၁)ပါးတို့ကို သောဘနစိတ်တို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

[2] Hetu. 'Some thoughts' are the remaining fifty-nine classes of consciousness, excepting the twelve immoral and the eighteen classes without hetu's referred to in the foregoing sections.

[3] *Dh. S.*, §§ 1-159. The word 'mahā' is usually prefixed to higher classes of Kāmaloka consciousness to indicate a more extensive field of action

§ 6. *The Great[3] Types of Moral Consciousness.*

There are eight classes of consciousness of a moral kind arising in Kāmaloka experience, to wit:

1. Automatic consciousness, accompanied by joy and connected with knowledge.[1]
2. Volitional consciousness, accompanied by joy and connected with knowledge.
3. Automatic consciousness, accompanied by joy and disconnected from knowledge.
4. Volitional consciousness, accompanied by joy and disconnected from knowledge.
5. Automatic consciousness, accompanied by hedonic indifference and connected with knowledge.
6. Volitional consciousness, accompanied by hedonic indifference and connected with knowledge.
7. Automatic consciousness, accompanied by hedonic indifference and disconnected from knowledge.
8. Volitional consciousness, accompanied by hedonic indifference and disconnected from knowledge.

စတုဝိသတိ ကာမာဝစရသောဘနစိတ္တာနိ

အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ

၁၅။ သောမနဿ သဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေကံ,
သောမနဿ သဟဂတံ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေကံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေကံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေက-န္တိ
ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကာမာဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိ
နာမ။

ကာမကုသိုလ်စိတ် (၈) ပါး

၁၅။ –သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
–ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။

ဤစိတ် (၈)ပါးတို့သည် ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

[1] Ñāṇa-sampayuttaṃ. Into this class of consciousness the cetasika (property or element, see Part II.) called faculty of reason (paññindriya) enters (*cf.* Part II., § 2 [vii.]), giving the class its specific character. Ñāṇa and paññindriya are used as interchangeable terms in this work. *Of.* Introd. Essay, pp. 40 *ff.*, 67.

http://www.dhammadownload.com

ကာမဓိပါက်စိတ် (၈)ပါး

၁၆။ – သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။

ဤစိတ် (၈)ပါးတို့သည် ကာမာဝစရ ဝိပါက်စိတ်တို့ မည်၏။

အဋ္ဌ ကာမာဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ

၁၆။ သောမနဿ သဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေကံ,
သောမနဿ သဟဂတံ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက - မေကံ, သသင်္ခါရိက - မေကံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက - မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေကံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေက-န္တိ
ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုက ကာမာဝစရ
ဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။

9-16.[2] Next, there are eight classes of consciousness, similar to the foregoing, which are results of action done in a former birth in Kāmaloka, and which are accompanied by their hetu's.

[2] *Dh. S.*, § 498.

ကာမကြိယာစိတ် (၈)ပါး

၁၇။ – သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။
– ″ ″ သသင်္ခါရိကစိတ် ၁–ခု။

ဤစိတ် (၈)ပါးတို့သည် ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

အဋ္ဌ ကာမာဝစရကြိယစိတ္တာနိ

၁၇။ သောမနဿ သဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက - မေကံ, သသင်္ခါရိက - မေကံ,
သောမနဿ သဟဂတံ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက - မေကံ, သသင်္ခါရိက - မေကံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက - မေကံ, သသင်္ခါရိက - မေကံ,
ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တံ
အသင်္ခါရိက-မေကံ, သသင်္ခါရိက-မေက-န္တိ
ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုက ကာမာဝစရ
ကြိယာ စိတ္တာနိ နာမ။

17-24.[3] Next, there are eight classes of consciousness arising in Kāmaloka, which are accompanied by their hetu's, but are inoperative.

These, again, are similar to the first eight.

These, summed up, amount in all to twenty-four classes of consciousness of moral, resultant, and inoperative[2] kinds which arise in Kāmaloka, and are accompanied by their hetu's.

[3] *Dh. S.*, § 566 *f.*

http://www.dhammadownload.com

§ 7. *Mnemonic.*

In Kāmaloka consciousness we see
Together with their hetu's[1] classes three.
First there is one which merit brings, and then
One brought by previous merit, then again
A class wherefrom results can never be.

နိဂမနံ

၁၈။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ စတုဝိသတိ သဟေတုက ကာမာဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယာ စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

စကားအချုပ်

၁၈။ ဤသို့လျှင် ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊ ဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ ကြိယာ စိတ် (၈)ပါး အားဖြင့် သဟိတ်ကာမာဝစရစိတ် (၂၄)ပါးတို့သည် ပြီးပြည့်စုံကုန်၏။

[1] Sahetu, for sahetuka; see note on a-hetukāni cittāni, p. 4, the opposite kind of consciousness in this respect. Of this so-called sahetuka consciousness, the twelve classes 'unconnected with knowledge' (*i.e.*, in the twenty-four above, classes 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, and so on), are said to be accompanied by *two* of the six hetu's — viz., disinterestedness (alobha) and love or amity (adosa). The corresponding twelve 'connected with knowledge' (1, 3, 5, 7, and so on) are said to be accompanied by *three* hetu's — viz., the two named, and knowledge or intelligence (amoha).

၁၅-၁၈ ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄ ခုကို သင်္ကေတဖြင့်ပြပုံ

၁၅

မဟာကုသိုလ်စိတ် - ဂ
(၁) × (၃) × (၅) - (၇) -
(၂) × (၄) × (၆) - (၈) -

မဟာဝိပါက်စိတ် - ဂ
(၁) × (၃) × (၅) - (၇) -
(၂) × (၄) × (၆) - (၈) -

မဟာကြိယာစိတ် - ဂ
(၁) × (၃) × (၅) - (၇) -
(၂) × (၄) × (၆) - (၈) -

မဟာကုသိုလ်စိတ် ဂ - ခု

၁၆
(၁) × = သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာကုသိုလ်စိတ်
(၂) × = " " " သ "
(၃) × = " " ဝိပ္ပယုတ် အ "
(၄) × = " " " သ "
(၅) - = ဥပေက္ခာသဟဂုတ် " သမ္ပယုတ် အ "
(၆) - = " " " သ "
(၇) - = " " ဝိပ္ပယုတ် အ "
(၈) - = " " " သ "

၁၆-၁၇ မဟာဝိပါက်စိတ် ဂ ခုနှင့် မဟာကြိယာစိတ် ဂ ခုတို့ကိုလည်း မဟာကုသိုလ်စိတ် ဂ ခုနည်းတူဆိုလေ။

မဟာကုသိုလ်စိတ် ဂ
မဟာဝိပါက်စိတ် ဂ } ပေါင်း ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် - ၂၄။
မဟာကြိယာစိတ် ဂ

အမှာ။ ။ထူထူရေးသားထားလျှင် ဉာဏသမ္ပယုတ်။ ပါးပါးရေးသားထားလျှင် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်။

သဒ္ဒိဟ်ပါဠိ = ကာမေ တေဝိသ ပါကာနိ၊ ပုညာ ပုညာနိ ဝိသတိ။
ကောဒသ ကြိယာစေတိ၊ စတုပညာသ သမ္မထာ။ ။

ကာမေ တေဝိသပါကာနိဉ် ကာမဝိပါက် ၂၃ အရကား အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇၊ အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက်စိတ် ၈၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈ခုတည်း။

ပုညာ ပုညာနိ ဝိသတိဉ် ဝိသတိအရကား မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ တည်း။

ကောဒသကြိယာဉ် ကာမကြိယာ ၁၁ အရကား အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈ ခုတည်း။

စတုပညာသသမ္မထာဉ် ကာမစိတ် ၅၄ ခုအရကား ကာမဝိပါက် ၂၃၊ ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ် ၂၀၊ ကာမကြိယာ ၁၁ ထည်း။

http://www.dhammadownload.com

Divide these three according as they show
Feeling, and knowledge, and volition[2]—now
Eight modes appear in each. Thus there are found
Twenty-four classes to their 'h e t u 's' bound.

သင်္ဟဂါထာ

၁၉။ ဝေဒနာ ဉာဏ သင်္ခါရ၊
ဘေဒေန စတုဝီသတိ၊
သဟေတု ကာမာဝစရ၊
ပုဉ္ဉ ပါက ကြိယာ မတာ။

ပေါင်းရုံးချက်

၁၉။ သဟိတ်ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်၊ သဟိတ်ကာမာဝစရ ဝိပါက်စိတ်၊ သဟိတ်ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ကို သောမနဿ, ဥပေက္ခာ-ဟူသော ဝေဒနာအပြား၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်, ဝိပ္ပယုတ်ဟူသော ဉာဏ်အပြား၊ အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိကဟူသော သင်္ခါရအပြားအားဖြင့် စီတ်(၂၄)ပါး ဖြစ်လာ၏ဟူ၍ သိအပ် ပေကုန်၏။

[2] Sankhāra—*i.e.*, according to Ledi Sadaw (p. 26), p u b b ā - b h i s a n k h ā r o, or 'previous volitional effort on the part of self or another.' See Appendix, S a n k h ā r ā.

(Summary of K ā m a l o k a consciousness.)

'Resultants'[3]: *three and twenty* kinds; a *score*
Of kinds that good or ill desert entail;
Eleven kinds that no desert bring. *Four*
And fifty make the K ā m a l o k a tale.

စတုပညာသ ကာမာဝစရစိတ္တာနိ

၂၀။ ကာမေ တေဝီသ ပါကာနိ၊
ပုညာ-ပုညာနိ ဝီသတိ၊
ကောဒသ ကြိယာ စေ- တိ၊
စတု ပညာသ သမ္ဘဝာ။

ကာမစိတ်(၅၄)ပါး ပေါင်းရုံး ဇော်ပြချက်

၂၀။ – ကာမဝိပါက်စိတ်(၂၃)ပါး။
– ကာမကုသိုလ်စိတ်(၈)ပါး။
– ကာမ ကြိယာစိတ် (၈) ပါး။
– အကုသိုလ်စီတ်(၁၂)ပါး။
– အဟိတ် ကြိယာစိတ်(၃)ပါး။
ဤသို့ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် (၅၄)ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

[3] P ā k ā n i, effects or resultant consciousness.—Ed.

2. C o n s c i o u s n e s s a s e x p e r i e n c e d i n R ū p a l o k a.

§ 8. *Of Moral Consciousness.*

There are five classes of consciousness which are moral and arise as R ū p a - m i n d, to wit:

1. Moral consciousness of the first stage of j h ā n a.[4]

ပန္နရသ ရူပါဝစရစိတ္တာနိ

ပဋ္ဌ ရူပါဝစရကုသလစိတ္တာနိ

၂၁။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ-ကဂ္ဂတာ သဟိတံ
ပဌမဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တံ,

ရူပါဝစရစိတ် (၁၅)ပါး

ရူပကုသိုလ်စိတ်(၅)ပါး

၂၁။ – ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ (၅) ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပထမစျာန်ကုသိုလ်စိတ်။

[4] Rapt systematized meditation. 'Jhāna' is another term we have agreed to naturalize, as easy to pronounce and cumbrous to translate. *Dh. S.*, § 167 *f.* On R ū p a l o k a, see Introd. Essay, 12, 57.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

This occurs together with initial application, sustained application,[1] pleasurable interest,[2] pleasure,[3] and individualization.[4]

2. Moral consciousness of the second stage of jhāna. This occurs together with sustained application, pleasurable interest, pleasure, and individualization.

3. Moral consciousness of the third stage of jhāna. This occurs together with pleasurable interest, pleasure, and individualization.

4. Moral consciousness of the fourth stage of jhāna. This occurs together with pleasure and individualization.

5. Moral consciousness of the fifth stage of jhāna. This occurs together with hedonic indifference and individualization.

Next, there are five classes of Rūpaloka consciousness which are the results of jhānas, to wit:

6-10. Resultant[5] consciousness of each of the five stages of jhāna characterized as above.

[1] Vitakka and vicāra. See Introd. Essay, pp. 17, 56, and Appendix, Cetasika.

[2] Pīti. On the five phases of pīti, see Introd. Essay, p. 56.

[3] The psychological, and not the ethical, sukha. On the difference between pīti and sukha, see Introd. Essay, p. 56; also Appendix, Cetasika, Vedanā. *Cf. B. Psy.*, 13, *n.* 3. Other passages illustrative of sukha may be found at *A.*, i., 81, 216; *Nettipk.*, 12. —Ed.

[4] Ekaggatā. This is the element, in consciousness, of awareness of one object and one only, because, by the selective act, the mind is not distracted by several different objects. Lit., 'one-pointedness' as to object of attention (Ledi Sadaw, p. 79). Buddhists, equally with Hansel (*Metaphysics*, p. 35), see in 'an individual' the ultimate object of all consciousness. On the mutual relation of the factors of jhāna and how this develops into samādhi, see Appendix, Cetasika.

[5] *I.e.*, consciousness caused by the effect of jhāna practised in the immediately preceding life. *Dh. S.*, § 499.

ဝိစာရ ပီတိ သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တံ,

ပီတိ သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တံ,

သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တံ,

ဥပေက္ခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တဥ္စေ·တိ

ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိ နာမ။

× ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ (၄) ပါးနှင့် တကွဖြစ်သောဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်။

× × ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ (၃)ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော တတိယဈာန် ကုသိုလ်စိတ်။

× × × သုခ ကေဂ္ဂတာဈာန်အင်္ဂါ (၂)ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်စိတ်။

× × × ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ(၂)ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စိတ်။

ဤစိတ်ငါးပါးတို့သည် ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

ပဉ္စ ရူပါဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ

ရူပဝိပါက်စိတ် (၅)ပါး

၂၂။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန ဝိပါက စိတ္တံ,

ဝိစာရ ပီတိ သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန ဝိပါက စိတ္တံ,

ပီတိ သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန ဝိပါက စိတ္တံ,

သုခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝိပါက စိတ္တံ,

ဥပေက္ခေ·ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ဝိပါက စိတ္တဥ္စေ·တိ

ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။

၂၂။ – ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပထမဈာန်ဝိပါက်စိတ်၊

ကုသိုလ်စိတ်နည်းတူ ဒု–

တ–

စ–

ပဉ္စ–

–ဤ စိတ်ငါးပါးတို့သည် ရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

Next, there are five classes of Rūpaloka consciousness which are inoperative,[6] to wit:

11-15. Inoperative consciousness of each of the five stages of jhāna characterized as above.

[6] *Dh. S.*, § 577.

ပဋ္ဌ ရူပါဝစရကြိယစိတ္တာနိ

၂၃။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ-ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန ကြိယ စိတ္တံ,
ဝိစာရ ပီတိ သုခေ-ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန ကြိယ စိတ္တံ,
ပီတိ သုခေ · ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန ကြိယ စိတ္တံ,
သုခေ · ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ကြိယ စိတ္တံ,
ဥပေက္ခေ · ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ကြိယ စိတ္တဥ္စေ·တိ
ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရ ကြိယ စိတ္တာနိ နာမ။

ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ် (၅) ပါး

၂၃။ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ (၅) ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပထမစျာန် ကြိယာစိတ်။
(ကုသိုလ်စိတ်နည်းတူဆို) ဒု–
တ–
စ–
ပဉ္စ–
—ဤစိတ်ငါးပါးတို့သည် ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

နိဂမနံ

These, summed up, amount in all to fifteen classes of Rūpaloka consciousness, moral, resultant, and inoperative.

၂၄။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ပန္နရသ ရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယ စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

စကားအချုပ်

၂၄။ ဤသို့လျှင် ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် (၅) ပါး၊ ဝိပါက်စိတ် (၅)ပါး၊ ကြိယာစိတ် (၅) ပါး အားဖြင့် ရူပါဝစရစိတ် (၁၅) ပါးတို့သည် ပြီးပြည့်စုံကုန်၏။

စာပိုဒ်နံ ၂၁-၂၄

၂၄

ရူပါဝစရစိတ် ၁၅ ခုကို သင်္ကေတဖြင့်ပြုပုံ

ကု	ဝိ	ကြိ
(၁) x	(၁) x	(၁) x
(၂) x	(၂) x	(၂) x
(၃) x	(၃) x	(၃) x
(၄) x	(၄) x	(၄) x
(၅) –	(၅) –	(၅) –

ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅

၂၁ (၁) x = ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပဌမစျာန်ကုသိုလ်စိတ်
(၂) x = ဝိစာရ ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ဒုတိယစျာန်ကုသိုလ်စိတ်
(၃) x = ပီတိ သုခ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ ၃ ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော တတိယစျာန်ကုသိုလ်စိတ်
(၄) x = သုခ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော စတုတ္ထစျာန်ကုသိုလ်စိတ်
(၅) – = ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ စျာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပဉ္စမစျာန်ကုသိုလ်စိတ်

၂၂၂၃ ရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ် ၅ ခုနှင့် ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ် ၅ ခုတို့ကို ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် အတိုင်းတွင် ကုသိုလ်စိတ်အစား ဝိပါက်စိတ်-ကြိယာစိတ်ဟုဆိုလေ။

ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅၊ ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅၊ ရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၅=ပေါင်း ရူပါဝစရစိတ်-၁၅။

http://www.dhammadownload.com

§ 9. *Mnemonic.*

Fivefold our thought on Rūpaloka's plane,
E'en as fivefold of jhāna is the chain.
As *making merit*, or as just *effect*,
Or *bringing none*, gives fifteen as correct.

သင်္ဂဟဂါထာ

၂၅။ ပဥ္စဓာ ဈာနဘေဒေန၊
ရူပါဝစရ မာနသံ၊
ပုညဉ္စ ပါက ကြိယာ ဘေဒါ၊
တံ ပဥ္စဒသဓာ ဘဝေ။

ပေါင်းဝုံးချက်

၂၅။ ရူပါဝစရစိတ်သည် ဈာန်၏အပြားအားဖြင့် (၅) ပါး ပြားပေ၏၊ ထိုသို့ ငါးပါးပြားပြီးသော ရူပါဝစရစိတ်သည် ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ကြိယာ အားဖြင့် ပြားပြန်သောအခါ (၁၅)ပါးဖြစ်ပေသည်။

3. Consciousness as experienced in Arūpaloka.[1]

§ 10. *Of Arūpa-jhāna.*

There are four classes of consciousness which are moral and arise as Arūpa-mind, to wit:

1. Moral consciousness dwelling on the infinity of space.[2]
2. Moral consciousness dwelling on the infinity of consciousness.
3. Moral consciousness dwelling on nothingness.
4. Moral consciousness wherein perception neither is nor is not.[2]

ဒုတိယ အရူပါဝစရစိတ္တာနိ

စတ္တာရိ အရူပါဝစရကုသလစိတ္တာနိ

၂၆။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလ စိတ္တံ,
ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသလ စိတ္တံ,
အာကိဉ္စညာယတန ကုသလ စိတ္တံ,
နေဝသညာ နာသညာ ယတန ကုသလ စိတ္တဉ္စေ-တိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိ နာမ။

အရူပါဝစရစိတ် (၁၂) ပါး

အရူပကုသိုလ်စိတ် (၄) ပါး

၂၆။ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်စိတ်
ဝိညာနဉ္စာယတန ။
အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်စိတ်
နေဝသညာနာသညာယတန ။
–ဤစိတ် (၄) ပါးတို့သည် အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

[1] *Dh. S.*, §§ 265-8.

[2] Āyatana, in the Mnemonic below ālambana (=ārammaṇa), 'object of thought.' According to the Ṭīkā's, the citta has as its object the infinity of space; the second citta has as its object the *first* citta or viññāṇa; the third citta has as its object the *first* citta regarded as 'nothing.' The object of the fourth citta is consciousness of any kind—saññā being a symbolical or representative term—wherein complete hypnosis is all but attained. Perception can, therefore, be taken in its older wider sense as 'that act whereby the mind becomes conscious of anything' (Johnson's Dictionary). Buddhaghosa, commenting on the term in the *Mahā-nidāna-suttanta* (D. ii., xv. 71), remarks: '[one might say] neither viññāṇa nor not viññāṇa, as well as neither saññā, etc., so subtle and delicate is the consciousness.' See Introd. Essay, p. 64; Appendix: Āyatana, and *B. Psy.*, 74, *n.* 2. The use by myself and others of 'sphere' for āyatana is shown by the Ṭīkā's to be misleading.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

Next, there are four classes of consciousness which are results of jhāna of similar kinds practised in the life immediately previous, to wit :

5-8.[1] Resultant consciousness of each of the four objects of thought characterized as above.

[1] *Dh. S.*, § 501.

Next, there are four classes of consciousness which bring no result and belong to Arūpaloka, to wit :

9-12.[2] Inoperative consciousness of each of the four objects of thought characterized as above.

[2] *Dh. S.*, § 579.

စတ္တာရိ အရူပါဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ

၂၇။ အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက စိတ္တံ,
ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက စိတ္တံ,
အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါက စိတ္တံ,
နေဝသညာ နာသညာ ယတန ဝိပါက စိတ္တဥ္စေ.တိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ဝိပါက စိတ္တာနိ နာမ။

စတ္တာရိ အရူပါဝစရကြိယစိတ္တာနိ

၂၀။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယ စိတ္တံ,
ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယ စိတ္တံ,
အာကိဉ္စညာယတန ကြိယ စိတ္တံ,
နေဝသညာ နာသညာ ယတန ကြိယ စိတ္တဥ္စေ.တိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကြိယ စိတ္တာနိနာမ။

အရူပဝိပါက်စိတ်(၄)ပါး-

၂၇။ အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါက်စိတ်
ဝိညာနဉ္စာယတန ။
အာကိဉ္စာညာယတန ။
နေဝသညာ နာသညာယတန ။
ဤစိတ်(၄)ပါးတို့သည် အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

အရူပကြိယာစိတ်(၄)ပါး

၂၀။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာစိတ်
ဝိညာနဉ္စာယတန ။
အာကိဉ္စညာယတန ။
နေဝသညာ နာသညာယတန ကြိယာစိတ်
ဤစိတ်(၄)ပါးတို့သည် အရူပါဝစရကြိယာစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

စာပိုဒ် ၂၆-၂၉ အရူပါဝစရစိတ် ၁၂ ခုကို သင်္ကေတဖြင့်ဖြေပုံ

၂၉

ကု	ဝိ	ကြိ
(၁)-	(၁)-	(၁)-
(၂)-	(၂)-	(၂)-
(၃)-	(၃)-	(၃)-
(၄)-	(၄)-	(၄)-

၂၆

အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄

(၁) - = အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်စိတ်
(၂) - = ဝိညာဏဉ္စာယတန ။
(၃) - = အာကိဉ္စညာယတန ။
(၄) - = နေဝသညာ နာသညာယတန ။

၂၇-၂၈ အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄ ခုနှင့် အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄ ခုတို့ကို အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် အတိုင်း တွင် ကုသိုလ်စိတ်အစား ဝိပါက်စိတ် - ကြိယာစိတ်ဟုဆိုလေ။
အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄၊ အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄၊အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄ = ပေါင်း အရူပါဝစရစိတ်-၁၂။
ရူပါဝစရစိတ် ၁၅ ခုနှင့် အရူပါဝစရစိတ် ၁၂ ခု-ပေါင်း ၂၇ ခုကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ဟုခေါ်၏။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇ ခုကို ဉာဏသမ္မယုတ်၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ယူလေ။

http://www.dhammadownload.com

These, summed up, amount in all to twelve classes of Arūpaloka consciousness, moral, resultant, or inoperative.

§ 11. *Mnemonic.*

Four kinds of *mental object* may be sought
In mind rapt in Arūpaloka thought,
Classed as to *merit*, or as just *effect*,
Or *bringing none*, twelvefold will be correct.

4. Transcendental (supramundane) Consciousness.[3]

§ 12. *Of Consciousness in the Paths and Fruition.*

There are four classes of consciousness which are transcendental and moral, to wit :

1. Consciousness belonging to the path of Stream-attainment.
2. Consciousness belonging to the path of Once-returning.
3. Consciousness belonging to the path of Never-Returning.
4. Consciousness belonging to the path of Arahantship.

[3] Lokuttara, lit., 'beyond the worlds,' *i.e.*, beyond earth and heaven, or having nothing to do with getting well-reborn, except incidentally, in that such thoughts tend to expel the causes of rebirth.

နိဂမန်

၂၉။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒ္ဝါဒသ အရူပါဝစရ
ကုသလ ဝိပါက ကြိယ စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၀။ အာလမ္ဗဏ-ပ္ပဘေဒေန၊
စတုဓာ-ရူပ္ပ မာနသံ၊
ပုည ပါက ကြိယာ ဘေဒါ၊
ပုန ဒ္ဝါဒသဓာ ဌိတံ။

အဋ္ဌ လောကုတ္တရစိတ္တာနိ

စတ္တာရိ မဂ္ဂစိတ္တာနိ

၃၁။ သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
သကဒါဂါမိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
အနာဂါမိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
အရဟတ္တ မဂ္ဂ စိတ္တဉ္စေ-တိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ကုသလ
စိတ္တာနိ နာမ။

စကားအချုပ်

၂၉။ ဤသို့လျှင် အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်(၄)ပါး၊ ဝိပါက်စိတ်(၄)ပါး၊ ကြိယာစိတ်(၄)ပါးအားဖြင့် အရူပါဝစရစိတ်(၁၂)ပါးတို့သည် ပြီးပြည့်ကုန်၏။

ပေါင်းရုံချက်

၃၀။ အရူပစိတ်သည် အာရုံတို့၏အပြား အားဖြင့်(၄)ပါးပြား၏။ တဖန် ကုသိုလ်,ဝိပါက်,ကြိယာအားဖြင့် ပြားပြန်သော်(၁၂)ပါးဖြစ်ပေ၏။

လောကုတ္တရာစိတ်(၈)ပါး

မဂ်စိတ် ၄-ပါး-

၃၁။ သောတာပတ္တိမဂ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊
သကဒါဂါမိမဂ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊
အနာဂါမိမဂ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊
အရဟတ္တမဂ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊

ဤ(၄)ပါးသောစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်တို့မည်ကုန်၏။

Se ... S., § 277 *f.*; *B. Psy.*, pp. 82-97, where, to avoid the European im ... stions in 'transcendental,' I have used the phrase 'Thought eng ... ged upon the Higher Ideal.'—Ed.

http://www.dhammadownload.com

Next, there are four classes of transcendental resultant consciousness, to wit :

5-8.[1] Consciousness belonging to the fruition of each of the above-named four paths.

[1] *Dh. S.*, § 505 *f.*

စတ္ထာရိ ဖလစိတ္ထာနိ

၃၂။ သောတာပတ္တိ ဖလ စိတ္တံ,
သကဒါဂါမိ ဖလ စိတ္တံ,
အနာဂါမိ ဖလ စိတ္တံ,
အရဟတ္တ ဖလ စိတ္တန္ဧေ·တိ
လ္ဟာနိ စတ္ထာရိပိ လောကုတ္တရ ဝိပါက
စိတ္တာနိ နာမ။

ဖိုလ်စိတ်(၄)ပါး

၃၂။ သောတာပတ္တိဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊
သကဒါဂါမိဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်၊
အနာဂါမိဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊
အရဟတ္တဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်။

၎င်း(၄)ပါးသောစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

These, summed up, amount in all to eight classes of consciousness, both moral and resultant, arising in transcendental thought.

နိဂမနံ

၃၃။ ဣစ္စေဝံ သမ္ဗထာပိ အဋ္ဌ လောကုတ္တရ
ကုသလ ဝိပါက စိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

စကားအချုပ်

၃၃။ ဤသို့လျှင် ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် လောကုတ္တရာ
ကုသိုလ်စိတ် (၄)ပါး၊ ဝိပါက်စိတ်(၄)ပါး အားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်
(၈)ပါးတို့သည် ပြီးပြည့်စုံကုန်၏။

၃၁-၃၃ လောကုတ္တရာစိတ် ၈ ခုကို သင်္ကေတဖြင့်ပြုပုံ

၁) မ (၂) မ (၃) မ (၄) မ (၁) ဖ (၂) ဖ (၃) ဖ (၄) ဖ

၃၁ မဂ်စိတ် ၄ ခု
(၁) မ = သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်
(၂) မ = သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်
(၃) မ = အနာဂါမိမဂ်စိတ်
(၄) မ = အရဟတ္တမဂ်စိတ်

၃၂ ဖိုလ်စိတ် ၄ ခု
(၁) ဖ = သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်
(၂) ဖ = သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်
(၃) ဖ = အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်
(၄) ဖ = အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်

§ 13. *Mnemonic.*

Four are the Paths, hence, four *good* kinds of thought,
Four Fruits, hence four *resultant* kinds, we're taught.
Eight states in all, when highest things[2] are sought.

[2] Anuttaraṃ, 'without beyond.'—Ed.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၄။ စတုမဂ္ဂ·ပ္ပဘေဒေန၊
စတုဓာ ကုသလံ တထာ၊
ပါကံ တထာ ဖလတ္ထာ·တိ၊
အဋ္ဌဓာ·နုတ္တရံ မတံ။

ပေါင်းရုံးချက်

၃၄။ မဂ်လေးပါးအပြားအားဖြင့် လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်သည် လေး
ပါးအပြားရှိ၏၊ ထို့အတူ ဖိုလ်လေးပါးအပြားအားဖြင့် လောကုတ္တရာ
ဝိပါက်စိတ်သည် လေးပါးအပြားရှိ၏၊ ဤသို့အားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်
ရွှစ်မျိုးကို သိအပ်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

သခ်ေပဝသေန ကေနနဝုတိစိတ္တာနိ

ဇာတိဝသေန သင်္ဂဟော

Concluding Remarks.

There are but classes *twelve* of consciousness
Known as immoral; classes *twenty-one*
Of moral consciousness, and *thirty-six*
Resultant kinds; inoperative kinds
A *score*: [so have I shown above.]

၃၅။ ဒွါဒသာ · ကုသလာနေ·ဝံ၊
ကုသလာနေက ဝိသတိ၊
ဆတ္တိံသေ·ဝ ဝိပါကာနိ၊
ကြိယ စိတ္တာနိ ဝီသတိ။

ဇာတ်တူစိတ်များ

၃၅။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် ၁၂-ပါး။
ကုသိုလ်စိတ်တို့သည် ၂၁-ပါး။
ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ၃၆-ပါး။
ကြိယာစိတ်တို့သည် ၂၀-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ဘူမိဝသေန သင်္ဂဟော

ဘုံတူစိတ်များ

In Kāmaloka, consciousness is *four-And-fifty fold; fifteen* alone are told
For Rūpaloka; for Arūpa *twelve;*
Eight in the Highest thought.

၃၆။ စတုပညာသဓာ ကာမေ၊
ရူပေ ပန္နရသီ · ရယေ၊
စိတ္တာနိ ဒွါဒသာ·ရူပေ၊
အဋ္ဌဓာ·နုတ္တရေ တထာ။

ကာမဘုံ၌ဖြစ်သောစိတ် ၅၄-ပါး။
ရူပဘုံ၌ဖြစ်သောစိတ် ၁၅-ပါး။
အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောစိတ် ၁၂-ပါး။
လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး၊
ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။

Thus *eighty-nine,*
Or else *six score and one* we find to be
Classes of consciousness by seers discerned.

၃၇။ ဣတ္ထ·မေကူ·နာ နဝုတိ၊
ပဘေဒံ ပန မာနသံ၊
ကေ ဝိသ သတံ ဝါ·ထ၊
ဝိဘဇန္တိ ဝိစက္ခဏာ။

စိတ်အကျဉ်း (၈၉) အကျယ် (၁၂၁)

၃၇။ စိတ်ကိုဆိုခဲ့ပြီးသောဇာတ်အပြား၊ဘုံအပြားအားဖြင့် တခုယုတ်ကိုးဆယ်အပြားရှိ၏ဟု ပညာရှိတို့ ဝေဖန်ပြကြကုန်၏၊ တနည်းအားဖြင့် တစ်ရာ့နှစ်ဆယ့်တစ်ပါး အပြားရှိသည်ကိုပြု၍ ဝေဖန်ကြကုန်၏။

ဝိတ္ထာရဝသေန ကေဝိသသတံစိတ္တံ

14. How can consciousness that is analyzed into eighty-ine come to have one hundred and twenty-one classes?

၃၈။ ကထ·မေကူ·နာ နဝုတိ ဝိမံ စိတ္တံ ကေဝိသ သတံ ဟောတိ။

စိတ် အကျယ် (၁၂၁) ဖြစ်ပုံ

၃၈။ တခုယုတ်ကိုးဆယ်ရှိသောစိတ်သည် အဘယ်သို့လျှင် (၁၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသနည်း။

ဝိတ္ထာရဝသေန စတ္တာလီသလောကုတ္တရစိတ္တာနံ

လောကုတ္တရာစိတ်(၄၀)ပါး ဖြစ်ပွားလာပုံ

By resolving *each* of the eight kinds of transcendental ciousness into *five*, thus obtaining forty kinds in place ht]:

http://www.dhammadownload.com

In the path of Stream-attainment there is a class of consciousness for each of the five stages of j h ā n a.

ပဋ္ဌ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တာနိ

ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေ-ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
ဝိစာရ ပီတိ သုခေ-ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
ပီတိ သုခေ-ကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
သုခေ • ကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တံ,
ဥပေက္ခေ • ကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တဥ္စေ•တိ
ဣမာနိ ပဉ္စပိ သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ စိတ္တာနိ နာမ။

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် (၅)ပါး

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးနှင့် တကွ ဖြစ်သော ပထမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သောတာပတ္တိမဂ် စိတ် ၁ ခု။
ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါလေးပါး နှင့်တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် နှင့် ယှဉ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁ ခု။
ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန် နှင့် ယှဉ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁ ခု။
သုခ၊ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ခု။
ဥပေက္ခာ၊ ကေဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁-ခု။
ဤသို့လျှင် ဤငါးပါးသော စိတ်တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

In the path of Once-Returning there is a class of consciousness for each of the five stages of j h ā n a.

So for the paths of Never-Returning and of Arahantship, making twenty classes of Path-consciousness in all.

Similarly there are twenty classes of Fruition-consciousness; and these together make forty classes of transcendental consciousness.

သမဝိသတိ မဂ္ဂစိတ္တာနိစေဝ,တထာ ဖလစိတ္တာနိ စ

၃၉။ တထာ သကဒါဂါမိ မဂ္ဂ, အနာဂါမိ မဂ္ဂ, အရဟတ္တ မဂ် စိတ္တဥ္စေ•တိ သမဝိသတိ မဂ္ဂ စိတ္တာနိ၊ တထာ ဖလ စိတ္တာနိ စေ•တိ သမစတ္တာလိသ လောကုတ္တရ စိတ္တာနိ ဘဝန္တိ•တိ။

၃၉။ ဤနည်းအတူ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ်၊ အရဟတ္တ မဂ်စိတ်တို့သည်လည်း ငါးပါးစီရှိကုန်၏၊ သို့ဖြစ်၍ မဂ်စိတ်ပေါင်း (၂၀) ဖြစ်ပေသည်။
ထိုမဂ်စိတ်နည်းတူ ဖိုလ်စိတ်တို့သည်လည်း (၂၀)ဖြစ်ပေ၏၊ ဤသို့ မဂ်စိတ် ၂၀၊ ဖိုလ်စိတ် ၂၀ ပေါင်းသည်ရှိသော် လောကုတ္တရာစိတ်ပေါင်း (၄၀)တို့ ဖြစ်ကြပေကုန်သည်။

http://www.dhammadownload.com

§ 15. *Summary.*

Distinguishing the j h ā n a of each Path,
As well as stage, we multiply by five ;
And thus the thought that's Highest called becomes
Increased to forty kinds of consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၀။ ဈာန-င်္ဂ ယောဂဘေဒေန၊
ကတ္ဝေ-ကေ- ကံ တု ပဉ္စဓာ၊
ဝုစ္စတာ-နုတ္တရံ စိတ္တံ၊
စတ္တာလီသ ဝိဓ-န္တိ စ။

၄၀။ တခုတခုသော လောကုတ္တရာစိတ်ကို ပထမဈာန်စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့် ယှဉ် သော အပြားအားဖြင့် ငါးပါး ငါးပါးအပြားရှိသည်ကို ပြု၍ လောကုတ္တရာ စိတ်ကို (၄၀) အပြားရှိ၏ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေ၏။

၃၈ - ၄၀ လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ် ၄၀ ကို သင်္ကေတဖြင့်ပြပုံ

	(၁) မ	(၂) မ	(၃) မ	(၄) မ	(၁) ဗ	(၂) ဗ	(၃) ဗ	(၄) ဗ
၄၀	x	x	x	x	x	x	x	x
	x	x	x	x	x	x	x	x
	x	x	x	x	x	x	x	x
	x	x	x	x	x	x	x	x
	—	—	—	—	—	—	—	—

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် - ၅
သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် - ၅
အနာဂါမိမဂ်စိတ် - ၅
အရဟတ္တမဂ်စိတ် - ၅
} ပေါင်း လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ် ၂၀။

သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် - ၅
သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ် - ၅
အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် - ၅
အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် - ၅
} ပေါင်း လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ် ၂၀။

၃၈ မဂ်စိတ် - ၂၀

(၁) မ
x = ပဌမဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

(၂) မ
x = ပဌမဈာန် သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

(၃) မ
x = ပဌမဈာန် အနာဂါမိမဂ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

(၄) မ
x = ပဌမဈာန် အရဟတ္တမဂ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

၃၉ ဖိုလ်စိတ် - ၂၀

(၁) ဗ
x = ပဌမဈာန် သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

(၂) ဗ
x = ပဌမဈာန် သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

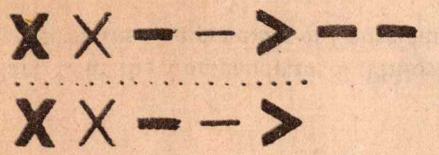
(၃) ဗ
x = ပဌမဈာန် အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

(၄) ဗ
x = ပဌမဈာန် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်
x = ဒုတိယဈာန် ″
x = တတိယဈာန် ″
x = စတုတ္ထဈာန် ″
— = ပဉ္စမဈာန် ″

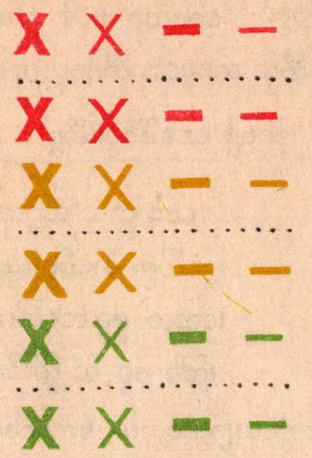
http://www.dhammadownload.com

စိတ်ပိုင်းကို သင်္ကေတဖြင့် ပြပုံ

အကုသိုလ်စိတ်-၁၂

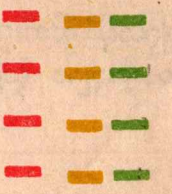
ကာမာဝစရသောဘာဏစိတ်-၂၄

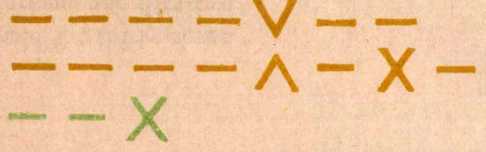
ရူပါဝစရစိတ်-၁၅

အရူပါဝစရစိတ်-၁၂

အဟိတ်စိတ်-၁၈

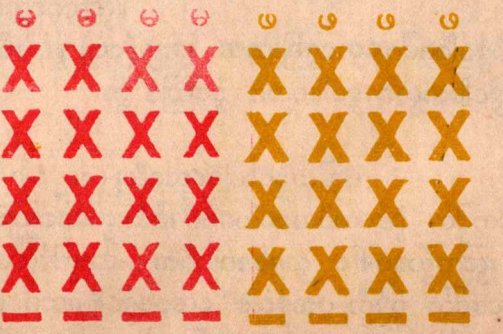
သင်္ကေတ

X =	သောမနဿသဟဂုတ်	ကုသိုလ်	= အနီ
– =	ဥပေက္ခာသဟဂုတ်	အကုသိုလ်	= အမဲ
> =	ဒေါမနဿသဟဂုတ်	ဝိပါက်	= အဝါ
∨ =	ဒုက္ခသဟဂုတ်	ကြိယာ	= အစိမ်း
∧ =	သုခသဟဂုတ်		

ထူထူရေးလျှင် သမ္ပယုတ်၊ ပါးပါးရေးလျှင် ဝိပ္ပယုတ်။

မျှင်းကြောင်းစက် အထက်၌ရေးလျှင် အာသဝါရိုက်၊ အောက်၌ရေးလျှင် သသင်္ခါရိုက်။
သရုပ်ခွဲလွယ်စေခြင်းငှါ မောဟမူစိတ်, အဟိတ်စိတ်တို့ကို အာသဝါရိုက်၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ကို သသင်္ခါရိုက်သို့ သွင်းယူကြသည်။

လောကုတ္တရာစိတ်-၈ (အကျယ်) ၄၀

http://www.dhammadownload.com

လောကိယ လောကုတ္တရစျာနစိတ္တာနိ

၄၁။ ယထာ စ ရူပါဝစရံ၊
ဂယှတာ•နုတ္တရံ တထာ၊
ပဌမာ • ဒိဇ္ဈာနဘေဒေ၊
အာရုပ္ပဋ္ဌာပိ ပဋ္ဌမေ။

Whereas the Rūpaloka consciousness
And thought called Highest may be classed 'neath one
And all five modes of jhāna, to the Fifth
Alone belong Arūpaloka thoughts.

အရူပစိတ်ကို ပဋ္ဌမစျာန်ထဲ ထည့်သွင်း ရေတွက်ပုံ

၄၁။ ရူပါဝစရစိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ လောကုတ္တရာစိတ်ကို လည်းကောင်း၊ ပထမစျာန်စသော စျာန်အင်္ဂါတို့နှင့် ယှဉ်သောအပြားအား ဖြင့် ယူသည့်နည်းတူ၊ အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါးကိုလည်း ယူအပ်ပေ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ဥပေက္ခာကေဂဂတာနှင့် ယှဉ်သည့်အတွက် ပဋ္ဌမ စျာန်နှင့် စျာန်အင်္ဂါတူသောကြောင့်တည်း၊

၄၂။ ကောဒသ ဝိဓံ တသ္မာ၊
ပဌမာ•ဒိက•မိရိတံ၊
စျာန•မေကေက•မန္တေတု၊
တေဝီသတိ ဝိဓံ ဘဝေ။

Hence are revealed eleven modes of thought
'Neath every jhāna till the last, and that
Yields three and twenty;

၄၂။ ထို့ကြောင့် ပထမစျာန်၊ ဒုတိယစျာန်၊ တတိယစျာန်၊ စတုတ္ထစျာန် (၁၁)ပါးစီ၊ အဆုံးဖြစ်သော ပဋ္ဌမစျာန်မူကား (၂၃)ပါး အပြားရှိပေသည်။

ဝိတ္ထာရဝသေန ကုသလဝိပါကာနိ စေဝ့စိတ္တဥ္စ

၄၃။ သတ္တတ္တိံသ ဝိဓံ ပုညံ၊
ဒ္ဝိပညာသ ဝိဓံ တထာ၊
ပါက•မိစ္စာဟု စိတ္တာနိ၊
ကေဝီသ သတံ ဗုဓာ။

add the thirty-seven
Kinds meritorious, and fifty-two
Resultant kinds, and thus six score and one
Classes of consciousness have Sages taught

စိတ်အကျယ် ဟောတ်ခဲ့ပုံ

၄၃။ ကုသိုလ်စိတ်သည် ၃၇-ပါးဖြစ်၏
ဝိပါက်စိတ်သည် ၅၂-ပါးဖြစ်၏။
ထို့ကြောင့်စိတ်တို့ကို ၁၂၁-ပါးရှိကြောင်း ပညာရှိတို့ကဆိုကြကုန်၏။

စိတ္တပရိစ္ဆေဒဿ နိဂမနံ

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ စိတ္တ သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ ပထမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

Thus ends Part I. in the Compendium of Philosophy, entitled The Chapter on the Compendium of Consciousness.

(နိဂံဖိုင်း နိဒါန်း)

(အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိဟ်ကျမ်း၌ စိတ်တို့ကို ပေါင်းရုံးဝေဖန်ပြရာဖြစ်၍ စိတ်ပိုင်းဟု အမည်တပ်ထားသော ပထမပိုင်းသည် ဤတွင်ပြီးပြီ။)

စိတ်ပိုင်း ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

PART II

Compendium of the Mental Properties

(Concomitants or Adjuncts in Consciousness)

§ 2. I. Common Unmoral Properties - - - - 7
II. Particular Unmoral Properties - - - 6
III. Immoral Properties - - - - - 14
IV. Common Moral Properties - - - - 19
V. Abstinences - - - - - - 3
VI. Illimitables - - - - - - 2
VII. Reason or Intelligence - - - - 1
52

§ 4. Distribution of each Property.
§ 11. Syntheses of Properties.

မာတိကာ

၂။ စေတသိက်ပိုင်း မြန်မာပြန် စာမျက်နှာ

စေတသိက်လက္ခဏာ (၄) ပါး ၂-၁
သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် (၇) ပါး ၂-၁
ပကိဏ်းစေတသိက် (၆) ပါး ၂-၂
(အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး) ၂-၃
အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄) ပါး ၂-၃

သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါး ၂-၄
—သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉-ပါး ၂-၄
—ဝိရတီစေတသိက် ၃-ပါး ၂-၅
—အပ္ပမညာ စေတသိက် ၂-ပါး ၂-၅
—ပညိန္ဒြေစေတသိက် ၁-ပါး ၂-၅

သမ္မယောဂနည်း (၁၆) နည်း ၂-၆
—အညသမာန် ၇-နည်း ၂-၇
—အကုသိုလ် ၅-နည်း ၂-၉
—သောဘဏ ၄-နည်း ၂-၁၁

သင်္ဂဟနည်း ၃၃-နည်း ၂-၁၄
॥ လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၅ နည်း ၂-၁၄
॥ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၅ နည်း ၂-၁၆
॥ ကာမသောဘဏစိတ် ၁၂ နည်း ၂-၁၇
॥ အကုသိုလ်စိတ် ၇ နည်း ၂-၂၀
॥ အဟိတ်စိတ် ၄ နည်း ၂-၂၂

http://www.dhammadownload.com

အမှားပြင်ဆင်ချက်

စာမျက်နှာ	စာပိုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၁/ဂ	၁၄	၂	တခုယုတ်	တစ်ခုယုတ်
၁/၁ဂ	၃ဂ	၁	တခုယုတ်	တစ်ခုယုတ်
၁/၂၀	၄၀	၁	တခု တခုသော	တစ်ခု တစ်ခုသော
၂/၂	၂	၅	တခုတည်းသော	တစ်ခုတည်းသော
၂/၄	၆	၉	တခုယုတ်	တစ်ခုယုတ်
၂/၁၀	၂၆	၁	တခုတည်း	တစ်ခုတည်း
၂/၁၁	၂၉	၄	တခါတရံ၊ သီးခြားတခုစီ	တစ်ခါတစ်ရံ၊ သီခြားတစ်ခုစီ
၂/၁၂	၃၀	၅	တခါတရံ၊ သီးခြားတခုစီ	တစ်ခါတစ်ရံ၊သီးခြားတစ်ခုစီ
၂/၁၂	၃၂	၁	တခုယုတ်	တစ်ခုယုက်
	〃	၂	တခုယုတ်	တစ်ခုယုတ်
၂/၁၃	၃၃	၃	တပါးစီ၊ တခါတရံ	တစ်ပါးစီ၊ တစ်ခါတစ်ရံ
၂/၁၃	၃၃	၄	တခါတရံ	တစ်ခါတစ်ရံ
	〃	၅	တခါတရံ	တစ်ခါတစ်ရံ
၂/၁၆	၄၃	၂	တခုစီ	တစ်ခုစီ
၂/၁၇	၄၀	၁	တနည်း	တစ်နည်း
	〃	၂	တနည်း၊ တနည်း၊ တနည်း၊ တနည်း	တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊
၂/၁၈	၅၀	၂	တပါးစီသော	တစ်ပါးစီသော
၂/၂၀	၅၉	၄	တခုယုတ်	တစ်ခုယုတ်
၂/၂၁	၆၄	၂	တခုစီသော	တစ်ခုစီသော

စာမျက်နှာ	စာပိုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၂/၂၂	၆၀	၁	တနည်း	တစ်နည်း
	〃	၂	တနည်း၊ တနည်း၊ တနည်း၊ တနည်း၊ တနည်း၊	တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊
	〃	၃	တနည်း	တစ်နည်း၊
၂/၂၃	၂၃	၁	တစုံ	တစ်စုံ
၂/၂၄	၂၅	၁	တနည်း	တစ်နည်း
	〃	၂	တနည်း၊ တနည်း၊ တနည်း၊	တစ်နည်း၊ တစ်နည်း၊ တစ်နည်း

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER II

Cetasika—Mental States

Cetasika Pariccheda

Cattāri Cetasika Lakkhaṇāni

1 *Ekuppāda-nirodhā ca — ekālambanavatthukā*
Cetoyuttā dvipaññāsa — dhammā cetasikā matā.

Terasa Aññasamānā

Satta Sabba Citta Sadhāraṇā

Katham ?

2 (i) 1. *Phasso*, 2. *Vedanā*, 3. *Saññā*, 4. *Cetanā*, 5. *Ekaggatā*, 6. *Jīvitindriyaṁ*, 7. *Manasikāro c'âti satt'ime Cetasikā SABBACITTASĀDHĀRAṆĀ nāma.*

Cha Pakiṇṇakā

3 (ii) 1. *Vitakko*, 2. *Vicāro*, 3. *Adhimokkho*, 4. *Viriyaṁ*, 5. *Pīti*, 6. *Chando c'âti cha ime Cetasikā PAKIṆṆAKĀ nāma.*

Terasa Aññasamānā

4 *Eva'mete Cetasikā AÑÑASAMĀNĀ'ti veditabbā.* (13)

Cuddasa Akusala Cetasikā

5 (iii) 1. *Moho*, 2. *Ahirikaṁ*, 3. *Anottappaṁ*, 4. *Uddhaccaṁ*, 5. *Lobho*, 6. *Diṭṭhi*, 7. *Māno*, 8. *Doso*, 9. *Issā*, 10. *Macchariyaṁ*, 11. *Kukkuccaṁ*, 12. *Thīnaṁ*, 13. *Middhaṁ*, 14. *Vicikicchā c'âti cuddas'ime Cetasikā AKUSALĀ nāma.*

Pañcavīsati Sobhana Cetasikā

Ekūnavīsati Sobhana Sādhārana Cetasikā

6 (iv) 1. *Saddhā*, 2. *Sati*, 3. *Hiri*, 4. *Ottappaṁ*, 5. *Alobho*, 6. *Adoso*, 7. *Tatrmajjhattatā*, 8. *Kāyapassaddhi*, 9. *Cittapassaddhi*, 10. *Kāyalahutā*, 11. *Cittalahutā*, 12. *Kāyamudutā*, 13. *Cittamudutā*, 14. *Kāyakammaññatā*, 15. *Cittakammaññatā*, 16. *Kāyapāguññatā*, 17. *Cittapāguññatā*, 18. *Kāyujjukatā*, 19. *Cittujjukatā, c'âti ek'ûnavisat'ime Cetasikā SOBHANASĀDHĀRAṆĀ nāma.*

Tisso Viratiyo

7 (v) 1. *Sammāvācā*, 2. *Sammākammanto*, 3. *Sammā-Ājīvo c'âti tisso VIRATIYO nāma.*

Dve Appamaññāyo Ceva, Paññindariyañca

8 (vi) 1. *Karuṇā*, 2. *Muditā* *APPAMAÑÑĀYO nāmā'ti sabbathā'pi—*

(vii) 1. *Paññindriyena saddhiṁ Pañcavīsat'ime Cetasikā SOBHANĀ'ti veditabbā.*

Saṅgaha Gāthā

9 *Ettāvatā ca—*
Teras'aññasamānā ca — cuddasâkusalā tathā
Sobhanā pañcavīsā'ti — dvipaññāsa pavuccare.

Soḷasa Sampayogā

10 *Tesaṁ cittāviyuttānaṁ — yathāyogam'ito paraṁ*
Cittuppādesu paccekaṁ — sampayogo pavuccati

Sampayoganaya Saṅgahagāthā

11 *Satta sabbattha yujjanti — yathāyogaṁ pakiṇṇakā*
Cuddasâ'kusalesv'eva — sobhanesv'eva sobhanā.

Satta Aññasamāna Cetisika Sampayogā

12 *Katham ?*

Sabbacittasādhāraṇā tāva satt'ime cetasikā sabbesu'pi ek'ūnanavuti-cittuppādesu labbhanti.

13 *Pakiṇṇakesu pana*

(a) Vitakko tāva dvipañcaviññāṇa vajjitakāmāvacaracittesu c'eva ekādasasu paṭhamajjhānacittesu c'âti pañcapaṇṇāsacittesu uppajjati.

14 *(b) Vicāro pana tesu c'eva ekādasasu dutiyajjhānacittesu c'âti chasaṭṭhi cittesu*

15 *(c) Adhimokkho dvipañcaviññāṇavicikicchā sahagata vajjita- cittesu.*

16 *(d) Viriyaṁ pañcadvārâvajjana — dvipañcaviññāṇa—sampaṭicchana-santīraṇavajjitacittesu.*

17 *(e) Pīti domanass'upekkhāsahagata-kāyaviññāṇacatutthajjhāna-vajjitacittesu.*

18 *(f) Chando ahetuka-momūhavajjitacittesu ti.*

Saṅgaha Gāthā

19 *Tepana cittupādā yathākkamaṁ :—*
Chasaṭṭhi pañcapaññāsa — ekādasa ca soḷasa
Sattati vīsati c'eva — pakiṇṇakavivajjitā
Pañcapaññāsa chasaṭṭhitthesattati tisattati
Ekapaññāsa c'ekûna — sattati sapakiṇṇakā

Pañca Akusala Cetasika Sampayogā

20 (a) *Akusalesu pana Moho, Ahirikaṁ, Anottapaṁ, Uddhaccaṁ c'âti cattāro'me cetasikā sabbâkusalasādhāraṇā nāma. Sabbesu'pi dvādasākusalesu labbhanti.*

21 (b) *Lobho aṭṭhasu lobhasahagata citte s'eva labbhati.*

22 (c) *Diṭṭhi catusu diṭṭhigatasampayuttesu.*

23 (d) *Māno catusu diṭṭhigatavippayuttesu.*

24 (e) *Doso, Issā, Macchariyaṁ, Kukkuccaṁ c'âti dvīsu paṭighasampayutta cittesu.*

25 (f) *Thīnaṁ, Middhaṁ pañcasu sasaṅkhārikacittesu.*

26 (g) *Vicikicchā vicikicchāsahagatacitte'y'eva.*

http://www.dhammadownload.com

Saṅgaha Gāthā

27 *Sabbâpuññesu cattāro — lobhamūle tayo gatā*
Dosamūlesu cattāro — sasaṅkhāre dvayaṁ tathā
Vicikicchā vicikicchācitte c'âti catuddasa
Dvādasâkusalesv'eva — sampayujjanti pañcadhā.

Cattāro Sobhana Cetasika Sampayogā

28 (a) *Sobhanesu pana sobhanasādhāraṇā tāva ek'ūna vīsati me cetasikā sabbesu pi ek'ūnasaṭṭhisobhanacittesu saṁvijjanti.*

29 (b) *Viratiyo pana tisso'pi Lokuttaracittesu sabbathā'pi niyatā ekato'va labbhanti. Lokiyesu pana Kāmāvacarakusales'veva kadāci sandissanti visuṁ visuṁ.*

30 (c) *Appamaññāyo pana dvādasasu pañcamajjhānavajjitamahaggatacittesu c'eva Kāmāvacarakusalesu ca sahetukakāmāvacarakiriyacittesu c'âti aṭṭhavīsaticittesv'eva kadāci nānā hutvā jāyanti. Upekkhāsahagatesu pan'ettha Karuṇā Muditā na santi'ti keci vadanti.*

31 (d) *Paññā pana dvādasasu ñāṇasampayuttakāmāvacaracittesu c'eva sabbesu pañcatiṁsamahaggatalokuttaracittesu c'âti sattacattāḷīsacittesu sampayogaṁ gacchatī'ti.*

Saṅgaha Gāthā

32 *Ek'ūnavīsati dhammā jāyant'ekūnasaṭṭhisu*
Tayo soḷasacittesu aṭṭhavīsatiyaṁ dvayaṁ.
Paññā pakāsitā sattacattāḷīsavidhesu'pi
Sampayuttā catuddhv'evaṁ sobhanesv'eva sobhanā.

Niyatāniyata Yogī Cetasikā

33 *Issā-Macchera-Kukkucca — Viratī Karuṇādayo*
Nānā kadāci Māno ca — Thīna-Middhaṁ tathā saha.

34 *Yathā vuttānusārena — sesā niyatayogino*
Saṅgahañ ca pavakkhāmi — tesaṁ' dāni yathāraham.

Tettiṁsa Saṅgahā

35 *Chattiṁsânuttare dhammā — pañcatiṁsa mahaggate*
Aṭṭhatiṁsâ'pi labbhanti — Kāmāvacarasobhane.
Sattavīsati puññamhi — Dvādasâhetuke'ti ca
Yathāsambhavayogena — Pañcadhā tattha saṅgaho.

Pañca Lokuttara Citta Saṅgahā

Katham?

36 *(a) Lokuttaresu tāva aṭṭhasu paṭhamajjhānikacittesu Aññasamāna terasa cetasikā Appamaññavajjitā tevīsati Sobhaṇacetasikā c'âti chattiṁsa dhammā saṅgahaṁ gacchanti.*

37 *(b) Tathā Dutiyajjhānikacittesu Vitakkavajjā.*

38 *(c) Tatiyajjhānikacittesu Vitakka-Vicāravajjā.*

39 *(d) Catutthajjhānikacittesu Vitakka-Vicāra-Pītivajjā,*

40 *(e) Pañcamajjhānikacittesu'pi Upekkhāsahagatā te'eva saṅgayhanti'ti sabbathā' pi aṭṭhasu Lokuttaracittesu Pañcakajjhānavasena pañcadhā'va saṅgaho hoti'ti.*

Saṅgaha Gāthā

41 *Chattiṁsa pañcatiṁsa ca — catuttiṁsa yathākkamaṁ*
Tettiṁsadvayam'iccevaṁ — pañcadhânuttare ṭhitā.

Pañca Mahaggata Citta Saṅgahā

42 *Mahaggatesu pana (a) tīsu Paṭhamajjhānikacittesu tāva aññasamānā terasa cetasikā Viratittayavajjitā dvāvīsati Sobhanacetasikā c'âti pañcatiṁsa dhammā saṅgahaṁ gacchanti.*

43 *Karuṇā-Muditā pan'ettha paccekam'eva yojetabbā.*

44 *Tathā (b) Dutiyajjhānikacittesu Vitakkavajjā,*

45 *(c) Tatiyajjhānikacittesu Vitakka-Vicāravajjā,*

46 *(d) Catut- thajjhānikacittesu Vitakka-Vicāra-Pītivajjā,*

47 *(e) Pañca- majjhānikacittesu pana pannarasasu Appamaññāyo na labbhanti'ti sabbathā'pi sattavīsati-Mahaggata-cittesu pañ- cakajjhānavasena pañcadhā'va saṅgaho hotī'ti.*

Saṅgaha Gāthā

48 *Pañcatiṁsa catuttiṁsa — tettiṁsa ca yathākkamaṁ*
Dvattiṁsa c'eva timseti — pañcadhā'va Mahaggate.

Dvādasa Kāmasobhana Citta Saṅgahā

49 (i) *Kāmāvacara-sobhanesu pana kusalesu tāva paṭhamadvaye Aññasamānā terasa cetasikā pañcavīsati Sobhanacetasikā c'âti aṭṭhatiṁsa-dhammā saṅgahaṁ gacchati.*

50 *Appamaññā Viratiyo pan'ettha pañca'pi paccekam'eva yojetabbā.*

51 (ii) *Tathā dutiyadvaye ñāṇavajjitā;*

Appayujjamāna Cetasikā

52 (iii) *tatiyadvaye ñāṇasampayuttā pītivajjitā;*

53 (iv) *catutthadvaye ñāṇa-pītivajjitā. Te eva saṅgayhanti.*

54 *Kiriyacittesu 'pi Virativajjitā. Tath'eva catusu' pi dukesu catudhā'eva saṅgayhanti.*

55 *Tathā vipākesu ca Appamaññā-Virativajjitā. Te eva saṅgayhantī'ti sabbathā'pi catuvīsati kāmāvacarasobhanacittesu dukavasena dvādasadhā'va saṅgaho hoti'ti.*

http://www.dhammadownload.com

-C

Saṅgaha Gāthā

6 *Aṭṭhatiṁsa sattatiṁsa — dvayaṁ chattiṁsakaṁ subhe*
Pañcatiṁsa catuttiṁsa — dvayaṁ tettiṁsakaṁ kriye
Tettiṁsa pāke dvattiṁsa — bāyekatiṁsakaṁ bhave
Sahetukāmāvacara — puññapākakriyā mane

57 *Na vijjant'ettha virati — kriyesu ca mahaggate*
Anuttare appamaññā — kāmapāke dvayaṁ tathā

58 *Anuttare jhānadhammā — appamaññā ca majjhime*
Viratī ñāṇapīti ca — parittesu visesakā.

Satta Akusala Citta Sangahā

59 (i) *Akusalesu pana lobhamūlesu tāva paṭhame asaṅkhārike aññasamānā terasa cetasikā akusalasādhāraṇā cattāro c'âti sattarasa lobhadiṭṭhīhi saddhiṁ ekūnavīsati dhammā saṅgahaṁ gacchanti.*

60 (ii) *Tath'eva dutiye asaṅkhārike lobhamānena.*

61 (iii) *Tatiye tath'eva pītivajjitā lobha-diṭṭhīhi saha aṭṭhārasa.*

62 (iv) *Catutthe tath'eva lobha-mānena.*

63 *Pañcame pana paṭighasampayutte asaṅkhārike doso issā macchariyaṁ kukkuccañc'âti catūhi saddhiṁ pītivajjitā te eva vīsati dhammā saṅgayhanti.*

64 *Issā-macchariya- kukkuccāni pan'ettha paccekam'eva yojetabbāni.*

65 (vi) *Sasaṅkhārikapañcake' pi tath'eva thīna-middhena visesetvā yojetabbā.*

66 (vii) *Chanda-pītivajjitā pana aññasamānā ekādasa akusalasādhāraṇā cattāro c'âti pannarasa dhammā uddhaccasahagate sampayujjanti.*

67 (viii) *Vicikicchāsahagatacitte ca adhimokkhavirahitā vicikicchā sahagatā tath'eva pannarasadhammā samupalabbhantī'ti sabbathā'pi dvādasakusalacittuppādesu paccekaṁyojiyamāṇā'pi gaṇanavasena sattadhā'va saṅgahitā bhavanti'ti.*

Saṅgaha Gāthā

68 *Ekūnavīsaṭṭhārasa — vīsekavīsa vīsati*
Dvāvīsa pannarase'ti — sattadhā kusale ṭhitā.

Akusala Yogī Cetasikā

69 *Sādhāraṇā ca cattāro — samānā ca dasā pare*
Cuddasete pavuccanti — sabbākusalayogino.

Cattāro Ahetuka Citta Sangahā

70 *Ahetukesu pana hasanacitte tāva chanda vajjitā Aññasamānā dvādasa dhammā saṅgahaṁ gacchanti.*

71 *Tathā voṭṭhapane chanda-pīti-vajjitā.*

72 *Sukhasantīraṇe chanda-viriya-vajjitā.*

73 *Manodhātuttikāhetukapaṭisandhiyugale chanda-pīti-viriya-vajjitā.*

74 *Dvipañcaviññāṇe pakiṇṇakavajjitā te y'eva saṅgayhanti'ti sabbathā'pi aṭṭharasasu ahetukesu gaṇanavasena catudhā'va saṅgaho hoti'ti.*

Saṅgaha Gāthā

75 *Dvādasekādasa dasa satta cā'ti catubbidho*
Aṭṭhārasāhetukesu cittuppādesu saṅgaho.

76 *Ahetukesu sabbattha satta sesā yatharahaṁ*
Iti vitthārato vuttā tettiṁsavidha saṅgaho.

Cetasikassa Cittena Samasaṅgaho

77 *Itthaṁ cittāviyuttānaṁ sampayogaṁ ca saṅgahaṁ*
Ñatvā bhedaṁ yathāyogaṁ citte na samamuddise

http://www.dhammadownload.com

ကိုးကားစသော စာဆုံမျှား

၁။ Compendium of Philosophy
၂။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟပါဠိနှင့် နှစ်ဘက်လှ သင်္ကြိုဟ်မြန်မာပြန်
၃။ သင်္ကြိုဟ်ချနည်းကျမ်း

၄။ မြန်မာပြန် သင်္ကြိုဟ်ကျမ်း

၅။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာချုပ်

၆။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ကြိုဟ်ပါဠိနိဿယ

၇။ သုဓမ္မဝတီ သင်္ကြိုဟ်ပါဠိ
၈။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ကြိုဟ်ပါဠိ
၉။ A Manual of Abhidhamma
Abhidhammatha Sangaha
Vol I & II

၁၀။ သင်္ကြိုဟ်သရုပ်အခြေပြုကျမ်း
၁၁။ အခြေခံအဘိဓမ္မာဘာသာသင်္ဂဟ

၁၂။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှစ်ချုပ်

၁၃။ မြို့ပြင်ကြီး သင်္ကြိုဟ်အဓိပ္ပာယ်ကောက်

စာရေးသူနှင့် ပုံနှိပ်ထိုက်

ဦးရွှေဇံအောင်(ဘီအေ)
နှစ်ဘက်လှ ဦးကျော်လွင်
သာသနာရေးဦးစီးပုံနှိပ်တိုက် (၁၉၈၆)
ဦးတေဇိန္ဒာဘိဝံသ အလုံ အောင်မင်္ဂလာ
ပါဠိတက္ကသိုလ်၊လုပ်အားပုံနှိပ်တိုက်
ကန်တော်ကလေး (၁၉၈၀)
အသျှင်နာရဒါဘိဝံသ ကျိုက်လတ်
မစ္ဆိမာရဝုန္ရွေကျင်တိုက် (၁၃၂၄)
ဦးသော်ဇင် (ဩဂုတ် ၁၉၇၄)
သီဟပုံနှိပ်တိုက်၊ အမှတ် ၄၀-၁၂၇ လမ်း
ပထမ ဗားကရာဆရာတော်(မေ ၁၉၈၆)
သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၅၃-မောင်ခိုင်လမ်း
သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၅၃-မောင်ခိုင်လမ်း
ဂ္ဂစ္ဆာသယပုံနှိပ်တိုက် ၁၁၃-၂၄ လမ်း

Navada Thera
(Vajerarama, Colombo by the
Buddha Sasana Concil (1970)
ဦးကျော်၊ အဘိဓမ္မာပြန်ပွားရေးအသင်း
နတ်မောက်အရှင်တေဇိန္ဒ၊
အိမ်ထောင်ရာစာသင်တိုက်၊
အောင်သိန်းပုံနှိပ်တိုက် (၁၉၈၇)
ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်(နိုဝင်ဘာ၁၉၈၇)
တင်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်၊ ၄၈၇-ပြည်လမ်း
မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော်
သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ (၁၃၁၅)

၁၄။ ရှေးဦးသင် အဘိဓမ္မာ(၄ တွဲ)

၁၅။ ဦကာကျော်မြန်မာပြန် (၃ တွဲ)

၁၆။ ဆဘိဓမ္မာသင်တန်း

၁၇။ အခြေပြုသင်္ကြိုဟ်
၁၈။ အဘိဓမ္မတ္ထသရုပကျမ်း

၁၉။ အဘိဓမ္မသင်္ကြိုဟ်ပါဠိနိဿ

၂၀။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ကြိုဟ်ဆိုရိုး အကောက်

၂၁။ သင်္ကြိုဟ်အဓိပ္ပာယ်ကောက်

၂၂။ အဘိဓမ္မတ္ထသရုပဒီပနီကျမ်း

၂၃။ ဆင်တဲသင်္ကြိုဟ်အကောက်နှင့် အဘိဓမ္မတ္ထ သာရဝိနိစ္ဆယကျမ်း
၂၄။ အလယ်တန်းသင်္ကြိုဟ်

၂၅။ အဘိဓမ္မသရုပပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနကျမ်း (ပ-ဒု တွဲ)
၂၆။ မဟာဝိဇ္ဇောဒယသင်္ကြိုဟ် ဆိုရိုးကျမ်း

ဦးအောင်သိမ်း
ကုသလဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ရေကျော်(၁၉၆၃)
မေဓာဝီဆရာဆိုင် (၁၃၁၇)
မြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့
ဆရာကြီးဦးကံသာ (ဇူလိုင် ၁၉၇၃)
သာသနာ့အလင်းပုံနှိပ်တိုက်
အရှင်ဇနကာဘိဝံသ
အရှင်သီရိန္ဒာဘိဇေတေရ်
ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် (၁၃၀၂)
ဗားကရာ ဆရာတော်
မင်္ဂလာတိုင်း ပုံနှိပ်တိုက် (၁၂၆၂)
ပါဠိဆရာညွှန့်နှင့် ဆရာဦးဘမောင်
ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက် (၁၂၀၉)
မြန်မာပြည် ပုံနှိပ်တိုက် အလုပ်သမားမျှားအသင်း ပုံနှိပ်တိုက်
သေချာတောင် အရှင်ဦးတိလောက
ဇမ္ဗုမိတ်ဆွေပုံနှိပ်တိုက် (၁၉၁၂)
ပါဠိဆရာကြီး ဦးဘော
ကဝိမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက် (၁၉၁၇)
မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရား ပို့ချတော်မူသောကျမ်း၊ မစိုးရိမ်သာသနဓဇိတကာရီ
ပါဠိဆရာကြီး ဦးစိုးသိန်း (ရေး) ဦးလှစိန် (တည်းဖြတ်) ဒေးလီဓဇက်ပုံနှိပ်တိုက်
တောင်ထီးလင်း အရှင်ပုညာနန္ဒ (မေလ ၁၉၈၀)၊ နေလင်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊
၁၁၊ ကန်တော်ကလေး၊ ၁၂၅ လမ်း။

http://www.dhammadownload.com

PART II

COMPENDIUM OF THE MENTAL PROPERTIES

§ 1. *Of kinds of Mental Properties.*

Allied to thought are two and fifty states
Called Mental Properties.[1] They rise and cease
With it, and share its object and its base.

[1] Cetas'ikā, the adjectival form of ceto or citta, which is translated by consciousness, or in the verses sometimes by 'thought.' In any section of conscious experience the Buddhist distinguishes citta from its concomitants—*i.e.*, all other mental factors or elements distinguishable in the fact of conscious or subjective experience. We shall first consider these cetasikas as logically distinguishable. On how citta=viññāṇa=mano comes to be *logically* distinguished from the several mental factors which combine to constitute a *state* of consciousness (cittuppāda), see Introd. Essay, pp. 12 *ff.*; 39; 41; *Dh. S.*, §§ 1, 365, etc.

၂-စေတသိကဝိဘင်း

စတ္တာရီ စေတသိကလက္ခဏာနိ

၁။ ကေ့ပ္ပါဒ, နိရောဓာ စ၊
ကော·လမ္ဗဏ, ဝတ္ထုကာ၊
စေတောယုတ္တာ ဒ္ဝိပညာသ၊
ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

၂-စေတသိကဝိဘင်း မြန်မာပြန်

စေတသိက်လက္ခဏာ (၄)ပါး

၁။ စိတ်နှင့်အဖြစ်တူခြင်း
အချုပ်တူခြင်း
အာရုံတူခြင်း
မှီရာတူခြင်း။

ကေ့ပ္ပါဒ	=	စိတ်နှင့်အတူဖြစ်ခြင်း
ကနိရောဓ	=	စိတ်နှင့်အတူချုပ်ခြင်း
ကောရမ္ဗဏ	=	စိတ်နှင့်အာရုံတူခြင်း
ကဝတ္ထုက	=	စိတ်နှင့်တူသော မှီရာဝတ္ထု ရှိခြင်း

ဤလက္ခဏာလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၍ စိတ်၌ ယှဉ်လျက်ဖြစ်ကြသော ၅၂-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို 'စေတသိက်' ဟု သိအပ်ကုန်၏။

တေရသ အညသမာနာ

သတ္တ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ

§ 2. *How (are they distinguished)?*

I. There are seven Mental Properties which are common to every act of consciousness, to wit:

(1) contact (phassa);
(2) feeling (vedanā);
(3) perception (saññā);
(4) volition[2] (cetanā);
(5) individuality[3] of object (ekaggatā);
(6) psychic life (jīvitindriya);
(7) attention (manasikāra).[1]

[2] Cetanā is derived from the causal verb ceteti, lit., to cause to think. On the twofold functions of this causal principle in thought, see Introd. Essay, p. 16, and Appendix: Cetanā.

[3] Why this and 'contact' should be regarded as mental properties, see Introd. Essay, p. 14 *f.*

၂။ ကထံ....
ဖဿော, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ကေဂ္ဂ
တာ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, မနသိကာရော စေ·တိ
သတ္တိ·မေ စေတသိကာ သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာ
ရဏာ နာမ။

၂။ စေတသိက် ငါးဆယ့်နှစ်ပါး အဘယ်သို့ပြားသနည်း။

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်(၇)ပါး

ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ကေဂ္ဂတာ, ဇီဝိတိန္ဒြေ
မနသိကာရ

ဤစေတသိက် ခုနှစ်မျိုးတို့သည် အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့်ဆက်ဆံသော စေတသိက် တို့မည်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်

J အာရုံကိုတွေ့ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဖဿ မည်၏။
အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဝေဒနာ မည်၏။
အာရုံ၏သဘောကိုမှတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် သညာ မည်၏။
အာရုံ၌ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို စုဆောင်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စေတနာ မည်၏။

တခုတည်းသောအာရုံကိုသာယူသည်ဖြစ်၍ တည်ကြည်ခြင်း၊ မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကေဂ္ဂတာ မည်၏။
တကွဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို စောင့်ခြင်း၊ အစိုးရခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဇီဝိတိန္ဒြေ မည်၏။
အာရုံ၌နှလုံးသွင်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် မနသိကာရ မည်၏။

[1] The translator, in his luminous and valuable discussion of the position and function of cetasika's in Buddhist psychology (see Essay and Appendix), wished to extend the use of 'attention' by applying it also as 'initial' and 'sustained' to properties II. (1) and (2). Our 'attention' exactly corresponds to the Buddhist cetasika as an *element* in consciousness. The only flaw in its coming under the second list is that it is hard to conceive consciousness *without* some sort of initial attention. Buddhaghosa defines I., 7 as follows: Manasikāra means acting (kiriyākāro), making with respect to consciousness (mano), making consciousness one's field as if it were a previous consciousness. Manasikāra has three modes, according as it is concerned with object, sense-procedure, or apperception. In the last two it is synonymous with the mind 'turning towards' sensation or idea respectively (above, p. 28). Here only the first mode is meant, and here it means movement of mind confronting its object and *passing it on like a driver, to whatever it is connected withal'* (*Asl.*, 133). Hence we may say that Buddhist analysis resolves attention into the *constant* element of selective, co-ordinating consciousness I. (7), and the *variable* element of mental strain or tension, consciously felt, and connoted by II. (1), (2).—Ed.

II. Next, there are six Mental Properties termed *Particular*[2] (not invariably present in consciousness), to wit:
(1) initial application (vitakka);
(2) sustained application (vicāra);
(3) deciding (adhimokkha);
(4) effort (viriya);
(5) pleasurable interest (pīti);
(6) conation, desire-to-do (chanda).[3]

ဆ ပကိဏ္ဏကာ

၃။ ဝိတက္ကော, ဝိစာရော,အဓိမောက္ခော, ဝီရိယံ, ပီတိ, ဆန္ဒော စာ·တိ ဆ ဣမေ စေတသိကာ ပကိဏ္ဏကာ နာမ။

ပကိဏ်းစေတသိက်(၆)ပါး

၃။ ဝိတက်, ဝိစာရ, အဓိမောက္ခ, ဝီရိယ, ပီတိ, ဆန္ဒ, ဤစေတသိက် ခြောက်မျိုးတို့သည် ယှဉ်သင့်ရာရာ စိတ်အမျိုးမျိုး၌ ရောပြွမ်းယှဉ်တတ်သော (ပကိဏ်းစေတသိက်)တို့ မည်ကုန်၏။

[2] Pakiṇṇakā, lit., scattered about.
[3] Kattukamyatā-chanda is here intended.

အဓိပ္ပါယ်

၃ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ရှေးရှုတင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဝိတက် မည်၏။
အာရုံ၌ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို သုံးသပ်စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဝိစာရ မည်၏။
အာရုံကိုဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် အဓိမောက္ခ မည်၏။

သမ္မယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခိုင်စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဝီရိယ မည်၏။
အာရုံကိုနှစ်သက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ပီတိ မည်၏။
ပြုလုပ်လိုကာမျှသာ လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဆန္ဒ မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

Now these thirteen mental properties are to be considered as being either one or the other.[4]

တေရသ အညသမာနာ

၄။ ဝေ၊မေတေ တေရသ စေတသိကာ အညသမာနာ၊တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃) ပါး

၄။ ဤသို့ ဖော်ပြခဲ့သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်(၇)ပါး၊ ပကိဏ်းစေတသိက်(၆)ပါး၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း (၁၃)ပါးသော စေတသိက်တို့ကို အညသမာန်း စေတသိက်များဟူ၍လည်း သိအပ်ပေ၏။

[4] Aññasamānā. That is to say they are purely psychological terms of un-moral import, but become moral or immoral, according as they combine in a moral or immoral thought.

စုဒ္ဒသ အကုသလစေတသိကာ

III. Next, there are fourteen immoral mental properties, to wit:

(1) dulness (moha);
(2) impudence (ahirika);
(3) recklessness of consequences (anottappa);
(4) distraction (uddhacca);
(5) greed (lobha);
(6) error (diṭṭhi);
(7) conceit (māna);
(8) hate (dosa);
(9) envy (issā);
(10) selfishness (macchariya);
(11) worry (kukkucca);
(12) sloth (thina);[1]
(13) torpor (middha);
(14) perplexity (vicikicchā).

၅။ မောဟော, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပံ, ဥဒ္ဓစ္စံ, လောဘော, ဒိဋ္ဌိ,မာနော, ဒေါသော,ဣဿာ, မစ္ဆရိယံ, ကုက္ကုစ္စံ, ထိနံ, မိဒ္ဓံ, ဝိစိကိစ္ဆာ စေ၊တိ စုဒ္ဒသိ၊မေ စေတသိကာ အကုသလာ နာမ။

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄)ပါး

၅။ မောဟ, အဟိရိက , အနောတ္တပ္ပ , ဥဒ္ဓစ္စ, လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန, ဒေါသ , ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ , ထိန , မိဒ္ဓ , ဝိစိကိစ္ဆာ, ဤတစ်ဆယ့်လေးပါးသော စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ် စေတသိက်များ မည်ပေ၏။

[1] Burmese manuscripts read thina; Sinhalese, thīna.—Ed.

အဓိပ္ပါယ်

၅ အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် မောဟ မည်၏။
ကာယဒုစရိုက်စသည်မှ မရှက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် အဟိရိက မည်၏။
ကာယဒုစရိုက်စသည်မှ မလန့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် အနောတ္တပ္ပ မည်၏။
စိတ်၏မငြိမ်သက်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဥဒ္ဓစ္စ မည်၏။
အာရုံ၌ငြိသောအားဖြင့် တပ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် လောဘ မည်၏။
မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဒိဋ္ဌိ မည်၏။
မိမိကိုယ်ကို ငါသာလျှင်မြတ်၏ ဟူ၍ မှန်ကင်းကဲ့သို့ ထောင်လွှားခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရား သည် မာန မည်၏။

ကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ပြစ်မှားခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဒေါသ မည်၏။
သူတပါးတို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ငြူစူခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဣဿာ မည်၏။
မိမိ၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကိုလျှို့ဝှက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် မစ္ဆရိယ မည်၏။
ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက် မပြုလိုက်မိသောသုစရိုက်တို့ကိုအာရုံပြု၍ အဘန်တလဲလဲ စိုးရိမ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ သောသဘောတရားသည် ကုက္ကုစ္စ မည်၏။

စိတ်၏မခံခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ထိန မည်၏။
စေတသိက်တို့၏ မခံခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် မိဒ္ဓ မည်၏။
အာရုံကိုမဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဝိစိကိစ္ဆာ မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

IV. Next, there are nineteen mental properties which are common to all that is [morally] beautiful,[2] to wit:

(1) faith (saddhā);
(2) mindfulness (sati);
(3) prudence (hiri);
(4) discretion (ottappa);
(5) disinterestedness (alobha);
(6) amity (adosa);
(7) balance of mind (tatramajjhattatā);
(8) composure of mental properties[3] (kāyapassaddhi);
(9) composure of mind (cittapassaddhi);
(10) buoyancy of mental properties (lahutā);
(11) buoyancy of mind;
(12) pliancy of mental properties (mudutā);
(13) pliancy of mind;
(14) fitness of work of mental properties (kammaññatā);
(15) fitness of work of mind;
(16) proficiency of mental properties (pāguññatā);
(17) proficiency of mind;
(18) rectitude[1] of mental properties (ujukatā);
(19) rectitude of mind.

[1] *Cf. B. Psy.*, 25, *n.* 1.

ပဉ္စဝိသတိ သောဘဏစေတသိကာ

ကေ့ုနဝိသတိသောဘဏသာဓာရဏစေတသိကာ

၆။ သဒ္ဓါ, သတိ, ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပံ, အလောဘော, အဒေါသော, တတြမဇ္ဈတ္တတာ,ကာယပဿဒ္ဓိ, စိတ္တပဿဒ္ဓိ, ကာယလဟုတာ, စိတ္တလဟုတာ, ကာယမုဒုတာ, စိတ္တမုဒုတာ, ကာယကမ္မညတာ, စိတ္တကမ္မညတာ, ကာယပါဂုညတာ, စိတ္တပါဂုညတာ, ကာယုဇုကတာ, စိတ္တုဇုကတာ စေ·တီ ကေ့ု·နဝိသတိ·မေ စေတသိကာ သောဘဏသာဓာရဏာ နာမ။

သောဘဏ စေတသိက် (၂၅) ပါး

သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် (၁၉) ပါး

၆။ သဒ္ဓါ, သတိ, ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပ, အလောဘ, အဒေါသ, တတြမဇ္ဈတ္တတာ, ကာယပဿဒ္ဓိ, စိတ္တပဿဒ္ဓိ, ကာယလဟုတာ, စိတ္တလဟုတာ, ကာယမုဒုတာ, စိတ္တမုဒုတာ, ကာယကမ္မညတာ, စိတ္တကမ္မညတာ, ကာယပါဂုညတာ, စိတ္တပါဂုညကာ, ကာယုဇုကတာ, စိတ္တုဇုကတာ, တရုယုတ် နှစ်ဆယ်သော ဤစေတသိက် တို့သည် သောဘဏစိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော စေတသိက် မည်ကုန်၏။

[2] Sobhaṇasādhāraṇa. See § 8.

[3] That 'kāya' here, meaning aggregate, refers to the nāma-kāya as opposed to the rūpakāya, can be seen from the following comment: Kāyo'tti c'ettha vedanādi khandhattayassa gahaṇam. S. Z. A. This agrees with Buddhaghosa (*Asl.*, 150): '[In *Dh. S.*, §§ 40 *ff.*] kāya means the three khandhas, vedanā, etc.' Hence 'the distinction appears to be, not so much between sense and thought (*B. Psy.*, p. 23), as between factors of consciousness and consciousness as a whole.—Ed.

အဓိပ္ပါယ်

၆ ဘုရားအစရှိသော ကောင်းသောအာရုံ၌ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို ကြည်စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် သဒ္ဓါ မည်၏။

ဘုရားအစရှိသော ကောင်းသောအာရုံ၌ သမ္မယုတ် တရားတို့ကိုအောက်မေ့စေခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘောတရားသည် သတိ မည်၏။

ကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်မှ ရှက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဟိရီ မည်၏။

ကာယဒုစရိုက် စသည်မှ လန့်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ဩတ္တပ္ပ မည်၏။

အာရုံ၌ငြိသောအားဖြင့် မတပ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် အလောဘ မည်၏။

ကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် မပြစ်မှားခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် အဒေါသ မည်၏။

ထိထိုသို့သော အာရုံတို့၌ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို လွှစ်လျူရှုစေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် တတြမဇ္ဈတ္တတာ မည်၏။

စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကာယပဿဒ္ဓိ မည်၏။

စိတ်၏ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စိတ္တပဿဒ္ဓိ မည်၏။

စေတသိက်တို့၏ ပေါ့ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကာယလဟုတာ မည်၏။

စိတ်၏ ပေါ့ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စိတ္တလဟုတာ မည်၏။

စေတသိက်တို့၏ နူးညံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကာယမုဒုတာ မည်၏။

စိတ်၏နူးညံ့ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စိတ္တမုဒုတာမည်၏။

စေတသိက်တို့၏ အမှုဲ့ကောင်းသော အဖြစ်လျင် လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကာယကမ္မညတာ မည်၏။

စိတ်၏ အမှုဲ့ကောင်းသောအဖြစ်လျင် လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စိတ္တကမ္မညတာ မည်၏။

စေတသိကတို့၏ ဇလဲ့လဲခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကာယပါဂုညတာ မည်၏။

စိတ်၏ ဇလဲ့လဲခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စိတ္တပါဂုညတာမည်၏။

စေတသိက်တို့၏ ဖြောင့်စွာဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ကာယုဇုကတာ မည်၏။

စိတ်၏ ဖြောင့်စွာဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် စိတ္တုဇုကတာ မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

V. Next, there are three Abstinences,[2] to wit:
right speech,
right action,
right livelihood.

VI. Next, there are the Illimitables,[3] to wit:
pity,
appreciation.[4]

These, together with (VII.) reason,[5] in all manner of division are to be considered as the twenty-five morally beautiful mental properties.

တိယော ဝိရတိယော

၇။ သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တော, သမ္မာအာဇီဝေါ စေ·တိ တိယော ဝိရတိယော နာမ။

ဒွေ အပ္ပမညာယော စေဝ, ပညိန္ဒြိယဉ္စ

၈။ ကရုဏာ, မုဒိတာ, အပ္ပမညာယော နာမာ·တိ သဗ္ဗထာပိ ပညိန္ဒြိယေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စဝိသတိ·မေ စေတသိကာ သောဘဏာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ တိ။

ဝိရတိစေတသိက် (၃) ပါး

၇။ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ ဤစေတသိက် သုံးမျိုးတို့သည် ရှောင်ကြဉ်မှု စေတသိက်တို့မည်ကုန်၏။

အပ္ပမညာ စေတသိက် ၂-ပါးနှင့် ပညိန္ဒြေစေတသိက်

၈။ ကရုဏာ မုဒိတာ

ဤစေတသိက်နှစ်မျိုးသည် ကန့်သတ်ချက်မရှိ သတ္တဝါ ပညတ်ဟူသမျှ အာရုံပြုသော စေတသိက်တို့ မည်ကုန်၏။

အမှန်ကို အစိုးတရ သိခြင်းသဘောလက္ခဏာ ပညိန္ဒြေ ခဲခြားရှိပြခဲ့သော– သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် –၁၉
ဝိရတိစေတသိက် – ၃
အပ္ပမညာစေတသိက် – ၂
ပညိန္ဒြေ စေတသိက် – ၁

နှင့်တကွ စုစုပေါင်း ၂၅-ပါးသော စေတသိက်တို့ကို သောဘဏစေတသိက် တို့ဟူ၍ သိအပ်ပေကုန်၏။

[2] Virati-yo, lit., dispassion-s. The term is probably derived from the formula of the Five Precepts (sīla), 'finding no pleasure in taking life' (pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṇ, or paṭivirato hoti), etc. (*B. Psy.*, 83, *n.* 3). On the presence of these as 'properties' among the cetasika's, see Appendix: Cetasika·—Ed.

[3] *I.e.*, two of the four Brahmavihāra's. The other two are represented by IV. (6) amity, for mettā; love, or *dṛaṣṭi*; and IV. (7) equanimity, impartiality, for upekkhā. See Pt. IX., § 2 (IV., 4). —Ed.

[4] Muditā is joy felt over a better than one's self, or over good work done; the congratulatory or benevolent attitude.

[5] Paññindriya as cetasika is not confined to the lokuttara-citta's.

၇ အသက်မွေးကြောင်းမဟုတ်သော မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရုသဝါစာ၊ သမ္ဖပ္ပလာပတည်းဟူသော စစီဒုစရိုက်လေးပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် သမ္မာဝါစာ မည်၏။
အသက်မွေးကြောင်း မဟုတ်သော ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ တည်းဟူသော ကာယဒုစရိုက် ၃ ပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် သမ္မာကမ္မန္တ မည်၏။
အသက်မွေးကြောင်း ဖြစ်သော ဝစီဒုစရိုက်လေးပါး ကာယဒုစရိုက် ၃ ပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် သမ္မာအာဇီဝ မည်၏။

၈ အတိုင်းမသိသော သုက္ခံတသတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ သနားခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရား သည် ကရုဏာ မည်၏။
အတိုင်းမသိသော သုခိတသတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသောသဘောတရား သည် မုဒိတာ မည်၏။
အထူးထူးအပြားပြားသိခြင်း၌ အစိုးရခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘောတရားသည် ပညိန္ဒြေ မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 3. *Mnemonic.*

So far we have :
[Of co-efficients] fifty-two ; thirteen
As such *nor good nor bad*, but *bad*, fourteen,
And five and twenty *lovely* in act are seen.

Of these thought-adjuncts,[1] as they cluster round
Thoughts that arise in us, each in its turn,
The distribution henceforth shall be told.

[1] Cittāviyuttānaṃ, *i.e.*, Cetasika's.

Mnemonic.

First *seven*, linked with every phase of thought ;
The *six*, in this or that phase must be sought ;
The *fourteen* only with our bad thoughts mate ;
The *beautiful* on none but fair thoughts wait.

သင်္ဂဟဂါထာ

၉။ တ္ထော၀တာ စ.....
တေရသ·ညသမာနာ စ၊
စုဒ္ဒသာ·ကုသလာ တထာ၊
သောဘဏာ ပဉ္စဒိသာ·တိ၊
ဒ္ဝိပညာသ ပဝုစ္စရေ။

သောဠသ သမ္မယောဂါ

၁၀။ တေသံ စိတ္တာ·ဝိယုတ္တာနံ၊
ယထာယောဂ·မိတော ပရံ၊
စိတ္တု·ပ္ပါဒေသု ပစ္စေကံ၊
သမ္မယောဂေါ ပဝုစ္စတိ။

သမ္မယောဂနယသင်္ဂဟဂါထာ

၁၁။ သတ္တ သဗ္ဗတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ၊
ယထာယောဂံ ဟကိဉ္စနာ၊
စုဒ္ဒသာ·ကုသလေသ့·၀၊
သောဘဏေသ့·၀ သောဘဏာ။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၉။ ဤမျှဆိုခဲ့ပြီးဖသော စကားစဉ်ဖြင့်—
အညသမာန်း စေတသိက်– ၁၃-ပါး
အကုသိုလ် စေတသိက် – ၁၄-ပါး
သောဘဏ စေတသိက် – ၂၅-ပါး
ဤသို့အားဖြင့် စေတသိက်(၅၂)ပါးတို့ကို ပြဆိုအပ်ပေသည်။

သမ္မယောဂနည်း

၁၀။ ဤမှနောက်၌ စိတ်နှင့်မကွေမကွာ ယှဉ်ကြကုန်သော ထိုစေတသိက်တို့၏ ဥပါဒ်ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်တို့နှင့် အသီးသီး ယှဉ်ပုံယှဉ်နည်းကို ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဆိုပေအုံ့။

သမ္မယောဂနည်း ၁၆-နည်း

၁၁။ –သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ခုနစ်ပါးတို့သည် အလုံးစုံသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်ကုန်၏။
–ပကိဏ်းစေတသိက် ခြောက်ပါးတို့သည် ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။
–အကုသိုလ်စေတသိက် တစ်ဆယ့်လေးပါးတို့သည် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ကုန်၏။
–သောဘဏစေတသိက် နှစ်ဆယ့်ငါးပါးတို့သည် သောဘဏစိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ကုန်၏။
အဘယ်သို့ ယှဉ်ကုန်သနည်း–

http://www.dhammadownload.com

§ 4. *In what Way?*

သတ္တ အညသမာနစေတသိကသမ္မယောဂါ

အညသမာန်းစေတသိက် သမ္မယောဂနည်း (၇) နည်း

In the first place, those seven universally common concomitants obtain in all the eighty-nine modes of consciousness.[2]

၁၂။ ကထံ.....
သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏာ တာဝ သတ္တိ·မေ စေတသိကာ သဗ္ဗေသုပိ ကေု·နု နဝုတိ စိတ္တု·ပ္ပါဒေသု လဗ္ဘန္တိ။

၁၂။ ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြအပ်သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ခုနစ်ပါးတို့ကို အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်တို့၌ ရအပ်ကုန်၏။

Next, among the particular concomitants:

1. *Application* arises in fifty-five kinds of consciousness, to wit:

(i.) In all kinds of K ā m a l o k a consciousness, with the exception of the twice fivefold sense-impressions themselves.[3]

(ii.) It also arises in the eleven kinds of consciousness connected with the first stage of j h ā n a.[4]

၁၃။ ပကိဏ္ဏကေသု ပန ဝိတက္ကော တာဝ ဒ္ဝိပဉ္စ ဝိညာဏ ဝဇ္ဇိတ ကာမာဝစရ စိတ္တေသု စေဝ ကောဒသသု ပဌမဇ္ဈာန စိတ္တေသု စာ·တိ ပဉ္စပညာသ စိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၁၃။ ပကိဏ်းစေတသိက် ခြောက်ပါးတို့အနက် ရှေးဦးစွာ ပြအပ်သော ဝိတက်စေတသိက်သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀)ကြဉ်သော ကာမစိတ် ၄၄-ပါး၊ ပထမဈာန်စိတ် (၁၁)ပါး။ ဤသို့ (၅၅)ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

2. *Application* arises in sixty-six kinds of consciousness, to wit: In all the above-named fifty-five, and also in the eleven kinds of consciousness connected with the second stage of j h ā n a.

၁၄။ ဝိစာရော ပန တေသု စေဝ ကောဒသသု ဒုတိယဇ္ဈာနစိတ္တေသု စာ·ကိ ဆသဋ္ဌိစိတ္တေသု။

၁၄။ ဝိစာရစေတသိက်ကား ထိုဝိတက်ယှဉ်သောစိတ် ၅၅-ပါး၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-ပါး၊ ပေါင်း ၆၆-ပါးသောစိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

3. *Deciding* arises in all kinds of consciousness, with the exception of the twice fivefold sense-consciousness, and of consciousness accompanied by perplexity.

၁၅။ အဓိမောက္ခော ဒ္ဝိပဉ္စ ဝိညာဏ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု။

၁၅။ အဓိမောက္ခစေတသိက်သည် (စိတ် ၈၉-ပါးထဲမှ) ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀)နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် (ပေါင်း ၁၁-ပါး) ကြဉ်သော ကျန် (၇၈)ပါးသောစိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

[2] C i t t u p p ā d a is literally a genesis or state of c i t t a (consciousness), considered as constituting this or that process of mind, but the term here may be taken as representing a class, kind, or mode of c i t t a.

[3] *Twice* fivefold, as accounting for the sensations being pleasurable or painful. V i t a k k a, *i.e.*, is absent from the initial momentary flash of visual or other sense impressions, but present in the rest of the process of sense-cognition.

[4] See Pt. I., § 15. Appendix: Cetasika (V i t a k k a).

http://www.dhammadownload.com

4. *Effort* arises in all kinds of consciousness with the exception of—

(i.) Consciousness *turning to* impressions at the five gates of sense.
(ii.) The twice fivefold sense-cognitions themselves.
(iii.) The act of mental reception.[1]
(iv.) The act of investigation.[2]

၁၆။ ဝီရိယံ ပဉ္စဒ္ဒါရာဝဇ္ဇန ဒ္ဝိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု။

၁၆။ ဝီရိယစေတသိက်သည် (စိတ် ၈၉-ပါးထဲမှ) ပဉ္စဒ္ဒါရာဝဇ္ဇန်း ၁၊ဒွေ ပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ၂၊ သန္တီရဏ ၃-ခု၊ ပေါင်း (၁၆) ကြဉ်သော စိတ် ၇၃-ပါးတို့၌ ဖြစ်၏။

5. *Pleasurable interest* arises in all kinds of consciousness with the exception of—

(i.) Consciousness accompanied by grief and hedonic indifference.
(ii.) Tactile impressions.[3]
(iii.) Consciousness connected with the fourth j h ā n a.

၁၇။ ပီတိ ဒေါမနဿုပေက္ခာ သဟဂတ ကာယ ဝိညာဏ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု။

၁၇။ ပီတိစေတသိက်သည် (စိတ် ၁၂၁-ထဲမှ) ဒေါသမူဒွေး၊ဥပေက္ခာ-သဟဂုတ်စိတ် ၂၂၊ ကာယဝိညာဉ်ဒွေး၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၁၁-(ပေါင်း ၃၀)ကြဉ်သော ကျန်စိတ် ၅၁-ပါးတို့၌ ဖြစ်၏။

6. *Desire-to-do* arises in all kinds of consciousness, with the exception of such as are not accompanied by their h e t u's *and* of muddle-headed consciousness.[4]

Taking these particular concomitants in the order described, the numbers of (kinds of) consciousness are as follows :

၁၈။ ဆန္ဒော အဟေတုက မောမူဟ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု-တိ။

၁၈။ ဆန္ဒစေတသိက်သည် (စိတ် ၈၉ ပါးထဲမှ) အဟိတ်စိတ်-၁၈၊ မောဟမူဒွေး၊ (ပေါင်း ၂၀) ကြဉ်သော စိတ် ၆၉ ပါးတို့၌ ဖြစ်၏။ ကျွမ်းကား ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါးတို့၏ သမ္မယောဂနည်း ၆-ပါးတည်း။

[1] and [2] Sampaṭicchana and santīraṇa respectively. See above, Part I., § 4. The act of investigation here is confined to the object *presented to* the mind, and is therefore more or less of a passive nature. See Introd. Essay, p. 28.

[3] On the theory of Touch, see Appendix : Upekkhā.

[4] Chanda (conation, or desire to do) is akin to intention or purposive volition, and a muddle-headed and foolish man has no volition deserving the name of purposive.

http://www.dhammadownload.com

§ 5. *Mnemonic.*

Lacking these six adjuncts, in order given,
Sixty-six, fifty-five, eleven,
Sixteen, seventy, and twenty kinds we rate.[5]
But fifty-five, and sixty-six, and eight,
And seventy, seventy-three, and fifty-one,
And sixty-nine :—so do the numbers run
Of all those classes of our thought
Into the which these six adjuncts are wrought.

[5] *I.e.*, classes of consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၁၉။ တေ ပန စိတ္တုပ္ပါဒါ ယထာက္ကမံ....
ဆသဋ္ဌိ ပဉ္စပညာသ၊
ကောဒသ စ သောဠသ၊
သတ္တတိ ဝီသတိ စေဝ၊
ပကိဏ္ဏက ဝိဝဇ္ဇိတာ။
ပဉ္စပညာသ ဆသဋ္ဌိ၊
ဋ္ဌသတ္တတိ တိသတ္တတိ၊
ကေပညာသ စေ•ကူန၊
သတ္တတိ သပကိဏ္ဏကာ။

၁၉။ အကျဉ်းချုပ်ဆိုအံ့

ပကိဏ်းစေတသိက် ကြဉ်သောထိုစိတ်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း ၆၆၊၅၅၊ ၁၁၊၁၆၊၇၀၊ ၂၀၊တို့ပေတည်း၊

ပကိဏ်းစေတသိက်နှင့်ယှဉ်သော ထိုစိတ်တို့ကား အစဉ်အတိုင်း ၅၅၊ ၆၆၊၇၀၊၇၃၊၅၁၊၆၉တို့ပေတည်း။

စာပိုဒ် ၁၃-၁၉ ပကိဏ်းစေတသိက် သမ္မယောဂနည်း လေ့ကျင့်ခန်း

	ယှဉ်သောစိတ်			မယှဉ်သောစိတ်	
၁၃	* ဝိတက်	= ၁၁	= (၅၄ - ၁၀) + ၁၁	၆၆	= ၁၀ + ၁၁ + ၁၁ + ၁၁ + ၂၃
၁၄	* ဝိစာရ	= ၆၆	= (၅၄ - ၁၀) + ၁၁ + ၁၁	၅၅	= ၁၀ + ၁၁ + ၁၁ + ၂၃
၁၅	အဓိမောက္ခ	= ၂၀	= ၁၉ - (၁၀+၁)	၁၁	= ၁၀ + ၁
၁၆	ဝီရိယ	= ၂၃	= ၁၉ - (၁+၁၀+၂+၃)	၁၆	= ၁ + ၁၀ + ၂ + ၃
၁၇	* ပီတိ	= ၁၁	= ၁၀+ ၁၁+၁၁+၁၁	၇၀	= ၂ + ၅၅ + ၂ + ၁၁
၁၈	ဆန္ဒ	= ၆၉	= ၁၉ - (၁၀+၂)	၂၀	= ၁၀ + ၂
		၁၉ စ		၃၄ က	

§ 6. *Of Immoral Concomitants.*

The four called 'mental properties common to all immoral consciousness' obtain in all the twelve classes of immoral consciousness, to wit :

(1) dulness ;
(2) impudence ;
(3) recklessness [of consequences] ;
(4) distraction.

ပဉ္စ အကုသလစေတသိကသမ္မယောဂါ

၂၀။ အကုသလေသု ပန မောဟော, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပံ,ဥဒ္ဓစ္စဉ္စာ•တိ စတ္တာရော•မေ စေတသိကာ သဗ္ဗာ•ကုသလ သာဓာရဏာ နာမ၊ သဗ္ဗေသုပိ ဒ္ဝါဒသာ•ကုသလေသု လဗ္ဘန္တိ။

အကုသိုလ်စေတသိက်သမ္မယောဂနည်း (၅)နည်း

၂၀။ အဖို့တပါးသော်ကား–
အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါးတို့တွင်မောဟ၊အဟိရိက၊အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ဤစေတသိက်လေးပါးတို့သည် အကုသိုလ်စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံပေ၏၊ ယင်းစေတသိက်တို့ကို အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးလုံး၌ ရအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

Greed obtains only in the eight kinds of consciousness given over to appetite.

၂၁။ လောဘော အဋ္ဌသု လောဘ သဟဂတ စိတ္တေသ့ေ၀ လဗ္ဘတိ။

၂၁။ လောဘစေတသိက်ကို လောဘသဟဂုတ်စိတ် ရှစ်ပါးတို့၌သာ ရအပ်၏။

Error obtains in the four kinds of consciousness connected with erroneous views.

၂၂။ ဒိဋ္ဌိ စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္မယုတ္တေသု။

၂၂။ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ကို ဒိဋ္ဌိဂတသမ္မယုတ်စိတ်လေးပါးတို့၌သာရအပ်၏။

Conceit obtains in the four kinds of consciousness disconnected from erroneous views.[1]

၂၃။ မာနော စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတ ၀ိပ္ပယုတ္တေသု။

၂၃။ မာနစေတသိက်ကို ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် စိတ်လေးပါးတို့၌သာ ရအပ်၏။

Hate, envy, selfishness, and *worry*—these four obtain in the two kinds of consciousness connected with aversion.

၂၄။ ဒေါသော, ဣဿာ, မစ္ဆရိယံ, ကုက္ကုစ္စဥ္စာ-တိ ဒ္ဒိသု ပဋိဃ သမ္မယုတ္တ စိတ္တေသု။

၂၄။ ဒေါသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ - ဤ စေတသိက် ၄-ပါးတို့ကို ပဋိဃသမ္မယုတ်စိတ် (ဒေါသမူစိတ်)တို့၌သာ ရအပ်၏။

Sloth and *torpor* obtain in the five kinds of [immoral] consciousness which are volitional.[2]

၂၅။ ထိန မိဒ္ဓံ ပဥ္စသု သသင်္ခါရိက စိတ္တေသု။

၂၅။ ထိနနှင့် မိဒ္ဓစေတသိက်နှစ်ပါးကို သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးပါးတို့၌သာရအပ်၏။

Perplexity obtains only in the kind of consciousness that is 'accompanied by perplexity.'[3]

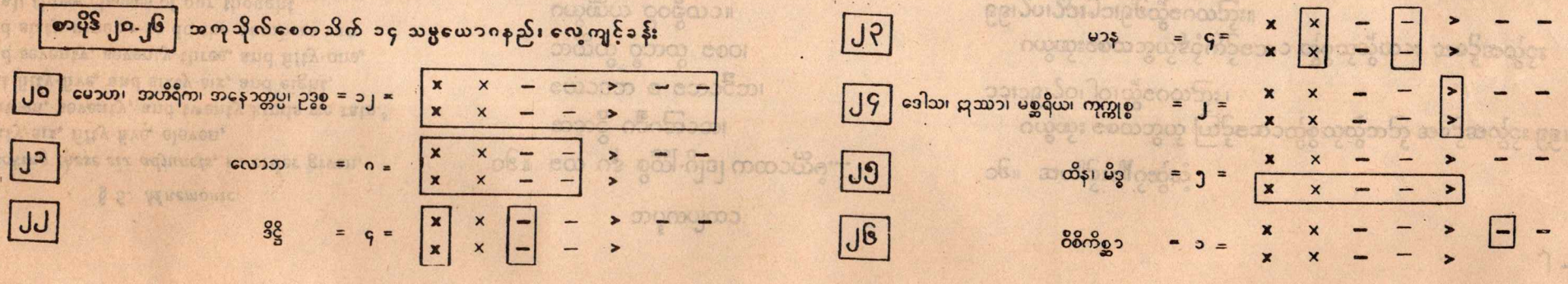
၂၆။ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတ စိတ္တေ ယေ၀ါ-တိ။

၂၆။ ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်ကို ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်တခုတည်း၌သာ ရအပ်၏။

[1] In commenting on this to us somewhat paradoxical statement, the teachers refer to the *inconstant* association of conceit or pride with such views, which is made explicit only in the Mnemonic, § 10:—'Pride sometimes;' *i.e.*, when a real superiority over others is the cause of self-advertisement and complacency. A similar reminder is made in the case of 'sloth and torpor' occurring in volitional consciousness. They so occur when the mind is unfit for work. On mãna see *B. Psy.*, 298 *f.*, *n.* 8.—Ed.

[2] See above, Part I., § 2.

[3] *Ibid.*, class 11.

http://www.dhammadownload.com

§ 7. *Mnemonic.*

In *all* demeritorious thoughts are Four
Adjuncts. In greed-h e t u there are but Three;
Four, in the hate-h e t u. Again, Two more
In thoughts volitional. Dubiety,
In thought allied with doubt. And thus we see
Fourteen Bad Adjuncts in Five ways are bound
To the Twelve thoughts that are immoral found.

§ 8. *Of [Morally] Beautiful Concomitants.*[1]

Now among the concomitants called [morally] beautiful, in the first place, there are the nineteen mental properties common to [morally] beautiful consciousness. These are present in every one of the fifty-nine classes of beautiful consciousness.

Next, the three *abstinences* obtain, always and all at once, in all cases of transcendental consciousness. But in mundane[2] [morally] beautiful consciousness, it is only in the [eight kinds of] K ā m a l o k a moral consciousness[3] that the three are sometimes and severally apparent.

သင်္ဂဟဂါထာ

၂၇။ သဗ္ဗာ-ပုညေသု စတ္တာရော၊
လောဘမူလေ တယော ဂတာ၊
ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော၊
သ သင်္ခါရေ ဒ္ဝယံ တထာ။
ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာ၊
စိတ္တေ စာ-တိ စတုဒ္ဒသ၊
ဒ္ဝါဒသာ-ကုသလေသ္ဝေ-ဝ၊
သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ ပဉ္စဓာ။

စတ္တာရော သောဘဏစေတသိကသမ္ပယောဂါ

၂၈။ သောဘဏေသု ပန သောဘဏ သာဓာရဏာ
တာဝ ကေ-န ဝီသတိ-မေ စေတသိကာ
သဗ္ဗေသုပိ ကေ-န သဋ္ဌိ သောဘဏ စိတ္တေသု
သံဝိဇ္ဇန္တိ။

၂၉။ ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရ
စိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာ ကေတောဝ
လဗ္ဘန္တိ၊ လောကိယေသု ပန ကာမာဝစရ
ကုသလေသ္ဝေ-ဝ ကဒါစိ သန္နိဿန္တိ ဝိသုံ
ဝိသုံ။

[1] S o b h a ṇ ā. My interpolated word in brackets is perhaps supererogatory. But the manual contains hints at a psychological theory of æsthetic consciousness indicated by words meaning literally 'mirth,' and not 'beauty.' And s o b h a n ā is literally beautiful. *Cf.* Jāt. ii., 346, where a courtesan is called n a g a r a - s o b h a ṇ a, 'town beauty.' I do not know of any passage as old as the P i ṭ a k a s, where the word is explicitly opposed to p ā p a, 'evil,' as it is in Childers's reference to Gogerly, *s.v.* S o b h a ṇ o.—Ed. See Introd. Essay, p. 20.

[2] L o k i y a, the contradictory of l o k u t t a r a 'transcendental,' and meaning 'of the three l o k a's.'—Ed.

[3] See above, Part I., § 6.

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၅-နည်းရေတွက်ပုံ

၂၇။ –စေတသိက်လေးပါးတို့သည် အကုသိုလ်စိတ်အားလုံး၌ ဖြစ်ကုန်၏။
–စေတသိက်သုံးပါးတို့သည် လောဘမူစိတ်၌သာ ဖြစ်ပေ၏။
–စေတသိက်လေးပါးတို့သည် ဒေါသမူစိတ်တို့၌သာ ဖြစ်ပေ၏။
–ထိန, မိဒ္ဓနှစ်ခုပေါင်းသည် သသင်္ခါရိကစိတ်ငါးပါးတို့၌သာ ဖြစ်၏။
–ထို့ပြင် ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်သည် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌သာ ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါးတို့သည် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတို့၌သာ ၅-ပါးအပြားဖြင့်(သမ္မယောဂ –၅-နည်းဖြင့်) ယှဉ်ကုန်၏။

သောဘဏစေတသိက် သမ္မယောဂနည်း (၄)နည်း

အဖို့တပါးသော်ကား—

၂၈။ သောဘဏ စိတ်အကျဉ်း ၅၉ (အကျယ် ၉၁)တို့တွင် ရှေးဦးဆိုရန်ကား သောဘဏသာဓာရဏ စေတသိက်(၁၉) ပါးတို့သည် သောဘဏစိတ် (၅၉)တို့၌သာ ယှဉ်ကုန်၏။

၂၉။ ဝိရတိစေတသိက် သုံးပါးတို့ကို လောကုတ္တရာစိတ် ရှစ်ပါးတို့၌ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့် အမြဲ၊ တပြိုင်နက်၊ ရအပ်ပေကုန်၏။ လောကိစိတ်တို့တွင်မူကား–ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးတို့၌သာ တခါတရံ၊ သီးခြား၊ တခုစီ ယှဉ်ကုန်၏

http://www.dhammadownload.com

Next, the two *illimitables* spring up, sometimes and mutually exclusive, in twenty-eight kinds of namely twelve sublime[4] consciousness, excluding the fifth jhāna, eight kinds of Kāmaloka moral consciousness,[5] and eight classes of consciousness arising in the Kāmaloka-mind, which are accompanied by their respective hetu's, but which are inoperative.[6]

Some teachers, however, say that 'pity' and 'appreciation' are not in such consciousness as is accompanied by hedonic indifference.

၃၀။ အပ္ပမညာယော ပန ဒ္ဝါဒသသု ပဉ္စမဇ္ဈာန ဝဇ္ဇိတ မဟဂ္ဂတ စိတ္တေသု စေဝ ကာမာဝစရ ကုသလေသု စ သဟေတုကကာမာဝစရ ကိရိ ယ စိတ္တေသု စာ·တိ အဋ္ဌဝိသတိ စိတ္တေသွေ·ဝ ကဒါစိ နာနာ ဟုတ္ဝာ ဇာယန္တီ ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေ·တ္ထ ကရုဏာ မုဒိတာ န သန္တီ·တိ ကေစိ ဝဒန္တိ။

၃၀။ အပ္ပမညာစေတသိက်တ္ဒိသည်ကား– ပဉ္စမဈာန်စိတ်ကြဉ်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၁၂ ပါးတို့၌လည်းကောင်း၊ ကာမဝစရကုသိုလ်စိတ် ၈ ပါးတို့၌လည်းကောင်း၊ သဟိတ်ကာမဝစရကြိယာစိတ် ၈ ပါးတို့၌ လည်းကောင်း ဤသို့စုစုပေါင်း ၂၈ ပါးသော စိတ်တို့၌သာ တခါတရံ၊သီးခြား၊တခုစီ ဖြစ်ကုန်၏

ဝါဒအထူးသော်ကား –ဆိုခဲ့ပါ စိတ် ၂၈ ပါးတို့တွင် ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်စိတ် ၈ ပါးတို့၌ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ စေတသိက်တို့မရှိကုန် ဟူ၍ အချို့ဆရာ (ကေစိဆရာ)တို့က ဆိုကြကုန်၏

Next, *reason*[1] enters into combination with forty-seven classes of consciousness, to wit, with twelve kinds of consciousness arising in the Kāmaloka that are 'connected with knowledge,' and also with all the thirty-five kinds of sublime and of transcendental consciousness.

၃၁။ ပညာ ပန ဒ္ဝါဒသသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရစိတ္တေသု စေ·ဝ သဗ္ဗေသုပိ ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတ လောကုတ္တရစိတ္တေသု စာ·တိ သတ္တ စတ္တာလီသ စိတ္တေသု သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆတိ·တိ။

၃၁။ ပညာစေတသိက်သည်ကား –ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမာဝစရစိတ် ၁၂ ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ် ၃၅ ပါး၊ ပေါင်း ၄၇ ပါး သော စိတ်တို့၌ ယှဉ်ပေ၏။

ဤသို့ သောဘဏ စေတသိက်တို့ ယှဉ်ကြကုန်၏။

[4] Mahaggatacittesu. The Ceylon Commentaries explain this term to mean those classes of consciousness that have grown great, or become exalted or sublime, because of the absence of the Hindrances, etc. (Vinīvaraṇāditāya mahattaṃ gatāni), or by reason of the excellent jhāna's (mahantehi jhāyīhi gatāni). S. Z. A. *B. Psy.*, 265, § 1019, *n.* 2. According to Buddhaghosa, so termed because of the ability (of such thinking) to resist vice, of abundance of good result, of wide extension, of attainment to a high pitch of volition, energy, thought wisdom. *Asl.* 44.—Ed.

[5] See above, Part I., § 6 (1-8).

[6] *Ibid.* (17-24).

§ 9. *Mnemonic.*

In nine and fifty kinds of thought, nineteen
Adjuncts spring into birth, three in sixteen,
And two in twenty-eight. But reason shines
In seven and forty forms. And so the lines
Binding the adjuncts 'beautiful' in thought
In these four groups of classes must be sought.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၂။ ကေ·နူ ဝီသတိ မမ္မာ၊
ဇာယန္တေ·ကူ·နူ သင်္ဂီသု၊
တယော သောဠသ စိတ္တေသု၊
အဋ္ဌဝီသတိယံ ဒ္ဝယံ။
ပညာ ပကာသိတာ သတ္တ၊
စတ္တာလီသ ဝိဓေသုပိ၊
သမ္ပယုတ္တာ စတုဓေ·ဝံ၊
သောဘဏေသွေ·ဝ သောဘဏာ၊

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၃၂။ –တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော သဘောတရား (စေတသိက်)တို့သည် တခု ယုတ်ခြောက်ဆယ်သော စိတ်တို့၌ ဖြစ်ကြကုန်၏။

–သုံးပါးသော စေတသိက် (ဝိရတီ) တို့သည် ဆယ့်ခြောက်ပါး သော စိတ်တို့၌ ဖြစ်ကြကုန်၏။

–စေတသိက်နှစ်ပါး (ကရုဏာ၊ မုဒိတာ)သည် နှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး သော စိတ်၌ ဖြစ်၏။

–ပညာစေတသိက်ကို စိတ် ၄၇ ပါးအကျယ် ၇၉ ပါးတို့၌ ပြအပ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် သောဘနသာဓာရဏစေတသိက်တို့သည် သောဘဏစိတ်တို့၌သာ လေးပါးအပြား (သမ္ပယောဂလေးနည်း)ဖြင့် ယှဉ်ကုန်၏။

[1] Paññā. The Protean significance of this term, however it be rendered in English, can be seen from this passage. The factor here combining with these forty-seven is, according to circumstances, knowledge (*i.e.*, knowing, not product of knowing), intellect, understanding, intelligence, insight, right view or wisdom factor (bojjhanga).

http://www.dhammadownload.com

§ 10. *Of Concomitants as Essential and as Accidental.*

Sometimes and sev'rally appearing see
Envy, and selfishness, and worry; three
Path-factors 'Abstinences' called; beside
These, pity and appreciation; pride
Sometimes; so sloth and torpor too.

နိယတာနိယတယောဂိစေတသိကာ

၃၃။ ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စ၊
ဝိရတီ ကရုဏာဒယော၊
နာနာ ကဒါစိ မာနော စ၊
ထိန မိဒ္ဓံ တထာ သဟ။

(နိယတ အနိယတ ယောဂီ စေတသိက်များ)

၃၃။ ဆိုခဲ့ပြီးသော သမ္မယောဂနည်းကို အစဉ်လိုက်၍–

–ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကစ္စ၊ ဝိရတီ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာတို့သည် တပါးစီ၊ တခါတရံ ဖြစ်ကုန်၏။

–မာနသည် တခါတရံ ဖြစ်၏။

–ထိန, မိဒ္ဓသည် တခါတရံ၊ အတူတကွ ဖြစ်၏။

စာပိုဒ် - ၃၃ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ စေတသိက်တို့၏ ဓေါသမူဒွေးဌ် ရံခါအသီးအသီးယှဉ်ပုံ

(က) ဣဿာသည် သူတပါးတို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ငြူစူသောအခါ ယှဉ်၏။ မငြူစူသောအခါ မယှဉ်။
မစ္ဆရိယသည် မိမိ၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကို လျှို့ဝှက်သောအခါ ယှဉ်၏၊ မလျှို့ဝှက်သောအခါ မယှဉ်။
ကုက္ကုစ္စသည်ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက် မပြုလိုက်မိသော သုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ ဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်သောအခါ ယှဉ်၏။ ဝိပ္ပဋိသာရမဖြစ်သောအခါ မယှဉ်။
ဤကားရံခါယှဉ်ပုံတည်း။

ဣဿာယှဉ်ခိုက် မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စတို့မယှဉ်။
မစ္ဆရိယယှဉ်ခိုက် ဣဿာ ကုက္ကုစ္စတို့မယှဉ်။
ကုက္ကုစ္စယှဉ်ခိုက်ဣဿာ မစ္ဆရိယတို့မယှဉ်။
ဤကားအသီးအသီးယှဉ်ပုံနည်း။

ဝိရတီ၊ အပ္ပမညာစေတသိက်တို့၏ မဟာကုသိုလ်စသောစိတ်တို့၌ အသီးသီးယှဉ်ပုံ

သမ္မာဝါစာသည် ဝိတိက္ကမိတဒ္ဓဝတ္ထုကိုအာရုံပြု၍ မိစ္ဆာဝါစာမှရှောင်ကြဉ်သောအခါ ယှဉ်၏။ မရှောင်ကြဉ်သောအခါ မယှဉ်။

သမ္မာကမ္မန္တသည် ဝိတိက္ကမိတဒ္ဓဝတ္ထုကိုအာရုံပြု၍ မိစ္ဆာကမ္မန္တမှရှောင်ကြဉ်သောအခါ ယှဉ်၏။ မရှောင်ကြဉ်သောအခါ မယှဉ်။

သမ္မာအာဇီဝသည် ဝိတိက္ကမိတဒ္ဓဝတ္ထုကိုအာရုံပြု၍ အာဇီဝဟေတုဖြစ်သော မိစ္ဆာဝါစာ, မိစ္ဆာကမ္မန္တတို့မှရှောင်ကြဉ်သောအခါ ယှဉ်၏။ မရှောင်ကြဉ်သောအခါ မယှဉ်။

ကရုဏာသည်အတိုင်းမသိသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ သနားသောအခါ ယှဉ်၏။ မသနားသောအခါ မယှဉ်။

မုဒိတာသည် အတိုင်းမသိသော သုခိတသတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်သော အခါ ယှဉ်၏။ ဝမ်းမမြောက်သောအခါ မယှဉ်။ ဤကားရံခါယှဉ်ပုံတည်း။

သမ္မာဝါစာယှဉ်ခိုက် သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ ကရုဏာ မုဒိတာမယှဉ်။
သမ္မာကမ္မန္တယှဉ်ခိုက် သမ္မာဝါစာ သမ္မာအာဇီဝ ကရုဏာ မုဒိတာမယှဉ်။
သမ္မာအာဇီဝယှဉ်ခိုက် သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ ကရုဏာ မုဒိတာမယှဉ်။
ကရုဏာယှဉ်ခိုက် သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ မုဒိတာ မယှဉ်။
မုဒိတာ ယှဉ်ခိုက် သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ ကရုဏာ မယှဉ်။
ဤကား အသီးအသီးယှဉ်ပုံတည်း။

မာန၏ရံခါယှဉ်ပုံ

၃၃ခ မာနသည် ဒိဋ္ဌဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခုတို့၌ မိမိကိုယ်ကိုချီးမြှောက်သောအခါ, သူတပါးကို ရှုံ့ချသော အခါတို့၌သာ ယှဉ်၏။ မချီးမြှောက်သောအခါ, မရှုံ့ချသောအခါတို့၌မယှဉ်။
ဤကားရံခါယှဉ်၍ ရံခါမယှဉ်ပုံတည်း။

ထိန၊ မိဒ္ဓ၏ရံခါတပေါင်းတည်းယှဉ်ပုံ

၃၃.ဂ ထိန, မိဒ္ဓသည် သသံခါရိကစိတ် ၅ ခုတို့၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ပျင်းရိထိုင်းမှိုင်း တွန့်တိုဆုတ်နစ်သော အခါ ယှဉ်၏။ မပျင်းရိမထိုင်းမှိုင်း မတွန့်တိုမဆုတ်နစ်သောအခါ မယှဉ်။
ဤကား ရံခါတပေါင်းတည်းယှဉ်ပုံတည်း။

http://www.dhammadownload.com

The rest,
If the foregoing thou remomberest,
Are NECESSARY adjuncts of our thought,
[Not now and then into our thinking wrought.]
Now all these several parts I'll try to fit
Into a synthesis where they permit.

§ 10A. *Of Classes of Consciousness in Synthesis.*

Into our highest thought come thirty-six,
And five and thirty into thoughts sublime,
And into K ā m a l o k a consciousness
Of loveliness and beauty thirty-eight.
In thoughts demeritorious twenty-seven,
And twelve in thoughts that rise without h e t u.
Fivefold the synthesis of adjuncts stands,
Duly assorted as they come to pass.

§ 11. *How (is it so)?*

First of all, in transcendental consciousness there are thirty-six concomitant states which enter into combination with any one of the eight classes of consciousness arising in the first j h ā n a, to wit, the thirteen immoral concomitants, and twenty-three [of the twenty-five] beautiful concomitants, omitting only the two illimitables.[1]

[1] The two *illimitables* are excluded because their object, which is s a t t a - p a ñ ñ a t t i (the concept 'mankind') is totally different from that of transcendental consciousness—namely, Nibbana.
Cf. on this *B. Psy.*, 83, *n.* 3.—Ed.

၃၄။ ယထာ ဝုတ္တာ·နုသာရေန၊
သေသာ နိယတ ယောဂိနော၊
သင်္ဂဟဋ္ဌ ပဝက္ခာမိ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

တေတ္တိံသ သင်္ဂဟာ

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၅။ ဆတ္တိံသာ·နုတ္တရေ ဓမ္မာ၊
ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတေ၊
အဋ္ဌတ္တိံသာပိ လဗ္ဘန္တိ၊
ကာမာဝစရ သောဘနေ။
သတ္တဝီသတိ ပုညမ္ပိ၊
ဒ္ဝါဒသာ·ဟေတုကေ·တိ စ၊
ယထာသမ္ဘဝ ယောဂေန၊
ပဉ္စဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

ပဋ္ဌာန လောကုတ္တရစိတ္တသင်္ဂဟာ

ကထံ.....

၃၆။ လောကုတ္တရေသု တာဝ အဋ္ဌသု ပဌမဈာနိ
ကစိတ္တေသု အညသမာနာ တေရသ
စေတသိကာ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ တေဝီသတိ
သောဘန စေတသိကာ စေ·တိ ဆတ္တိံသ
ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

၃၄။ ထိုမှကြွင်းသော စေတသိက် အားလုံးတို့သည် စိတ်၌ အမြဲယှဉ်လေ့ရှိကြကုန်၏။
ယခု ဆက်လက်၍ ထိုစေတသိက်တို့၏ သင်္ဂဟနည်း ကိုလည်း ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဆိုပေအံ့–

သင်္ဂဟနည်း အကျဉ်း

၃၅။ – လောကုတ္တရာစိတ်၌ ၃၆-ပါးသော ယှဉ်ဖက်တရား (စေတသိက်) တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။
– မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ၃၅-ပါးသော ယှဉ်ဖက်တရား (စေတသိက်) တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။
– ကာမာဝစရသောဘနစိတ်၌ ၃၈-ပါးသော ယှဉ်ဖက်တရား (စေတသိက်)တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။
အကုသိုလ်စိတ်၌ ၂၇-ပါးသော ယှဉ်ဖက်တရား (စေတသိက်) တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။
– အဟိတ်စိတ်၌ ၁၂-ပါးသော ယှဉ်ဖက်တရား (စေတသိက်) တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။
ဤသို့ ဖြစ်သင့်သည့် အားလျော်စွာ ယှဉ်ဆြင်းဖြင့် ထိုစိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်း ငါးနည်းဖြစ်၏။

လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟ ၅-နည်း

အသို့ဖြစ်လေသနည်း ။

၃၆။ ရှေးဦးစွာ လောကုတ္တရာစိတ်(အကျယ်) တို့တွင်–
ပထမဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ် (လောကုတ္တရာ စိတ် ၎စ်-ပါး) တို့၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ်သော သောဘဏ စေတသိက် ၂၃-ပါး။
ဤသို့ ၃၆-ပါး သော ယှဉ်ဖက်တရား (စေတသိက်) တို့ကို ရေတွက်ရကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

Similarly, thirty-five concomitant states, [initial] application being now excluded, enter into combination with any one of the eight classes of consciousness arising in the second j h ā n a.

၃၇။ တထာ ဒုတိယဈာနိက စိတ္တေသု ဝိတက္က ဝဇ္ဇာ။

၂၇။ ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်(လောကုတ္တရာ စိတ် ၍ပါး) တို့၌ ဝိတက်ကြဉ်သော ထို ၃၅-ပါးသော စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ရကုန်၏။

Similarly, thirty-four and thirty-three concomitant states, application and pleasurable interest being successively excluded, enter into combination with any one of the eight classes of consciousness arising in the third and fourth j h ā n a s respectively.

၃၈။ တတိယဈာနိက စိတ္တေသု ဝိတက္က ဝိစာရ ဝဇ္ဇာ။

၃၉။ စတုတ္ထဈာနိက စိတ္တေသု ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ ဝဇ္ဇာ။

၂၈။ တတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ် (လောကုတ္တရာ စိတ် ၍ပါး) တို့၌ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ကြဉ်သော ထို၃၄-ပါးသော စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ရကုန်၏။

၂၉။ စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်(လောကုတ္တရာ စိတ် ၍ပါး) တို့၌ ဝိတက်၊ဝိစာရ၊ပီတိကြဉ်သော ထို၃၃-ပါးသောစေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ရကုန်၏။

And thirty-three concomitant states, hedonic indifference replacing pleasure, enter into combination with any one of the eight classes of consciousness arising in the fifth j h ā n a.

Thus, under all circumstances, there is only a fivefold synthesis of concomitants with the eight kinds of transcendental consciousness corresponding to the five stages of j h ā n a.

၄၀။ ပဉ္စမဈာနိက စိတ္တေသုပိ ဥပေက္ခာ သဟဂတာ တေ ဧဝ သင်္ခ္ယာ့ တိ·တိ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌသု လောကုတ္တရ စိတ္တေသု ပဉ္စကဈာန ဝသေန ပဉ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတိ·တိ။

၄၀။ ပဉ္စမဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ် (လောကုတ္တရာ စိတ် ၍ပါး) တို့၌ (ပီတိမပါ) ဥပေက္ခာနှင့်တကွ ထို ၃၃-ပါးသော စေတသိက်တို့ကို ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်၍ပါး တို့၌ ပဉ္စကဈာန် (ဈာန် ၅-ပါး)၏ အစွမ်းအားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ၅ နည်း ဖြစ်ပေ၏။

§ 12. *Mnemonic.*

Fivefold the synthesis that comes in highest plane of thought—
From thirty-six to thirty-three, the last ta'en twice—is taught.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၁။ ဆတ္တိံသ ပဉ္စတ္တိံသ စ၊
စတုတ္တိံသ ယထာက္ကမံ၊
တေတ္တိံသ ဒ္ဝယ·မိစ္စေ·ဝံ၊
ပဉ္စဓာ·နုတ္တရေ ဌိတာ။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၄၁။ လောကုတ္တရာစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည်အစဉ်အတိုင်း ၃၆-တနည်း၊ ၃၅-တနည်း၊ ၃၄-တနည်း၊ ၃၃-နှစ်နည်း၊ ဤသို့ နည်း ၅ နည်း ဖြစ်၏။

၃၆-၄၁ လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း လေ့ကျင့်ခန်း

၃၆				အပ္ပမညာကြဉ်	၃၆ =	x	x	x	x	x	x	x	x
၃၅	ဝိတက်			"	၃၅ =	x	x	x	x	x	x	x	x
၃၄	"	ဝိစာရ		"	၃၄ =	x	x	x	x	x	x	x	x
၃၃	"	"	ပီတိ	"	၃၃ =	x	x	x	x	x	x	x	x
၄၀	"	"	"	"	၃၃ =	—	—	—	—	—	—	—	—

ဆိုရိုး

လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘဏ စေတသိက် ၂၃-ပေါင်း စေတသိက် ၃၆ ယှဉ်၏။ ။လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန်စိတ် ဂ ခုဋ္ဌ အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပေါင်း စေတသိက် ၃၆ ယှဉ်၏။ ။လောကုတ္တရာ ဒုတိယဈာန် စိတ် ဂ ခုဋ္ဌ ဝိတက်ကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပေါင်း စေတသိက် ၃၅ ယှဉ်၏။ ။လောကုတ္တရာ တတိယဈာန်စိတ် ဂ ခုဋ္ဌ ဝိတက်စာရကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၁, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပေါင်း စေတသိက် ၃၄ ယှဉ်၏။ ။လောကုတ္တရာ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ဂ ခုဋ္ဌ ဝိတက်ဝိစာရပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၀, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘဏစေတသိက် ၂၃-ပေါင်း စေတသိက် ၃၃ ယှဉ်၏။ လောကုတ္တရာပဉ္စမဈာန် စိတ် ဂ ခုကို လောကုတ္တရာစတုတ္ထဈာန် စိတ် ဂ ခုအတိုင်းဆို။

http://www.dhammadownload.com

§ 13. *Of 'Sublime' Consciousness.*

Next, in sublime consciousness, there are thirty-five factors which enter into combination with any one of those three[1] classes of consciousness that belong to the first stage of j h ā n a, to wit, thirteen un-moral concomitants, and twenty-two morally beautiful concomitants, the three 'abstinences' being excluded.[2]

ပဋ္ဌ မဟဂ္ဂတစိတ္တသင်္ဂဟာ

၄၂။ မဟဂ္ဂတေသု ပန တီသု ပဌမဇ္ဈာနိကာ စိတ္တေသု တာဝ အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ ဝိရတိတ္တယ ဝဇ္ဇိတာ ဒွါဝီသတိ သောဘန စေတသိကာ စေ•တိ ပဋ္ဌတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်သင်္ဂဟနည်း (၅) နည်း

၄၂။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် (၂၇) ပါးတို့တွင်—ရှေးဦးစွာ

– ပထမဈာန်စိတ် သုံးပါးတို့၌ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး, ဝိရတိစေတသိက် သုံးပါးကြဉ်သော သောဘဏ စေတသိက် ၂၂- ပါး၊ ဤသို့ ၃၅-ပါးသော စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ယူကုန်၏။

[1] Part I., § 8. Moral, resultant, and inoperative consciousness.

[2] Because they do not bear on the object of j h ā n a practice, and they are totally different in function from j h ā n a. The function of the three 'abstinences' is to purify act and word either temporarily or permanently, whilst the function of j h ā n a is to purify the mind of one who has already had his act and word purified.

Here be it noted that 'pity' and 'appreciation' combine severally only.

၄၃။ ကရုဏာ မုဒိတာ ပနေ•တ္ထ ပစ္စေက•မေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

၄၃။ ဤစေတသိက်၃၅- ပါးတို့တွင် ကရုဏာ, မုဒိတာစေတသိက်တို့ကို တခုစီယှဉ်စေရာ၏။

Again, the same concomitants, with the exception of initial application, enter into combination with any one of the [same] three classes of consciousness that belong to the second stage of j h ā n a,

၄၄။ တထာ ဒုတိယဈာနိကာ စိတ္တေသု ဝိတက္က ဝဇ္ဇာ။

၄၄။ မဟဂ္ဂုတ် ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ပါး ဦး၍ ဝိတက်ကြဉ်သော ထိုစေတသိက် ၃၄-ပါးတို့သည် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

and also to the third and fourth stages, dropping in succession application, both initial and sustained, at the third stage,

၄၅။ တတိယဈာနိကာ စိတ္တေသု ဝိတက္က ဝိစာရ ဝဇ္ဇာ။

၄၅။ မဟဂ္ဂုတ် တတိယဈာန်စိတ် ၃-ပါးတို့၌ ဝိတက်, ဝိစာရ, ကြဉ်သော ထိုစေတသိက် ၃၃-ပါးတို့သည်ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

and then these two and pleasurable interest at the fourth stage.

၄၆။ စတုတ္ထဈာနိကာ စိတ္တေသု ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ ဝဇ္ဇာ။

၄၆။ မဟဂ္ဂုတ် စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ပါးတို့၌ ဝိတက်, ဝိစာရ ပီတိကြဉ်သော ထိုစေတသိက် ၃၂- ပါးတို့သည် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

But in the fifteen classes of consciousness that belong to the fifth stage of jhāna, the two illimitables do not obtain.

Thus, reckoning every possible way, the combinations of concomitants with the twenty-seven kinds of sublime consciousness by way of fivefold jhāna may be summarized under five heads.

၄၂-၄၇

၄၂	၄၇			ဝိရတိကြောင်	၃၅ =	×	×	×
၄၄	ဝိတက်			"	၃၄ =	×	×	×
၄၅	"	ဝိစာရ		"	၃၃ =	×	×	×
၄၆	"	"	ပီတိ	"	၃၂ =	×	×	×
၄၇	"	"	"	ဝိရတိအပ္ပမညာကြောင်	၃၀ =	—	—	—

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်သင်္ဂဟနည်း လေ့ကျင့်ခန်း

	ကု	ဝိ	ကြေ
၃၀=	—	—	—
	—	—	—
	—	—	—
	—	—	—

§ 14. *Mnemonic.*

Groups of adjuncts in thoughts sublime we find
As it may hap, on fivefold wise combined :—
First thirty-five the factors ; thirty-four ;
One less ; one less ; last, thirty and no more.

§ 15. *Of Morally Beautiful[1] Consciousness in Kāmaloka.*

Next, in morally beautiful consciousness in Kāmaloka, in the first place, there are thirty-eight states, which enter into combination in any one of the *first two* classes of moral consciousness,[2] to wit, the thirteen un-moral concomitants and the twenty-five morally beautiful concomitants.

[1] See above, § 8, *n.* 1.
[2] *I.e.*, of the eight moral classes, Part I., § 6. By the '*first* two,' the '*second* two,' etc., is to be understood both the automatic and the volitional of each pair.

၄၇။ ပဥ္စမဇ္ဈာနိကာ စိတ္တေသု ပန ပန္နရသသု အပ္ပမညာယော နော လဗ္ဘန္တိ။

သဗ္ဗထာပိ သတ္တဝိသတိ မဟဂ္ဂတ စိတ္တေသု ပဥ္စကဇ္ဈာန ဝသေန ပဥ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတိ။

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၈။ ပဥ္စတ္တိံသ စတုတ္တိံသ၊
တေတ္တိံသ စ ယထာက္ကမံ၊
ဗာတ္တိံသ ဧဝ တိံသေတိ၊
ပဥ္စဓော၀ မဟဂ္ဂတေ။

ကာမ သောဘဏ စိတ်

ဒုဟေတုက ကာမသောဘဏစိတ္တသင်္ဂဟာ

၄၉။ ကာမာဝစရ သောဘဏေသုပန ကုသလေသု တာဝ ပဌမ ဒုယေ အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ ပဉ္စဝိသတိ သောဘဏ စေတသိကာ စေ·တိ အဋ္ဌတ္တိံသ မမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

၄၇။ မဟဂ္ဂုတ်ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ပါးတို့၌ အပ္ပမညာစေတသိက် နှစ်ပါး တို့ကို မရအပ်ကုန်။

ဤသို့လျှင် အချင်းခပ်သိမ်း မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါးတို့၌ ပဉ္စကဈာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ၅- နည်း ဖြစ်ပေ၏။

ဆိုရိုး

ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်စိတ်၃ ခု၌ အညသမာန်းစေတသိက်၁၃, ဝိရတီကြောင် သောဘဏ စေတသိက် ၂၂-ပေါင်း စေတသိက် ၃၅ ယှဉ်၏။ ။ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃ ခု၌ ဝိတက်ကြောင် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂, ဝိရတီကြောင် သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပေါင်း စေတသိက် ၃၄ ယှဉ်၏။ ။ရူပါဝစရ တတိယဈာန်စိတ် ၃ ခု၌ ဝိတက်ဝိစာရကြောင် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၁, ဝိရတီကြောင်သောဘဏစေတသိက် ၂၂ - ပေါင်း စေတသိက် ၃၃ ယှဉ်၏။ ။ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃ ခု၌ ဝိတက်ဝိစာရပီတိကြောင် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀, ဝိရတီကြောင် သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပေါင်း စေတသိက် ၃၂ ယှဉ်၏။ ။ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၃ ခုနှင့် အရူပါဝစရ စိတ် ၁၂ တို့၌ ဝိတက်ဝိစာရ ပီတိကြောင်အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀, ဝိရတီအပ္ပမညာကြောင် သောဘဏ စေတသိက် ၂၀-ပေါင်း စေတသိက် ၃၀ ယှဉ်၏။

၄၈။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် အစဉ်အတိုင်း ၃၅-တနည်း၊ ၃၄-တနည်း၊ ၃၃-တနည်း၊ ၃၂-တနည်း၊ ၃၀-တနည်း၊ ဤသို့ နည်း ၅-နည်းဖြင့် တည်ပေ၏။

ကာမသောဘဏစိတ် သင်္ဂဟနည်း(၁၂)နည်း

ကာမာဝစရသောဘဏစိတ်တို့တွင် ရှေးဦးစွာ-

၄၉။ မဟာကုသိုလ် ပထမဒွေး၌ အညသမာန်း စေတသိက်(၁၃)ပါး၊ သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါး၊ ဤ၌ စေတသိက် ၃၈-ပါးတို့သည် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏

http://www.dhammadownload.com

Here it should be noted that the two 'illimitables' and the three 'abstinences' combine separately.

Similarly, these thirty-eight enter into combination in any one of the *second* two, 'knowledge' only being excluded;

in any one of the *third* two, 'knowledge' being included, but 'pleasurable interest' being excluded;

in any one of the *fourth* two, both 'knowledge' and 'pleasurable interest' being excluded.

Again, taking [the eight kinds of Kāmaloka] inoperative consciousness,[3] and excluding the three 'abstinences,' those thirty-eight– now thirty-five—concomitant states are to be reckoned as similarly combining in four different ways, in four pairs of inoperative classes of consciousness.

And again, taking the eight kinds of Kāmaloka resultant consciousness, and excluding both the two illimitables and the three abstinences, those thirty-eight—now thirty-three—concomitant states are to be reckoned as similarly combining in four different ways in four pairs of resultant kinds of consciousness.

Thus, reckoning every possible way, the combinations of morally beautiful concomitants in pairs with the twenty-four morally beautiful classes of Kāmaloka consciousness may be summarized under twelve heads.

၅၀။ အပ္ပမညာ ဝိရတိယော ပနေ·တ္ထ ပဉ္စပိ ပစ္စေက·မေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

၅၁။ တထာ ဒုတိယ ဒ္ဝယေ ဉာဏ ဝဇ္ဇိတာ။

၅၂။ တတိယ ဒ္ဝယေ ဉာဏ သမ္မယုတ္တာ ပီတိ ဝဇ္ဇိတာ။

၅၃။ စတုတ္ထ ဒ္ဝယေ ဉာဏ ပီတိ ဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ သင်္ဃဏ္ဍိ။

၅၄။ ကိရိယ စိတ္တေသုပိ ဝိရတိ ဝဇ္ဇိတာ တထေဝ စတူသုပိ ဒုကေသု စတုဓာ·ဝ သင်္ဃဏ္ဍိ။

[3] Part I., § 6.

၅၅။ တထာ ဝိပါကေသု စ အပ္ပမညာ ဝိရတိ ဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ သင်္ဃဏ္ဍိ·တိ သမ္ပထာပိ စတုဝိသတိ ကာမာဝစရ သောဘဏ စိတ္တေသု ဒုက ဝသေန ဒ္ဝါဒသဓာ·ဝ သင်္ဂဟော ဟောတိ·တိ။

၅၀။ ဤ ၃၈-ပါးတို့တွင် အပ္ပမညာ, ဝိရတီ၊ စေတသိက်၅ ပါးတို့ကို အသီးသီး တပါးစီသာ ယှဉ်အပ်၏။

၅၁။ ဒုတိယဒွေးဒ္ဓ ဉာဏ်ကြည်သော စေတသိက် ၃၇ ပါး

၅၂။ တတိယဒွေးဒ္ဓ ဉာဏ်ယှဉ်၊ ပီတိကြဉ်သော စေတသိက် ၃၇-ပါး

၅၃။ စတုတ္ထဒွေးဒ္ဓ ဉာဏ်ရော ပီတိပါ ကြဉ်သော ထိုအညသမာန်း သောဘဏစေတသိက် ၃၆-ပါးကျိသည် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

၅၄။ မဟာကြိယာစိတ် ၅လည်း ဝိရတီကြဉ်သော ထို အညသမာန်း, သောဘဏစေတသိက်တို့ကိုပင် ဒွေးလေးခု တို့၌ လေးပါးအပြားဖြင့် ရေတွက်အပ်ကုန်၏။

၅၅။ ထိုကြိယာစိတ်နည်းတူ မဟာဝိပါက်စိတ် တို့၌လည်း အပ္ပမညာ, ဝိရတီ ကြဉ်သော ထိုအညသမာန်း သောဘဏ စေတသိက်တို့ကိုပင် ရေတွက်ယူအပ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် လည်း ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ပါးတို့၌ အစုံ အားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ၁၂-နည်း ဖြစ်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 16. *Mnemonic.*

In Kāmaloka, when to h e t u 's bound
Thought rises, if to merit it redound,
Or is resultant, or works nothing, aye
The adjuncts rise with it in many a way :—
On thoughts of *moral beauty* thirty-eight.
Twice thirty-seven, and thirty-six await.

In thought inoperative joined we see
Of adjuncts thirty-five, twice thirty-four,
And thirty-three. In thoughts resultant, three
And thirty, and twice thirty-two, once more,
Thirty-one adjuncts may commingled be.

သင်္ဂဟဂါထာ

၅၆။ အဋ္ဌတ္တိံသ သတ္တတ္တိံသ၊
ဒ္ဝယံ ဆတ္တိံသကံ သုဘေ၊
ပဉ္စတ္တိံသ စတုတ္တိံသ၊
ဒ္ဝယံ တေတ္တိံသကံ ကြိယေ။

တေတ္တိံသ ပါကေ ဗာတ္တိံသ၊
ဒ္ဝယေ-ကတ္တိံသကံ ဘဝေ၊
သဟေတု ကာမာဝစရ၊
ပုည ပါက ကြိယာ မနေ။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၅၆။ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်၊ သဟိတ် ကာမာဝစရ ဝိပါက်စိတ်၊ သဟိတ် ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တွင်–
ကာမကုသိုလ်စိတ်၌ ၃၈-တစ်နည်း၊ ၃၇-နှစ်နည်း၊ ၃၆-တစ်နည်း ဖြစ်၏။
သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်၌ ၃၅-တစ်နည်း၊ ၃၄-နှစ်နည်း၊ ၃၃-တစ်နည်း ဖြစ်၏။
သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်၌ ၃၃-တစ်နည်း၊ ၃၂-နှစ်နည်း၊ ၃၁-တစ်နည်း ဖြစ်၏။

စာပိုဒ် ၄၉-၅၆	ကာမာဝစရ သောဘကစိတ်သင်္ဂဟနည်း လေ့ကျင့်ခန်း				
		×	×	—	—
၄၉ ၅၁ ၅၂ ၅၃		၃၈	၃၇	၃၇	၃၆	ညက်ကြည့်။ ပိတိကြည့်။ ညက်ပိတိကြည့်
		×	×	—	—
		×	×	—	—
၅၄	ဝိရတိ,အပ္ပမညာကြည့်	၃၃	၃၂	၃၂	၃၁	၎င်း
		×	×	—	—
		×	×	—	—
၅၄	ဝိရတိကြည့်	၃၁	၃၄	၃၄	၃၃	၎င်း
		×	×	—	—

ဆိုရိုး

မဟာကုသိုလ် ပဌမဒွေးဌ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃,သောဘက စေတသိက် ၂၅-ပေါင်း၊ စေတသိက် ၃၈ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဒွေးဌ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃,ဉာဏ်ကြည့် သောဘကစေတသိက် ၂၄-ပေါင်း စေတသိက် ၃၇ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကုသိုလ် တတိယဒွေးဌ် ပီတိကြည့်အညသမာန်းစေတသိက် ၁၂,သောဘက စေတသိက် ၂၅-ပေါင်း စေတသိက် ၃၇ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကုသိုလ် စတုတ္ထဒွေးဌ် ပီတိကြည့်အညသမာန်းစေတသိက်၁၂,ဉာဏ်ကြည့် သောဘကစေတသိက် ၂၄ ပေါင်း စေတသိက် ၃၆ ခု ယှဉ်၏။

မဟာဝိပါက် ပဌမဒွေးဌ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃,ဝိရတိအပ္ပမညာကြည့် သောဘကစေတသိက် ၂၀-ပေါင်း စေတသိက် ၃၃ ခု ယှဉ်၏။

မဟာဝိပါက်ဒုတိယဒွေးဌ် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃,ဝိရတိ အပ္ပမညာ ဉာဏ်ကြည့် သောဘက စေတသိက် ၁၉-ပေါင်း စေတသိက် ၃၂ ခု ယှဉ်၏။

မဟာဝိပါက် တတိယဒွေးဌ် ပီတိကြည့် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၂, ဝိရတိ အပ္ပမညာကြည့် သောဘက စေတသိက် ၂၀-ပေါင်း စေတသိက် ၃၂ ခု ယှဉ်၏။

မဟာဝိပါက်စတုတ္ထဒွေးဌ် ပီတိကြည့်အညသမာန်းစေတသိက်၁၂,ဝိရတိ အပ္ပမညာ ဉာဏ်ကြည့် သောဘက စေတသိက် ၁၉-ပေါင်း စေတသိက် ၃၁ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကြိယာ ပဌမဒွေးဌ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃,ဝိရတိကြည့် သောဘကစေတသိက် ၂၂-ပေါင်း စေတသိက် ၃၅ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကြိယာဒုတိယဒွေးဌ် အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃,ဝိရတိ ဉာဏ်ကြည့် သောဘကစေတသိက် ၂၁-ပေါင်းစေတသိက် ၃၄ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကြိယာ တတိယဒွေးဌ် ပီတိကြည့် အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂,ဝိရတိကြည့် သောဘကစေတသိက် ၂၂ ပေါင်း စေကသိက် ၃၄ ခု ယှဉ်၏။

မဟာကြိယာစတုတ္ထဒွေးဌ် ပီတိကြည့်အညသမာန်း စေတသိက်၁၂,ဝိရတိ ဉာဏ်ကြည့် သောဘက စေတသိက် ၂၁-ပေါင်း စေတသိက် ၃၃ ခု ယှဉ်၏။

http://www.dhammadownload.com

In thoughts inoperative, and exalted thought
The adjuncts three called abstinence may ne'er be sought.
The four illimitables come not into mind
Transcendent ; neither them nor the three former find
In thought-resultants of the Kāmaloka kind.

အပ္ပယုဇ္ဇမာနစေတသိကာ

၅၇။ နာ ဝိဇ္ဇန္တေ·တ္ထ ဝိရတိ၊
ကြိယေသု စ မဟဂ္ဂတေ၊
အနုတ္တရေ အပ္ပမညာ၊
ကာမပါကေ ဒ္ဝယံ တထာ။

(ဆိုဆိုခဲတဲ့ မဟဒ္ဒဂုန်းသော စေတသိက်များ)

၅၇။ ဤသောဘဏစိတ်တို့တွင်–မဟာကြိယာစိတ်၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာစိတ် တို့၌ ဝိရတီတို့မရှိကုန်
လောကုတ္တရာစိတ်၌ အပ္ပမညာတို့ မရှိကုန်
ကာမဝိပါက်စိတ်၌ အပ္ပမညာ, ဝိရတီ နှစ်မျိုးလုံး မရှိပေ။

In highest consciousness the jhāna stages show
Distinctive, and where thoughts at medium[1] level flow.
Here too th' illimitables, and on lower plane,[2]
With threefold abstinence and knowledge they again,
With pleasurable interest,[3] distinction gain.

ထူးအောင်ပြုသော စေတသိက်များ

၅၈။ အနုတ္တရေ စျာနမ္မာ၊
အပ္ပမညာ စ မဇ္ဈိမေ
ဝိရတိ ဉာဏ ပီတိ စ၊
ပရိတ္တေသု ဝိသေသကာ။

၅၈။ လောကုတ္တရာစိတ်၌ စျာန်တရား(ဝိတက် စသည်) ကိုသည် စိတ်ချင်းထူးအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။
မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ အပ္ပမညာနှင့် စျာန် စေတသိက်တို့သည် ထူးအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။
ကာမသောဘဏ စိတ်တို့၌ အပ္ပမညာ, ဝိရတီ, ဉာဏ်, ပီတိ တို့သည် ထူးအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။

[1] The J.P.T.S. text has majjhime for mahaggate, a term used in such comparisons in *Dhs.*, *e.g.*, §§ 1025-7.—Ed.
Majjhime, however, is the correct reading both according to the Burmese Text, and according to metre.—S. Z. A.

[2] Referring to the twenty-four beautiful classes of consciousness in Kāmaloka.
[3] See Part II., § 2.

§ 17. *Of Immoral Consciousness.*

Now, in immoral consciousness, in the first place, there are nineteen concomitant states which enter into combination with any one of the first automatic class in the eight kinds of consciousness called appetitives,[1] to wit, the thirteen unmoral concomitants, and the four common immoral concomitants, making seventeen, to which add greed and error.

[1] Literally, in the greed-rooted (kinds of consciousness). See Part I., § 2.—Ed

သတ္တ အကုသလစိတ္တသင်္ဂဟာ

၅၉။ အကုသလေသု ပန လောဘမူလေသု တာဝ ပဌမေ အသင်္ခါရိကေ အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ အကုသလ သာဓာ ရဏာ စတ္တာရော စာ·တိ သတ္တရသ လောဘ ဒိဋ္ဌိဟိ သဒ္ဓိံ ကေ့·န ဝိသတိ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၇-ပါး

၅၉။ အကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် ရှေးဦးစွာ လောဘမူ ပထမအသင်္ခါရိကစိတ်၌
အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ပါး။
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက် ၄-ပါး။

ဤ(၁၇) ပါးတို့သည် လောဘ, ဒိဋ္ဌိ ၂-ပါးနှင့် တကွ တခုယုတ် နှစ်ဆယ်(၁၉)ပါးသော စေတသိက်တို့သည် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏

http://www.dhammadownload.com

In like manner with the second automatic class, the same seventeen concomitants combine, together with greed and conceit.

၆၀။ တထေ•ဝ ဒုတိယေ အသင်္ခါရိကေ လောဘ မာနေန။

၆၀။ ဒုတိယအသင်္ခါရိကစိတ်၌ လောဘ, မာနနှင့်တကွ ထိုအညသမာန်း၊ အကုသလ သာဓာရဏ စေတသိက်(၁၉)ပါး တို့သည်ပင် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

In like manner with the third automatic class, the same seventeen concomitants combine with the exception of pleasurable interest, but together with greed and error, giving eighteen in all.

၆၁။ တတိယေ တထေ•ဝ ပီတိ ဝဇ္ဇိတာ လောဘ ဒိဋ္ဌိဟိ သဟ အဋ္ဌာရသ။

၆၁။ တတိယ အသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိကြွင်း လောဘဒိဋ္ဌိနှင့် တကွ စေတသိက် ၁၈-ပါး

In like manner with the fourth automatic class, omitting pleasurable interest, but adding greed and conceit.

၆၂။ စတုတ္ထေ တထေ•ဝ လောဘ မာနေန။

၆၂။ စတုတ္ထလောဘမူ အသင်္ခါရိကစိတ်၌ လောဘ မာနနှင့် တကွ စေတသိက် (၁၈)ပါး ယှဉ်ကုန်၏။

But with the fifth automatic class which is connected with aversion, to the seventeen foregoing concomitants [of the first class] add hate, envy, selfishness, and worry, and from them omit pleasurable interest, thus making twenty concomitants combining with that fifth class.

၆၃။ ပဉ္စမေ ပန ပဋိဃသမ္ပယုတ္တေ အသင်္ခါရိကေ ဒေါသော, ဣဿာ, မစ္ဆရိယံ, ကုက္ကုစ္စဉ္စာ•တိ စတူဟိ သဒ္ဓိံ ပီတိ ဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ ဝိသတိ မေ့ာ သင်္ဃဟ္ဟန္တိ။

၆၃။ ပဉ္စမအသင်္ခါရိကစိတ်၌-

ဒေါသ၊ဣဿာ၊မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ စေတသိက်၄-ပါးတို့နှင့်တကွ ပီတိကြွင်းသော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး၊

အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် ၄-ပါး နှစ်ဆယ်သော စေတသိက်တို့ကို ယူအပ်ကုန်၏။

But of those four, envy, selfishness, and worry can only combine separately.

၆၄။ ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စာနိ ပနေ•တ္ထ ပစ္စေက•မေဝ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

၆၄။ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စတို့ကို အသီးသီးတခုစီသာ ယှဉ်အပ်ကုန်၏။

In like manner with the five corresponding *volitional* classes of the twelve kinds of immoral cognition, the foregoing combinations of concomitants obtain, with this difference, that sloth and torpor must be included.

၆၅။ သသင်္ခါရိက ပဉ္စကေပိ တထေ•ဝ ထိန မိဒ္ဓေန ဝိသေသေတွာ ယောဇေတဗ္ဗာ။

၆၅။ သသင်္ခါရိကစိတ်၁၂ပါးတို့၌ ထိန မိဒ္ဓဖြင့် အထူးပြု၍ ထိုအသင်္ခါရိက စိတ်တို့၌ ယှဉ်ထိုက်သော စေတသိက်တို့ကိုပင် ယှဉ်စေအပ်၏။

Excluding desire-to-do and pleasurable interest, eleven unmoral and the four common immoral concomitants, fifteen states in all, are associated with that class of consciousness which is accompanied by distraction.[2]

၆၆။ ဆန္ဒ ပီတိ ဝဇ္ဇိတာ ပန အညသမာနာ ဧကာဒသ အကုသလ သာဓာရဏာ စတ္တာရော စာ•တိ ပန္နရသ ဓမ္မာ ဥဒ္ဓစ္စ သဟဂတေ သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ။

၆၆။ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ဆန္ဒ ပီတိမှတပါး၊ အညသမာန်း စေတသိက် ၁၁-ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်၄-ပါး၊ ပေါင်း စေတသိက် ၁၅-ပါး ယှဉ်ကုန်၏။

[2] See Part I., § 2 (12).

http://www.dhammadownload.com

In like manner with that class of consciousness accompanied by perplexity, fifteen concomitants, deprived of the element of 'deciding,' but accompanied by perplexity, combine well.

Thus, all being reckoned up, there is a sevenfold synthesis of concomitants, numerically considered, combining in the twelve kinds of immoral consciousness.

§ 18. *Mnemonic.*

With evil thoughts of classes manifold
The blend of adjuncts 'neath seven heads is told :—
Nineteen, eighteen, and twenty—one to three ;
Then twenty-one and twenty [as you see];
And twenty-two and fifteen :—these the seven.

Only to fourteen adjuncts is it given
With every thought of wrong to be in-wrought.
These are the four common to all bad thought,
And ten[1] besides—[these must above be sought].

[1] *I.e.*, with the exception of chanda, pīti and adhimokkha from the thirteen unmoral concomitants.

§ 19. *Of Unmoral Consciousness.*

Lastly, in consciousness not accompanied by hetu's, there are twelve of the thirteen unmoral concomitants, desire-to-do being excluded, which enter into combination, in the consciousness of æsthetic pleasure.

၆၇။ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတစိတ္တေ စ အဓိမောက္ခ
ဝိရဟိတာ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတာ တထေ·ဝ
ပန္နရသ ဓမ္မာ သမုပလဗ္ဘန္တိ·တိ

သဗ္ဗထာပိ ဒ္ဝါဒသာ·ကုသလ စိတ္တု·ပ္ပါဒေသု
ပစ္စေကံ ယောဇိယမာနာပိ ဂဏန ဝသေန
သတ္တဓေ·ဝ သင်္ဂဟိတာ ဘဝန္တိ·တိ။

သင်္ဂဟဂါထာ

၆၈။ ကေ့ုန ဝိသာ·ဒ္ဌာရသ၊
ဝိသေ·ကဝိသ ဝိသတိ၊
ဒ္ဝါဝိသ ပန္နရသေ·တိ၊
သတ္တဓာ·ကုသလေ ဌိတာ။

အကုသလယောဂိစေတသိကာ

၆၉။ သာဓာရဏာ စ စတ္တာရော၊
သမာနာ စ ဒသာ·ပရေ၊
စုဒ္ဒသေ·တေ ပဝုစ္စန္တိ၊
သဗ္ဗာ·ကုသလ ယောဂိနော။

စတ္တာရော အဟေတုကစိတ္တသင်္ဂဟာ

၇၀။ အဟေတုကေသု ပန ဟသနစိတ္တေ တာဝ
ဆန္ဒ ဝဇ္ဇိတာ အညသမာနာ ဒ္ဝါဒသ ဓမ္မာ
သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

၆၇။ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ (ဆန္ဒ၊ ပီတိ) အဓိမောက္ခ ကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်၁၀-ပါး၊အကုသလသာဓာရဏစေတသိက် ၄-ပါး၊ဝိစိကိစ္ဆာ စေတသိက်တပါးအားဖြင့် ထို့အတူ စေတသိက် ၁၅-ပါး တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အချင်းခပ်သိမ်း အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတို့၌ အသီးသီး ယှဉ်အပ်ကုန်သော်လည်း အရေအတွက်အားဖြင့် သင်္ဂဟနည်းခုနစ်နည်း တို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၆၈။ အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည်၁၉-ပါး တနည်း၊ ၁၈-ပါး တနည်း၊ ၂၀-တနည်း၊ ၂၁-တနည်း၊ ၂၀-တနည်း၊ ၂၂-တနည်း၊ ၁၅-ပါး တနည်း။

ဤသို့ ခုနစ်ပါးအပြားဖြင့် တည်ကုန်၏။

(အကုသလ ယောဂီ စေတသိက်များ)

၆၉။ အကုသလသာဓာရဏစေတသိက် ၄-ပါး၊ ဆန္ဒ,ပီတို့အဓိမောက္ခ ကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀-ပါး၊ ပေါင်း ၁၄-ပါး သော စေတသိက်တို့ကို အကုသိုလ်စိတ် အားလုံးနှင့် ယှဉ်ကုန်၏ ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

အဟိတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၄-ပါး

၇၀။ အဟိတ်စိတ်တို့တွင် ပထမဦးစွာ ဖော်ပြရသည်ရှိသော်–

ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၂-ပါးတို့ ကုဉ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

They combine also in the consciousness of determining,[2] pleasurable interest being excluded as well as desire-to-do;

၇၁။ တထာ ဝေါဋ္ဌပ္ပနေ ဆန္ဒ ပီတိ ဝဇ္ဇိတာ။

၇၁။ ဝုဋ္ဌောစိတ် ၌ ဆန္ဒ, ပီတိ, ကြဉ်သော စေတသိက် ၁၁-ပါး တို့ ယှဉ်ကုန်၏။

and again with the consciousness of investigation with pleasure, effort being excluded as well as desire-to-do.

၇၂။ သုခသန္တီရဏေ ဆန္ဒ ဝီရိယ ဝဇ္ဇိတာ။

၇၂။ သုခသန္တီရဏစိတ်၌ ဆန္ဒ, ဝီရိယကြဉ်သော စေတသိက် ၁၁-ပါး, တို့ ယှဉ်ကုန်၏။

They combine also with the triple faculty of *apprehension*,[3] and with the dual process of 'rebirth-consciousness,'[1] which is not accompanied by-its h e t u 's. Here desire-to-do, pleasurable interest and effort are excluded.

၇၃။ မနောဓာတုတ္တိကာ-ဟေတုက ပဋိသန္ဓိယုဂဠေ ဆန္ဒ ပီတိ ဝီရိယ ဝဇ္ဇိတာ။

၇၃။ မနောဓာတ် ၃-ပါး, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေတစုံ တို့၌ ဆန္ဒ, ပီတိ, ဝီရိယ, ကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀-ပါး ယှဉ်၏။

[2] V o ṭ ṭ h a b b a n e, (Sinh. MSS. : v o ṭ ṭ h a p p a n e), fixing, assigning impressions,' the stage before 'apperception.' See below, Part III., § 4. and also Introd. Essay, p. 28.—Ed.

[3] The triple faculty of apprehension (m a n o d h ā t u) comprises the mind 'turning towards' stimuli (p a ñ c a d v ā r ā v a j j a n a), and the two recipient elements (s a m p a ṭ i c c h a n a 's), capable of taking part only in a presentative (but never in a representative) cognition with any one of the five sensibles as their object.

[1] The two classes of rebirth-consciousness are the two classes of consciousness, which have been designated in Part I. as u p e k k h ā - s a n t ī r a ṇ a (investigating-consciousness with hedonic indifference). It will always remain a puzzle to Occidentals, why this particular class should be active at rebirth. It will be seen from Part III. that it is capable of performing five different functions, and is therefore entitled to five different designations corresponding to each function. As an individual person may be at once a poet, a philosopher, and a politician, even so, says the Buddhist, one class of consciousness may function on different occasions.

Lastly, they combine with the twice five[2] groups of sense-cognitions; here, however, all the 'particular' concomitants must be excluded.

Thus, all being reckoned up, the synthesis of concomitants numerically considered, combining with the eighteen classes of consciousness not accompanied by their h e t u 's, consists of four groups.

၇၄။ ဒ္ဝိပဉ္စဝိညာဏေ ပကိဏ္ဏက ဝဇ္ဇိတာ တေ-ယေဝ သင်္ယုဇ္ဈိ-တိ
သင်္ဂဟဘေဒ အဋ္ဌာရသဝိ အဟေတုကေသု ဂဏန ဝသေန စတုဓာ-ဝ သင်္ဂဟော ဟောတိ-တိ။

၇၄။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်စိတ်၌ ပကိဏ်း စေတသိက်ကြဉ်သော ထိုအညသမာန်း စေတသိက်တို့ကိုသာ ရေတွက်အပ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အချင်းခပ်သိမ်း အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါးထို၌ အရေအတွက်အားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း ဖြစ်ပေ၏။

[2] See above, § 4, n. 3.

http://www.dhammadownload.com

§ 20. *Mnemonic.*

Adjuncts, that blend with eighteen kinds o ought
Not bound to the six h e t u's we have bro
Under four heads, thus : Twelve, eleven, an
And seven—such is the synthesis. Again,

သင်္ဂဟဂါထာ

၇၅။ ဋ္ဌါဒသေ·ကာဒသ ဒသ၊
သတ္တ စာ·တိ စတုဗ္ဗိဓော၊
အဋ္ဌာရသာ·ဟေတုကေသု၊
စိတ္တုပ္ပါဒေသု သင်္ဂဟော။

၂၅။ အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါးတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၁၂-ပါးတနည်း၊ ၁၁-ပါးတနည်း၊ ၁၀-ပါးတနည်း၊ ၇-ပါးတနည်း၊ ကျွှဲသို့ ၄-နည်းဖြစ်မြောင်း။

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း လေ့ကျင့်ခန်း

၅၉-၆၈	၅၉	၆၀	၆၁	၆၂	၆၂-၆၇	၆၇	၆၈
					ဆန္ဒ၊ပီတိ		ဆန္ဒ၊ပီတိ
အညသမာန်း ၁၃ .... ၁၃		ပီတိကြဉ် ၁၂ .... ၁၂		..... ၁၂	အဓိကြဉ် ၁၀	ကြဉ် ၁၁	
မောစတုက် ၄ .... ၄		..... ၄ .... ၄		..... ၄	..... ၄	..... ၄	
လောဘ ၁ .... ၁		..... ၁ ... ၁			ဒေါစတုက် ၄ ဝိစိကိစ္ဆာ ၁		
ဒိဋ္ဌိ ၁		ဒိဋ္ဌိ ၁					
	မာန ၁		မာန ၁				
ပေါင်း = ၁၉	၁၉	၁၈	၁၈	၂၀		၁၅	၁၅
	×	×	—	—		—	—
+ထိနမိဒ္ဓ	၂ ..... ၂		၂ .... ၂		..... ၂		
ပေါင်း =	၂၁	၂၁	၂၀	၂၀	၂၂		
	×	×	—	—	>		

ဆိုရိုး

၁၉
× = သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃, မောစတုက်, လောဘ, ဒိဋ္ဌိ - ပေါင်း စေတသိက် ၁၉ ခုယှဉ်၏။

၂၁
× = သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃, မောစတုက်, လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, ထိန, မိဒ္ဓ - ပေါင်း စေတသိက် ၂၁ ခုယှဉ်၏။

အကုသလ ဝိပါက်စိတ် ၇ ခု၌ ဆန္ဒ,ပီတိ,ဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၀ ခုယှဉ်၏။
အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက်စိတ် ၈ ခု၌ ဆန္ဒ,ဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၁ ခုယှဉ်၏။
အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃ ခု၌ ဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၂ ခုယှဉ်၏။
အဟိတ်စိတ် ၁၈ ခု၌ ဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၂ ခုယှဉ်၏။

စာပိုဒ်နံ ၇၀-၇၄ အဟိတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း လေ့ကျင့်ခန်း

ဆိုရိုး

၇၄ ဒ္ဝေပဉ္စဝိညာဏ်၁၀၌သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇ ခု ယှဉ်၏

?	?	?	?	?				
—	—	—	—	v	—	—		
?	?	?	?	?				
—	—	—	—	∧	—	×	—	
—	—	×						

၇၃ သမ္ပဋိစ္ဆန်းဒွေး၊ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏ ၂-ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်တို့၌ ဆန္ဒ ပီတိ ဝိရိယ ကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၀ ခုယှဉ်၏

					၁၀	၁၀		
—	—	—	—	v	—	—		
					၁၀		၁၀	
—	—	—	—	∧	—	×	—	
၁၀								
—	—	×						

၇၂ သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏ စိတ်၌ ဆန္ဒ ဝိရိယကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၁ ခုယှဉ်၏

—	—	—	—	v	—	—		
						၁၁		
—	—	—	—	∧	—	×	—	
—	—	×						

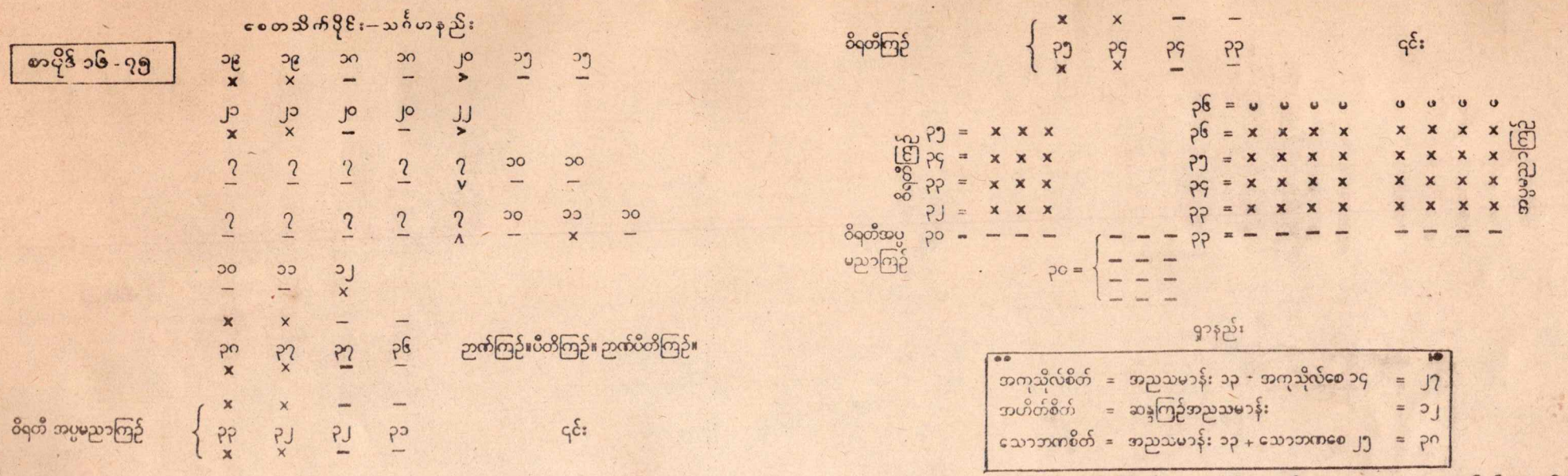
၇၁ မနောဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၌ ဆန္ဒ ပီတိ ကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၁ ခု ယှဉ်၏

—	—	—	—	v	—	—		
—	—	—	—	∧	—	×	—	
		၁၁						
—	—	×						

၇၀ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂ ခုယှဉ်၏

—	—	—	—	v	—	—		
—	—	—	—	∧	—	×	—	
		၁၂						
—	—	×						

http://www.dhammadownload.com

The seven adjuncts that are common mix
With all those eighteen. As conditions fix,
Combine the others. Now in detail you see
Adjuncts in summaries of thirty-three.[3]

Thus have we come to know the summary
And methods of the mind's concomitants.
Thence have we found it easier to explain
How to divide and classify our thought.

[3] Namely, in § 12, 5; in § 14, 5; in § 16, 12; in § 18, 7; in § 20, 4=33.

Thus ends the Second Part in the Compendium of Philosophy, entitled the Chapter on the Compendium of the Mental Properties of Consciousness.

၇၆။ အဟေတုကေသု သမ္မတ္တာ၊
သတ္တ သေသာ ယထာရဟံ၊
ဣတိ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တော၊
တေတ္တိံသဝိဓ သင်္ဂဟော။

စေတသိကဿ စိတ္တေန သမသင်္ဂဟော

၇၇။ ဣတ္ထံ စိတ္တာ-ဝိယုတ္တာနံ၊
သမ္မယောဂဠ္ဟ သင်္ဂဟံ၊
ဥတ္တာ ဘေဒံ ယထာယောဂံ၊
စိတ္တေန သမ-မုဒ္ဒိသေ။

နိဂမနာတိဒေသ

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ စေတသိက သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ ဒုတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ။

၂၆။ **အဟိတ်စိတ်အားလုံး၌ သမ္မစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ခုနစ်ပါး** တို့ ယှဉ်ကုန်၏။ ပကိဏ်းစေတသိက် ခြောက်ပါးတို့မှာမူ ယှဉ်သင့်သလို ယှဉ်ကြကုန်၏။
ဤသို့ဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း အကျယ်အားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း (၃၃) နည်းကို ဆိုအပ်ပေပြီ။

(စေတသိက်ကို စိတ်နှင့်အမျှ ရေတွက်ခြင်း)

၂၇။ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောအပြားအားဖြင့် **စေတသိက်တို့၏ သမ္မယောဂနည်း၊ သင်္ဂဟနည်း** တို့ကိုသိပြီးနောက်၊ ယှဉ်ရာစိတ်နှင့် အရေအတွက် ညီမျှသော စေတသိက်အပြားကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပြုရာ၏။

(စေတသိက်ဝိုင်း နိဂုံး)

သင်္ဂြိဟ်ကျမ်း၌ **စေတသိက်တို့ကို ဝေဖန်ရာဖြစ်သော** ဒုတိယပိုင်းပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PART III

Compendium of Particular Concomitants in Consciousness

§ 2. Feeling.
§ 4. The Six Special Conditions, or Hetu's.
§ 6. Function.
§ 8. Doors.
§ 10. Objects.
§ 12. Bases.

မာတိကာ

၃။ ပကိဏ်းပိုင်းမြန်မာပြန် စာမျက်နှာ

စကားစပ် .... ၃ – ၁

ဝေဒနာသင်္ဂဟ (ဝေဒနာဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်) .... ၃ –၁

ဟေတုသင်္ဂဟ (ဟိတ်ဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်) .... ၃ –၄

ကိစ္စသင်္ဂဟ (ကိစ္စဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်) .... ၃ –၆

ဒွါရသင်္ဂဟ (ဒွါရဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်) .... ၃ – ၁ ဝ

အာရမ္မဏသင်္ဂဟ (အာရုံဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်) ၃ –၁ ၃

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ (ဝတ္ထုဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်) .... ၃ –၁ ၉

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER III

PAKINNAKA - SANGAHA - VIBHAGO

Paṭisandhi Pavatti Mattā

1 *Sampayuttā yathāyogam — te-pannāsa sabbāvale*
Cittacetasikā dhammā — tesam' dani yathāraham.

2 *Vedanā hetuto kiccadvārālambanavatthuto*
Cittuppādavasen'eva — saṅgaho nāma nīyate.

Vedanā Saṅgaho Tisso Vedanā Pañcadhā

3 *Tattha vedanāsaṅgahe tāva tividhāvedanā sukham, dukkham, adukkhamasukham' c'āti. Sukham, dukkham, somanassam, domanassam, upekkhā'ti ca bhedena pana pañcadhā hoti.*

Vedanāya Cittassa Vibhajanam

4 *Tattha sukhasahagatam kusalavipākam kāyaviññāṇam ekam'eva*

5 *Tathā dukkhasahagatam akusalavipākam*

6 *Somanassa-sahagata cittāni pana lobhamulāni cattāri, duvādasa kāmāvacarasobhanāni, sukhasantirana-hasanāni ca dve ti atthārasa kāmāvacara Somanassa-sahagata cittāni c'eva, pathama-dutiya-tatiya-catutthajjhāna - saṅkhātāni catucattālisa Mahaggata - Lokuttara cittāni c'āti dvāsatthividhāni bhavanti.*

7 *Domanassa-sahagata cittāni pana dve paṭighasampayutta cittān'eva.*

8 *Sesāni sabbāni'pi pañcapannāsa upekkhāsahagata-cittān'eva'ti.*

Saṅgaha Gāthā

9 *Sukham dukkham-upekkhā'ti tividha tattha vedanā*
Somanassam domanassam'iti bhedena pañcadhā.

10 *Sukham'ek'attha dukkhañ ca domanassam dvaye thitam*
Dvāsatthisu somanassam pañcapannāsakeṭarā.

Hetu Saṅgaho Cha Hetu

11 *Ete'ssaṅgahe hetu nāma lobho doso moho alobho adoso amoha'c'āti chabbidhā bhavanti.*

Hetunā Cittassa Vibhajanam

12 *Tattha pañcadvārāvajjanadvipañcaviññāṇa - sampaṭicchana-santirana-voṭṭhapana-hasana-vasena aṭṭhārasāhetuka-cittāni nāma.*

13 *Sesāni sabbāni'pi ekasattati cittāni sahetukān'eva.*

14 *Tattha'pi dve momuhacittāni ekahetukāni.*

15 *Sesāni dasa akusalacittāni c'eva nāna-ppayuttāni dvādasa kāmāvacarasobhanāni c'āti dvāvisati dvihetukacittāni.*

16 *Dvādasa ñāṇasampayutta-kāmāvacarasobhanāni c'eva pañcatimsamahaggata-lokuttara cittāni c'āti sattacattālisa tihetukacittānī'ti.*

Saṅgaha Gāthā

17 *Lobho doso ca moho ca hetu akusalā tayo*
Alobhādosāmoho ca kusalābyākatā tatha

18 *Ahetukatthāras'eka hetukā dve dvāvisati*
Dvihetukā matā satta cattālīsa tihetukā.

Kicca Saṅgaho Cuddasa Kiccāni

19 *Kicca-saṅgahe kiccāni nāma paṭisandhi-bhavaṅgāvajjana-dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusana-sampaṭicchana santirana-voṭṭhapana-javana-tadālambana-cutivasena cuddasavidhāni bhavanti.*

Dasadhā Thānabhedo

20 *Ekūnavisadhibhamanāvajjanapañcaviññāṇaṭṭhānādivasena pana tevam dasadhā ṭhānabhedo veditabbo.*

Kiccaṭhāna Vasena Cittassa Vibhajanam

21 *Tattha dve upekkhāsahagatasantiraṇāni c'eva aṭṭha mahāvipākāni ca nava rūpārūpavipākāni c'āti ekūnavisati cittāni paṭisandhi-bhavaṅga-cutikiccāni nāma.*

22 *Āvajjanakiccāni pana dve.*

23 *Tathā dassana-savana- ghāyana-sāyana-phusana-sampaṭicchanakiccāni ca.*

24 *Tini santiraṇakiccāni.*

25 *Manodvārāvajjanam 'eva pañcadvāre voṭṭhapanakiccam sādheti.*

26 *Āvajjanadvaya-vajjitāni kusalākusala phala kriya cittāni pañcapannāsa javanakiccāni.*

27 *Aṭṭhamahā-vipākāni c'eva santiraṇattayañc'āti ekādasa tadālambanakiccāni.*

28 *Tesu pana dve uppekkhāsahagatasantiraṇacittāni paṭisandhi - bhavaṅga - cuti-tadārammaṇa-santirana - vasena pañca kiccāni nāma.*

http://www.dhammadownload.com

29 *Mahāvipākāni attha paṭisandhi-bhavaṅga-cuti-tadārammaṇā-vasena catukiccāni nama.*

30 *Mohaggatavipākāni nava paṭi- sandhi-bhavaṅga-cutivasena tikiccāni. nāma.*

31 *Somanassa-Santiraṇaṁ santirana - tadālambanavasena dukiccam.*

32 *Tathā votthapanaṁ votthapanávajjanavasena.*

Sesāni pana tabbāni 'pi javana-manodhātu-ttika- dvi pañca- vinnāṇāni yathāsambhavam'eka kiccāni'ti.

Saṅgaha Gāthā

34 *Paṭisandhādayo nāma kiccabhedena cuddasa*
Dasadhā thānabhedena cittuppāda pakāsitā

35 *Aṭṭhasaṭṭhi tathā dve ca navaṭṭhadve yathākkamaṁ*
Ekadvicatupañcakiccaṭṭhanani niddise.

Dvāra Saṅgaho Cha Dvārāni

36 *Dvārasangahe dvārāni nāma cakkhudvāram sotadvāraṁ ghānadvāraṁ jivhādvāram kāyadvāraṁ manodvārañc'āti chabbidhāni bhavanti.*

37 *Tattha cakkhum'eva cakkhudvāram tathā sotādayo sotadvārādini. Manodvāraṁ pana bhavaṅgaṁti pavuccati.*

38 *Tattha pañcadvārāvajjana-cakkhuviññāṇa-sampaticchana-santiraṇa - votthapana - kāmāvacarajavana-tadālambanavasena cha cattālisa cittāni cakkhudvāre yathāraham uppajjanti.*

39 *Tathā pañcadvārāvajjana - sotaviññāṇādivasena sotadvārādīsu'pi chacattālīs'eva bhavantīti. Sabbathā'pi pañcadvāre catupaññāsa cittāni kāmāvacarān'evá.*

40 *Manodvārepana manodvārāvajjana-pañcapaññāsajavana-tadālambana vasena sattasaṭṭhicittāni bhavanti.*

41 *Ekūnavīsati paṭisandhi-bhavaṅga-cutivasena dvāravimuttāni.*

42 *Tesu pana pañcaviññāṇāni c'eva mahaggata-lokuttarajavanāni c'āti chattiṁsa yathāraham'ekadvārikacittāni nāma.*

43 *Manodhātuttikaṁ pana pañcadvārikaṁ.*

44 *Sukhasantīraṇa-votthapana-kāmāvacarajavanāni chadvārikacittāni.*

45 *Upekkhāsahagata santīraṇa-mahāvipākāni chadvārikāni c'eva dvāravimuttāni ca.*

46 *Mahaggatavipākāni dvāravimuttān'evāti.*

Saṅgaha Gāthā

47 *Ekadvārikacittāni pañca cha dvārikāni ca*
Chadvārika vimuttāni vimuttāni ca sabbathā.

48 *Chattiṁsati tathā tīni ekatiṁsa yathākkamaṁ*
Dasadhā navadhā c'āti pañcadha paridīpaye.

Ārammaṇa Saṅgaho Cha Ārammaṇāni

49 *Ālambanasangahe ālambanani nama rupārammaṇaṁ saddārammaṇaṁ gandhārammaṇaṁ rasārammaṇaṁ phoṭṭhabbārammaṇaṁ dhammārammaṇaṁ c'āti chabbidhāni bhavanti.*

Ārammaṇa Vasena Cittassa Vibhajanaṁ

50 *Tattha rūpam'eva rūpārammaṇaṁ. Tathā saddādayo saddārammaṇādini.*

51 *Dhammārammaṇaṁ pana pasāda, sukhumarūpa, citta, cetasika, nibbāna, paññattivasena chaddha saṅgayhanti.*

52 *Tattha cakkhudvārikacittānam sabbesampi rūpam'eva ārammaṇaṁ. Taṁ ca paccuppannam. Tathā sotadvārikacittādīnam'pi saddādini. Tāni ca paccuppannāni y'eva.*

53 *Manodvārikacittānaṁ pana chabbidham'pi paccuppannam' atītaṁ anāgataṁ kālavimuttaṁ ca yathāraham'ālambanaṁ hoti.*

54 *Dvāravimuttānaṁ ca paṭisandhi-bhavaṅga-cuti saṅkhātānam chabbidham pi yathāsambavaṁ yebhuyyena bhavantare chadoāragahitaṁ paccuppannam'atītaṁ paññattibhūtaṁ vā kammaṁ kammanimittaṅgatinimittasammataṁ ālambanaṁ hoti.*

55 *Tesu cakkhuviññāṇādīni yathākkamaṁ rūpādiekekālambanān' eva.*

56 *Manodhātuttikaṁ pana rūpādipañcālambanaṁ.*

http://www.dhammadownload.com

57 *Sesāni kāmāvacaravipākāni hasanacittañc'āti sabbathā'pi kāmāvacarālambanān'eva.*

58 *Akusalāni c'eva ñāṇavippayutta kāmāvacara javanāni c'āti lokuttara- vajjitasabbālambanāni.*

59 *Ñānasampayuttakāmāvacarakusa- lāni c'eva pañcamajjhānasankhātamabhiññākusalañc'āti arahattamag gaphalavajjitasabbālambanāni.*

60 *Ñāṇasampa- yutta-kāmāvacarakriyā c'eva kriyābhiññā votthapanañc'āti sabbathā'pi sabbālambanāni.*

61 *Āruppesu dutiyacatutthāni mahaggatālambanāni.*

62 *Sesāni mahaggatacittāni sabbāni 'pi paññattālambanāni*

63 *Lokuttaracittāni nibbānālambanānī'ti,*

Saṅgaha Gāthā

64 *Pañcavīsa parittamhi cha cittāni mahaggate*
Ekavīsati vohāre aṭṭha nibbānagocare

65 *Vīsānuttaramuttamhi aggamaggaphalujjhite*
Pañca sabbattha chacceti sattadhā tattha saṅgaho.

Vattu Saṅgaho Cha Vatthūni

66 *Vatthusaṅgahe vatthūni nāma cakkhu sota ghāṇa jivhā kāya hadayavatthu c'āti chabbidhāni bhavanti.*

Vatthu Vasena Bhūmi Cittani Vibhajanam

67 *Tāni kāmaloke sabbāni 'pi labbhanti.*

68 *Rūpaloke pana ghāṇādittayaṁ natthi.*

69 *Arūpaloke pana sabbāni 'pi na saṁvijjanti.*

70 *Tattha pañcaviññāṇadhātuyo yathākkamaṁ ekantena pañcappasādavatthūni nissāy'eva pavattanti.*

71 *Pañcadvārā- vajjanasampaṭicchanasaṅkhātā pana manodhātu ca hadayaṁ nissitāy'eva pavattanti.*

72 *Avasesā pana manoviññāṇa- dhatu-saṅkhātā ca santīraṇamahāvipākapaṭighadvayapaṭha- mamaggaha sanarūpāvacaravasena hadayaṁ nissāy'eva pavattanti.*

73 *Avasesā kusalākusalakriyānuttaravasena pana nissāya vā anissāya*

74 *Āruppavipākavasena hadayaṁ anissāy'evā'ti.*

Saṅgaha Gāthāyo

75 *Chavatthū nissitā kāme satta rūpe catubbidhā*
Ti vatthūn nissitāruppe dhātvekā nissitā matā.

76 *Tecattāḷīsa nissāya dve cattāḷīsa jāyare*
Nissāya ca anissāya pākā'ruppā anissitā'ti.

Pakiṇṇaka Paricchedo Nigamanam

Iti Abhidhammatthasaṅgahe pakiṇṇakasaṅgahavibhago nāma tatiyo paricchedo.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PART III

COMPENDIUM OF PARTICULAR (CONCOMITANTS OF CONSCIOUSNESS).

§ 1. *Introductory.*

In thought and its concomitants we may
Distinguish three and fifty states of mind,
Combined this way and that as is their law.
Hereof, let us now make the summary
By way of thoughts only *as they arise*,

Treating of feeling, and of h e t u 's six,
Of thought as having 'function,' sprung from 'doors,
As having 'objects,' and material 'base,'
And as is fit[1] bear all in memory.

§ 2. *Of Feeling.*

Summarizing feeling, in the first place, feeling is three-fold—it is pleasant, painful, and neither [or neutral]. Or, again, it may be divided into five[2]—pleasure, pain, joy, grief, and hedonic indifference.

[1] Y a t h ā r a h a ṃ. This term, often rendered below as 'according to circumstances,' means that the learner should study, summarize, and commit to memory (1) h e t u 's, with reference to s a h e t u k a consciousness; (2) 'doors,' with reference to those classes of consciousness arising through them; (3) 'bases,' with reference to those classes other than A r ū p a l o k a thoughts which are without 'bases'; (4) feeling, function, and objects, with reference to all classes.

၃—ပကိဏ္ဏကပရိစ္ဆေဒ

အနုသန္ဓိပဋိညာ မာတိကာ

၁။ သမ္မယုတ္တာ ယထာယောဂံ၊
တေပညာသ သဘာဝတော၊
စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

၂။ ဝေဒနာ ဟေတုတော ကိစ္စ၊
ဒ္ဝါရာ·လမ္မဏ ဝတ္ထုတော၊
စိတ္တုပ္ပါဒ ဝသေနေ·ဝ၊
သင်္ဂဟော နာမ နိယတေ။

ဝေဒနာသင်္ဂဟော

၎ တိဿော ဝေဒနာ ပဉ္စဓာ

၃။ တတ္ထ ဝေဒနာ သင်္ဂဟေ တာဝ တိဝိဓာ
ဝေဒနာ သုခံ, ဒုက္ခံ, အဒုက္ခ·မသုခါ
စေ·တိ၊ သုခံ, ဒုက္ခံ, သောမနဿံ, ဒေါမနဿံ,
ဥပေက္ခာ·တိ စ ဘေဒေန ပန ပဉ္စဓာ ဟောတိ။

[2] Spoken of as the i n d r i y a-divisions, i n d r i y a meaning controlling power or faculty. *Saṃyutta-Nikāya*: v., 207 *f.* (I n d r i y a-S a ṃ y u t t a). *Cf. B. Psy.*, lvii., lviii.

၃-ပကိဏ်းပိုင်း မြန်မာပြန်

(ပဋိညာဉ် နှင့် မာတိကာခွဲ)

၁။ ယှဉ်ထိုက်သလို ယှဉ်ကြကုန်သော သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်
၅၃-ပါးရှိကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့ကို အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။

၂။ ယခုဆက်လက်၍ ထိုစိတ်စေတသိက်တို့၏ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဝေဒနာ၊ ဟိတ်၊ ကိစ္စ၊ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝတ္ထုအပြားအားဖြင့် ရောပြွမ်းပေါင်းစု ဖော်ပြမှုကို စိတ်, စေတသိက်တို့ဖြင့်သာ ထုတ်ဆောင်ဖော်ပြပေအံ့။

ဝေဒနာ သင်္ဂဟ

(ဝေဒနာ ၃-မျိုး နှင့် ၅-မျိုး)

၃။ ထိုပကိဏ်းပိုင်းတွင်–ရှေးဦးစွာဝေဒနာဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြရာ၌—

ဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာ
ဒုက္ခဝေဒနာ
အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဟူ၍ သုံးပါးဖြစ်၏။

ကနည်းအားဖြင့် ဝေဒနာသည်—
သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ,
သောမနဿဝေဒနာ, ဒေါမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ
ဟူ၍ ငါးပါးဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာယ စိတ္တဿ ဝိဘင်္ဂေန်

Here, among sense-impressions, which are the result of moral deeds [done in a former birth], there is only one kind that is accompanied by pleasurable feeling, and that is tactile impressions.[1]

၄။ တတ္ထ သုခ သဟဂတံ ကုသလ ဝိပါကံ ကာယဝိညာဏ-မေက-မေဝ။

Likewise there is only one kind of those sense-impressions, due to immoral deeds [done in a former birth], that is accompanied by painful feeling, and that again is tactile impressions.

၅။ တထာ ဒုက္ခ သဟဂတံ အကုသလ ဝိပါကံ။

Now there are sixty-two kinds of consciousness which are accompanied by joy, to wit:

(*a*) The [eighteen classes of kāmaloka] consciousness which are 'accompanied by joy'—*i.e.*:

four of the eight appetitives;[2]
twelve of the Kāmaloka morally beautiful kinds of consciousness;[3]
the *two*:—pleasurable investigation and æsthetic pleasure.[4]

(*b*) The forty-four classes of 'sublime' and transcendental consciousness,[5] termed first, second, third, and fourth jhāna.

၆။ သောမနဿ သဟဂတ စိတ္တာနိ ပန လောဘ မူလာနိ စတ္တာရိ ဒုဟေတု ကာမာဝစရ သောဘနာနိ သုခသန္တီရဏ ဟသနာနိ စ ဒွေ·တိ အဋ္ဌရသ ကာမာဝစရ သောမနဿ သဟဂတစိတ္တာနိ စေဝ ပဌမ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဇ္ဈာန သင်္ခါတာနိ စတုစတ္တာလီသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရ စိတ္တာနိ စေ·တိ ဒွါသဋ္ဌိ ဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။

But the thoughts accompanied by grief are the only two classes of consciousness 'connected with aversion.'[6]

၇။ ဒေါမနဿ သဟဂတ စိတ္တာနိ ပန ဒွေ ပဋိဃ သမ္မယုတ္တ စိတ္တာနေ·ဝ။

---

[1] See above, Part I., § 4. Kāyika-sukha, bodily pleasure and Kāyika-dukkha, bodily pain, are here intended. The remaining modes of psychical sukha and dukkha are cetasika or mānasika (mental pleasure and pain).
[2] Part I., § 2 (the first four).
[3] Part I., § 6.
[4] Part I., § 4. Somanassa, 'joy,' is sukha, 'pleasure,' plus excitement. The ethical sukha, 'happiness,' and dukkha, misery or 'ill,' are not meant here.
[5] Part I., §§ 8-12.
[6] Part I., § 2.

(ဝေဒနာဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း)

၄။ ထိုဝေဒနာဝင်းမျိုးတို့တွင်-

သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်သည် ကုသလဝိပါက် ကာယဝိညာဉ်စိတ်တခုသာတည်း။

၅။ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်သည်လည်း အကုသလ ဝိပါက် ကာယဝိညာဉ်စိတ်တခုသာတည်း။

၆။ သောမနဿ ဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ကား-

လောဘမူသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄ ပါး။
ကာမာဝစရသောဘဏ သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၁၂ ပါး။
သောမနဿ သန္တီရဏစိတ်	၁ ပါး။
သောမနဿသဟဂုတ်ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်	၁ ပါး။

ဤသို့အားဖြင့် ကာမာဝစရ သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် (၁၈)ပါး။ ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊စတုတ္ထဈာန်ဟု ဆိုအပ်သော မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ (၄၄) ပါး၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း (၆၂) ပါး အပြားရှိပေကုန်၏။

၇။ ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ကား ပဋိဃသမ္မယုတ် စိတ် နှစ်ပါးတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

All the remaining fifty-five kinds of consciousness are accompanied by hedonic indifference.

၈။ သေသာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပဉ္စပညာသ ဥပေက္ခာ သဟဂတ စိတ္တာနေ·ဝါ·တိ။

၈။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်တို့သည်ကား ဆိုခဲ့သော သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿတို့မှ ကြွင်းကျန်သမျှ အားလုံး ၅၅-ပါးတို့ ဖြစ်ပေကုန်၏။

ဤသည်ကား ဝေဒနာအပြားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်း ပေတည်း။

§ 8. *Mnemonic.*

(သင်္ဂဟ ၇၊ ၈၁)

Pleasure, pain, and neutral feeling—aspects of sensation[1] three,
Fivefold, if in these distinguished [two more]—joy and sorrow—be;

[1] Spoken of as anubhavana-division, anubhavana meaning 'feeling,' 'enjoying.'

၉။ သုခံ ဒုက္ခ·မုပေက္ခာ·တိ၊
တိဝိဓာ တတ္ထ ဝေဒနာ၊
သောမနဿံ ဒေါမနဿ၊
မိ·တိ ဘေဒေန ပဉ္စဓာ။

၉။ ထိုဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ ဝေဒနာသည်– သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူ၍ (အာရုံကိုခံယူသည့် လက္ခဏာအားဖြင့်) သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဤဝေဒနာနှစ်ပါးကိုထည့်၍ ကွန်ဒိုယအပြားအားဖြင့် ငါးပါးအပြားရှိ၏။

သင်္ဂဟဂါထာ

Pleasure in one thought is known,
Pain lies too in one alone,
Grief in twain, but glad emotion mated is to sixty-two,
And indifference[2] may itself in five and fifty thoughts renew.

[2] The hedonic upekkhā, and not the intellectual tatramajjhattatupekkhā, balance of mind, mental equipoise, is here meant.

၁၀။ သုခ·မေကတ္ထ ဒုက္ခဋ္ဌ၊
ဒေါမနဿံ ဒ္ဝယေ ဒ္ဝိတိ၊
ဒ္ဝါသဋ္ဌိသု သောမနဿံ၊
ပဉ္စပညာသကေ·တရာ။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၁၀။ သုခဝေဒနာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကာယဝိညာဉ်စိတ်တခုစီ၌သာ တည်၏။

ဒေါမနဿဝေဒနာသည် စိတ်နှစ်မျိုး၌ တည်၏။

သောမနဿဝေဒနာသည် စိတ် ၆၂-ပါးတို့၌ တည်၏။

ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် စိတ် ၅၅-ပါး၌ တည်၏။

၃ - ၁၀

ဂုဏ်ယဒေဘ အားပြင့်ကား၊ ၅ ပါး=သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, သောမနဿဝေဒနာ, ဒေါမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာတည်း။

၈ = သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား ၁=သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်တည်း။
၇ = ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား ၁=ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်စိတ်တည်း။
၄ = သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကား ၆၂
၂ = ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား ၂ } စိတ်ပိုင်းသင်္ကေတ ပုံစံကို ကြည့်၍ ဆိုတာတ်ဝေ။
— = ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား ၅၅

စကိုဒ်ဒ္ဒ ၃.၁၀

(၁) ဝေဒနာသင်္ဂဟ

အနုဘဝနလက္ခဏာ		ဂုဏ်ယဒေဘ		သင်္ကေတ	စိတ်	စေတသိက်	
သုခဝေဒနာ	၆၃	သုခဝေဒနာ	၁	၈	သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်·၁	၇	၃
		သောမနဿဝေဒနာ	၆၂	✕	သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ·၆၂	၄၇	၆
ဒုက္ခဝေဒနာ	၃	ဒုက္ခဝေဒနာ	၁	၇	ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်·၁	၇	၅
		ဒေါမနဿဝေဒနာ	၂	▶	ဒေါသမူလစိတ် ၂	၂၂	၇
ဥပေက္ခာဝေဒနာ	၅၅	ဥပေက္ခာဝေဒနာ	၅၅	—	ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ·၅၅	၄၇	၈
၃		၃		၁၀			

http://www.dhammadownload.com

§ 4. *Of the Six Conditions called H e t u ' s.*

ဆ ဟေတူ

(ဟိတ်ဖြင့် ဝေဖန်ဖော်ပြချက်)

Summarizing the h e t u ' s: these appear as six, to wit, greed, hate, ignorance [or dulness], disinterestedness, amity and intelligence.[3]

၁၁။ ဟေတု သင်္ဂဟေ ဟေတူ နာမ လောဘော ဒေါသော, မောဟော, အလောဘော, အဒေါသော, အမောဟော စာ-တိ ဆဗ္ဗိဓာ ဘဝန္တိ။

၁၁။ ဟေတုသင်္ဂဟ၌ ဟိတ် မည်သည် တို့ကား–
လောဘဟိတ်၊ ဒေါသဟိတ်၊ မောဟဟိတ်၊
အလောဘဟိတ်၊ အဒေါသဟိတ်၊ အမောဟဟိတ်
ဤသို့အားဖြင့် ခြောက်ပါးအပြားရှိကုန်၏။

(ဟိတ်ဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း)

ဟေတုနာ စိတ္တဿ ဝိဘင်္ဂေန

ထိုဟေတုသင်္ဂဟ၌–

Now, there are eighteen kinds of consciousness which are not conditioned by any of these six—namely, five-door apprehending,[4] the twice fivefold sense-impressions, receiving, investigating, determining, and æsthetic pleasure.

၁၂။ တတ္ထ ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန ဒ္ဝိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌပ္ပန ဟသန ဝသေန အဋ္ဌာရသ အဟေတုက စိတ္တာနိ နာမ။

၁၂။ ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒွေး ပဉ္စဝိညာဉ်တဆယ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဒွေး။ သန္တီရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်အားဖြင့် တဆယ့်ရှစ်ပါး သော စိတ်တို့သည် အဟိတ်စိတ် တို့ မည်ကုန်၏။

All the remaining seventy-one kinds of consciousness are conditioned by those six h e t u ' s.[5]

၁၃။ သေသာနိ သတ္တာနဝုတိ ကေသတ္တတိ စိတ္တာနိ သဟေတုကာနေ-ဝ။

၁၃။ အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါးမှ ကြွင်းသမျှ ၇၁-ပါးသော စိတ်တို့သည် သမ္မယုတ်ဟိတ်ရှိသည်၏အဖြစ် ကြောင့်သဟိတ်စိတ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။

Of these, again, the two classes of ignorant [or dull] consciousness[6] are conditioned by one only of the h e t u ' s.

၁၄။ တတ္ထာပိ ဒ္ဝေ မောမူဟစိတ္တာနိ ကေဟေတုကာနိ။

၁၄။ ထိုသဟိတ်စိတ် ၇၁-ပါး တို့တွင်လည်း မောဟမူစိတ်နှစ်ပါးတို့သည် ဧကဟိတ်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

The remaining ten classes of immoral consciousness, and twelve of the K ā m a l o k a morally beautiful classes of consciousness, which are disconnected with knowledge, together make twenty-two kinds, conditioned by two of the h e t u ' s.[1]

၁၅။ သေသာနိ ဒသ အကုသလ စိတ္တာနိ စေဝ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တာနိ ဒ္ဝါဒသ ကာမာဝစရ သောဘနာနိ စေ-တိ ဒ္ဝါဝီသတိ ဒ္ဝိဟေတုက စိတ္တာနိ။

၁၅။ မောဟမူဒွေးမှ ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ် (၁၀) ပါး၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ကာမာဝစရ သောဘနစိတ် (၁၂) ပါး၊ ပေါင်း ၂၂-ပါးသော စိတ်တို့သည် ဒွိဟိတ်စိတ်တို့မည်ကုန်၏။

[3] A m o h a is another term used by Buddhist writers as a synonym of p a ñ ñ ā, the p a ñ ñ i n d r i y a - c e t a s i k a being here intended, or constant element in all intellectual functioning.

[4] Part I., § 4, Class 16.

[5] That is, appear in consciousness together with one or more of the six.—Ed.

[6] Part I., § 2.

[1] The eight appetitive classes are bound up with, or conditioned by, the *two* h e t u ' s, greed and ignorance; the two classes of consciousness connected with aversion are bound up with the *two* h e t u ' s, hate and ignorance; and the twelve classes of K ā m a l o k a morally beautiful classes disconnected with knowledge, are conditioned by the *two* h e t u ' s, disinterestedness and amity. *Cf.* pp. 91 and 92.

http://www.dhammadownload.com

Again, forty-seven classes of consciousness are bound up each with three[2] of the h e t u ' s, to wit, twelve classes of K ā m a l o k a s morally beautiful consciousness which are connected with knowledge,[3] and thirty-five sublime and transcendental kinds of consciousness.

၁၆။ ဒွါဒသ ဉာဏ သမ္မယုတ္တ ကာမာဝစရ သောဘနာနိ စေဝ ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတ လောကုတ္တရ စိတ္တာနိ စေ·တိ သတ္တစတ္တာလီသ တိဟေတုက စိတ္တာနိ·တိ။

၁၆။ ဉာဏသမ္မယုတ် ကာမာဝစရ သောဘဏစိတ် ၁၂-ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး၊ ပေါင်း (၄၇) ပါးသော စိတ်တို့သည် တိဟိတ်စိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

§ 5. *Mnemonic.*

သင်္ဂဟဂါထာ

Greed, hate, dulness—these of acts immoral are the h e t u ' s three;
Their opposites, of acts both good and indeterminate, h e t u ' s be.

၁၇။ လောဘော ဒေါသော စ မောဟော စ၊
ဟေတူ အကုသလာ တယော၊
အလောဘော·ဒေါသော·မောဟော စ၊
ကုသလာ·ဗျာကတာ တထာ။

၁၇။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဤသုံးပါးသည် အကုသိုလ်ဟိတ်မည်၏၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ– ဤသုံးပါးသည် ကုသိုလ်ဟိတ်လည်း မည်၏၊ အဗျာကတဟိတ်လည်း မည်၏။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်။

၁၈။ အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး
ဧကဟိတ်စိတ် ၂-ပါး
ဒွိဟိတ်စိတ် ၂၂-ပါး
တိဟိတ်စိတ် ၄၇-ပါး ဟူ၍ သိအပ်ပေကုန်၏။

Not bound to these are eighteen thoughts; two thoughts by one alone are driven;
Two h e t u ' s govern twenty-two; from h e t u ' s three spring forty-seven.

၁၈။ အဟေတုကာ·ဋ္ဌာရသေ·က၊
ဟေတုကာ ဒွေ ဒွါဝီသတိ၊
ဒွိဟေတုကာ မတာ သတ္တ၊
စတ္တာလီသ တိဟေတုကာ။

[2] Namely, disinterestedness, amity, and intelligence.
[3] That a m o h a, of which the p a ñ ñ i n d r i y a - c e t a s i k a is the psychical ultimate, should be found in classes connected with knowledge shows that a m o h a, p a ñ ñ ā, and ñ ā ṇ a, refer to one and the same adjunct of consciousness.

စာမျိုး ၁၁-၁၈

ဟေတုသင်္ဂဟ

၁၁	စိတ်		အဟိတ်၆ပါး						စုစုပေါင်း
			အကုသိုလ်ဟိတ် ၃			ကုသိုလ်ဟိတ်၃၊ အဗျာကတဟိတ်၃			
			လောဘ	ဒေါသ	မောဟ	အလောဘ	အဒေါသ	အမောဟ	
၁၂	အဟိတ်စိတ်-၁၈								၁၂
၁၄	ဧကဟိတ် ၂ (မောဟမူဒွေး)				″				၁၆
၁၅	ဒွိဟိတ်စိတ် ၂၂	လောဘမူစိတ် ၈	″		″				၁၀
		ဒေါသမူဒွေး		″	″				
		ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဥဒ္ဓစ္စမူဒွေး				″	″		
၁၆	တိဟိတ်စိတ် ၄၇	မဟာကုသိုလ်၊ ဝိ၊ ကိုဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၁၂။ မဟဂ္ဂုတ် ၂၇။ လောကုတ္တရာစိတ် ၈				″	″	″	၃၀
၁၂		၁၈	၁၇						

http://www.dhammadownload.com

§ 6. *Of Function.*

In summarizing functions (we find) fourteen of these, to wit:

(1) rebirth ;[4]
(2) life-continuum ;[5]
(3) apprehending ;[6]
(4) seeing ;
(5) hearing ;
(6) smelling ;
(7) tasting ;
(8) touching ;
(9) receiving ;
(10) investigating ;
(11) determining ;
(12) apperceiving ;[1]
(13) retention ;[2]
(14) re-decease.[3]

But if we classify these fourteen functions by way of 'stage' (ṭhāra), then the category of stages must be considered as tenfold.[4]

[Regarding consciousness under the aspect of function, we may distinguish]:

(*a*) Nineteen classes of consciousness functioning at rebirth, during life-continuum and at re-decease, to wit:

(i.) *two* classes of investigation-consciousness accompanied by hedonic indifference.
(ii.) *eight* great classes of resultants.[5]
(iii.) *nine* resultants in Rūpaloka and Arūpaloka.[6]

ကိစ္စသင်္ဂဟော

စုဒ္ဒသ ကိစ္စာနိ

၁၉။ ကိစ္စသင်္ဂဟေ ကိစ္စာနိ နာမ ပဋိသန္ဓိ,ဘဝင်္ဂ·, ဝဇ္ဇန, ဒဿန, သဝန, ဃာယန, သာယန, ဖုသန, သမ္ပဋိစ္ဆန, သန္တီရဏ, ဝောဋ္ဌပ္ပန, ဇဝန, တဒါရမ္မဏ, စုတိ ဝသေန စုဒ္ဒသ ဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဒသဓာ ဌာနဘေဒေါ

၂၀။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂ·ဝဇ္ဇန ပဉ္စဝိညာဏ ဋ္ဌာန·ဒိ ဝသေန ပန တေသံ ဒသဓာ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကိစ္စဋ္ဌာနဝသေန စိတ္တဿ ဝိဘဇနံ

၂၁။ တတ္ထ ဒ္ဝေ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သန္တီရဏာနိ စေ·ဝ အဋ္ဌ မဟာဝိပါကာနိ စ နဝ ရူပါ·ရူပ ဝိပါကာနိ စေ·တိ ကေုန ဝီသတိ စိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စာနိ နာမ။

[4] Paṭisandhi is, philosophically speaking, confined to the momentary mental function at the initial moment of *re*conception. In popular language it includes reconception, embryonic growth, and rebirth.

ကိစ္စသင်္ဂဟ

(ကိုး ၁၄-မါး)

၁၉။ ကိစ္စသင်္ဂဟဌ် ကိစ္စတ္ထိသည် ကား–
ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ။
ဒဿနကိစ္စ၊ သဝနကိစ္စ၊ ဃာယနကိစ္စ၊ သာယနကိစ္စ၊
ဖုသနကိစ္စ၊ သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စ၊ သန္တီရဏကိစ္စ၊ ဝုဋ္ဌောကိစ္စ။
ဇောကိစ္စ၊ တဒါရုံကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စ၊ အားဖြင့် (၁၄)ပါး အပြားရှိကုန်၏။

(ဌာန ၁၀-မါး)

၂၀။ ထိုကိစ္စတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနတို့သည်ကား–
ပဋိသန္ဓေဌာန၊ ဘဝင်ဌာန၊ အာဝဇ္ဇန်းဌာန၊ ပဉ္စဝိညာဉ်ဌာန၊
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဌာန၊ သန္တီရဏဌာန၊ ဝုဋ္ဌောဌာန၊ ဇောဌာန၊ တဒါရုံဌာန
စုတိ အားဖြင့် (၁၀)ပါး အပြားရှိ၏။

ထိုကိစ္စတို့တွင်– (ကိစ္စဌာနတို့ဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း)

၂၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတ်သန္တီရဏစိတ် – ၂-ပါး။
မဟာဝိပါက်စိတ် – ၈-ပါး။
ရူပဝိပါက် – ၅-ပါး။
အရူပဝိပါက် – ၄-ပါး။

ဤသို့ တခုယုတ်နှစ်ဆယ် (၁၉)ပါးသော စိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓိကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်ကုန်၏။

[5] Bhavanga. Unconscious life comparable to Leibniz's state of obscure perception,' not amounting to consciousness, in dreamless sleep. See Introd. Essay, p. 9.
[6] Āvajjana. See p. 5, *n.* 4.

http://www.dhammadownload.com

[1] On (8)-(12) see Introd. Essay, p. 28 *f*.
[2] Tad-ārammaṇa, or tad-ālambana (both forms occur in the manual), meaning, literally, '*that*-object' is the curious scholastic term—apparently not found prior to Buddhaghosa—for the final phase in the registration of impression by way of sense. *That* object *which has been just apperceived*, if vivid enough, reaches this stage. —Ed.
[3] Cuti, lit., 'falling,' co-incident etymologically with the English rendering.—Ed.

[4] Ṭhāna, lit., 'place' or 'occasion.' It is pretty clear, from the fact that the only difference between kicca (function), and ṭhāna (stage) lies in five senses, or a fivefold sense, that the meaning is:—the five senses having the same mental status form only one distinctive class. Only one at a time can take part in a process of presentative cognition.
[5] See p. 87 (9-16).
[6] *Dhs.*, §§ 499-504.

(*b*) Two classes of consciousness functioning by way of the impressions called 'turning towards' [the sense-stimulus].

၂၂။ အာဝဇ္ဇန ကိစ္စာနိ ပန ဒွေ။

၂၂။ အာဝဇ္ဇန်း ကိစ္စထမ်သော စိတ်တို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း။

(*c*) Two classes of consciousness functioning in each of the five senses and in [the mental] reception of impressions.

၂၃။ တထာ ဒဿန သဝန သာယန သာယန ဖုသန သမ္ပဋိစ္ဆန ကိစ္စာနိ စ။

၂၃။ ထိုနည်းတူ ဒဿနကိစ္စ၊ သဝနကိစ္စ၊ သာယနကိစ္စ၊ သာယနကိစ္စ၊ ဖုသနကိစ္စ၊ သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စ တပ်သော စိတ်တို့သည်လည်း နှစ်ပါးစီ ပေတည်း။

(*d*) Three classes of consciousness functioning by way of investigation.

၂၄။ တီဏိ သန္တီရဏ ကိစ္စာနိ။

၂၄။ သန္တီရဏ ကိစ္စတမ်သော စိတ်တို့ကား သုံးပါးတည်း။

'Mind-door' cognition[1] alone performs the function of determining [or fixing] the sense-impression at the 'five-doors.'

၂၅။ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန-မေဝ ပဉ္စဒ္ဓါရေ ဝေါဋ္ဌပ္ပနကိစ္စံ သာဓေတိ။

၂၅။ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ဝုဋ္ဌေါကိစ္စကို ပြီးစေ၏။ ဝါ၊ ဝုဋ္ဌေါကိစ္စတမ်၏ဟူလို။

(*e*) Fifty-five classes of consciousness functioning in apperception, to wit, fifty-five[2] modes of moral, immoral, fruitional,[3] and inoperative consciousness, not counting the two in (*b*).

၂၆။ အာဝဇ္ဇန ဒ္ဝယ ဝဇ္ဇိတာနိ ကုသလာ-ကုသလ ဖလ ကိရိယစိတ္တာနိ ပဉ္စပညာသ ဇဝနကိစ္စာနိ။

၂၆။ ကုသိုလ်စိတ်-၂၁၊ အကုသိုလ်စိတ်-၁၂၊ ဖိုလ်စိတ်-၈၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေ ကြဉ်သော ကြိယာစိတ်-၁၈၊ စုတုပေါင်း စိတ်-၅၅ ပါး တို့သည် ဇောကိစ္စ တပ်ကုန်၏။

(*f*) Eleven classes of consciousness in the retentive function, to wit, the eight great resultants,[4] and the three modes of investigation.

၂၇။ အဋ္ဌ မဟာဝိပါကာနိ စေဝ သန္တီရဏတ္တ ယဉ္စေ-တိ ကောဒသ တဒါရမ္မဏ ကိစ္စာနိ။

၂၇။ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး၊ သန္တီရဏစိတ် ၃-ပါး ၌ ၁၁-ပါးသော စိတ်တို့သည် တဒါရုံကိစ္စ တပ်ကုန်၏။

[1] The manodvārāvajjana, Class 17 in Part I., § 4. This class receives the name of voṭṭhabbana, when it takes part in a presentative cognition, and *determines* the sense-impression (already investigated) for apperception.

[2] Namely, 21, 12, 4, and 18=55.
[3] Phala, not vipāka.
[4] *Dhs.*, § 498.

http://www.dhammadownload.com

[Now a class of consciousness may perform one or more functions:]

(i.) [What is ordinarily called] 'investigation-consciousness accompanied by hedonic indifference' may perform five functions—*i.e.*, it may be active at rebirth,[5] during the life-continuum, at re-decease, in retention and in investigation itself.

(ii.) The Eight main resultants may perform four functions—*i.e.*, they may be active at rebirth, during the life-continuum, at re-decease, and in retention.

(iii.) The Nine resultant sublime classes may perform three functions—*i.e.*, they may be active at rebirth, during the life-continuum, and at re-decease.

(iv.) [What is called] 'investigation-consciousness accompanied by joy' may perform two functions—*i.e.*, it may be active both in investigation and in retention;

and again

determining consciousness may be active in determining and by way of 'turning to' impressions.

(v.) All the remaining kinds of consciousness can perform only a single function. They are the [fifty-five] apperceptions, the triple element of apprehension,[1] and the twice five kinds of sense-cognition, each cognition functioning simply, as it comes to pass.

§ 7. *Mnemonic.*

If thoughts uprising 'neath aspect of function be divided,—
Rebirth, life-process, and the rest,—fourteen we find provided.
Or ten,[2] if 'sense, in rank, to count as one' shall be decided.

၂၈။ တေသု ပန ဒ္ဝေ ဥပေက္ခာ သဟဂတာ သန္တီရဏ
စိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ တဒါရမ္မဏ
သန္တီရဏ ဝသေန ပဉ္စကိစ္စာနိ နာမ။

၂၈။ ထိုတဒါရုံစိတ် ၁၁-ပါး တို့တွင် ဥပေက္ခာသဟဂတ်သန္တီရဏစိတ်တို့
သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စ၊ တဒါရုံကိစ္စ၊ သန္တီရဏ
ကိစ္စအားဖြင့် ငါးကိစ္စတပ်ကုန်၏။

၂၉။ မဟာဝိပါကာနိ အဋ္ဌ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ
တဒါရမ္မဏ ဝသေန စတုကိစ္စာနိ နာမ။

၂၉။ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခုတို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စ၊
တဒါရုံကိစ္စအားဖြင့် လေးကိစ္စ တပ်ပေ၏။

၃၀။ မဟဂ္ဂတ ဝိပါကာနိ နဝ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ
ဝသေန တိကိစ္စာနိ နာမ။

၃၀။ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် ၉-ပါးတို့သည် ပဋိသန္ဓေ၊ဘဝင်၊ စုတိအား
သုံးကိစ္စ တပ်ကုန်၏။

၃၁။ သောမနဿ သန္တီရဏံ သန္တီရဏ တဒါရမ္မဏ
ဝသေန ဒုကိစ္စံ။

၃၁။ သောမနဿသန္တီရဏစိတ်သည် သန္တီရဏကိစ္စ၊ တဒါရုံကိစ္စအားဖြင့်
နှစ်ကိစ္စ တပ်၏။

၃၂။ တထာ ဝေါဋ္ဌပ္ပနံ ဝေါဋ္ဌပ္ပနာ-ဝဇ္ဇန ဝသေန။

၃၂။ ဝုဋ္ဌေစိတ်သည် ဝုဋ္ဌေဂကိစ္စ၊အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ အားဖြင့် နှစ်ကိစ္စ
တပ်၏။

၃၃။ သေသာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ဧဝန မနော
ဓာတုတ္တိက ဒ္ဝိပဉ္စ ဝိညာဏာနိ ယထာသမ္ဘဝ
မေကကိစ္စာနိ-တိ။

၃၃။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံသော ဧဝ ၅၅-ခု၊မနော
ဓာတ် ၃-ခု၊ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀-တို့သည် ဖြစ်သင့်သည့်အားလျော်စွာ
တစ်ကိစ္စစီသာ တပ်ကုန်၏။

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၄။ ပဋိသန္ဓာ-ဒယော နာမ၊
ကိစ္စဘေဒေန စုဒ္ဒသ၊
ဒသဓာ ဌာနဘေဒေန၊
စိတ္တု-ပ္ပါဒါ ပကာသိတာ။

၃၄။ ပဋိသန္ဓေကိစ္စစသည်တပ်ကုန်သော စိတ်တို့ကို ကိစ္စအားဖြင့် ၁၄-ပါး၊
ဌာနအားဖြင့် ၁၀-ပါး ဟူ၍ ပြအပ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

[As functional,[3] each class of thought has various work to do :—]

Single, double, triple function, fourfold, fivefold, too.
Eight and sixty single, double *two*, and triple *nine*.
Quadruple *eight*, quintuple *two* :—the functions thus assign.

၃၅။ အဌသဋ္ဌိ တိထာ ဒွေ စ၊
နဝါဒ္ဓ ဒွေ ယထာက္ကမံ၊
ဧကာဒ္ဒိဟီနဝီသတ္တု ပဉ္စဓာ သဗ္ဗတ္ထ။
ကိစ္စ ပဉ္စဓာ နိယုဇ္ဇရေ။

၃၅။ တစ်ကိစ္စ တစ်ဌာနတည်သောစိတ် ၆၀-ပါး
နှစ်ကိစ္စ နှစ်ဌာနတည်သောစိတ် ၂-ပါး
သုံးကိစ္စ သုံးဌာနတည်သောစိတ် ၉-ပါး
လေးကိစ္စ လေးဌာနတည်သောစိတ် ၈-ပါး
ငါးကိစ္စ ငါးဌာနတည်သောစိတ် ၂-ပါး
ဟူ၍ အစိအစဉ်တကျ ညွှန်ပြုရာ၏။

[3] The Commentaries, in discussing the latter of the two summaries in § 6, use the term kiccavantāni, functionaries or functionals, to denote cittāni considered as functioning, or having kicca.

http://www.dhammadownload.com

§ 8. *Of Doors (or Organs).*

ဒွါရသင်္ဂဟော

ဆ ဒွါရာနိ

ဒွါရသင်္ဂဟ

(ဒွါရ ၆-ပါး)

In the summary of doors, 'door' is the name given to six organs, to wit, eye-door, ear-door, nose-door, tongue-door, body-door, and mind-door.

၃၆။ ဒွါရ သင်္ဂဟေ ဒွါရာနိ နာမ စက္ခုဒွါရံ, သောတဒွါရံ,ဃာနဒွါရံ, ဇိဝှါဒွါရံ, ကာယဒွါရံ, မနောဒွါရဉ္စေ·တိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

၃၆။ ဒွါရသင်္ဂဟဌ် ဒွါရ(တံခါး)တို့သည်–

စက္ခုဒွါရ,သောတဒွါရ,ဃာနဒွါရ,ဇိဝှါဒွါရ,ကာယဒွါရ,မနောဒွါရ ဤသို့လျှင် ခြောက်ပါးအပြား ရှိကုန်၏။

ဒွါရေသုစိတ္တပ္ပဝတ္တိ

ထိုဒွါရခြောက်ပါးတို့တွင်–

Here the eye is just the eye-door; and so for the ear-door and the next three. But the life-continuum itself may be described as the mind-door.[1]

၃၇။ တတ္ထ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ၊ တထာ သောတာဒယော သောတဒွါရာ·ဒီနိ၊ မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂ·န္တိ ပဝုစ္စတိ။

၃၇။ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဒွါရမည်၏။

ထိုနည်းတူ သောတပသာဒစသည်တို့သည် သောတဒွါရ စသည်မည်ကုန်၏။

အထူးကား ဘဝင်စိတ်ကို မနောဒွါရဟု ဆိုအပ်၏။

Of these organs, through the first, the door of sight, forty-six classes of consciousness take their rise, according to fitness [in subject and object],[2] to wit:

(*a*) five-door cognition;
(*b*) visual cognition;
(*c*) reception;
(*d*) investigating;
(*e*) determining;
(*f*) Kāmaloka apperception;
(*g*) retention.[3]

၃၈။ တတ္ထ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန စက္ခုဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌပ္ပန ကာမာဝစရ ဇဝန တဒါရမ္မဏ ဝသေန ဆစတ္တာလီသ စိတ္တာနိ စက္ခုဒွါရေ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

၃၈။ ထိုဒွါရခြောက်ပါးတို့တွင် စက္ခုဒွါရ၌–

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေး၊ သန္တီရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌေး၊ ကာမဇောတခုယုတ်သုံးဆယ် (၂၉)ပါး၊ တဒါရုံ ၁၁-ပါး။ အားဖြင့် ၄၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် ထိုက်သလိုဖြစ်ကြကုန်၏။

[1] How and why bhavanga came to be regarded as mind-door, see Introd. Essay, p. 10.

[2] The Ceylon Commentary (Abhidhammattha-Vibhāvanī) explains this yathārahaṃ as follows: 'According as the object is agreeable or not; as that object is properly attended to or not; and as the percipient is an Arahant or not, etc. Ledi Sadaw explains the same by 'According to the object, the plane of existence, the subject, attention,' etc.

[3] Annotators make up the 46 thus:—(*a*), 1; (*b*), 2; (*c*), 2; (*d*), 3; (*e*), 1; (*f*), 29; and (*g*), 8.

http://www.dhammadownload.com

So for the next four 'doors.'
And when all are reckoned, there are fifty-four kinds of Kamaloka consciousness which take their rise through the five 'doors.'

၃၉။ တထာ ပဉ္စဒ္ဝါရာဝဇ္ဇန သောတဝိညာဏာ·ဒိဝသေန သောဒသဒ္ဝါရာ·ဒိသုပိ ဆစတ္တာလီသေဝ ဘဝင်္ဂိ·တိ သဗ္ဗထာပိ ပဉ္စဒ္ဝါရေ စကုပညာသ စိတ္တာနိ ကာမာဝစရာနေ·ဝ။

၃၉။ ထိုနည်းတူ သောတဒွါရစသည်တို့၌ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေး၊ စသည်ဖြင့် စိတ်တို့သည် ၄၆-ပါးစီ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင် အချင်းချင်းသိမ်း ပဉ္စဒွါရ၌ ကာမစိတ် ၅၄-ပါးတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။

But, by way of the mind-door, sixty-seven kinds of consciousness come to pass, to wit, mind-door consciousness,[4] the fifty-five kinds of apperception, and retention.

၄၀။ မနောဒွါရေ ပန မနောဒွါရာဝဇ္ဇန ပဉ္စပညာသ ဇဝန တဒါရမ္မဏ ဝသေန သတ္တသဋ္ဌိ စိတ္တာနိ ဘဝန္တိ။

၄၀။ မနောဒွါရ၌ကား မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇောစိတ် ၅၅-ပါး၊ တဒါရုံစိတ် ၁၁-ပါး အားဖြင့် (၆၇)ပါးသောစိတ်တို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။

There are nineteen kinds of consciousness, which are free, in functioning, from any 'door';[5] those, namely, which are active at rebirth, during the life-continuum, and at re-decease.

၄၁။ ဧကူ·နဝီသတိ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ ဝသေန ဒွါရုဝိမုတ္တာနိ။

၄၁။ တခုယုတ် နှစ်ဆယ် = (၁၉)ပါးသော စိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စ တပ်ခိုက်တွင် ဒွါရအားလုံးမှ အလွတ် (ဒွါရဝိမုတ်) ဖြစ်ကုန်၏။

[4] Manodvārāvajjana = Class 17, Part I., § 4.
[5] Lit., 'door-freed.' See Introd. Essay, pp. 9, 25.

စကိုန် ၃၆.၄၁

ဒွါရသင်္ဂဟ

၃၆	ဒွါရ ၆ ပါး		စိတ်								ပေါင်း		
က	(စက္ခုပသာဒ) = စက္ခုဒွါရ	ပဉ္စဒွါရ၌	ပ	စက်ဒွေး	ဥပ္ပန်း ၂	တိဉ	ဝု	ကာမဇော ၂၉	တဒါရုံကိုစွဲ မဟာဝိ·ဂ	၄၆	၅၄	၃၆
ခ	(သောတပသာဒ) = သောတဒွါရ		″	သောဒွေး	″	″	″	″	″	၄၆		
	(ဃာနပသာဒ) = ဃာနဒွါရ		″	ဃာဒွေး	″	″	″	″	″	၄၆		
	(ဇိဝှါပသာဒ) = ဇိဝှါဒွါရ		″	ဇိဒွေး	″	″	″	″	″	၄၆		
	(ကာယပသာဒ) = ကာယဒွါရ		″	ကာဒွေး	″	″	″	″	″	၄၆		
ဂ	(ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ ၁၉) = မနောဒွါရ	မနောဒွါရ					မ	ဇော ၅၅	တဒါရုံ ၁၁	၆၇		၄၀
	၄၁											

Of those, on the other hand [which take their rise through doors], thirty-six kinds of consciousness come to pass through one door, according as there is mutual fitness, to wit, the [twice] five classes of sense-consciousness, sublime, and transcendental[1] apperceptions.

၄၂။ တေသု ပန ပဉ္စဝိညာဏာနိ ဧစဝ မဟဂ္ဂတ လောကုတ္တရ ဇဝနာနိ စေ·ဝ် ဆတ္တိံသ ယထာရဟ·မေက ဒွါရိက စိတ္တာနိ နာမ။

၄၂။ ပေါင်းချုံး၍ ဖော်ပြရသည်ရှိသော် သက်ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့တွင် ပဉ္စဝိညာဉ်စိတ်တို့နှင့် မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာဇော အားဖြင့် ၃၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် ထိုက်သင့်သလို တစ်ဒွါရ၌သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

The triple element of apprehension comes to pass through [any one of] five doors.

Investigation accompanied by pleasure, determining consciousness and Kamaloka apperceptions are cognitions happening through six doors.[1]

Investigation, which is accompanied by hedonic indifference, and the main resultant classes of consciousness happen either by way of the six doors, or are independent of any door.[2]

Resultant sublime cognitions are always independent of any door.

§ 9. *Mnemonic.*

Thoughts that arise through *one* sense-door are thirty-six in kind;
Three classes through *five* doors; through *six* doors thirty-one we find.
Ten kinds arise now through *six* doors, now *without* doors of sense,
And nine are *wholly free* from doors:—five heads of difference.

[1] See Part I., § 12.

[2] According to the Commentators, the former is the case in our investigation and retaining; the latter, at rebirth, during unconscious life, and at re-decease. See p. 118, and p. 116, n. 5.

၄၃။ မနောဓာတုတ္တိကံ ပန ပဉ္စဒ္ဝါရိကံ။

၄၄။ သုခသန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌပ္ပန ကာမာဝစရ ဇဝနာန
ဆဒ္ဝါရိက စိတ္တာနိ။

၄၅။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သန္တီရဏ မဟာဝိပါကာနိ
ဆဒ္ဝါရိကာနိ စေဝ ဒွါရဝိမုတ္တာနိ စ။

၄၆။ မဟဂ္ဂတ ဝိပါကာနိ ဒွါရဝိမုတ္တာနေ·ဝါ·တိ။

(သင်္ဂဟ ဂါထာ)

၄၇။ ကေ ဒွါရိက စိတ္တာနိ၊
ပဉ္စ ဆဒ္ဝါရိကာနိ စ၊
ဆ ဒွါရိက ဝိမုတ္တာနိ၊
ဝိမုတ္တာနိ စ သဗ္ဗထာ။

၄၈။ ဆတ္တိံ သတိ တထာ တီဏိ၊
ကေတ္တိံ သ ယထာက္ကမံ၊
ဒသဓာ နဝဓာ စေ·တိ၊
ပဉ္စဓာ ပရိဒီပယေ။

၄၃။ မနောဓာတ်သုံးပါးသည် ငါးဒွါရ၌ ဖြစ်၏။

၄၄။ သုခသန္တီရဏစိတ်၊ ဥဒ္ဓေါစိတ်၊ ကာမာဝစရဇောစိတ်တို့သည်ခြောက်
ဒွါရလုံး၌ ဖြစ်ကုန်၏။

၄၅။ ဥပေက္ခာသဟဂတ်သန္တီရဏစိတ်နှင့် မဟာဝိပါက်စိတ်တို့သည် ရံခါ
ဒွါရခြောက်ပါး၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ ရံခါ ဒွါရခြောက်ပါးမှအလွတ် ဖြစ်
ကုန်၏။

၄၆။ မဟဂ္ဂတ်ဝိပါက်စိတ် (၉)ပါးတို့သည်ကား အမြဲတမ်း ဒွါရမှအလွတ်
(ဒွါရဝိမုတ်)တို့ ဖြစ်ကုန်၏။

၄၇။ ဒွါရဖြစ်စိတ် ဆတ္တိံသတိ ၃၆
ဒွါရဖြစ်စိတ် တီဏိ ၃
ဒွါရဖြစ်မဖြစ်စိတ် ဒသဓာ ၁၀
ရံခါဒွါရဖြစ်၊ရံခါလွတ် နဝဓာ ၉
လုံး၀ ဒွါရမှလွတ် ပဉ္စဓာ ၅

-ဤကဲ့သို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ပြပေရာ၏။

စာဇိုးနှိ ၅၂-၄၈

	ဒွါရ			နိဗ္ဗာန်	စေတသိက်
၄၂	၅		၁၆	ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ + အပ္ပနာဇဝ ၆	၂၈
၄၃	၁		၃	မနောဓာတ် ၃	၁၁
၄၄	၆		၃၀	သောမနဿသန္တီရဏ ၁+မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊+ကာမစေ ၂၉	၅၂
၄၅	ဒွါရ	ရံခါ	၆၃	ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ၂+မဟာဝိပါက်စိတ် ၈	၇၃
၄၆	ဝိမုတ်	ခပ်သိမ်း	၉	မဟဂ္ဂတ်ဝိပါက် ၉	၂၁
	၄၅/၄၈				

http://www.dhammadownload.com

§ 10. *Of Object of Consciousness.*

အာရမ္မဏသင်္ဂဟော

ဆ အာရမ္မဏာနိ

အာရမ္မဏသင်္ဂဟ

(အာရုံ ၆-ပါး)

In the summary of objects, that which is called object is of six kinds, to wit, visible object, audible object, odorous object, sapid object, tangible object, and cognoscible object.

၄၉။ အာရမ္မဏ သင်္ဂဟေ အာရမ္မဏာနိ နာမ ရူပါရမ္မဏံ, သဒ္ဒါရမ္မဏံ, ဂန္ဓာရမ္မဏံ, ရသာရမ္မဏံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ, ဓမ္မာရမ္မဏန္တေ·တိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

၄၉။ အာရုံအားဖြင့် သိမ်းယူဖော်ပြရာဖြစ်သော အာရမ္မဏသင်္ဂဟ၌ အာရုံတို့သည်ကား–

ရူပါရုံ ဂန္ဓာရုံ သဒ္ဒါရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဓမ္မာရုံ ဟူ၍ ခြောက်ပါး အပြားရှိကုန်၏။

အာရမ္မဏဝသေန စိတ္တာဒိ ဝိဘဇနံ

(အာရုံဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း)

Here only visible form[3] is visible object; again, only sound is audible object, and so forth.

၅၀။ တတ္ထ ရူပ·မေဝ ရူပါရမ္မဏံ၊ တထာ သဒ္ဒါ·ဒယော သဒ္ဒါရမ္မဏာ·ဒိနိ။

၅၀။ ထိုအာရုံ ခြောက်ပါးတို့တွင် အဆင်းသည်ပင် ရူပါရုံမည်၏၊ ထိုနည်းတူ အသံစသည်တို့သည်လည်း သဒ္ဒါရုံစသည် မည်ကုန်၏။

But cognoscible object is classified under six groups, to wit, the sensitive [parts of] organs, subtle forms,[1] cognitions, mental concomitants, Nibbana, and name-and-notion.[2]

၅၁။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ပန ပသာဒ, သုခုမရူပ, စိတ္တ, စေတသိက, နိဗ္ဗာန, ပညတ္တိ ဝသေန ဆဓာ သင်္ဂယှတိ။

၅၁။ အထူးကား– ဓမ္မာရုံကို ပသာဒရူပ်၊ သုခုမရူပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်၊ပညတ်။ ဟူသော အမျိုးအစား ခြောက်မျိုးတို့ဖြင့် ပေါင်းယူအပ်ပေ၏။

Here, of all cognitions arising through the organ of sight, visible form only is the object, and such visible form as is *present*. Again, of all cognitions arising through the organs of hearing, smell, taste, and touch, the corresponding sense-objects only are the objects, and they are *present* objects.

၅၂။ တတ္ထ စက္ခုဒ္ဒါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ရူပမေဝ အာရမ္မဏံ၊ တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ တထာ သောတ ဒ္ဒါရိက စိတ္တာ·ဒိနမ္ပိ သဒ္ဒါ·ဒိနိ၊ တာနိ စ ပစ္စုပ္ပန္နာနိ ယေဝ။

၅၂။ ထိုအာရုံ ခြောက်ပါးတို့တွင် စက္ခုဒ္ဒါရ၌ ဖြစ်သောစိတ် ၄၆-ပါးလုံးတို့၏ အာရုံသည် ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံသာ ဖြစ်ပေသည်၊ ထိုနည်းတူ သောတဒ္ဒါရ စသည်တို့၌ ဖြစ်ကုန်သော စိတ်အားလုံးတို့၏ အာရုံ များသည်လည်း သဒ္ဒါရုံ စသည်တို့ချည်း ဖြစ်ကုန်၏။

But the object of mind-door cognitions is a sixfold *present*, or *past*, or *future* object, or one *out of time*, according to its capacities.

၅၃။ မနောဒ္ဒါရိက စိတ္တာနံ ပန ဆဗ္ဗိဓမ္ပိ ပစ္စုပ္ပန္န· မတီတံ အနာဂတံ ကာလဝိမုတ္တဉ္စ ယထာ ရဟ·မာရမ္မဏံ ဟောတိ။

၅၃။ အထူးကား–မနောဒ္ဒါရ၌ ဖြစ်သောစိတ် ၆၇-ပါးလုံးတို့တွင် အာရုံဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့သည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်, ကာလဝိမုတ် ဖြစ်ကုန်၏။

[3] Rūpa here seems to be confined to the vaṇṇāyatana, or sense of colour, the only strictly visible object (sanidassana-rūpaṇ), the form, the figure, the shape (saṇṭhāna) being *known* inferentially in one of the 'sequels' of sense-cognition described in the Introd. Essay, p. 32 *f.*

[1] 'Gross' and 'subtle' is one division of all rūpa, or non-mental 'forms' (*i.e.*, material qualities). The former comprises all sense-organs and sense-objects; the latter, the principles, or states, of the two sexes; the vital principle, the two media of communication (viññatti), space, certain properties of matter, and the nutritive principle in foods. See Manual, Part VII., § 8. *B. Psy.*, pp. 207 *ff.*, 172 *ff.*

[2] Paññatti includes nāma-paññatti (name or term), and attha-paññatti (notion, or idea, or concept). See Part VIII., §§ 14, 15, and Introd. Essay, p. 4 *f.*

http://www.dhammadownload.com

Further, the objects of those 'door-freed' classes of consciousness which are called rebirth, life-continuum, and re-decease cognitions, are also of six kinds according to circumstances. They have usually been grasped [as object] in the immediately preceding existence by way of the six doors;[3] they are objects of things either present or past, or they are concepts.[4] And they are [technically] known as 'karma,' 'sign of 'karma,' or 'sign of destiny.'[5]

[3] And that at the time of approaching death.

[4] Paññattibhūtāni vā. The attha-paññatti, 'the idea,' 'the notion,' or 'the concept,' is here intended. See below, Part VIII., § 14.

[5] Gati-nimittaṇ, lit., 'sign of going,' or of the 'objective' of one's going, *i.e.*, of one's destiny. See farther, Part V.—Ed.

၅၄။ ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ သင်္ခါတာနံ ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ယထာသမ္ဘဝံ ယေဘုယ္ယေန ဘဝ·န္တရေ ဆဒ္ဒါရဂ္ဂဟိတံ ပစ္စုပ္ပန္န·မတီတံ ပညတ္တိဘူတံ ဝါ ကမ္မ, ကမ္မနိမိတ္တ, ဂတိနိမိတ္တ သမ္မတံ အာရမ္မဏံ ဟောတိ။

၅၄။ ဒွါရဝိမုတ်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊ စုတိစိတ်တို့၏ အာရုံသည် များသောအားဖြင့် အခြားမဲ့လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝဟောင်း၌ ဆဒ္ဒါရိက မရဏာသန္နဇောသည် ယူပေးအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, ပညတ်, ဖြစ်၍၊ ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ် အပ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့တွင် ဖြစ်သင့်သော တပါးပါး ဖြစ်ပေ၏။

စာပိုဒ် ၄၉-၅၄	အာရမ္မဏ သင်္ဂဟ		
	အာရုံ၆ပါး	အဓိပ္ပါယ်	အာရုံဖြိုး
၅၀	ရူပါရုံ	စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင် ရသော အဆင်းဟူသမျှ ရူပါယတနသည် ရူပါရုံမည်၏	စက္ခုဒွါရိက စိတ် ၄၆ ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏	၅၂
	သဒ္ဒါရုံ	သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားရသော အသံဟူသမျှ သဒ္ဒါယတနသည် သဒ္ဒါရုံမည်၏	သောတဒွါရိကစိတ် ၄၆ ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏	
	ဂန္ဓာရုံ	ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် နမ်းရှုရသော အနံ့ဟူသမျှ ဂန္ဓာယတနသည် ဂန္ဓာရုံမည်၏	ဃာနဒွါရိကစိတ် ၄၆ ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏	
	ရသာရုံ	ဇိဝှာဝိညာဏ်ဖြင့် လျက်ရသော အရသာဟူသမျှ ရသာ ယတနသည် ရသာရုံမည်၏	ဇိဝှါဒွါရိကစိတ် ၄၆ ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် ရသာရုံကို အာရုံပြု၏	
	ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိရသောအကြမ်း အနုစသော အဆုဝတ္ထုဟူသမျှ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမည်၏	ကာယဒွါရိက စိတ် ၄၆ ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏	
၅၁	ဓမ္မာရုံ	မနောဝိညာဏ်ဖြင့်သာ သိရသော ပသာဒရုပ် ၅ ခု, သုခုမရုပ် ၁၆ ခု, စိတ် ၀၉, စေတသိက် ၅၂, နိဗ္ဗာန်, ပညတ်သည် ဓမ္မာရုံမည်၏	မနောဒွါရိက စိတ် ၆၇ ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ် ၀၉, စေတသိက် ၅၂, ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်-ဤအာရုံ၆ ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ထိုက်သည့် အား လျော် စွာ အာရုံပြု၏	၅၃
	၄၉		ဒွါရဝိမုတ်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ စိတ်များသည် ထိုက်သင့်သည့် အားလျော်စွာ ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။	၅၄

http://www.dhammadownload.com

Of those [classes of consciousness, which have this or that object], visual cognition has visible form only as its object; similarly in the case of the other four [special] senses.

၁၅။ တေသု စက္ခုဝိညာဏာ·ဒီနိ ယထာက္ကမံ ရူပါ·ဒိ ကေ·ကာ·ရမ္မဏာနေ·ဝ။

၁၅။ ထိုစိတ်တို့တွင် စက္ခုဝိညာဉ်စသော စိတ်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း ရူပါရုံ စသည့်အာရုံ တပါးစီသာ ရှိကုန်၏။ (စက္ခုဝိညာဉ်၏ အာရုံကား ရူပါရုံ၊ သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံကား သဒ္ဒါရုံ-စသည် တွဲယူပါ)။

But the objects of the triple element of apprehension[1] are fivefold, being the five sense-objects.

၁၆။ မနောဓာတုတ္တိကံ ပန ရူပါ·ဒိ ပဉ္စာ·ရမ္မဏံ။

၁၆။ မနောဓာတ် သုံးပါးသည်ကား– ရူပါရုံ စသည့် အာရုံငါးပါးလုံးကို ပင် အာရုံပြုပေ၏။

The remaining kinds of Kāmaloka resultant consciousness, as well as æsthetic pleasure, have in all cases only Kāmaloka objects.

၁၇။ သေသာနိ ကာမာဝစရ ဝိပါကာနိ ဟသန စိတ္တဉ္စေ·တိ သဗ္ဗထာပိ ကာမာဝစရာ·ရမ္မဏာ နေ·ဝ။

၁၇။ ကြွင်းသော ကာမဝိပါက်စိတ်မျှားနှင့် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်သည် အချင်း ခပ်သိမ်း ကာမတရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

Immoral consciousness, as well as such Kāmaloka apperceptions as are 'disconnected from knowledge,'[2] may have all kinds of objects except transcendental objects.[3]

၁၈။ အကုသလာနိ စေဝ ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တ ကာမာ ဝစရ ဇဝနာနိ စေ·တိ လောကုတ္တရ ဝဇ္ဇိတ သဗ္ဗာ·ရမ္မဏာနိ။

၁၈။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကာမာဝစရဇောစိတ် ၈-ပါး ဤ ၂၀-သော စိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာမှတပါး အာရုံလုံးကို အာရုံပြုပေ၏။

Those classes of Kāmaloka moral consciousness which are connected with knowledge, as well as those belonging to super-intellection,[4] which is reckoned as of fifth jhāna moral consciousness, may have all kinds of objects except the Path and the Fruit of Arahantship.

၁၉။ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ ကုသလာနိ စေဝ ပဉ္စမဇ္ဈာန သခ်ါတံ အဘိညာ ကုသ လဉ္စေ·တိ အရဟတ္တ မဂ္ဂ ဖလ ဝဇ္ဇိတ သဗ္ဗာ·ရမ္မဏာနိ။

၁၉။ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဇော ၄-ပါး၊ ပဉ္စမဈာန်ဟု ဆိုရသော အဘိညာဉ်ကုသိုလ်စိတ်၁-ပါး၊ပေါင်း စိတ် ၅-ပါးတို့သည် အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်မှတပါး၊ ကျန်သမျှအာရုံလုံးကို အာရုံပြုနိုင်ပေ၏။

Inoperative Kāmaloka consciousness, which is connected with knowledge, as well as inoperative super-intellection and determining cognition, may have all kinds of objects under any conditions.

၆၀။ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ ကိရိယာနိ စေဝ ကိရိယာ·ဘိညာ ဝေါဋ္ဌပ္ပနဉ္စေ·တိ သဗ္ဗထာပိ သဗ္ဗာ·ရမ္မဏာနိ။

၆၀။ ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရ ကြိယာဇောစိတ် ၄-ပါး၊ ကြိယာအဘိ-ညာဉ်စိတ် ၁-ပါး၊ ဝုဋ္ဌေခေါ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ၁-ပါး၊ပေါင်း ၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် အချင်းခပ်သိမ်း အလုံးစုံကို အာရုံပြုနိုင်ပေ၏။

[1] Manodhātuttikaṇ. See p. 108, n. 3, above.
[2] Part I., § 6.
[3] The Commentators number these as nine: The four 'Paths,' the four 'Fruits,' and Nibbana.
[4] Abhiññākusalaṇ. See Part IX., end of § 4, and Introd. Essay, p. 62 *f.* Appendix: Abhiññā.

http://www.dhammadownload.com

In purely Arūpaloka consciousness the second and the fourth class have only 'sublime' objects.[5]

All the remaining kinds of 'sublime' consciousness have objects which are concepts.[6]

၆၁။ အာရုပ္ပေသု ဒုတိယ စတုတ္ထာနိ မဟဂ္ဂတာ-
ရမ္မဏာနိ။

၆၂။ သေသာနိ မဟဂ္ဂတ စိတ္တာနိ သမ္ဘာနိပိ
ပညတ္တာ-ရမ္မဏာနိ။

၆၁။ အရူပစိတ်တို့တွင် ဒုတိယ၊ စတုတ္ထစိတ် တို့သည် မဟဂ္ဂတ်
တရားကိုသာ အာရုံပြုကြကုန်၏။

၆၂။ ကြွင်းသောမဟဂ္ဂတ်စိတ် တို့သည် ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြုကုန်၏။

[5] *I.e.*, the first and the third Āruppas (Arūpaloka jhāna's) respectively.

[6] Paññattālambanānì. Atthapaññatti is here intended. All the five stages of jhāna, in the fifteen classes of Rūpa-consciousness, are induced by the paṭibhāga-nimitta or the transformed after-image (*i.e.*, the image *conceptualized*) of one or other of the ten kasiṇa-circles, or by the after-image arising in the breathing exercise. But the after-image of any one of the ten asubhas (impurities, Part IX., § 2), or of the living body, is capable of inducing the first stage only of jhāna. The first four stages of jhāna, induced by the exercise of amity (or love), pity, and appreciation, are worked on the *concept* 'mankind'; but the fifth stage, induced by the exercise of 'equanimity,' is also concerned with the *concept*, not as an object of love, pity, or appreciation, but as an object of relative indifference. The first exercise in the Arūpa-jhāna is on the *concept* 'space'; the third Arūpa-jhāna is exercised on the *concept* 'nothingness.' Thus the fifteen Rūpa- and the six Arūpa-jhāna's, twenty-one in all, work by *concepts*.

Transcendental consciousness has Nibbana as its object.

၆၃။ လောကုတ္တရ စိတ္တာနိ နိဗ္ဗာနာ-ရမ္မဏာနိ-တိ။

၆၃။ လောကုတ္တရာစိတ်ရှစ်ပါးတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုကြကုန်၏။
-ဤကား အာရုံအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူဖော်ပြ
ချက်တည်း။

§ 11. *Mnemonic.*

To different kinds of consciousness seven kinds of objects fix:—

Lower objects to twenty-five; exalted thoughts to six.
Notion, concept,[1] to twenty-one; to eight, Nibbana's field,

[1] Vohāre, a synonym for paññatti in *Dhs.*, § 1308. See previous n.—Ed.

(သင်္ဂဟ ဂါထာ)

၆၄။ ပဉ္စဝီသ ပရိတ္တမ္ပိ၊
ဆ စိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ၊
ကေဝိသတိ ဝေါဟာရေ၊
အဋ္ဌ နိဗ္ဗာန ဂေါစရေ။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်
ကေန်အာရုံပြု

-၂၅-ပါးသော စိတ်တို့သည် ကာမအာရုံ၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။
-၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂတ်အာရုံ၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။
-၂၁-ပါးသော စိတ်တို့သည် ပညတ်အာရုံ၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။
-၈-ပါးသော စိတ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၅၅-၅၇.၆၁.၆၄ စိတ်တို့၏အာရုံဖြုံပုံကိုပြခြင်း

		အာရုံဖွဲ့ပုံက	အာရုံ	၆၄
၅၅	၂၅	စက်ဒွေ/(ပ)ကာဒွေ	ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ/(ပ) ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	ကာမ
၅၆		မနောဓာတ် ၃	ပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံ	
၅၇		သန္တီရဏစိတ်၃၊မဟာဝိဂ၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်-ဤ၁၂ပါး	ပဉ်း၊ တိတိ၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော ကာမစိတ် ၅၄၊ စေ၅၂၊ ရူပ် ၂၈-ဤကာမအာရုံ ၆ ပါးတို့တွင် တပါးပါး	
၆၁	၆	စိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်	ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်တရား	မဟဂ္ဂုတ်
		စိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက်	ရှေးဘဝအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်တည်းဟူသောအတိတ်ဖြစ်သောမဟဂ္ဂုတ်တရား	
		စိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာ	ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ဘူးသော အာကာကြိယာနှင့် ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာကုသိုလ်တည်းဟူသော မဟဂ္ဂုတ်တရား	
		နေဝ ကု၊ ဝိ၊ ကြိ	ဝိညာနည်းတူဆို (အာကာအစား အာကိ ဟုဆို)	
၆၂	၂၁	ရူပါဝစရ ပဌမဈာန် စိတ် ၃ ခု	ကသိုဏ်းပညတ် ၁၀ ပါး၊ အသုဘပညတ် ၁၀ ပါး၊ ကာယဂတာသတိ၏အာရုံဖြစ်သော ဆံပင်အစရှိသောကာယကောဋ္ဌာသပညတ်၊ အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက်ပညတ်၊ မေတ္တာ၏အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော သုခီတ ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်၊ကရုဏာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်၊ မုဒိတာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော သုခိတသတ္တဝါပညတ်- ဤ ၂၅ ပါးသော ပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါး	ပညတ်
		ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန် စိတ် ၃ ခု၊ တတိယဈာန် ၃ ခု၊စတုတ္ထဈာန်စိတ်၃ ခု	ကသိုဏ်းပညတ် ၁၀ ပါး၊ အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက်ပညတ်၊ မေတ္တာ၏အာရုံ (ပ)-ဤ ၁၄ ပါးသော ပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါး	
		ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန် စိတ် ၃ ခု	ကသိုဏ်းပညတ် ၁၀ ပါး၊ အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက်ပညတ်၊ ဥပေက္ခာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါပညတ် - ဤ ၁၂ ပါးသော ပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါး	
		အာကာသာနဉ္စာယတန စိတ် ၃ ခု	အာကာသကသိုဏ်းကြဉ်သော ကသိုဏ်း ၉ ပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုခွါ၍ ရအပ်သောကောင်းကင်ပညတ်	
		အာကိဉ္စညာယတန စိတ် ၃ ခု	အာကာသာနဉ္စာယတန ဈာန်၏ မရှိခြင်း တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်	
၆၃	၁	လောကုတ္တရာစိတ် ၈ ခု	နိဗ္ဗာန်	နိဗ္ဗာန်

စာပိုဒ် ၆၄-၆၅ ကောန် အနောကောန် အာရုံဖြစ်ပေါ်ပုံအကျယ်

အာရုံဖွဲ့ပုံက			အာရုံ																	
	စိတ်အမည်		ရူပ	ဝတ္ထုပါဒ်ရူပ	ဝတ္ထုဒသက	ဇီဝိတိန္ဒြေ	ဟဒယဒသက	ဘာဝဒသက	ဝတ္ထုဒသက	ဂန္ဓာယတန	ဇိဝှာယတန	ဝတ္ထုဒသက	ဒိဋ္ဌာယတန	သောတာယတန	ဃာနာယတန	ဇိဝှာယတန	ကာယာယတန	ဣတ္ထိဘာဝ၊ ပုရိသဘာဝ	ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ ကာယဝိညတ်	ဝဏ္ဏ၊ သဏ္ဌာန၊ ဓာတ်ရူပ ၁၈
ကောန်	ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်	၁၀	။				။		။				။		။					၁၈
	မနောဓာတ်	၃	။				။		။				။		။					၁
	ဥပေက္ခာသန္တီရဏ	၂	။												။			။		
	သောမနဿသန္တီရဏ ဟသိတုပ္ပါဒ်	၂	။												။					
	မဟာဝိပါက်	၈	။												။			။		
	ရူပဝစရာန်	၃			။							။				။				၂၅
	ရူပဒုတိယဈာန်	၃			။							။				။				၃၄
	ရူပတတိယဈာန်	၃			။							။				။				၁၂
	အာကာ	၃			။							။				။				၁
	ဝိညာ၊ နေဝ-ကု၊ ဝိ	၄		။			။		။				။	။	။					၁
	ဝိညာ၊ နေဝ-ကြိ	၂		။			။		။				။	။	။					၂
	အာကိ	၃			။							။				။				၁
	မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်	၉																	ကမ္မ	
	လောကုတ်	၈			။		။		။				။	။	။					၁
	ပေါင်း	=	၂၅	၆	၂၁	၈	၁၃	၁၄	၁၃	၆		၂၉	၁၃	၁၅	၁၉	၆	၂၆	၁၉		
အနောကောန်	အကုသ၂၊ ကုဝိပ် ၄-ကြိဝိပ် ၄	၂၀	။	။	။		။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။			
	ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်	၁၀													။	။				
	မနောဓာတ်	၃											။		။	။				
	တဒါရုံ၁၁ဟသိ	၁၂					။	။	။	။	။		။	။		။	။			
	မနောဓာ၊ ကုသ် ၄၊ ကြိသ် ၄၊ ဘိ ၂	၁၁	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။			
	ပေါင်း	=	၃၁	၃၁	၃၁	၁၁	၄၃	၄၃	၄၃	၄၃	၄၃	၃၁	၄၆	၄၃	၃၁	၅၆	၅၆			

http://www.dhammadownload.com

To twenty kinds those objects which *naught transcendental* yield.
Five kinds *all sorts of objects* have, *save Highest, Path, and Fruit;*
Of thoughts six classes, lastly, which *all sorts of objects* suit.

၆၅။ ဝိသာ-နုတ္တရ မုတ္တမှိ၊
အဂ္ဂမဂ္ဂ ဖလု-ဇ္ဈိတေ၊
ပဉ္စ သဗ္ဗတ္ထ ဆစ္ဂေ-တိ၊
သတ္တဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

အာရုံပြု သင်္ဂဟဂါထာ

ကန်အာရုံ = ပဉ္စဝိသ ပရိတ္တမှိ၊ ဆ စိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ။
ကေဝိသတိ ဝေါဟာရေ၊ အဋ္ဌနိဗ္ဗာန ဂေါစရေ။
အနေကန်အာရုံ = ဝိသာနုတ္တရ မုတ္တမှိ၊ အဂ္ဂမဂ္ဂ ဖလုဇ္ဈိတေ။
ပဉ္စ သဗ္ဗတ္ထ ဆစ္ဂေတိ၊ သတ္တဓာ တတ္ထသင်္ဂဟော။

စာပိုဒ် ၅၈-၆၀-၆၅

			အာရုံ	အာရုံ	၆၅
၅၈	အနေကန်	၂၀	အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ မဟာကုဝိပ် ၄၊ မဟာကြိုဝိပ် ၄- ဤ ၂၀ သော စိတ်	ပြန်၊ တိတ်၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော လောကီစိတ် ၈၁, စေ၅၂, ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော ပညတ်- ဤအာရုံ ၆ ပါးတို့ တွင် တပါးပါး	၉ ချက်
၅၉		၅	မဟာကုသမ္မ ၄၊ကုသိုလ် အဘိညာဏ်-ဤ ၅ ပါး သောစိတ်	ပြန်၊ တိတ်၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တ ဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ် ၈၁, စေ၅၂, ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ် သော နိဗ္ဗာန်ပညတ်-ဤအာရုံ ၆ ပါးတို့တွင် တပါးပါး	၂ ချင်း
၆၀		၆	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊မဟာ ကြိယာသမ္မ ၄၊ ကြိယာ အဘိညာဏ်-ဤ ၆ ပါး သောစိတ်	ပြန်၊ တိတ်၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉၊ စေ၅၂၊ ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ပညတ်-ဤအာရုံ ၆ ပါးတို့ တွင် တပါးပါး	အားလုံး

ပဉ္စဝိသ ပရိတ္တမှိ ဒွါရ

၆၄က ပဉ္စဝိသ အရကား။ ။ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃၊ သန္တီရဏ ၃၊ မဟာဝိပါက် ၈၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်တည်း။
ပရိတ္တမှိ အရကား။ ။ကာမစိတ် ၅၄၊စေတသိက် ၅၂၊ရုပ် ၂၈ ဟုဆိုအပ်သောကာမအာရုံ ၆ ပါးတည်း။

ဆ စိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ ဒွါရ

၆၄ခ၊ဃ ဆ စိတ္တာနိ အရကား။ ။ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် ၃ ခု၊ နေဝသညာ နာသညာယတနစိတ် ၃ ခုတည်း။
မဟဂ္ဂတေ အရကား။ ။အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်,ကြိယာ၊ အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်, ကြိယာဟုဆိုအပ်သော မဟဂ္ဂုတ်အာရုံတည်း။

အနေကန်အာရုံပြု

၆၅။ –၂၀-သော စိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာမှတပါး၊ အလုံးစုံသော အာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။

–၅-ပါးသော စိတ်တို့သည် အရဟတ္တမဂ်,ဖိုလ်မှတပါး၊ အလုံးစုံသော အာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။

–၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
ဤသို့လျှင် အာရမ္မဏသင်္ဂဟ၌ ခုနစ်ပါး အပြားအားဖြင့် ပေါင်းယူ ရေတွက်မှု ဖြစ်ပေ၏။

ကေဝိသတိ ဝေါဟာရေ ဒွါ

ကေဝိသတိ အရကား။ ။အဘိညာဏ်ဒွေးမှတပါး ရှုပစိတ် ၁၅ ခု၊ အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် ၃ ခု၊ အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃ ခုတည်း။
ဝေါဟာရေ အရကား။ ။၂၀ ပါးသော ပညတ်အာရုံတည်း။

အဋ္ဌနိဗ္ဗာန ဂေါစရေ ဒွါ

အဋ္ဌ အရကား။ ။လောကုတ္တရာစိတ် ၈ ခုတည်း။
နိဗ္ဗာနဂေါစရေ အရကား။ ။နိဗ္ဗာန်အာရုံတည်း။

ဝိသာနုတ္တရ မုတ္တမှိ ဒွါ

၆၅က ဝိသ အရကား။ ။အကုသိုလ်စိတ် ၁၂၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခု၊ မဟာကြိယာဉာဏ ဝိပ္ပယုတ် ၄ ခုတည်း။
အနုတ္တရ မုတ္တမှိအရကား။ ။လောကီစိတ် ၈၁၊ စေတသိက် ၅၂၊ ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော ပညတ်တည်း။

အဂ္ဂမဂ္ဂ ဖလုဇ္ဈိတေ ပဉ္စ ဒွါ

ပဉ္စ အရကား။ ။မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခု၊ ကုသိုလ်အဘိညာဏ်တည်း။
အဂ္ဂမဂ္ဂ ဖလုဇ္ဈိတေ အရကား။ ။အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သောစိတ် ၈၁၊ စေတသိက် ၅၂၊ ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ပညတ်တည်း။

သဗ္ဗတ္ထ ဆဒ္ဓေတိ ဒွါ

ဆ အရကား။ ။မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခု၊ ကြိယာအဘိညာဏ်တည်း၊
သဗ္ဗတ္ထ အရကား။ ။စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ ရုပ် ၂၈၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ပညတ်တည်း။

http://www.dhammadownload.com

§ 12. *Of Bases.*

In the summary of bases, what are called 'bases' are of six kinds, to wit, the bases: eye, ear, nose, tongue, body, and heart.

In the Kāmaloka all these obtain.

In the world of Rūpa there exists no basis of smell, taste, or touch.

In the world of Arūpa none of the bases exist.

Now, the five elements of sense-cognition proceed wholly and solely in dependence on the five sense-organs as their respective bases.

But the elements of mind[2]—that is to say, adverting,[3] and reception of the five-door impressions, proceed solely in dependence on the heart.[1]

[3] Manodhātu. Rendered before by 'the element of apprehension.' See p. 117, n. 1.
[3] Lit., 'turning to.' See p. 85, n. 3.

The element of mind-consciousness,[2] comprising investigation-cognitions, the main classes of resultant consciousness, the two 'aversive' kinds of consciousness, the consciousness of the first path, æsthetic pleasure and Rūpaloka consciousness, proceed in dependence on the heart.

[1] *Cf. B. Psy.*, lxxviii. *ff.* It is interesting to note that in this medieval work, there is as yet no indication of substituting a brain-vatthu for the heart. See, however, Appendix. Hadayavatthu. —Ed.
[2] Manoviññāṇa-dhātu, literally rendered so as to cover the seventy-six classes of consciousness named, which are capable of taking part in both presentative and representative cognition. In the Introd. Essay it is called 'element of comprehension,' to distinguish it from manodhātu, 'element of apprehension.'

ဝတ္ထုသင်္ဂဟော

ဆ ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသော

၆၆။ ဝတ္ထု သင်္ဂဟေ ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသေ နာမ စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ, ဟဒယ ဝတ္ထု စေ-တိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဝတ္ထုဝသေန ဘူမိစိတ္ထာနံ ဝိဘဇနံ

၆၇။ တာနိ ကာမလောကေ သဗ္ဗာနိပိ လဗ္ဘန္တိ။

၆၈။ ရူပလောကေ ပန ဃာနာ-ဒိတ္တယံ နတ္ထိ။

၆၉။ အရူပလောကေ ပန သဗ္ဗာနိပိ န သံဝိဇ္ဇန္တိ။

၇၀။ တတ္ထ ပဉ္စဝိညာဏ ဓာတုယော ယထာက္ကမံ ကေန္ဒေန ပဉ္စပသာဒ ဝတ္ထုနိ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။

၇၁။ ပဋိဒ္ဓါဟု-ဝဇ္ဇန သမ္ပဋိစ္ဆန သန်္ဓါတာ ပန မနောဓာတု စ ဟဒယံ နိဿိတာ ယေဝ ပဝတ္တန္တိ။

၇၂။ အဝသေသာ ပန မနောဝိညာဏ ဓာတု သန်္ဓါတာ စ သန်္ဓီဂဏ မဟာဝိပါက ပဋိဃ ဒ္ဝယ ပဌမ မဂ္ဂ ဟသန ရူပါဝစရ ဝသေန ဟဒယံ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ၊

ဝတ္ထု သင်္ဂဟ

(ဝတ္ထု ၆-ပါး)

၆၆။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ ဝတ္ထုတို့မှာ–စက္ခုဝတ္ထု၊ သောတဝတ္ထု၊ ဃာနဝတ္ထု၊ ဇိဝှါဝတ္ထု၊ ကာယဝတ္ထု၊ ဟဒယဝတ္ထုဟူ၍ ခြောက်ပါး အပြားရှိကုန်၏။

(ဝတ္ထုဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း)

၆၇။ ကာမဘုံ၌ ထိုဝတ္ထုရုပ်အားလုံး ရအပ်ကုန်၏။

၆၈။ ရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ကား ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ ဝတ္ထုရုပ်သုံးမျိုး မရှိပေ။

၆၉။ အရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ကား ဝတ္ထုရုပ်အားလုံး မရှိကုန်။

၇၀။ ထိုဝတ္ထုခြောက်မျိုးတို့တွင် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း၊ ပသာဒဝတ္ထုရုပ်ငါးမျိုးတို့ကို ကေန်မှီ၍ အမှီပြု၍သာ ဖြစ်ကုန်၏။
(စက္ခုဝိညာဏဓာတ်သည်စက္ခုဝတ္ထုကိုမှီ၏၊သောတစသည်နည်းတူ)။

၇၁။ ပဋိဒ္ဓါဟုဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိဉ်းဒွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်သုံးခု တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍သာ ဖြစ်ကုန်၏။

၇၂။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ ကြွင်းကျန်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော

သန်္ဓီဂဏစိတ်	၃-ခု	သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်	၁-ခု
မဟာဝိပါက်စိတ်	၈-ခု	ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်	၁-ခု
ဒေါသမူစိတ်	၂-ခု	ရူပါဝစရစိတ်	၁၅-ခု

စုစုပေါင်းစိတ်(၃၀)တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

But all other classes of consciousness, when they are moral or immoral, inoperative or transcendental, are either dependent on, or independent of, the heart-basis;

၇၃။ အဝသေသာ ကုသလာ·ကုသလ ကိရိယာ·
နုတ္တရဝသေန ပန နိဿာယ ဝါ အနိဿာယ
ဝါ။

၇၃။ ကြင်းသော ကုသိုလ်စိတ် ၁၅-ပါး အကုသိုလ်စိတ် ၁၀-ပါး
ကြိယာစိတ် ၁၃-ပါး ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး
၇စုပေါင်း ၄၂-ပါးသော စိတ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ဖြစ်စေ၊
မမှီမူ၍ဖြစ်စေ ဖြစ်ကုန်၏။

when they are Arūpaloka resultants, they are independent of the heart-basis.

၇၄။ အာရုပ္ပ ဝိပါက ဝသေန ဟဒယံ အနိဿာ
ယေဝါ·တိ။

၇၄။ အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ပါးတို့သည် ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲသာလျှင် ဖြစ်
ကုန်၏။

ဤကား ဝတ္ထုအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကိုပေါင်းယူဖော်ပြခြင်းတည်း။

§ 13. *Mnemonic.*

ဆင်ဟဂါထာယော

In Kāmaloka seven[3] kinds of thought dependent see
On bases six; in Rūpaloka, four, on bases three.
But in Arūpaloka, one, mind-element,[4] upsprings
Baseless, alone.

၇၅။ ဆဝတ္ထုံ နိဿိတာ ကာမေ၊
သတ္တ ရူပေ စတုဿ်ဓာ၊
တိဝတ္ထုံ နိဿိတာ·ရူပေ၊
မာတော့·ကာ·နိဿိတာ မတာ။

၇၅။ ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်စသော ဝိညာဏဓာတ်ခုနစ်ပါး
တို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါးကိုမှီ၍ ဖြစ်ကုန်၏။
အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပ ၁၅ ဘုံ၌ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊
သောတဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဤ
ဓာတ် ၄-ပါးသည် စက္ခု၊ သောတ၊ ဟဒယ ဝတ္ထုသုံးပါးကိုမှီ၍ဖြစ်
ကုန်၏။
အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောမနောဝိညာဏဓာတ် တစ်ပါးကား မည်သည့်
ဝတ္ထုရုပ်ကိုမျှ မမှီပဲဖြစ်၏။

[3] *I.e.*, 5 pañcaviññāna-dhātu's + 1 manodhātu + 1 manoviññāṇadhātu = 7. See Part VII., end of § 8.
[4] Dhātvekā = dhātu + ekā. Manoviññāṇadhātu, but not manodhātu, is here intended.

Forty-three kinds need base to come to birth.
Forty-two kinds now rise on base, now baseless issue forth.
Resultants in Arūpaloka thoughts are baseless things.

၇၆။ တေစတ္တာလီသ နိဿာယ၊
ဒ္ဝေစတ္တာလီသ ဇာယရေ၊
နိဿာယ စ အနိဿာယ၊
ပါကာ·ရူပွါ အနိဿိတာ။

၇၆။ စိတ် ၄၃-ပါးကား မှီ၍သာဖြစ်၏။ စိတ် ၄၂-ပါးတို့ကား (ပဋ္ဌဝေါ-
ကာရဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်)မှီ၍၊ (စတုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်ခိုက်) မမှီမူ၍ဖြစ်
ကုန်၏။ အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ခုတို့သည် မမှီပဲသာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

စာမိုဒ် ၆၆-၇၆

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

ကာမ ၁၁ ဘုံ၌	စက္ခု ဝတ္ထု	သောတ ဝတ္ထု	ဃာန ဝတ္ထု	ဇိဝှါ ဝတ္ထု	ကာယ ဝတ္ထု	ဟဒယဝတ္ထု		
အသညသတ်ကြဉ် ရူပ ၁၅ ဘုံ၌	။	။				။		
အရူပ ၄ ဘုံ၌								
	အမြဲမှီ					အမြဲမှီ	ရံခါမှီ	အမြဲမမှီ
အကုသိုလ်စိတ် ၁၂						ဒေါသမူဒွေး	လောဘမူ ဂ မောဟမူဒွေး	
အဟိတ်စိတ် ၁၈	စက်ဒွေ	သောဒွေ	ဃာဒွေ	ဇိဒွေ	ကာဒွေ	မနောဓာတ် ၃ သန္တီရဏ ၃ ဟသိတုပ္ပါဒ်	မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်	
ကာမသောဘာဏ ၂၄						မဟာဝိ ဂ	မဟာကု ဂ မဟာကြိ ဂ	
ရူပစိတ် ၁၅						ရူပစိတ် ၁၅		
အရူပစိတ် ၁၂							အရူပကု ၄ အရူပကြိ ၄	အရူပ ဝိပါက် ၄
လောကုတ္တရာ ၈						သောမဂ်ကြဉ် မဂ်	သောမဂ်ကြဉ် လောကုတ် ၇	
	၂	၂	၂	၂	၂	၃၃	ရံခါ ၄၂	အမြဲမမှီ ၄
	ဝတ္ထုရုပ်ကို အမြဲမှီသော စိတ်ပေါင်း = ၄၃							

ပကိဏ္ဏကပရိစ္ဆေဒနိဂမန်

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ ပကိဏ္ဏက သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ တတိယော
ပရိစ္ဆေဒေါ။

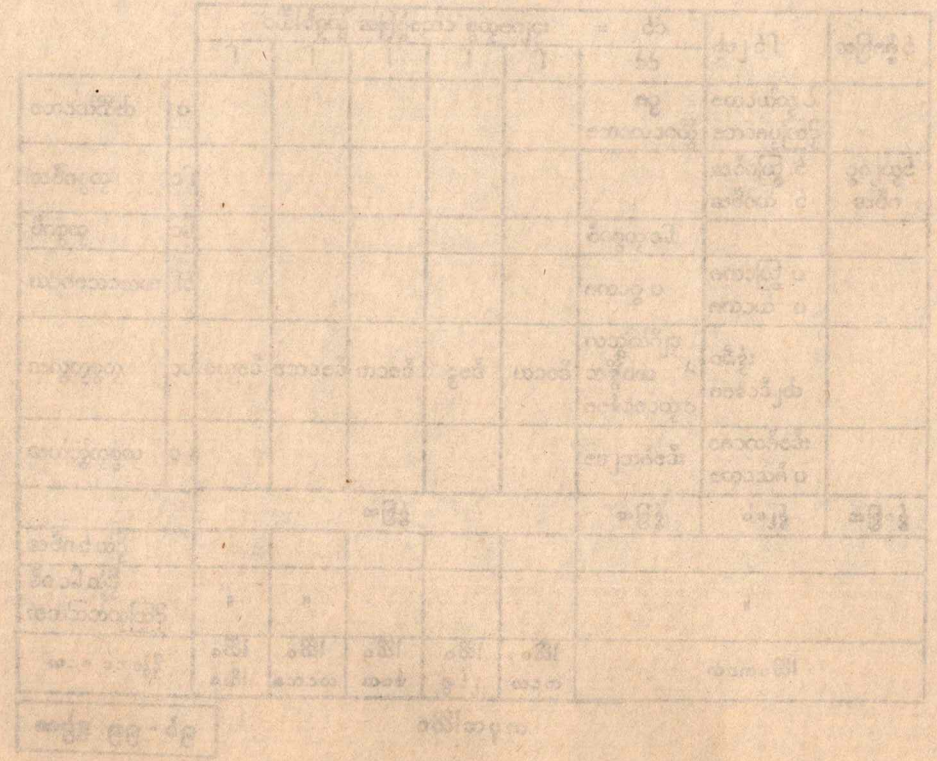
ပကိဏ်းဝိုင်း ပြီး၏။

(ပကိဏ်းဝိုင်း နိဂုံး)

သင်္ဂြိဟ်ကျမ်း၌ တတိယမြောက် ပကိဏ်းဝိုင်း ပြီး၏။

Thus ends the Third Part, in the Compendium of Philosophy, entitled the Chapter on the Compendium of Particular (Concomitants of Consciousness).

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PART IV

Compendium of the Process of Cognition

§ 2. The 'Sixfold Six' involved in Process.
§ 3. Duration and Intensity of Sense-Impressions.
§ 5. Mind-door Procedure.
§ 7. Ecstasy in Apperception.
§ 9. Retention.
§ 11. Duration in Apperception.
§ 13. Kinds of Apperceiving Individuals.
§ 15. Consciousness and Grades of Existence.

မာတိကာ

		စာမျက်နှာ
၄။ ဝီထိပိုင်း မြန်မာပြန်	....	၄ - ၁
ဝိညာဉ် ၆-ပါး	....	၄ - ၂
ဒွါရဝိထိ ၆-ပါး	....	၄ - ၂
ဝိညာဏဝိထိ ၆-ပါး	....	၄ - ၂
ဝိသယပွဝတ္တိ ၆-ပါး	....	၄ - ၃
စိတ်သက်	....	၄ - ၃
ရုပ်သက်	....	၄ - ၄
အတိမဟန္တာဝဋ္ဌဝိထိ	....	၄ - ၄
မဟန္တာဝဋ္ဌဝိထိ(စသည်)	....	၄ - ၆
ကာမ-မနောဒွါရန္ဒစ်ဝိထိ	....	၄ - ၈
အပွနာမနောဒွါရဝိထိ	....	၄ - ၉
တဒါဝဋ္ဌစိတ်တို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဖော်ပြခြင်း	....	၄ - ၁၂
ဇောတို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဖော်ပြခြင်း	....	၄ - ၁၅
ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ ဖော်ပြခြင်း	....	၄ - ၁၉
ဘုံစိတ်ရ ဖော်ပြခြင်း	....	၄ - ၂၁
အကျဉ်းချုပ်	....	၄ - ၂၃

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER IV

VITHI - SANGAHA VIBHAGO

Sānusandhikā Patiññā

1 *Cittuppādānamicc'evaṁ katvā saṅgahaṁ uttaraṁ*
Bhūmi-puggalabhedena pubbāparaniyāmitaṁ
Pavattisaṅgahaṁ nāma paṭisandhippavattiyaṁ
Pavakkhāma samāsena yathāsambhavato kathaṁ.

Cha Chakka Mātikā

2 *Cha vatthūni, cha dvārāni, cha ālambanāni, cha viññāṇāni, cha vithiyo, chadhā visayappavatti c'āti vīthisaṅgahe cha chakkāni veditabbāni.*

Vattabba Nissanaṁ

3 *Vīthimuttānaṁ pana kamma-kammanimitta-gatinimittavasena tividhā hoti visayappavatti.*

4 *Tattha vatthudvārālambanāni pubbe vuttanayen'eva.*

Viññāna Chakkaṁ

5 *Cakkhuviññāṇaṁ, sotaviññāṇaṁ, ghānaviññāṇaṁ, jivhāviññāṇaṁ, kāyaviññāṇaṁ manoviññāṇaṁ c'āti cha viññāṇāni.*

Vīthi Chakkaṁ

6 *Chavīthiyo pana cakkhudvāravithi, sotadvāravīthi, ghānadvāravīthi, jivhādvāravithi, kāyadvāravithi, manodvāravithi c'āti dvāravasena vā cakkhuviññāṇavithi, sotaviññāṇavithi, ghānaviññāṇavīthi, jivhāviññāṇavithi, kāyaviññāṇavithi, manoviññāṇavīthi c'āti viññāṇavasena vā dvārappavattā cittappavattiyo yojetabbā.*

Visayappavatti Chakkam

7 *Atimahantaṁ, mahantaṁ, parittaṁ, atiparittaṁ c'āti pañcadvāre, manodvāre, pana vibhūtamavibhūtaṁ c'āti chadhā visayappavatti veditabbā.*

Citta Rupanamāyu

8 *Katham? Uppādaṭṭhitibhaṅgavasena khaṇattayaṁ ekacittakkhaṇaṁ nāma.*

Pañca Dvārikā Vīthi

9 *Tāni pana sattarasacittakkhaṇāni rūpadhammānaṁ āyu.*

Cakkhudvārikā Timahantā Rammaṇa Vīthi

10 *Ekacittakkhaṇātītāni vā, bahucittakhaṇātītāni vā ṭhitippattān'eva pañcālambanāni pañcadvāre āpāthamāgacchanti. Tasmā yadi ekacittakkhaṇātītakaṁ rūpārammaṇaṁ cakkhussam āpātham'āgacchati,*

11 *Tato dvikkhattuṁ bhavaṅge calite bhavaṅgasotaṁ vocchinditvā tam' eva rūpārammaṇaṁ āvajjentaṁ pañcadvārāvajjanacittaṁ uppajjitvā nirujjhati.*

12 *Tato tass'ānantaraṁ tam'eva rūpaṁ passantaṁ cakkhuviññāṇaṁ, sampaṭicchantaṁ sampaṭicchanacittaṁ, santīrayamānaṁ santīraṇacittaṁ, vavatthapentaṁ votthapanacittaṁ c'āti yathākkamaṁ uppajjitā nirujjhati.*

13 *Tato paraṁ ek'ūnatiṁsakāmāvacarajavanesu yaṁ kiñci laddhapaccayaṁ yebhuyyena sattakkhattuṁ javati.*

14 *Javanānubandhanāni ca dve tadārammaṇapākāni yathārahaṁ pavattanti. Tato paraṁ bhavaṅgapāto.*

15 *Ettāvatā cuddasavithicittuppādā dve bhavaṅgacalanāni pubbevātītakamekacittakkhaṇanti katvā sattarasa cittakkhaṇāni paripūrenti. Tato paraṁ nirujjhati. Ālambanam'etaṁ atimahantaṁ nāma gocaraṁ.*

Mahantā Rammaṇa Vīthi

16 *Yāva tadālamban'uppādā pana appahontātītakaṁ āpāthaṁ āgataṁ ālambanaṁ mahantaṁ nāma. Tattha javanāvasāne bhavaṅgapāto'va hoti. Natthi tadālambanuppādo*

Parittā Rammaṇa Vīthi

17 *Yāva javanuppādā'pi appahontātītakamāpāthaṁ āgataṁ ālambanaṁ parittaṁ nāma. Tattha javanaṁ pi anuppajjitvā dvattikkhattuṁ votthapanam'eva pavattati. Tato paraṁ bhavaṅgapāto'va hoti.*

Atiparittā Rammaṇa Vīthi

18 *Yāva votthapanuppādā ca pana appahontātītakaṁ āpāthaṁ āgataṁ nirodhāsannamālambanaṁ atiparittaṁ nāma. Tattha bhavaṅgacalanam'eva hoti. Natthi vithicittuppādo.*

Nigamanaṁ

19 *Icc'evaṁ cakkhudvāre, tathā sotadvārādīsu c'āti sabbathā 'pi pañcadvāre tadālambana-javana-votthapanamoghavārasaṅkhātānaṁ catunnaṁ vārānaṁ yathākkamaṁ ārammaṇabhūtā visayappavatti catudhā veditabbā.*

Vīthi Citta Sarupa Saṅgaha Gāthā

20 *Vīthicittāni satt'eva cittuppādā catuddasa*
Catupaññāsa vitthārā pañcadvāre yathāraham.
Ayam'ettha pañcadvāre vithicittappavattinayo.

Vibhutā Rammaṇa Vīthi

Mano Dvāra Kāmāvacara Vāro

21 *Manodvāre pana yadi vibhūtamālambanaṁ āpāthaṁ āgacchati. Tato paraṁ bhavaṅgacalana-manodvārāvajjanajavanāvasāne tadārammaṇapākāni pavattanti. Tato paraṁ bhavaṅgapāto.*

Avibhūta Rammaṇa Vīthi

22 *Avibhūte panālambane javanāvasāne bhavaṅgapāto 'va hoti. Natthi tadālambanuppādo'ti.*

http://www.dhammadownload.com

Vīthi Citta Sarūpa Saṅgaha Gāthā

23 *Vīthicittāni tīn'eva cittuppādā daseritā*
Vitthārena pan'etthekacattāḷīsa vibhāvaye

Ayam'ettha Paritta-javanavāro.

Manodvārappanā Javana Vāro
Jhāna Magga Vīthiyo

24 *Appanājavanavāre pana vibhāvibhūtabhedo natthi. Tathā tadālamnanuppādo ca.*

25 *Tattha hi ñāṇasampayuttakāmāvacarajavanānamaṭṭhannaṁ aññatarasmiṁ parikammupacārānulomagotrabhū nāmena catukkhattuṁ tikkhattum'eva vā yathākkamaṁ uppajjitvā niruddhānantaram'eva yathārahaṁ catutthaṁ pañcamaṁ vā chabbīsati mahaggatalokuttarajavanesu yathābhinīhāravasena yaṁ kiñci javanaṁ appanāvīthimotarati. Tato paraṁ appanāvasāne bhavaṅgapāto'va hoti.*

26 *Tattha somanassasahagatajavanānantaraṁ appanā'pi somanassasahagatā'va paṭikaṅkhitabbā. Upekkhāsahagatajavanānantaraṁ upekkhāsahagatā'va.*

27 *Tāṭṭhā'pi kusalajavanānantaraṁ kusalajavanañc'eva heṭṭhimañca phalattayamappeti. Kriyajavanānantaraṁ kriya javanaṁ arahattaphalañ cāti.*

Saṅgaha Gāthā

28 *Dvattiṁsa sukhapuññamhā dvādasopekkhakā paraṁ*
Sukhitakriyato aṭṭha cha sambhonti upekkhakā.

29 *Puthujjanānasekkhānaṁ kāmapuññatihetuto*
Tihetukāmakriyato vītarāgānamappaṇā.

Ayam'ettha manodvāre vīthi-cittappavatti nayo.

Tadā Rammaṇa Niyamo

30 *Sabbattha'pi pan'ettha aniṭṭhe ārammaṇe akusalavipākān-'eva pañcaviññāṇasampaṭicchanasantīraṇatadārammaṇāni,*

31 *Iṭṭhe kusalavipākāni.*

32 *Atiiṭṭhe pana somanassasahagatān-'eva santīraṇatadārammaṇāni.*

33 *Tattha'pi somanassasahagatakriyājavanāvasāne somanassasahagatān'eva tadārammanāni bhavanti.*

34 *Upekkhā- sahagatakriyājavanāvasāne ca upekkhāsahagatān'eva honti.*

Āgantuko Bhavanga Vīthi

35 *Domanassasahagatajavanāvasāne ca pana tadārammanāni c'eva bhavaṅgāni ca upekkhāsahagatān'eva bhavanti. Tasmā yadi somanassapaṭisandhikassa domanassasahagatajavanāvasāne tadārammanasambhavo natthi. Tadā yaṁ kiñci paricitapubbaṁ parittārammanamārabbha upekkhāsahagatasantīraṇam uppajjati. Tamanataritvā bhavaṅgapāto'va hotī'ti vadanti ācariyā.*

36 *Tathā kāmāvacarajavanāvasāne kāmāvacarasattānaṁ kāmāvacaradhammesv-'eva ārammaṇabhūtesu tadārammaṇaṁ icchantī'ti.*

Tadā Rammaṇaṅgāni

37 *Kāme javanasattārammaṇānaṁ niyame sati*
Vibhūtetimahante ca tadārammaṇamīritaṁ.

Ayam'ettha Tadārammaṇa Niyamo.

Javana Niyamo

38 *Javanesu ca parittajavanavīthiyaṁ kāmāvacarajavanāni sattakkhattuṁ chakkhattum'eva vā javanti.*

39 *Mandappavattiyaṁ pana maraṇakālādisu pañcavāram-'eva.*

40 *Bhagavato pana yamakapāṭihāriyakālādisu lahukappavattiyaṁ cattāri pañca vā paccavekkhaṇacittāni bhavantī'ti pi vadanti.*

41 *Ādikammikassa pana paṭhamakappaṇāyaṁ mahaggatajavanāni, abhiññājavanāni ca sabbadā'pi ekavāram'eva javanti. Tato paraṁ bhavaṅgapāto.*

42 *Cattāro pana magguppādā ekacittakkhaṇikā. Tato paraṁ dve tīni phalacittāni yathārahaṁ uppajjanti. Tato paraṁ bhavaṅgapāto.*

43 *Nirodhasamāpattikāle dvikkhattuṁ catutthāruppajavanaṁ javati. Tato paraṁ nirodhaṁ phusati. Vuṭṭhānakāle ca anāgāmi phalaṁ vā arahattaphalaṁ vā yathāraham'ekavāraṁ uppajjitvā niruddhe bhavaṅgapāto'va hoti.*

44 *Sabbattha'pi samāpattivīthiyaṁ bhavaṅgasote viya vīthiniyamo natthī'ti katvā bahūni pi labbhantī'ti.*

Saṅgaha Gāthā

45 *Sattakkhattuṁ parittāni maggābhiññā sakiṁ matā*
Avasesāni labbhanti javanāni bahūni'pi.

Ayam'ettha Javana-Niyamo.

http://www.dhammadownload.com

Puggala Bhedo

46 *Duhetukānamahetukānañca pan'ettha kriyājavanāni c'eva appanājavanāni ca na labbhanti.*

47 *Tathā ñāṇasampayutta- vipākāni ca sugatiyaṁ.*

48 *Duggatiyaṁ pana ñāṇavippayut- tāni ca mahāvipākāni na labbhanti.*

49 *Tihetukesu ca khīṇāsavānaṁ kusalākusalajavanāni na labbhanti.*

50 *Tathā sekkhaputhujjanānaṁ kriyājavanāni.*

51 *Diṭṭhigatasampayuttavicikicchājavanāni ca sekkhānaṁ.*

52 *Anāgāmipuggalānaṁ pana paṭighajavanāni ca na labbhanti.*

53 *Lokuttarajavanāni ca yathārahamariyānaṁ'eva samuppajjantī'ti.*

Saṅgaha Gāthā

54 *Asekkhānaṁ catucattālīsasekkhānam'uddise*
Chapaññāsāvasesānaṁ catupaññāsa sambhavā.

Ayam'ettha puggalabhedo.

Bhūmi Vibhāgo

55 *Kāmāvacarabhūmiyaṁ pan'etāni sabbāni'pi vīthicittāni yathāraham'upalabbhanti.*

56 *Rūpāvacarabhūmiyaṁ paṭighajavanataḍālambanavajjitāni.*

57 *Arūpāvacarabhūmiyaṁ paṭhamamaggarūpāvacarahasanahetṭhimāruppavajjitāni ca labbhanti*

58 *Sabbattha'pi ca taṁ taṁ pasādarahitānaṁ taṁ taṁ dvārikavīthicittāni na labbhanti'eva.*

59 *Asaññasattānaṁ pana sabbathā'pi cittappavatti natth'evā'ti.*

60 *Asītivīthicittāni kāme rūpe yathāraham*
Catusaṭṭhi tathāruppe dvecattāḷīsa labbhare.

Ayam'ettha Bhūmivibhāgo.

Nigamana Kathā

Icc'evaṁ chadvārikacittappavatti yathāsambhavaṁ bhavaṅgantaritā yāvatāyukamabbhocchinnā pavattati.

Vīthi Citta Paricceda Nigamanaṁ

Iti Abhidhammattha-Sangahe Vīthi-Sangaha-Vibhāgo nāma Catuttho-Paricchedo.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PART IV

COMPENDIUM OF THE PROCESS OF COGNITION

§ 1. *Introductory.*

THIS further summary of geneses
Of thought now having made, I will go on
To speak concisely, summing up again
Processes of the mind, in birth and life,
By order due, the 'after,' the 'before,'
Distinguishing both person and life-plane.

§ 2. *Of the Vehicles in Procedure.*

In a summary of thought-procedure,[1] six classes of six kinds each must be understood, to wit:

(1) six bases;
(2) six doors;
(3) six objects;
(4) six modes of cognition;
(5) six processes;[1]
(6) sixfold phenomenon of presentation[2] of objects.

[1] Vīthi. For explanation of the term, see Introd. Essay, p. 25. It will there be seen that 'form of consciousness,' used approximately in the Mansellian sense, is a useful term to indicate the *constant* element in the processes of thought. When we distinguish these processes *logically*, they are better spoken of as 'forms.' When we speak of them as *psychological* facts or happenings, then 'process' or 'vīthi' is the appropriate term.

[2] Visaya-pavatti. The C.C. (Saya Pye's Edition, p. 115) defines this term as 'the presentation of objects of consciousness at the doors,' and, again, 'the genesis of thoughts on the presentation of such objects.' I have used 'presentation' to cover both meanings.

၄-ဝီထိပရိစ္ဆေဒ

အနုသန္ဓိကာ ပဋိညာ

၁။ စိတ္တုပ္ပါဒါနံ·မိစ္စေဝံ၊
ကတ္တာ သင်္ဂဟ·မုတ္တရံ၊
ဘူမိ ပုဂ္ဂလ ဘေဒေန၊
ပုဗ္ဗာပရ နိယာမိတံ။
ပဝတ္တိ သင်္ဂဟံ နာမ၊
ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိယံ၊
ပဝက္ခာမိ သမာသေန၊
ယထာသမ္ဘဝတော ကထံ။

ဆ ဆက္ကမာတိကာ

၂။ ဆ ဝတ္ထူနိ, ဆ ဒ္ဝါရာနိ, ဆ အာရမ္မဏာနိ, ဆ ဝိညာဏာနိ, ဆ ဝီထိယော, ဆဓာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ စေ·တိ ဝီထိသင်္ဂဟေ ဆ ဆက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၄-ဝီထိဝိုင်း မြန်မာပြန်

(ပဒိညာဒ်)

၁။ ဆိုခဲ့ပြီးသောစကားရပ်ဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ကောင်းမြတ်သော ပကိဏ်းပိုင်းကို ပြုစုခဲ့ပြီးနောက် ယခုဆက်လက်၍ ဘုံအပြား, ပုဂ္ဂိုလ် အပြားနှင့်တကွ၊ ပဋိသန္ဓေအခါ, ပဝတ္တိအခါဌ ရှေ့စိတ်, နောက်စိတ်တို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ရာဖြစ်သော စိတ်, စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြသော သင်္ဂဟကို ဖြစ်သင့်သည့်အားလျော်စွာ အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုပေအံ့–

[၁] လူတို့၏သွားလာရာခရီးသည် ရွာစဉ်ကိုမကျော်ဘဲ အစဉ်သွားဘိသကဲ့သို့ ထို့အတူစိတ္တ နိယာမအတိုင်း ဖြစ်သော စိတ်တို့၏အစဉ်သည်လည်း ဖြစ်သင့်သောစိတ်တခုနှင့်တခုမကင်းရှင်းရှိ၍ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်တတ်သော ကြောင့် ဝီထိမည်၏။

အဘယ်သို့ ဆိုအပ်ပေသနည်း (ဆ ဆက္က မာတိကာ)

၂။ ဝီထိပိုင်း၌– ဝတ္ထု – ၆-ပါး
ဒွါရ – ၆-ပါး
အာရုံ – ၆-ပါး
ဝိညာဉ် – ၆-ပါး
ဝီထိ – ၆-ပါး
ဝိသယပဝတ္တိ – ၆-ပါး

(ဝီထိစိတ်တို့၏ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ ၆-ပါးတည်း)။

ဤသို့အားဖြင့် ဆ·ဆက္ကတို့ကို(ဝါ) ၆-ခု ၆-မျိုးတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

Now, the [sixth and last of these, namely the] phenomenon of the presentation of objects, is threefold in the case when consciousness is set free from processes of sense and thought, to wit, karma, karma-signs, destiny-signs.[1]

[1] See Introd. Essay, p. 26 *f.*

Of the foregoing classes, (1) 'base,' (2) 'door,' and (3) 'object,' have been already dealt with.

Next (4) the six modes of cognition are consciousness by way of sight, hearing, smell, taste, touch, and thought.

Next (5), the six 'processes' are the processes by way of the eye-door, ear-door, nose-door, tongue-door, body-door, mind-door, under the aspect of 'door.' Or [they may be called] processes of consciousness by way of sight, etc., under the aspect of consciousness, thus connecting mental procedure with procedure of door [or organ].

ဝတ္ထုပဗ္ဗနိဒဿနံ

၃။ ဝိထိမုတ္တာနံ ပန ကမ္မ, ကမ္မနိမိတ္တ, ဂတိနိမိတ္တ ဝသေန တိဝိဓာ ဟောတိ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ။

(အမှာ စကား)

၃။ ဝိထိမုတ်စိတ် တို့၏ ဝိသယပ္ပတ္တိသည်ကား– ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်အားဖြင့် သုံးပါး သာ ဖြစ်၏။

၄။ တတ္ထ ဝတ္ထု ဒ္ဝါရာ·ရမ္မဏာနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တ နယာနေ·ဝ။

၄။ ထိုဆက္ကခြောက်မျိုးတို့တွင် ဝတ္ထုဆက္က၊ ဒွါရဆက္က၊ အာရုံဆက္ကတို့သည် ရှေပကိဏ်းပိုင်း၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းရှိလေပြီ။

ဝိညာဏဆက္ကံ

၅။ စက္ခုဝိညာဏံ, သောတဝိညာဏံ, ဃာန ဝိညာဏံ, ဇိဝှါဝိညာဏံ, ကာယဝိညာဏံ, မနောဝိညာဏဉ္စေ·တိ ဆ ဝိညာဏာနိ။

၅။ ဝိညာဉ် ၆-ပါးတို့ကား–

၁–စက္ခုဝိညာဉ်
၂–သောတဝိညာဉ်
၃–ဃာနဝိညာဉ်
၄–ဇိဝှါဝိညာဉ်
၅–ကာယဝိညာဉ်
၆–မနောဝိညာဉ်–တို့ပေတည်း။

ဝီထိဆက္ကံ

၆။ ဆ ဝီထိယော ပန စက္ခုဒ္ဒွါရဝီထိ, သောတ ဒ္ဒွါရဝီထိ, ဃာနဒ္ဒွါရဝီထိ, ဇိဝှါဒ္ဒွါရဝီထိ, ကာယဒ္ဒွါရဝီထိ, မနောဒ္ဒွါရဝီထိ စေ·တိ ဒ္ဒွါရ ဝသေန ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဏဝီထိ, သောတ ဝိညာဏဝီထိ, ဃာနဝိညာဏဝီထိ, ဇိဝှါ ဝိညာဏဝီထိ, ကာယဝိညာဏဝီထိ, မနော ဝိညာဏဝီထိ စေ·တိ ဝိညာဏဝသေန ဝါ ဒ္ဒွါရပ္ပဝတ္တာ စိတ္တပ္ပဝတ္တိယော ယောဇေ တဗ္ဗာ။

၆။ ဝီထိခြောက်မျိုးတို့ကား–

ဒွါရအားဖြင့်– စက္ခုဒ္ဒွါရဝီထိ, ဇိဝှါဒ္ဒွါရဝီထိ, သောတဒ္ဒွါရဝီထိ, ကာယဒ္ဒွါရဝီထိ, ဃာနဒ္ဒွါရဝီထိ, မနောဒ္ဒွါရဝီထိ

–ဟူ၍ ခြောက်ပါးအပြား ရှိ၏။

ဝိညာဉ်အားဖြင့်– စက္ခုဝိညာဏဝီထိ, ဇိဝှါဝိညာဏဝီထိ, သောတဝိညာဏဝီထိ, ကာယဝိညာဏဝီထိ, ဃာနဝိညာဏဝီထိ, မနောဝိညာဏဝီထိ

–ဟူ၍ ခြောက်ပါး အပြားရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ဒွါရ၌ဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းတည်း ဟူသော ဝီထိတို့ကို ယှဉ်စေအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၇

ဝိသယပဝတ္ထိ ၆ ပါး

ပဉ္စဒ္ဝါရ
- ၁။ အတိမဟန္တာရုံ = ထင်ထင်ရှားရှား အားကြီးသော အာရုံငါးပါးသည် အတိမဟန္တာရုံ မည်၏။
- ၂။ မဟန္တာရုံ = သင့်ရုံအားကြီး ထင်ရှားသော အာရုံငါးပါးသည် မဟန္တာရုံ မည်၏။
- ၃။ ပရိတ္တာရုံ = မထင်မရှား မသိမသာအားနည်းသော အာရုံငါးပါးသည် ပရိတ္တာရုံ မည်၏။
- ၄။ အတိပရိတ္တာရုံ = အလွန်တရာမသိမသာ မထင်မရှား အားနည်းလှသော မြင်သလို ကြားသလိုစသော အာရုံငါးပါးသည် အတိပရိတ္တာရုံ မည်၏။

မနောဒ္ဝါရ
- ၁။ ဝိဘူတာရုံ = ထင်ထင်ရှားရှားဖြစ်သော အာရုံသည် ဝိဘူတာရုံ မည်၏။
- ၂။ အဝိဘူတာရုံ = မထင်မရှားသောအာရုံသည် အဝိဘူတာရုံ မည်၏။

အာရုံတို့၏ ဒွါရတို့၌ဖြစ်ခြင်းသည် ဝိသယပဝတ္ထိ မည်၏။ တနည်း - အာရုံတို့၌ စိတ်ကို၏ဖြစ်ခြင်းသည် ဝိသယပဝတ္ထိ မည်၏

စကိုဒ်-၆-၇ ဆဒ္ဒါရဝိထိဖြစ်ကြောင်း အင်္ဂါ

စက္ခုဒ္ဝါရဝိထိ	စက္ခုပသာဒ	ရူပါရုံ	အာလောက	မနသိကာရ
သောတဒ္ဝါရဝိထိ	သောတပသာဒ	သဒ္ဒါရုံ	အာကာသဓာတ်	〃
ဃာနဒ္ဝါရဝိထိ	ဃာနပသာဒ	ဂန္ဓာရုံ	ဝါယောဓာတ်	〃
ဇိဝှါဒ္ဝါရဝိထိ	ဇိဝှါပသာဒ	ရသာရုံ	အာပေါဓာတ်	〃
ကာယဒ္ဝါရဝိထိ	ကာယပသာဒ	ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	ပထဝီဓာတ်	〃
မနောဒ္ဝါရဝိထိ	ဟဒယဝတ္ထု	ဓမ္မာရုံ	ဘင်	〃

ဤအင်္ဂါ ၄ ပါးစီတို့နှင့် ပြည့်စုံမှသာလျှင် စက္ခုဝိညာဏ်စသော ဝိထိစိတ်တို့ဖြစ်နိုင်သည်။

ဝိသယပဝတ္ထိဆက်

၇။ အတိမဟန္တံ, မဟန္တံ, ပရိတ္တံ, အတိပရိတ္တဥ္စေ·တိ ပဉ္စဒ္ဝါရေ၊ မနောဒ္ဝါရေ ပန ဝိဘူတ·မဝိဘူတဥ္စေ·တိ ဆဓာ ဝိသယပဝတ္ထိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၇။ ဝိသယပဝတ္ထိ ခြောက်ပါးတို့ကား—

ပဉ္စဒ္ဝါရ၌–အတိမဟန္တာရုံ–အလွန်များသော စိတ္တက္ခဏ ရှိသော အာရုံ

–မဟန္တာရုံ များသော စိတ္တက္ခဏရှိသော အာရုံ
–ပရိတ္တာရုံ နည်းသော စိတ္တက္ခဏရှိသော အာရုံ
–အတိပရိတ္တာရုံ အလွန်နည်းသော စိတ္တက္ခဏရှိသောအာရုံ

မနောဒ္ဝါရ၌–ဝိဘူတာရုံ ထင်ရှားသောအာရုံ

–အဝိဘူတာရုံ မထင်ရှားသော အာရုံ

ဤသို့ ခြောက်မျိုးတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။

(စိတ်သက် နှင့် ရုပ်သက်)

(3) Finally[2] (6), the sixfold phenomenon of presentation of objects is to be understood as follows :

The intensity of object, at the five sense-doors, is either very great, great, slight, or very slight ; at the mind-door the impression is either clear or obscure.[3]

[2] This sentence, paragraphed under § 3 in the P.T.S. Text, belongs more properly to § 2.—Ed.
[3] Vibhūtaṇ, avibhūtaṇ. *Cf.* this term in *Mil.*, 308 (transl. by Rhys Davids, S. B. E., XXXVI., p. 174).—Ed.
[4] Bhaṅga, lit., 'broken.' Misprinted bhavanga in P.T.S. Edition.—Ed.

§ 3. *Of Processes of Sense-Cognition.*

စိတ္တရူပါနမာယု

How (must processes of sense-cognition be understood)? [A single unit of mental activity], termed one thought-moment, consists of three time- [phases], to wit, nascent, static, and arrested.[4]

၈။ ကထံ.....

ဥပ္ပါဒ, ဌိတိ, ဘင် ဝသေန ခဏတ္တယံ ကေစိတ္တက္ခဏံ နာမ။

၈။ အဘယ်သို့ သိအပ်သနည်း

စိတ်သက်

ဥပါဒ်ခဏ, ဌီးခဏ, ဘင်ခဏအားဖြင့် ခဏငယ်သုံးခု ပေါင်းသည် စိတ္တက္ခဏတခု မည်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

Seventeen of such thought-moments constitute the duration of material phenomena.[5]

၉။ တာနိ ပန သတ္တရသ စိတ္တက္ခဏာနိ ရူပဓမ္မာနံ·မာယု။

ပဋ္ဌဒ္ဓါရိကဝီထိ

စက္ခုဒ္ဒါရိကာတိမဟန္တာရမ္မဏဝီထိ

၉။ ရူပ်သက်

စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက်တို့သည် ရူပ်(၂၂) တို့၏အသက်တည်း။

ပဋ္ဌဒ္ဒါရ

(စက္ခုဒ္ဒါရ အတိမဟန္တာရံ ဝီထိ)

One of several thought-moments must have passed when the five kinds of sense-objects, at the static stage, enter the avenue[1] of the five doors of sense.

Hence the process is thus :—*When*, say, a visible object, after one thought-moment has passed, enters the avenue of sight and,

၁၀။ ကေစိတ္တက္ခဏာ·တီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏာ·တီတာနိ ဝါ ဌိတိပတ္တာနေဝ ပဉ္စာ·ရမ္မဏာနိ ပဋ္ဌဒ္ဓါရေ အာပါထ·မာဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ ယဒါ ကေစိတ္တက္ခဏာ·တီတကံ ရူပါ·ရမ္မဏံ စက္ခုဿ အာပါထ·မာဂစ္ဆတိ။

၁၀။ အာရုံငါးပါးတို့သည် စိတ္တက္ခဏ တချက်လွန်၍ ဖြစ်စေ, စိတ္တက္ခဏ များစွာလွန်၍ ဖြစ်စေ, ငြိမ်သက်သို့ ရောက်သည်ဖြစ်၍သာလျှင် ဒွါရ ငါးပါးတို့၌ ရှေးရှုထင်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

သို့ဖြစ်၍ မြင်ရသော ရူပါရုံသည် စိတ္တက္ခဏ တချက်လွန်ကာမျှဖြင့် စက္ခုပသာဒ၌ ထင်ပြားအံ့၊

[1] Apatho.

[5] See Introd. Essay, p. 25 *f*. Buddhist philosophy has hit upon a thought-moment of three instants as the ultimate standard of the measurement of time which, after all, in its last analysis, is reducible to a succession of mental states. This thought-moment is computed by them as between a billionth and two billionth part of the time occupied by the snapping of one's finger, or a wink of one's eye (Ledi Sadaw's Comy., p. 130). It is for modern scientists accurately to determine the number of thought-oscillations in any given period of time. From their own standard Buddhists apparently deduce the life-term of material things, for the purpose of measuring the duration of an object in consciousness.

နာမ်သက်၊ ရူပ်သက်ပြဿ

၁ ၂ ၃ ၄ ၅ ၆ ၇ ၈ ၉ ၁၀ ၁၁ ၁၂ ၁၃ ၁၄ ၁၅ ၁၆ ၁၇

ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo ooo

ရူပ်ဌီ

ဥပါဒ် ဘင်

ကိုဏ်း ၈.၁၀ စိတ်စေတသိက်တို့၏ အသက်သည် ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်အားဖြင့် ခဏငယ် ၃ ချက်သာအသက်ရှိ၏။ ဝိညတ်ဒွေ့လက္ခဏရူပ်လေးခုမှ တပါးသော ရူပ် ၂၂ ပါးတို့၏ အသက်သည် စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် အသက်ရှည်၏။ ဝိညတ်ရူပ် ၂ ပါးသည် စိတ်သို့အစဉ်လိုက်သော စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရားမျိုးဖြစ်၍ စိတ်နှင့်အသက် တူမျှခြင်းကြောင့် ခဏငယ် ၃ ချက်သာ အသက်ရှည်၏။ ဥပစယနှင့် သန္ဆတိ ၂ ပါးသည် စိတ်၏ဥပါဒ် ခဏမျှသာ အသက်ရှည်၏။ ဇရတာကား ရူပ်၏ဌိခဏဖြစ်၍ ခဏငယ်ပေါင်း ၄၉ ချက် အသက်ရှိ၏။ အနိစ္စတာသည် စိတ်၏ဘင်ခဏမျှသာ အသက်ရှည်၏။

the life-continuum vibrating twice, the stream of that continuum is interrupted; *then* consciousness of the kind which apprehends sensations, apprehending that visible object, rises and ceases (1).

၁၁။ တတော ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ တ·မေဝ ရူပါရမ္မဏံ အာဝဇ္ဇန်္တံ ပဋ္ဌဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ နိရုဇ္ဈတိ။

၁၁။ အတိမဟန္တာရံ ဝီထိဖြစ်ပုံ

ဤသို့ ထင်ခြင်းကြောင့်–

ဘဝင်နှစ်ကြိမ်လှုပ် (ဘဝင်္စလန ၂ ကြိမ်ဖြစ်၊ချုပ်)

ဘဝင်အလျှဉ်ပြတ် (ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ ၁ ကြိမ်ဖြစ်၊ချုပ်)

ထိုရူပါရုံကိုပင် ဆင်ခြင်သော ပဋ္ဌဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

Immediately after this, there rise and cease in order—

visual consciousness, seeing just that visible object (2);
recipient consciousness receiving it (3)[2];
investigating consciousness investigating it (4);
determining consciousness determining it (5).

[2] *I.e.*, assenting to, acquiescing in it. Sampaṭicchana implies all this.—Ed.

၁၂။ တတော တဿ·နန္တရံ တ.မေဝ ရူပံ ပဿန္တံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သမ္ပဋိစ္ဆန္တံ သမ္ပဋိစ္ဆနစိတ္တံ၊ သန္ဋီရယမာနံ သန္ဋီရဏစိတ္တံ၊ ဝဝတ္ထပေန္တံ ဝေါဋ္ဌပ္ပန စိတ္တဥ္စေ·တိ ယထာက္ကမံ ဥပဇ္ဇိတ္ဝာ နိရုဇ္ဈန္တိ။

၁၂။ ထိုဟဒ္ဒဒါရုဝဇ္ဇနိုး စိတ်ချုပ်ပြီးသည်၏ နောက်၌–
ထိုရူပါဝဏ်ကိုပင်–
မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်
ခံလင့်သကဲ့သို့ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းစိတ်
စုံစမ်းသကဲ့သို့ဖြစ်သော သန္ဋီရဏစိတ်
ပိုင်းဖြတ်သကဲ့သို့ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌောစိတ်တို့သည် အစဉ်
အတိုင်း ဖြစ်၍ ချုပ်ကုန်၏။

After that, among the twenty-nine modes of Kāma-loka apperception, any one apperception, determined by the conditions evoking it, apperceives,[3] normally, for seven thought-moments (6-12).

[3] Javanaṃ javati.

၁၃။ တတော ပရံ ကေနတ္တိံသ ကာမာဝစရ ဇဝနေသု ယံကိဉ္စိ လဒ္ဓပစ္စယံ ယေဘုယ္ယေန သတ္တက္ခတ္တုံ ဇဝတိ။

၁၃။ ဝုဋ္ဌောစိတ် ချုပ်ပြီးသည့်နောက်၌ ဆက်လက်၍ ကာမဘောတခု ယုတ်သုံးဆယ်တို့တွင် တခုခုသော ဘောိတ်သည် ရအပ်သော အကြောင်း အားလျော်စွာ များသောအားဖြင့် ခုနစ်ကြိမ် ဖြစ်ချုပ်၏၊ ဝါ၊ ဘောစေ ၏။

And, as immediate consequences of the apperception, two resultant thought-moments of retention take place (13, 14).

After that comes subsidence into the life-continuum.[4]

၁၄။ ဇဝနာ·နုဗန္ဓာနံ စ ဒ္ဝေ တဒါရမ္မဏပါကာနိ ယထာရဟံ ပဝတ္တန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်. ပါတော။

၁၄။ ဘောသို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော တဒါရုံ ဝိပါက်စိတ်နှစ်ကြိမ် ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ ဖြစ်ချုပ်ပေ၏။ ဒုတိယတဒါရုံ စိတ် ချုပ်ပြီးသည့်နောက် (ဝိထိစိတ်များ ဆက်မဖြစ်တော့ပဲ) ဘဝင်ကျ၏ (ဝါ) ဘဝင်စိတ်များ ဆက်ဖြစ်ပြန်လေ၏။

Thus far are now complete the seventeen thought-moments (mentioned above), to wit:

fourteen in the process of the genesis of cognition;[1]
two vibrations of the life-continuum;
one thought-moment at inception.[2]

After that [the mental object] ceases.

Such an object is, in the scale of intensity, termed 'very great.'[3]

[4] Bhavanga-pāto. The subject of the whole process is more fully dealt with in the Introd. Essay, pp. 27-30.

၁၅။ တ္တာဝတာ စုဒ္ဒသ ဝိထိစိတ္တာ·ပ္ပါဒါ ဒ္ဝေ ဘဝင် စလနာနိ ပုဗ္ဗေဝါ·တိတက·မေက စိတ္တက္ခဏ·န္တိ ကတ္ဝာ သတ္တရသ စိတ္တက္ခဏာနိ ပရိပူရေန္တိ၊ တတော ပရံ နိရုဇ္ဈတိ၊ အာရမ္မဏ · မေတံ အတိမဟန္တံ နာမ ဂေါစရံ။

၁၅။ ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားစဉ်အရ–ဝိထိစိတ် ၁၄
ဘဝင်စလန ၂
အတီတဘင် ၁
ဤသို့လျှင် စိတ္တက္ခဏ (၁၇)ချက်ပြည့်ကုန်၏၊ ထိုသို့စိတ္တက္ခဏ(၁၇) ချက် ပြည့်ပြီးနောက် ထင်လာသော ရူပါရုံသည် ချုပ်လေ၏။
ဤအာရုံသည်–အတိမဟန္တမည်သော အာရုံပေတည်း။ (စက္ခု ပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ပြီးသည့်နောက် အလွန် များသော စိတ္တက္ခဏရှိသော အာရုံဟူလို။)

[1] See the numbers attached to each factor in the process.—Ed.
[2] Literally, which has passed before.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

မဟန္တာရမ္မဏဝီထိ

An object with an intensity that is simply 'great,' is not able, after entering the sense-avenue, to survive till the two moments of retention (13, 14). In that case subsidence into the life-continuum occurs at the end of the apperceptive moments (6-12); no retention takes place.

၁၆။ ယာဝ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒါ ပန အပဂေဟာန္တာ·တီတက · မာပါထ · မာဂတံ အာရမ္မဏံ မဟန္တံ နာမ၊ ကတ္ထ ဇဝနာ · ဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ၊ နတ္ထိ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါ။

စာပိုဒ် ၁၁-၁၉

၁၆ မဟန္တာရုံ-၂ ဝီထိ = { ၂တိ နဒပစသံကဝုဇဇဇဇဇဇဇဇ်ရုံ / ၃တိ နဒပစသံကဝုဇဇဇဇဇဇဇ် } = ဇဝနဝါရ

၁၁.၁၅ အတိမဟန္တာရုံ-၁ ဝီထိ = တိ နဒပစသံကဝုဇဇဇဇဇဇဇဇရုံရုံ = တဒါလမ္ဗဏဝါရ

မဟန္တာရုံ ဝီထိ

၁၆။ ထို့ပြင် စက္ခုပသာဒဒွါဇဝင်သော ရူပါရုံတမျိုးမျိုးသည် တဒါရုံ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်လောက်အောင် တည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပါက ထိုအာရုံမျိုးသည် မဟန္တာရုံမည်၏၊ ထိုမဟန္တာရုံဝီထိ၌ ဇော၏အဆုံး၌ ဘဝင်ကျ၏၊ တဒါရုံမဖြစ်။

ပရိတ္တာရမ္မဏဝီထိ

၁၇။ ယာဝ ဇဝနုပ္ပါဒါပိ အပဂေဟာန္တာ·တီတက· မာပါထ·မာဂတံ အာရမ္မဏံ ပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဇဝနမ္ပိ အနုပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ ဒ္ဝိတ္တိက္ခတ္တုံ ဝေါဋ္ဌပ္ပန·မေဝ ပဝတ္တတိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

၁၆ ပရိတ္တာရုံ-၂ ဝီထိ = { ၂တိ နဒပစသံကဝုဇဇဇဇဇဇဇင် / ၃တိ နဒပစသံကဝုဇဇဇဇဇဇဇ } = ဇဝနဝါရ

ပဋ္ဌဝါရ ဝီထိ

၁၇။ ထို့ပြင် ဇောခုနှစ်ကြိမ်ဖြစ်လောက်အောင်ပင် အသက်မရှည်သော အာရုံမျိုးသည် ပရိတ္တာရုံမည်၏၊ ထိုပရိတ္တာရုံဝီထိ၌ ဇောစိတ်မဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဋ္ဌောစိတ်သည် နှစ်ကြိမ် သို့မဟုတ် သုံးကြိမ်ဖြစ်ပြီး ဘဝင်ကျလေ၏။

အတိပရိတ္တာရမ္မဏဝီထိ

Again, an object, with a 'slight' intensity is not able, after entering the sense-avenue, to survive till the genesis of the [usual seven] apperceptive moments. In that case, apperception not arising, there is only a [process of] determining for two or three moments, after which comes subsidence.

၁၈။ ယာဝ ဝေါဋ္ဌပ္ပနုပ္ပါဒါ စ ပန အပဂေဟာန္တာ တီတက · မာပါထ · မာဂတံ နိဏောဓာ·သန္နမာရမ္မဏံ အတိပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဘဝင်္ဂစလန·မေဝ ဟောတိ နတ္ထိ ဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ။

၁၈ အတိပရိတ္တာရုံ-၆ ဝီထိ = { ၁၀တိ နနင်္ဂင်္ဂင်္ဂင်္ဂ / ၁၁တိ နနင်္ဂင်္ဂင်္ဂ / ၁၂တိ နနင်္ဂင်္ဂ / ၁၃တိ နနင်္ဂ / ၁၄တိ နန } = မောဃဝါရ

(အတိပရိတ္တာရုံ ဒီဃ)

Lastly, an object with a 'very slight' intensity enters the avenue of sense already about to cease, and is not able to reach the stage of determining. In that case there is only the vibration of the life-continuum, but no genetic process of consciousness takes place.

၁၈။ ထို့ပြင် ဝုဋ္ဌောစိတ်သည်ပင် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်မဖြစ်လောက်၊ ချုပ်လုဆဲဆဲဖြစ်သောအာရုံသည် အတိပရိတ္တာရုံမည်၏၊ ထိုအတိပရိတ္တာရုံ၌ ဘဝင်စိတ်အစဉ် လှုပ်ရှားရုံမျှသာဖြစ်၏၊ မည်သည့်ဝီထိစိတ်မျှ မဖြစ်ပေ။

၁၇ ပရိတ္တာရုံ-၆ ဝီထိ = { ၄တိ နဒပစသံကဝုဝုဉဉဉဉ / ၅တိ နဒပစသံကပုဝုဉဉဉ / ၆တိ နဒပစသံကဝုဝုဉဉ / ၇တိ နဒပစသံကဝုဝုဉ / ၈တိ နဒပစသံကဝုဝု / ၉တိ နဒပစသံကဝုဝု } = ဝေါဋ္ဌပ္ပဏဝါရ

[3] See § 3. The several processes summarized here are developed in Introd. Essay, p. 31 *f.*

တိ = အတိတဘဝင်။ နန = ဘဝင်္ဂစလန။ ဒဒ = ဘဝင်္ဂုပဋ္ဌေဒ။ ပပ = ပဋ္ဌဝါဆုဝဇ္ဇနံ။
စစ = စက္ခုဝိညာဏ်။ သံ = သမ္ပဋိစ္ဆိုနံ။ ဏ = သန္တီရဏ။ ဝု = ဝုဋ္ဌော။ ဇ = ဇော။
ရုံ = တဒါရုံ။ ဉ = ဘဝင်္ဂ။ * ၂-ကို ၃-တိ စသည်ကို အတိတဘဝင် ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်စသည်ချလေ။

http://www.dhammadownload.com

As in the sight-door, so in the other four (special) senses: procedure in the field of sense of that which has become, at one of the five doors, an 'object' is, under all conditions, to be understood as fourfold, in the four grades respectively known as—

(1) the grade [ending with] retention;
(2) the grade [ending with] apperception only;
(3) the grade [ending with] determination only;
(4) the futile grade.[1]

§ 4. *Mnemonic.*

Fourteen thought-moments in cognition's act one finds,
And in that process stages seven we see.
And of our consciousness the four and fifty kinds
Can share in five-doored sense, if fit they be.[2]

Thus far the method of how cognition proceeds on occasion of sense.

[1] Moghavārasaṅkhāto; muyhanti sattā etenāti mogho, tuccho-mogho, 'the futile' (or vague) is that by which persons are stupefied, are muddled; it means empty, vain.

[2] Yathārahaṃ; as circumstances permit. See summary under § 7, in Part I.: 'four and fifty make the Kāmaloka tale.' These are capable of taking part in the five-door process of cognition on occasion of sense.

နိဂမနံ

၁၉။ ဣတ္ထေဝံ စက္ခုဒ္ဒါရေ တထာ သောတဒ္ဒါရာဒီသု စေ·တိ သဗ္ဗတာပိ ပဋ္ဌဒ္ဒါရေ တဒါရမ္မဏဇဝန ဝေါဋ္ဌပ္ပန မောဃဝါရ သခ််ါတာနံ စတုန္နံ ဝါရာနံ ယထာက္ကမံ အာရမ္မဏာဘူတာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ စတုဓာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၁၉။ အထက်တွင်ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း စက္ခုဒ္ဒါရ၌ တဒါရမ္မဏဝါရ၊ ဇဝနဝါရ၊ ဝေါဋ္ဌပ္ပနဝါရ၊ မောဃဝါရ ဟုဆိုအပ်သော ဝါရလေးပါးတို့၏ အာရုံသည် အစဉ်တိုင်း အတိမဟန္တာရုံ၊ မဟန္တာရုံ၊ပရိတ္တာရုံ၊ အတိပရိတ္တာရုံဟူ၍ (ဝိသယပဝတ္တိ) လေးမျိုးဖြစ်၏။

စက္ခုဒ္ဒါရနည်းတူ သောတဒ္ဒါရ စသည်တို့၌လည်း ဝါရလေးမျိုးစီ၊ အာရုံလေးမျိုးစီဖြစ်၏၊ တို့ကြောင့် ပဋ္ဌဒ္ဒါရ၌ ဝါရလေးမျိုးတို့၏ အာရုံလေးမျိုးစီ(ဝါ) ဝိသယပ္ပဝတ္တိလေးမျိုးစီဖြစ်ခြင်းကို သိအပ်ပေ၏။

ဝီထိစိတ္တသင်္ဂဟကထာ

၂၀။ ဝီထိစိတ္တာနိ သတ္တေ·ဝ၊
စိတ္တုပ္ပါဒါ စတုဒ္ဒသ၊
စတုပ္ပညာသ ဝိတ္ထာရာ၊
ပဋ္ဌဒ္ဒါရေ ယထာရဟံ။

အယ · မေတ္ထ ပဋ္ဌဒ္ဒါရေ ဝီထိစိတ္တပ္ပဝတ္တိ နယော။

(ဝီထိစိတ် သင်္ဂဟ ကထာ)

၂၀။ ဝီထိစိတ်တို့သည် ပဋ္ဌဒ္ဒါရ၌ ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ ခုနစ်မျိုးဖြစ်ကုန်၏။
စိတ်အဖြစ် အားဖြင့် တဆယ့်လေးပါး ဖြစ်ကုန်၏။
အကျယ်အားဖြင့် ငါးဆယ့်လေးပါး ဖြစ်ကုန်၏။
ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်သည်ကား ဝီထိပိုင်း၌ ပဋ္ဌဒ္ဒါရခန်းတွင် ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံဖြစ်နည်းတည်း။

၁၉ စက္ခုဒ္ဒါရဝီထိ ၁၅ ပါးရသကဲ့သို့ သောတဒ္ဒါရ၊ ဃာနဒ္ဒါရ၊ ဇိဝှါဒ္ဒါရ။ ကာယဒ္ဒါရတို့၌လည်း ၁၅ ပါးစီ ဝီထိချလေ။ စက္ခုဝိညာဏ်အစား သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်စသည်ဝီထိချလေ။ ဤသို့ ၁၅ ပါးစီရသဖြင့် ပဋ္ဌဒ္ဒါရဝီထိ ပေါင်း ၇၅ ပါးဖြစ်၏။

၂၀ ပဋ္ဌဒ္ဒါရ၌ဖြစ်သော ဝီထိစိတ်တို့ကို သာမညရေတွက်သော် (၇) ပါး၊ စိတ္တက္ခဏအားဖြင့် ရေတွက်သော် (၁၄) ပါး၊ အကျယ်ရေတွက်သော် (၅၄) ပါးဖြစ်၏။

သာမညအားဖြင့် (၇) ပါးဆိုသည်မှာ = ပ၊ စ၊ သံ၊ ဏ၊ ဝု၊ ဇ၊ ရုံ

စိတ္တက္ခဏအားဖြင့် (၁၄) ပါးဆိုသည်မှာ = ပ၊ စ၊ သံ၊ ဏ၊ ဝု၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ရုံ၊ ရုံ

အကျယ်အားဖြင့် (၅၄) ပါးဆိုသည်မှာ = ပဋ္ဌဒ္ဒါရဝင်္ခန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေး၊ သမ္ပဋိစ္ဆိန်းဒွေး၊ သန္တီရဏ ၃၊ ဝုဋ္ဌေ၁၊ ကာမဇော ၂၉၊ တဒါရုံ ၁၁-ပေါင်း ၄၆ ပါးတည်း။ ဤ ၄၆ ပါးထဲသို့ ကျန်သောဝီထိအတွက် သောတဝိညာဏ်ဒွေး၊ ဃာနဝိညာဏ်ဒွေး၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေး၊ ကာယဝိညာဏ်ဒွေး- ဤ ၈ ပါးထည့်သော် ၅၄ ပါးဝင်၌ ကာမစိတ် ၅၄ ပါးပင်ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 5. *Of Procedure by way of the Mind-door.*

In the case of the mind-door, when a clear object enters the avenue of that door, then, at the termination of the vibration of the life-continuum, of mind-door apprehension and of apperception, the resultant retentive (moments) take place. After that comes subsidence into the life-continuum.

But when the object is obscure, then the subsidence occurs at the termination of apperception; no retention takes place.

§ 6. *Mnemonic.*

Threefold the process in the mind-door's act,
And moments ten therein we're told;
But forty-one[3] the kinds of thought implied,
If we in full detail unfold.

Thus far the section on minor acts of apperception.

[3] The 'forty-one' is obtained by excluding, from the fifty-four classes of Kāmaloka consciousness, the twice fivefold sense-cognitions and the triple element of apprehension. See Introd. Essay (p. 36) for the full treatment of the processes of thought by way of the mind-door; also Appendix, Dhātu and Āyatana, on Mano-dhātu.

မနောဒ္ဓါရကာမာဝစရဝါရော

ဝိဘူတာရမ္မဏဝီထိ

၂၁။ မနောဒ္ဓါရေ ပန ယဒိ ဝိဘူတ · မာရမ္မဏံ အာပါထ · မာဂစ္ဆတိ၊ တတော ပရံ ဘဝင် စလန မနောဒ္ဓါဇဝဉ္စန ဇဝန၁ · ဝသာနေ တဒါရမ္မဏ ပါကာနိ ပဝတ္တန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

အဝိဘူတာရမ္မဏဝီထိ

၂၂။ အဝိဘူတေ ပန၁ · ရမ္မဏေ ဇဝန၁ · ဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတော၁ ဟောတိ၊ နတ္ထိ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါ · တိ။

ဝီထိစိတ္တသင်္ခေပသင်္ဂဟဂါထာ

၂၃။ ဝီထိစိတ္တာနိ တီဏေ · ဝ၊
စိတ္တုပ္ပါဒါ ဒသေ · ရိတာ၊
ဝိတ္ထာရေန ပနေတ္ထေ · က၊
စတ္တာလီသ ဝိဘာဝယေ။

အယ · မေတ္ထ ပရိတ္တ ဇဝနဝါရော။

စာပိုဒ် ၂၁, ၂၂

ကာမဇော၀ါရ မနောဒ္ဓါရဝီထိ

သတ္တရသသယကု ရကောင်းသော ပစ္စုပ္ပန်ဂွပ်ဗာဝီသကို အာရုံပြုသော မနောဒ္ဓါရဝီထိပုံ

ကဲ့ကမ္မ,ဂတိ.... ပစ္စုပ္ပန်ဂွပ်ဗာဝီသ

ဝိဘူတာရုံ-၅ဝီထိ = { ၁တိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ရုံ ရုံ ၎ ၎ ၎
၂တိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ရုံ ရုံ ၎ ၎
၃တိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ရုံ ရုံ ၎
၄တိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ရုံ ရုံ
၅တိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ရုံ ရုံ } = တဒါလမ္ဗဏဝါရ

အဝိဘူတာရုံ-၂ဝီထိ = { ၆တိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ၎ } = ဇဝနဝါရ
၇ကိ နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ

မနောဒ္ဓါရ ကာမဇော၀ါရ

(ဝိဘူတာရုံ ဝီထိ)

၂၁။ မနောဒ္ဓါရ၌ထင်ရှားသောအာရုံသည်အကယ်၍ထင်လာ ငြားအုံး၊ ထိုသို့ထင်လာခြင်းကြောင့် ဘဝင််စလန၊ မနောဒ္ဓါဇဝဉ္စန်း၊ ဇော၊ တဒါရုံ ဝိပါက်စိတ်တို့ဖြစ်ကြပြီးနောက် ဘဝင်ကျလေ၏။

(အဝိဘူတာရုံ ဝီထိ)

၂၂။ ထိုမှတပါးမထင်ရှားသောအာရုံ ထင်လာလျှင် ဇော· စိတ်အဆုံး၌ ဘဝင်ကျ၏ တဒါရုံဝိပါက်စိတ် မဖြစ်ပေ။

(ဝီထိစိတ် သင်္ခေ သင်္ဂဟဂါထာ)

၂၃။ ဝီထိစိတ်တို့သည် ဤကာမမနောဒ္ဓါရ၌ သုံးပါးတည်း၊ စိတ်အဖြစ်အားဖြင့် ဆယ်ပါးတည်း၊ အကျယ်အားဖြင့် လေးဆယ့်တပါးရှိ၏ဟု ဟော်ပြရာ၏။

ဆိုအပ်ခဲ့သည်တို့ကား ဤဝီထိပိုင်း၌ ကာမဇော၀ါရပေတည်း။

http://www.dhammadownload.com

§ 7. *Of Ecstatic Apperceptional Procedure.*

But in treating of ecstatic apperception,[1] no distinction is made between 'clear' and 'obscure.' Nor is there any retentive activity.

For in this case [consider the stage when apperception is reached :—] a certain apperception—one of the eight Kāmaloka apperceptions associated with knowledge—has arisen for four or three successive moments. These moments, in this procedure, are termed preparation, approximation, qualification,[2] adoption.[3] As they cease, at the fourth, or the fifth moment, that kind of apperception, in the twenty-six kinds of sublime and transcendental apperceptions which fits the case of the apperceiver, descends into the process of ecstatic apperception. After that, at the end of the ecstasy, subsidence into the life-continuum occurs.

Here, after an apperception accompanied by joy, ecstasy, also accompanied by joy, may be expected; and after apperception accompanied by hedonic indifference, ecstasy accompanied by hedonic indifference.

မနောဒ္ဓါရပုနာဇဝနဝါရော

စျာနမဂ္ဂဝိထိယော

၂၄။ အပုနာ ဇဝနဝါရေ ပန ဝိဘူတာ · ဝိဘူတ
ဘေဒေါ နတ္ထိ၊ တထာ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါ စ။

၂၅။ တတ္ထ ဟိ ဉာဏ သမ္မယုတ္တ ကာမာဝစရ
ဇဝနာန·မဉ္ဉန်ံ အညတရသ္မိံ ပရိကမ္မော·ပစာ
ရာ·နုလောမ ဂေါတြဘု နာမေန စတုက္ခတ္တုံ
တိက္ခတ္တုမေဝ ဝါ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ
နိရုဒ္ဓါ·နန္တရမေဝ ယထာရဟံ စတုတ္ထေ ပဉ္စမေ ဝါ
ဆဗ္ဗိသတိ မဟဂ္ဂတ လောကုတ္တရ ဇဝနေသု
ယထာ · ဘိနိဟာရ ဝသေန ယံကိဉ္စိ ဇဝနံ
အပုနာဝိထိ · မောတရတိ၊ တတော ပရံ
အပုနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတော၁၀ ဟောတိ။

၂၆။ တတ္ထ သောမနဿ သဟဂတ ဇဝနာ·နန္တရံ
အပုနာပိ သောမနဿ သဟဂတာ၁ ပါဋိ
ကခိတ္ထဗ္ဗာ၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဇဝနာ·နန္တရံ
ဥပေက္ခာ သဟဂတာ၁။

မနောဒ္ဓါရ အပုနာဇော ဝါရ

(ဈာနဒီဘိ မဂ္ဂဒီဘိများ)

၂၄။ မနောဒ္ဓါရ အပုနာဇော၀ါရ၌ ထင်ရှားသော၀ိဘူတာရုံ၊ မထင်ရှား သောအ၀ိဘူတာရုံ ဟူ၍ အကဲ့အပြားမရှိ၊ (၀ိဘူတာရုံတမျိုးတည်း သာဟူလို) ။ တဒါရုံဖြစ်ခြင်းလည်းမရှိ။

၂၅။ ထိုစကားကို ခဲ့ပြီးအံ့၊ မနောဒ္ဓါရအပုနာ ဇော၀ါရ၌– ဉာဏသမ္မယုတ် ကာမာ၀စရ ကုသိုလ်ဇောရှစ်ပါးတို့တွင် တပါးပါးသော ဇောသည် ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟူသော အမည်ဖြင့် လေးကြိမ် ဖြစ်စေ၊ သုံးကြိမ်ဖြစ်စေ၊ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်၍ချုပ်၏၊ ကာမဇော ချုပ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ လေးခုမြောက် သို့မဟုတ် ငါးခုမြောက်၌ မဟဂ္ဂတ် လောကုတ္တရာစိတ် ၂၆-ပါးတို့အနက် တခုခုသော ဇောသည် သမထ ဘာ၀နာ ၀ိပဿနာဘာ၀နာစိတ်ကို ရွေးချယ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အပုနာ အစဉ်သို့ သက်ရောက်၏၊ ထိုအပုနာ ဇော ဇောပြီးသည့်နောက်၌ ဘဝင်ကျလေ၏။

၂၆။ ထိုမနောဒ္ဓါရအပုနာဇော၀ါရ၌ ကာမကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ် ဇော၏ အခြားမဲ့၌ သောမနဿသဟဂုတ်အပုနာဇောကိုသာ လိုအပ်၏။ ကာမာ၀စရ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်ဇော၏ အခြားမဲ့၌ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် အပုနာ ဇောကိုသာ လိုအပ်၏။

[1] Appanā javanaṃ. Appanā is a term primarily intended for the vitakka-factor of jhāna, because vitakka (or application), as a jhāna-factor sinks the mind, so to speak, into the inside of its object, whilst ordinary vitakka merely throws the mind on to the surface of its object. But the term is secondarily applied to samādhi. See Introd. Essay, pp. 55-7.

On appanā, *cf. Yogāvacara's Manual.* Introduction by Rhys Davids, P.T.S., 1896. This is another term I have not met with in the earlier scriptures.—Ed.

[2] Anuloma—the stage at which the beginner or ādikammika *fits, equips*, or *qualifies* himself for the higher stage. See Introd. Essay, *ibid.*

[3] Gotrabhū. See Introd. Essay, *ibid. Cf.* Part IX., § 8. This term, meaning 'evolving the lineage,' is the name for the stage when, in a moment of spiritual regeneration, the kinship to Kāmaloka is rejected for the communion of the Ariyas—*i.e.*, all who have taken Nibbana as their quest (*cf.* 135, *n.* 2).

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် -၂၃ သင်္ဘရသာဃုက မရကောင်းသောဝိထိ

ကံ့ကမ္မ,ဂတိ .... ကာလသုံးပါးအာရုံ

ဝိဘူတာရုံ-၁ ဝီထိ = နဒ .... မ ၎ ၎ ၎ ၎ ၎ ၎ ရုံ ရုံ ၎ = တဒါလမ္ဗဏဝါရ

အဝိဘူတာရုံ-၁ ဝီထိ = နဒ .... မ ၎ ၎ ၎ ၎ ၎ ၎ ၎ = ဇဝနဝါရ

၌ ၂ ဝီထိကား သင်္ဘရသာဃုက မရသော အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်နိဗ္ဗာန် ပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်သည်။ "အာရုံ ၆ ပါးကိုတည်း ဝီထိ ၂ ခုနှင့် မြောက်-၁၂ ဝီထိဖြစ်၏။ ကာလ ၃ ပါး နှင့် မြောက် ၃၆ ဝီထိဖြစ်၏။ အစိတ်အဓိတ်မြောက်လျှင်များလှ၏။

ကာမဇော၀ါရ မနောဒ္ဓါရ၌ ဝိထိစိတ်တို့သည် သာမညအားဖြင့် ၃ ပါးသာတည်း။ ထို ၃ ပါးကား = မ၊ ဇ၊ ရုံ-(မ=မနောဒ္ဓါရုပ္ပဒ်နှင့်။ ဇ=ဇော။ ရုံ=တဒါရုံ)--၌ ၃ ပါးတည်း။

စိတ္တုပ္ပါဒ် အားဖြင့် ၁၀ ပါးတည်း။ ထို ၁၀ ပါးကား = မ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ဇ၊ ရုံ၊ ရုံ-တည်း။

အကျယ်အားဖြင့် ၄၁ ပါးတည်း = ထို ၄၁ ပါး ကား မနောဒ္ဓါရုပ္ပဒ်နှင့်၊ ကာမဇော ၂၉၊ တဒါရုံ ၁၁ ပေါင်း ၄၁ ထည်း။

အဝိဘူတာရုံ၌ တဒါရုံမရှိသဖြင့် ၃၀ သာဖြစ်၏။

စာပိုဒ် ၂၄ အပုနာဇော၀ါရ

အပုနာဇော၀ါရသည် (၁) ဈာနဝီထိ (၂) မဂ္ဂဝီထိ (၃) ဖလသမာပတ္တိဝီထိ (၄) အဘိညာဏ်ဝီထိ (၅) နိရောဓသမာပတ္တိဝီထိဟု ၅ မျိုးပြား၏။

အပုနာဇော၀ါရ၌ ဝိဘူတ, အဝိဘူတအပြားမရှိ။ ထို့အတူတဒါရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းမရှိ။

မှတ်ချက်။ "အပုနာဇော၀ါရ၌ ကသိုဏ်းပညတ်စသော အာရုံတို့ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်သော အခါ၌သာလျှင် အပုနာဇောဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဝိဘူတာရုံတပါးသာဖြစ်၏။ အဝိဘူတာရုံမရှိဟုမှတ်။

ကာမဇော, ကာမသတ္တ၀ါ, ကာမအာရုံ ၌အင်္ဂါသုံးပါးစုံမှ တဒါရုံကျနိုင်၍ ၌၌်မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ အပုနာဇောဖြစ်သောကြောင့် တဒါရုံမကျဟူလို။

စာပိုဒ် -၂၅ (၁) ဈာနဝိထိ

ပဌမဈာန်ကို ရစေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၅ ပါးတို့တွင် မိမိစရိုက်နှင့် သင့်လျော်ရာ တပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုအာရုံပြု၍ အဘာန်ဘာန်စီးဖြန်းပွားများဆု၏။ ထိုသို့စီးဖြန်းဘာန်များ၍ ပဌမဈာန်ကိုရလိုလတ်သော်ကံ့, ကမ္မနိမိတ်, ကထိနိမိတ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးကိုအာရုံပြု၍ ဘဝင်စလန့်ဘဝင်ပစ္ဆေဒ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုအာရုံပြု၍ မနောဒ္ဓါဇဝင်နှင်းတကြိမ်၊ မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အား ကာမာဝစရ ဉာဏသမ္မယုတ်စိတ် ၈ ပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် ပရိကံ, ဥပစာ, အနုလုံ, ဂေါတြဘုဟုလေးကြိမ်၊ ဘိက္ခုပုဂ္ဂိုလ်အား ဥပစာ, အနုလုံ, ဂေါတြဘုဟု သုံးကြိမ် ဥပစာရသမာဓိဇောကိစ္စဖြစ်၏။ ထို့နောင် ဈာန်အင်္ဂါ ၎ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပဌမဈာန်စိတ်သည် အပ္ပနာဇောကိစ္စတကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သဖြင့်ဖြစ်၏။

စာပိုဒ် ၂၅ ပဌမဈာန် အာဒိ ကမ္မိက ဝီထိပုံစံ

ကံ့ကမ္မ,ဂတိ .... ကသိုဏ်းပညတ်ပဋိဘာဂအာရုံ

မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ပ ဥ နု ဂေါ ဈာန်....ဘင်ဖြစ်ထိုက်သ၌

တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ဥ နု ဂေါ ဈာန်....ဘင်ဖြစ်ထိုက်သ၌

ဒုတိယဈာန်စသော အထက်ဈာန်ဝိထိများလည်း နည်းတူချလေ။

အာဒိကမ္မိကဝိထိ=ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း၍ ရွေးဦးစွာဈာန်ရသောဝိထိ။

ပရိကံ=အပ္ပနာဈာန်ဖြစ်ပေါ်ရန် ပြုပြင်စီရင်တတ်သောစိတ်။

ဥပစာ=အပ္ပနာ၏အနီးဖြစ်တတ်သောစိတ် (တနည်း) အပ္ပနာ၏အနီးကပ်၌ ဖြစ်ကတ်သောစိတ်။

အနုလုံ=အောက်ပရိကံစောအားငင်း၊ အထက်အပ္ပနာစောအားငင်း လျော်စွာဖြစ်တတ်သောစိတ်။

ဂေါတြဘု=ကာမအနှယ်ကို နှိပ်စက်တတ်သောကြောင့်ငင်း၊ ပုထုဇဉ်အနှယ်ကိုဖြတ်တတ်သောကြောင့် ငင်း ဂေါတြဘုမည်၏။

ဈာနဝီထို့ ပရိကံ, ဥပစာ, အနုလုံ, ဂေါတြဘုစိတ်တို့သည် ကာမာဝစရ ဉာဏသမ္မယုတ်စိတ်တို့သာ တည်း။ ပုထုဇဉ်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်က မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္မယုတ်စိတ် ၄ ခုဖြစ်၍၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္မယုတ်စိတ် ၄ ခုဖြစ်၏။

Again, a moral[1] apperception has for its sequel a moral apperception as well as the lowest three of the four fruits;

an inoperative apperception has as its sequel inoperative apperception and the fruit which is Arahantship.

[1] Or good; kusalajavanaṃ.

၂၇။ တတ္ထာပိ ကုသလ ဇဝနာ·နန္တရံ ကုသလ ဇဝနဉ္စေဝ ဟေဋ္ဌိမဉ္စ ဖလတ္တယ·မပေတံ၊ ကိရိယ ဇဝနာ·နန္တရံ ကိရိယ ဇဝနံ အရဟတ္တ ဖလဉ္စာ·တိ။

၂၇။ ထိုဝေဒနာတူသော ဇော၀ါရ၌ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္မယုတ် ဇော ၄-ခုတို့၏ အခြားမဲ့၌ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဇော၊ လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ဇော အောက်ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ် ၃-ခု ၌ဇော တို့သည် စောကုန်၏။

မဟာကြိယာဉာဏ သမ္မယုတ်ဇောလေးခုတို့၏ အခြားမဲ့၌လည်း မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဇောနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဇောတို့သည်သာ စောကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၂၆-၂၈ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိပုံစံ

က်ော်ကမ္မဋ္ဌာန်းတို.... .....ဈာန်အင်္ဂါအာရုံ.....

နံ ၁.... မ ၉ ၉ ၉ ၉ ၉ ၉ ၉.....ဘူင်

ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိဟူသည်ကား ဈာန်ကိုရရှိပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိရရှိသော ဈာန်၌ရှိသော ဝိတက် စသော ဈာန်အင်္ဂါအစိတ်အစိတ်ကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းသောဝီထိစိတ်များဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ပဌမဈာန် နောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ၅ ဝီထိ၊ ဒုတိယဈာန်နောက် ၄ ဝီထိ၊ တတိယဈာန်နောက် ၃ ဝီထိ၊ စတုတ္ထဈာန်နောက် ၂ ဝီထိ၊ ပဉ္စမဈာန်နောက် ၂ ဝီထိ၊ အရူပဈာန်များနောက် ၂ ဝီထိစီချလေ။

အထူတ်အထိပ်ဝသီဘော်သို့ထောက်၍ ဈာန်ကိုအလွန်ပိုင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာမူ ဈာန်အင်္ဂါကိုဆင်ခြင်ထုံ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဇော ၄ ကြိမ် ၅ ကြိမ်ကျနိုင်၏။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဇော ၇ ကြိမ်ကျ၏။ ဇောမှာ ကာမဇောကိုချ။

ကာမဇောနောင် အဖွဲနာဇောကျပုံ

စာပိုဒ်.၂၈ ဒုတ္တိံသ သုခပုညမှာ၊ ဒုဒိဒသောပေက္ခကာ ပရံ၊
သုခိတ ကြိယတော အဋ္ဌ၊ ဆ သမ္ဘောဇ္ဈိ ဥပေက္ခကာ။

ကာမတိဟိတ်ဇော-၈	အပွနာဇော-၅၄												ဇောဝိတ်ပေါင်း	ဇောဝိတ်ခွဲ
	ရူပဇော-၁၀				အရူပဇော-၈		လောကုတ္တရာဇော-၄၁							
	ကု		ကြိ		ကု	ကြိ	မဂ်ဇော		အောက်ဖိုလ်		ရဟတ်ဖိုလ်			
	သော	ဥ	သော	ဥ	ဥ	ဥ	သော	ဥ	သော	ဥ	သော	ဥ		
မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော့	၄						၁၆		၁၂				၃၂	၄၄
" တတိယဇော့		၁			၄			၄		၃			၁၂	
မဟာကြိယာပဌမဇော့			၄								၄		၈	၁၄
" တတိယဇော့				၁		၄						၁	၆	

§ 8. *Mnemonic.*

After gladsome meritorious thoughts may follow thirty-two,[2]
After thoughts of neutral feeling, twelve kinds may alone be due.
After glad inoperative thoughts but eight may come to be.
After neutral thought inoperative, six kinds possibly.

Ecstasy succeeds e'en worldling's meritorious Kāmā-thought,
And the learner's, and of them who final victory have wrought.
In the first, and second, consciousness with h e t u's three is fraught ;[3]
In the third no less, but here effect of consciousness is naught.

Thus far the method of the processes of cognition in the mind-door.

သင်္ဘာဂါထာယော

၂၈။ ဒုတ္တိံသ သုခပုညမှာ၊
ဒုဒိဒသော-ပေက္ခကာ ပရံ၊
သုခိတ ကြိယတော အဋ္ဌ၊
ဆ သမ္ဘောဇ္ဈိ ဥပေက္ခကာ။

၂၉။ ပုထုဇ္ဇနာန သေက္ခာနံ၊
ကာမ ပုည တိဟေတုတော၊
တိဟေတု ကာမ ကြိယတော၊
ဝိတရာဂါန-မပွနာ။

အယ-မေတ္ထ မနောဒ္ဓါရေ ဝီထိစိတ္တာပွဝတ္တိ နယော။

ပေါင်းရုံးဖော်ပြချက်

၂၈။ သောမနဿသဟဂုတ် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော (၂)ခုနောင် အပွနာဇော (၃၂)ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂-ခု နောင် အပွနာဇော (၁၂)ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ သောမနဿသဟဂုတ် မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂-ခု နောင် အပွနာဇော (၈)ပါးဖြစ်ကုန်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၂-ခုနောင် အပွနာဇော (၆)ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

၂၉။ တိ ဟိတ် ပု ထု ဇ္ဇ ဉ် ပု ဂ္ဂိ ု လ် နှင့် အောက်ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကာမ ကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ် ၄-ခု နောင်၌ အပွနာဇော ၄၄-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ် ၄-ခု နောင်၌ အပွနာဇော ၁၄-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ဤကား– ဤဝီထိပိုင်း မနောဒ္ဓါရခဏ်း၌ ဝီထိစိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံ ဖော်ပြချက်တည်း။

[2] *I.e.*, classes of consciousness.—Ed.
[3] T i h e t u t o. The three good h e t u's of a l o b h a, a d o s a, and a m o h a are here intended. Exigencies of rhyme have expanded 'inoperative' (k r i y a t o) into the last line.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

၂၉ ဒေတိဘေဒအားဖြင့် ရွေးကာမဒေါဖြစ်သော ဟရိကံ၊ ဥပဓာစသည်တို့က ကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် နောက်အပြုနာဒေတို့ကလည်း ကုသိုလ်သာလျှင် ဖြစ်ရိုးကျရိုးရှိကုန်၏။ ကုသိုလ်ဒေါ ၄ ခုနောက်၌ ကုသိုလ်အပြုနာဒေါ ၂၉ ခုနှင့် အောက်ဖိုလ်အပြုနာဒေါ ၁၅ ခုအားဖြင့် ၄၄ ပါးသာဖြစ်နိုင်၏။ ထို ၄၄ ပါးသည် ပုထုဇဉ်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များရသော အပြုနာဒေများတည်း။ ။ကြီယာဒေါ ၄ ခုနောက်၌ ကြီယာအပြုနာ ၉ ခုနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဒေါ ၅ ခုအားဖြင့် ၁၄ ပါးသာဖြစ်နိုင်၏။ ထို ၁၄ ပါးသည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သာရသော အပြုနာဒေများဖြစ်၏။

§ 9. *Of Retention.*

Under all circumstances, if an object be undesirable, it is the result of past immoral action, taking effect in sense-cognition, reception, investigation, and retention;

တဒါရမ္မဏနိယမော

၃၀။ သဗ္ဗတ္ထာပိ ပနေ·တ္ထ အနိဋ္ဌေ အာရမ္မဏေ အကုသလ ဝိပါကာနေ·ဝ ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တီရဏ တဒါရမ္မဏာနိ။

if an object be desirable, it is the result of past moral action;

၃၁။ ဣဋ္ဌေ ကုသလ ဝိပါကာနိ။

if an object be extremely desirable, investigation and retention are accompanied by joy.

၃၂။ အတိဣဋ္ဌေ ပန သောမနဿ သဟဂတာ နေ·ဝ သန္တီရဏ တဒါရမ္မဏာနိ။

In this case, at the cessation of the inoperative apperception, which is also accompanied by joy, there follow retentive moments accompanied by joy.

၃၃။ တတ္ထာပိ သောမနဿ သဟဂတ ကိရိယ ဇဝနာ·ဝသာနေ သောမနဿ သဟဂတာ နေ·ဝ တဒါရမ္မဏာနိ ဘဝန္တိ။

၃၀-၃၃ **တဒါရမ္မဏနိယာမ**

ပဉ္စဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိဖြစ်ပုံကို သာမညအားဖြင့်ပြပြီး၍ ဝိသေသအားဖြင့်ဝေဘန်သော် သတ္တဝါတို့ အလိုမရှိအပ်သော မစင်ခွေးကောင်ပုပ်အစရှိသော အနိဋ္ဌာရုံကိုတွေ့မြင်ကြားသိရသောအခါ၌ အဟိတ် အကုသလဝိပါက်ဖြစ်ကုန်သော ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိန်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ။သတ္တဝါတို့ အလိုရှိအပ်သော ထမင်း အဖျော်အိပ်ရာ နေရာ အဝတ်တန်းဆာအစရှိသော နှစ်သက်ဘွယ်ဣဋ္ဌာရုံကို တွေ့မြင်ကြားသိရသည်ရှိသော် အဟိတ်ကုသလဝိပါက်ဖြစ်သော ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိန်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ သတ္တဝါတို့အလုံးစုံအလိုရှိအပ်သော ရွှေဝိန်ပတ္တမြား ဘုံဗိမာန်ဘုရား ရဟန္တာစသော အတိဣဋ္ဌာရုံကို တွေ့ကြုံသောအခါ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိန်း၊ သောမနဿသန္တီရဏ၊ သောမနဿ တဒါရုံတို့သည်ဖြစ်ကုန်၏။

တဒါရမ္မဏ နိယမ

၃၀။ စိတ်ဖြစ်စဉ် ဝီထိဒွါရရှိသော တဒါရုံ၏ဖြစ်ပုံကို ဆက်လက်ဖော်ပြပါအုံး၊ ဣဋ္ဌပဉ္စဒွါရ၊ မနောဒွါရဝီထိခန်းဦး အတိမဟန္တာရုံ၊ မဟန္တာရုံ စသည့် မည်သည့်အာရုံဌာနမဆို အာရုံသည်အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်ခဲ့သည်ရှိသော် ပဉ္စဝိညာဉ်စိတ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းစိတ်၊ သန္တီရဏစိတ်၊ တဒါရုံဝိပါက်စိတ်တို့သည် အကုသလဝိပါက်(အကုသိုလ်၏အကျိုး)တို့သည်သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

၃၁။ အာရုံသည် ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်ဘိမူကား– ထိုစိတ်တို့သည် ကုသလဝိပါက် (ကုသိုလ်၏အကျိုး)စိတ်တို့သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

၃၂။ ထိုမှတပါး အာရုံသည် အတိဣဋ္ဌာရုံဖြစ်ခဲ့သည်ရှိသော် သောမနဿသဟဂုတ် ဖြစ်သော သန္တီရဏစိတ် တဒါရုံဝိပါက်စိတ်တို့သည်သာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

၃၃။ ထိုသို့ဖြစ်ဆဲ၌လည်း သောမနဿ သဟဂုတ်ကြိယာဇော၏ အခြားမဲ့၌ သောမနဿသဟဂုတ်တဒါရုံတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

http://www.dhammadownload.com

၃၂ ဝိပါက်အမှန်၊ ဇောအပြန်

ဝိပါက်စိတ်တို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿ ဥပေက္ခာဝေဒနာယှဉ်ပုံမြဲသည်ကို "ဝိပါက်အမှန်" ခေါ်၍၊ ဇောစိတ်တို့၌ အာရုံအားလျော်စွာ ဝေဒနာယှဉ်ပုံမမြဲသည်ကို "ဇောအပြန်" ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ။သဘာဝကုဋ္ဌာရုံအတိုက္ကဋ္ဌာရုံများကို ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် တွေ့ကြုံရသောအခါ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏတဒါရုံများဖြစ်ကြ၏။ (ပဋ္ဌဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းတို့မှာ ဝေဒနာအားဖြင့် အကုသလပြာဒမရှိ) ဤသို့ဝိပါက်စိတ်များ၌ အာရုံအလိုက် ဝေဒနာယှဉ်ပုံမှန်ကြောင်းကိုရည်သန်၍ "ဝိပါက်အမှန်" ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဇောတို့သည် သညာဝိပ္ပလ္လာသစသော ဝိပ္ပလ္လာသတရားမကင်းသေးသော ပုထုဇဉ် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သောကြောင့် အတိုက္ကဋ္ဌာရုံကိုသော်လည်း ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၊ အနိဋ္ဌာရုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ယူတတ်ထင်တတ်ကုန်၏။ အနိဋ္ဌာရုံကိုစဉ်လျက် ဣဋ္ဌာရုံ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံအနေအားဖြင့် အာရုံကို ယူတတ်ထင်တတ်ကုန်၏။ ။ဥပမာ-ရတနာသုံးပါးကို မကြည်ညိုကုန်သော တိတ္ထိစသောသူတို့အား ဘုရားအစရှိသော အတိုက္ကဋ္ဌာရုံအစစ်ကို တွေ့မြင်ရပါသော်လည်း အနိဋ္ဌအခြင်းအရာအားဖြင့် ဒေါသဇောစောကုန်၏။ သဒ္ဓါတရားခေါင်းပါးသောသူတို့အား ဘုရားအစရှိသောအတိုက္ကဋ္ဌာရုံကို ဖူးမြင်ရသော်လည်း လျစ်လျူရှုသော အားဖြင့် ဥပေက္ခာဇောစောကုန်၏။ မစင်ခွေးကောင်ပုပ်စသော အနိဋ္ဌာရုံ၌ ကျီးလင်းတို့သည် သောမနဿ ဇောစောကြ၍၊ နက်နဲသောဥာဏ်သဘောရှိသောသူတို့အား လျစ်လျူရှုသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဥပေက္ခာ ဇောစောကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဇောတို့၏ အာရုံသဘောကို အခါခပ်သိမ်း မလိုက်ဇောဘဲ ဝေဒနာယှဉ်ပုံ ဘလောင်းဘလဲဖြစ်ဟန်ကို ရည်သန်၍ "ဇောအပြန်" ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြလေသည်။

၃၃ ဝိပါက်လည်းအမှန်၊ ဇောလည်းအမှန်

ရဟန္တာအာရုဂ်မြတ်တို့ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိသော ကြိယာဇောများသည် ဝိပါက်များကဲ့သို့ အာရုံအားလျော်စွာ အတိုက္ကဋ္ဌာရုံနှင့်တွေ့ကြုံလျှင် သောမနဿကြိယာဇောစေ၍ သောမနဿတဒါရုံကျ၏။ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် ဥပေက္ခာကြိယာဇောစေ၍ ဥပေက္ခာတဒါရုံများကျ၏။ ဤသို့လျှင် ကြိယာဇောများလည်း ဝိပါက်ကဲ့သို့ အာရုံအားလျော်စွာ သောမနဿယှဉ်မှု ဥပေက္ခာယှဉ်မှု မှန်ကန်သောကြောင့် "ဝိပါက်လည်း အမှန်၊ ဇောလည်းအမှန်" ဟု မိန့်ဆိုကြပြန်လေသည်။

စာပိုဒ် ၃၂ ဇောနှောင် တဒါရုံကျပုံ

ဇော		တဒါရုံ	
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြိယာဇော ၁ မဟာကြိယာသောမနဿဇော ၄	၅	သောမနဿသန္တီရဏ ၁ မဟာဝိပါက်သောမနဿ ၄	၅
မဟာကြိယာဥပေက္ခာဇော ၄	၄	ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ၂ မဟာဝိပါက်ဥပေက္ခာ ၄	၆
လောဘမူဇော ၈၊ မောဟမူဇော ၂ မဟာကုသိုလ်ဇော ၈	၁၈	တဒါရုံ ၁၁	၁၁
ဒေါသမူဇော ၂	၂	ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ၂ မဟာဝိပါက်ဥပေက္ခာ ၄	၆

စာပိုဒ် ၃၅ အာဂန္တုကဘဝင်

ဒေါသဇော နှောင် သောမနဿတဒါရုံ၊ သောမနဿဘဝင် မဖြစ်နိုင် မကျနိုင်။ ဥပေက္ခာ တဒါရုံ ဥပေက္ခာဘဝင်သာဖြစ်နိုင်ကျနိုင်ကုန်၏။ မဟာဝိပါက်သောမနဿ ၄ ပါးတို့တွင် တပါးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဝတ္တိအခါဘဝင်စိတ်ဖြစ်ဆဲ၌ သောမနဿဘဝင်သာကျရ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိုက္ကဋ္ဌာရုံကိုငင်း၊ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံကိုငင်း၊ ပညတ်အာရုံကိုငင်း၊ အာရုံပြု၍ ဒေါသဇောစောသောအခါ အတိမဟန္တာရုံဝိထိ၊ ဝိဘူတာရုံဝိထိများပင်ဖြစ်သော်လည်း တဒါရုံကျခြင်းမရှိတော့ပြီ။ တဒါရုံမကျသော် သောမနဿဘဝင်ချပြန်လျှင်လည်း ဒေါသဇောနှင့် ဝေဒနာအစပ်မသင့်၊ ဥပေက္ခာဘဝင်ချပြန်လျှင်လည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် မသင့်မတော်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ ရှေးရှေးသောအခါကာလ၌ မိမိလေ့ကျက်နေကြ နှလုံးသွင်းမြဲဖြစ်သော ကာမအာရုံကို အာရုံပြု၍ ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ၂ ခုတွင် တခုခုသည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စသန္တီရဏကိစ္စမတတ်ဘဲ အပိုအာဂန္တုကဘဝင်ကိစ္စတပ်၍ တကြိမ်ဖြစ်ရ၏။ ထို့နောက်မှပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်တူစွာသော သောမနဿဘဝင်ဆက်၍ကျလေသည်။ မူလတော်ခံ သောမနဿနှင့် ပဝတ္တိဒေါမနဿ ၂ ပါးတို့၏ အဆင်မတဲ့ကြသဖြင့် ဝီထိစိတ်တပိုင်းတစဖြစ်ခါ ဘဝင်မကျနိုင်ဘဲရှိနေထုဝယ်၊ ဝီထိစိတ်ပြည့်စုံစေရန် ဂဟေပမာ အပိုဖြစ်ပေါ်လာသောဘဝင်မျိုးသည် အာဂန္တုက ဘဝင်မည်၏။

or if the inoperative apperception be accompanied by hedonic indifference, so also are the ensuing retentive moments.

၃၄။ ဥပေက္ခာ သဟဂတ ကိရိယ ဇဝနာ·ဝသာနေ စ ဥပေက္ခာ သဟဂတာနေ·ဝ ဟောန္တိ။

၃၄။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ကြိယာဇော၏ အခြားမဲ့၌လည်း ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏ၊ တဒါရုံတို့သာဖြစ်ကြကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

[1] In this instance alone bhavanga is plural. The singular bhavanga has been used as a generic term, either for the whole *series* of the bhavanga moments in process of cognition or for all the *nineteen classes* of bhavanga. The use of the plural here is therefore significant in showing that there is an āgantuka-bhavanga (adventitious element) as opposed to the mūla-bhavanga (normal element). This āgantuka bhavanga is dealt with in the following passage.

[2] *I.e.*, one who is of a joyous nature by birth, without needing always the stimulus of a pleasant experience.—Ed.

[3] Lit., 'formerly stored-up minor object.' The Commentators call all things of Kāmaloka—namely, all the fifty-four classes of Kāma-consciousness, together with all the mental concomitants that enter into combination in these fifty-four, and all the twenty-eight rūpa's,—'paritta.' When a naturally jovial person is offended, his previous apperception, if not ordinarily followed by the retentive moments, cannot lapse directly and abruptly back to the normal life-continuum which is by birth one of joy. It is therefore invariably followed by an adventitious bhavanga, accompanied by *hedonic indifference*, which intervenes as a sort of mediator between two uncompromising aspects of feeling—*grief* and *joy*. It must not be supposed that the santīraṇa which is called upon to do this duty of paving the way for the reappearance of the normal bhavanga, investigates here.

အာဂန္တုက ဘဝင်္ဂဝိထိ

(အာဂန္တုက ဘဝင်္ဂဝိထိ)

Or if the apperception be accompanied by grief, then both the retentive moments and the subsidence into the life-continua[1] become accompanied by hedonic indifference.

Hence, when an individual who has been reborn with a sense of joy,[2] experiences no retentive moments at the termination of an apperception accompanied by grief, then there arises instead [that class of consciousness styled] 'investigation accompanied by hedonic indifference' respecting some merely 'minor' object presented in the past.[3]

Teachers say that the subsidence into the life-continuum comes immediately after that.

၃၅။ ဒေါမနဿ သဟဂတ ဇဝနာ·ဝသာနေ စ ပန တဒါရမ္မဏာနိ စေဝ ဘဝင်္ဂါနိ စ ဥပေက္ခာ သဟဂတာနေ·ဝ ဘဝန္တိ။

တသ္မာ ယဒိ သောမနဿ ပဋိသန္ဓိကဿ ဒေါမနဿ သဟဂတ ဇဝနာ·ဝသာနေ တဒါရမ္မဏ သမ္ဘဝေါ နတ္ထိ၊ တဒါ ယံကိဉ္စိ ပရိစိတ ပုဗ္ဗံ ပရိတ္တာ·ရမ္မဏ·မာရဗ္ဘ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သန္တီရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တ·မနန္တရိတ္တာ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ·တိ ဝဒန္တိ အာစရိယာ။

၃၅။ အထူးကား– ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇော၏အခြားမဲ့၌ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် တဒါရုံနှင့် ဘဝင်တို့သာဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ ဒေါမနဿဇော နောင် ဥပေက္ခာသာ ဖြစ်ခွင့်ရသောကြောင့်–

လူက သောမနဿစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူ။
ဇောသောဇောက ဒေါသဇောစောသည့်အတွက်

ထိုဒေါသဇော၏အခြားမဲ့၌ တဒါရုံမဖြစ်ခြားအံ့။

ယင်းသို့အခက်အခဲကြုံသောအခါတို့၌ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်သည် ရှေးက အလေ့အလာ ရှိသော ကာမအာရုံတခုခုကို အာရုံပြုလျက် ဖြစ်လေ၏။ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်ကို အခြားမဲ့ပြု၍ (၀၊) ထိုသန္တီရဏစိတ်ချုပ်သည်နှင့် သောမနဿဘဝင် ကျလေ၏။ ဤသို့ ဆရာတို့ဆိုကြကုန်၏။

They also say that retention is desirable[1] only (i.) at the termination of Kāmaloka apperception; (ii.) for Kāmaloka beings; and (iii.) of Kāmaloka things[2] which have become objects.

၃၆။ တထာ ကာမာဝစရ ဇဝနာ·ဝသာနေ ကာမာဝစရ သတ္တာနံ ကာမာဝစရ ဓမ္မေ သ္မေ·ဝ အာရမ္မဏ ဘူတေသု တဒါရမ္မဏံ ဣစ္ဆန္တိ·တိ။

၃၆။ ထိုမှတပါး ကာမသတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ ကာမအာရုံတို့၌သာ ကာမဇော၏အဆုံး၌ တဒါရုံဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိကြကုန်၏။

(ကာမသတ္တဝါလည်းဖြစ်စေ၊ ကာမအာရုံလည်းဖြစ်စေ၊ ကာမဇော နောက်၌လည်းဖြစ်စေ၊ ဤသို့ အင်္ဂါသုံးပါးညီညွတ်မှ တဒါရုံစိတ် ဖြစ်သည်ဟူလို)။

[1] The ideals of the teachers here are that the three conditions indicated by (i.), (ii.), and (iii.), must be satisfied, in order that retention may take place in a process.

[2] See p. 131, n. 3.

http://www.dhammadownload.com

§ 10. *Mnemonic.*

If, in activity of 'sense,'[3]
Subject and object and fetch of mind[4]
Combine in process clear, intense,
Retention then we're sure to find.[5]

So far for the law of retention.

တဒါရမ္မဏဂ်ါနိ

၃၇။ ကာမေ ဇဝန သတ္တာ·လ၊
မ္မဏာနံ နိယမေ သတိ၊
ဝိဘူတေ·တိမဟန္တေ စ၊
တဒါရမ္မဏ·မိဂိတံ။
အယ·မေတ္ထ တဒါရမ္မဏ နိယမော။

(တဒါရုံအင်္ဂါ)

၃၇။ ကာမဘုံ၌ ကာမဇော ကာမသတ္တဝါ ကာမအာရုံတို့၏ အမှတ်အသားရှိလျှင် ဝိဘူတဘာရုံ၌ဖြစ်စေ၊ အတိမဟန္တာရုံ၌ဖြစ်စေ၊ တဒါရုံကို ဆိုအပ်ပေ၏။

ဤကား ဝီထိပိုင်း၌ တဒါရုံကို မှတ်သားဖော်ပြခြင်းပေတည်း။

§ 11. *Of the Law of Apperception.*

Again, among apperceptions, in the process of minor[6] apperception, Kāmaloka apperceptions apperceive for seven moments, or for only six,

ဇဝနိယမော

၃၈။ ဇဝနေသု စ ပရိတ္တဇဝန ဝီထိယံ ကာမာဝ စရ ဇဝနာနိ သတ္တက္ခတ္တုံ ဆက္ခတ္တုမေဝ ဝါ ဇဝန္တိ။

ဇောတ္ထိုကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပြခြင်း

၃၈။ ဇောတ္ထိတ္ဝင် ကာမဇောဝီထိ၌ ကာမာဝစရဇောတ္ထိသည် ခုနှစ်ကြိမ်ဖြစ်စေး ခြောက်ကြိမ်ဖြစ်စေ စောကုန်၏။

or, in the case of feeble procedure, in dying, and at other times, for only five moments.

၃၉။ မန္ဒပ္ပဝတ္တိယံ ပန မရဏကာလာဒီသု ပဉ္စ ဝါရမေဝ။

၃၉။ အဟုန်ရော့ရဲ နုံ့နဲစွာဖြစ်သော သေခါနီးအခါ စသည်တို့၌ ငါးကြိမ်စောကုန်၏။

They say, also, that when the Exalted One was performing the 'twin miracle,' and the like, the alert procedure of his 're-viewing'[7] mind was such as to require only four or five moments.

၄၀။ ဘဂဝတော ပန ယမက ပါဋိဟာရိယာ ကာလာဒီသု လဟုကပဝတ္တိယံ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိ ဘဝန္တီ·တိပိ ဝဒန္တိ။

၄၀။ အထူးကား မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ရေမီးအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာပြရာ ကာလမျိုး၌ လျင်မြန်စွာဖြစ်သည့်အတွက် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့သည် လေးကြိမ် ငါးကြိမ်သာ ဖြစ်ကြကုန်၏ဟု ဆရာတို့ဆိုကြ၏။

[3] Sense stands here for Kāmaloka consciousness.—Ed.

[4] Javana-sattālambaṇānaṃ. This is the nearest approach in the work to the term 'subject' (satta, lit. 'being'). *Cf.* the orthodox javanāni javanti, in § 3, § 11, etc. On the significance of the term 'subject' in Buddhist psychology, see Introd. Essay, p. 7 *f.*—Ed.

[5] See p. 125 (3). Retention, *as a rule*, takes part only in a sense-door process with a 'very intense' object, or in a mind-door process with a 'clear' object.

[6] See p. 131, *n.* 3.

[7] Paccavekkhaṇa-cittāni, lit., 'consciousness[es] viewing again' (paṭi-ikkhaṇaṃ). The reviewing apperceptions are confined to processes succeeding the jhāna ecstasies and the spiritual experiences known as the Paths and Fruits. See Introd. Essay, p. 69.

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၄၀ **မဂ္ဂပစ္ဆာဝေက္ခဏာဝီထိ**

ကံ,ကမ္မ,ဂတိ .... ရရှိပြီးသောမဂ်၊ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်စသည်

နဒ .... မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ .... ဘွင် ဘွင်

ရရှိပြီးသောမဂ်၊ ဖိုလ်၊နိဗ္ဗာန်၊ ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ၊ ကြွင်းသော ကိလေသာ၊ ဤ ၅ ပါးကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ၅ဝီထိသည် မဂ္ဂဝီထိနောင်ကျ၏။ အရဟတ္တမဂ်နောက်၌ကား ကြွင်းသော ကိလေသာ မရှိသဖြင့် ၄ ဝီထိသာဖြစ်၏။ လျင်မြန်ခြင်း ကို အလိုမရှိအပ်ရကား ပစ္စဝေက္ခဏာကာမဒေါ ခုနစ်ကြိမ်ကျလေသည်။

မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိအပြား။ ။အောက်မဂ် ၃ ပါးတွင် တပါးတပါး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ ၅ ခုစီဖြစ်၍ ၁၅ဝီထိဖြစ်၏။ အရဟတ္တမဂ်၌ ကြွင်းသောကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိမရှိသဖြင့် ၄ ဝီထိသာဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ အကျဉ်းအားဖြင့် မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိပေါင်း ၁၉ ပါးဖြစ်၏။ အကျယ်အားဖြင့်ကား သောတာပတ္တိမဂ် ပဌမဈာန်၌ ၅ ပါး၊ ဒုတိယဈာန်၌ ၅ ပါး၊ တတိယဈာန်၌ ၅ ပါး၊ စတုတ္ထဈာန်၌ ၅ ပါး၊ပဉ္စမဈာန်၌ ၅ ပါး ပေါင်း ၂၅ ပါးဖြစ်၏။ ၎င်း ၂၅ ပါးကို မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်၊ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၂ ပါးနှင့် မြောက်သော် ၅၀ ဖြစ်၏။ ၎င်း ၅၀ကို ပါဒက၊ သမ္မသိတ၊ ပဂ္ဂလဋ္ဌာသယ ၃ ပါးနှင့်မြောက်သော် ၁၅၀ ဖြစ်၏။ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်တို့၌လည်း ၁၅၀ စီရှိ၏။ အရဟတ္တမဂ်ကား ဆင်ခြင်ဘို့ရာ ကြွင်းသောကိလေသာမရှိသဖြင့် ပဌမဈာန်၌ ၄ ပါး၊ ဒုတိယဈာန်၌ ၄ ပါး၊ တတိယဈာန်၌ ၄ ပါး၊ စတုတ္ထဈာန်၌ ၄ ပါး၊ ပဉ္စမဈာန်၌ ၄ ပါး၊ ပေါင်း ၂၀ ဖြစ်၏။ ၎င်း ၂၀ ကို မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၂ ပါးနှင့် မြောက်သော် ၄၀ ဖြစ်၏။ ၎င်း ၄၀ ကိုပါဒက၊ သမ္မသိတ၊ ပဂ္ဂလဋ္ဌာသယ ၃ ပါးနှင့်မြောက်သော် ၁၂၀ ဖြစ်၏။ ပေါင်းမဂ် ၄ ပါး၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ ၅၇၀ ဖြစ်၏။

စာပိုဒ် ၄၁-၄၂ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝီထိပုံစံ**

ကံ,ကမ္မ,ဂတိ .... သခ်ါရအာ၀ဇ္ဇံ နိဗ္ဗာန်အာ၀ဇ္ဇံ

မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ပ ဥ နု ဂေါ မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ် ....ဘွင် ဘွင်

တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ဥ နု ဂေါ မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ် ဖိုလ်.. ဘွင် ဘွင်

အထက်မဂ် ၃ ပါးဝီထိပုံစံ

ကံ,ကမ္မ,ဂတိ .... သခ်ါရအာ၀ဇ္ဇံ နိဗ္ဗာန်အာ၀ဇ္ဇံ

မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ပ ဥ နု ဂေါ မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ် ....ဘွင် ဘွင်

တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် = နဒ ... မ ဥ နု ဂေါ မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ် ဖိုလ်....ဘွင် ဘွင်

မဂ္ဂဝီထိအပြား။ ။သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဈာန်၌းပါးနှင့် ယှဉ်၍ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝီထိ ၅ ပါးဖြစ်၏။ ၎င်း ၅ ပါးကို မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၂ ပါးနှင့် မြောက်သော် ၁၀ ပါးဖြစ်၏။ ၎င်း၁၀ပါးကို ပါဒကဈာန်၊ သမ္မသိတဈာန်၊ ပဂ္ဂလဋ္ဌာသယ ၃ ပါး နှင့် မြောက်သော် ၃၀ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဂေါတြဘုကျသော ဂေါ၀ါရ ၃၀၊ အထက်မဂ် ၃ ပါးကိုလည်း နည်းတူမြောက်၍ ဂေါဒါနိကျသော ဂေါ၀ါရ ၉၀၊ ပေါင်းမဂ္ဂဝီထိ ၁၂၀ ဖြစ်၏။

But in the first performances of a novice [in higher thought], sublime and super-intellective apperceptions always occupy but one unit [of thought time]. After that comes subsidence into the continuum.

၄၁။ အာဒိကမ္မိကဿ ပန ပဌမ က·ပ္ပနာယံ မဟဂ္ဂတ ဇ၀နာနိ အဘိညာ ဇ၀နာနိ စ သမ္ပဒါပိ ကေ၀ါရမေ၀ ဇ၀န္တိ၊ တတော ပရံ ဘ၀င်္ဂပါတော။

၄၁။ ထို့ပြင် ဈာန်ရအောင် အားထုတ်၍ ရွေးဦးစွာရသောဈာန်၌ မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည် တကြိမ်သာလျှင် စောကုန်၏။

အဘိညာဉ်ဇောတို့သည်ကား အခါခပ်သိမ်း တကြိမ်သာ စောကုန်၏၊ တကြိမ်စောပြီး ဘ၀င်ကျ၏။

The four geneses of Path-[consciousness] are of one thought-moment each. After these the cognitions [known as] the Fruits arise, occupying two or three moments each. After that comes subsidence into the continuum.

၄၂။ စတ္တာရော ပန မဂ္ဂုပ္ပါဒါ ကေစိတ္တက္ခဏိကာ၊ တတော ပရံ ဒွေ တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ တတော ပရံ ဘ၀င်္ဂပါတော။

၄၂။ ဥပါဒ်ဖြစ်ပေါ်လာသော မဂ်စိတ်လေးပါးတို့သည် စိတ္တက္ခဏတချက်စီသာ ဖြစ်ကုန်၏။ မဂ်နောင် ဖိုလ်စိတ် နှစ်ကြိမ်, သုံးကြိမ် ထိုက်သလိုဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဘ၀င်ကျ၏။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၄၁-၄၂ (၂) မဂ္ဂဝီထိ

မဂ္ဂဝီထိသည်လည်း သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝီထိ၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဝီထိ၊ အနာဂါမိမဂ္ဂဝီထိ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဝီထိ အားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။ မဂ္ဂဝီထိဖြစ်ပုံမှာ သခ်ါရတရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု အာဘန်တလ်လ်ဒ္ဓဘန် များ၍ သောတာပန်ဖြစ်လိုလတ်သော် ဘဝင်္ဂစလန၊ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံတကြိမ်၊ မနုပဂ္ဂိုလ်အား ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ပါးတို့တွင် တပါးပါးသည် ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟု ကာမဇော ၄ ကြိမ်၊ တိကွ ပဂ္ဂိုလ်အား ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟု ကာမဇော ၃ ကြိမ်၊ ထို့နောင် သောတာပတ္တိမဂ်သည် သစ္စာလေးပါးကို တပြိုင်နက်သိလျက် မဂ်ကိစ္စတကြိမ်ဖြစ်၍ချုပ်၏။ ထို့နောင် မနုပဂ္ဂိုလ်အား သောတာပတ္တိဖိုလ် ၂ ကြိမ်၊ တိကွပဂ္ဂိုလ်အား သောတာပတ္တိဖိုလ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သင့်ဖြစ်၏။

ထို့အတူ သကဒါဂါမိ-အနာဂါမိ-အရဟတ္တမဂ္ဂဝီထိတို့၌လည်း ဂေါတြဘူအစား ဝေါဒါန်နှင့် မဂ်အမည်သာ ပြောင်း၍ချလေ။

၄၂ (၃) အဘိညာဏ်ဝီထိ

အဘိညာဏ်ဟူသည်ကား ကသိုဏ်းဖြင့် ပွားများအားထုတ်အပ်သော ဈာန်တို့၏ နိဿန္ဒအကျိုးပေတည်း။ ၎င်းတို့၏အာရုံကို ပကိဏ်းပိုင်း အာရမ္မဏသင်္ဂဟ၌ပြခဲ့ပြီ။ အဘိညာဏ်ကို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် ရခါမျှဖြင့်မရသေး။ သမာပတ် ၉ ပါးကိုရပြီးသော ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဩဒါတကသိုဏ်းအဆုံးရှိသော ဂ ပါးသောကသိုဏ်းတို့တွင် ဈာန်တို့ကိုပိုင်နိုင်စွာဖြစ်စေပြီးမှ ကသိုဏ်း ဂ ပါးတို့ကို အနုလုံပဋိလုံဝင်စားခြင်းစသော ၁၄ ပါးသောနည်းတို့ဖြင့် ဈာန်ကိုကောင်းစွာလေ့လာခါ စိတ်ကိုနူးညံ့ပြေပျောင်းကောင်းမွန်ထက်သန်အောင် လေ့လာပွားများအပ်၏။ ဤသို့နိုင်နင်းစွာလေ့လာ၍ ဣဒ္ဓိဝိဓစသော အဘိညာဏ်တရားကို အားထုတ်ရာ၏။

ရှေးဘဝက အဘိညာဏ်တည်းဟူသောအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံခဲ့ပေသော အတိတ်ကွပဂ္ဂိုလ်တို့မှာ သမာပတ် ၉ ပါးလုံးကိုမရသော်လည်း ရူပပဋမဈာန်ကို နိုင်နင်းကာမျှဖြင့် အဘိညာဏ်ကိုရနိုင်၏။ အားကြီးသော ဗလဝပုဗ္ဗယောဂရှိကုန်သော ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အဂ္ဂသာဝကစသော ပုဂ္ဂလဝိသေသတို့မှာ အထူးအားထုတ်ဘွယ်မရှိ။ မဂ္ဂသိဒ္ဓိဖြစ်၍ အရဟတ္တမဂ်၏အစွမ်းဖြင့်ပင် ပြည့်စုံနိုင်၏။

At the time of attaining cessation [of consciousness in trance], apperception, then apperceiving for two moments, belongs to the fourth stage of Arūpaloka jhāna-cognitions.[1] After that cessation is attained.[2] And at the time of revival from that state, when there has arisen for one [time-]unit the [consciousness which is the] 'Fruit' of the Never-returning Path, or of Arahantship, according to his stage [of evolution], and when [this consciousness] has ceased, then occurs subsidence into the life continuum.

၄၃။ နိရောဓ သမာပတ္တိကာလေ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ စတုတ္ထာ-
ရုပ္ပဇဝနံ ဇဝတိ၊ တတော ပရံ နိရောဓံ
ဖုသတိ၊ ဝုဋ္ဌာနကာလေ စ အနာဂါမိဖလံ ဝါ
အရဟတ္တဖလံ ဝါ ယထာရဟ · မေကဝါရံ
ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ နိရုဒ္ဓေ ဘဝင်္ဂါတောဝ ဟောတိ။

၄၃။ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသောအခါ၌ စတုတ္ထာရုပ္ပဇော်စိတ်သည် နှစ်ကြိမ်မျှသာ ဓော၏။ ထို့နောက် နိရောဓသမာပတ်သို့ ရောက်သွား၏။

နိရောဓသမာပတ်မှ ထသောအခါ၌လည်း အနာဂါမိ ဖိုလ်ဇော၊ သို့မဟုတ် အရဟတ္တဖိုလ်ဇော တခုခုသည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တကြိမ်သာဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျလေ၏။

And in every case of the process of the Attainments[3] [we have to] hold that there is no hard and fast[4] limit in the process, even as in the case of the stream of the life-continuum, and that several [moments of apperception] may also obtain.

၄၄။ သဗ္ဗတ္ထာပိ သမာပတ္တိဝီထိယံ ဘဝင်္ဂသော
တော ဝိယ ဝီထိနိယမော နတ္ထိ·တိ ကတ္ဝာ
ဗဟူနိပိ လဗ္ဘန္တိ·တိ။

၄၄။ အလုံးစုံသော ဈာနသမာပတ္တိဝီထိ၊ ဖလသမာပတ္တိဝီထိတို့၌ ဓော စိတ်အစဉ်သည် ဘဝင်အလျဉ်ကဲ့သို့ တသွင်သွင်ဖြစ်သည့်အတွက် ဓောအရေအတွက်ကို မှတ်သားဖွယ်မရှိပြီ၊ များစွာသော ဓော အကြိမ်တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။

[1] *I.e.*, the cognition of the sphere of neither consciousness nor unconsciousness. See Part I., § 10.

[2] Phussati, lit., 'touched'— a term wherein Buddhist ecstatic phraseology coincides with the 'desire for contact,' 'striving after conjunction' of Neo-Platonism.—Ed.

[3] Samāpatti—*i.e.*, of the five jhānas and the four Fruits of the Paths. See Part XI., § 12; Introd. Essay, p. 70 *f.*

[4] Niyamo natthi.

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၄၄ (၃) ဖလသမာပတ္တိဝိထိ

ဖလသမာပတ္တိဝိထိဆိုသည်မှာ ဖိုလ်လေးပါးသို့ဆောက်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိရပြီးသောဖိုလ်ကို ထပ်မံ၍ဝင်စားခြင်းကို ဖလသမာပတ္တိ ဝိထိဟုခေါ်သည်။ နတ်တို့သည် ကိုယ်ပိုင်ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်ကို ခံစားသကဲ့သို့ ၎င်း၊ ပြည့်ရှင်မင်းသည် ပြည်ကြီးစည်းစိမ်ကို ခံစားသကဲ့သို့၎င်း၊ ဖိုလ်၌တည်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် မျက်မှောက်သောကိုယ်၏အဖြစ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ ဖိုလ်ချမ်းသာကို ခံစားလိုလတ်သော် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ ၉ ပါးသောဝိပဿနာဉာဏ်အစဉ်ဖြင့် တေဘူမက သင်္ခါရတရားကိုရှုဆင်ခြင်၍ သင်္ခါရပေကွာဉာဏ်၏အဆုံး၌ ဖလသမာပတ္တိဝိထိ ကျလေသည်။

ဖလသမာပတ္တိဝိထိပုံစံ

	ကံ့ကမ္မ,ဂတိ	သင်္ခါရအာရုံ နိဗ္ဗာန်အာရုံ
မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်	= နာ ၁ .... မ နု နု နု နု	ဖိုလ် ဖိုလ် ဖိုလ်များစွာ .... ဘွင်
တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်	= နာ ၁ .... မ နု နု နု	ဖိုလ် ဖိုလ် ဖိုလ်များစွာ .... ဘွင်

ဖလသမာပတ်ကို ပုထုဇဉ်တို့မဝင်စားနိုင်။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာဝင်စားနိုင်၏။ အောက်အောက်ဖြစ်သောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် မရရှိသေးသော အထက်အထက် ဖလသမာပတ်ကို မဝင်စားနိုင်။

အနုလုံစိတ်တို့သည် မဟာကုသိုလ်ကြိယာ ဉာဏသမ္မယုတ်ဇောတို့တည်း။ မနောဒ္ဒါရာဝဇ္ဇန်း, အနုလုံတို့သည် တေဘူမက သင်္ခါရကိုအာရုံပြု၏။ ဖိုလ်ဇောတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၏။

ဖိုလ် ၄ ပါးကိုတည် စျာန် ၅ ပါးနှင့်မြောက် ၂၀။ ၎င်းကို ပါဒက, သမ္မသိတ, ပုဂ္ဂလဋ္ဌာသယ ၃ ပါးနှင့်မြောက် ၆၀။ ၎င်းကို မန္ဒ တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၂ ပါးနှင့်မြောက် ဖလသမာပတ္တိဝိထိ ပေါင်း ၁၂၀ ဖြစ်၏။

စာပိုဒ် ၄၄ သမာပဇ္ဇနဝိထိပုံစံ

	ကံ့ကမ္မ,ဂတိ	ကသိုဏ်းပညတ်ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ
မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်	= နာ ၁	မ ပ ဥ နု ဂေါ် စျာန် စျာန် စျာန်များစွာ....ဘွင်
တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်	= နာ ၁	မ ဥ နု ဂေါ် စျာန် စျာန် စျာန်များစွာ....ဘွင်

စျာန်ကိုရခါစ အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိရပြီးသောစျာန်ကို ခိုင်မြဲစေခြင်းငှါ၎င်း၊ ဝသီဘော်ဆောက်၍ ကမ်းတဘက်ပါရုပ်မြောက်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ ရပြီးသောစျာန်ကို အဘန်ဘန်အထပ်ထပ် ဝင်စားရသော ဝိထိကို စျာနသမာပဇ္ဇနဝိထိခေါ်၏။

§ 12. *Mnemonic.*

Seven moments last the minor apperceptions of the mind;
In Path and Abhiññā,[1] the norm is *one*, so it's divined;
Though sometimes many moments to such acts may be assigned.

So far for the law of apperception.

[1] Supernormal intelligence, touched on in Part IX., § 4, and dealt with in Introd. Essay, p. 62 *f.*, and Appendix: Abhiññā.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၅။ သတ္တက္ခတ္တုံ ပရိတ္တာနိ၊
မဂ္ဂါ·ဘိညာ သကိံ မတာ၊
အဝသေသာနိ လဗ္ဘန္တိ၊
ဇဝနာနိ ဗဟူနိပိ။
အယ·မေတ္ထ ဇဝန နိယမော။

စျာနဝိထိအပြား။ ။ရူပစျာန် ၅ ပါး အရူပစျာန် ၄ ပါး ဤ ၉ ပါးသောဝိထိသည် ကုသိုလ်ကြိယာ ၂ မျိုးပြားသဖြင့် ၁၈ ပါးဖြစ်၏။ ၎င်း ၁၈ ပါးသောဝိထိသည်လည်း အာဒိကမ္မိကဝိထိ၊ သမာပဇ္ဇနဝိထိ ၂ မျိုး စီပြားသဖြင့် ၂ ပါးနှင့်မြောက်သော် ၃၆ ပါးဖြစ်၏။ ၎င်း ၃၆ ပါးသောဝိထိကို မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၂ ပါးနှင့်မြောက်သော် စျာနဝိထိပေါင်း ၇၂ ပါးဖြစ်သတည်း။ ။အစိတ်အစိတ်ခဲ့ဝေသော် ပဌမစျာန် ၀ ဝိထိ၊ ဒုတိယစျာန် ၀ ဝိထိ၊ တတိယစျာန် ၀ ဝိထိ၊ စတုတ္ထစျာန် ၀ ဝိထိ၊ ပဉ္စမစျာန်ဝိထိ ၄၀ အားဖြင့် ဝိထိပေါင်း ၇၂ ပါးဖြစ်သတည်း။

ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိအပြား။ ။စျာန်အင်္ဂါတပါးတပါး၌ တဝိထိစီရကောင်းသောကြောင့် ပဌမစျာန် ၀ ဝိထိ နောင် ၄၀၊ ဒုတိယစျာန် ၀ ဝိထိ နောင် ၃၂၊ တတိယစျာန် ၀ ဝိထိ နောင် ၂၄၊ စတုတ္ထစျာန် ၀ ဝိထိ နောင် ၁၆၊ ပဉ္စမစျာန် ၄၀ ဝိထိ နောင် ၈၀ အားဖြင့် ပေါင်း ၁၉၂ ဝိထိဖြစ်သတည်း။

စာပိုဒ် ၃၈-၄၄ ၁ ကြိမ်စသည်ဖြစ်သောဝိထိစိတ်များ

စိတ်		ဖြစ်ပုံအကြိမ်
ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃၊ မဂ် ၄၊ အဘိညာဏ်ဒွေ	၁၉	၁
သောမနဿသန္တီရဏ	၁	၁ ။ ၂
မနောဒ္ဒါရာဝဇ္ဇန်း	၁	၁ ။ ၂ ။ ၃
နေဝ ကုသိုလ် ကြဉ်ကျန်မဟဂ္ဂုတ်	၂၅	၁ ။ အများ
ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ၂၊ မဟာဝိပါက် ၈၊ နေဝကုသိုလ်စျာန်	၁၂	၁ ။ ၂ ။ အများ
အောက်ဖိုလ် ၂	၂	၂ ။ ၃ ။ အများ
အထက်ဖိုလ် ၂	၂	၁ ။ ၂ ။ ၃ ။ အများ
အကုသိုလ် ၁၂	၁၂	၅ ။ ၆ ။ ၇
ဟသိတုပ္ပါဒ်	၁	၇
မဟာကုသိုလ်ဝိပ် ၄၊ မဟာကြိယာဝိပ် ၄	၈	၄ ။ ၅ ။ ၆ ။ ၇
မဟာကုသိုလ် သံ ၄၊ မဟာကြိယာ သံ ၄၊	၈	၃ ။ ၄ ။ ၅ ။ ၆ ။ ၇

၄၅။ ကာမဇောတို့ကို အမျှားဆုံးခုနစ်ကြိမ်စောင်းဟု သိအပ်၏၊ မဂ်ဇော အဘိညာဉ်ဇောကို တကြိမ်သာ စောင်းဟု သိအပ်၏၊ ကြွင်းသော ဇောတို့ကို အကြိမ်များစွာ ရအပ်ပေကုန်၏။

ဤကား ဝိထိပိုင်း၌ ဇောကိုပိုင်းခြား မှတ်သား ဖော်ပြခြင်း ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

စတိန် ၃၈. ၄၅ ဇဝနဝါရ

၃၈ ကာမဇော တို့သည် ပကတိအခါ ၇ ကြိမ်၊ မုဆွာကာလ၌ ၆ ကြိမ်၊ မရဏာသန္နအခါ ၅ ကြိမ်၊ တံခိုး ပြာ
၄၀ ဒိဟာပြသောအခါ ပစ္စက္ခကာဇော ၄ ကြိမ် ၅ ကြိမ်၊ အပွန်ာ်ရွှေအဘို့၌ ၄ ကြိမ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်ကုန်၏။
၄၁ အပွန်ာဇော တို့သည် အာဒိကမ္မိကဝီထိ၌ ဈာန်ဇော ၁ ကြိမ်၊ အကိညာဏ်ဝီထိ၌အဘိညာဏ်ဇော ၁ ကြိမ်၊
၄၂ မဂ္ဂဝီထိ၌ မဂ်စိတ်တကြိမ်၊ မဂ္ဂဝီထိ၌ ဖိုလ်ဇော ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်၊ နိဒ္ဒေသမာပတ်မှ ထသောအခါ အထက်ဖိုလ်ဇော
၄၃ ၂ ခုသည် ၁ ကြိမ်၊ ဈာနသမာပတ္တိဝီထိ၌ ဈာန်ဇောများ စွာ၊ ဖလသမာပတ္တိဝီထိ၌ ဖိုလ်ဇောများ စွာဖြစ်ကုန်၏။

၄၅ နိဒ္ဒေသမာပတ္တိဝီထိ

သခ်ါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို လွန်စွာငြိုးငွေ့၍ မျက်မှောက်သောကိုယ်၏အဖြစ်၌ပင် ဒိဋ္ဌမွန်ဗျာန် ချမ်းသာကိုခံစားလိုသော သမာပတ္တိလာဘီ ယောဂီဖြစ်သော ကာမ ရူပ အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ပလိဗောဓကိုဖြတ်သိမ်းခါ ဆိပ်ငြိမ်ရာသို့ကပ်၍ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားရာ၏။ ထိုပဌမဈာန်မှ ထသောအခါ ထိုဈာန်၌တည်သော သခ်ါရတရားတို့ကို အနုလောမဉာဏ်တိုင်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ရာ၏။ ထိုနည်းအတူ ဒုတိယဈာန်စသောအားဖြင့် အဆင့်ဆင့်အာကိဉ္စညာယတနဈာန်တိုင်အောင် ဈာန်ကိုဝင်စား၍ ဈာန်မှထတိုင်းထတိုင်း ဈာန်၌ရှိသောသခ်ါရတို့ကို ဝိပဿနာတင်ရာ၏။ ထိုအာကိဉ္စညာယတနဈာန်မှထသော အခါ ဝိပဿနာကိုမရှာဘဲ ပုဗ္ဗကိစ္စလေးပါးကိုပြု၏။

ပုဗ္ဗကိစ္စလေးပါး - (၁) မိမိပရိက္ခရာတို့မပျက်စီးရန် မိဠာန်ခြင်း။
(၂) နိဒ္ဒေသမာပတ် ဝင်စားနေစဉ် သဃ်ာတော်များကပ်ပြုလျှင် မိမိကိုမပင့်မခေါ်မီ ထအုံ့ဟု မိဠာန်ခြင်း။
(၃) တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရားခေါ်တော်မူလိုလျှင် မခေါ်လာမီထအုံ့ဟု မိဠာန်ခြင်း။
(၄) ၇ ရက်အတွင်းထအုံ့ဟု ကာလပိုင်းခြားခြင်း။ (ရူပဘုံမှာဖြစ်လျှင် ကာလအပိုင်းအခြားမရှိ)

ထိုနောင် နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားရာ၏။ ၎င်းဈာန် ၂ ကြိမ်ကျပြီးလျှင် စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ချုပ်ငြိမ်း၍ နိဒ္ဒေသမာပတ်သို့ရောက်၏။

နိဒ္ဒေသမာပတ္တိဝီထိပုံစံ

ကံ,ကမ္မ,ဂတိ .... အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ကြီးအာရုံ
မန္ဒပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ပ ဥ နု ဂေါ နေဝဈာန် နေဝဈာန် - နိဒ္ဒေ - ဖိုလ် .... ဘင်
တိက္ခပုဂ္ဂိုလ် = နဒ .... မ ဥ နု ဂေါ နေဝဈာန် နေဝဈာန် - နိဒ္ဒေ - ဖိုလ် .... ဘင်

ရွှေနောက်ဘဝင်တို့ကို ပဋိဇေါကာရတိဟိတ်ဘဝင် ၉ ခု ချ။ ဈာန်ရွှေဇောတို့ကို အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် မဟာကုသိုလ်တတိယဒွေး၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် မဟာကြိယာတတိယဒွေးကိုချ။ အနာဂါမ်မှာ နေဝသညာ နာသညာယတနကုသိုလ် ဇော ၂ ကြိမ်၊ ရဟန္တာမှာနေဝသညာ နာသညာယတနကြိယာ ဇော ၂ ကြိမ်စောင့်၍ စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့သည်ချုပ်၍ နိဒ္ဒေသမာပတ်သို့ ရောက်၏။ နိဒ္ဒေသမာပတ်မှ ထသောအခါ အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် အနာဂါမိဖိုလ်တကြိမ်ကျ၍၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ် တကြိမ်ကျ၏။ ထို့နောင် ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သရွေ့ဖြစ်၏။

နိဒ္ဒေ သမာပတ်ဝင်စားခိုက် ကာမပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ကမ္မဇ၊ ဥတုဇ၊ အာဟာရဇရုပ်စုသာကြွင်း၏။ ရူပပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ကမ္မဇ၊ ဥတုဇရုပ်သာကြွင်း၏။ ။အရူပဘုံ၌ အစဉ်အတိုင်းဗဇ်စားရန် ရူပဈာန် မရှိသောကြောင့် အရူပဘုံ၌ နိဒ္ဒေသမာပတ်မဖြစ်နိုင်။ ။နိဒ္ဒေသမာပတ်သည် အရိယာမဂ်ပညာ၏ အာနိသံသတည်း။

နိဒ္ဒေသမာပတ်သည် ကာမဘုံ ရူပဘုံ ၂ ပါးနှင့်မြောက်လျှင် ၂ ပါးဖြစ်၏။ အနာဂါမ်ရဟန္တာ ၂ ပါး နှင့်မြောက်လျှင် ၄ ပါး၊ မန္ဒ တိက္ခ ပုဂ္ဂိုလ် ၂ မျိုးနှင့်မြောက်လျှင် ၈ ပါးဖြစ်၏။

§ 13. *Of Kinds of Indiriduals.*

Now inoperative apperceptions and ecstatic apperceptions are not obtained by those [whose rebirth-consciousness is] accompanied by [only] two of the [six] h e t u 's,[2] or not accompanied by any of the h e t u 's.

ပဋ္ဌလဘေဒေါ

၄၆။ ဒုဟေတုကာန · မဟေတုကာနဉ္စ ပနေ·တ္ထ
ကိရိယဇဝနာနိ စေဝ အပွနာဇဝနာနိ စ
န လဗ္ဘန္တိ။

ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရဖော်ပြချက်

၄၆။ ဝိထိစိတ်တို့တွင် ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ကြိယာဇော၊ အပွနာ ဇောတို့ကို မရအပ်ကုန်။

[2] According to the C.C. (*Abhidhammattha-Vibhāvanī*) d u h e t u k a - p u g g a l a 's, *i.e.*, persons of two h e t u 's, are beings reborn with an innate sense of disinterestedness (a l o b h a) and amity (a d o s a). Ledi Sadaw of Burma, reiterates the same in different words, by saying that the rebirth-consciousness of such a one, consists of one or other of the four 'great' resultant classes of consciousness unconnected from knowledge. This is, of course, according to Buddhism, due to the past reproductive k a m m a which was also disconnected from knowledge. *Cf.* with Introd. Essay on dream-consciousness, p. 46 *f*.

http://www.dhammadownload.com

Nor do these, when in a happy world, obtain resultant consciousness united with knowledge.

၄၇။ တထာ ဉာဏ သမ္မယုတ္တ ဝိပါကာနိ စ သုဂတိယံ။

၄၇။ ထို့အတူ သုဂတိဘုံ (လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ)၌ ဉာဏသမ္မယုတ်ဝိပါက်စိတ်တို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

But, in a world of misery, they obtain not even the 'great resultant' kinds of consciousness unconnected with knowledge.

၄၈။ ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ္တာနိ စ မဟာ ဝိပါကာနိ န လဘန္တိ။

၄၈။ ဒုဂ္ဂတိဘုံ (အပါယ်ဘုံ)၌ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်မဟာဝိပါက်စိတ်တို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

Further, among those [whose rebirth consciousness is] accompanied by the three h e t u's of good action, Arahants[3] do not obtain apperceptions that are either moral or immoral.[4]

၄၉။ တိဟေတုကေသု စ ဒ္ဝိဟာသဝါနံ ကုသလာ-ကုသလ ဇဝနာနိ န လဘန္တိ။

၄၉။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၉-ယောက်တို့တွင် ရဟန္တာ အရှင်သူမြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ဇောတို့ကို မရအပ်ကုန်။

Again, disciples and average worldly persons do not obtain inoperative apperceptions:

၅၀။ တထာ သေက္ခ ပုထုဇ္ဇနာနံ ကိရိယဇဝနာနိ။

၅၀။ ထို့ပြင်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်, ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ကြိယာဇော တို့ကို မရအပ်ကုန်။

disciples do not obtain apperceptions full of doubt, or such as are united to erroneous views;

၅၁။ ဒိဋ္ဌဂတ သမ္မယုတ္တ ဝိစိကိစ္ဆာ ဇဝနာနိ စ သေက္ခာနံ။

၅၁။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဒိဋ္ဌဂတသမ္မယုတ်ဇော၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ဇောတို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

'never-returning'[1] individuals do not obtain apperceptions full of aversion.

၅၂။ အနာဂါမိ ပုဂ္ဂလာနံ ပန ပဋိဃဇဝနာနိ စ န လဘန္တိ။

၅၂။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဒေါသမူဇောတို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

But transcendental apperceptions are experienced only by 'Ariyans,'[2] according to the capacities of each.

၅၃။ လောကုတ္တရ ဇဝနာနိ စ ယထာရဟံ အရိယာန-မေဝ သမုပ္ပဇ္ဇန္တိ-တိ။

၅၃။ လောကုတ္တရာဇောတို့သည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈စ်ယောက်တို့အားသာ ဖြစ်ကုန်၏။

ဤကား ပုဂ္ဂိုလ်အပြားဖြင့် စိတ်ကိုဝေဖန် ဖော်ပြချက်တည်း။

[1] Those who will be no more reborn in K ā m a - l o k a.

[2] Used for Buddhas and their disciples who walk in the Four Paths and who enjoy the Four Fruits. The word has usually been rendered 'noble,' especially in the 'Noble Eightfold Path,' and the 'four Noble Truths.' But there are racial implications in it, which commend the retention of the original word. See Rhys Davids, *Early Buddhism*, 1908, pp. 49, 50.—Ed.

[3] K h ī ṇ ā s a v ā: 'Who have the Āsavas extinct'—a frequent Piṭaka synonym.—Ed.

[4] Moral or immoral=making good or bad k a r m a for after-lives. The A r a h a n t 'beyond good and bad' had done with it all. See *B. Psy.*, xcii.–xciv. (on xciv. for 'Yes,' read 'Yet').—Ed.

http://www.dhammadownload.com

§ 14. *Mnemonic.*

By classes four and forty apperceives an adept's mind.
Initiates'[3] apperceptions six and fifty are in kind.
And fifty-four experience the remainder of mankind.

So far for [classification of consciousness according to] kinds of individuals.

သင်္ဂဟဂါထာ

၅၄။ အသေက္ခာနံ စတုစတ္တာ၊
လီသ သေက္ခာန·မုဒ္ဒိသေ၊
ဆပညာသာ·ဝသေသာနံ၊
စတုပ္ပညာသ သမ္ဘဝါ။
အယ·မေတ္ထ ပဂ္ဂလ ဘေဒေါ။

အကျဉ်းချုပ်

၅၄။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သင့်သည့် အားလျော်စွာ လေးဆယ့်လေးပါးသော ဝီထိစိတ်တို့ကို ပြရာ၏။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ငါးဆယ့်ခြောက်ပါးသော ဝီထိစိတ်တို့ကို ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ ပြရာ၏၊ ကြွင်းသောပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ငါးဆယ့်လေးပါးသော ဝီထိစိတ်တို့ကို ပြရာ၏။

ဤကား ဝီထိပိုင်း၌ ပုဂ္ဂိုလ်အပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ခွဲခြားပြခြင်းတည်း။

§ 15. *Of Planes [of Conscious Existence.]*[4]

On the Kāmaloka plane all the foregoing kinds of consciousness by way of process are experienced according to circumstances.

ဘူမိဝိဘာဂေါ

၅၅။ ကာမာဝစရ ဘူမိယံ ပနေ·တာနိ သမ္ဘာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိ ယထာရဟ·မုပလဗ္ဘန္တိ။

ဘုံစိတ်ရ ဝေဖန်ပြခြင်း

၅၅။ ကာမာဝစရဘုံ၌ ဝီထိစိတ်အားလုံး (၁၀) တို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။

[3] Se[k]kha-, lit., 'disciple,' 'learner' (§ 8), a term applied to the seven lower classes of the eight 'Ariyans,' as opposed to 'Ase[k]-kha,' adept, a term applied to the Arahant.
[4] Bhūmi, lit., ground, *terrain*.—Ed.

ကာမဘုံပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ

စိတ်အမည်		ကိုးပါး ၄၆-၅၄								ကိုးပါး				
		ဒုတိယဈာန်	သုတမယဈာန်	တတိယဈာန်	ပဉ္စမဈာန်ကောင်းစေ	သမထဝိပဿနာ	ဗောဇ္ဈင်္ဂ	ပဉ္စမဈာန်ကြီးစေ		တတိယဈာန်	ပဉ္စမဈာန်ကောင်းစေ	သမထဝိပဿနာ	ဗောဇ္ဈင်္ဂ	ပဉ္စမဈာန်ကြီးစေ
အကုသိလ်	၁၂	၁၂	၁၂	၁၂	၇	၇	၅			၁၂	၇	၇	၅	
အဟိတ်	၁၈	၁၇	၁၇	၁၇	၁၇	၁၇	၁၇	၁၈		၁၇	၁၇	၁၇	၁၇	၁၈
မဟာကုသိုလ်	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈			၈	၈	၈	၈	
မဟာဝိပါက်	၈		ဝိပ်၄	၈	၈	၈	၈	၈		၈	၈	၈	၈	၈
မဟာကြိယာ	၈							၈						၈
မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်	၉									၉	၉	၉	၉	
မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ	၉													၉
လောကုတ္တရာ	၈				ဈာန်ဖိုလ်	ဈာန်ဖိုလ်	ဈာန်ဖိုလ်	ဈာန်ဖိုလ်			ဈာန်ဖိုလ်	ဈာန်ဖိုလ်	ဈာန်ဖိုလ်	ဈာန်ဖိုလ်	၃၃
	၈၁	၂၇	၄၁	၄၅	၄၁	၄၁	၃၉	၃၅		၅၄	၅၀	၅၀	၄၈	၄၄
	၅၅	၄၈	၄၇							၅၀	၅၁		၅၂	၄၄
	၅၅	၄၆

http://www.dhammadownload.com

On the Rūpaloka plane the same holds true, with the exclusion of apperceptions [united with] aversion, and of retention-moments.

၁၆။ ရူပါဝစရ ဘူမိယံ ပဋိဃ ဇဝန တဒါရမ္မဏာ ဝဇ္ဇိတာနိ။

၁၆။ ရူပါဝစရဘုံ၌ ဒေါသမူဒွေနှင့် တဒါရုံကြည်၊ ကျန်သမျှစိတ်အားလုံး (၇၉) ပါးတို့ကို ရဖော်ကုန်၏။

On the Arupaloka plane the same holds true, with the exclusion of the [apperception of] the First Path, of consciousness belonging to the Rūpaloka plane, of æsthetic pleasure, and of the lower Arūpaloka cognitions.

၁၇။ အရူပါဝစရ ဘူမိယံ ပဌမ မဂ္ဂ ရူပါဝစရ ဟသန ဟေဋ္ဌိမာ-ရုပ္ပဝဇ္ဇိတာနိ စ လဗ္ဘန္တိ။

၁၇။ အရူပါဝစရဘုံ၌ ဒဿနတာပတ္တိမဂ်စိတ်၊ ရူပါဝစရစိတ်၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်-စိတ်၊ ဒေါဘာဂ်ဒေါဘာဂ်သော အရူပစိတ်၊ ယင်းစိတ်တို့ကိုကြဉ်၍ ကျန်သမျှစိတ်ဘို့ကို ရဖော်ကုန်၏။

၁၆ ရူပဘုံသားများကား တိဟိတ်ပုဒ်ဆုဧဉ် ၁ ယောဂ်၊ အဒိယဘျစ်ယောဂ်အားဖြင့် ၉ ယောဂ်ရှိ၏။ ၎င်းတို့သည် ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့ချည်းသာတည်း။ အဟိတ်ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ။

ဇယိုဒ် - ၅၆ ရူပဘုံ ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ

စိတ်အမည်		တိဟိတ်	သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌာန်	သကဒါဂါဒိ ဖလဋ္ဌာန်	အနာဂါဒိ ဖလဋ္ဌာန်	အရဟတ္တ ဖလဋ္ဌာန်
အကုသိုလ်	၁၀	၁၀	၅	၅	၅	
အဟိတ်	၁၂	၁၁	၁၁	၁၁	၁၁	၁၂
မဟာကုသိုလ်	၈	၈	၈	၈	၈	
မဟာကြိယာ	၈					၈
မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်	၉	၉	၉	၉	၉	
ရူပဝိပါက်	၅	မိမိပဋိသန္ဓေ ၁	မိမိပဋိ ၁	မိမိပဋိ ၁	မိမိပဋိ ၁	မိမိပဋိ ၁
မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ	၉					၉
လောကုတ္တရာ	၈		*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်
	၆၉	၃၉	၃၅	၃၅	၃၅	၃၁

၁၅ - ၁၇ ဘုံစိတ်ရ

ဘုံစိတ်ရဆိုသည်မှာ စင်စစ်အားဖြင့် ဘုံသည်အသက်မရှိသော အဝိညာဏကဖြစ်၍ ဘုံမှာစိတ်မရချေ။ ထိုသို့မရသော်လည်း ထိုဘုံ၌ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ရနိုင်သောစိတ်တို့ကို စုပေါင်းရေတွက်ထားသော စိတ်ကိုပင် ဌာနူပစာအားဖြင့် ဘုံစိတ်ရဟုဆိုလေသည်။

၁။ ကာမဘုံ၌ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉ ချကြဉ်သော စိတ် ၁၀ ကိုရ၏။

၂။ ရူပဘုံ၌ အရူပဝိပါက် ၄ ခု၊ ဒေါသမူဒွေး၊ ဃာနဝိညာဏ်ဒွေး၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေး၊ ကာယဝိညာဏ်ဒွေး၊ မဟာဝိပါက် ၈ ခုအားဖြင့် ၂၀ သောစိတ်တို့ကြဉ်သော ၆၉ ပါးသောစိတ်တို့ကိုရ၏။

၃။ အရူပဘုံ၌ ဝတ္ထုရုပ်ကိုရံခါမှီ၍ ရံခါမမှီသော စိတ် ၄၂ ပါးနှင့် အမြဲမမှီသောစိတ် ၄ ပါး အားဖြင့် ၄၆ ပါးသောစိတ်တို့ကိုရ၏။

အဆည်းသတ်ပြဟ္မာများကား နာမ်တရားကို ဘာဝနာ၏အစွမ်းဖြင့် ပယ်ထားမှကြောင့် စိတ်မဖြစ်။

၁၇ ဇောကိုရှင်းပြချက်။ ။အကုသိုလ်စိတ် ၁၀ ပါးမှာ ဒေါသမူဒွေးမှ တပါးသော အကုသိုလ်စိတ် ၁၀ ခုတည်း။ အကုသိုလ်စိတ် ၅ ပါးမှာ ဒေါသမူဒွေး၊ ဗိဒ္ဓိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတ်စိတ် ၁ ခု ကြဉ်သော အကုသိုလ်စိတ် ၅ ခုကိုဆိုလိုသည်။ ။အဟိတ်စိတ် ၁ မှာ မနောဓာတုဆုဝဇ္ဇန်းစိတ်တည်း။ ။အရူပကုသိုလ် ၄။ ခု။ ၂။ ၁-ဟု ပြဆုဉ် ဆထက်ဘုံတို့တွင် တခုစီလျော့ရခြင်းမှာ ဆထက်အထက် အရူပဘုံတို့၌ အောက် ဈာန်အရူပဈာန် စိတ်မရခြင်းကြောင့်တည်း။ ။အရူပကြိယာစိတ်လည်း နည်းတူပင်။ ။အရူပဝိပါက် ၄ ခု၌ မိမိဆိုင်ရာဘုံမှ ဝိပါက်စိတ် အသီးသီးရသည်ကို ယူလေ။ ။ပို့လိပ်စိတ်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ မိမိပို့လိပ်စိတ်ကိုယူလေ။ ။ဆိုရိုးကိုဇယားကြည့်၍ဆိုလေ။

ဇယိုဒ် ၅၇ အရူပဘုံ ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ

စိတ်အမည်		တိဟိတ်				သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌာန်				သကဒါဂါဒိ၊ အနာဂါဒိ ဖလဋ္ဌာန်				အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်			
		အာ	ညာ	ကိ*	စေ	အာ	ညာ	ကိ*	စေ	အာ	ညာ	ကိ*	စေ	အာ	ညာ	ကိ*	စေ
အကုသိုလ်	၁၀	၁၀	၁၀	၁၀	၁၀	၅	၅	၅	၅	၅	၅	၅	၅				
အဟိတ်	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁
မဟာကုသိုလ်	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈	၈				
မဟာကြိယာ	၈													၈	၈	၈	၈
အရူပကုသိုလ်	၄	၄	၃	၂	၁	၄	၃	၂	၁	၄	၃	၂	၁				
အရူပဝိပါက်	၄	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၁
အရူပကြိယာ	၄													၄	၃	၂	၁
လောကုတ္တရာ	၈					၁	၁	၁	၁	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်	*မဂ် / ဖိုလ်
	၄၆	၂၆	၂၃	၂၂	၂၁	၂၀	၁၉	၁၈	၁၇	၂၀	၁၉	၁၈	၁၇	၁၅	၁၄	၁၃	၁၂

အရူပဘုံ၌ကား တိဟိတ်ပုဒ်ဆုဧဉ် ၁ ယောဂ်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဇ္ဈာန်မှတပါး၊ ဧသော အဒိယာဒုနှစ်ယောဂ် အားဖြင့် ရှစ်ယောဂ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များသာဖြစ်ထိုက်၏။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဇ္ဈာန်ကား ပရတောဃောသပစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သောသူတပါး၏တရားကို မကြားနာရသ၍မရနိုင်။

http://www.dhammadownload.com

Under all conditions, too, those who are devoid of this or that seat of impressions,[1] do not obtain process-cognitions by way of the corresponding 'doors.'

And for unconscious beings,[2] under no conditions is there any cognitional procedure.

§ 16. *Mnemonic.*

On plane of Kámaloka eighty kinds of consciousness
Take part, as they may fitted be, in this or that process;
In 'Rūpa' and 'Arūpa,' sixty-four and sixteen less.
So far for the chapter on Planes.

[1] Pasāda, 'the pleasure-giving part'—*i.e.*, the most sensitive part of a sense-organ.

[2] There is held to be a celestial region peopled by such mindless beings. See next Part, p. 142.—Ed.

§ 17. *Summary.*

And thus, the processes of six-doored cognition proceed, intersected[3] by the life-continuum as it happens to be constituted, and continually as long as one lifetime lasts.

[3] Bhavangantaritā is explained by Ledi Sadaw as 'bhavangeantaritā. As a matter of fact, it is the thought-processes that intersect the life-continuum.

Thus ends the Fourth Part, in the Compendium of Philosophy, entitled the Chapter on the Compendium of Processes.

၅၈။ သမ္မတ္ထာပိ စ တံ တံ ပသာဒ ရဟိတာနံ
တံ တံ ဒ္ဝါရိက ဝီထိစိတ္တာနိ နာ လဗ္ဘန္တေ·ဝ။

၅၉။ အသညသတ္တာနံ ပန သမ္မထာပိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ
နတ္ထေ၀ါတိ။

သင်္ဂဟဂါထာ

၆၀။ အသီတိ ဝိထိစိတ္တာနိ၊
ကာမေ ရူပေ ယထာရဟံ၊
စတုသဋ္ဌိ တထာ·ရူပေ၊
ဒ္ဝေစတ္တာလီသ လဗ္ဘရေ။
အယ·မေတ္ထ ဘူမိ ဝိဘာဂေါ။

နိဂမနကထာ

၆၁။ ဣတ္ထေ၀ံ ဆ ဒ္ဝါရိက စိတ္တပ္ပဝတ္တိ ယထာသမ္ဘ၀ံ
ဘ၀င်္ဂ·နန္တရိတာ ယာ၀တာယုက·မပ္ပောစ္ဆိန္နာ
ပ၀တ္တတိ။

ဝိထိစိတ္တပရိစ္ဆေဒဿ နိဂမန်

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ ဝိထိ သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ စတုတ္ထော
ပရိစ္ဆေဒေါ။

ဝိထိပိုင်း ပြီး၏။

၅၈။ ထတိပြုရန်အချက်ကား- မည်သည့်တုံ့ဒ္ဍမဆို ဆက်ဆိုင်ရာပသာဒ ရုပ်မှကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ထိုပသာဒ ဒ္ဝါရတို့ဒ္ဍဖြစ်သော စိတ်တို့ကို မရအပ်ပေ။

၅၉။ အသညသတ်ပြဟ္မာတို့၏သန္တာန်၌ အချင်းခပ်သိမ်း စိတ်ဖြစ်ခြင်း မရှိပေ။

အကျဉ်းချုပ်

၆၀။ ကာမဘုံ၌ ဝီထိစိတ်ရှစ်ဆယ်ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။ အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပါ၀စရ ၁၅-ဘုံ၌ ဝီထိစိတ် ၆၄-ပါးတို့ကို သာ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။ ထို့ပြင် အရူပ လေးဘုံ၌ ဝီထိစိတ် ၄၂-ပါးတို့ကို ထိုက်သင့်သည့်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။

ဤသည်ကား ဝီထိပိုင်း၌ ဘုံအားဖြင့် ဝီထိစိတ်တို့ကို ဝေဖန်ဖော်ပြ ပြီးလေပြီ။

(နိဂုံး စကား)

၆၁။ ဤသို့လျှင် ခြောက်ဒ္ဝါရဒ္ဌဖြစ်သော စိတ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းသည် ဖြစ် သင့်သည်အား လျော်စွာ ဘ၀င်ခြားသည်ဖြစ်၍ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး မပြတ်ဖြစ်လျက်ရှိနေ၏။

(ဒီဃဒိန်း နိဂုံး)

ဤကဲ့သို့ ပြဆိုခဲ့သော စကားအစီအစဉ်ဖြင့် သင်္ဂြိဟ်ကျမ်း၌ လေးခုမြောက် ဝီထိပိုင်းဆည် ပြီးပြည့်စုံလေပြီ။

http://www.dhammadownload.com

စိဆိစိတ်တို့ကို အနန္တရပစ္စည်း ပဋ္ဌာန်းနည်းဖြင့်ပြပုံ

	ရှေးရှေးစိတ် (ပစ္စည်း)	နောက်နောက်စိတ် (ပစ္စယုပ္ပန်)
ကာလဓမ္မ	ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ပဌမအစရှိသောရှေးရှေးသောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ ပဋ္ဌေဝါကာရဘဝင်္ဂုပဋ္ဌဒ - ၁၅ ခု အဋ္ဌဟာဘဝင်္ဂုပဋ္ဌဒ - ၄ ခု ပဋ္ဌဒ္ဒါဇာတဝဇ္ဇန်း ပဋ္ဌဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ ပဌမဇဝဋ္ဌော ဒုတိယဇဝဋ္ဌော ဝုဋ္ဌော့မနောဒ္ဒါဇာတဝဇ္ဇန်း ပ-ဒု-တ-စ-ပဋ္ဌ-ဆဋ္ဌဇော	ပဌမဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ ဒုတိယအစရှိသောနောက်နောက်သောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ အာဝဇ္ဇန်းဇော မနောဒ္ဒါဇာတဝဇ္ဇန်း ပဋ္ဌဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ပရိတ္တာရုံဝီထိဖြစ်အုံ-ဒုတိယဝုဋ္ဌော ပဋ္ဌေဝါကာရဘဝင် - ၁၅ ခု အတိမဟန္တာရုံ၊မဟန္တာရုံ၊ဝိဘူတာရုံ၊အဓိဘူတာရုံဖြစ်အုံ့ ကာမဇောတခုယုတ် သုံးဆယ်ပဌမဇော ဒု-တ-စ-ပဋ္ဌ-ဆဋ္ဌ-သတ္တမဇော
စေတနာဝိပ္ပယုတ္တ	လောဘမူ့မောဟမူ့မဟာကုသိုလ်အဆုံးဇော ဒေါသမူအဆုံးဇော ဟသိတုပ္ပါဒ်အဆုံးဇော မဟာကြိယာသောမနဿအဆုံးဇော မဟာကြိယာဉပေက္ခာအဆုံးဇော ပဌမတဒါရုံ ဒုတိယတဒါရုံ	လော၊မော၊ မဟာကုဇောနောင် - ရုံကျ= ရုံ ၁၁ မကျ=ဘင်၁၉ ဒေါသမူဇောနောင်-ရုံကျ=၉ ရုံ ၆ မကျ=ကာမ ၉ ဘင် ၆ ဟသိတုပ္ပါဒ်ဇောနောင်-ရုံကျ=သော ရုံ ၅ မကျ=ပဋ္ဌေဝါကာရတိဟိတ်ဘင်၉ မဟာကြိသောဇောနောင်-ရုံကျ=သော ရုံ ၅ မကျ=တိဟိတ်ဘင်၁၃ မဟာကြိ ၉ ဇောနောင်-ရုံကျ=၉ ရုံ ၆ မကျ=တိဟိတ် ဘင် ၁၃ ဒုတိယ တဒါရုံ ကာမ ဘဝင် ၁၀
ဝတ္ထုပုရေဇာတ	ဂေါ်,ဆေါ်, အနုလုံကိန္ဒတပ်သော မဟာကုပဋ္ဌေ 〃 〃 တဒ္ဒေ ဂေါ်,အနုလုံ 〃 ကြိုပဋ္ဌေ 〃 〃 တဒ္ဒေ	မဟာရုတ်ကုသောင့်၊မက်သော၁၆၊အောက်ဖိုလ်သော၁၂ 〃 ကု ၉ ၅၊မက် ၉ ၄၊အောက်ဖိုလ် ၉ ၃ 〃 ကြိုသော၄၊အရဟတ္တ ဖိုလ် သော ၄ 〃 ကြိ ၉ ၅၊အရဟတ္တဖိုလ် ၉ ၁

စိဆိစိတ်တို့ကို အနန္တရပစ္စည်း ပဋ္ဌာန်းနည်းဖြင့်ဖြပုံ

	ရှေးရှေးစိတ် (ပစ္စည်း)	နောက်နောက်စိတ် (ပစ္စယုပ္ပန်)
သမာပဇ္ဇနဝီထိ	ရှေးရှေးသောဇောထူမဟာရုတ် ကုကြိ ရှုပကုကြိအဆုံးဇော အာကာသာကုကြိအဆုံးဇော ဝိညာကုကြိအဆုံးဇော အာကိ ကုကြိအဆုံးဇော နေဝကုကြိအဆုံးဇော	သမာပဇ္ဇနဝီထိ၌ နောက်နောက်သော မဟာရုတ် ကုကြိ ပဋ္ဌဝေါ-တိဟိတ်ဘင် ၉ 〃 〃 + အာကာဘင် 〃 〃 〃 + ဝိညာဘင် 〃 〃 〃 〃 + အာကိ ဘင် တိဟိတ်ဘင် ၁၃၊ နိဆောမုထ-အနာဂါမိဖိုလ် အရဟတ္တဖိုလ်
ဘင်္ဂဝီထိ	သောတာပတ္တိမဂ်-သကဒါဂါမိမဂ်-အနာဂါမိမဂ် အရဟတ္တမဂ် ရှေးရှေးသော ဇောတုဖိုလ် ၄ ခု ဖိုလ် ၄ ခု အဆုံးဇော	သောတာပတ္တိဖိုလ်-သကဒါဂါမိဖိုလ်-အနာဂါမိဖိုလ် အရဟတ္တဖိုလ် နောက်နောက်သောဖိုလ် ၄ ခု တိဟိတ်ဘင် ၁၃
မဟဂ္ဂုလ်ဝီထိ	ဒုတိယတဒါရုံ အကုသိုလ်ပဌမဇော မဟာကုသိုလ်ပဌမဇော မဟာကြိယာပဌမဇော ဘင် ၁၉	မရဏာသန္နအခါ-ရုံနောင်စု=ကာမစုတိ ၁၀ အကုဇောနောင်စု=ကာမစုတိ ၁၀ မဟာကုဇောနောင်စု=စုတိ ၁၉ မဟာကြိဇောနောင်စု=တိဟိတ်စုတိ ၁၃ ဘင်နောင်စု=စုတိ ၁၉
စုတိဇဝနဝီထိ	ဒွိဟိတ် အဟိတ်စုတိ-၆ ကာမတိဟိတ်စုတိ-၄ ရှုပစုတိ-၅ အာကာစုတိ ဝိညာစုတိ အာကိ စုတိ နေဝစုတိ	ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀ ပဋိသန္ဓေ ၁၉ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၁၇ ကာမတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၄ + အပ္ပဟပဋိသန္ဓေ ၄ 〃 + ဝိညာ,အာကိ,နေဝ ပဋိသန္ဓေ 〃 + အာကိ,နေဝပဋိသန္ဓေ 〃 + နေဝပဋိသန္ဓေ

ဆိုရိုး

သင်္ဂြိဟ်နည်း။ ။ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ နောင်ပဌမဘဝင်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ ပဌမအစရှိသော ရှေးရှေးသောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ နောင်ဒုတိယအစရှိသော နောက်နောက်သော ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာဖြစ်၏။ ဤသို့ ဇဝါးတွင်ကြည့်၍ ရှေးရှေးစိတ်နောင် နောက်နောက်စိတ်ဖြစ်ပုံကိုဆိုလေ။

ပဋ္ဌာန်းနည်း။ ။ပဌမဘဝင် နာမက္ခန္ဓာအားတတ်သော ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ။ ဒုတိယအစရှိသော နောက်နောက်သော ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာအားတတ်သော ပဌမအစရှိသောရှေးရှေးသောဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ။ ဤသို့ နောက်နောက်စိတ်တို့ကို ပစ္စယုပ္ပန်ထားခါ "အားတတ်သော" ဆိုရ၍ ရှေးရှေးသောစိတ်တို့ကို ပစ္စည်းအဖြစ် ဆိုလေ။

စိဆိဖိုင်းပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

၅။ ဝိထိမုတ်ပိုင်းမြန်မာပြန်		စာမျက်နှာ
ဘူမိစတုက်	....	၁ - ၁
ပဋိသန္ဓိစတုက်	....	၁ -၅
အပါယ်ပဋိသန္ဓေ ၁	....	၁ -၅
ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေ ၉	....	၁ - ၆
ကာမပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သက်တမ်း	....	၁ - ၆
ရူပဗြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်	....	၁ - ဂ
ရူပဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်း	....	၁ -၉
အရူပပဋိသန္ဓေစိတ်	....	၁ - ၁ ဝ
အရူပဗြဟ္မာတို့၏သက်တမ်း	....	၁ - ၁ ၁
တဘဝ်၌ တူရသည့်တရား	...	၁ - ၁ ၁
ကမ္မစတုက်	....	၁ - ၁ ၂
ကံသုံးပါးနှင့် ဒုစရိုက် ၁၀-ပါး	....	၁ - ၁ ၄
ကာမကုသိုလ်ကံ ၂၀-	....	၁ - ၁ ၅
ပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀-ပါး	....	၁ - ၁ ၆
ကံတို့၏ အကျိုးပေး	....	၁ -၁ ရ
ရူပကုသိုလ်ကံအကျိုးပေး	....	၁ -၁ ၉
အရူပကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေး	....	၁ - ၂ ဝ
စုတိခန်း	....	၁ - ၂ ၁
စုတေခါနီး အာရုံနိမိတ်ထင်ပုံ	....	၁ - ၂ ၂
စုတေခါနီး စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ	....	၁ -၂ ၂

မာတိကာ

၅။ ဝိထိမုတ်စိတ်ပိုင်း မြန်မာပြန်		စာမျက်နှာ
သေပုံ	....	၁ -၂ ၃
အဝကူးပုံ	....	၁ -၂ ၃
ပဋိသန္ဓေစိတ်သစ်၏အာရုံ	....	၁ - ၂ ၄
ရူပအရူပပဋိသန္ဓေအာရုံ	....	၁ -၂ ၁
စုတိနှင့်ပဋိသန္ဓေတွဲစပ်ပုံ	....	၁ - ၂ ၁
ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ	....	၁ - ၂ ၆
သံသရာစက်လည်ပုံ	....	၁ - ၂ ဂ
သံသရာစက်ပြတ်ပုံ	....	၁ - ၂ ဂ

PART V

Compendium of Consciousness not Subject to Process

§ 2. The Four Realms of Life.
§ 4. Fourfold Rebirth.
§ 8. Fourfold Karma.
§ 12. Fourfold Advent of Death.
§ 15. The Stream of Becoming.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER V

VITHIMUTTA - SANGAHA - VIBHAGO

Sānusandhikā Paṭiññā

1 *Vīthicittavasen'evaṁ pavattiyaṁ udīrito*
Pavattisaṅgaho nāma sandhiyaṁ'dāni vuccati.

Catukka Mātikā

2 *Catasso bhūmiyo, Catubbidhā paṭisandhi, Cattāri kammāni Catuddhā maraṇuppatti c'āti vīthimuttasaṅgahe cattāri catukkāni veditabbāni.*

Bhūmi Catukkaṁ

3 *Tattha apāyabhūmi, kāmasugatibhūmi, rūpāvacarabhūmi, arūpāvacarabhūmi c'āti catasso bhūmiyo nāma.*

Ekādasa Kāmabhūmiyo Catubbidhā Apāyabhūmi

4 *Tāsu nirayo, tiracchānayoni, pettivisayo, asurakāyo c'āti apāyabhūmi catubbidhā hoti.*

Sattavidhā Kāmasugati Bhūmi

5 *Manussā, Cātummahārājikā, Tāvatiṁsā, Yāmā, Tusitā, Nimmāṇarati, Paranimmitavasavattī c'āti Kāmasugati bhūmi sattavidhā hoti.*

6 *Sā pan'āyaṁ'ekādasavidhā'pi kāmāvacarabhūmicc'eva saṅkhaṁ gacchati.*

Soḷasavidhā Rūpāvacara Bhūmi

7 *Brahmapārisajjā, Brahmapurohitā, Mahābrahmā c'āti paṭhamajjhānabhūmi.*

8 *Parittābhā, Appamāṇābhā, Ābhassarā, c'āti Jutiyajjhānabhūmi.*

9 *Parittasubhā, Appamāṇasubhā, Subhakiṇṇā, c'āti tatiyajjhānabhūmi.*

10 *Vehapphalā Asaññasattā, Suddhāvāsā c'āti catutthajjhānabhūmi'ti Rūpāvacarabhūmi soḷasavidhā hoti.*

Pañcavidhā Suddhāvāsa Bhūmi

11 *Avihā, Atappā, Sudassā, Sudassi Akaṇiṭṭhā c'āti Suddhāvāsabhūmi pañcavidhā hoti.*

Catubbidhā Arūpā Bhūmi

12 *Ākāsānañcāyatanabhūmi, Viññāṇañcāyatanabhūmi, Akiñcaññāyatanabhūmi, N'evasaññā Nāsaññāyatanabhūmi c'āti Arūpabhūmi catubbidhā hoti.*

Bhūmisu Laddha Puggalā

13 *Puthujjanā na labbhanti suddhāvāsesu sabbathā*
Sotāpannā ca sakadāgāmino c'āpi puggalā.
Ariyā n'opalabbhanti asaññāpāyabhūmisu
Sesaṭṭhānesu labbhanti Ariyā'nariyā pi ca.
Idam'ettha Bhūmi-Catukkaṁ.

Catubbidhā Paṭisandhi

14 *Apāyapaṭisandhi, Kāmasugatipaṭisandhi, Rūpāvacarapaṭisandhi, Āruppāvacara paṭisandhi c'āti-catubbidhā paṭisandhi nāma.*

Dasavidhā Kāma Paṭisandhi

Ekāpāya Paṭisandhi

15 *Tattha akusalavipākopekkhāsahagata-santīraṇaṁ apāyabhūmiyaṁ okkantikkhaṇe paṭisandhi hutvā tato paraṁ bhavaṅgaṁ pariyosāne cavanaṁ hutvā vocchijjati. Ayam'ekā pāyapaṭisandhi nāma.*

Nava Kāmasugati Paṭisandhiyo

16 *Kusalavipāk'opekkhāsahagatāsantīraṇaṁ pana kāmasugatiyaṁ manussānaṁ c'eva jaccandhādi nam bhummassitānañ ca vinipātikāsurānañ paṭisandhibhavaṅgacutivasena pavattati.*

17 *Mahāvipākāni pana'ṭṭha sabbatthā'pi kāmasugatiyaṁ paṭisandhibhavaṅgacutivasena pavattanti.*

18 *Imā nava kāmasugatipaṭisandhiyo nāma.*

19 *Sā pan'āyaṁ dasavidhā'pi kāmāvacarapaṭisandhicc'eva saṅkhaṁ gacchati.*

Kāma Puggalānaṁ Āyuppamāṇaṁ

20 *Tesu catunnaṁ apāyānaṁ manussānaṁ vinipātikasurānañ ca āyuppamāṇagaṇanāya niyamo natthi.*

21 *Cātummahārājikānaṁ pana devānaṁ dibbāni pañcavassasatāni āyuppamāṇaṁ. Manussagaṇanāya navutivassasatasahassappamāṇaṁ hoti.*

22 *Tato catuggunaṁ tāvatiṁsānaṁ, tato catuggunaṁ Yāmānaṁ, tato catuggunaṁ Tusitānaṁ, tato catuggunaṁ Nimmāṇaratīnaṁ, tato catuggunaṁ Paranimmitavasavattīnaṁ.*

Vasavattī Devānaṁ Āyuppamānaṁ

23 *Nava satañ c'ekavīsa vassānaṁ koṭiyo tathā*
Vassasatasahassāni saṭṭhi ca vasavattisu.

Cha Rūpa Paṭisandhiyo

24 *Paṭhamajjhānavipākaṁ paṭhamajjhānabhūmiyaṁ paṭi sandhibhavaṅgacutivasena pavattati.*

25 *Tathā dutiyajjhānavipākaṁ tatiyajjhānavipākañ ca dutiyajjhānabhūmiyaṁ.*

26 *Catutthatthajjhānavipākaṁ tatiyaj- jhānabhūmiyaṁ.*

27 *Pañcamajjhānavipākañ ca catutthaj- jhānabhūmiyaṁ,*

28 *Asaññasattānaṁ pana rūpam'eva paṭisandhi hoti. Tathā tato paraṁ pavattiyaṁ cavanakāle ca rūpam'eva pavattitvā nirujjhati.*

29 *Imā cha rūpāvacarapaṭisandhiyo nāma.*

http://www.dhammadownload.com

Rūpa puggalanaṁ Āyuppamaṇaṁ

30 *Tesu brahmapārisajjānaṁ devānaṁ kappassa tatiyo bhāgo āyuppamāṇaṁ.*

Brahmapurohitānaṁ upaḍḍhakappo, Mahābrahmānaṁ eko kappo,

31 *Parittābhānaṁ dve kappāni. Appamāṇābhānaṁ cattāri kappāni. Ābhassarāṇaṁ aṭṭha kappāni.*

32 *Parittasubhānaṁ soḷasa kappāni. Appamāṇasubhānaṁ dvattiṁsa kappāni. Subhakiṇhānaṁ catusaṭṭhi kappāni.*

33 *Vehapphalānaṁ asaññasattānaṁ ca pañcakappasatāni.*

34 *Avihānaṁ kappasahassāni. Atappānaṁ dve kappasahassāni. Sudassānaṁ cattāri kappasahassāni. Sudassīnaṁ aṭṭhakappasahassāni. Akaniṭṭhānaṁ soḷasa kappa sahassāni.*

Catasso Arūpa Patisandhiyo

35 *Peṭhamā'ruppādi vipākāni paṭhamā'ruppādi bhūmisu yathākkamāṁ paṭisandhi bhavaṅgacutivasena pavattanti.*

Imā catasso āruppapaṭisandhiyo nāma.

Arūpa Puggalanaṁ Āyuppamāṇaṁ

36 *Tesu pana ākāsanañcāyatanūpagānaṁ devānaṁ vīsati kappasahassāni āyuppamāṇaṁ*

37 *Viññāṇañcāyatanūpagānaṁ devānaṁ catālīsakappasahassāni.*

38 *Ākiñcaññāyatanūpagā- naṁ devānaṁ saṭṭhikappasahassāni.*

39 *N'eva saññā Nāsaṁ- ñāyatanūpagānaṁ devānaṁ caturāsītikappasahassāni*

Ekajātiyam Eka Visayāsamāna Dhammā

Paṭisandhi bhavaṅgañ ca tathā cavana-mānasaṁ
Ekam'eva tathā v'eka visayaṁ c'ekajātiyaṁ.

Idam'ettha paṭisandhi-catukkaṁ.

Kamma Catukkaṁ Kammanam Cattaro Catukkā

41 *i. Janakam' upatthambakam'upapīlakam'upaghātakañc-'āti kiccavasena,*

42 *ii. Garukam' āsannam' āciṇṇaṁ kaṭattākammañc'āti pākadānapariyāyena,*

43 *iii. Diṭṭhadhammavedanīyaṁ upapajjavedanīyaṁ aparā-pariyavedanīyaṁ ahosikammañc' āti pākakālavasena ca cattāri kammāni nāma.*

44 *iv. Tathā akusalaṁ, Kāmāvacarakusalaṁ, Rūpāvacara-kusalaṁ, Arūpāvacarakusalaṁ c'āti pākaṭṭhānavasena.*

Tīni Akusala Kammāni

45 *Tattha akusalaṁ kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, manokam-maṁ c'āti kammadvāravasena tividhaṁ hoti.*

Tīni Kāya Kammāni

46 *Kathaṁ? pāṇātipāto, adinnādānaṁ, kāmesu micchācāro ceti kāyaviññatti saṅkhāte kāyadvāre bāhullavuttito kāyakammaṁ nāma.*

Cattāri Vacī Kammāni

47 *Musāvādo, pisuṇavācā, pharusavācā, samphappalāpo c'āti vacīviññatti saṅkhāte vacīdvāre bāhullavuttito vacīkam-maṁ nāma.*

Tīni Mano Kammāni

48 *Abhijjhā, vyāpādo, micchādiṭṭhi c'āti aññatrā'pi viñ-ñattiyā manasmiṁ y'eva bāhullavuttito manokammaṁ nāma.*

Kammānaṁ Mūlāni

49 *Tesu pāṇātipāto pharusavācā vyāpādo ca dosamūlena jāyanti.*

50 *Kāmesu micchācāro abhijjhā micchādiṭṭhi lobha- mūlena.*

51 *Sesāni cattāri pi dvīhi mūlehi sambhavanti.*

52 *Cittup- pādavasena pan'etaṁ akusalaṁ sabbathā'pi dvādasavid- haṁ hoti.*

Tīni Kāma Kusala Kammāni

53 *Kāmāvacarakusalaṁ pi kāyadvāre pavattaṁ kāyakam-maṁ, vacīdvāre pavattaṁ vacīkammaṁ, manoddvāre pavat-taṁ manokammaṁ c'āti kammadvāravasena tividhaṁ hoti.*

54 *Tathā dānasīla-bhāvanā-vasena*

55 *cittuppādavasena pan' etaṁ aṭṭhavidhaṁ hoti.*

Dasa Puñña Kriya Vatthūni

56 *Dāna-sīla-bhāvanā-pacayana-ve -yāvacca-pattidāna-pattānumodana-dhamma-savana-dammā-desana-diṭṭhijjukammavasena dasavidhaṁ hoti.*

57 *Taṁ pan'etaṁ vīsatividhaṁ pi kāmāvacarakammaṁ'icc' eva saṅkhaṁ gacchati.*

Pañca Rūpa Kusala Kammāni

58 *Rūpāvacarakusalaṁ pana mano-kammaṁ'eva. Taṁ ca bhāvanāmayaṁ appanāppattaṁ jhānaṅgabhedena pañcavidhaṁ hoti.*

Cattāri Arūpa Kusala Kammāni

59 *Tathā Ārūpāvacarakusalañ ca manokammaṁ, taṁ pi bhāvanāmayaṁ appanāppattaṁ ālambanabhedena catubbid-haṁ hoti.*

Kāmāvacara Kammassa Vipāka Bhūmi

60 *Etth'akusalakammaṁ'uddhaccarahitaṁ apāyabhūmiyaṁ paṭisandhiṁ janeti. Pavattiyaṁ pana sabbaṁ pi dvādas-vidhaṁ.*

Sattākusalapākāni sabbattha'pi kāmaloke rūpaloke ca yathārahaṁ vipaccanti.

61 *Kāmāvacarakusalaṁ pi kāmasugatiyaṁ'eva paṭisand-hiṁ janeti. Tathā pavattiyañ ca mahāvipākāni. Ahetuka-vipākāni pana aṭṭha 'pi sabbatthā'pi kāmaloke rūpaloke ca yathārahaṁ vipaccanti.*

http://www.dhammadownload.com

Tihetuka Ukkaṭṭhādayo

62 *Tatth'āpi tihetukam'ukkaṭṭham kusalaṁ tihetukaṁ paṭisandhiṁ datvā pavatte soḷasavipākāni vipaccati.*

63 *Tihetukam' omakaṁ dvihetukam 'ukkaṭṭhaṁ ca kusalaṁ dvihetukaṁ paṭisandhiṁ datvā pavatte tihetukaracitāni dvādasa vipākāni vipaccati.*

64 *Dvihetukam'momakaṁ pana kusalam ahetukam'eva paṭisandhim deti. Pavatte ca ahetukavipākān'eva vipaccati.*

Kesañci Vādo

65 *Asaṅkhāram sasaṅkhāra-vipākāni na paccati*
Sasaṅkhāram asaṅkhāra-vipākāni 'ti kecana.

66 *Tesam dvādasapākāni dasaṭṭha ca yathākkamam*
Yathā vuttānusārena yathāsambhavam 'uddise.

Rūpa Kammassa Vipāka Bhūmi

67 *Rūpāvacarakusalam pana paṭhamajjhānam parittam bhāvetvā Brahmapārisajjesu uppajjanti.*

68 *Tad'eva majjhi- mam bhāvetvā Brahmapurohitesu,*

69 *paṇītam bhāvetvā Mahā- brahmesu.*

70 *Tathā dutiyajjhānam tatiyajjhānañ ca parittam bhāvetvā parittābhesu.*

71 *Majjhimam bhāvetvā Appamānābhesu,*

72 *Paṇītam bhāvetvā Ābhassaresu,*

73 *Catutthajjhānam parittam bhāvetvā Parittasubhesu;*

74 *Majjhimam bhāvetvā Appamāṇa- subhesu;*

75 *Paṇītam bhāvetva Subhakiṇhesu.*

76 *Pañcamajjhā- nam bhāvetvā Vehapphalesu.*

77 *Tam'eva saññāvirāgam bhāvetvā Asaññasattesu.*

78 *Anāgāmino pana Suddhāvāsesu uppajjanti.*

Arūpa Kammassa Vipāka Bhūmi

79 *Arūpāvacarakusalañ ca yathākkamam bhāvetvā āruppesu uppajjanti.*

Nigamana Kathā

80 *Itttham mahaggatam puññam yathābhūmi vavatthitam*
Janeti sadisam pākam paṭisandhippavattiyam.
Idam'ettha Kammacatukkam.

Cuti Paṭisandhikkamo Catudhā Maraṇuppatti

81 *Āyukkhayena, kammakkhayen 'ubhayakkhayena upachedakakammunā c'āti catudhā maraṇuppatti nāma.*

Maraṇasannakale Nimittupaṭṭhanaṁ

82 *Tathā ca marantānam pana maraṇakāle yathāraham abhimukhībhūtam bhavantare paṭisandhijanakam kammam vā tam kammakaraṇakāle rūpādikamupaladdha pubbamupakaraṇabhūtañ ca kammanimittam vā anantaram' uppajjanabhave upalabhitabba upabhogabhūtañ ca gatinimittam vā kammabalena channam dvārānam aññatarasmim paccupaṭṭhāti.*

Maraṇasannakale Cittakkamappavati

83 *Tato param tam'eva tatho' paṭṭhitam ālambanam ārabbha vipaccanakakammānurūpam parisuddham'pakkiliṭṭham vā upalabhitabbabhavānurūpam tatth'onatam vā cittasantānam abhiṇham pavattati bāhullena.*

Aññe Vā Kammu Paṭṭhāna Nayo

84 *Tam'eva vā janakabhūtam kammamabhinavakaraṇavasena dvārapputam hoti.*

Maraṇāsanna Vīthi

85 *Paccāsannamaraṇassa tassa vīthicittāvasāne bhavaṅgaye va cavanavasena paccuppannabhavapariyosānabhūtam cuticittam'uppajjitvā nirujjhati.*

Paṭisandhi Cittappavatti

86 *Tasmim niruddhāvasāne tass'anantaram'eva tathā gahitam ālambānam'ārabbha savatthukam avatthukam'eva vā yathāraham avijjānusayaparikkhittena taṇhānusayamūlakena samkhārena janiyamānam sampayuttehi pariggayhamānam sahajātānamadhiṭṭhānabhāvena pubbaṅgamabhūtam bhavantarapaṭisandhānavasena paṭisandhisaṅkhātam mānasam uppajjamānam'eva patiṭṭhāti bhavantare.*

Kāma Paṭisandhi Cittassā Rammaṇaṁ

87 *Maraṇasannavīthiyaṁ pan'ettha mandappavattāni pañc' eva javanāni pāṭikaṅkhitabbāni. Tasmā yadi paccuppannālambanesu āpāthamāgatesu dharantass'eva maraṇam hoti.*

88 *Tadā paṭisandhibhavaṅgānam' pi paccuppannālambanatā labbhati'ti katvā kāmāvacarapaṭisandhiyā chadvāragahitam kammanimittam gatinimittañ ca paccuppannamatītālambanam upalabbhati.*

89 *Kammam pana atītam'eva. Taṁ ca manodvāragahitam. Tāni pana sabbāni' pi parittadhammabhūtā n'evālombanāni.*

Rūpārūpa Paṭisandhiyā Rammaṇaṁ

90 *Rūpāvacarapaṭisandhiyā pana paññattibhūtam kammanimittam' evālambanam hoti.*

91 *Tathā āruppapaṭisandhiyā ca mahaggatabhūtam paññattibhūtañ ca kammanimittam'eva yathāraham ālambanam hoti.*

92 *Asaññasattānam pana jīvitanavakam' eva paṭisandhibhāvena patiṭṭhāti. Tasmā te rūpapaṭisandhikā nāma.*

93 *Āruppā āruppapaṭisandhikā. Sesā rūpārūpapaṭisandhikā.*

http://www.dhammadownload.com

Cuti Anantaram Patisandhinam Pavatti

94 *Āruppacutiyā honti heṭṭhimāruppavajjitā*
Paramāruppasandhī ca tathā kāmatihetukā

Rūpāvacaracutiyā aheturahitā siyum
Sabbā kāmatihetumhā kāmes 'v' eva pan' etarā.

Ayam' ettha cutipaṭisandhikkamo.

Bhavanga Cutīnam Pavatti

95 *Icc'evaṁ gahitapaṭisandhikānaṁ pana paṭisandhinirodhānantaratoppabhuti tam'evālambanamārabbha tad'eva cittaṁ yāva cuticittuppādā asati vīthicittupāde bhavassaṅgabhāvena bhavaṅgasantatisankhātaṁ manāsam abbhocchinnaṁ nadī soto viya pavattati. Pariyosāne ca cavanavasena cuticittaṁ hutvā nirujjhati.*

Saṁsāra Cakka Parivattanam

96 *Tato paraṁ ca paṭisandhādāyo rathacakkaṁ iva yathākkamaṁ eva parivattantā pavattanti.*

97 *Paṭisandhibhavaṅgavīthīyo cuti c'eha tathā bhavantare*
Puna paṭisandhibhavaṅgaṁ iccayaṁ parivattati
cittasantati.

Taccakkassa Vichijjanam

98 *Paṭisaṅkhāya pan'etamaddhuvaṁ adhigantvā*
padamaccutaṁ budhā
Susamucchinnasinehabandhanā samamessanti cirāya
subbatā.

Vīthi Mutta Paricchedassa Nigamanam

Iti Abhidhammatthasaṅgahe vīthimuttasaṅgahavibhāgo
nāma pañcamo paricchedo.

http://www.dhammadownload.com

PART V

COMPENDIUM OF CONSCIOUSNESS NOT SUBJECT TO PROCESS[1]

§ 1. *Introductory.*

SET forth have been processes of our thought
In natural order. Now let's on to make
Summary of procedure at rebirth.

[1] Vīthi-mutta, lit., 'process-freed.'

§ 2. *Of the Realms of Life.*

In summarizing classes of consciousness not subject to process, four sets of four should be understood, to wit:

I. four planes of life;[2]
II. fourfold rebirth;
III. four karmas;
IV. fourfold advent of death.

[2] Bhūmi-catukkaṃ. See Part IV., § 15, *n.* 4.

Of these, the four planes of life are—

(1) 1. the plane of misery;
2. the plane of fortunate sense-experience;
3. the Rūpaloka plane;
4. the Arūpaloka plane.

Among these, again, the first is also fourfold, to wit, purgatory, the animal kingdom, rebirth among Peta's,[3] the host of the Asura-demons.

[3] Petti-visayo, the Peta's are unhappy ghosts. See p. 24.

၅-ဝီထိမုတ္တပရိစ္ဆေဒ

သာနုသန္ဓိကာ ပဋိညာ

၁။ ဝီထိစိတ္တ ဝသေနေ·ဝံ၊
ပဝတ္တိယ·မုဒီရိတော၊
ပဝတ္တိ သင်္ဂဟော နာမ၊
သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ။

စတုက္က မာတိကာ

၂။ စတသော ဘူမိယော၊ စတုဗ္ဗိဓာ ပဋိသန္ဓိ,
စတ္တာရိ ကမ္မာနိ, စတုဓာ မရဏုပ္ပတ္တိ·စေတိ
ဝီထိမုတ္တ သင်္ဂဟေ စတ္တာရိ စတုက္ကာနိ
ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ဘူမိစတုက္ကံ

၃။ တတ္ထ အပါယဘူမိ, ကာမသုဂတိဘူမိ, ရူပါ
ဝစရဘူမိ, အရူပါဝစရဘူမိ စေ·တိ စတသော
ဘူမိယော နာမ။

ကောဒသ ကာမဘူမိယော
စတုဗ္ဗိဓာ အပါယဘူမိ

၄။ တာသု နိရယော, တိရစ္ဆာနယောနိ, ပေတ္တိ
ဝိသယော, အသုရကာယော စေ·တိ အပါယ
ဘူမိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

၅-ဝီထိမုတ်ပိုင်း ဖြန်မာပြန်

(မဒိညာ၌)

၁။ ပြီးခဲ့သောစကားရပ်တို့ဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ဝီထိစိတ်အမျိုးမျိုးတို့၏ ဖြစ်ပုံကိုဖော်ပြသော 'ပဝတ္တိသင်္ဂဟ' ခေါ်သည့် ဝီထိပိုင်းကို မိန့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ယခုဆက်လက်၍ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ စိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို ဖော်ပြသော ပဝတ္တိသင်္ဂဟဟုပင် ခေါ်သော ဝီထိမုတ်ပိုင်းကို ဆိုပေအံ့။

ဝီထိမုတ်ပိုင်း မာတိကာ

၂။ ဤဝီထိမုတ်ပိုင်း၌- ဘုံလေးမျိုး
ပဋိသန္ဓေလေးမျိုး
ကံလေးမျိုး
သေခြင်း လေးမျိုး
ဤသို့သော စတုက္ကလေးမျိုး တို့ကို သိရမည် ဖြစ်ပေသည်။

(ဘုံ ၄-မျိုး)

၃။ ထိုမာတိကာလေးမျိုးတို့၌–ဘုံလေးမျိုး ဟူသည်ကား—
အပါယ်ဘုံ
ကာမသုဂတိဘုံ
ရူပါဝစရဘုံ
အရူပါဝစရဘုံ တို့ ပေတည်း။

ကာမ ၁၁-ဘုံ (အမျိုး ၄-ဘုံ)

၄။ ထို ဘုံ လေးမျိုးတို့တွင် အပါယ်ဘုံသည်– ငရဲဘုံ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံ၊ အသူရကာယ်ဘုံအားဖြင့် လေးမျိုးအပြားရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

(2) Fortunate sense-experience is sevenfold, to wit, the realm of human beings, the realms of the four kings,[1] of the Thirty-three gods, the Yāmā gods,[2] the heaven of Delight, the heavens of the gods who rejoice in [their own] creations, and of the gods who make others' creation serve their own ends.

[1] Of the four quarters of the firmament.

These, taken together as eleven, are grouped as the *plane of Kāmaloka*.

(3) The Rūpaloka plane is of sixteen grades, comprising:

(*a*) the plane of first jhāna, to wit, the realm of Brahma's retinue, that of Brahma's ministers, that of the great Brahmas;[3]

[2] Lit., 'the misery-freed gods,' according to the Ceylon Cy.; the governing gods, according to Ledi Sadaw. This word should not be confounded with Yama, the mythical King of Death.

(*b*) the plane of second jhāna, to wit, the heavens of minor lustre, of infinite lustre, of the radiant gods;[4]

(*c*) the plane of third jhāna, to wit, the gods of minor aura, of infinite aura, and of the gods full of steady aura;[5]

(*d*) the plane of fourth jhāna, to wit, the realm of the gods of the great reward,[6] of the unconscious beings, and of the pure abodes.

[3] There is historical interest in comparing the mythology in this chapter with the earlier mythologies in the *Digha* and *Majjhima Nikāyas*, and in the brief list of the *Vibhanga*, pp. 422-6, a passage on which is summarized in § 4 (2).—*Ed.*

[4] Ābhassarā, from ā √bha + √sar, the gods from whose bodies the rays of light are emitted like lightning.

သတ္တဝိဓာ ကာမသုဂတိဘူမိ

၅။ မနုဿာ,စာတုမဟာရာဇိကာ, တာဝတိံသာ, ယာမာ, တုသိတာ, နိမ္မာနရတိ, ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ စေ·တိ ကာမသုဂတိဘူမိ သတ္တဝိဓာ ဟောတိ။

(ကာမသုဂတိ ရ-ဘုံ)

၅။ ကာမသုဂတိဘုံသည်-လူ့ဘုံ၊ စတုမဟာရာဇ်ဘုံ၊တာဝတိံသာဘုံ၊ ယာမာဘုံ၊ တုသိတာဘုံ၊ နိမ္မာနရတိဘုံ၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဘုံ အားဖြင့် ခုနစ်ဘုံ အပြားရှိ၏။

၆။ သာ ပနာ·ယ·မေကာ ဒသဝိဓာပိ ကာမာ ဝစရဘူမိစ္ဆေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

၆။ ဆိုခဲ့ပါ အပါယ်လေးဘုံနှင့် ကာမသုဂတိ ခုနစ်ဘုံတို့ကို ကာမာဝစရ (၁၁) ဘုံ ဟူ၍ ရေတွက်၏။

သောဠသဝိဓာ ရူပါဝစရဘူမိ

(ရူပ ၁၆-ဘုံ)

၇။ ပြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ, ပြဟ္မပုရောဟိတာ, မဟာပြဟ္မာ စေ·တိ ပဌမဇ္ဈာန ဘူမိ။

၇။ ရူပါဝစရဘုံသည်- ပြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံ၊ ပြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ၊ မဟာပြဟ္မာဘုံအားဖြင့် ပထမဈာန် ပြဟ္မဉ့ဘုံ (၃) ဘုံ။

၈။ ပရိတ္တာဘာ, အပ္ပမာဏာဘာ, အာဘဿရာ စေ·တိ ဒုတိယဇ္ဈာန ဘူမိ။

၈။ ပရိတ္တာဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏာဘာဘုံ၊ အာဘဿရာဘုံ အားဖြင့် ဒုတိယဈာန်ပြဟ္မဉ့ဘုံ (၃) ဘုံ။

၉။ ပရိတ္တ သုဘာ, အပ္ပမာဏ သုဘာ, သုဘကိဏ္ဏာ စေ·တိ တတိယဇ္ဈာန ဘူမိ။

၉။ ပရိတ္တသုဘာဘုံ၊ အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၊ သုဘကိဏ္ဏာဘုံအားဖြင့် တတိယဈာန် ပြဟ္မဉ့ဘုံ (၃) ဘုံ။

၁၀။ ဝေဟပ္ဖလာ, အသညသတ္တာ, သုဒ္ဓါဝါသာ စေ·တိ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဘူမိတိ ရူပါဝစရဘူမိ သောဠသဝိဓာ ဟောတိ။

၁၀။ ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ၊ အသညသတ်ဘုံ၊ သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံအားဖြင့် စတုတ္ထ ဈာန် ပြဟ္မဉ့ဘုံ (၇) ဘုံ။
ဤသို့အားဖြင့် စုစုပေါင်း ရူပပြဟ္မာဘုံ(၁၆) ဘုံ ရှိပေ၏။

[5] Subhakiṇhā. A mass of steady light emitted from a body is termed subhā, lit., 'good light.'

[6] Vehapphala=Vipulaṇ+phalaṇ, 'abundant reward' (of jhāna practice), great, compared with the rewards of the Lower Brahmas.

http://www.dhammadownload.com

ပဉ္စဝိဓာ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိ

The last named are fivefold, to wit, the abode of the Immobile, Serene, Beautiful, Clear-sighted,[1] and Supreme Beings.

၁၁။ အဝိဟာ, အတပ္ပါ, သုဒဿာ, သုဒဿီ, အကနိဋ္ဌာ စေ·တိ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိ ပဉ္စဝိဓာ ဟောတိ။

(သုဒ္ဓါဝါသ ၅-ဘုံ)

၁၁။ သုဒ္ဓါဝါသ ပြဟ္မာဘုံသည်–အဝိဟာဘုံ၊ အတပ္ပါဘုံ၊ သုဒဿာဘုံ၊ သုဒဿီဘုံ၊ အကနိဋ္ဌာဘုံ အားဖြင့် ငါးဘုံအပြားရှိ၏။

စတုဗ္ဗိဓာ အရူပဘူမိ

(4) The Arūpaloka plane is of four grades, comprising:

(a) the sphere of the conception of infinite space;
(b) the sphere of the conception of infinite consciousness;
(c) the sphere of the conception of nothingness;
(d) the sphere of neither consciousness nor unconsciousness.[2]

၁၂။ အာကာသာနဉ္စာယတနဘူမိ, ဝိညာဏဉ္စာယတနဘူမိ, အာကိဉ္စညာယတနဘူမိ, နေဝသညာနာသညာယတနဘူမိ စေ·တိ အရူပဘူမိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

(အရူပ ၄-ဘုံ)

၁၂။ အရူပါဝစရဘုံသည်–အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ အာကိဉ္စညာယတနဘုံ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ အားဖြင့် လေးဘုံ အပြားရှိ၏။

§ 3. *Mnemonic.*

ဘူမိသု လဒ္ဓပုဂ္ဂလာ

In Pure Abodes there come not anywise to be
Worldlings, or new converts,[3] or those who Once Return,
Nor in th' Unconscious Sphere, or Spheres of Misery
Can come the Ariya folk.[4] To be elsewhere reborn
May be both Ariyas' and non-Ariyas' destiny.

၁၃။ ပုထုဇ္ဇနာ န လဗ္ဘန္တိ၊
သုဒ္ဓါဝါသေသု သဗ္ဗထာ၊
သောတာပန္နာ စ သကဒါ၊
ဂါမိနော စာပိ ပုဂ္ဂလာ။

အရိယာ နောပ လဗ္ဘန္တိ၊
အသညာ·ပါယဘူမိသု၊
သေသဋ္ဌာနေသု လဗ္ဘန္တိ၊
အရိယာ·နရိယာပိ စ။

ဣဒ · မေတ္ထ ဘူမိ စတုက္ကံ။

(ဘုံဒ္ဒဂ္ဂိုလ်ရ)

၁၃။ သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၌–ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သောတာပန်နှင့် သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မည်သည့်အခါမျှ မရအပ်ပေ။

အသညသတ်ပြဟ္မာဘုံ၊ အပါယ်လေးဘုံတို့၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မရအပ်ကုန်။

သုဒ္ဓါဝါသ၊ အသညသတ်၊ အပါယ်မှကြွင်းသော လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ပြဟ္မာဘုံတို့၌ ပုထုဇဉ်, အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးတို့ကိုရအပ်ကုန်၏။ ဤကား ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ ဘုံလေးမျိုး ဖော်ပြချက်တည်း။

Thus far for the four planes [of life].

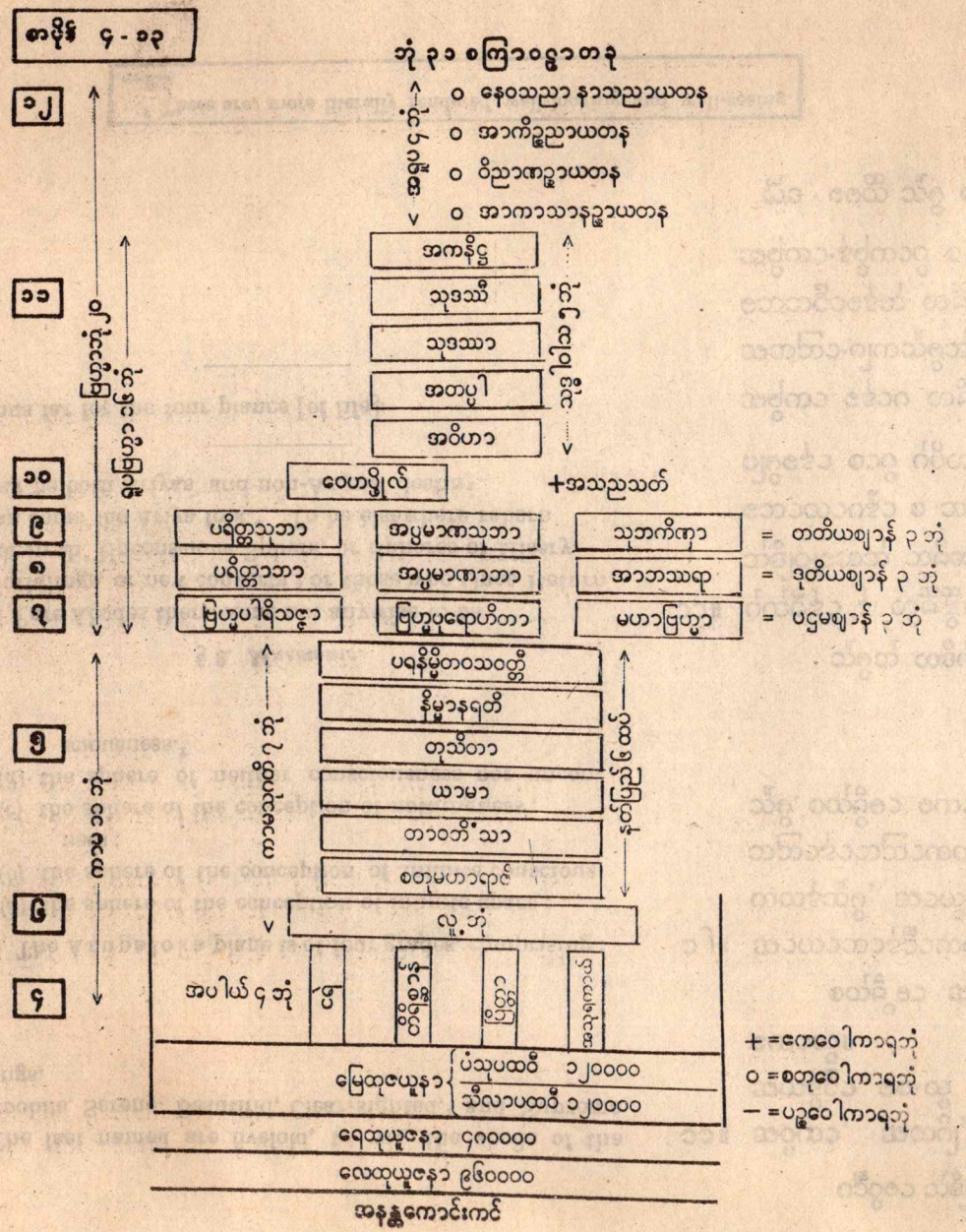
[1] These are, more literally rendered, well-looking and well-seeing. —Ed.

[2] On these terms see Part I., § 10.

[3] Sotāpannā.

[4] See above, Part IV., § 13 *n*.

http://www.dhammadownload.com

၁၃ ပုဂ္ဂိုလ်ဘုံရှု။ ။ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အပါယ် ၄ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လူ့ဘုံ စတုမဟာရာဇ်ဘုံ အသညသတ်ဘုံ - ပေါင်း ၃ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် အလယ်မဂ္ဂဋ္ဌာန် ၂ ယောက် အောက်ဖလဋ္ဌာန် ၂ ယောက်-ပေါင်း ၄ ယောက်သည် ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်တိုင် ရှုပ ၁၀ ဘုံ၊ အရှုပ ၄ ဘုံ-ပေါင်း ၂၁ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ (ဂဏန်းထူကို ပေါင်းဆိုသည်) သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်တိုင် ရှုပ ၁၀ ဘုံ-ပေါင်း ၁၇ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာန် ၁၊ အထက်ဖလဋ္ဌာန် ၂ ပေါင်း ၃ယောက်သည် အပါယ်အသညသတ် ကြဉ်သော ၂၆ ဘုံ၌ဖြစ်၏။ (ဇယားကို ဒေါင်လိုက်ကြည့်ဆို)

ပုဂ္ဂိုလ်အပြားဝါကျား။ ။အပါယ် ၄ ဘုံ၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ် ၁ယောက်စီရှိ၍ ၄ယောက်။ လူ့ဘုံ နှင့် စတုမဟာရာဇ်ဘုံတို့၌ ၁၁ ယောက်စီရှိ၍ ၂၂ ယောက်။ အထက်နတ်ပြည် ၅ ထပ်၌ ၁၀ယောက်စီရှိ၍ ၅၀။ ပဋ္ဌမဈာန်စသော ရှုပ ၁၀ ဘုံ၌ ၉ ယောက်စီရှိ၍ ၉၀။ အသညသတ်ဘုံ၌ သုဂတိ အဟိတ် ၁ ယောက်။ အရှုပ ၄ ဘုံ၌ ဂယောက်စီရှိ၍ ၃၂ ယောက်။ ။ပေါင်း ၂၁၄။

ဝါကျရှာပုံသည်။ ဝါမှာ ၄၊ ကမှာ ၁၊ ဆုံမှာ ၂။ ပိဋကတ်သခ်ျာဂဏန်းဖြစ်၏။

စာပိုဒ် ၄ . ၁၃ ဘုံအကျဉ်းချုပ်

ငရဲကြီးရှစ်ထပ်သည် တဘုံနှင့်တဘုံ ယူဇနာ ၁ သောင်း ၅ ထောင်စီကျွတ်၏။ သိဋ္ဌိုဝ်းငရဲမှ လူ့ဘုံသို့ ယူဇနာ ၁ သောင်း ၂ ထောင်ပင်ကျွတ်၏။ လူ့ဘုံမှ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ– ဤကာမသုဂတိ ၇ ဘုံတို့သည် တဘုံနှင့် တဘုံယူဇနာ ၄သောင်း ၂ ထောင်စီကျွတ်၏။ ပရနိမ္မိတမှ နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံတိုင်အောင် တဘုံနှင့် တဘုံယူဇနာ၅၀သန်း ၅ သိန်း ဂထောင်စီကျွတ်ဝေး၏။ လူ့ဘုံနှင့်နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံအထိတိုင်းသော် ယူဇနာ ၇ကုဋေ ၁သန်း ဂသိန်း ၅ သောင်း ၆ ထောင်ဝေး၏။ နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံနှင့် အဝီစိကို တိုင်းသော် ယူဇနာပေါင်း ၇ကုဋေ ၁ သန်း ၉ သိန်း ၇ သောင်း ၆ ထောင်ကျွတ်ဝေး၏။

၄ . ၁၃ အဝဂ်သုံးပါး

အဝဂ်ဟူသောအမည်သည် တာ+အဂ္ဂပုဒ်ဖြစ်၍ ဘုံအဆုံးဟူသောအဓိပ္ပါယ်ရ၏။ ။ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံသည် ပုထုဇနအဝဂ်မည်၏။ အကနိဋ္ဌဘုံသည် အရိယာအဝဂ်မည်၏။ နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံသည် သမ္မာအဝဂ်မည်၏။

သာကိကျောတိုင်အောင်သောရှုပကိုးဘုံ၊ နေဝကြဉ်သောအရှုပသုံးဘုံတို့၌ဖြစ်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိဖြစ်ရာဘုံ၌ အထပ်ထပ်တဘန်ဖြစ်ကောင်း၏။ အထက်အထက်ဖြစ်သောဗြဟ္မာဘုံ၌လည်းဖြစ်ကောင်း၏။ အောက်အောက်ဘုံ၌ကားမဖြစ်။ ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ၊ နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံ၌ဖြစ်ကုန်သော အရိယာဗြဟ္မာတို့သည်ကား အထက်အထက်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာဘုံ၌လည်းမဖြစ်ကုန်။ အောက်အောက်သောဗြဟ္မာဘုံ၌လည်း မဖြစ်ကုန်။ မိမိဘုံ၌သာ အထပ်ထပ်ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကုန်၏။ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာကား မိမိဘုံ၌ပင် ကေန်ရဟန္တာဖြစ်ကာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရ၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 4. II. *Of Fourfold Rebirth* [*Rebirths* 1 *and* 2].

(1) Fourfold rebirth comprises birth to a state of misfortune, to a state of fortunate sense-experience, to the Rūpaloka, and to the Arūpaloka.

စတုဗ္ဗိဓာ ပဋိသန္ဓိ

၁၄။ အပါယ ပဋိသန္ဓိ, ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓိ, ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓိ, အရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓိ စေ·တိ စတုဗ္ဗိဓာ ပဋိသန္ဓိ နာမ။

(ပဒိုသန္ဓေ ၄-မျိုး)

၁၄။ ပဋိသန္ဓေသည်–အပါယ်ပဋိသန္ဓေ
ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေ
ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ
အရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ

ဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။

စာဝိန်.၁၃.၁၄ ဘုံပုဂ္ဂိုလ်ရ။ ။အပါယ် ၄ ဘုံ၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်သာရ၏။ လူ့ဘုံ၊ စတုမဟာရာဇ်ဘုံတို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ကြဉ်သော သုဂတိအဟိတ် (ပ) အရဟတ္တဖလဌာန်အားဖြင့် ၁၁ ယောက်တို့ကိုရအပ်၏။ တာဝတိံသာစသော အဆက်နတ်ပြည် ၅ ထပ်၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် သုဂတိအဟိတ်မှတပါး ဒွိဟိတ်စသောပုဂ္ဂိုလ် ၁၀ ယောက်ကိုရအပ်၏။ ပဌမဈာန် ၃ ဘုံ၊ ဒုတိယဈာန် ၃ ဘုံ၊ တတိယဈာန် ၃ ဘုံ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်အားဖြင့် ရှုပ ၁၀ ဘုံ၌ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အရိယာရှစ်ယောက်၏။ သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံ၌ အနာဂါမိဖလဋ္ဌ-န်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဌာန်၊ အရဟတ္တဖလဌာန်အားဖြင့် ၃ ယောက်ရ၏။ အရူပ ၄ ဘုံ၌ တိဟိတ်ပုထုဇဉ်နှင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဌာန်ကြဉ်သော အရိယာ ၇ ယောက်အားဖြင့် ရှစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုရအပ်၏။ (ဇယားကို အလျားလိုက်ကြည့်ဆို)။

ဘုံ		ပုထုဇ္ဇဉ် ၄				အရိယာ ၇								ပဋိသန္ဓိ	ပေါင်း
		ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်	သုဂတိအဟိတ်	ဒွိဟိတ်	တိဟိတ်	ဒုတိယဈာန်ကြဉ်သော	တတိယဈာန် "	ပဌမဈာန် "	ဒုတိယဈာန် "	တတိယဈာန် "	ဝေဟပ္ဖိုလ် "	သုဒ္ဓါဝါသ "	အရူပ "		
အပါယ်	၄	။												၁	၄
လူ၊ စတုမဟာရာဇ်	၂		"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	၁၁	၂၂
အထက်နတ်ပြည်	၅			"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	၁၀	၅၀
ပ၊ ဒု၊ တ စျာန် ၃ စီ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်	၁၀				"	"	"	"	"	"	"	"	"	၉	၉၀
အသညသတ်	၁		"											၁	၁
သုဒ္ဓါဝါသ	၅									"	"	"	"	၃	၁၅
အရူပ	၄				"		"	"	"	"	"	"	"	၀	၃၂
ပုဂ္ဂိုလ်ဘုံရ		၄	၃	၇	၂၁	၁၇	၂၁	၂၁	၂၁	၂၁	၂၆	၂၆	၂၆		၂၁၄

A single rebirth to a state of misfortune is as follows: that class of consciousness [usually styled] 'Investigation accompanied by hedonic indifference and resulting from '*immoral* conduct in the past' becomes reconception,[5] at the moment of descent, on the plane of misfortune. Thereafter it [becomes][1] the life-continuum, and, becoming at the close of life a re-decease-consciousness, is cut off.

[5] *I.e.*, the very commencement of rebirth. See p. 114, *n.* 4; *cf.* p. 109, *n.* 1, and p. 116, *n.* 5. It would be less embarassing to Occidentals to have this rebirth-consciousness and the next in separate classes from the santīraṇa's (classes of investigation-consciousness).

[1] In the J.P.T.S. text, for bhavanga-pariyosāne javanaṃ hutvā, I read bhavangaṃ [hutvā] pariyosāne cavanaṃ hutvā.—Ed.

ဒသဝိဓာ ကာမပဋိသန္ဓိ
ကောဝါယပဋိသန္ဓိ

၁၅။ တတ္ထ အကုသလ ဝိပါကော·ပေက္ခာ သဟဂတ သန္တီရဏ် အပါယဘူမိယံ သြက္ကန္တိက္ခဏေ ပဋိသန္ဓိ ဟုတ္ဝာ တတော ပရံ ဘဝင်ံ ပရိယောသာနေ စဝနံ ဟုတ္ဝာ ဝေါစ္ဆိဇ္ဇတိ။ အယ·မေကာ·ပါယ ပဋိသန္ဓိ နာမ။

ကာမ ပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါး
(အပါယ် ပဋိသန္ဓေ ၁-မျိုး)

၁၅။ ထိုပဋိသန္ဓေလေးမျိုးတို့တွင် အပါယ်ပဋိသန္ဓေသည် တခုသာရှိ၏၊ အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်သည် အပါယ်ပဋိသန္ဓေစိတ်တည်း၊ ထိုအကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်သည် အပါယ်ဘုံ၌ သက်ဆောက်ဆဲခဏ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၏၊ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်စိတ်ဖြစ်၏၊ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ပြီးနောက် စုတိစိတ်ဖြစ်၏၊ စုတိစိတ်အဖြစ်နှင့် ချုပ်ပြီးနောက် ပြတ်လေ၏။

http://www.dhammadownload.com

၃၀ ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓိယော

၁၆။ ကုသလ ဝိပါကော-ပေက္ခာ သဟဂတ သန္တီရဏ ပန ကာမသုဂတိယံ မနုဿာန-ဥော ဇစ္စန္ဓာဒီနံ ဘုမ္မသိတာနဥ္စ ဝိနိပါတိကာ-သုရာနံ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိဝသေန ပဝတ္တတိ။

၁၇။ မဟာဝိပါကာနိ ပန အဋ္ဌ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမသုဂတိယံ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ ဝသေန ပဝတ္တန္တိ။

၁၈။ ဣမာ နဝ ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓိယော နာမ။

၁၉။ သာ ပနာ-ယံ ဒသဝိဓာပိ ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓိစွေ-ဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

ကာမပဋ္ဌာနံ အာယုပ္ပမာဏံ

၂၀။ တေသု စတုန္နံ အပါယာနံ မနုဿာနံ ဝိနိပါတိကာ-သုရာနဥ္စ အာယုပ္ပမာဏ ဂဏနာ-ယ နိယမော နတ္ထိ။

ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေ ၉-ပါး

၁၆။ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်သည် ကာမသုဂတိဘုံ၌ သန္ဓေကန်းစသော လူ၊ ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်ကြီးတို့ကို မှီခိုနေကြရသော ဝိနိပါတိကအသုရာတို့အား ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊ စုတိစိတ်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်၏။

၁၇။ မဟာဝိပါက်စိတ်ရှစ်ပါးတို့သည် ကာမသုဂတိဘုံ အလုံးစုံ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊ စုတိစိတ်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။

၁၈၊ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်နှင့် မဟာဝိပါက်စိတ်ရှစ်ပါး၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း စိတ် ၉-ပါးတို့သည် ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

၁၉။ အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်၊ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်နှင့် မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး၊ စုစုပေါင်း ၁၀-ပါးသည် ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓေဟူသော ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်ပေ၏။

ကာမပဋ္ဌာန် အာယုပ္ပမာဏ

၂၀။ ထိုကာမပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေကြသော ကာမဘုံသားတို့တွင် အပါယ်လေးဘုံ သားများ၊ လူများ၊ ဝိနိပါတိကအသုရာများ၏ အသက်တမ်းသည် အမြဲမရှိပေ။

(2) There is no [fixed] limit to the duration of life in beings reborn to misfortune in the four planes of misery, in human beings and in degraded Asuras.

But when that class of consciousness [ordinarily called] 'Investigation, accompanied by hedonic indifference' results from *moral*[2] conduct in the past, it proceeds on the plane of *happy* sense-experience by way of rebirth, life-continuum and re-decease, in the case of human beings who are born blind and the like, as well as in the case of the earth-bound degraded Asura-demons.[3]

The eight main resultant kinds of consciousness take effect in every case by way of rebirth, life-continuum, and re-decease, on this plane of fortunate sense-experience.

These nine classes are comprised under rebirth on the plane of fortunate sense-experience.

The ten modes in the foregoing are reckoned together as rebirth on the plane of Kāmaloka.

[2] The logic and justice of this paragraph is in the existence of *indifferently* good conduct, not decidedly bad nor good unalloyed. The immoral leaven in the *moral* conduct of the past accounts for the existence of the congenitally deformed and unhappy creatures on the happy planes.

[3] It was held that, of the degraded Asŭra-demons bound to the earth, only those who are born blind and the like have this class of rebirth consciousness. Some texts read bhummissitā for bhummassitā. Jaccādīnaŋ is governed by manussānaŋ as well as by asurānaŋ.

http://www.dhammadownload.com

The life-term in the case of the gods called the Four Kings is 500 celestial years—that is to say, as men reckon years 9,000,000.

The life-term of the Thirty-three gods is four times this amount.[4]

That of the Yāmā gods is again four times the life-term of the Thirty-three;

and so on for the gods of the heavens of Delight,

for those of the gods who rejoice in their own creations,

and for those of the gods who make others' creations serve their own ends.

၂၁။ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ပန ဒေဝါနံ ဒိဗ္ဗာနိ ပဉ္စဝဿသတာနိ အာယုပ္ပမာဏံ၊ မနုဿ ဂဏနာယ နဝုတိ ဝဿ သတ သဟဿ-ပ္ပမာဏံ ဟောတိ။

၂၂။ တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိံသာနံ။
တတော စတုဂ္ဂုဏံ ယာမာနံ။
တတော စတုဂ္ဂုဏံ တုသိတာနံ။
တတော စတုဂ္ဂုဏံ နိမ္မာနရတီနံ။
တတော စတုဂ္ဂုဏံ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနံ။

၂၁။ –စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ သက်တမ်းကား–
နတ်တို့၏ နှစ်အားဖြင့် အနှစ် ၅၀၀-တည်း၊ လူတို့၏ နှစ်အရေအတွက်အားဖြင့်မူ အနှစ်ကိုးသန်းတည်း။ (၅-ရာ/၉-သန်း)။

၂၂။ –တာဝတိံသာနတ်သက်ကား ထိုစတုမဟာရာဇ် နတ်သက်ထက် ၄-ဆတက်တည်း၊ (တ ထောင်/၃ ကုဋေ၊ ၆ သန်း)

–ယာမာနတ်သက်ကား — ထိုတာဝတိံသာ နတ်သက်ထက် ၄-ဆ တက်တည်း။ (၂-ထောင်/၁၄-ကုဋေ၊ ၄-သန်း)။

–တုသိတာ နတ်သက်ကား — ထိုယာမာ နတ်သက်ထက် ၄-ဆ တက်တည်း။ (၄-ထောင်/၅၇-ကုဋေ၊ ၆-သန်း)။

–နိမ္မာနရတီ နတ်သက်ကား—ထိုယာမာ နတ်သက်ထက် ၄-ဆ တက်တည်း။ (၈-ထောင်/၂၃၀-ကုဋေ၊ ၄-သန်း)။

–ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ နတ်သက်ကား—ထိုနိမ္မာနရတီ နတ်သက်ထက် ၄-ဆတက်တည်း။ (၁၆-သောင်း ၆-ထောင်/၉၂၁-ကုဋေ၊၆-သန်း)။

§ 5. *Mnemonic.*

Of millions nine thousand, two hundred and ten,
And yet six millions more, as years go with us here,
Are the years of a god so remote from our ken
As he who resides in the Disposers' sphere.[1]

ဝသဝတ္တီဒေဝါနံ အာယုပ္ပမာဏံ

၂၃။ နဝသတဉ္စေ·ကဝီသ၊
ဝဿာနံ ကောဋိယော တထာ၊
ဝဿသတ သဟဿာနိ၊
သဋ္ဌိ စ ဝသဝတ္တိသု။

ဝသဝတ္တီနတ်တို့ အသက်တမ်း

၂၃။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့၌ အသက်တမ်းသည် (လူအရေအတွက် အားဖြင့်) အနှစ်ကုဋေကိုးရာ နှစ်ဆယ့်တစ်ကုဋေနှင့် အနှစ် ခြောက်သန်းဖြစ်ပေ၏။

[4] Catuggunay. Strictly speaking, double the life-term of the Four Kings. Both the Singhalese and the Burmese commentaries explain this curious 'twice double' as (1) *double* the celestial day (measured by 50 human years) as well as (2) *double* the celestial term of life (measured by 500 celestial years). Thus a celestial day in the heaven of the Thirty-three would be equal to 100 human years, and the life-term therein 1,000 celestial years, measured by 36,000,000 human years; and this is exactly four times the 9,000,000 human years of the Four Kings. The celestial day of the Yāmā gods is 200 human years, and their life-term, 2,000 celestial years, measured by 144,000,000 human years, which again are *four times* the 36,000,000 human years of the Thirty-three gods, and so on for the rest. Thus it is clear that 'four times' refers to the human standard of time.

[1] The last two lines represent the one word vasavattīsu (in the original). On this curious mythic fancy, see Paranimmita in Childers's Dictionary.

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၂၁-၂၃

	ရဲအမည်	ရဲသက်နှစ်	နှတ်သက်နှစ်=ရဲ ၁-ရက်	လူတို့နှစ်=နှတ်တို့ ၁-ရက်	လူတို့နှစ်=ရဲ ၁-ရက်
၂၁	သိဒ္ဓိဝင်း	၅၀၀	စတုမဟာ ၅၀၀	အနှစ် ၅၀	၉-သန်း
၂၂	ကာလသုတ်	၁၀၀၀	တာဝတိံသာ ၁၀၀၀	" ၁၀၀	၃-ကုဋေ ၆-သန်း
	သဃ်ာတ	၂၀၀၀	ယာမာ ၂၀၀၀	" ၂၀၀	၁၄-ကုဋေ ၄-သန်း
	ဇောရှဝ	၄၀၀၀	တုသိတာ ၄၀၀၀	" ၄၀၀	၅၇-ကုဋေ ၆-သန်း
	မဟာဇောရှဝ	၈၀၀၀	နိမ္မာနရတိ ၈၀၀၀	" ၈၀၀	၂၃၀-ကုဋေ ၄-သန်း
၂၃	တာပန	၁၆၀၀၀	ပရနိမ္မိတ ၁၆၀၀၀	" ၁၆၀၀	၉၂၁-ကုဋေ ၆-သန်း

မဟာတာပန်သက်တန်းသည် အန္တရကပ်ဘဝက်။ အဝိစိငရဲ၏သက်တန်းသည် ဝိဝဋ္ဋဌာယီဒကပ်ဖြစ်၏။ အပါယ် ၄ ဘုံသားတို့၏ငင်း၊ ဇမ္ဗူဒီပ်ကျွန်းသားလူတို့၏ငင်း၊ ဝိနိပါတိကအသုရာတို့၏ငင်း အသက်တန်းအမြဲမရှိ။ အရွှေကျွန်း ၇၀၀၊ အနောက်ကျွန်း ၅၀၀၊ မြောက်ကျွန်း ၁၀၀၀ ဟုဆို၏။

စာပိုဒ် ၁၅-၁၉-၂၄-၂၀-၃၅ ပဋိသန္ဓိစတုက္က

၁၅ ၁။ အကုသလ ဝိပါက်ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်သည် အပါယ်လေးဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။

၁၆ ၂။ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်သည် ကာမသုဂတိဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေအခါစကျွေ့စ သော ကြန်အင်္ဂါယုတ်လျော့ချို့ယွင်း၍ ဧစ္ဆန္ဒစသည်ခေါ်ရသောလူနှင့် စတုမဟာရာဇ်ဘုံမှ ဘုန်းကံနည်းသော ဝိနိပါတိက အသုရာဟုခေါ်အပ်သော ဘုမ္မစိုးနတ်မျိုးဖြစ်သော ဘီလူး သဘက် တစ္ဆေ မြေဘုတ် အစိမ်းသူရဲအစရှိသော နတ်ဆိုးတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။ (ငင်းပဂ္ဂိုလ်များကို သုဂတိ အဟိတ်ပဂ္ဂိုလ်ခေါ်၏။)

၁၇ ၃။ မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်လေးခုသည် ဒ္ဝိဟိတ်ပဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပဋိသန္ဓေ,ဘဝင်,စုတိစိတ်ဖြစ်၏။

၁၈ ၁၉ ၄။ မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်လေးခုသည် ကာမတိဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။ ။ဤကား ကာမပဋိသန္ဓေတဆယ်တည်း။

၂၄ ၅။ ပဌမစျာန်ဝိပါက်စိတ်သည် ပဌမစျာန် ၃ ဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ် ဖြစ်၏။

၂၅ ၆။ ဒုတိယစျာန်ဝိပါက်နှင့် တတိယစျာန်ဝိပါက်စိတ်သည် ဒုတိယစျာန် ၃ ဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။

၂၆ ၇။ စတုတ္ထစျာန်ဝိပါက်စိတ်သည် တတိယစျာန် ၃ ဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။

၂၇ ၈။ ပဉ္စမစျာန် ဝိပါက်စိတ်သည် လောဟိုလ်နှင့် သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။

၃၅ ၉။ အာကာ ဝိပါက်စိတ်သည် အာကာ ဘုံသားတို့၏၊ ဝိညာဝိပါက်စိတ်သည် ဝိညာဘုံသားတို့၏၊ အာကိ ဝိပါက်စိတ်သည် အာကိ ဘုံသားတို့၏၊ နေဝဝိပါက်စိတ်သည် နေဝဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်ဖြစ်၏။

၂၀ ၁၀။ ဧဝံတနဂက ကလာပ်ရုပ်သည် အသညသတ်ဘုံသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိရုပ်ဖြစ်၏။

§ 6. *Of Rebirths* 3 *and* 4.

ဆ ရူပပဋိသန္ဓိယော

ရူပ ပဋိသန္ဓေ ၆-ပါး

The resultant (consciousness) of first jhāna (meditations) takes effect on the plane of first jhāna[2] by way of rebirth, life-continuum and re-decease [in those heavens].

၂၄။ ပဌမဈာနဝိပါကံ ပဌမဈာနဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ ဝသေန ပဝတ္တတိ။

၂၄။ ရူပါဝစရပထမစျာန် ဝိပါက်စိတ်သည် ပထမစျာန်ပြဟ္မာဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်၏။

In the same way, second jhāna resultants and third jhāna resultants take effect on the plane of second jhāna;[3]

၂၅။ တထာ ဒုတိယဈာနဝိပါကံ တတိယဈာန ဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဈာနဘူမိယံ။

၂၅။ ဒုတိယစျာန် ဝိပါက်စိတ်နှင့် တတိယစျာန် ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ဒုတိယစျာန် ပြဟ္မာဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စကပ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။

[2] See above, § 2, (*a*) the Brahmaloka.
[3] *Ibid.* : Among the Radiant, etc., gods.

fourth jhāna resultants take effect on the plane of third jhāna,

၂၆။ စတုတ္ထဈာနဝိပါကံ တတိယဈာနဘူမိယံ။

၂၆။ စတုတ္ထစျာန်ဝိပါက်သည် တတိယစျာန်ပြဟ္မာဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ၊ဘဝင်၊ စုတိအစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

and fifth jhāna resultants take effect on the plane of fourth jhāna.[4]

၂၇။ ပဥ္စမဇ္ဈာန ဝိပါကံ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဘူမိယံ။

၂၇။ ပဥ္စမဈာန်ဝိပါက်စိတ်သည် စတုတ္ထဈာန်ပြဟ္မာဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ၊ဘဝင်၊ စုတိကိစ္စဟပ်၍ ဖြစ်၏။

But for beings attaining to the unconscious realm there is rebirth only of material form. And similarly thereafter, during life, and at the time of re-deceasing, it is only material form which, having lived, ceases to be.

၂၈။ အသညသတ္တာနံ ပန ရူပမေဝ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ၊ တထာ တတော ပရံ ပဝတ္တိယံ စဝနကာလေ စ ရူပမေဝ ပဝတ္တိတ္တာ နိရုဇ္ဈတိ။

၂၈။ အထူးကား–အသညသတ်ပြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေသည် ရုပ်ချည်းသက်သက်သာဖြစ်၏ ပဋိသန္ဓေ၏နောက် ပဝတ္တိအခါ၊ စုတိအခါ တို့၌လည်း ရုပ်ချည်းသာဖြစ် ချုပ်လေ၏။

These are the six modes of rebirth in the Rūpal

၂၉။ ဣမာ ဆ ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓိယော နာမ။

၂၉။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ပဋိသန္ဓေခြောက်မျိုး တို့သည် ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေတို့ မည်ကုန်၏။

ရူပပုဂ္ဂလာနံ အာယုပ္ပမာဏံ

ရူပ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အသက်တမ်း

Among these the life-term of gods in [the heaven of] Brahmā's retinue is the third of an æon;[1]

of gods in that of Brahma's ministers, half an æon;[1]

of the great Brahmās, one æon;[3]

၃၀။ တေသု ပြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနံ ဒေဝါနံ ကပ္ပသတတိယော ဘာဂေါ အာယုပ္ပမာဏံ။
ပြဟ္မပုရောဟိတာနံ ဥပဒ္ဒကပ္ပေါ။
မဟာပြဟ္မာနံ ကောေ ကပ္ပေါ။

၃၀။ ထိုရူပပြဟ္မာကြီးတို့တွင်–
(ပထမဈာန်ဘုံသား ဖြစ်သော)
ပြဟ္မပါရိသဇ္ဇာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် အသင်္ချေယျကပ်၏ သုံးပုံ တပုံ (သုံးဖို့တဖို့)တည်း။
〃 ပြဟ္မပုရောဟိတာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် အသင်္ချေယျကပ်တဝက်တည်း။
〃 မဟာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် အသင်္ချေယျကပ် တကပ်တည်း။

of the gods of minor lustre, two (great)[2] æons;

of the gods of infinite lustre, four (great) æons; of the radiant gods, eight (great) æons;

၃၁။ ပရိတ္တာဘာနံ ဒွေ ကပ္ပါနိ။
အပ္ပမာဏာဘာနံ စတ္တာရိ ကပ္ပါနိ။
အာဘဿရာနံ အဋ္ဌ ကပ္ပါနိ။

၃၁။ (ဒုတိယဈာန်ဘုံသား ဖြစ်သော)
ပရိတ္တာဘာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၂-ကပ်တည်း။
အပ္ပမာဏာဘာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၄-ကပ်တည်း။
အာဘဿရာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၈-ကပ်တည်း။

[4] It should be remembered that the fivefold division of jhāna stages is more recent than the fourfold, and the distinction between stages 1 and 2 in the former scheme is very superficial. Hence we have here, as it were, five jhāna grades of preparatory meditation and four jhāna grades of rebirth, or planes.—Ed.

[1] By 'kappa' is here intended an asankheyya-kappa (lit., incalculable cycle), equal to one-fourth of a mahākappa (great cycle). This exceeds the time required to exhaust an area filled with mustard-seeds, equal to one square yojana, by throwing away a seed in every hundred years. Each asankheyya-kappa consists of sixty-four antara-kappa's (interim cycles); or twenty, according to some authorities; or eighty, according to others; or fourteen, according to those who were versed in the Vedas. These are sometimes spoken of as cūḷa-kappa's (smaller cycles). An antara-kappa is measured by the time required by the pendulum of the life-term of generations to swing from a ten-year-term to an asankheyya-term and back again to the ten-year-term.

[1] By 'kappa' here, and in the following cases, is intended the mahā-kappa. See preceding note.

http://www.dhammadownload.com

of the gods of minor aura, sixteen (great) æons; of the gods of infinite aura, thirty-two (great) æons; of the gods full of steady aura, sixty-four (great) æons;

၃၂။ ပရိတ္တာသုဘာနံ သောဠသ ကပ္ပါနိ။
အပ္ပမာဏသုဘာနံ ဒ္ဝတ္တိံသ ကပ္ပါနိ။
သုဘကိဏှာနံ စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပါနိ။

၃၂။ (တတိယစျာန်ဘုံသားဖြစ်သော) ပရိတ္တာသုဘာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၁၆-ကပ်တည်း။
အပ္ပမာဏသုဘာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၃၂-ကပ်တည်း။
သုဘကိဏှာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၆၄ ကပ်တည်း။

of the gods of great reward, and of the unconscious beings, five hundred (great) æons;

၃၃။ ဝေဟပ္ဖလာနံ အသညသတ္တာနဉ္စ ပဉ္စကပ္ပ သတာနိ။

၃၃။ (စတုတ္ထစျာန်ဘုံသားဖြစ်သော) ဝေဟပ္ဖိုလ်ပြဟ္မာနှင့် အသညသတ်ပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၅၀၀ စီတည်း။

of the immobile gods, a thousand (great) æons; of the serene gods, two thousand (great) æons; of the beautiful gods, four thousand (great) æons; of the clear-sighted gods, eight thousand (great) æons; of the supreme gods, sixteen thousand (great) æons.

၃၄။ အဝိဟာနံ ကပ္ပသဟဿာနိ။
အတပ္ပါနံ ဒ္ဝေ ကပ္ပသဟဿာနိ။
သုဒဿာနံ စတ္တာရိ ကပ္ပသဟဿာနိ။
သုဒဿီနံ အဋ္ဌ ကပ္ပသဟဿာနိ။
အကနိဋ္ဌာနံ သောဠသ ကပ္ပသဟဿာနိ။

၃၄။ အဝိဟာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၁-ထောင်၊
အတပ္ပါပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် ။ ၂-ထောင်၊
သုဒဿာပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် ။ ၄-ထောင်၊
သုဒဿီပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် ။ ၈-ထောင်၊
အကနိဋ္ဌပြဟ္မာတို့၏ အသက်တမ်းသည် ။ ၁-သောင်းခြောက်ထောင်တည်း။

စတသ္သော အရူပပဋိသန္ဓိယော — အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး

Resultants of the first stage of Arūpaloka jhāna meditation, and of the following stages take effect on the plane of the four grades[1] of the Arūpaloka plane respectively, by way of rebirth, life-continuum, and re-decease.

[1] See above, § 2 (4).

၃၅။ ပဌမာ-ရူပါဒိ ဝိပါကာနိ ပဌမာ-ရူပါဒိဘူမိသု ယထာက္ကမံ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိ ဝသေန ပဝတ္တန္တိ။
ဣမာ စတသ္သော အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓိယော နာမ။

၃၅။ ပထမအရူပစသော ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ပထမအရူပစသောဘုံတို့၌ အစဉ်အတိုင်း ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိအစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤပဋိသန္ဓေလေးပါးသည် အရူပပဋိသန္ဓေ မည်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

အရူပပုဂ္ဂလာနံ အာယုပ္ပမာဏံ

အရူပ ပုဂ်ိုလ်တို့ အသက်တမ်း

These are the four modes of rebirth in the Arūpaloka. Among these four, the life-term of the gods who have attained to the sphere of infinite space is twenty thousand (great) æons;

၃၆။ တေသု ပန အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ ဝီသတိ ကပ္ပသဟဿာနိ အာယုပ္ပမာဏံ။

၃၆။ ထိုအရူပပြဟ္မာတို့တွင် အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံသား ပြဟ္မာကြီးတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၂-သောင်းပေတည်း။

that of the gods who have attained to the sphere of infinite consciousness is forty thousand (great) æons;

၃၇။ ဝိညာဏဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ စတ္တာလီသ ကပ္ပသဟဿာနိ။

၃၇။ ဝိညာနဉ္စာယတနဘုံသား ပြဟ္မာကြီးတို့၏အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၄-သောင်းဟူသည်း။

that of the gods who have attained to the sphere of nothingness is sixty thousand (great) æons;

၃၈။ အာကိဉ္စညာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ သဋ္ဌိကပ္ပ သဟဿာနိ။

၃၈။ အာကိဉ္စညာယတနဘုံသား ပြဟ္မာကြီးတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၆၀-သောင်းတည်း။

that of the gods who have attained to the sphere of neither consciousness nor unconsciousness is eighty four thousand (great) æons.

၃၉။ နေဝသညာ နာသညာ ယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ စတုရာသီတိ ကပ္ပသဟဿာနိ။

၃၉။ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံသား ပြဟ္မာကြီးတို့၏ အသက်တမ်းသည် မဟာကပ် ၈၀-သောင်း ၄-ထောင်တည်း။

§ 7. *Mnemonic.*

ဧကဇာတိယံ ဧကဝိသယာသမာနဓမ္မာ

တဘဝဋ္ဌ ဘူမြဲတရား ၃-ပါး

In any one rebirth, life, death, the mind
Is one,[2] one to its object, and its kind.

၄၀။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂ၊
တထာ စဝနမာနသံ၊
ဧကမေဝ တထေဝေ·က၊
ဝိသယဥ္စေ·က ဇာတိယံ။

၄၀။ တဘဝဋ္ဌ ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊စုတိစိတ်တို့သည် အမျိုးအစား တခုတည်း တူရပေ၏၊ထို့အတူ အာလံ့လည်းတမျိုးတည်းတူရပေ၏။ ဤကား ဤဝိတိမုတ်ပိုင်းဌ ပဋိသန္ဓေလေးမျိုးဆိုင်ရာတည်း။

So far for the four kinds of rebirth.

ဣဒ·မေတ္ထ ပဋိသန္ဓိ စတုက္ကံ။

[2] Ekam eva; the identity being, in Buddhism, similarity in a process of constant becoming.—Ed.

On Identity see also Introd. Essay, pp. 8, 11, 42. The Commentators say that the rebirth consciousness, life continuum, and re-decease consciousness in any one existence are similar to one another in respect of plane (bhūmi), class (jāti), composition (sampayutta-dhamma), cause (sankhāra), and object (visaya or ārammaṇa).

http://www.dhammadownload.com

§ 8. *Of Karma.*

ကမ္မာနံ စတ္တာရော စတုက္ကာ

ကမ္မစတုက္က

(ကံ ၄-မ်ိး ၄-ဇ)

A. With respect to function,[3] there are four kinds of karma:[4]

1. Karma reproductive [of an after-life].
2. Karma maintaining [the effects of Class 1].
3. Karma unfavourable [to the effects of Class 1, and to the working of Class 2].
4. Karma destructive [to Classes 1 and 2].

၄၁။ ဇနကံ, ဥပတ္ထမ္ဘကံ, ဥပပီဠကံ, ဥပဃာတကဠေ.တိ ကိစ္စဝသေန။

၄၁။ ကံသည်—အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကံ၊ ထောက်ပံ့ကူညီတတ်သော ဥပတ္ထမ္ဘကကံ၊ ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သော ဥပပီဠကကံ၊ ကပ်၍ သတ်တတ်သော ဥပဃာတကကံဟူ၍ ကိစ္စအစုမ်းဖြင့် ၄-ပါး။

B. With respect to function, there are four kinds of karma:

1. Weighty karma.[1]
2. Proximate karma.[2]
3. Chronic karma.[3]
4. [All other] outstanding karma.[4]

၄၂။ ဂရုကံ, အာသန္နံ, အာစိဏ္ဏံ, ကဋတ္တာကမ္မဠေ.တိ ပါကဒါန ပရိယာယေန။

၄၂။ ကြီးလေးသောဂရုကံ၊ စုတေခါနီးဖြစ်သော အာသန္နကံ၊ မြဲတတ် လေ့ကျက်လာသော အာစိဏ္ဏကံ၊ ယခုဘဝ၌သာမန်ပြုသောကံနှင့် ရှေးရှေးဘဝပြုခဲ့သော (ကံ) ကဋတ္တာကံဟူ၍ အကျိုးပေးလှည့် အာဒေဖြင့် ၄-ပါး။

၄၁ ကမ္မစတုက္က

(၁) ကိစ္စ=လုပ်ငန်းအားဖြင့် ကွဲပြားသောကံ ၄ ပါးအပေါင်းသည် ကိစ္စစတုက္ကမည်၏။

(၂) ပါက = ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို+ဒါန = ပေးခြင်း၏ + ပရိယာယ = အလှည့်အကြိမ်။ ဒုတိယ ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးရန်အလှည့်အကြိမ် အစဉ်အားဖြင့် ကံ ၄ မျိုးအပေါင်းသည် ပါကဒါန ပရိယာယ စတုက္ကမည်၏။

(၃) ပါက=အကျိုးပေးထုဖြစ်သော+ကာလ=အခါ။ အကျိုးပေးထု ကာလအားဖြင့် ကွဲပြားသောကံ ၄ မျိုးအပေါင်းသည် ပါကကာလ စတုက္ကမည်၏။

(၄) အကျိုးပေးထု ဘုံဌာနအားဖြင့် ကံ ၄ မျိုးအပေါင်းသည် ပါကဌာနစတုက္ကမည်၏။

(၁) ကိစ္စစတုက္က

၁။ ဇနကကံ=ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါတို့၌ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရူပ်တို့ကိုဖြစ်စေတတ်သောကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ။

၂။ ဥပတ္ထမ္ဘကကံ=မိမိမူကား အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သော်လည်း ဇနကကံကြောင့်ဖြစ်သောအကျိုးဝိပါက်ကိုငင်း ထောက်ပံ့ကူညီတတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ။

၃။ ဥပပီဠကကံ=ဇနကကံ၏အကျိုး မဖွင့်ဖြိုးမထက်သန်အောင် ကပ်၍နှိပ်စက် တတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ။

၄။ ဥပဃာတကကံ=အားနည်းသော ဇနကကံ၏အကျိုးကို အပြီးသတ် ဖျက်ဆီး၍ မိမိအကျိုးကို ပေးတတ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်စေတနာ။

၄၂ (၂) ပါကဒါန ပရိယာယ စတုက္က

၁။ ဂရုကံ=အားအရှိန် အလွန်အားကြီးသောကြောင့် ကံတပါးသည် တားမြစ်ခြင်းငှါမတတ်နိုင်သဖြင့် သေသည်မှ အခြားမဲ့၌ အမြဲကောန်အကျိုးပေးတတ်သောကံ။ (ကုသိုလ်အရာ၌ မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်အရာဝယ် ပဥ္စာနန္တရိယကံ ၅ ပါးတည်း။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၃ ပါးကိုလည်း ယူကြသေး၏)

၂။ အာသန္နကံ=မရဏာသန္နဇော ဝီထိသို့မရောက်မီ သေခါနီးကာလ၌ ပြုအပ်သောကံ။

၃။ အာစိဏ္ဏကံ=အမြဲမပြတ် အထပ်ထပ်ပြုလုပ်အပ်သော ကံသည်၎င်း၊ တကြိမ်ပြုပြီး အဖန်ဖန် အောက်မေ့အပ်သောကံသည်၎င်း အာစိဏ္ဏကံ။

၄။ ကဋတ္တာကံ=ဂရုကံ၊အာသန္နကံ၊အာစိဏ္ဏကံ ၃ ပါးမှလွဲတံ်သောကံ။ ဂရုကံစသော ရှေးကံ ၃ ပါးသည် ယခုဘဝတွင်သာ ပြုအပ်သော သတ္တမဇောအဆုံးဇောဖြစ်သော ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံတို့ပေတည်း။ ရှေးရှေးဘဝတို့၌ ပြုအပ်ပြီးသော အလယ်ဇောငါးချက်ဟု ဆိုအပ်သော အပရာပရိယကံအပေါင်းသည်၎င်း ယခုဘဝပြုအပ်သမျှသော သာမညကံအပေါင်းသည်၎င်း ကဋတ္တာကံမည်၏။

[3] Kiccavasena. Kicca is what ought to be done, translated in this work by 'function.' Kamma (karma), it should never be forgotten, is simply 'doing,' or 'acting.' In S. B. E., x. 116, §§ 60, 61 (*Dhammapada* and *Sutta-Nipāta* Translations), it is rendered by 'work.'—Ed.

[4] These categories may be compared with the earlier less elaborate and incidentally introduced classifications of (*a*) the Piṭakas—*e.g.* M. iii., Cūḷa and Mahā kamma-vibhanga suttas; (*b*) the *Milinda*—*e.g.*, 46, 108, 134, and *Nettipak*: 37.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

C. With respect to time of taking effect there are four kinds of karma:

1. Karma (the fruit of which is) to be experienced in this life.
2. Karma (the fruit of which is) to be experienced in (the next) life.
3. Karma [the fruit of which is] to be experienced in some after-life.
4. Karma 'which has been.'[1]

၄၃။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ, ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ, အပရာပရိယဝေဒနီယံ, အဟောသိကမ္မဥ္စေ·တိ ပါကကာလဝသေန စတ္တာရိ ကမ္မာနိ နာမ။

၄၃။ မျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ· နောက်ဒုတိယဘဝ၌အကျိုးပေးသော ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ၊ တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်မရမီအတွင်း၌ အကျိုးပေးသော အပရာပရိယဝေဒနီယကံ၊

အကျိုးလုံးလုံးမပေးတော့သော အဟောသိကံ ဟူ၍ အကျိုးပေးရာကာလအစွမ်းအားဖြင့် ၄ ပါး။

[1] Ahosi-kammaṃ. *Cf.* Vergil's 'fuit Ilium' . . . (*En.*, II., 325)—karma which has lapsed in potential force.—Ed.

စာပိုဒ် ၄၃

(၃) ပါကကာလစတုက္က

၁။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ = မျက်မှောက်ဖြစ်သော ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ပဌမဇော စေတနာ။

၂။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ=ဒုတိယဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုပေးစွမ်းနိုင်သော သတ္တမဇောစေတနာ။

၃။ အပရာပရိယ ဝေဒနီယကံ=တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် အခွင့်ရသည်

ရှိသော် အကျိုးပေးနိုင်သော အလယ်ဇော ၅ ချက်စေတနာ။

၄။ အဟောသိကံ=ဆိုခဲ့ပြီးသော ကာလအပိုင်းအခြားအတွင်း အကျိုးမပေးသောကံ။

ကိစ္စစတုက္က၊ ပါကဒါန ပရိယာယ စတုက္က၊ ပါကကာလစတုက္က ၃ မျိုးသည် သုတ္တန်ဒေသနာတော်၌ လာသောနည်းကည်း။ ပါကဋ္ဌာန စတုက္ကသည်သာ အဘိဓမ္မာဒေသနာနည်းဖြစ်သည်။

D. With respect to place for working out its effects there are four kinds of karma:

1. Bad karma [working out its effect] in the Kāmaloka.
2. Good karma [working out its effect] in the Kāmaloka.
3. Good karma [working out its effect] in the Rūpaloka.
4. Good karma [working out its effect] in the Arūpaloka.

၄၄။ တတာ အကုသလံ, ကာမာဝစရ ကုသလံ, ရူပါဝစရ ကုသလံ, အရူပါဝစရ ကုသလ ဥ္စေ·တိ ပါကဋ္ဌာနဝသေန။

၄၄။ အကုသိုလ်ကံ
ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ
ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ
အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ ဟူ၍ အကျိုးပေးရာဌာနအားဖြင့် ၄-ပါး။

၄၃.၁

[1] Garukaṃ—*i.e.*, of telling effect. The Commentaries instance *e.g.*, serious crimes.

[2] Āsannaṃ is a contraction of maraṇāsannaṃ—*i.e.*, according to the Commentaries, action or thought just before death.

[3] Āciṇṇakaṃ—*i.e.*, habitually repeated kamma, repeated either in act or thought.

[4] Kaṭatta: in *Asl.* p. 262, where no other kind is distinguished the synonym given is katakaraṇā, 'because done.'—Ed.

၄၃.၂

Kaṭattā (lit., katassa+bhāvo, 'the state of having been done') is the name applied to residual kamma of the present life which is not of the first three classes, and also to any kamma of anterior lives, which has as yet to work out its effects whenever favourable opportunities occur, when it becomes aparāpariya-kamma, the kamma of Class 3 under the next head of classification. It is the kamma held in reserve.

http://www.dhammadownload.com

တိဏ္ဏံ အကုသလကမ္မာနိ

Under the first of these four heads, and with respect to the 'door,' bad karma is threefold, to wit, karma of act, speech, and thought.

၄၅။ တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မံ, ဝစီကမ္မံ, မနောကမ္မန္တေ·တိ ကမ္မဒ္ဒါရ ဝသေန တိဝိဓံ ဟောတိ။

(အကုသိုလ်ကံ ၃-မျိး)

၄၅။ ထိုအကျိုးပေးရာဌာနအားဖြင့်ဖြစ်သော လေးပါးသောကံတို့တွင်-
အကုသိုလ်ကံသည်-ကာယကံ (ကိုယ်၌ ဖြစ်သောကံ)
ဝစီကံ (နှုတ်၌ ဖြစ်သောကံ)
မနောကံ (စိတ်၌ ဖြစ်သောကံ)
ဟူ၍ ကံဖြစ်ရာဒွါရအားဖြင့် သုံးပါးပြား၏။

တိဏ္ဏံ ကာယကမ္မာနိ

How [may these be described]?

Karma of body, so called from being done commonly through the 'door' of the body, considered as the medium[2] of bodily expression, is taking life, taking what is not given, and inchastity.

[2] Viññatti. See Part VI. 'Kāya' (body) here connotes 'act.'

၄၆။ ကထံ.....
ပါဏာတိပါတော, အဒိန္နာ·ဒါနံ, ကာမေသု မိစ္ဆာစာရော စေ·တိ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ကာယဒ္ဒါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံ နာမ။

(ကာယကံ ၃-မျိး)

၄၆။ အဘယ်သို့ ပြားသနည်း—
ပါဏာတိပါတကံ၊ အဒိန္နာဒါနကံ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံ၊-
ဤကံသုံးပါးသည် ကာယဝိညတ်ဟုဆိုအပ်သော ကာယဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် ကာယကံ မည်ပေ၏။

စတ္တာရိ ဝစီကမ္မာနိ

Karma of speech, so called from being done commonly through the 'door' of speech, considered as the medium of vocal expression, is lying, slandering, abusive language, and idle talk.

၄၇။ မုသာဝါဒေါ, ပိသုဏဝါစာ, ဖရုသဝါစာ, သမ္ဖပ္ပလာပေါ စေ·တိ ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဝစီဒ္ဒါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ဝစီကမ္မံ နာမ။

(ဝစီကံ ၄-မျိး)

၄၇။ မုသာဝါဒကံ၊ ပိသုဏဝါစာကံ၊ ဖရုသဝါစာကံ၊ သမ္ဖပ္ပလာပကံ-
ဤကံလေးပါးသည် ဝစီဝိညတ်ဟု ဆိုရသောဝစီဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် ဝစီကံမည်၏။

တိဏ္ဏံ မနောကမ္မာနိ

Karma of thought, so called from being done commonly through the ['door' of the] mind [with or][3] without overt expression, is covetousness, ill-will, and erroneous opinion.

[3] The Commentators explain the force of 'api' as showing that the karma of thought is not always confined to the mind door alone, but it very often takes effect at the other two 'doors,' accompanied by overt expression.

၄၈။ အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒေါ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စေ·တိ အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ မနသ္မိံယေဝ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော မနောကမ္မံ နာမ။

(မနောကံ ၃-မျိး)

၄၈။ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊-
ဤကံသုံးပါးတို့သည် ကာယဝိညတ်(ကိုယ်အမူအရာ)၊ ဝစီဝိညတ်(နှုတ်အပြောအဆို)တို့ကို အပထား၍ စိတ်ထဲ၌သာ အဖြစ်များသောကြောင့် မနောကံ မည်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

(1) Of the foregoing forms [of bad karma], taking life, abusive language and ill-will spring from the root of hate;

၄၉။ တေသု ပါဏာတိပါတော, ဖရုသဝါစာ, ဗျာပါဒေါ စ ဒေါသမူလေန ဇာယန္တိ။

(ကံ၏ဖြစ်ကြောင်း တရားများ)

၄၉။ ထိုကံ ၁၀-ပါးတို့တွင်– ပါဏာတိပါတ ကာယကံ
ဖရုသဝါစာ ဝစီကံ
ဗျာပါဒ မနောကံတို့သည်
ဒေါသအရင်းခံ၍ ဖြစ်ကြကုန်၏။

inchastity, covetousness, and erroneous opinion,[1] spring from the root of greed.

၅၀။ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရော, အဘိဇ္ဈာ, မိစ္ဆာ ဒိဋ္ဌိ စ လောဘမူလေန။

၅၀။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ ကာယကံ
အဘိဇ္ဈာနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မနောကံတို့သည်
လောဘအရင်းခံ၍ ဖြစ်ကြကုန်၏။

The other four come to pass from [these] two 'roots' also.[2]

၅၁။ သေသာနိ စတ္တာရိပိ ဒ္ဝိဟိ မူလေဟိ သမ္ဘဝန္တိ။

၅၁။ ထိုမှကြွင်းသော အဒိန္နာဒါန ကာယကံ
မုသာဝါဒ ဝစီကံ၊
ပိသုဏဝါစာ ဝစီကံ
သမ္ဖပ္ပလာပဝါစာ ဝစီကံ

ဤကံလေးပါးတို့သည် ရဂ်ခါ လောဘကြောင့်၊ရဂ်ခါဒေါသကြောင့်
ဖြစ်တတ်ကြကုန်၏။

Analyzed with respect to classes of consciousness,[3] there are altogether twelve kinds of bad[4] karma.

၅၂။ စိတ္တုပ္ပါဒ ဝသေန ပနေ·တံ အကုသလံ သမ္ဘထာပိ ဒ္ဒါဒသဝိဓံ ဟောတိ။

၅၂။ ဆိုခဲ့ပါ အကုသိုလ်ကံ (၁၀)ပါး (၀၂) ဒုစရိုက် (၁၀)ပါးသည် စိတ်
ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် အချင်းခပ်သိမ်း ၁၂-ပါး အပြားရှိ၏။

တိဏိ ကာမကုသလကမ္မာနိ

ကာမ ကုသိုလ်ကံ ၃-ပါး

(2) Next, taking good karma, with respect to the 'door,' it also is threefold, to wit, karma of body, proceeding at the 'door' of the body; karma of speech, proceeding at the 'door' of speech; karma of thought, proceeding at the 'door' of mind.

၅၃။ ကာမာဝစရ ကုသလမ္ပိ ကာယဒ္ဒါရေ ပဝတ္တံ ကာယကမ္မံ, ဝစီဒ္ဒါရေ ပဝတ္တံ ဝစီကမ္မံ, မနော ဒ္ဒါရေ ပဝတ္တံ မနောကမ္မဥ္စေ·တိ ကမ္မဒ္ဒါရ ဝသေန တိဝိဓံ ဟောတိ။

၅၃။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် –ကာယဒ္ဒါရ၌ဖြစ်သော ကာယကံ
ဝစီဒ္ဒါရ၌ဖြစ်သော ဝစီကံ
မနောဒ္ဒါရ၌ဖြစ်သော မနောကံ
ဟူ၍ ကံဖြစ်ရာဒ္ဒါရ၏အစွမ်းအားဖြင့် သုံးပါးပြားလေ၏။

[1] This, belonging at first sight more properly to the third 'root,' suggests the proverb of 'the wish (lobha) being father to the thought' (diṭṭhi).—Ed.

[2] At first it seems curious that the third root is passed over. But the Commentators explain by saying that 'pi' (also) implies the inclusion of 'moha' (dulness) as a root common to all the ten vices. It is not expressly stated, for the reason that this root of roots does not serve to distinguish the three classes of karma under consideration, one from another.

[3] Cittuppādavasena.

[4] Part I., § 2.

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၄၅-၅၁ အကုသိုလ်ကံ + ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ ၄၅ ကံ

	နုစရိုက် ၁၀ ပါး		သုစရိုက် ၁၀ ပါး			
	အမည်	တရားကိုယ်	အမည်	တရားကိုယ်		
၄၆	ပါဏာတိပါက	ဒေါသ	ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ	သမ္မာအာဇီဝ သမ္မာကမ္မန္တ	ကာယကံ ၃-ပါး	၄၉
	အဒိန္နာဒါန	လောဘ၊ဒေါ	အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ			၅၁
	ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ	လောဘ	ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏိ			၅၀
၄၇	မုသာဝါဒ	လောဘ၊ဒေါ	မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိ	သမ္မာအာဇီဝ သမ္မာဝါစာ	ဝစီကံ ၄-ပါး	၅၁
	ပိသုဏဝါစာ	လောဘ၊ဒေါ	ပိသုဏဝါစာ ဝေရမဏိ			၅၁
	ဖရုသဝါစာ	ဒေါသ	ဖရုသဝါစာ ဝေရမဏိ			၄၉
	သမ္ဖပ္ပလာပ	လောဘ၊ဒေါ	သမ္ဖပ္ပလာပါ ဝေရမဏိ			၅၁
၄၈	အဘိဇ္ဈာ	လောဘ	အနဘိဇ္ဈာ	အလောဘ	မနောကံ ၃-ပါး	၅၀
	ဗျာပါဒ	ဒေါသ	အဗျာပါဒ	အဒေါသ		၄၉
	မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	လောဘ	သမ္မာဒိဋ္ဌိ	အမောဟ		၅၀

စာပိုဒ် ၅၄-၅၇

"ကိုယ်တိုင် တိုက်တွန်း၊ ချီးမွမ်းစိတ်တူ၊ ပူးပေါင်းမှု၊ မှတ်ယူလေးဆယ်က" ဆိုသည့်အတိုင်း ဒုစရိုက်များ သုစရိုက်များ ၄၀ စီဖြစ်နိုင်၏။ ကုသိုလ်တရားတို့၏ ဖြစ်ထွန်းသည် ပုညကြိယာဝတ္ထုများ၏။ ထိုပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀ ပါးကား-

စာပိုဒ် ၅၄

ပုညကြိယာအမည်	သွင်းယူပုံ	တရားကိုယ်	ဆန့်ကျင်ဘက်တရား	ဥပမာထူပုံ
၁။ ဒါန	၆။ ပတ္တိဒါန ၇။ ပတ္တာနုမောဒန	အလောဘ	လ္ဘာမစ္ဆရိယ	ခြေနှင့်တူ၏
၂။ သီလ	၄။ အပစာယန ၅။ ဝေယျာဝစ္စ	အဒေါသ	လောဘ ဒေါသ	ကိုယ်နှင့်တူ၏
၃။ ဘာဝနာ	၈။ ဓမ္မသဝန ၉။ ဓမ္မဒေသနာ ၁၀။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ	အမောဟ	မောဟ	ဦးခေါင်းနှင့်တူ၏
၅၅ - ၅၆		၅၇		

(တနည်း) ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကိုကျန်သော ပုညကြိယာ ၉ ပါးလုံးမှာသွင်းယူအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် အယူမဖြောင့်သောသူအား အဘယ်ပုညကြိယာတရားမှ မဖြစ်နိုင်။

Threefold also with respect to charity (lit., giving), virtue, and mental culture.

၅၄။ တထာ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာ ဝသေန။

၅၄။ ထိုနည်းတူ ဒါနကုသိုလ်ကံ၊ သီလကုသိုလ်ကံ၊ ဘာဝနာကုသိုလ်ကံ အားဖြင့်လည်း သုံးပါးပြားပေ၏။

it is eightfold with respect to classes of consciousness.

၅၅။ စိတ္တုပ္ပါဒ ဝသေန ပနေ·တံ အဋ္ဌဝိဓံ ဟောတိ။

၅၅။ ကာမကုသိုလ်ကံသည် စိတ်အားဖြင့်မူ ရှစ်ပါးအပြားရှိပေ၏။

ဒသ ပုညကြိယဝတ္ထူနိ

ပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀-ပါး

Or again, tenfold taking into account charity, virtue, mental culture, reverence, service, transference of merit,[5] rejoicing in [others'] merit, hearing the doctrine, teaching the doctrine, and forming correct views.[6]

၅၆။ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာ, အပစာယန, ဝေယျာဝစ္စ, ပတ္တိဒါန, ပတ္တာ·နုမောဒန, ဓမ္မဿဝန, ဓမ္မဒေသနာ, ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ဝသေန ဒသဝိဓံ ဟောတိ။

၅၆။ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ၊ အပစာယန၊ ဝေယျာဝစ္စ၊ ပတ္တိဒါန၊ ပတ္တာနုမောဒန၊ ဓမ္မသဝန၊ ဓမ္မဒေသနာ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ – ဤသို့အားဖြင့် ကုသိုလ်ကံသည် (ပုညကြိယာအားဖြင့်) ဆယ်ပါး အပြားရှိပေသည်။

[5] Pattidāna. See Childers's Dict., *s.v.* Patti..—Ed.

It is these twenty kinds[7] that are counted as karma in Kāmaloka.

၅၇။ တံ ပနေ·တံ ဝီသတိဝိဓမ္မိ ကာမာဝစရ ကမ္မ မိစ္ဆေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

၅၇။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အကုသိုလ်ကံ ၁၂-ပါး၊ ယခုဖော်ပြသောကုသိုလ်ကံ ၈ ပါး၊ ပေါင်း ၂၀ ကို ကာမာဝစရကံဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ရပေ၏။

[6] On these ten, *cf.* Childers's Dict., *s.v.* Puñño. The seventh (pattānumodana) is there given as abbhānumodanā puñño, and rendered as 'acceptance or use of transferred merit.'—Ed.

[7] *I.e.*, twelve bad and eight good. On the eight, see Part I., § 6.

http://www.dhammadownload.com

(3) Good Rūpaloka karma is only mental action (karma of thought). It consists in mental culture and involves the attaining of ecstasy.

It is fivefold, corresponding to the stages of jhāna.

ပဥ္စ ရူပကုသလကမ္မာနိ

၅၈။ ရူပါဝစရ ကုသလံ ပန မနောကမ္မမေဝ၊ တဉ္စ ဘာဝနာမယံ အပ္ပနာပတ္တံ စျာနင်္ဂဘေဒေန ပဉ္စဝိဓံ ဟောတိ။

ရူပ ကုသိုလ်ကံ ၅-ပါး

၅၈။ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည် မနောကံ တမျိုးသာဖြစ်၏။ ဘာဝနာ ၁ မျိုးသာ ဖြစ်၏၊ ဤဘာဝနာမနောကံသည် အပ္ပနာ (စျာန်)သို့ ရောက်၏။

ထိုရူပကုသိုလ်ကံသည် စျာန်အင်္ဂါအပြားအားဖြင့်မူ ငါးပါး အပြားရှိပေ၏။

(4) Good Arūpaloka karma is also only mental action. It, too, consists in mental culture, and involves the attaining of ecstasy. It is fourfold, corresponding to the kinds of [Arūpaloka] object.

စတ္တာရိ အရူပကုသလကမ္မာနိ

၅၉။ တထာ အရူပါဝစရ ကုသလဉ္စ မနောကမ္မံ၊ တမ္ပိ ဘာဝနာမယံ အပ္ပနာပတ္တံ အာရမ္မဏဘေဒေန စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ။

အရူပ ကုသိုလ်ကံ ၄-ပါး

၅၉။ ထိုနည်းတူ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း မနောကံ တမျိုးသာ၊ ဘာဝနာတမျိုးသာ၊ အပ္ပနာစျာန်သို့ ရောက်သည်သာ၊ အာရုံအပြားအားဖြင့် လေးပါး ပြားပေ၏။

Finally, bad karma, omitting distraction,[1] produces rebirth on the plane of misfortune.

And further, during a lifetime, all the twelve kinds [of bad karma] take effect as seven kinds of bad results anywhere in Kāmaloka and in Rūpaloka, according to circumstances.

[1] Commentators explain that distrait action is too feeble to effect rebirth.

ကာမာဝစရကမ္မဿ ဝိပါကဘူမိ

၆၀။ ဧတ္ထာ · ကုသလကမ္မ · မုဒ္ဓစ္စရဟိတံ အပါယဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိ˚ ဇနေတိ။

ပဝတ္တိယံ ပန သဗ္ဗမ္ပိ ဒ္ဝါဒသဝိဓံ သတ္တာ· ကုသလပါကာနိ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမလောကေ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ ဝိပစ္စတိ။

ကာမကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ

၆၀။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အကုသိုလ်ကံ၊ ကာမကုသိုလ်ကံ၊ ရူပကုသိုလ်ကံ၊ အရူပကုသိုလ်ကံအားဖြင့် ကံလေးမျိုးတို့တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်-ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်အကုသိုလ်ကံတမျိုးမှတပါး၊ ကျန်သောအကုသိုလ်ကံ (၁၁)မျိုးသည် အပါယ်(၄)ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ အကျိုးပေး၏၊ ပဝတ္တိအခါ၌မူကား ဥဒ္ဓစ္စနှင့်တကွ အကုသိုလ်ကံ (၁၂)ပါးလုံးသည် ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံအားလုံး၌ အကုသလဝိပါက်တို့ကို ထိုက်သလို ရင့်ကျက်စေသည်။ (၀၊) အကျိုးပေးသည်။

Again, good Kāmaloka karma produces rebirth under fortunate conditions in Kāmaloka. And similarly during a lifetime, it produces the great resultants[2] [in Kāmaloka]. But[3] it produces the eight [good] resultants, unaccompanied by their hetu's, anywhere in Kāmaloka and in Rupaloka, according to circumstances.

[2] *I.e.*, the eight named in Part I., § 4.

[3] According to the Burmese MSS. the text has 'pana,' which, in the J.P.T.S. text is omitted.—Ed.

၆၁။ ကာမာဝစရ ကုသလမ္ပိ ကာမသုဂတိယမေဝ ပဋိသန္ဓိ˚ ဇနေတိ။

တထာ ပဝတ္တိယဉ္စ မဟာဝိပါကာနိ၊ အဟေတုကဝိပါကာနိ ပန အဋ္ဌပိ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမလောကေ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ ဝိပစ္စတိ။

၆၁။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ကာမသုဂတိ ခုနစ်ဘုံ၌ သာလျှင် ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုဖြစ်စေသည်၊ ပဝတ္တိအခါ၌ကား—

(၁) မဟာဝိပါက်တို့ကို ထိုနည်းတူ ကာမသုဂတိဘုံ၌သာ ရင့်ကျက်စေသည်။

(၂) အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၍စ်ပါးတို့ကိုကား ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံ အလုံးစုံ၌ ထိုက်သလို ရင့်ကျက်စေသည်။

http://www.dhammadownload.com

တိဟေတုကဥက္ကဋ္ဌဝဒယော

(တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ စသည် ကွဲပြားခြင်း)

And further, good [karma] of the highest class[4] accompanied by its three good 'hetu's,' both gives rise to rebirth similarly accompanied, and takes effect during [that] lifetime in sixteen kinds of resultants.

၆၂။ တတ္ထာပိ တိဟေတုက·မုက္ကဋ္ဌံ ကုသလံ တိဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိံ ဒတ္ဝာ ပဝတ္တေ သောဋသ ဝိပါကာနိ ဝိပစ္စတိ။

၆၂။ ကာမကုသိုလ်ကံတွင် တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ကံသည်–
(၁) တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေအကျိုးပေးသည်။
(၂) ပဝတ္တိအခါ၌မဟာဝိပါက် ၈၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈ အား ဖြင့် ၁၆-ပါးသောဝိပါက်တို့ကို ရင့်ကျက်စေသည်။

Again, good [karma] of a lower class,[5] accompanied by the three hetu's of good, as well as good karma of the highest class, accompanied by two[6] of these three hetu's, both give rise to a rebirth attended by those two hetu's, and also take effect, during that lifetime, in twelve kinds of resultants, omitting those accompanied by these three hetu's.[7]

၆၃။ တိဟေတုက·မောမကံ ဒ္ဝိဟေတုက·မုက္ကဋ္ဌ ကုသလံ ဒ္ဝိဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိံ ဒတ္ဝာ ပဝတ္တေ တိဟေတုက ရဟိတာနိ ဒ္ဝါဒသ ဝိပါကာနိ ဝိပစ္စတိ။

၆၃။ တိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်ကံနှင့် ဒ္ဝိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ကံသည် ဒ္ဝိဟိတ်-ပဋိသန္ဓေအကျိုးပေး၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် မဟာ-ဝိပါက်နှင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက် (၁၂) ပါးကိုသာ ရင့်ကျက်စေသည်။

Lastly, good [karma] of a lower class, which is accompanied by two of these hetu's, both gives rise only to such rebirth as is not accompanied by any hetu, and also takes effect, during that lifetime, in resultants also unaccompanied.

၆၄။ ဒ္ဝိဟေတုက·မောမကံ ပန ကုသလံ အဟေတုက·မေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဒေတိ၊ ပဝတ္တေ စ အဟေတုက ဝိပါကာနေ·ဝ ဝိပစ္စတိ။

၆၄။ ဒ္ဝိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်ကံမူကား အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးသာပေး၏၊ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း အဟိတ်ကုသလဝိပါက်တို့ကိုသာ ရင့်ကျက်စေ၏။

[4] Ukkaṭṭhaṇ ; this only occurrence of this term.—Ed.
[5] Omakaṇ. See previous note.
[6] Alobha and adosa.
[7] Tihetuka-rahitāni. The four ñāṇa-sampayutta's are now excluded from the foregoing sixteen.

စာပိုဒ် ၆၂.၆၄

	ပုဗ္ဗဇောတနာ	ပုဗ္ဗဇောတနာ	အပရဇောတနာ	ကုသိုလ်အမည်	ပဋိသန္ဓေအကျိုး	ပဝတ္တိအကျိုး
				ဒ္ဝိဟိတ် တိဟိတ် ဥက္ကဋ္ဌ ဩမက ကုသိုလ်သဖွဲ့နှင့် အကျိုးဝိပါက်ပေးပုံ		
၆၂	ကုသိုလ်ခြံရံ	သမ္မယုတ်က	ကုသိုလ်ခြံရံ	တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ	သမ္မယုတ် မဟာဝိ၄	မဟာဝိ၈+အဟိတ် ကုသလဝိပါက်၈
	အကုသိုလ်ခြံရံ	၎င်း	အကုသိုလ်ခြံရံ	တိဟိတ်ဩမက	ဝိပ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်၄	မဟာဝိပါက်ဝိပ္ပ၄ အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက်၈
	ကုသိုလ်ခြံရံ	ဝိပ္ပယုတ်က	ကုသိုလ်ခြံရံ	ဒ္ဝိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ		
၆၄	အကုသိုလ်ခြံရံ	၎င်း	အကုသိုလ်ခြံရံ	ဒ္ဝိဟိတ်ဩမက	ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ	အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက်၈

http://www.dhammadownload.com

§ 9. *Mnemonic Note.*

Some teachers[1] hold that automatic thought
Cannot result in willed or prompted [deed],
Nor that self-willed or prompted thinking aught
That's merely automatic act can breed.

[1] The Ceylon Cy. (*Abhidhammattha-Vibhāvani*) mentions the teachers of the school of Mahādhammarakkhita Thera of Moravāpī Monastery in Ceylon. Ledi Sadaw names Mahādatta Thera as the head of this school of thought.

To meet their views:—by twelve and ten, or eight,[2]
Replace the sixteen and the twelve above—
Results, be it remembered we did state.
[Let each compare and, as he will, approve.]

[2] Replace 16 and 12 by 12 and 10 respectively and we get 12, 10, and 8, according to the school of thought in question.

§ 10. *D.* 3 *and* 4.

One who has practised in a minor degree good Rūpaloka karma, which consists of the first jhāna, is reborn in the heaven of Brahmā's retinue;

one who has practised it in a moderately high degree, in the heaven of Brahmā's ministers;

one who has practised it in a surpassing degree, in the heaven of the great Brahmā's.

Similarly, practice in a minor degree of second and third jhāna [results in rebirth] among the gods of minor lustre;

ကေသဉ္ဆိဝါဒဒါ

၆၅။ အသင်္ခါရံ သသင်္ခါရ၊
ဝိပါကာနိ နာ ပစ္စတိ၊
သသင်္ခါရ-မသင်္ခါရ၊
ဝိပါကာနိ-တိ ကေစန။

၆၆။ တေသံ ဒွါဒသ ပါကာနိ၊
ဒသာ-ဋ္ဌ စ ယထာက္ကမံ၊
ယထာဝုတ္တာ-နုသာရေန၊
ယထာသမ္ဘဝ-မုဒ္ဒိသေ။

ရူပကမ္မဿ ဝိပါကဘူမိ

၆၇။ ရူပါဝစရ ကုသလံ ပန ပဌမဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ပြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၆၈။ တဒေဝ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ ပြဟ္မပုရောဟိတေသု။

၆၉။ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ မဟာပြဟ္မေသု။

၇၀။ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနံ တတိယဇ္ဈာနဉ္စ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ပရိတ္တာဘေသု။

(ကေစိဝါဒ ဆင်္ဂဟ ဂါထာများ)

၆၅။ ကေစိဝါဒ (အချို့အယူအဆတရပ်) ဆော်ကား–
- အသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် သသင်္ခါရိကဝိပါက်စိတ်တို့ကို မရင့်ကျက်စေနိုင်။
- သသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် အသင်္ခါရိကဝိပါက်တို့ကို မရင့်ကျက်စေနိုင်။

ဤကဲ့သို့ အချို့ဆရာတို့ကဆိုကြ၏၊

၆၆။ ထိုကေစိဆရာတို့၏ အယူဝါဒအရဆိုသော် ဆို၌ ပြီးသောစကား စဉ်လိုက် အစဉ်အတိုင်း တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ကံက ဝိပါက် ၁၂-ပါး၊ တိဟိတ်ဩမက၊ ဒွိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ကံက ဝိပါက် ၁၀-ပါး၊ ဒွိဟိတ်ဩမကကုသိုလ်ကံက ဝိပါက် ၈-ပါးကိုသာ ရင့်ကျက်စေနိုင်ပေသည်။

ရူပကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ

၆၇။ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ ပထမဈာန်ကို ခပ်လျော့လျော့ (ပရိတ္တအဖြစ်) ပွားများပါက ပြဟ္မပါရိသဗြာ ပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်လေ၏။

၆၈။ ထိုပထမဈာန်ကိုပင် အလယ်အလတ် (မဇ္ဈိမအဖြစ်) ပွားများပါက ပြဟ္မပုရောဟိတာ ပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်လေ၏။

၆၉။ ထိုပထမဈာန်ကိုပင် ထက်ထက်မြက်မြက် (ပဏီတအဖြစ်) ပွားများပါက မဟာပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်လေ၏။

၇၀။ ထိုနည်းတူ ဒုတိယဈာန်ကိုဖြစ်စေ တတိယဈာန်ကိုဖြစ်စေ ခပ်လျော့လျော့ ပွားများပါက ပရိတ္တာဘာပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

practice in a moderately high degree, among gods of infinite lustre:

၇၁။ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတ္ဝာ အပ္ပမာဏာဘေသု။

၇၁။ အလယ်အလတ် ပွားများပါက အပ္ပမာဏာဘာပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

practice in a surpassing degree, among the radiant gods.

၇၂။ ပဏီတံ ဘာဝေတ္ဝာ အာဘဿရေသု။

၇၂။ ထက်ထက်မြက်မြက် ပွားများပါက အာဘာဿရာ ပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

Similarly, practice in a minor degree of fourth jhāna [results in rebirth] among the gods of minor aura:

၇၃။ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတ္ဝာ ပရိတ္တ သုဘေသု။

၇၃။ စတုတ္ထဈာန်ကို ခပ်လျော့လျော့ပွားများလျှင် ပရိတ္တသုဘာပြဟ္မာ တို့၌ ဖြစ်၏။

in a moderately high degree, in rebirth among the gods of unlimited aura;

၇၄။ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတ္ဝာ အပ္ပမာဏသုဘေသု။

၇၄။ အလယ်အလတ်ပွားများလျှင် အပ္ပမာဏသုဘာပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

in a surpassing degree, among the gods full of steady aura.

၇၅။ ပဏီတံ ဘာဝေတ္ဝာ သုဘကိဏှေသု။

၇၅။ ထက်ထက်မြက်မြက် ပွားများလျှင် သုဘကိဏှာပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

Lastly, practice of fifth jhāna [results in rebirth] among the gods of the Great Reward.

၇၆။ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတ္ဝာ ဝေဟပ္ဖလေသု။

၇၆။ ပဉ္စမဈာန်ကိုပွားများလျှင် ဝေဟပ္ဖိုလ်ပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

The same practised with a view to extirpate lust for consciousness[1] [results in rebirth] in the heaven of the unconscious;

၇၇။ တဒေဝ သညာဝိရာဂံ ဘာဝေတ္ဝာ အသည သတ္တေသု။

၇၇။ ထိုပဉ္စမဈာန်ကိုပင် သညာကင်းအောင် ပွားများလျှင် အသညသတ် ပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

[1] Saññā-virāgaṃ—an adverbial phrase meaning, literally, 'till the lust for consciousness is extirpated.'

but Never-returners [practising fifth jhāna] are reborn[2] in the Pure Abodes.

၇၈။ အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပပဇ္ဇန္တိ။

၇၈။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သာ သုဒ္ဓါဝါသပြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။

[2] Uppajjanti—spring into being. Ledi Sadaw would have us to translate this last clause into 'but in the pure abodes, the Anāgāmi's *alone* are reborn,' in order to indicate that, while the pure abodes are exclusively reserved for those of the Anāgāmi's who practise the fifth jhāna, those who practise the lower jhānas may be reborn in the lower planes.

အရူပကမ္မဿ ဝိပါကဘူမိ

အရူပကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ

Further, one who has practised good Arūpaloka karma is reborn, in corresponding order, in one of the four Arūpaloka spheres.

၇၉။ အရူပါဝစရ ကုသလဿ ယထာက္ကမံ ဘာဝေတ္ဝာ အရူပေသု ဥပပဇ္ဇန္တိ။

၇၉။ အရူပကုသိုလ်ကို အစဉ်အတိုင်း ပွားများပါက အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 11. *Mnemonic.*

E'en thus our merit, waxing great and for this plane, or that one bound,
Brings forth results like to itself, in rebirth and the vital round.

So far for the fourfold [classifying of] k a r m a.

နိဂမနဂါထာ

၈၀။ ဣတ္ထံ မဟဂ္ဂတံ ပုညံ၊
ယထာဘူမိ ဝဝတ္ထိတံ၊
ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ၊
ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိယံ။
ဣဒ·မေတ္ထ ကမ္မ စတုက္ကံ။

(နိဂုံး ဂါထာ)

၈၀။ ဆိုခဲ့ပြီးသောစကားအရ (ရူပ၊ အရူပ) မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ကံသည် (ကုသိုလ်အလိုက်) ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သော ဘုံအသီးသီး၌ ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါ ကာလ ၂-ပါးလုံး၌ တူသောအကျိုးကို ပေးလေသည်။

ဤသည်ကား ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ ကမ္မစတုက်ပေတည်း။

§ 12. IV. *Of the Advent of Death.*

Four are [the grounds for] the advent of death.[3] It comes through the expiration of the span of life, through the extinction of k a r m a, through the expiration of both, and through destructive k a r m a.

[3] *Cf. Milinda*, 301.—Ed.

စုတိပဋိသန္ဓိက္ကမော

၈၁။ အာယုက္ခယေန, ကမ္မက္ခယေန, ဥဘယက္ခယေန, ဥပစ္ဆေဒက ကမ္မုနာ စေ·တိ စတုဓာ မရဏုပ္ပတ္တိ နာမ။

စုတိခန်း

၈၁။ သတ္တဝါတို့စုတေခြင်းသည်– အသက်တမ်းကုန်၍ စုတေရခြင်း၊
ဤဘဝ ဒေဘွက်ကံကုန်၍ စုတေရခြင်း၊
အသက်တမ်း နှင့် ကံနှစ်ပါး စုံကုန်၍ စုတေရခြင်း၊
ကပ်၍ ဖြတ်တတ်သော ကံတပါး ကြောင့် စုတေရခြင်း၊
ဤသို့ စုတေခြင်း (သေခြင်း) လေးမျိုးရှိပေ၏။

မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္က

စကိုန်.၈၁ ၁။ အာယုက္ခယ=ထိုထိုဘဝ၌ ပိုင်းခြားအပ်သောသက်တန်းကုန်၍ သေခြင်း။
၂။ ကမ္မက္ခယ=ပဋိသန္ဓေကံအစွမ်းကုန်၍ သေခြင်း။
၃။ ဥဘယက္ခယ=အသက်တန်း **ကံစွမ်းနှစ်ပါး**စုံကုန်၍ သေခြင်း။
၄။ ဥပစ္ဆေဒက=ကံဆိုးဖြတ်**ချေ၍ လတ်တလော**သေခြင်း။

ထို ၄ ပါးသောသေခြင်းတို့တွင် တပါး**ပါး**ဖြင့်သေကုန်သော သတ္တဝါတို့အား သေခါနီးကာလ၌ ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ် ၃ မျိုးတို့တွင် တပါးပါးသည်ထင်ပြုစ်၏။

၈၂ ၁။ ကုသိုလ်အကုသိုလ် ဇနကကံမျာ်းကို **ကံနိမိတ်** (ကံအာရုံ) ဟုခေါ်၏။

၂။ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံကြောင်းဖြစ်သော ကျေးဇူးကံစသောအလှူဝတ္ထု၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၊ ပန်းထီး တံခွန် ကုက္ကားစသည်၎င်း၊ သတ်အပ်သောသတ္တဝါ ခိုးအပ်သောဝတ္ထု လက်နက်လေးမြား လှံထား သေနပ်စသည်မျာ်းသည်၎င်း ကမ္မနိမိတ်မည်၏။

၃။ လားဆုဂတိ၌ **ရအပ်ခံစား**အပ်သော နတ်သမီးဘုံဗိမာန်ပရေသာပင်စသည်တို့သည်၎င်း ငရဲအိုး ငရဲထိမ်း ငရဲမီးလျံ ခွေးနက်ကြီးစသည်မျာ်းသည်၎င်း ဂတိနိမိတ်မည်၏။

ကံအာရုံသည် ကာလ ၃ ပါးတို့တွင် အတိတ်ဖြစ်၍ ဒွါရ ၆ ပါးတို့တွင် မနောဒွါရ၌သာထင်၏။

ကမ္မနိမိတ်သည် ကာလအားဖြင့် အတိတ်အာရုံ ၆ ပါးဖြစ်မှု **မနောဒွါရ**၌သာထင်နိုင်၏။ ပစ္စုပ္ပန် အာရုံ ၆ ပါးဖြစ်ခဲ့မူ ၆ ဒွါရ၌ထင်နိုင်၏။

ဂတိနိမိတ်သည် ကာလအားဖြင့်ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်၏။ အာရုံ ၆ ပါးလုံးပင်ရ၍ ၆ ဒွါရလုံး၌ထင်နိုင်၏။

http://www.dhammadownload.com

မရဏာသန္နကာလေ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနံ

၇၂။ တထာ စ မရန္တာနံ ပန မရဏ ကာလေ
ယထာရဟံ အာဘိမုခီဘူတံ ဘဝန္တရေ
ပဋိသန္ဓိဇနကံ ကမ္မံ ဝါ။
တံ ကမ္မကရဏ ကာလေ ရူပါဒိက · မုပလဒ္ဓ
ပုဗ္ဗ·မုပကရဏ ဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ။
အနန္တရ · မုပ္ပဇ္ဇမာန ဘဝေ ဥပလဘိတဗ္ဗ· မုပ
ဘောဂဘူတဉ္စ ဂတိနိမိတ္တံ ဝါ။
ကမ္မဗလေန ဆန္နံ ဒ္ဝါရာနံ အညတရသ္မိံ
ပစ္စုပဋ္ဌာတိ။

စုတေခါနိး အာရုံ နိမိတ် ထင်ပုံ

၇၂။ ဆိုခဲ့ပါ သေခြင်းလေးမျိုးတို့အနက် တမျိုးမျိုးဖြင့် သေကြရသူ များ၏ စုတေခါနိုးအခါ၌-

–ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ရှေးရှုသကဲ့သို့ဖြစ်သော ဘဝတပါး၌ ပဋိသန္ဓေကိုဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ တည်းဟူသော ကံနိမိတ်သည်လည်း ထင်လာတတ်၏ ။

–သို့မဟုတ် ထိုကံကိုပြုလုပ်အားထုတ်စဉ်အခါက ထိုကံနှင့်ဆက် စပ်၍ တိုက်ရိုက်ရအပ်ဖူးသော စေတီစသောအာရုံ (ထို့ပြင်) ကံပြီးမြောက်ဖို့ရာအခြံအရံဖြစ်သော ပန်းစသောအာရုံ ဤကဲ့ သို့သောအာရုံများ (ကမ္မနိမိတ်) သည်လည်း ထင်လာတတ် ၏ ။

–သို့မဟုတ် အခြားမဲ့ဖြစ်လတ္တံ့ သောဘဝ၌ ရအပ်၊ ခံစားအပ် သော ပဒေသာပင်စသည် (ကုသိုလ်ရှင်အတွက်) ငရဲမီးစသည် (အကုသိုလ်သမားအတွက်) အာရုံများ (ဂတိနိမိတ်) သည် လည်း ထင်လာတတ်၏။

ထိုနိမိတ်တို့သည် နောက်ဘဝကို ဖြစ်စေသည့်ကံ၏ စွမ်းအား ကြောင့် စုတေသူ၏ မျက်စိ နား နှာ စသော ဒွါရခြောက်ပါးတို့တွင် တပါးပါးသောဒွါရ၌ ရှေးရှုထင်လာ၏။

[1] The Commentators instance the shrine where the dying one worshipped, the tank he had made, the flowers offered in worship, the knife with which he murdered, etc.

[4] See Part III., § 10.
[5] Abhimukhibhūtaṇ, 'what has become face to face.'—Ed.

မရဏာသန္နကာလေ စိတ္တက္ကမပ္ပဝတ္တိ

၇၃။ တတော ပရံ တမေဝ တထော·ပဋ္ဌိတံ
အာရုမ္မဏံ အာရဗ္ဘ ဝိပစ္စမာနကေ ကမ္မာ·
နုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ ဝါ ဥပလဘိတ္ထ
ဘဝါ·နုရူပံ တတ္ထော·ဏတံဝ စိတ္တသန္တာနံ
အာဘိဏ္ဟံ ပဝတ္တတိ ဗာဟုလ္လေန။

စုတေခါနိး စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ

၇၃။ ထိုကဲ့သို့နိမိတ်ထင်လာသောအခါ ထိုထင်လာသောနိမိတ်ကိုအာရုံပြု၍ နောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးတော့မည့်ကံအားလျော်စွာ (ကုသိုလ်အကျိုး ပေးမည်ဆိုလျှင်) သန့်ရှင်းသော, (အကုသိုလ်အကျိုးပေးမည်ဆိုလျှင်) ညစ်နွမ်းသော စိတ်အစဉ်သည် ကူးပြောင်းဖြစ်ရမည့် ဘဝအားလျော် စွာ ထိုဘဝသို့ညွတ်လျက် (စိတ်ညွတ်လျက်) မပြတ်ဖြစ်လေ၏။

Now to those thus about to die there is present in consciousness, at the hour of death, by the power of karma, at one or other of the six 'doors,' according to circumstance,[4] either—

(*a*) A presentation[5] of such karma from past existence as is bringing about rebirth; or

(*b*) A (sign, or) token of that karma, such as a visible, or other object, which was got at the time when the karma was performed and became an instrument therein;[1] or

(*c*) A sign of the destiny which, as their lot in the existence immediately impending, is by them to be undergone.

After that, attending to just this object which has fixed itself [in consciousness], there usually goes on an uninterrupted continuum[2] of consciousness, which is either [morally] pure, or corrupt, according to the karma that is being matured, and which, in conformity with the existence that is about to be undergone, tends thither.

[2] Cittasantānaṇ. On santāna, which occurs also on p. 161 in this work, see De la V. Poussin: 'Dogmatique Bouddhiste,' *Journal Asiatique*, Sept., Oct., 1902, discussed in J.R.A.S., 1903, pp. 584 *ff.*; 1904, p. 370.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

အညော ဝါကမ္မုပဋ္ဌာနနယော

Only such karma as is capable of producing rebirth is able to arrive at 'the door' [of presentation] as a *re*-presentation[3] of itself.

၁၄။ တမေဝ ဝါ ပန ဇနကဘူတံ ကမ္မံ အဘိနဝ ကရဏ ဝသေန ဒ္ဝါရပတ္တံ ဟောတိ။

(တနည်း ကံအာရုံ ထင်ပုံ)

၁၄။ ကံနိမိတ်ထင်ပုံတနည်းကား–နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေမည့် ထိုကံသည်ပင် အသစ်ဖြစ်လာဘိသကဲ့သို့ ထင်လာပြီး မနောဒ္ဝါရ၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ပေ၏။

မရဏာသန္နဝီထိ

To one who is at the point of death, at the end of his mental processes, or expiry of his life-continuum, the death-thought,[4] or last phase of his present being arises, and with his decease, ceases.

၁၅။ ပစ္ဆာ-သန္န မရဏာသ တဿ ဝီထိစိတ္တာ-ဝသာနေ ဘဝင်္ဂယေ ဝါ စဝန ဝသေန ပစ္ဆိပ္ပန္နဘဝ ပရိယောသာန ဘူတံ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ နိရုဇ္ဈတိ။

သေဆုံးပုံ

၁၅။ စုတေဖို့ရန် အလွန်နီးကပ်လာသော သတ္တဝါ၏စိတ်အစဉ်၌ ဝီထိစိတ်၏ အဆုံး၌ဖြစ်စေ၊ ဘဝင်စိတ်အကုန်၌ ဖြစ်စေ လက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏အဆုံးသတ်ဖြစ်သော စုတိစိတ်ကလေးဖြစ်ပေါ်လာပြီး ချုပ်ပျက်သွား၏။ ဤဘဝမှ ရွှေ့လျောသည့် သဘောဖြစ်၍ ယင်းစိတ်ကို စုတိစိတ်ဟု ခေါ်၏။

ပဋိသန္ဓိစိတ္တုပ္ပဝတ္တိ

At the end of this cessation, and just after it, mental action,[5] which is called rebirth, because it consists in a joining together[6] the past existence [with the new], arises and is set up in the next existence,[7] according to circumstances and capacities. This mental action is engaged upon the object presented as described; it has either a [physical] base, or no base; it is brought forth by a mental activity[1] which is rooted in such craving as is dormant,[2] and is wrapt in such ignorance as is latent;[2] it is surrounded by its mental associates, and it becomes the foregoer, by being a fixed [*locus*],[3] of all that is co-existent with it.

(ပဋိသန္ဓေခဏ ဖြစ်ပုံ)

၁၆။ တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါ-ဝသာနေ တဿာ-နန္တရမေဝ တထာဂတိတံ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ သဝတ္ထုကံ အဝတ္ထုက-မေဝ ဝါ ယထာရဟံ အဝိဇ္ဇာ-နုသယ ပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုသယ မူလကေန သခ်ါရေန ဇနိယမာနံ သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယှမာနံ သဟဇာတာန-မဓိဋ္ဌာန ဘာဝေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ ဘဝန္တရ ပဋိသန္ဓာန ဝသေန ပဋိသန္ဓိ သခ်ါတံ မာနသံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပတိဋ္ဌာတိ ဘဝ-န္တရေ။

၁၆။ ထိုစုတိစိတ်ကလေး အဆုံးသတ် ချုပ်သွားသည်ရှိသော် ထိုစုတိစိတ် ချုပ်ပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌သာလျှင် သေခါနီးမရဏာသန္နဇော ကအာရုံပြုခဲ့သောနိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြုလျက် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေးသည် ဘဝသစ်၌ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဘဝတပါး၌ သန္ဓေတည်၏၊ ဤစိတ်ကလေးသည် ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်ပေးလိုက်သည့် သဘောဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓိ ဟု ခေါ်ရပေသည်။

ဤပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေးသည် မိမိစတင်ဖြစ်သောဘဝ မှီရာဝတ္ထုရုပ်လည်းပါတတ်၏၊ မှီရာဝတ္ထုရုပ်မပါပဲလည်း ဖြစ်တတ်၏။

ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေးကို ထိုသူပြုခဲ့သော ကုသိုလ်ကံ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကံက ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်းဖြစ်၏၊ ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေးကို ဖြစ်ပေါ်စေသောကံသည် အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အနုသယဖြင့်ခြံရုံ၏၊ တဏှာတည်းဟူသော အနုသယက အရင်းခံ၏။

ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေးမှာ ယုဉ်ဖက် (စေတသိက်) များ ခြံရုံပါရှိ၏၊ မိမိနှင့်အတူဖြစ်သောတရားတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်၏၊ ရှေ့ဆွားခေါင်းဆောင်လည်းဖြစ်၏။

[3] Abhinavakaraṇavasena: lit., 'by way of renewing itself.' *I.e.*, not of imagining, but of repeated original experience.
[4] Cuticittaṇ.
[5] Mānasaṇ. In *Dhs.*, § 6, described as equivalent to mano and viññāṇa.—Ed.
[6] Paṭisandhi, 'rebirth,' but=lit., uniting (*i.e.*, of lives).
[7] 'Past' and 'next existence' are both 'bhavantaraṇ' Apparently the Commentators make no allusion to any tradition of an intermediate state, such as we meet with in more animistic thanatology —Ed.

[1] Sankhārena janiyamānaṇ. See Appendix: Sankhārā.
[2] Anusaya: lit., 'that which sleeps continuously.' See Part VII.
[3] Adhiṭṭhānabhāvena.

http://www.dhammadownload.com

§ 13. *Of Rebirth.*

ကာမပဋိသန္ဓိစိတ္တဿာရမ္မဏံ

ကာမ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံ

In the process of dying consciousness[4] apperception proceeds feebly, and only five moments may be looked for. Therefore, in the case of death coming when objects are *actually present*[5] in the avenues of consciousness,

၇။ မရဏာ·သန္နဝီထိယံ ပနေ·တ္ထ မန္ဒပ္ပဝတ္တာနံ ပဉ္စေဝ ဇဝနာနိ ပါဋိကင်္ခိတဗ္ဗာနိ၊ တသ္မာ ယဒါ ပစ္စုပ္ပန္နာ·ရမ္မဏေသု အာပါထ·မာဂတေသု မရဏံ ဟောတိ။

၇။ ဤစုတိပဋိသန္ဓေခန်း၌ သောခါနီးတွင် စိတ်အစဉ်သည်လျော့ရဲရဲ နဲနဲသာဖြစ်၍ ဇောသည် ၅ ကြိမ်သာ စောလေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ပစ္စုပ္ပန်နိမိတ်အာရုံ ထင်ရှားရှိစဉ် စုတိစိတ်ကျသည်ဖြစ်အံ့၊

the rebirth-consciousness and also [a few succeeding moments of][6] the life-continuum are then in a state to obtain actual presentation.

And so it comes that, on occasion of rebirth in Kāmaloka, there is obtained, by way of the six 'doors,' either a token of karma, or a sign of destiny,[7] as an object either present or past.

၈။ တဒါ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါနမ္ပိ ပစ္စုပ္ပန္နာ·ရမ္မဏတာ လဗ္ဘတိတိ ကတ္ဝာ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိယာ ဆဒ္ဒွါရဂ္ဂဟိတံ ကမ္မနိမိတ္တံ, ဂတိနိမိတ္တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္န · မတီတာ · ရမ္မဏံ ဉပလဗ္ဘတိ။

၈။ ထိုအခါ ဘဝင်္ဂောင်းက ရုပ်အာရုံမှာ မချုပ်သေးသည့်အတွက် ဘဝသစ်၌ စတင်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ထိုဘဝင်္ဂောင်းက အာရုံကိုပင် ဆက်လက်အာရုံပြုရပေ၏။

ဤသို့ဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရဘုံ၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာရုံသည် ကမ္မနိမိတ်ဖြစ်စေ၊ ဂတိနိမိတ်ဖြစ်စေ၊ ပစ္စုပ္ပန်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ အတိတ်လည်းဖြစ်နိုင်၏၊ ထိုအာရုံကို စက္ခုစသော ဒွါရ ခြောက်ပါးဖြင့် ယူအပ်၏။

But the karma itself is obtained only as an object of past experience, and it is laid hold of by the 'door' of mind.

But all the foregoing is concerned with objects of a minor character (*i.e.*, of sense-experience).

၉။ ကမ္မံ ပန အတီတမေဝ၊ တဉ္စ မနောဒ္ဒါရ·ဂ္ဂဟိတံ၊ တာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ပရိတ္တာရမ္မဏ ဘူတာနေဝါ·ရမ္မဏာနိ။

၉။ ကမ္မနိမိတ်အာရုံ၊ ဂတိနိမိတ်အာရုံမထင်ပဲ ကံနိမိတ်ထင်ခဲ့လျှင်၊ ယင်းကံနိမိတ်သည် အတိတ်တမျိုးတည်းသာ ဖြစ်၏၊ (ပစ္စုပ္ပန်မရှိနိုင်) ထိုအတိတ်ကံအာရုံကို မနောဒ္ဒါရတခုတည်းဖြင့်သာ ယူနိုင်၏။ (မျက်စိစသည်ဖြင့် ကံနိမိတ်ကို မမြင်နိုင်ဟူလို)။

ဆိုခဲ့ပါ ကံနိမိတ်၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ် အာရုံအားလုံးသည် ကာမတရားချည်းသာ ဖြစ်လေသည်။

[4] Maraṇāsannavīthiyaṃ: lit., 'in the process (of thought) at the time of *near* death.' *Cf.* Part IV., § 11.—Ed.

[5] The translator's text reads dharantesu, lit., 'while the object which has entered the avenue of consciousness stands, *i.e.*, lasts.' I was inclined to read marantesu, but this cannot be a correct reading, for marantānaṃ is required by grammar.—Ed.

[6] See Introd. Essay on Maraṇāsanna-kamma, p. 73.

[7] The sign of destiny, according to the Ceylon Cy., consists only of the visible object (rūpārammaṇaṃ ekameva) laid hold of by the mind-door (manodvāragahitaṃ), and is actually present (ekantapaccuppannaṃ). Its presentation is compared to a vision in a dream (vaṇṇāyatanaṃ supinam passantassa viya). But as the dream-phenomenon is not confined to sight and sight alone, the sign of destiny, in all probability, consists of any of the six classes of object. So Ledi Sadaw of Burma contends, on the authority of the *Mahāṭīkā*, the great Commentary on the *Visuddhi-magga*. But our humble opinion is that this dream-like vision is seen by the mind's eye, and is not laid hold of by the six 'doors,' as the latter also contends.

http://www.dhammadownload.com

In rebirth only a token of karma, in the shape of a concept,[1] becomes an object.

၉၀။ ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓိယာ ပန ပညတ္တိဘူတံ
ကမ္မနိမိတ္တမေဝါ·ရမ္မဏံ ဟောတိ။

၉၀။ ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည်ကား ပညတ် ကမ္မနိမိတ်သာ
ဖြစ်၏။

Soo, too, in rebirth in Arūpaloka, the only form of object presented is a sign of karma, which is either a sublime cognition itself, or a concept according to the classes of rebirth-consciousness.

၉၁။ တထာ အာရုပ္ပပဋိသန္ဓိယာ စ မဟဂ္ဂတဘူတံ
ပညတ္တိဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ ယထာရဟ
မာရမ္မဏံ ဟောတိ။

၉၁။ ထိုနည်းတူ အရူပပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည်လည်း မဟဂ္ဂုတ်ကမ္မ-
နိမိတ်အာရုံ သို့မဟုတ် ပညတ်ကမ္မနိမိတ်အာရုံ ထိုက်သင့်သလို
ဖြစ်ပေ၏။

In the case of rebirth among unconscious beings, only the vital 'nonad'[2] is reincarnated, hence they are called the materially reborn.

၉၂။ အသညသတ္တာနံ ပန ဇီဝိတ နဝကမေဝ
ပဋိသန္ဓိဘာဝေန ပတိဋ္ဌာတိ၊ တသ္မာ တေ
ရူပ ပဋိသန္ဓိကာ နာမ။

၉၂။ (နာမ်မရှိ၊ ရုပ်သာရှိသော)အသညသတ်ဘုံသား ပြဟ္မာတို့အား
ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်သည်သာလျှင် ပဋိသန္ဓေအဖြစ်ဖြင့် တည်
ပေ၏။ထို့ကြောင့် ထိုအသညတ်ဘုံသား ပြဟ္မာတို့သည် ရူပ်ပဋိ
သန္ဓေ ရှိသူတို့မည်ကုန်၏။

Beings reborn into the Arūpa spheres are called materially-and-mentally reborn.

၉၃။ အာရုပ္ပါ အရူပ ပဋိသန္ဓိကာ၊ သေသာ ရူပါရူပ
ပဋိသန္ဓိကာ။

၉၃။ အရူပဘုံသား ပြဟ္မာတို့သည် နာမ်ပဋိသန္ဓေသာ ရှိသူတို့မည်ကုန်
၏။ ကြွင်းသောဘုံသားတို့သည် ရုပ်,နာမ်နှစ်ပါးစုံ ပဋိသန္ဓေ
ရှိသူတို့ မည်ကုန်၏။

§ 14. *Mnemonic Note on Death and Birth.*

စုတိအနန္တရံ ပဋိသန္ဓိနံ ပဝတ္တိ

(စုတိမိတ်နောက် ပဋိသန္ဓေဖြစ်ပုံ)

If from th' Arūpa plane you pass away,
You may be reborn in the selfsame way,
If not in higher formless spheres; but not
In lower plane will be your lot;
Or else you may find birth in this our sphere
With threefold 'root.'[3] From Rūpaloka gone,
Of luckless rebirth you inherit none.
From Kāma-world, if bound to hetu's three,
All rebirths open are to you. But here,
To Kāma, others all reborn must be.

၉၄။ အာရုပ္ပ စုတိယာ ဟောန္တိ၊
ဟေဋ္ဌိမာ·ရုပ္ပ ဥဇ္ဇတာ၊
ပရ·မာရုပ္ပ သန္ဓိ စ၊
တထာ ကာမတိဟေတုကာ။

ရူပါဝစရ စုတိယာ၊
အဟေတု ရဟိတာ သိယုံ၊
သဗ္ဗာ ကာမ တိဟေတုမ္ပာ၊
ကာမေသ့ေ·ပ ပနေ·တရာ။

အယ·မေတ္ထ စုတိပဋိသန္ဓိက္ကမော။

၉၄။ အရူပပြဟ္မာကြီးတို့၏ စုတိစိတ်နောက်တွင် အောက် အောက်ဖြစ်
သော အရူပပဋိသန္ဓေမှတပါး တန်းတူနှင့်အထက်ဖြစ်သော အရူပ
ပဋိသန္ဓေတို့နှင့် ကာမ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေတို့သည် ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။
အရူပပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး၊ ကာမတိဟိတ်၊ (မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပ-
ယုတ်) ၄-ပါး ပေါင်း ၈-ပါး ဖြစ်နိုင်၏။

–ရူပါဝစရ ပြဟ္မာကြီးတို့၏ စုတိစိတ်နောက်တွင် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမှ
တပါး ပဋိသန္ဓေစိတ် (၁၇)ပါးတို့ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

–ကာမတိဟိတ်(နတ်၊ လူ) စုတိစိတ်နောက်၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်(၁၉)
ပါး(ရုပ်ပဋိသန္ဓေတပါး) ပေါင်း ၂၀-ဖြစ်နိုင်ကြ၏။

–ကာမအဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်၊စုတိစိတ်နောက်၌ ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-သာ
ဖြစ်နိုင်ပေ၏။

ဤကား ဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ စုတိ, ပဋိသန္ဓေကို ပြသော စကားစဉ်
တည်း။

So far for the order of re-decease and rebirth.

[1] Attha-paññatti is here intended. See above, Part III., § 10: below, Part VIII., §§ 14, 15.
[2] See next Part. *Cf.* also p. 136, *n.* 2.
[3] *I.e.*, the three good 'hetu's.

http://www.dhammadownload.com

ဇယားပို့ ၉၄ ကာမဘုံ စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေနောင်း

ပုဂ္ဂိုလ်	စုတိစိတ်	ရသင့်သော ပဋိသန္ဓေ	ဖော်နိုင်သော ဘုံ
ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် သုဂတိအဟိတ် ဒွိဟိတ်	၁ ၁ ၄	ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀	ကာမ ၁၁ ဘုံ
ဈာန်မရ တိဟိတ်	၄	၎င်း	၎င်း
ဈာန်ရ တိဟိတ်	၄	မဟဂ္ဂုတ်ပဋိ၉၊ ရူပ်ပဋိ	သုဒ္ဓါကြွင် မြဟ္မာ ၁၅ ဘုံ
ဈာန်မရ သောဘာပန်, သကဒါဂါမ်	၄	ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၄	ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ
ဈာန်ရ သောဘာပန်,သကဒါဂါမ်	၄	မဟဂ္ဂုတ်ပဋိသန္ဓေ ၉	သုဒ္ဓါ,အသညသတ်ကြွင် မြဟ္မာ ၁၄ဘုံ
အနာဂါမ်	၄	၎င်း	အသညသတ်ကြွင် မြဟ္မာ ၁၉ ဘုံ
အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏအပေါင်း=	၁၀	၂၀	၃၁

ဇယားပို့ ၉၄ ရူပဘုံ စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေနောင်းပုံ

ပုဂ္ဂိုလ်	စုတိ	ရသင့်သော ပဋိသန္ဓေ	ဖော်နိုင်သော ဘုံ
ပဌမဈာန် တိဟိတ်	၁	သဟိတ် ပဋိ-၁၇	အပါယ်,အသည,သုဒ္ဓါကြွင် ၂၁ ဘုံ
〃 သော,ဒါ	၁	မဟဂ္ဂုတ်ပဋိ-၉	အသညသတ်,သုဒ္ဓါကြွင်မြဟ္မာ ၁၄ ဘုံ
〃 အနာဂါမ်	၁	၎င်း	အသညသတ်ကြွင်မြဟ္မာ ၁၉ ဘုံ
ဒုတိယဈာန် တိဟိတ်	၂	ပဈာန်ဝိကြွင် သဟိတ်ပဋိ-၁၆	အပါယ်,ပဈာန်,အသည,သုဒ္ဓါကြွင် ၁၈ဘုံ
〃 သော,ဒါ	၂	ပဈာန်ဝိကြွင်မဟဂ္ဂုတ်ပဋိ-၈	ဒု,တ,ဝေဟပ္ဖိုလ်တိုင်မြဟ္မာ-၇၊ အရူပ ၄ ဘုံ
〃 အနာဂါမ်	၂	၎င်း	ပဈာန် ၃ဘုံ,အသညသတ်ကြွင်မြဟ္မာ ၁၆ဘုံ
တတိယဈာန် တိဟိတ်	၁	ပ,ဒု,တဈာန်ဝိကြွင်သဟိတ် ပဋိ-၁၄	ကာမသုဂတိ ၇ဘုံ၊တဈာန် ၃ ဘုံ၊ဝေဟပ္ဖိုလ် အရူပ ၄ ဘုံ
〃 သော,ဒါ	၁	ပ,ဒု,တစ္စာန်ဝိကြွင်မဟဂ်ပဋိ-၆	တဈာန် ၃ ဘုံ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်၊ အရူပ ၄ဘုံ
〃 အနာဂါမ်	၁	၎င်း	တစ္စာန်၃ဘုံ,ဝေဟပ္ဖိုလ်,သုဒ္ဓါ၅,အရူပ၄ဘုံ
ဝေဟပ္ဖိုလ် တိဟိတ်	၁	ပ,ဒု,တ, စဈာန်ဝိကြွင်သဟိတ် ပဋိ-၁၃	ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၊ ဝေဟပ္ဖိုလ်၊ အရူပ ၄ ဘုံ
〃 သော,ဒါ,နာ	၁	ပဌမဈာန် ပဋိ-၁	ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ
အသညသတ်သုဂတိ	ရူပ်	မဟာဝိပါက်-၈	ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ
သုဒ္ဓါအောက်၄ဘုံအနာဂါမ်	၁	ပဌမဈာန် ပဋိ-၁	အထက်အထက်သောသုဒ္ဓါဝါသဘုံ
အကနိဋ္ဌ အနာဂါမ်	၁	×	×
အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏအပေါင်း=	၆	၁၇	၂၆

ဘဝင်္ဂစုတိနံ ပဝတ္တိ

(ဘဝင် နှင့် စုတိဖြစ်ခံပုံ)

၉၅။ ဣစ္စေဝံ ဂဟိတ ပဋိသန္ဓိကာနံ ပန ဟိသန္ဓိ နိရောဓာ·နန္တရတော ပဘုတိ တမေဝါ· ရမ္မဏာ·မာရဗ္ဘ တဒေဝ စိတ္တံ ယာဝ စုတိ စိတ္တုပ္ပါဒါ အသတိ ဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေ ဘဝဿ အင်္ဂဘာဝေန ဘဝင် သန္တတိ သခ်ါတံ

၉၅။ တာဘဝအတွင်း ဘဝင်စိတ်များ ဖြစ်ပုံကို ဆက်၍ ဖော်ပြဦးအံ့– အထက်တွင် ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပဋိသန္ဓေတည်နေသော သူတို့အား ပဋိသန္ဓေစိတ်ကလေး ချုပ်သွားသည်မှစ၍ စုတိစိတ် ကျသည်အထိ (သေသည်အထိ) ကြားကာလ ဘဝင်ထာတလျောက်လုံးဟု မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း စသော ဝီထိစိတ်များ မဖြစ်သော အခါမျိုးဟု (အိပ်ပျော်နေချိန်မျိုးဟု) ပဋိသန္ဓေစိတ်က ပြုခဲ့သော မူလအာရုံ

§ 15. *Of the Stream of Becoming.*

So to those who have thus got rebirth, the same kind of consciousness [as attended rebirth], occupied with the same [field of] objects, starting straight away after [the moment of] rebirth, goes on, in the absence of any *process* of cognition, in unbroken flux like the stream of a river till the uprising of death-consciousness. [And this flux of] mind, because it is a condition of being, is called continuance of

http://www.dhammadownload.com

the condition of being.[1] At the end, by reason of dying, it becomes consciousness of re-decease[2] and then ceases.

[1] Bhavanga-santati: lit., 'the continuity of the factor of being.' The Commentators, however, explain 'anga' in bhavanga by kāraṇaṃ, "a condition,' or 'cause.' See Introd. Essay, pp. 9, 10.
[2] Cuticittaṃ. *Cf.* p. 150, *n.* 4.

မာနသံ အဗ္ဗောစ္ဆိန်နှံ နဒီသောတော ဝိယ ပဝတ္တတိ။

ပရိယောသာနေ စ စဝန ဝသေန စုတိစိတ္တံ ဟုတ္ဝာ နိရုဇ္ဈတိ။

နိမိတ်ကိုပင် ဆက်လက်အာရုံပြု၍ မူလပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် တူသော စိတ်သည် မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ မပြတ်ဖြစ်လေ၏။ ထိုစိတ်ကို ဘဝ၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဘဝင်စိတ်ဟု ခေါ်ပေ၏။

ဘဝအဆုံးဌာနည်း ထိုစိတ်သည်ပင် လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ ရွှေ့လျောသည်၏အစွမ်းဖြင့် စုတိစိတ်ဖြစ်၍ ချုပ်လေ၏။

ဇယိန် . ၉၄ အရှုပဏ္ဍုံ စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေနှောင်၊

ပုဂ္ဂိုလ်	စုတိ	ရှိနိုင်သော ပဋိသန္ဓေ	ဖြစ်နိုင်သောဘုံ
အာကာ တိဟိတ်	၁	ကာမတိဟိတ်ပဋိ၄၊ အရှုပပဋိ၄	ကာမသုဂတိ၇ဘုံ၊ အရှုပ၄ဘုံ
″ သော၁ဒါ၂နာ	၁	အရှုပ ပဋိသန္ဓေ၄	အရှုပ ၄ဘုံ
ဝိညာ တိဟိတ်	၁	ကာမတိဟိတ်ပဋိ၄၊ အထက်အရှုပပဋိ၃	ကာမသုဂတိ၇ဘုံ၊ အထက်အရှုပ၃ဘုံ
″ သော၁ဒါ၂နာ	၁	အထက်အရှုပ ပဋိ၃	အထက်အရှုပ၃ဘုံ
အာကိ ဉ် တိဟိတ်	၁	ကာမတိဟိတ်ပဋိ၄၊ အထက်အရှုပပဋိ၂	ကာမသုဂတိ၇ဘုံ၊ အထက်အရှုပ၂ဘုံ
″ သော၁ဒါ၂နာ	၁	အထက်အရှုပ ပဋိ၂	အထက်အရှုပ၂ဘုံ
နေဝ တိဟိတ်	၁	ကာမတိဟိတ်ပဋိ၄၊ နေဝပဋိ	ကာမသုဂတိ၇ဘုံ၊ နေဝဘုံ
″ သော၁ဒါ၂နာ	၁	နေဝပဋိ	နေဝဘုံ
အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏအာပေါင်း=	၄	ဂ	၁၁

http://www.dhammadownload.com

After that, rebirth-consciousness and the rest, revolving according to circumstances, like the wheel of a chariot, go on and on.

§ 16. *Mnemonic.*

Birth, life-flux, processes of thought, decease,
Both here and in existence yet to be,
Birth, life again . . . and thus incessantly
Doth this conscious continuum turn round.

But the Enlightened, pondering[3] release
From this that passeth ever by, have found,—
Steadfast down the long years in piety,
All bonds of cleaving severed utterly,—
The Path sublime,[4] where death and rebirth cease ;
And they, so faring, shall attain to Peace.[5]

[3] Paṭisankhāya. Repeatedly contemplating the transiency of things by paṭisankhā-ñāṇa. On this insight see Part IX.

[4] Adhigantvā padaṇ. The Commentators explain adhigantvā by magga-phala-ñāṇena sacchikatvā—realizing by means of the understanding of the path-consciousness and fruition-consciousness—and explain padaṇ to mean the sa-upādisesa-nibbāna. See Pt. V., § 14.

Thus ends the Fifth Part, in the Compendium of Philosophy, called the Chapter on the Compendium of Cognitions not subject to process.

[5] Samaṇ. The Commentators say that by this word the anupādisesa-nibbāna is meant.

သံသာရစက္ကပရိဝတ္တနံ

၉၆။ တတော ပရဉ္စ ပဋိသန္ဓာ-ဒယော ရထ
စက္က-မိဝ ယထာကမ္မံ ဧဝ ပရိဝတ္တန္တာ
ပဝတ္တန္တိ။

၉၇။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် ဝီထိယော၊
စုတိစေ-ဟ တထာ ဘဝ-န္တရေ၊
ပုန သန္ဓိ ဘဝင်-မိစ္စ-ယံ၊
ပရိဝတ္တကိ စိတ္တသန္တတိ။

တစ္စက္ကဿ ဝိဆိဇ္ဇနံ

၉၈။ ပဋိသင်္ခါယ ပနေတ-မဒ္ဓုဝံ၊
အဓိဂန္တွာ ပဒ-မစ္စုတံ ဗုဓာ၊
သု သမုစ္ဆိန္န သိနေဟဗန္ဓနာ၊
သမ-မေဿန္တိ စိရာယ သုဗ္ဗတာ။

ဝီထိမုတ္တပရိစ္ဆေဒဿ နိဂမနံ

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ ဝီထိမုတ္တ သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ ပဉ္စမော
ပရိစ္ဆေဒေါ။
ဝီထိမုတ်ပိုင်း ပြီး၏။

သံသရာစက်လည်ပုံ

၉၆။ တဘဝတ္ထင် နောက်ဆုံး စုတိစိတ်ချုပ်၍ သေပြီးနောက် တဆက်တည်း နောက်ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ် စသည်တို့သည် ရထားလှည်းဘီးလည်သကဲ့သို့ အစဉ်အတိုင်း ဆက်ကာဆက်ကာ ခြခြာ ရစ်ပတ် မပြတ် ဖြစ်လေ၏။

၉၇။ ဤလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်၊ ဘဝင်စိတ်၊ စုတိစိတ်တို့သည် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်လေဘိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဘဝတပါး၌ (နောက်နောက်ဘဝ၌) တဖန် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်စသော စိတ်အစဉ်သည် ဆက်၍ဆက်၍ ဖြစ်လေ၏။

သံသရာစက်ပြတ်ပုံ

၉၈။ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကြာမြင့်စွာပင် သီလကို ဖြူစင်စေခြင်း၊ ဓုတင် ဆောင်ခြင်း၊ သမာဓိဘာဝနာ ပွားများခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံကြ လျက် စိတ်စေတသိက်တို့၏ အမြဲမရှိ အနိစ္စပါတကားဟု ဝိပဿနာဉာဏ် ပညာဖြင့် ထင်လင်းစွာ သိမြင်ကြသည်ရှိသော် စုတေ ရွှေ့လျောသေရခြင်းသဘောမရှိသော နိဗ္ဗာန်ကို မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် အမှန်သိပေ၏။ ယင်း သို့ သိခြင်းကြောင့် တဏှာတည်းဟူသော အစေးအဖွဲကို ဖြတ်တောက်နိုင်ကြ၍ သခါရတရားတို့၏ အေးငြိမ်းရာမှန် မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့ ကေန်ရောက်ကြရပေကုန်လတ္တံ့။

(ဝိဆိမုတ်ဖိုင်း နိဂုံး)

သင်္ဂြိဟ်ကျမ်း၌ ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော
ဝီထိမုတ်ပိုင်းသည်
ပြီးပြည့်စုံ၏။

http://www.dhammadownload.com

PART VI

Compendium of Matter. Nibbana

§ 2. Kinds of Material Quality.
§ 4. General Aspects of Matter.
§ 6. Origins of Material Phenomena.
§ 8. Groups of Material Qualities.
§ 10. Material Qualities in Kāmaloka.
§ 12. Material Qualities in Rūpaloka.
§ 14. Of Nibbana.

မာတိကာ

၆။ ရုပ်ပိုင်းမြန်မာပြန်		စာမျက်နှာ
ရုပ်အကျဉ်းဖော်ပြချက်	....	၆ – ၁
ရုပ်အစစ် (၁၈)ပါး	....	၆ –၂
ရုပ်အတု (၁၀)ပါး	....	၆ –၄
ရုပ်အကျယ် ဝေဖန်ခန်း	....	၆ – ၇
ရူပသမုဋ္ဌာန်	....	၆ – ၁၁
ကံကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ	....	၆ –၁၂
စိတ်ကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ	....	၆ –၁၂
ဥတုကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ (ရုပ်ကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ)		၆ – ၁၃
အာဟာရကြောင့် ရုပ်ဖြစ်ပုံ (")		၆ – ၁၄
ရုပ်ကလာပ်ခန်း	....	၆ –၁၆
ကမ္မဇကလာပ် (၉) စည်း	....	၆ –၁၆
စိတ္တဇကလာပ် (၆) စည်း	....	၆ – ၁၇
ဥတုဇကလာပ် (၄) စည်း	....	၆ – ၁၇
အာဟာရဇကလာပ် (၂) စည်း	....	၆ – ၁၇
ရုပ်ဖြစ်စဉ် ဖော်ပြခန်း	....	၆ –၁၈
သံသေဒနှင့် ဥပပတ်သတ္တဝါ သန္ဓေတည်ပုံ		၆ – ၁၉
အမိဝမ်းတွင်း၌ သန္ဓေတည်ပုံ	....	၆ – ၁၉
ပဋိသန္ဓေတည်ပြီး ရုပ်များဆက်ဖြစ်ပုံ	....	၆ –၂၀
တဘဝ်၌ ရုပ်များအပြီးသတ်ချုပ်ပုံ	....	၆ –၂၁
ရုပ်သံသရာလည်ပုံ	....	၆ –၂၁
ရူပဗြဟ္မာတို့အား ရုပ်ဖြစ်ပုံ	....	၆ –၂၂
ပဋိသန္ဓေအခါ မရသောရုပ်များ	....	၆ – ၂၃
နိဗ္ဗာန်ခန်း	....	၆ –၂၄
နိဗ္ဗာန်အဓိပ္ပာယ်	....	၆ – ၂၅
နိဂုံးစကား	....	၆ –၂၆

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER VI

RŪPA-SANGAHAVIBHĀGO

Sānu Sandhikā Paṭiññā

Ettāvatā vibhattā hi sappabhedappavattikā
Cittacetasikā dhammā rūpan dāni pavuccati

Mātikā

Samuddesā vibhāgā ca samuṭṭhānā kalāpato
Pavattikkamato c'āti pañcadhā tattha saṅgaho

Rūpa Samuddeso

Mahābhūta Rūpañceva Upādārupañca

1 *Cattāri mahābhūtāni, catunnañ ca mahābhūtānaṁ upādāya rūpan'ti duvidham'petaṁ rūpaṁ ekādasavidhena saṅgahaṁ gacchati.*

Cattāri Mahābhūtāni

2 *Katham?*
(1) *Paṭhavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu bhūtarūpaṁ nāma.*

Catuvīsati Upādārūpāni

Pañca Pasāda Rūpāni

3 (2) *Cakkhu, sotaṁ, ghāṇaṁ, jivhā, kāyo pasādarūpaṁ nāma.*

Satta Gocara Rūpāni

4 (3) *Rūpaṁ, saddo, gandho, raso, āpodhātu vivajjitaṁ bhūtattayasaṅkhātaṁ phoṭṭhabbañ gocararūpaṁ nāma.*

Dve Bhāva Rūpāni

5 (4) *Itthattaṁ, purisattaṁ bhāvarūpaṁ nāma.*

Ekaṁ Hadaya Rūpaṁ

6 (5) *Hadayavatthu hadayarūpaṁ nāma.*

Ekaṁ Jīvita Rūpaṁ

7 (6) *Jivitindriyaṁ jīvitarūpaṁ nāma.*

Ekaṁ Āhāra Rūpaṁ

8 (7) *Kabaḷikāro āhāro āhārarūpaṁ nāma.*

9 *Iti ca aṭṭhārasavidhamp'etaṁ rūpaṁ sabhāvarūpaṁ, salak- khaṇarūpaṁ, nipphannarūpaṁ, rūparūpam, sammasana- rūpanti ca saṅgahaṁ gacchati.*

Ekaṁ Pariccheda Rūpaṁ

10 (8) *Ākāsadhātu paricchedarūpaṁ nāma.*

Dve Viññatti Rūpāni

11 (9) *Kāyaviññatti vacīviññatti viññattirūpaṁ nāma.*

Pañca Vikāra Rūpāni

12 (10) *Rūpassa lahutā mudutā kammaññatā viññattidvayaṁ vikārarūpaṁ nāma.*

Cattāri Lakkhaṇa Rūpāni

13 (11) *Rūpassa upacayo santati jaratā aniccatā lakkhaṇarūpaṁ nāma.*

14 *Jātirūpameva pan'ettha upacayasantatināmena pavuccatī'ti ekādasavidhamp'etaṁ rūpaṁ aṭṭhavīsatividhaṁ hoti sarūpavasena.*

Saṅgaha Gāthāyo

15 *Katham?*
Bhūtappasādavisayā bhāvo hadayam'icca'pi
Jīvitāhārarūpehi aṭṭhārasavidhaṁ tathā
Paricchedo ca viññatti vikāro lakkhaṇanti ca
Anipphannā dasa c'āti aṭṭhavīsatividhaṁ bhave.
Ayam'ettha rūpasamuddeso.

Rūpavibhāgo

16 *Sabbañ ca pan'etaṁ rūpaṁ ahetukaṁ, sappaccayaṁ, sāsavaṁ, saṁkhataṁ, lokiyaṁ, kāmāvacaraṁ, anārammaṇaṁ, appahātabbam'evā'ti ekavidhaṁ pi ajjhattikabāhirādivasena bahudhā bhedaṁ gacchati.*

Ajjhattika Bāhira Rūpāni

17 *Kathaṁ?*
Pasādasaṁkhātaṁ pañcavidham pi ajjhattikarūpaṁ nāma; itaraṁ bāhirarūpaṁ.

Vatthu Avatthu Rūpāni

18 *Pasādahadayasaṁkhātaṁ chabbidham pi vatthurūpaṁ nāma; itaraṁ avatthurūpaṁ.*

Dvārādvāra Rūpāni

19 *Pasādaviññattisaṁkhātaṁ sattavidham pi dvārarūpaṁ nāma; itaraṁ advārarūpaṁ.*

Indriyā Nindriya Rūpāni

20 *Pasādabhāvajīvitasaṁkhātaṁ aṭṭhavidham pi indriya rūpaṁ nāma; itaraṁ anindriyarūpaṁ.*

Oḷārikādi Sukhumādi Rūpāni

21 *Pasādavisayasaṁkhātaṁ dvādasavidham pi oḷārikarūpaṁ, santike rūpaṁ, sappaṭigharūpaṁ ca; itaraṁ sukhumarūpaṁ, dūre rūpaṁ, appaṭigharūpaṁ.*

Upādinnānupādinna Rūpāni

22 *Kammajaṁ upādinnarūpaṁ; itaraṁ anupādinnarūpaṁ.*

Sanidassanarūpa Anidassana Rūpāni

23 *Rūpāyatanaṁ sanidassanarūpaṁ; itaraṁ anidassanarūpaṁ.*

http://www.dhammadownload.com

Gocaragghahika Gocaragghāhika Rūpāni

24 *Cakkhādidvayam asampattavasena, ghaṇadittayaṁ sampattavasenā'ti pañcavidham pi gocaraggāhikarūpaṁ; itaraṁ agocaraggāhikarūpaṁ.*

Avinibbhoga Vinibbhoga Rūpāni

25 ***Vaṇṇo, gandho, raso, ojā, bhūtacatukkañc'āti aṭṭhavidham pi avinibbhogarūpaṁ; itaraṁ vinibbhogarūpaṁ.***

Saṅgaha Gāthā

26 ***Icc'evam'aṭṭhavīsati vidham pi ca vicakkhaṇā***
Ajjhattikādibhedena vibhajanti yathāraham.
Ayam'ettha rūpavibhāgo.

Rūpa Samuṭṭhāna Nayo

Cattāri Rūpa Samuṭṭhānāni

27 ***Kammaṁ, cittaṁ, utu, āhāro c'āti cattāri rūpasamuṭṭhānāni nāma.***

Kammassa Rūpa Samuṭṭhāpanaṁ

28 ***Tattha kāmāvacaraṁ rūpāvacaraṁ cā'ti pañcavīsatividham pi kusalākusalakammamabhisaṁkhataṁ ajjhattikasantāne kammasamuṭṭhānarūpaṁ paṭisandhim'upādāya khaṇe khaṇe samuṭṭhāpeti.***

Cittassa Rūpa Samuṭṭhāpanaṁ

29 ***Arūpavipākadvipañcaviññāṇavajjitaṁ pañcasattatividham pi cittaṁ cittasamuṭṭhānarūpaṁ paṭhamabhavaṅgam'upādāya jāyantam'eva samuṭṭhāpeti.***

30 ***Tattha appanājavanaṁ iriyāpathaṁ' pi sannāmeti.***

31 ***Votthapanakāmāvacarajavanābhiññā pana viññattim 'pi samuṭṭhāpenti.***

32 ***Somanassa-javanāni pan'ettha terasa-hasanam pi janenti.***

Utuno Rūpa Samuṭṭhapanaṁ

33 ***Sītuṇhotu-samaññātā tejo-dhātu-ṭhiti-pattā'va utusamuṭṭhānarūpaṁ ajjhattañ ca bahiddhā ca yathāraham samuṭṭhāpeti.***

Āhārassa Rūpa Samuṭṭhapanaṁ

34 ***Ojā-saṁkhāte āhāro āhārasamuṭṭhānarūpaṁ ajjhoharaṇakāle ṭhānappatto'va samuṭṭhāpeti.***

Kammaja Rūpāni

35 ***Tattha hadaya-indriyarūpāni kammajān'eva,***

Cittaja Rūpaṁ

36 ***Viññatti- dvayaṁ cittajam'eva,***

Dvija Rūpaṁ

37 ***Saddo cittotujo,***

Tija Rūpāni

38 ***Lahutādittayaṁ utucittāhārehi sambhoti.***

Catuja Rūpāni

39 ***Avinibbhogarūpāni c'eva ākāsadhātu ca catūhi sambhūtāni.***

Nakutoci Rūpāni

40 ***Lakkhaṇarūpāni na kuto ci jāyanti.***

Saṅgaha Gāthāyo

41 ***Aṭṭhārasa paṇṇarasa terasa dvādasāti ca***
Kammacittotukāhārajāni honti yathākkamaṁ
Jāyamānādi rūpānaṁ sabhāvattā hi kevalaṁ
Lakkhaṇāni na jāyanti kehicī' ti pakāsitaṁ.
Ayam'ettha rūpasamuṭṭhānanayo.

Rūpa Kalāpā Rūpa Kalāpa Lakkhaṇāni

42 ***Ekuppādā ekanirodhā ekanissayā sahavuttino ekavīsati rūpa-kalāpā nāma.***

Nava Kamma Samuṭṭhāna Kalāpā

43 ***Tattha jīvitaṁ avinibbhogarūpañ ca cakkhunā saha cakkhu-dasakan ti pavuccati.***

44 ***Tathā sotādihi saddhiṁ sotadasakaṁ ghāṇa-dasakam jivhā-dasakaṁ, kāyadasakaṁ itthibhāva-dasakaṁ pumbhāva-dasakaṁ vatthu-dasakañ c'āti yathākkamaṁ yojetabbaṁ.***

45 ***Avinibbhogarūpam'eva jīvitena saha jīvitanavakan ti pavuccati. Ime nava kammasamuṭṭhāna-kalāpā.***

Cha Citta Samuṭṭhāna Kalāpā

46 ***Avinibbhogarūpaṁ pana suddhaṭṭhakaṁ. Tad'eva kāyaviññattiyā saha kāyaviññattinavakaṁ vacī-viññattisaddehi saha vacī-viññatti-dasakaṁ lahutādihi saddhiṁ lahutā dekādasakaṁ kāya-viññattilahutādi-dvādasakaṁ vacī-viññatti-saddalahutādi-terasakañ c'āti cha cittasamuṭṭhānakalāpā.***

Cattāro Utu Samuṭṭhāna Kalāpā

47 ***Suddhaṭṭhakaṁ, saddanavakaṁ, lahutādekādasakaṁ, sadda-lahutādidvādasakañ c'āti cattāro utusamuṭṭhāna-kalāpā.***

Dve Āhāra Samuṭṭhāna Kalāpā

48 ***Suddhaṭṭhakaṁ, lahutādekādasakañ c'āti dve āhārasamuṭṭhāna-kalāpā.***

Ajjhatta Bahiddha Kalāpāni

49 ***Tattha suddhaṭṭakaṁ, saddanavakañ c'āti dve utu samuṭṭhāna-kalāpā bahiddhā'pi labbhanti. Avasesā pana sabbe pi ajjhattikam'eva ti.***

Saṅgaha Gāthāyo

50 ***Kammacittotukāhāra-samuṭṭhānā yathākkamaṁ***
Nava cha caturo dve'ti kalāpā ekavīsati
Kalāpānaṁ paricchedalakkhaṇattā vicakkhaṇā
Na kalāpaṅgam iccāhu ākāsaṁ lakkhaṇāni ca.

Ayam'ettha kalāpa-yojanā.

http://www.dhammadownload.com

Rūpa Pavattikkamo Kāmaloke Rūpa Pavattikkamo

51 *Sabbānipi pan'etāni rūpāni kāmaloke yathārahaṁ anūnāni pavattiyaṁ upalabbhanti.*

52 *Paṭisandhiyaṁ pana saṁsedajānañ c'eva opapātikānañ ca cakkhu-sota-ghāṇa-jivhākāya-bhāva-vatthu-dasaka-saṁkhātāni satta-dasakāni pātubhavanti ukkaṭṭhavasena.*

53 *Omakavasena pana cakkhu-sota-ghāṇa-bhāva-dasakāni kadāci pi na labbhanti. Tasmā tesaṁ vasena kalāpahāni veditabbā.*

54 *Gabbhaseyyaka-sattānaṁ pana kāya-bhāva-vatthu-dasaka-saṁkhātāni tīṇi dasakāni pātubhavanti. Tatthā'pi bhāva-dasakaṁ kadāci na labbhati.*

55 *Tato paraṁ pavattikāle kamena cakkhudasakādīni ca pātubhavanti.*

Rūpanaṁ Pavattikkamo

56 *Icc'evaṁ paṭisandhiṁ upādāya kammasamuṭṭhānā dutiyacittam upādāya citta-samuṭṭhānā ṭhitikālam'upādaya utusamuṭṭhānā ojāpharaṇaṁ upādāya āhārasamuṭṭhānā c'āti catusamuṭṭhāna-rūpa-kalāpa-santati kāmaloke dīpajālā viya nadī-soto viya ca yāvatāyukaṁ abbocchinnaṁ pavattati.*

Rūpanaṁ Chedakkamo

57 *Maraṇakāle pana cuti-cittopari sattarasama cittassa thiti-kālam upādāya kammajarūpāni na uppajjanti. Puretaraṁ uppannāni ca kammaja-rūpāni cuticitta-samakālam'eva pavattitvā nirujjhanti.*

58 *Tato paraṁ cittajāhā- raja-rūpañ ca vocchijjhati.*

59 *Tato paraṁ utusamuṭṭhānarūpaparamparā yāva mata-kaḷevara-saṁkhātā pavattanti.*

Saṅgaha Gāthā

60 *Icc'evaṁ matasattānaṁ punad'eva bhavantare*
Paṭisandhim upādāya tathā rūpaṁ pavattati.

Rūpaloke Rūpa Samuṭṭhānāni

61 *Rūpaloke pana ghāṇa-jivhā-kāya-bhāva-dasakāni ca āhāraja-kalāpāni ca na labbhanti. Tasmā tesaṁ paṭisandhikāle cakkhu-sota- vatthuvasena tīṇi dasakāni jīvita-navakañ c'āti cattāro kammasamuṭṭhānakalāpā,*

62 *pavattiyaṁ citto- tusamuṭṭhānā ca labbhanti.*

63 *Asaññā-sattānaṁ pana cakkhu-sota-vatthu-saddā pi na labbhanti. Tathā sabbāni pi cittajarūpāni. Tasmā tesaṁ paṭisandhikāle jīvitanavakam'eva.*

64 *Pavattiyañ ca saddavajjitaṁ utusamuṭṭhānarūpaṁ atiricchati.*

65 *Iccevaṁ kāmarūpāsaññi-saṁkhātesu tīsu ṭhānesu paṭisandhi-pavatti-vasena duvidhā rūpappavatti veditabbā.*

Saṅgaha Gāthāyo

Aṭṭhavīsati kāmesu honti tevīsa rūpisu
Sattaras'eva saññīnam arūpe natthi kiñci pi.

Nibbāna Dassanaṁ

67 *Saddo vikāro jaratā maraṇañ c'opapattiyaṁ*
Na labbhanti pavatte tu na kiñci pi na labbhati.
Ayam'ettha rūpa-pavattikkamo.

68 *Nibbānaṁ pana lokuttara-saṁkhātaṁ catumaggañāṇena sacchikātabbaṁ magga-phalānaṁ ālammaṇabhūtaṁ vānasaṁkhātāya taṇhāya nikkhantattā nibbānanti pavuccati.*
Tad'etaṁ sabhāvato ekavidham pi; saupādisesa-nibbānadhātu anupādisesa-nibbānadhātu c'āti duvidhaṁ hoti kāraṇapariyāyena.

69 *Tathā suññataṁ animittaṁ appaṇihitaṁ c'āti tividhaṁ hoti ākārabhedena.*

Saṅgaha Gāthā

70 *Padamaccutamaccantaṁ asaṁkhatamanuttaraṁ*
Nibbānaṁ iti bhāsanti vānamuttā mahesayo.

Paramattha Dhammānaṁ Nigamana Kathā

71 *Iti cittaṁ cetasikaṁ rūpaṁ nibbānam iccapi*
Paramatthaṁ pakāsenti catudhā va tathāgatā.

Rūpa Pariccheda Nigamanaṁ

Iti Abhidhammatthasaṅgahe rūpa-saṅgahavibhāgo nāma
Chaṭṭho-paricchedo.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PART VI

THE COMPENDIUM OF MATTER[1]

§ 1. *Introductory.*

ANALYSIS of thought and thought's adjuncts
Thus far has set forth class and process all.
Now form[1] material must be described,
Enumeration, aspects, origins and groups,
And natural procedure:—these do form
The five divisions of this summary.

[1] 'Rūpa,' in its generic sense, means 'matter,' and in its specific sense, 'quality.' But, in popular language, it means 'form.'

၆-ရုပ်ပိုင်းခြုံမာတြဝ်

(ဓာတုသင်္ဂဟနှင့် ပရိညာခဏ်)

စိတ်တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနံ ဟူသောခေါင်းစဉ်အရ စိတ်, စေတသိက်တို့ကို အကျဉ်း, အခဲ့၊ အကျယ် (စိတ်ပိုင်း၊ စေတသိက်ပိုင်း၊ ပကိဏ်းပိုင်း) အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြစ်စဉ် (ဝီထိ)၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိဖြစ်ပုံ (ဝီထိပိုင်း)၊ ဝီထိမုတ်ပိုင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေဖန်ဖော်ပြပြီးဖြစ်သော ကြောင့် ယခုဆက်လက်၍ ရုပ်ကိုဆိုပေအုံ။

ဤရုပ်ပိုင်း၌–(၁) ရုပ်ကိုအကျဉ်းဖော်ပြခြင်း
(၂) ရုပ်ကိုအကျယ်ဝေဖန်ပြခြင်း
(၃) ရုပ်တို့ကိုဖြစ်စေတတ်သည့် အကြောင်းတရား များ
(၄) ရုပ်ကလာပ်ဖွဲ့စည်းပုံများ
(၅) ရုပ်တို့၏ဖြစ်စဉ်
ဤကဲ့သို့ ငါးပါးအပြားဖြင့် ဖော်ပြသွားပေအုံ။

ရူပသင်္ဂဟ ၅ ပါး

အချို့ (၁) ရူပသမုဒ္ဒေသ = ရုပ်တို့ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြခြင်း။
(၂) ရုပဝိဘာဂ = ကောဓ၊ စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ရုပ်အပြားကိုခွဲခြမ်းဝေဘန်ခြင်း။
(၃) ရူပသမုဋ္ဌာန = စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊ ဂ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊ အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ဟု အကြောင်းအားဖြင့် ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ဝေဘန်ပြခြင်း။
(၄) ရူပကလာပ = ကံစိတ်ဥတု အာဟာရဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်လာသော်လည်း ပရမ်းပတာ ဖရိုဖရဲတကွဲတပြား တခြားဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဂ ခုတွဲ၌ခုတွဲ ၁၀ ခုတွဲ အစရှိသည်အားဖြင့် အပေါင်းအစည်းအား၊ဖြင့်ဖြစ်ပုံကို ဝေဘန် ပေါင်းစည်း၍ပြခြင်း။
(၅) ရူပဝတ္ထိက္ကမ = ရုပ်တို့၏ဖြစ်စဉ်ကို ဝေဘန်၍ပြခြင်း။

http://www.dhammadownload.com

§ 2. *Of the Kinds of Material Quality.*[1]

Material quality is twofold, to wit, the four great essentials,[2] and material qualities derived therefrom, the two making up eleven species.

How [eleven]?

ရူပသမုဒ္ဒေသော

မဟာဘူတရူပဥ္စေဝ ဥပါဒါရူပဉ္စ

၁။ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ, စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပန္တိ ဒုဝိဓမ့ေမတံ ရူပံ ကောဒသ ဝိဓေန သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။

ရူပ သမုဒ္ဒေသ

(မဟာဘုတ် နှင့် ဥပါဒါရူပ်)

၁။ ရူပ်သည် မဟာဘုတ်ရူပ်၊ ယင်းမဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဥပါဒါရူပ်ဟူ၍ (အခြေခံအားဖြင့်) နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊ ထိုရူပ်သည် ဆယ့်တပါးအပြားအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်းသို့ရောက်ပေ၏။

စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ

(1) *Essential material qualities*—viz., the element[3] of extension,[1] the element of cohesion,[2] the element of heat, the element of motion.[3]

၂။ ကထံ.....
ပထဝီဓာတု, အာပေါဓာတု, တေဇောဓာတု, ဝါယောဓာတု ဘူတရူပံ နာမ။

စတုဝီသတိ ဥပါဒါရူပါနိ

ပဉ္စ ပသာဒရူပါနိ

(2) *Sensitive material qualities*—viz., the eye, the ear, the nose, the tongue, the body.[4]

၃။ စက္ခု, သောတံ, ဃာနံ, ဇိဝှါ, ကာယော ပသာဒ ရူပံ နာမ။

မဟာဘုတ် ၄-ပါး

၂။ ပထဝီ (မြေ) ဓာတ်၊ အာပေါ (ရေ) ဓာတ်၊ တေဇော (မီး) ဓာတ်၊ ဝါယော (လေ) ဓာတ် ဤဓာတ်လေးပါးတို့သည် ဘူတရူပ်မည်၏။

ဥပါဒါရူပ် ၂၄-ပါး

(ပသာဒရူပ် ၅-ပါး)

၃။ မျက်စိအကြည်ရူပ်၊ နားအကြည်ရူပ်၊ နှာတုံးအကြည်ရူပ်၊ လျှာအကြည်ရူပ်၊ ကိုယ်အကြည်ရူပ်၊ ဤရူပ်ငါးပါးသည် အကြည်ရူပ် (ပသာဒရူပ်) မည်၏။

---

[1] Pathavī is derived from 'pattharati'—'to spread out or extend.' Extension to us means occupation in space. Tri-dimensional extension gives rise to our idea of a *solid* body. As no two bodies can occupy the same space at the same time, Buddhists derive their idea of *hardness* (kakkhaḷatta-lakkhaṇa) from pathavī, and regard pathavī as a primary quality (pathavī *eva* dhātu).

[2] Āpo. The Commentators explain this term to mean that element which diffuses itself throughout the mass, pervades the whole mass, and increases the bulk of material bodies, keeping their atoms from being scattered about, holding and collecting them together.

[3] Vāyo. The Commentators explain this term to mean the element which causes a body or bodies to change place (desanta-ruppatti-hetu-bhāvena), or which moves the body, which vibrates, or oscillates (samīreti).

[4] *I.e.*, the dermic skin.

[1] Mahābhūtāni (bhū=esse). This is nearer the Pāli than our 'elements'—a term reserved for dhātu, below. *Cf. B. Psy.* xlviii., and on Rūpa and its forms, xli.–lxiii., and Book II.—Ed.

[2] Dhātu is defined by the Commentators as that which carries its own characteristic marks or attributes (attano sabhāvaṃ dhāretīti dhātu). See Appendix: Dhātu.

http://www.dhammadownload.com

သတ္တ ဂေါစရရူပါနိ

(ဂေါစရရုပ် ၇-မျိုး)

(3) *Material qualities of sense-fields*—viz., visible *form*,[5] sound, odour, sapids, and the tangible, the last excluding the element of cohesion, and being held [to lie in the other] three essentials.[6]

၄။ ရူပံ, သဒ္ဒါ, ဂန္ဓော, ရသော, အာပေါဓာတု ဝိဝဇ္ဇိတံ ဘူတတ္တယ သင်္ခါတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ဂေါစရ ရူပံ နာမ။

၄။ အဆင်းအရောင်ရုပ်၊ အသံရုပ်၊ အနံ့ရုပ်၊ အရသာရုပ်၊ (အာပေါဓာတ်မှတပါးကျန်သော ဘူတရုပ်သုံးပါး တည်းဟူသော) အတွေ့အထိရုပ်၊ ဤရုပ်ငါးပါးသည် အာရုံဖြစ်သောရုပ် (ဂေါစရရုပ်) မည်၏။

ဒ္ဝေ ဘာဝရူပါနိ

(ဘာဝရုပ် ၂-မျိုး)

(4) *Material qualities of sex*[7]—viz., female sex and male sex.

၅။ ဣတ္ထတ္တံ, ပုရိသတ္တံ ဘာဝ ရူပံ နာမ။

၅။ အမျိုးဖြစ်ကြောင်းရုပ်၊ အဖိုဖြစ်ကြောင်းရုပ်၊ ဤရုပ်နှစ်မျိုးသည် ဘာဝရုပ်မည်၏။

ကေ ဟဒယရူပံ

(ဟဒယရုပ် ၁-မျိုး)

(5) *Material qualities of base*—viz., the heart-base.[1]

၆။ ဟဒယဝတ္ထု ဟဒယ ရူပံ နာမ။

၆။ နှလုံးသွေးရုပ် (နှလုံးသွေးကို မှီ၍ဖြစ်သောရုပ်)၊ ဤရုပ်သည် ဟဒယရုပ်မည်၏။

ကေ ဇီဝိတရူပံ

(ဇီဝိတရုပ် ၁-မျိုး)

(6) *Material quality of life*—viz., vital force.

၇။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဇီဝိတ ရူပံ နာမ။

၇။ (ဇီဝိတိန္ဒြေရုပ်)သည် ဇီဝိတရုပ်မည်၏။

ကေ အာဟာရရူပံ

(အာဟာရရုပ် ၁-မျိုး)

(7) *Material quality of nutrition*—viz., edible food.[2]

၈။ ကဗဠီကာရော အာဟာရော အာဟာရ ရူပံ နာမ။

၈။ အလုတ်အလွေးပြု၍ ရကောင်းသောအစာအာဟာရသည် အာဟာရရုပ်မည်၏။

[5] Rūpaṇ. Thus we see that visible *form* in the sense of a certain coloured surface is only *one quality* out of the twenty-four named in this section.

[6] Particles of matter are held together by āpo (cohesion), which cannot be felt by the sense of touch—*e.g.*, when one puts his hand into cold water, the softness of water felt is not āpo but pathavī; the cold felt is not āpo, but tejo; the pressure felt is not āpo but vāyo. Hence Buddhists take only the three essentials or primaries to constitute the tangible. From this one can easily see that Buddhists are not dealing with Thales' water, Anaximenes' air, Herakleitus' fire, or the Peripatetics' matter, of Greek philosophy.

[7] Itthattaṇ, purisattaṇ; in Abhidh. Pit., itthindriyaṇ, etc.—Ed. The generic name is simply 'bhāva' (state), abbreviated from itthibhāva+pumbhāva=itthipumbhāva. Ledi Sadaw explains the 'bhāva' as that state by which masculinity and femininity can be distinguished.

[1] *I.e.*, of mental life. On this common feature in Eastern and Western psycho-physiology, see above, Part III., § 12. In the *Visuddhimagga* (8) precedes (5). The *Dhs.* omits (5).—Ed. According to later commentators its omission is not accidental. See above, p. 123, *n.* 1, and Appendix: Hadayavatthu.

[2] Āhāro is sustenance, physical or mental. Here physical sustenance is intended. *S.*, ii. 11; *B. Psy.*, 30, *n.* 1.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

All these, amounting to eighteen[3] species of material quality, are also otherwise distinguished :

(*a*) according to their *differential characteristics* ;[4]
(*b*) according to their *salient marks* ;[5]
(*c*) as *determined* by karma and environment ;[6]
(*d*) as *mutable* ;[7]
(*e*) as object fit for *contemplation*.[8]

၉။ ဣတိ စ အဋ္ဌာရသ ဝိဓ·မ္မေတံ ရူပံ သဘာဝ ရူပံ, သလက္ခဏရူပံ, နိပ္ပန္နရူပံ, ရူပရူပံ, သမ္မသနရူပ·န္တိ စ သင်္ဃာ ဂစ္ဆတိ။

၉။ ဆိုခဲ့ပြီးသော စုစုပေါင်း ရူပ် (၁၈) ပါးသည်–
သဘာဝရူပ်လည်းမည်၏။
သလက္ခဏ ရူပ်လည်းမည်၏။
နိပ္ပန္နရူပ်လည်း မည်၏။
ရူပရူပ်လည်း မည်၏။
သမ္မသနရူပ်လည်းမည်၏။

(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ၁-ပါး)

ကေ ပရိစ္ဆေဒရူပံ

(8) *Material quality of limitation*—viz., the element of space.

၁၀။ အာကာသဓာတု ပရိစ္ဆေဒ ရူပံ နာမ။

၁၀။ အာကာသဓာတ်သည် ရူပ်ကလာပ် တို့ကို ပိုင်းခြားတတ်သော ပရိစ္ဆေဒရူပ်မည်၏။

ဒွေ ဝိညတ္တိရူပါနိ

(ဝိညတ်ရုပ် ၂-ပါး)

(9) *Material quality of communication*—viz., intimation by the body,[1] and intimation by speech.

၁၁။ ကာယဝိညတ္တိ, ဝစီဝိညတ္တိ ဝိညတ္တိ ရူပံ နာမ။

၁၁။ (ကာယဝိညတ်)(ဝစီဝိညတ်)သည် ဝိညတ်ရုပ်မည်၏။

[3] Eighteen, by counting (3) as only four, the tangible having been enumerated under (1). See *Mnemonic ;* also *n.* 6, p. 155.
[4] Sabhāvarūpaṇ: *attano* sabhāvena siddhaṇ.
[5] Salakkhaṇarūpaṇ: aniccādīhi lakkhaṇehi sahitaṇ.
[6] Nipphannarūpaṇ: kammādihi paccayehi nipphāditaṇ. The conditioning environments are citta, utu, and āhāra.
[7] Rūpa-rūpaṇ: ruppanasabhāvena yuttaṇ. The term 'rūpa' is related to ruppati, 'to change' (under contrary influences of cold, heat, etc.). The first qualifying member of this curious compound retains its etymological sense, whilst the second qualified member is used in its derivative sense of matter. The Commentators therefore explain this compound as indicating the subjection of *matter* to *change of forms* under contrary influences. *Cf.* dukkha-dukkhaṇ. If so, it seems to amount only to a more general form of (*c*) nipphannarūpaṇ.
[8] Sammasanarūpaṇ. The Commentators explain this by the three salient marks, anicca, etc. On the Sammasana-Insight, see Part IX., § 6.
[1] Kāya=copana-kāya, 'the *moving body*': communication by signs.

ပဉ္စ ဝိကာရရူပါနိ

(ဝိကာရရုပ် ၅-ပါး)

(10) *Material quality of plasticity*[2]—viz., lightness, pliancy, adaptability of matter and the two media of communication.

၁၂။ ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဝိညတ္တိဒ္ဒယံ ဝိကာရ ရူပံ နာမ။

၁၂။ ရူပဿလဟုတာ၊ ရူပဿမုဒုတာ၊ ရူပဿကမ္မညတာ၊ ဝိညတ်ရုပ်နှစ်ခု၊ စုစုပေါင်းရုပ်ငါးမျိုးသည် ဝိကာရရူပ်မည်၏။

[2] Vikārarūpaṇ. Ledi Sadaw explains this term by visesākāro, 'peculiar, distinctive condition.'

http://www.dhammadownload.com

(11) *Material qualities of salient features*[3]—viz., integration, continuance[4] [of integration], decay, and impermanence of matter.

But here the [phenomenon of] production[5] of matter alone is described by the two names of 'integration' and 'continued integration.'[4]

Thus the eleven kinds of material quality may be resolved into twenty-eight when considered as so many properties.[6]

§ 3. *Mnemonic.*

How [into twenty-eight]?

The *four* essentials and *nine* wherewithals of sense
Five organs and four objects—*two* of sex-difference,
The heart, the vital force, and food make *eighteen* kinds
Of form material. Besides all these one finds
Matter as bounded, medium of sign or speech,
As plastic, mark essential, *three* and *four* to each,
All properties inherent *a priori*. Now
Ten and eighteen are eight and twenty [you'll allow].

So far for a concise exposition of matter.

[3] Lakkhaṇarūpaṃ: distinguishable logically from (*d*) above, as consisting in the impressively characteristic, the former being that which has these features (salakkhaṇa).

[4] On these two terms, *cf. B. Psy.*, 195, *n.* 2. It must be borne in mind, however, that santati, in this connection, is not the continuance of what has integrated, but of the phenomenon of integration itself. This is explained by the next sentence. Strictly speaking, we have only three lakkhaṇarupas corresponding to the three phases of organic life, viz., birth, growth-and-decay, and death. Growth begins with birth and decay ends in death. And the entire interval between birth and death is covered by the word jaratā—'the state of growing old.' For this reason, in such works as Saccasankhepa, only twenty-seven species of rūpa are enumerated.

စတ္တာရီ လက္ခဏရူပါနိ

၁၃။ ရူပဿ ဥပစယော, သန္တတိ, ဇရတာ, အနိစ္စတာ လက္ခဏ ရူပံ နာမ။

၁၄။ ဇာတိရူပ-မေဝ ပနေတ္ထ ဥပစယ, သန္တတိ နာမေန ပဝုစ္စတိတိ ကောဒသ ဝိဓ-မေဝံ ရူပံ အဋ္ဌဝီသတိ ဝိဓံ ဟောတိ သရူပ ဝသေန။

သင်္ဂဟကါထာယော

၁၅။ ကထံ.....
ဘူတပ္ပသာဒ ဝိသယာ၊
ဘာဝေါ ဟဒယ-မိစ္စပိ၊
ဇီဝိတာ-ဟာရ ရူပေဟိ၊
အဋ္ဌာရသ ဝိဓံ တထာ။
ပရိစ္ဆေဒေါ စ ဝိညတ္တိ၊
ဝိကာရော လက္ခဏန္တိ စ၊
အနိပ္ဖန္နာ ဒသာ စေ-တိ၊
အဋ္ဌဝီသတိ ဝိဓံ ဘဝေ။
အယ-မေတ္ထ ရူပသမုဒ္ဒေသော။

(ထက္ခဏရုဒ် ၄-ပါး)

၁၃။ ရူပ်ခန္ဓာဖြစ်စ (ဥပစယ)၊ ရူပ်ခန္ဓာဖြစ်စဉ် (သန္တတိ) ရူပ်ခန္ဓာရင့် ရော်မှု(ဇရတာ)၊ ရူပ်ခန္ဓာမမြဲမှု (အနိစ္စတာ) ဤလေးဖြာသည် လက္ခဏရူပ် မည်၏။

၁၄။ ဤတို့ဇာတိရူပ် (ဖြစ်စရူပ်) တခုကိုပင် 'ဖြစ်စ၊ ဖြစ်စဉ်' (ဥပစယ၊ သန္တတိ)ဟု နှစ်မျိုးခဲ့၍ ဆိုခြင်းဖြစ်၏။
ဤရူပ်သည် အမျိုးအစားအားဖြင့် ၁၁-မျိုး သရူပ်အရေအတွက် အားဖြင့် ၂၈-မျိုး ဖြစ်ပေ၏။

၁၅။ အဘယ်သို့လျှင် ရူပ်သည် ဆယ့်တစ်မျိုးနှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးဖြစ်သနည်း
ဘူတရူပ်၊ ပသာဒရူပ်၊ ဝိသယရူပ်၊ ဘာဝရူပ်၊ ဟဒယရူပ်၊ဇီဝိတရူပ်၊ အာဟာရရူပ်နှင့် ပရိစ္ဆေဒရူပ်၊ ဝိညတ်ရူပ်၊ ဝိကာရရူပ်၊ လက္ခဏရူပ် ဤသို့ရေတွက်လျှင် အမျိုးအစားအားဖြင့်(၁၁)မျိုးဖြစ်၏။

ဘူတရူပ်	– ၄-ပါး	ဘာဝရူပ်	– ၂-ပါး
ပသာဒရူပ်	– ၅-ပါး	ဟဒယရူပ်	– ၁-ပါး
ဝိသယရူပ်	– ၄-ပါး	ဇီဝိတရူပ်	– ၁-ပါး
(ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံထပ်မထည့်)။		အာဟာရရူပ်	– ၁-ပါး

ပေါင်း နိပ္ဖန္နရူပ် (၁၈)ပါး။

ပရိစ္ဆေဒရူပ်	– ၁-ပါး	လက္ခဏရူပ်	– ၄-ပါး
ဝိညတ်ရူပ်	– ၂-ပါး		
ဝိကာရရူပ်	– ၃-ပါး(ဝိညတ်ဒွေးထပ်မထည့်)		

ပေါင်း အနိပ္ဖန္နရူပ်(၁၀)ပါး၊
နှစ်ရပ်ပေါင်း သရူပ်အားဖြင့် ရူပ် ၂၈-ပါး အပြားရှိပေ၏။
ရူပ်ပိုင်း၌ ဤကား ရူပ်အကျဉ်းတည်း။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၁-၁၅

ရူပသမုဒ္ဒေသဇယား

၂	ဘူတရူပ ၄	၁	ပထဝီ	၁	ဥပါဒါရူပ် ၂၈
		၂	အာပေါ		
		၃	တေဇော		
		၄	ဝါယော		
၃	ပသာဒရူပ် ၅	၅	စက္ခုပသာဒ	၉	
		၆	သောတပသာဒ		
		၇	ဃာနပသာဒ		
		၈	ဇိဝှါပသာဒ		
		၉	ကာယပသာဒ		
၄	ဂေါစရ သို့မဟုတ် ဝိသယရူပ် ၇	၁၀	ရူပါရုံ		
		၁၁	သဒ္ဒါရုံ		
		၁၂	ဂန္ဓာရုံ		
		၁၃	ရသာရုံ		
		၁၄	ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ (ပထဝီ / တေဇော / ဝါယော)		
၅	ဘာဝရူပ် ၂	၁၅	ဣတ္ထိဘာဝ		
		၁၆	ပုမ္ဘာဝ		
၆	ဟဒယရူပ်	၁၇	ဟဒယဝတ္ထု		
၇	ဇီဝိတရူပ်	၁၈	ဇီဝိတိန္ဒြေ		
၈	အာဟာရရူပ်	၁၉	ကာဗဠိကာရအာဟာရ		
၁၀	ပရိစ္ဆေဒရူပ်	၂၀	အာကာသဓာတ်		
၁၁	ဝိညတ်ရူပ် ၂	၂၁	ကာယဝိညတ်		
		၂၂	ဝစီဝိညတ်		
၁၂	ဝိကာရရူပ် ၅	၂၃	ရူပဿလဟုတာ	၁၄	
		၂၄	ရူပဿမုဒုတာ		
		၂၅	ရူပဿကမ္မညတာ		
		၂၆	ကာယဝိညတ်		
		၂၇	ဝစီဝိညတ်		
၁၃	လက္ခဏရူပ် ၄	၂၈	ဥပစယ		
		၂၉	သန္တတိ		
		၃၀	ဇရတာ		
		၃၁	အနိစ္စတာ		

စာပိုဒ် ၁၅

အဝိပ္ပါယ်များ

မဟာဘုတ် = ဥပါဒါရူပ်တို့ထက် ကကွဋစသောလက္ခဏာအားဖြင့်ရင်း၊ အထည်ကိုယ်သန္တာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း ကြီးကျယ်ထင်ရှားကုန်သောကြောင့် မဟာဘုတ်မည်၏။

ဥပါဒါရူပ် = မဟာဘုတ်တို့ကို အပိုင်းသဟဲပြု၍သာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဥပါဒါရူပ်မည်၏။

ပထဝီ = သဟဇာတ်ဖြစ်ကုန်သောရူပ်တို့၏ တည်ရာဖြစ်သောအကြောင်းကြောင့် ပထဝီမည်၏။

အာပေါ = သဟဇာတ်ရူပ်တရားတို့ကို ဖရိုဖရဲတကွဲတပြားစီဖြစ်၍ မသွားစေမူ၍ ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပျံ့နှံ့တက်ပွားစေတတ်သောကြောင့် အာပေါမည်၏။

တေဇော = သဟဇာတ်ရူပ်ကလာပ်တို့ကို ရင့်ကျက်စေတတ်သောကြောင့် တေဇောမည်၏။

ဝါယော = ရူပ်အစု ဘုတ်အစုကို တည်မြဲတိုင်းသောအရပ်မှ အခြားတပါးသောအရပ်သို့ ရောက်အောင် တိုက်လှုံ့တတ်ခြင်း၊ သဟဇာတ်ရူပ်တို့ကိုအားနည်း၍ လျော့ကြသည်တို့ကို မမြဲစေရအောင် အမြဲထမ်းဆောင်သည်ပိုးတတ်သောကြောင့် ဝါယောမည်၏။

ပသာဒရူပ် = မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို ကြည်လင်စေတတ်သောကြောင့် ပသာဒမည်၏။

ဂေါစရရူပ် = နွားစားကျက်ကွင်းပြင်သည် နွားတို့၏ လူးလာပျော်ပါး ကျက်စားရာဖြစ်သကဲ့သို့ ရူပါရုံစသောရူပ် ၇ ပါးတို့သည်လည်း ၆ ပါးသောဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ်တို့၏ကျက်စားရာ ပျော်ပါးကွန့်မြူးရာဖြစ်သောကြောင့် ဂေါစရရူပ်မည်၏။

ဘာဝရူပ် = မိန်းမ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောရူပ်၊ ယောကျ်ား၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောရူပ်၊ ဤ ၂ ပါးသည် ဘာဝရူပ်မည်၏။

ဣတ္ထိဘာဝ = မိန်းမ၏အဖြစ်ကို သိကြောင်းရူပ်။

ပုမ္ဘာဝ = ယောကျ်ား၏အဖြစ်ကို သိကြောင်းရူပ်။

ရူပဝိဘာဂ

အဟေတုက = အလုံးစုံသောရူပ်တရားသည် သမ္မယုတ်ဖြစ်သော အလောဘစသော ဟိတ်မရှိသောကြောင့် အဟေတုကမည်၏။

သပ္ပစ္စယ = ဖဿ၊ စေတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတည်းဟူသော အကြောင်းတရား ၄ ပါးတို့နှင့်တကွဖြစ်သောကြောင့် သပ္ပစ္စယမည်၏။

သာသဝ = အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ အာရုံဖြစ်ခြင်းကြောင့် သာသဝမည်၏။

သခံတ = ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ ကည်းဟူသောအကြောင်းတရားလေးပါးတို့သည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သောကြောင့် သခံတမည်၏။

လောကိယ = ဥပါဒါန်၏အာရုံဖြစ်သော သခံဂရလောကဋ္ဌ အကျုံးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လောကိယမည်၏။

ကာမာသဝ = ကာမတဏှာ၏ကျက်စားရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရရူပ်မည်၏။

အနာရမ္မဏ = နာမ်တရားတို့ကဲ့သို့ တစုံတခုသောအာရုံကို မယူတတ်သောကြောင့် အနာရမ္မဏမည်၏။

အပဟာတဗ္ဗ = တဒင်္ဂပဟာန်၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန်တို့၏အစွမ်းဖြင့် မပယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အပဟာတဗ္ဗမည်၏။

ဤကား ကေဝိနည်းဖြင့် ဝေဘန်ပုံတည်း။ ဒုဝိဓနည်းစသောအားဖြင့် ဝေဘန်သော် အဋ္ဌတ္တိကရူပ်ဗာဟိရရူပ်စသောအားဖြင့် များသောအပြားရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

[5] Jāti-rūpaṇ: rupassa+jāti, 'the production of matter;' or jāti eva rūpaṇ, 'the material quality or phenomenon *of* production.' The Commentators adopt the latter.

[6] Sarūpavasena. Classes (8) to (11) are in the translator's original termed Anipphanna-rūpaṇ, the meaning, according to him, being 'not predetermined by karma,' etc. See *n.* 5, on p. 156. Nipphanna is, literally, 'spread out,' 'arranged' (*cf. Jāt.*, iv. 37), implying planned construction. *Cf. Asl.*, 316: 'Na nipphanna-rūpānaṇ vasena cakkhudasakaṇ.'—Ed.

၁၅] ဟဒယဝတ္ထု = မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏ မှီရာဂျပ်။ ။နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ တလက်ဆွမ်းမျှလောက်သောသွေးကိုမှီ၍ တည်နေသည်။

ဇီဝိတရူပ် = သဟဇာတ်ဖြစ်သော ကမ္မဇရူပ်တို့ကို ဝေဒင်္ဂေါက်တတ် အစိုးရတတ်သောဟု။

အာဟာရရူပ် = သဟဇာတ်ဖြစ်သော ကမ္မဇရူပ်တို့ကို ထောက်ပံ့တတ် ဆောင်တတ်သောဟု။

ကမဇ္ဇကာရုအာဟာရ = အလုပ်အလေ့ပြု၍ မျိုအပ်သောကြောင့် ကဗဠီကာရအာဟာရမည်၏။

ဃရိဇ္ဈဒရူပ် = ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်းခြားတတ်သောဟု။ ။အာကာသဓာတ်သည် ပရိဇ္ဈဒရူပ်မည်၏။

ဝိညတ် = သူတပါးကိုလည်းသိတတ်၊ မိမိကိုလည်းသိစေတတ်သောကြောင့် ဝိညတ်မည်၏။

ကာယဝိညတ် = အတွင်းသဘောအလိုဆန္ဒကို လှုပ်ရှားသောကိုယ်ကာယဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာအထူး။

ဝစီဝိညတ် = အတွင်းသဘောအလိုဆန္ဒကို ပြောဆိုအပ်သောစကားသံဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာအထူး။

ရူပဿလဟုတာ = စိတ္တဇရူပ်,ဥတုဇရူပ်,အာဟာရဇရူပ်ဘည်းဟူသောတိဇနိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ပေါ့ပါးသောအဖြစ်။

ရူပဿမုဒုတာ = ၎င်းတိဇနိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ နူးနူးညံ့ညံ့ရှိခြင်းအမူအရာ။

ရူပဿကမ္မညတာ = ၎င်းတိဇနိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ ကောင်းမွန်ခန့်ငြားခြင်းအမူအရာ။

ဥပစယ = ရူပ်တို့၏ အစဆုံးဖြစ်ပေါ်မှု။

သန္ထတိ = ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော နိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ အဖွဲ့ရှည်စွာဆက်လက်၍ အဘန်ဘန်အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်မှု။

ဇရတာ = နိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ အိုခြင်း ရင့်ခြင်း ဟောင်းခြင်းရော်ခြင်း ကျက်ခြင်းအခိုက်အတန့်။

အနိစ္စတာ = ဖြစ်ပြီးနိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ ချုပ်ကွယ်ပျောက်ဆုံး ပျက်ဆဲအခိုက်အတန့်။

ဝိကာရ = (ဝိ=ထူးခြားသော+ကာရ=အမူအရာ)နိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ ပကတိအနေထက်ထူးခြားသော အမူအရာ။

လက္ခဏာရူပ် = နိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော အခိုက်အတန့်၏အစွမ်းအားဖြင့် မှတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏာရူပ်မည်၏။

နိပ္ပန္နရူပ် = ကံစသောအကြောင်းတရားတို့သည် ပြီးစေအပ်သောကြောင့် နိပ္ပန္နရူပ်မည်၏။

သဘာဝရူပ် = ပထဝီအစ အာဟာရအဆုံးရှိသော (၁၈) ပါးသောရူပ်တို့ကိုကွင့်,အာဗန္ဓနစသော မိမိတို့၏သဘောလက္ခဏာ(၁၈) ခု အသီးသီးရအပ်သောကြောင့်သဘာဝရူပ်မည်၏။

သလက္ခဏရူပ် = အနိစ္စဒုက္ခအနတ္တဟူသောသလက္ခဏာတို့နှင့်တကွဖြစ်သောကြောင့်သလက္ခဏရူပ်မည်၏။

ရူပရူပ် = ဘောက်ပြန်တတ်သော သဘောရှိသောကြောင့် ရူပရူပ်မည်၏။

သမ္မသနရူပ် = အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တဟူသောလက္ခဏာအားဖြင့်တင်ရှုသုံးသပ်အပ်သောကြောင့်သမ္မသနရူပ်မည်၏။

ထိုရူပ် (၁၈) ပါးမှ ကြွင်းသောရူပ် (၁၀) ပါးတို့သည်ကား ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သဘောလက္ခဏာမရှိသောကြောင့် အနိပ္ပန္နရူပ်၊ အသဘာဝရူပ်၊ အလက္ခဏရူပ်၊ အရူပရူပ်၊ အသမ္မသနရူပ် မည်၏။

ဤရူပ် (၁၈) ပါးတို့သည်သာ ပရမတ္ထသဘောလက္ခဏာအားဖြင့် တရားကိုယ်ထင်ရှားရှိ၏။ အာကာသဓာတ် ဝိညတ်စသော ရူပ် (၁၀) ပါးကား တရားကိုယ်သီးခြားမရှိကြ။ နိပ္ပန္နရူပ်တို့၏ နူးညံ့မှု သိစေမှု ဖြစ်စေမှု ဆွေးဟောင်းမှု အကြားဖြစ်မှု သဘောမျှားသာဖြစ်၏။

§ 4. *Of General Aspects of Matter.*

Now all this matter is wholly included under the following categories :—

without [moral and immoral] hetu's;[1]
relative;[2]
bound up with the āsava's;[3]
conditioned;[4]
mundane;
belonging to the Kāmaloka;
not subjective;[5]
not to be got rid of.[6]

But when distinguishing it as internal, or external, and so forth, it may be divided in several ways. How so?

ရူပဝိဘာဂေါ

၁၆။ သဗ္ဗဥ္စ ပနေ·တံ ရူပံ အဟေတုကံ, သပ္ပစ္စယံ, သာ·သဝံ, သခ်ံတံ, လောကိယံ, ကာမာဝစရံ, အနာ·ရမ္မဏံ,အပ္ပဟာတဗ္ဗမေဝါ·တိ ဧကဝိဓမ္မိ အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရာဒိ ဝသေန ဗဟုဓာ ဘေဒံ ဂစ္ဆတိ။

ရူပ်အကျယ်ဝေဖန်ခန်း

၁၆။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ရူပ်အားလုံးသည် အဟေတုကချည်း သာတည်း။ သပ္ပစ္စယချည်းသာတည်း။ သာသဝ ချည်းသာတည်း။ သခ်ံတချည်းသာတည်း။ လောကီယချည်းသာတည်း။ ကာမာ ဝစရချည်းသာတည်း။ အနာရမ္မဏချည်းသာတည်း။ အပ္ပဟာတဗ္ဗ ချည်းသာတည်း။ ဤသို့တပါးစီသာ အဖို့ရှိပေ၏။ ယင်းသို့တပါးစီ တမျိုးစီသာဖြစ်သောရူပ်သည် အဇ္ဈတ္တိက(ကိုယ်တွင်း) ရူပ်၊ ဗာဟိရ(ကိုယ်ပ) ရူပ် အစရှိသည်ဖြင့် ခွဲဘိမူကား များစွာကွဲပြားခြင်းသို့ ရောက်ပေ၏။

အဘယ်သို့ ကွဲပြားသနည်း

http://www.dhammadownload.com

[1] Ahetukaṃ: 'unmoral.'
[2] Sappaccayaṃ: 'related to causes and conditions.'
[3] Sāsavaṃ: See Part VII., § 2.
[4] Sankhataṃ: paccayehi sangamma kariyatīti: (Ledi Sadaw's *Paramattha-dipanī*) 'that which is made, conditioned, or caused by a combination of causes.'
[5] Anārammaṇaṃ, lit., 'not *having* an object'—i.e., it only *is* object.—Ed.
[6] Appahātabbaṃ: i.e., 'indestructible.'
Cf. the longer list in *Dhs.*, § 595.—Ed.

အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရရူပါနိ

The five sensitive kinds of matter (2) are internal material qualities; the others are external.

၁၇။ ကထံ.....
ပသာဒ သင်္ခါတော် ပဉ္စဝိဓမ်ဳိ အဇ္ဈတ္တိက ရူပံ နာမ၊ ဣတရံ ဗာဟိရ ရူပံ။

(အဇ္ဈတ္တိကရူပ် ဗာဟိရရူပ်)

၁၇။ ပသာဒရူပ်ငါးပါးသည် အဇ္ဈတ္တိကရူပ် (ကိုယ်တွင်းရူပ်) မည်၏။ ကြွင်းသောရူပ် ၂၃ ပါးသည် ဗာဟိရရူပ် (ကိုယ်ပရူပ်) မည်၏။

ဝတ္ထု အဝတ္ထုရူပါနိ

Six kinds, comprising the sensitives, together with the heart[1] (2), (5), are basic material qualities; the others are not bases.

၁၈။ ပသာဒ, ဟဒယ သင်္ခါတံ ဆဗ္ဘိဓမ်ဳိ ဝတ္ထု ရူပံ နာမ၊ ဣတရံ အဝတ္ထု ရူပံ။

(ဝတ္ထုရူပ် အဝတ္ထုရူပ်)

၁၈။ ပသာဒရူပ်ငါးပါး၊ ဟဒယဝတ္ထုရူပ်၊ ပေါင်းရူပ်ခြောက်ပါးသည် တည်ရာ မှီရာရူပ် (ဝတ္ထုရူပ်)မည်၏၊ ကြွင်းသော ရူပ် ၂၂-ပါး သည် တည်မှီရာမဟုတ်သောရူပ် (အဝတ္ထုရူပ်)မည်၏။

ဒွါရဒွါရရူပါနိ

Seven kinds, comprising the sensitives and the two media of communication (2), (9), are 'door'-forms of matter; the others are not doors.

၁၉။ ပသာဒ, ဝိညတ္တိသင်္ခါတံ သတ္တဝိဓမ်ဳိ ဒွါရရူပံ နာမ၊ ဣတရံ အဒွါရ ရူပံ။

(ဒွါရရူပ် အဒွါရရူပ်)

၁၉။ ပသာဒရူပ် ငါးပါးနှင့် ဝိညတ်ရူပ်နှစ်ပါး ပေါင်း ရူပ်ခုနစ်ပါးသည် ဒွါရရူပ် (ဝင်ပေါက် ထွက်ပေါက်ရူပ်) မည်၏။ ကြွင်းသောရူပ် (၂၁)ပါးသည် အဒွါရရူပ်မည်၏။

ဣန္ဒြိယာနိန္ဒြိယရူပါနိ

Eight kinds, comprising the five sensitives, the two sex-states and vital force (2), (4), (6) are controlling[2] forces of matter; the others are not controlling forces.

၂၀။ ပသာဒ, ဘာဝ, ဇီဝိတ သင်္ခါတံ အဋ္ဌဝိဓမ်ဳိ ဣန္ဒြိယ ရူပံ နာမ၊ ဣတရံ အနိန္ဒြိယ ရူပံ။

(ဣန္ဒြိယရူပ် အနိန္ဒြိယရူပ်)

၂၀။ ပသာဒရူပ် ၅ ပါး၊ ဘာဝရူပ် ၂-ပါး၊ ဇီဝိတရူပ် ၁-ပါး၊ ပေါင်းရူပ် ရှစ်ပါးသည် ဣန္ဒြိယရူပ် (ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရသောရူပ်) မည်၏၊ ကြွင်းသောရူပ် ၂၀ သည် အနိန္ဒြိယရူပ်(အစိုးမရသောရူပ်)မည်၏။

[1] See p. 123, *n.* 1.
[2] Indriyarūpaṃ: aṭṭhavidham pi indriya-rūpaṃ pañcaviññāṇesu lingādisu sahajarūpa-paripālane ca ādhipaccayo gato. (*Abhidhammattha Vibhāvanī*): 'The eight kinds are called Indriya-rūpaṃ, because they *regulate* (or *control*) the five senses, as well as the primary and secondary characters of either sex, and keep the co-existent qualities of body from decay.' It must be clearly borne in mind that in cases of sense-control it is not a case of, say, sight controlling the eye, but a case of the eye regulating sight. Cakkhum eva indriyaṃ, the eye is the Indriya.

http://www.dhammadownload.com

ဩဠာရိကာဒိ သုခုမာဒိရူပါနိ

(ဩဠာရိကရုဒ် သေညှင့် သုခုမရုဒ် သေညများ)

၂၁။ ပသာဒ,ဝိသယ သင်္ခါတ ဒ္ဝါဒသဝိဓမ္မိ ဩဠာရိကရူပံ သန္တိကေရူပံ သပ္ပဋိဃရူပဉ္စ၊ ဣတရံ သုခုမရူပံ ဒူရေရူပံ အပ္ပဋိဃရူပဉ္စ။

၂၁။ ပသာဒရူပ ၅-ပါး၊ ဝိသယရူပ ၇-ပါး၊ ပေါင်း ရူပ ၁၂-ပါးသည်– ဩဠာရိကရူပ် (ဉာဏ်ဖြင့် မြင်လွယ်သော အကြမ်းရူပ်)မည်၏။ သန္တိကေရူပ်(အနီးကပ်ရူပ်)လည်းမည်၏။ သပ္ပဋိဃရူပ်(ဓာတ်သဘာဝ ထိခတ်တတ်သောရူပ်)လည်းမည်၏။ ကြွင်းသောရူပ် ၁၆-ပါးသည်– သုခုမရူပ် (ဉာဏ်ဖြင့်မသိလွယ် သိမ်မွေ့သောရူပ်)မည်၏။ ဒူရေရူပ်(ဝေးသောရူပ်)လည်းမည်၏။ အပ္ပဋိဃရူပ် (ထိခတ်မှုမရှိသောရူပ်) လည်းမည်လေ၏။

ဥပါဒိန္နာနုပါဒိန္နရူပါနိ

(ဥပါဒိန္နရုဒ် အနုပါဒိန္နရုဒ်)

၂၂။ ကမ္မဇံ ဥပါဒိန္နံ ရူပံ၊ ဣတရံ အနုပါဒိန္နံ ရူပံ။

၂၂။ ကမ္မဇရူပ် (ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သောရူပ်)သည် ဥပါဒိန္နရူပ် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာဂုံပြုခံရသော ရူပ်)မည်၏။ ကျန်သောတိဇရူပ်(စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရူပ်) သည် အနုပါဒိန္နရူပ် (တဏှာဒိဋ္ဌိတို့က အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် မစွဲယူသောရူပ်)မည်၏။

သနိဒဿနရူပ အနိဒဿနရူပါနိ

(သနိဒဿနရုဒ် အနိဒဿနရုဒ်)

၂၃။ ရူပါယတနံ သနိဒဿန ရူပံ၊ ဣတရံ အနိဒဿန ရူပံ။

၂၃။ ရူပါဂုံသည် မြင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (မြင်ရသော)သနိဒဿန ရူပ် မည်၏။ ကြွင်းသောရူပ် ၂၇-ပါးသည် မြင်ခြင်းမရှိသော (မမြင်ရသော)အနိဒဿနရူပ်မည်၏။

Twelve kinds, comprising the five sensitives, and the seven[3] objects of sense, are gross,[4] or near, or resisting material qualities; the others are subtle, or remote, or non-resisting material qualities.

[3] Seven, and not five, here, because the tangible is now counted as three essentials, or elements. See p. 155, *n.* 6.

[4] See p. 120, *n.* 1. The Ceylon Commentary explains 'oḷārikaṇ,' by vīsaya-visayī-bhāvāpatti vasena thūḷattā —'because of grossness by way of becoming (lit., 'arriving at the state of') sense-organs and sense-objects'; santike, by gahaṇassa sukarattā—'because of easiness to take (the gross matter).' Sappaṭighaṇ, lit., 'with striking' is applied to the 'gross,' or 'near,' species of rūpa, because they mutually strike each other.

Material quality born of karma[5] has been 'grasped at,' all other has not been 'grasped at.'[6]

[5] For instance, one's own bodily form and features.

[6] Upādiṇṇaṇ, 'grasped at by craving.' See the term discussed in *B. Psy.*, 201, *n.* 4; 323 *n.* The Ceylon Cy. explains this term by 'taṇhādiṭṭhīhi upetena kammunā attano phalabhāvena ādiṇṇattā: (so termed) 'because it has been grasped at by the karma that is closely attended with craving and erroneous opinion, by way of its own fruit.'

Coloured object[1] is visible material quality; all else is invisible material quality.

[1] Rūpāyatanaṇ, a synonym of vaṇṇāyatanaṇ; nīlādi vaṇṇa-sankhātaṇ rūpam eva cittacetasikānaṇ uppatti-ṭṭhānattā ākarattā ca āyatanañ cāti rūpāyatanaṇ (*Poraṇa-ṭīkā*). The material quality called the colours of blue, etc., is itself the āyatana, because it is the *place* where mind and its properties operate together.

http://www.dhammadownload.com

Eye and ear, as not giving immediate access (to their objects[2]), and nose, tongue and body, as giving immediate access, are five kinds of field-holding[3] material quality; the others are material qualities holding no special field.

[3] Gocaraggāhika-rūpaṃ. Some texts read gāhaka.
[4] Ojā. Apart from taste (rasa) every object has its own nutritive essence. What is poison to one is meat to another.

Colour, odour, taste, nutritive essence,[4] and the four essentials are the eight kinds of inseparable material quality; all the others are separable.

[2] The *Mahā Aṭṭhakathā* did not distinguish light and sound from other sensibles. The distinction began with Buddhaghosa, probably because he was, to a certain extent, acquainted with the comparatively modern undulatory theory of light and sound. But this distinction has led the author of *Abhidhammattha-vibhāvanī* to commit himself to the view that there is no contact between eye and its object, ear and sound. U. Hlaing, the Yaw-Atunwun, one of the ablest authorities on Buddhism in Burma, rejected the distinction itself on the authority of the *Mahā-Aṭṭhakathā*. Ledi Sadaw, on the other hand, accepts the distinction, and explains that, though there is undoubtedly contact between eye and light, ear and sound. yet the mind, by habit, refers these sensations to the outer objects that do not come in contact.

ဂေါစရဂ္ဂါဟိကာဂေါစရဂ္ဂါဟိကရူပါနိ

၂၄။ စက္ခာ-ဒိဒ္ဒယံ အသမ္ပတ္တ ဝသေန ဃာနာ ဒိတ္တယံ သမ္ပတ္တဝသေနာတိ ပဉ္စဝိဓမ္ပိ ဂေါစရဂ္ဂါဟက ရူပံ၊ ဣတရံ အဂေါစရဂ္ဂါဟက ရူပံ။

အဝိနိဗ္ဘောဂဝိနိဗ္ဘောဂရူပါနိ

၂၅။ ဝဏ္ဏော, ဂန္ဓော, ရသော, သြဇာ, ဘူတ စတုက္ကဥ္စေ-တိ အဋ္ဌဝိဓမ္ပိ အဝိနိဗ္ဘောဂ ရူပံ၊ ဣတရံ ဝိနိဗ္ဘောဂ ရူပံ။

(ဂေါစရဂ္ဂါဟကရူပ် အဂေါစရဂ္ဂါဟကရူပ်)

၂၄။ မိမိသို့မရောက်မထိသော အာရုံကိုယူတတ်သော စက္ခုပသာဒရူပ် သောတပသာဒရူပ် နှစ်ပါးနှင့် မိမိသို့ ရောက်ထိသော အာရုံကို ယူတတ်သော ဃာနပသာဒရူပ်၊ ဇိဝှါပသာဒရူပ်၊ ကာယပသာဒရူပ်၊ ဤရူပ် ၅-ပါးသည် အာရုံကို ယူတတ်သောကြောင့် (ဂေါစရဂ္ဂါဟိကရူပ်) မည်၏။ ကြွင်းသောရူပ်သည် အာရုံကို မယူတတ်သောကြောင့်(အဂေါစရဂ္ဂါဟိကရူပ်)မည်၏။

(အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ် ဝိနိဗ္ဘောဂရူပ်)

၂၅။ အဆင်း အနံ့ အရသာ၊ သြဇာနှင့် မဟာဘုတ် လေးပါးပေါင်းရူပ် ရှစ်ပါးသည် အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ် (တခုစီခွဲ၍ မရကောင်း ၊တပေါင်းတည်း ဖြစ်သောကြောင့် ရူပ်) မည်၏။ ကြွင်းသောရူပ် ၂၀ သည် ဝိနိဗ္ဘောဂ ရူပ် (ခွဲ၍ရသောကြောင့် ရူပ်) မည်၏။

စာမိန် ၁၇-၂၅

အဓိပ္ပါယ်များ

- **အဋ္ဌကထာ** = ဗုဒ္ဓဃောသာစရိယ်ဟူသော အဋ္ဌကထာကို ရေးသားခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပသာဒရူပ် ၅ ခုသည် အဋ္ဌကထာ ရူပ်မည်၏။ ဓနည်း-ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ ကျေးငှးအထူးကြီးမားသောကြောင့် ပသာဒရူပ် ၅ ခုသည် အဋ္ဌကထာ ရူပ်မည်၏။
- **မဟိရရူပ်** = ထိမှုကြွင်းသောကြောင့် ၂၃ ပါးသည်အပ်၌ဖြစ်သောကြောင့် မဟိရရူပ်မည်၏။
- **ဝတ္ထုရူပ်** = စိတ်စေတသိက်တို့၏ တည်ရာမှီရာဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထုရူပ်မည်၏။
- **ဒွါရရူပ်** = ဝိထိစိတ်တို့၏ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဒွါရရူပ်မည်၏။ ။ဝိညတ် ၂ ပါးကား ပါဏာတိပါတာ စသောက်တို့၏ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဒွါရရူပ်မည်၏။
- **ဣန္ဒြိယရူပ်** = မိမိနှင့်အတူဖြစ်သော သဟဇာတ်ရူပ်တို့ကိုအစိုးရ အကြီးမှူးဖြစ်သောကြောင့် ဣန္ဒြိယ ရူပ်မည်၏။
- **သြဇာဝရိကရူပ်** = ရှုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သြဇာဝရိကရူပ်မည်၏။ (ဥာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သည့်အခါ ထင်လှုပ်မြင်လွယ် ပေါ်လွင်ထင် ရှားပွယ်သည်ကို ကြမ်းသည်၊ ထူထဲသည်ဆို၏။)
- **သန္ဓိကေရူပ်** = ရှုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်ဖြစ်၍ ဉာဏ်ဖြင့်သိမ်းဆည်း၍ ရလွယ်သောကြောင့် သန္ဓိကေ ရူပ်မည်၏။ (အနီးရူပ်)
- **သပ္ပဋိဃရူပ်** = အာရုံဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ထိခိုက်တတ်သောကြောင့် သပ္ပဋိဃရူပ်မည်၏။
- **ဥပါဒိန္နရူပ်** = တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်ထောက်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်ယူအပ်သောရူပ်။ (တဏှာတို့သည် လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အာရုံပြု၏။ ဤသို့အာရုံပြုသည်ကိုပင် "ကပ်ထောက်" ဟုဆိုသည်။ ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့ကပ်ထောက်အပ်သော ကံတရားကကမ္မဇရူပ်များကို ငါတို့၌အကျိုးတရားတွေဟုစွဲယူထား၏။ ထို့ကြောင့်ကမ္မဇရူပ်များကို ဥပါဒိန္နရူပ်ခေါ်၏။)
- **သနိဒဿနရူပ်** = စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်မြင်အပ်သောကြောင့် သနိဒဿနရူပ်မည်၏။
- **ဂေါစရဂ္ဂါဟိကရူပ်** = ပသာဒရူပ် ၅ ခုသည် အာရုံကိုယူတတ်သောကြောင့် ဂေါစရဂ္ဂါဟိကရူပ်မည်၏။

စက္ခုသောတ-ဤ ၂ ပါးသည် မိမိသို့မရောက်မထိ မငြိမကပ်သောအစွမ်းဖြင့် အာရုံကို ယူတတ်သောကြောင့် အသမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟိကဟုဆို၏။ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ ၃ ပါးကား မိမိသို့ ရောက်ထိကပ်ငြိသည့် အစွမ်းဖြင့် အာရုံကိုယူတတ်သောကြောင့် သမ္ပတ္တဂေါစရဂ္ဂါဟိကဟုဆို၏။

- **အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ်** = ခွဲခြမ်း၍မရကောင်းသောကြောင့် အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ်မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 5. *Mnemonic.*

Thus all those eight and twenty kinds do men of vision clear Group, as 'internal,' and so forth, even as they appear.

So far for aspects of matter.[5]

[5] Rūpavibhāgo, lit., 'division of rūpa.'

သင်္ဂဟဂါထာ

၂၆။ ဣန္ဒေဝဝ·မဋ္ဌဝီသတိ၊
ဝိဓမ္မိ စ ဝိစက္ခဏာ၊
အဇ္ဈတ္တိကာ·ဒိ ဘေဒေန၊
ဝိဘဇန္တိ ယထာရဟံ။
အယ·မေတ္ထ ရူပဝိဘာဂေါ။

၂၆။ နိဂုံးချုပ်ကား–အဘိဓမ္မာပညာရှင်တို့သည် ရုပ် ၂၈·ပါးကို အစ္ဈတ္တိကရုပ် စသည်ဖြင့် ရသင့်သလို ဝေဖန်ဖော်ပြကြကုန်သည်။
ဤကား ရုပ်ပိုင်း၌ ရုပ်တို့ကို အကျယ် ဝေဖန်ပြခြင်းတည်း။

§ 6. *On the Origins*[1] *of Material Phenomena.*[2]

The four things said to be the origins of material phenomena are:

1. karma;
2. mind;[3]
3. physical change;[4]
4. food.

[1] Samuṭṭhānaṃ: By 'origin' is not meant the absolute origin, which is a mystery of mysteries. It is used in the sense in which Darwin used it in the phrase 'origin of species.'

On this subject compare the much older discussion in *Milinda*, 271.—Ed.

[2] The word 'phenomena' (as rūpaṃ, always singular in Pali) is used here instead of 'material quality' to show that rūpa is also connected with rūpayati, 'to show,' or 'to cause to appear.' Rūpayati pakāsetīti rūpaṃ.

[3] Citta, rendered elsewhere by consciousness.—Ed.

[4] Utu, or temperature. As every change in physical nature is attributed to utu, the element or manifestation of tejo (heat), utu, lit., 'season,' has come to be identified with physical nature itself, or with physical causes, including chemical causes, or all physical forces.

ရူပသမုဋ္ဌာနနယော
စတ္တာရိ ရူပသမုဋ္ဌာနာနိ

ရူပသမုဋ္ဌာန်နည်း ရုပ်ဖြစ်ကြောင်းတရား ၄·ပါး

၂၇။ ကမ္မံ, စိတ္တံ, ဥတု, အာဟာရော စေ·တိ စတ္တာရိ ရူပသမုဋ္ဌာနာနိ နာမ။

၂၇။ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ၊ ဤလေးပါးတို့သည် ရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရား (ရူပသမုဋ္ဌာန်) တို့ပေတည်း။

စာဗိုဒ် ၁၇-၂၆

ဒုကနည်း

၁၇	ပသာဒရူပ်	၅	အစ္ဈတ္တိက	ကြွင်း ၂၃	ဗာဟိရ
၁၈	″ +ဟဒယ	၆	ဝတ္ထု	″ ၂၂	အဝတ္ထု
၁၉	″ +ဝိညတ်ဒွေ	၇	ဒွါရ	″ ၂၁	အဒွါရ
၂၀	″ +ဘာဝရူပ် ၂ +ဇီဝိတ	၈	ဇာတိ	″ ၂၀	အနိစ္စတာ
၂၁	″ +ဝိသယရူပ် ၇	၁၂	သြဇာရိက သန္တိကေ သပ္ပဋိဃ	″ ၁၆	သုခုမ ဒူရေ အပ္ပဋိဃ
၂၂	″ +ဘာဝရူပ်+ဟဒယ+ ဇီဝိတ+အဝိနိဗ္ဘောဂ+ အာကာသဿဟ္ဂါဆိုအပ်သော ကမ္မဇရူပ်	၁၈	ဥပါဒါန်	″ ၁၀	အနုပါဒိန်
၂၃	ရူပါဠံ	၁	သနိဒဿန	″ ၂၇	အနိဒဿန
၂၄	ပသာဒရူပ်	၅	ဃဋနာဘိတ	″ ၂၂	အဃဋနာဘိက
၂၅	မဟာဘူတ်+ဝဏ္ဏ+ဂန္ဓ+ရသ+သြဇာ	၈	အပိနိဗ္ဘောဂ	″ ၂၀	ဝိနိဗ္ဘောဂ

http://www.dhammadownload.com

1. *Material Phenomena born of Karma.*

The twenty-five kinds of good and bad karma, belonging to life in Kāmaloka and in Rūpaloka, cause to come forth, from instant to instant,[5] starting with rebirth, well-produced[6] material phenomena, 'originating in karma,' within our personal continuity.[7]

ကမ္မဿ ရူပသမုဋ္ဌာပနံ

၂၀။ တတ္ထ ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရဉ္စေ-တိ ပဋိသန္ဓိ ဝိသေ ဝိဓမ္မိ ကုသလာ-ကုသလ ကမ္မ-မဘိ သင်္ခိတံ အဇ္ဈတ္တိက သန္တာနေ ကမ္မသမုဋ္ဌာန ရူပံ ပဋိသန္ဓိ-မုပါဒါယ ခဏေ ခဏေ သမုဋ္ဌာပေတိ။

(၈ ဖြစ်ခေတ်)

၂၀။ ထိုသမုဋ္ဌာန်လေးပါးတို့တွင် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ ၈-ပါး၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂-ပါး၊ ရူပဝစရကုသိုလ် စေတနာ ၅-ပါး၊ စုစုပေါင်း ၂၅-ပါး အပြားရှိသော ပြုလုပ်အားထုတ်ခဲ့ပြီးသော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံ (စေတနာ)သည် ရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏၊ ယင်းသို့ ဖြစ်စေရာ၌ သတ္တဝါ၏ အဇ္ဈတ္တ (ကိုယ်တွင်း) သန္တာန်၌သာ ဖြစ်စေ၏၊ ဘဝ၏အစ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏမှစ၍ (တဘဝလုံး) ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော စိတ်တို့၏ ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်၊ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၏၊

2. *Material Phenomena born of Mind.*

Mind, in seventy-five modes—i.e., excluding the resultants of the Arūpaloka, and the twice fivefold cognition—[1] while only in the course of springing up,[2] causes to come forth, from the first moment of our life-continuum,[3] material phenomena 'originating in mind.'

စိတ္တဿ ရူပသမုဋ္ဌာပနံ

၂၉။ အာရုပ္ပ ဝိပါက ဒ္ဒိပဉ္စ ဝိညာဏ ဝဇ္ဇိတံ ပဉ္စ သတ္တတိ ဝိဓမ္မိ စိတ္တံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ ပဌမ ဘဝင်္ဂ-မုပါဒါယ ဇာယန္တမေဝ သမုဋ္ဌာ ပေတိ။

(၉၏ ဖြစ်ခေတ်)

၂၉။ (စိတ် ၈၉-ပါး ရှိသည့်အနက်) အရူပဝိပါက် စိတ် ၄-ခု၊ ဒွေးပဉ္စ ဝိညာဉ် ၁၀၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း စိတ် ၁၄-ခုမှ ကြွင်းသော ၇၅ ပါးသော စိတ်တို့သည်လည်း ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၏၊ ဖြစ်စေရာ၌ ပဋိသန္ဓေနောင်ဖြစ်သော ပထမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ (စုတေအထိ) (တဘဝလုံး)ဖြစ်သမျှ စိတ်တို့၏ ဥပါဒ်ခဏတိုင်း၌ ရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏၊

Here too[4] apperception during ecstasy serves to strengthen[5] bodily postures.

၃၀။ တတ္ထ အပ္ပနာဇဝနံ ကျရိယာပထမ္ပိ သန္ဒေ မေတိ။

၃၀။ ရုပ်ကိုဖြစ်စေသောစိတ် ၂၅-ပါးတို့တွင် အပ္ပနာဇော ၂၆-ပါး (ရူပကုသိုလ်ကြိယာ- ၁၀၊ အရူပကုသိုလ်ကြိယာ-၈၊ လောကုတ္တရာ-၈) သည် (ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သည့်အပြင်)သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်း ဟူသော ကျရိယာပုထ်ကိုလည်း ထောက်ပံ့နိုင်၏။

[5] Khaṇe khaṇe, lit., 'at every moment.' It is explained in the comments by 'ekekassa cittassa tīsu tīsu khaṇesu nirantaraṃ.' The three instants of each thought-moment are here intended.

[6] Abhisankhataṃ. This term is explained in the *Paramattha-dīpanī* by 'atītakāle yathā kālantare rūpaṃ janeti, tathā visesetvā suṭṭhu kataṃ,' meaning 'as rūpa was produced at a different time in the past, so well-produced.' This comment reveals the conviction that karma-born matter is not produced out of nothing, but from some pre-existing materials.

[7] Ajjhattikasantāne.

[1] *I.e.*, eighty-nine *minus* these fourteen, mind's total number of modes being eighty-nine. See above, Part I.—Ed.

[2] Jāyantam eva. Mind is supposed to be strong at its uppāda-instant, like a gas in its nascent state. See p. 125, § 3.

[3] Paṭhama-bhavangaṃ.

[4] Pi, 'too,' 'also.' The force of pi in these three sentences is to take in, in addition, what has been said in the previous sentence or sentences. On the theory of the Ludicrous, see Introd. Essay, p. 22 *f.*

http://www.dhammadownload.com

But determining cognition also,- Kāmaloka apperception and super-intellection give rise to [the physical media of] communication.[5]

၃၁။ ဝေဋ္ဌပ္ပန ကာမာဝစရ ဇဝနာ-ဘိညာ ပန ဝိညတ္တိမ္ပိ သမုဋ္ဌာပေန္တိ။

၃၁။ ထို့ပြင် ရူပ်ကိုဖြစ်စေသော စိတ် ၇၅-ပါးထဲမှ ဝုဋ္ဌေစိတ်၊ ကာမဇော်တခုယုတ်-၁၀၊ အဘိညာဉ်ဒွေး ပေါင်း ၃၂-ပါးသော စိတ်တို့သည် (ရူပ်ကိုဖြစ်စေခြင်း၊ ဣရိယာပုထ်ကို ထောက်ပံ့နိုင်ခြင်း အပြင်) ကိုယ်အမူရာ ကာယဝိညတ်၊ နှုတ်အမူအရာ ဝစီဝိညတ် တို့ကိုပါ ဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။

And thirteen [kinds of] joyous apperceptions also[6] produce laughter.

၃၂။ သောမနဿ ဇဝနာနိ ပနေတ္ထ တေရသ ဟသနပ္ပိ ဇနေန္တိ။

၃၂။ အထူးသော်ကား ဆိုခဲ့ပါ စိတ် ၃၂-ပါးတို့တွင် သောဘမူ၊ သောမနဿစိတ် ၄-ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၊ မဟာကုသိုလ်ကြိယာ သောမနဿစိတ်-၈ (စုစုပေါင်း) ၁၃-ပါးသောစိတ်တို့သည် ပြုံးရွှင် ရယ်မောခြင်းကိုပါ ဖြစ်စေနိုင်ကြကုန်၏။

[5] Sannāmeti. Ledi Sadaw thinks that sandhāreti was the original reading. This sentence is significant in showing that a cataleptic condition can be produced by jhāna.

[6] Gestures and speech.

[7] Samaññātā. The two eminent annotators, Payagyi Sadaw and Mogaung Sadaw, read samaññātā, and they explain the same as follows: Samani-tabbā kathetabbāti samaññā; sā eva samaññātā. Ledi Sadaw reads with a long accent and derives the word from ñātā, known. The Ceylon Cy. is silent on this term.

စာမိုဒ် ၂၉ - ၃၂ ရူပ်စသည်ကိုဖြစ်စေနိုင်သောစိတ်ပေါင်း၊

၂၉ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ ကြဉ်ကာမစိတ် ၄၄၊ ရူပဝိပါက်၅၊ အပ္ပနာဇော်၂၆-ပေါင်းဂုဏ်ပါး သောစိတ်သည် ရူပ်သက်သက်ကိုဖြစ်စေ၏။ နောဒ္ဓါဆုဝဋ္ဌန်း၊ ကာမဇော်၂၉၊ အပ္ပနာ

၃၀ ဇော်၂၆၊ အဘိညာဏ်ဒွေး-ပေါင်း ၅၈ ပါးသောစိတ်သည် ဣရိယာပုထ်၄ ပါးကိုထောက်ပံ့ခိုင်ခံ့စေ၏။ မနော

၃၁ ဒ္ဓါဆုဝဋ္ဌန်း၊ ကာမဇော်၂၉၊ အဘိညာဏ်ဒွေး-ပေါင်း ၃၂ ပါးသောစိတ်သည် ဝိညတ်ကိုဖြစ်စေ၏။ လောဘမူ

၃၂ သောမနဿ၄၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်၊ မဟာကုသိုလ်သောမနဿ၄၊ မဟာကြိယာသောမနဿ၄-ပေါင်း ၁၃ ပါးသော စိတ်သည် ပြုံးရယ်မူကိုဖြစ်စေ၏။ ဒေါသမူဒွေးသည် ငိုခြင်းငြီးတွားခြင်းအမူကိုဖြစ်စေ၏။

3. *Material Phenomena born of Physical Change.*

The temperature of heat and cold, named[7] 'the element of heat,' when it reaches its static stage, gives rise to material phenomena, 'originated by physical change,' either internal or external according to circumstances.

ဥတုနော ရူပသမုဋ္ဌာပနံ

၃၃။ သိတုဏှော-တု သမညာတာ တေဇောဓာတု ဌိတိပ္ပတ္တာဝ ဥတုသမုဋ္ဌာန ရူပံ အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ ယထာရဟံ သမုဋ္ဌာပေတိ။

(ဥတု ဖြစ်စေပုံ)

၃၃။ သီတဥတု (အေးမှု)၊ ဥဏှဥတု (ပူမှု) ဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သော တေဇောဓာတ်(ရုပ်)သည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဌိတက္ခဏရောက်မှသာလျှင် (၀၊) ဌိတက္ခဏရောက်တိုင်း ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရူပ်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်စေရာ၌ ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တ-သန္တာန်၌ ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်စေ၊ ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ ဖြစ်စေပေသည်

http://www.dhammadownload.com

4. *Material Phenomena born of Food.*

အာဟာရသမုဋ္ဌာပနံ

(အာဟာရ ဖြစ်စေခုံ)

Food, or what is called 'nutritive essence,' gives rise to material phenomena 'originated by food' at the period of assimilation, and only when it reaches its static stage.[1]

၃၄။ ဩဇာသင်္ခါတော အာဟာရော အာဟာရသမုဋ္ဌာန ရူပံ အဇ္ဈောဟရဏာ ကာလေ ဌာနပ္ပတ္တောဝ သမုဋ္ဌာပေတိ။

၃၄။ အစားအစာဌ်ပါသော ဩဇာဟုဆိုအပ်သော အာဟာရရူပ်သည် အစားအစာကို မျိုချလိုက်သောခဏ၌ ရူပ်၏ ဒို ခဏသို့ အရောက်တွင်မှ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရူပ်(အာဟာရဇရူပ်)ကို ဖြစ်စေသည်။

[1] Ṭhānapatto va=ṭhitipatto va (Ceylon Cy.).
[2] Indriya, lit., 'the controller.' See p. 159, *n.* 2.

ကမ္မဇရူပါနိ

(ကမ္မဇရူပ်)

Here the material qualities — heart and physical faculties[2]—are produced only by karma.

၃၅။ တတ္ထ ဟဒယ ဣန္ဒြိယ ရူပါနိ ကမ္မဇာနေ့ဝ။

၃၅။ ထို ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတည်းဟူသော အကြောင်းတရား လေးပါးတို့ကြောင့် အသီးသီးဖြစ်ကြရသောကမ္မဇရူပ်၊ စိတ္တရူပ်၊ ဥတုဇရူပ်၊ အာဟာရဇရူပ်ဟူသော ရူပ်လေးမျိုးတို့တွင် ဟဒယဝတ္ထုရူပ်နှင့် ဣန္ဒြိယရူပ် ဂ-ပါး ပေါင်း ၉-ပါးသော ရူပ်တို့သည် ကံကြောင့်သာ ဖြစ်သော ကမ္မဇရူပ်တို့မည်ကုန်၏။

[3] Each of these three factors—physical change, mind, and food—has influence on what is called the 'Locomotive faculty'—*e.g.*, hot climate, slow habit of mind, and a heavy meal make a man sluggish.

စိတ္တဇရူပံ

(စိတ္တဇရူပ်)

The two media of communication are produced only by mind.

၃၆။ ဝိညတ္တိဒ္ဒွယံ စိတ္တဇ·မေဝ။

၃၆။ ကာယဝိညတ်, ဝစီဝိညတ်ဟူသော ဝိညတ်ဒွေးသည် စိတ်ကြောင့်သာ ဖြစ်သော စိတ္တဇရူပ်တို့ မည်ကုန်၏။

ဒ္ဝိဇရူပံ

(ဒ္ဝိဇ ဥတုဇရူပ်)

Sound is produced by mind and physical change;

၃၇။ သဒ္ဒေါ စိတ္တော·တုဇော။

၃၇။ သဒ္ဒရူပ် (အသံရူပ်သည်) စိတ်နှင့် ဥတု အကြောင်းနှစ်ပါးကြောင့် ဖြစ်၏၊

တိဇရူပါနိ

(ဒ္ဝိဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရူပ်)

the triple properties of lightness, pliancy, and adaptability, may be due to physical changes, mind and food.[3]

၃၈။ လဟုတာ·ဒိတ္တယံ ဥတု စိတ္တာ·ဟာရေဟိ သမ္ဘောတိ။

၃၈။ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဟူသော ဝိကာရရူပ် ၃-ပါးသည် ဥတုကြောင့်လည်းဖြစ်၏၊ စိတ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်၏၊ အာဟာရကြောင့်လည်းဖြစ်၏။

စတုဇရူပါနိ

(စတုဇရူပ်)

Inseparable material qualities, as well as the space element,[4] are due to all four causes,

၃၉။ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပါနိ စေဝ အာကာသဓာတု စ စတူဟိ သမ္ဘူတာနိ။

၃၉။ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ် (ဂ)ခုနှင့် အာကာသဓာတ်တို့သည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရဟူသော အကြောင်းအရာ လေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။

[4] *I.e.*, the element of space, according to the Commentaries, obtains between the units of mass, called rūpakalāpā, born of all the four causes (*e.g.*, the intra-atomic space in which electrons move about). See Appendix, Ākāsa.

http://www.dhammadownload.com

while material qualities which are essential characteristics[5] are produced by none of the four.[6]

§ 7. *Mnemonic.*

Of matter eighteen, fifteen, thirteen, twelve kinds, taken in turn,
Are of karma, or mind, or physical change, or of eaten nutriment born.
But marks, from the very nature of things in process beginning with birth,
Cannot as such, says the doctrine, be themselves anywise brought forth.
So far for the method of the origination of matter.

နကုတောစိဆ္ဆပါနိ

၄၀။ လက္ခဏ ဆ္ဆပါနိ န ကုတောစိ ဇာယန္တိ။

သင်္ဂဟဂါထာယော

၄၁။ အဋ္ဌာရသ ပန္နရသ၊
တေရသ ဒ္ဝါဒသာ·တိ စ၊
ကမ္မစိတ္တော·တုကာ·ဟာရ၊
ဇာနိ ဟောန္တိ ယထာက္ကမံ။
ဇာယမာနာဒိ ဆ္ဆပါနံ၊
သဘာဝတ္တာ ဟိ ကေဝလံ၊
လက္ခဏာနိ န ဇာယန္တိ၊
ကေဟိစိ·တိ ပကာသိတံ။

အယ·မေတ္ထ ရူပ သမုဋ္ဌာန နယော။

(၃ ကုတောစိဆ္ဆဝ်)

၄၀။ လက္ခဏာဆ္ဆပ်လေးခု တို့သည် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှမဖြစ်ကုန်။

ပေါင်းခုံးဖေါ်ပြချက်

၄၁။ ကမ္မဇဆ္ဆပ် ၁၈-ပါး စိတ္တဇဆ္ဆပ် ၁၅-ပါး ဥတုဇဆ္ဆပ် ၁၃-ပါး အာဟာရဇဆ္ဆပ် ၁၂-ပါး လက္ခဏာဆ္ဆပ်လေးပါးတို့ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ မဖြစ်ပုံကို ဆိုအံ့-

ယင်းလက္ခဏာဆ္ဆပ်ဟူသည်တို့သည် ဆ္ဆပ်တို့၏ ဖြစ်ဆဲ ရင့်ဆဲ ပျက်ဆဲ ဓမ္မတာ သဘာဝသက်သက်မျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်ရန်မလို ဤသို့ ပြအပ်ပေ၏။
ဤကား ဆ္ဆပ်ပိုင်း၌ ဆ္ဆပ်ဖြစ်ကြောင်း သမုဋ္ဌာန်ပေတည်း။

[5] Or salient features or marks (lakkhaṇarūpaṃ).
[6] If these marks are considered as born of the four causes, the marks in turn must be supposed to have similar marks, and so on, *ad infinitum*.

ရူပကလာပ

၄၂ အပေါင်းအစုကို ကလာပဟူ၍ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ဆ္ဆပ်တို့၏အပေါင်းအစုသည် ရူပကလာပမည်၏။ ဆ္ဆပ်တို့၏လက္ခဏာ ၄ ပါးမှာ-

၁။ ကေဠာဒိ = ဆ္ဆပ်ကလာပ်တစည်း၌ ဆ္ဆပ်တစ်ခုအပေါင်းတို့သည် မချေးမနှောင်းတပြိုင်နက် ဖြစ်ခြင်း။
၂။ ကေနိဇော = ဆ္ဆပ်ကလာပ်တစည်း၌ ဆ္ဆပ်တစ်ခုအပေါင်းတို့သည် မချေးမနှောင်းတပြိုင်နက်ချုပ်ခြင်း။
၃။ ကေနိသမာယ = ဆ္ဆပ်ကလာပ်တစည်း၌ ဆ္ဆပ်တစ်ခုအပေါင်းတို့သည် မဟာဘုတ်ဟူသော မှီရာတူခြင်း။
၄။ သဟဝုတ္တိ = အသီးသီးသော ကလာပ်တူဆ္ဆပ်စုများအတူတကွ တပေါင်းတည်းဖြစ်ခြင်း။

စာပုံခ် ၂၇.၃၅.၄၁ ရူပသမုဋ္ဌာန်ဇယား။

	သမုဋ္ဌာန်	ရူပ်များ	ကမ္မဇ	စိတ္တဇ	ဥတုဇ	အာဟာရဇ
၂၇	ကေဇ	ပသာဒဆ္ဆပ်၅၊ဘာဝဆ္ဆပ်၂၊ဟဒယ၊ဇီဝိတ	၉			
၂၆		ဝိညတ်ဒွေ		၂		
၂၇	ဒွိဇ	သဒ္ဒ		၁	၁	
၂၈	ဟိဇ	ရူပသလဟုတာ၊ ရူပသမုဒုတာ ရူပသကမ္မညတာ		၃	၃	၃
၂၉	စတုဇ	အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ်-၈၊ အာကာသ	၉	၉	၉	၉
၄၀	နကုတောစိ သမုဋ္ဌာန်	လက္ခဏရူပ် ၄ ခု				
		ကေန်	၉	၂		
		အနေကန်	၉	၁၃	၁၃	၁၂
၄၁		ပေါင်း	၁၈	၁၅	၁၃	၁၂

http://www.dhammadownload.com

§ 8. *Of the Grouping of the Qualities of Material Body.*

Material qualities may be arranged in twenty-one groups in virtue of there being a common genesis, cessation, dependence, and also co-existence.

ရူပကလာပါ

ရူပကလာပလက္ခဏာနိ

၄၂။ ကေ့ပ္ပါဒါ, ကေနိဏောဓာ, ကေနိဿယာ, သဟဝုတ္တိနော ကေဝိသတိ ရူပကလာပါ နာမ။

ရူပကလာပအခန်း

(ရူပ်ကလာပ်၏ လက္ခဏာ ၄-ပါး)

၄၂။ ဖြစ်တူ၊ ချုပ်တူ၊ မှီရာတူ၍ အတူတကွ တပေါင်းတည်းဖြစ်ကြသော ရူပ်တို့သည် ရူပ်ကလာပ်တို့ မည်ပေ၏။ ယင်းရူပ်ကလာပ် ပေါင်းသည် (၂၁) စည်း ရှိလေသည်။

နဝကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာပါ

1. For instance, vitality and such material qualities as are inseparable [adjuncts], together with the eye itself, are called 'the eye-decad,'[1] Analogously formed are the groups entitled

၄၃။ တတ္ထ ဇီဝိတံ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပဉ္စ စက္ခုနာ သဟ စက္ခုဒသကန္တိ ပဝုစ္စတိ။

ကမ္မဇကလာပ် ၉-စည်း

၄၃။ ထိုရူပ်ကလာပ် ၂၁-စည်းတို့တွင် (ကမ္မဇကလာပ် ၉-စည်းကိုဆိုအံ့)

(၁) ဇီဝိတရူပ်၊ အဝိနိဗ္ဘောဂ-ရူပ် ဂ၊ စက္ခုပသာဒ ဤ ရူပ် ၁၀-မျိုး သည်စက္ခုဒသက ကလာပ်မည်၏။

(စက္ခုပသာဒ ဦးဆောင်သော ကလာပ်စည်းဟူလို)။

'ear-decad,' 'nose-decad,' 'tongue-decad,' 'body-decad,' 'female-decad,' 'male-decad,' 'base-decad.'[2]

၄၄။ တထာ သောတာဒီဟိ သဒ္ဒိံ သောတဒသကံ, ဃာနဒသကံ, ဇိဝှါဒသကံ, ကာယဒသကံ, ဂ္ဂတ္ထိဘာဝ ဒသကံ, ပုမ္ဘာဝ ဒသကံ, ဝတ္ထု ဒသကဉ္စေ·တိ ယထာက္ကမံ ယောဇေတဗ္ဗံ။

၄၄၊ (၂) သောတဒသက ကလာပ်၊ (၃) ကာယဒသက ကလာပ်၊
(၄) ဃာနဒသက ကလာပ်၊ (၆) ဂ္ဂတ္ထိဘာဝဒသက ကလာပ်၊
(၇) ဇိဝှါဒသက ကလာပ်၊ (၈) ပုမ္ဘာဝဒသက ကလာပ်၊
(၁) ဝတ္ထုဒသက ကလာပ်

Inseparable material qualities, together with vitality only, are called 'the vital nonad.'[3] These nine groups are said to be 'caused by karma.'

၄၅။ အဝိနိဗ္ဘောဂ ရူပမေဝ ဇီဝိတေန သဟ ဇီဝိတ နဝကန္တိ ပဝုစ္စတိ။

ဣမေ နဝ ကမ္မသမုဋ္ဌာန ကလာပါ။

၄၅။ (၉) ဇီဝိတနဝက ကလာပ် (အဝိနိဗ္ဘော-ဂ၊ ဇီဝိတရူပ်-၁)။

ဤ ၉-စည်းတို့ကား ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇကလာပ်တို့ပေတည်း။

(ဒသက=၁၀။ နဝက=၉)။

[1] See above, § 4. Buddhaghosa (*Asl.*, 316) enumerates the ten as follows: 'The four essentials,' *colour*, odour, sapids, nutritive essence, the vital force and the visual organ are called 'the eye-decad.' See on this further, *B. Psy.*, p. 173, *n.* 1.—Ed.

[2] *I.e.*, the heart-decad.

[3] The P.T.S. text should obviously read navakan ti, as does the Translator's original See p. 160.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

2. The eight inseparable material qualities constitute 'the pure octad.'[4]

They, together with the medium of communication by signs (or gestures), or with the vocal medium of communication and sound, make up the nonad of body-communication and the decad of speech-communication respectively. Again, taken together with lightness, pliancy, and adaptability of material quality, they make up the undecad of plasticity; or, adding to these, bodily communication, the dodecad of plasticity; or, adding vocal communication and sound, the tredecad of plasticity. These six groups are said to be 'caused by mind.'

[4] Suddhaṭṭhakaṃ. On suddha, *cf.* p. 36, *n.* The eight are those enumerated in *n.* 1 above, excluding the last two. See p. 160. – Ed.

3. Four groups are said to be 'caused by physical change.' These are the 'pure' octad, the sound-nonad, the undecad of plasticity, and the dodecad of sound and plasticity.

4. Two groups are said to be 'caused by food.' These are the 'pure' octad and the undecad of plasticity.

ဆ စိတ္တသမုဋ္ဌာနကလာပါ

၄၆။ အဝိနိဗ္ဘောဂ ရူပံ ပန သုဒ္ဓဋ္ဌကံ။
တဒေဝ ကာယဝိညတ္တိယာ သဟ ကာယ
ဝိညတ္တိ နဝကံ။
ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဒေဟိ သဟ ဝစီဝိညတ္တိ
ဒသကံ။
လဟုတာ·ဒီဟိ သဒ္ဓိ လဟုတာ ဒေကာ
ဒသကံ။
ကာယဝိညတ္တိ လဟုတာဒိ ဒ္ဝါဒသကံ။
ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဒ လဟုတာဒိ တေရသကဉ္စေ·တိ
ဆ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ကလာပါ။

စတ္တာရော ဥတုသမုဋ္ဌာနကလာပါ

၄၇။ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ, သဒ္ဒနဝကံ, လဟုတာဒေကာ
ဒသကံ, သဒ္ဒ လဟုတာဒိ ဒ္ဝါဒသကဉ္စေ·တိ
စတ္တာရော ဥတုသမုဋ္ဌာန ကလာပါ။

ဒွေ အာဟာရသမုဋ္ဌာနကလာပါ

၄၈။ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ, လဟုတာဒေကာ ဒသကဉ္စေ·တိ
ဒွေ အာဟာရ သမုဋ္ဌာန ကလာပါ။

စိတ္တဇကလာပ် ၆-စည်း

၄၆။ **စိတ္တဇကလာပ် ၆-စည်းကား—**

(၁) သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ်(၈)
(၂) ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ်(၉)
(၃) ဝစီဝိညတ္တိဒသက ကလာပ် (၁၀)
(၄) လဟုတာဒေကာဒသက ကလာပ် (၁၁)
(၅) ကာယဝိညတ္တိ လဟုတာဒိဒ္ဝါဒသက ကလာပ်(၁၂)
(၆) ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဒလဟုတာဒိ တေရသက ကလာပ် (၁၃)

ဤကား စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇကလာပ် ခြောက်စည်းတည်း။

ဥတုဇကလာပ် ၄-စည်း

၄၇။ (၁) သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ် (၈)
(၂) သဒ္ဒနဝက ကလာပ် (၉)
(၃) လဟုတာဒိဒေကာဒသကကလာပ် (၁၁)
(၄) သဒ္ဒလဟုတာဒိ ဒ္ဝါဒသက ကလာပ် (၁၂)

ဤ လေးပါးတို့သည်ကား ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇကလာပ်စည်း မည်ကုန်၏။

အာဟာရဇ ကလာပ် ၂-စည်း

၄၈။ (၁) သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ်၊ (၈)
(၂) လဟုတာဒိဒေကာဒသက ကလာပ်၊ (၁၁)

ဤနှစ်စည်းတို့သည်ကား အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇ-ကလာပ်တို့ မည်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

Of the foregoing the 'pure' octad and the sound-nonad —the first of these 'caused by physical change'—are got externally as well as internally. All the remainder are got only internally.

§ 9. *Mnemonic.*

From karma, mind, 'utu,' and food, produced in order due,
Things fall in one and twenty groups, to wit, nine, six, four, two.
But not within these groups[1] comes space, the 'men who see' do state,
Nor salient marks; [space just sets bounds, the marks just indicate.[2]]

So far for the classification of material groups.[3]

[1] Kalāpangaṇ, lit., 'part of group.'
[2] Lakkhaṇattā, lit., 'because they simply mark (matter). The parenthesis is from the Commentaries.
[3] Kalāpa-yojanā, lit., 'union [of qualities] in groups.'

§ 10. *Of the World of Sense.*

Moreover, all these material qualities accrue undiminished, if circumstances permit, [to an individual] during a lifetime in the Kāmaloka.

အဋ္ဌတ္ထ ဗဟိဒ္ဓကလာပါနိ

၄၉။ တတ္ထ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ, သဒ္ဒနဝကဥ္စေ·တိ ဒ္ဝေ ဥတု သမုဋ္ဌာန ကလာပါ ဗဟိဒ္ဓါပိ လဗ္ဘန္တိ၊ အဝသေသာ ပန သဗ္ဗေပိ အဋ္ဌတ္တိက·မေဝါ·တိ။

သင်္ဃဂါထာယော

၅၀။ ကမ္မစိတ္တော·တုကာ·ဟာရ၊
သမုဋ္ဌာနာ ယထာက္ကမံ၊
နဝ ဆ စတုရော ဒ္ဝေ·တိ၊
ကလာပါ ကေဝိသတိ။
ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒ၊
လက္ခဏတ္တာ ဝိစက္ခဏာ၊
န ကလာပဂ်·မိစ္ဆာ·ဟု၊
အာကာသံ လက္ခဏာနိ စ။
အယ·မေတ္ထ ကလာပ ယောဇနာ။

ရူပ ပဝတ္တိက္ကမော
ကာမလောကေ ရူပပဝတ္တိက္ကမော

၅၁။ သဗ္ဗာနိပိ ပနေ·တာနိ ရူပါနိ ကာမလော ကေ ယထာရဟံ အနူနာနိ ပဝတ္တိယံ ဥပ လဗ္ဘန္တိ။

(အဋ္ဌတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ကထာဝိစ္ဆေဒံ)

၄၉။ ထိုကလာပ် ၂၁-စည်းတို့တွင် ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော သုဒ္ဓဋ္ဌကလာပ်၊သဒ္ဒနဝက ကလာပ်တို့ကို ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်း ရအပ်ကုန်၏၊ ထိုကလာပ် ၂· စည်းမှ ကြွင်းကုန်သော ရုပ်ကလာပ် အလုံးစုံကို အဋ္ဌတ္တသန္တာန်သက်သက်၌သာ ရအပ်ကုန်၏၊

၅၀။ အစဉ်အတိုင်း ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ် ၉-စည်း
စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ် ၆-စည်း
ဥတုသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ် ၄-စည်း
အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ် ၂-စည်း
ဤသို့အားဖြင့် စုစုပေါင်း ရုပ်ကလာပ် (၂၁) စည်း ဖြစ်ပေသတည်း။
အာကာသဓာတ်နှင့် လက္ခဏရုပ်လေးခုတို့ကို ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပိုင်းအခြား အမှတ်အသားမျှသာဖြစ်သောကြောင့် ကလာပ်၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းဟူ၍ ပညာရှိတို့မဆိုကြကုန်၊
ဤကား ရုပ်ပိုင်း၌ ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ယှဉ်စပ်ဖွဲ့ပြခြင်းတည်း။

ရူပ်ဖြစ်စဉ်ဖော်ပြချက်
(ကာမဘုံ၌ ရုပ်ဖြစ်စဉ်)

၅၁။ အပါယ်လေးဘုံ၊ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံဟူသော ကာမဘုံ၌ ပဝတ္တိအခါ၌ ရုပ် ၂၈-ပါးတို့ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ မယုတ်မလျော့ (ပြည့်ပြည့်စုံစုံ)ရအပ်ပေကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

သံသေဒဇသတ္တဝါ ဥပပတ်သတ္တဝါ သန္ဓေတည်ပုံ

But at the rebirth of moisture-born creatures, and of those of apparitional rebirth,[4] seven groups of ten at most are manifested, to wit, the eye-, ear-, nose-, tongue-, body-, sex-, and base-decads, and *at least* three groups of ten.

၅၂။ ပဋိသန္ဓိယံ ပန သံသေဒဇာနဉ္စေဝ ဩပပါတိကာနဉ္စ စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ, ဘာဝ, ဝတ္ထု ဒသက သခ်ါတာနိ သတ္တ ဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ ဥက္ကဋ္ဌဝသေန။

၅၂။ ပဋိသန္ဓေအခါ၌မူကား–သံသေဒဇသတ္တဝါ၊ ဥပပတ်သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ စက္ခုဒသက ကလာပ်၊ သောတဒသက ကလာပ်၊ ဃာနဒသက ကလာပ်၊ ဇိဝှါဒသက ကလာပ်၊ ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်၊ ဝတ္ထုဒသက ကလာပ်ဟူသော ကလာပ် ခုနစ်စည်းတို့သည် အလွန်ဆုံးထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။

That is to say, the eye-, ear-, nose-, and sex-decads are sometimes not got. Hence on this wise are such deficiencies in groups to be understood.

၅၃။ ဩက္ကန္တိကသတ္တာနံ ပန စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဘာဝ ဒသကာနိ ကဒါစိပိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တသ္မာ တေသံ ဝသေန ကလာပဟာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၃။ အယုတ်အားဖြင့်ကား –

စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်တို့ကို တခါတရေ မရကုန်၊ ထို့ကြောင့် သံသေဒဇနှင့် ဥပပတ်သတ္တဝါတို့အား ရုပ်ကလာပ်တို့ ယုတ်လျော့ပုံကို သိအပ်ပေကုန်၏။

အမိဝမ်းတွင်း၌ သန္ဓေတည်ပုံ

In womb-born creatures, on the other hand, three decads are manifested, to wit, the body-, sex-, and heart-decads. Sometimes, however, the sex-decad may not be got.[1]

၅၄။ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တာနံ ပန ကာယ, ဘာဝ, ဝတ္ထု ဒသက သခ်ါတာနိ တီဏိ ဒသကာနိ ပါတုဘဝန္တိ၊ တတ္ထာပိ ဘာဝဒသကံ ကဒါစိ န လဗ္ဘတိ။

၅၄။ ဂဗ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေအခါ၌မူကား – ကာယဒသက ကလာပ်၊ ဘာဝဒသက ကလာပ်၊ ဝတ္ထုဒသက ကလာပ်ဟူသော ကလာပ်သုံးစည်း(ကလလရေကြည်)တို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထို ကလလရေကြည်၊ ကလာပ်သုံးစည်းတွင်လည်း တခါတရံ ဘာဝဒသက ကလာပ်ကို မရတတ်ပေ၊

[4] Opapātikā. Such creatures are said to be born with an appearance of fifteen or sixteen years of age.
Such beings were held to appear suddenly, independent of parents. The subject is exhaustively dealt with by Professor E. Windisch in *Ueber Buddha's Geburt*, chap. xi., Leipzig, 1908.—Ed.

[1] *I.e.*, as in the case of asexual creatures.

စာပိုဒ် ၅၂-၅၄ **ရူပပဝတ္တိကွမ**

၅၂ ဤရူပပဝတ္တိကွမ၌ ပဋိသန္ဓေ ၄ မျိုးကို သိအပ်၏။ ထို ၄ မျိုးမှာ-

၁။ သံသေဒ= ပဒုံမာကြာ, ဝါးပင်, မန်ကျည်းပင်, ၌, ညွန်, အညို, အညစ်အကြေး စသည်တို့၌ စဲ၍ဖြစ်သော သတ္တဝါ။

၂။ ဥပပါတ် = ကမ္ဘာဦး လူနတ်ဗြဟ္မာစသည်တို့ကဲ့သို့ ကိုယ်ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော သတ္တဝါ။

၃။ လောဗုဇ = သားအိမ်၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေ၍ ဖြစ်ပွားကုန်သော သတ္တဝါ။

၄။ အဏ္ဍဇ = အဥ္စ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေ၍ ဖြစ်ပွားကုန်သော သတ္တဝါ။

၅၄ (အမိဝမ်းတိုက်၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေသော သတ္တဝါသည် ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါမည်၏။ ထိုဂဗ္ဘသေယျက ပဋိသန္ဓေ၌ အမိဝမ်း၌ ဖြစ်သောလောဗုဇပဋိသန္ဓေ၊ အဥ္စ၌ဖြစ်သော အဏ္ဍဇပဋိသန္ဓေ ၂ မျိုးတို့ကို ယူအပ်ကုန်၏။)

သတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေ ၄ မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကြရ၏။

http://www.dhammadownload.com

Afterwards,[2] during life,[3] the eye-decad and the rest are manifested in due order.

၁၅။ တတော ပရံ ပဝတ္တိကာလေ ကမေန စက္ခု
ဒသကာ·ဒီနိ စ ပါတုဘဝန္တိ။

၁၅။ ပဋိသန္ဓေ စုံနေတည်ပြီးနောက် ပဝတ္တိအခါ၌ကား–စက္ခုဒသက
ကလာပ်စသည်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း တရွေ့ ရွေ့ ထင်ရှားဖြစ်
လာကြ ကုန်၏။

§ 10A. *Material Qualities at Death.*

And thus the groups of material qualities which are produced in four ways: those produced by karma starting from rebirth-conception; those produced by mind starting from the second [moment of] mental life;[4] those produced by physical change starting from the static phase of conception; and those produced by food starting from the diffusion[5] of nutritive essence, go on unbroken in the world of sense, as long as life lasts, like the flame of a lamp, or the stream of a river.

ရူပါနံ ပဝတ္တိက္ကမော

၁၆။ ဣစ္စေဝံ ပဋိသန္ဓိ·မုပါဒါယ ကမ္မ သမုဋ္ဌာနာ၊
ဒုတိယစိတ္တ·မုပါဒါယ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနာ၊ ဌိတိ
ကာလ·မုပါဒါယ ဥတု သမုဋ္ဌာနာ၊ ဩဇာ
ဖရဏ·မုပါဒါယ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနာ စေ·တိ
စတု သမုဋ္ဌာန ရူပ ကလာပ သန္တတိ
ကာမလောကေ ဒီပစ္စေါ ဝိယ နဒီသော
တော ဝိယ စ ယာပတော·ယုက·မဗ္ဗောစ္ဆိန္နာ
ပဝတ္တတိ။

(ရုပ် ၄-ပါးတို့ ရှေးဦးစွာဖြစ်ခံပုံ)

၁၆။ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပဋိသန္ဓေ တည်နေသော **သတ္တဝါ၏**
ပဋိသန္ဓေစိတ် ဥပါဒ်ခဏမှစ၍ ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များဖြစ်၏၊ ယင်း
ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဒုတိယကာလမှစ၍ ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်များဖြစ်၏၊
ပဋိသန္ဓေနောင်ဖြစ်သော ပထမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ စိတ္တ-
သမုဋ္ဌာန်ရုပ်များဖြစ်၏၊ ဩဇာ၏ ပျံနှံ့ရာ အခါမှစ၍ အာဟာရ
သမုဋ္ဌာန်ရုပ်များဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် (ထိုထိုသတ္တဝါသန္တာန်၌) ကံ၊စိတ်၊ဥတု၊အာဟာရ
အကြောင်းတရား လေးပါးတို့ကြောင့်ဖြစ်ရသော ရုပ်ကလာပ်
အစဉ်သည် ကာမဘုံ၌ ဆီမီးအလျှံကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြစ်ရေ
အယဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဆက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး
မပြတ်မစဲ အမြဲဖြစ်နေပေသည်။

[2] *I.e.*, after conception.
[3] *I.e.*, during the embryonic stage of fœtal life.
[4] Dutiya-citta here is the same thing as paṭhamabhavaṅga, on which see above, § 6 (2).
[5] *I.e.*, assimilation.

စာပိုဒ် ၅၄-၅၅ **၁၈ သေယျကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ရုပ်ဖြစ်စဉ်**

အဏ္ဏဇမျိုးဇလာဗုဇမျိုးဖြစ်သော ၁၈ သေယျကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ကာယဒသက၊ ဘာဝ
ဒသက၊ ဝတ္ထုဒသကကလာပ် ၃ စည်းရကောင်း၏။ ပဋိသန္ဓေမှနောက် ပဝတ္တိ အခါ၌ ယင်ငယ် သောက်
လောက်ရုံပမာဏရှိသော ကလလရေကြည်သည် ပဋိသန္ဓေတည်နေသည်မှ ၇ ရက်အတွင်းတည်နေ၏။ ဒုတိယ
၇ ရက်၌ အဗ္ဗုဒမည်သော အမဲသားဆေးရေနှင့်တူသော အမြုပ်သည်ဖြစ်၏။ တတိယသတ္တာဟ၌ ပေသိမည်
သောအသားခဲသည်ဖြစ်၏။ စတုတ္ထသတ္တာဟ၌ ဃနမည်သောမာဃခက်ခက်ထက်ဝန်းကျင်လုံးသော သား
တစ်ဖြစ်၏။ ပဉ္စမသတ္တာဟ၌ ခြေ ၂ ဘက် လက် ၂ ဘက်ဦးခေါင်းဖြစ်သော အပုဂ္ဂ ၅ (ခက်မငါးဖြာ) ဖြစ်၏။
ထိုအခါရက်ပေါင်း ၃၅ ရက်မျှသာရှိသေးရ၌ ရုပ်တရားတို့မှာ **အလွန်နုနယ်ရကား** ရုပ်သစ် ကလာပ်သစ်မပေါ်
သေးဘဲ ၎င်းခက်မငါးဖြာတို့ရင့်မာအောင် ၃၅ **ရက်စောင့်ရ၏။ ထို့နောက်** ၇၇ ရက်မြောက်သောနေ့၌ ကံအား
လျော်စွာ စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါဒသက **ကလာပ်များဖြစ်ပေါ်ကြ၏။ ထိုနောင် ၄၂** သတ္တာဟအတွင်း၀ယ်
ဆံပင်အမွေး လက်သည်း ခြေသည်းတို့သည်ဖြစ်ကုန်၏။

စာပိုဒ် ၅၆ **စတုဇရုပ်တို့၏ဖြစ်စဉ်**

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပဋိသန္ဓေ**ဥပါဒ်ခဏ၌** ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်၏။ ပဌမဘဝင်**ဥပါဒ်ခဏ၌** စိတ္တဇ
ရုပ်ဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ဒုတိယ၌ ဥတုဇရုပ်ဖြစ်၏။ ၁၈ သေယျသတ္တဝါ**တို့အား ကလလသတ္တာဟမှ** နောက်
အမြုပ်သတ္တာဟ သား**သစ်သတ္တာဟရောက်သောအခါ အမိမျိုးသော** အာဟာရသြဇာ**ပြန့်နှံ့သောအခါမှစ၍**
အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်၏။ သို့သော်၊ ဥပပါတ်တို့အား မိမိတံထွေးကိုမျိုသောအခါမှစ၍**အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်၏။** ဤ
သို့လျှင် ကာမဘုံ၌**ဆီမီးလျှံကဲ့သို့ပင်း၊ မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ပင်း** အဆက်ရှည်သမျှကာလပတ်လုံး ရုပ်**အဆက်ဆက်**
အဆင့်ဆင့်မပြတ်စပ်ကာစပ်ကာ ဖြစ်လေသည်။

http://www.dhammadownload.com

ရူပါနံ ဆေဒကထာ

(ရှေ့ ၄-မျက်နှာတို့ နောက်ဆုံးချုပ်ပုံ)

But at the time of death, starting from the static period of the seventeenth thought-moment, reckoned backward from the last dying thought, material qualities produced by karma arise no more. And those karma-wrought material qualities, which came into being before[6] [the static phase of] that thought-moment, persist till the time of the dying thought and then cease.

၅၇။ မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တော·ပရိ သတ္တရသမ စိတ္တဿ ဋ္ဌိတိကာလ·မုပါဒါယ ကမ္မဇ ရူပါနိ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ပုရေတရ·မုပ္ပန္နာနိ စ ကမ္မဇရူပါနိ စုတိစိတ္တ သမကာလ · မေဝ ပဝတ္တိတ္ဝာ နိရုဇ္ဈန္တိ။

၅၇။ တဘဝတသက်တာတွင် နောက်ဆုံး ရူပ်များ၏အပြီးသတ်ချုပ်ဆုံး ပုံကိုဖော်ပြပေအံ့-စုတေခါနိုး(သေခါနိုး)အခါ၌ စုတိစိတ်မှအထက် (နောက်ဆုတ်ပြန်ရေတွက်လျှင်) တဆယ့်ခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်၏ ဋ္ဌိကာလမှစ၍ ကမ္မဇရူပ်များ မဖြစ်တော့ပေ ၊အဖြစ် ရပ်သွားပေ၏။ ယင်းစိတ် ဋ္ဌိခဏ၏ ရှေး ဥပါဒ်ခဏ၌ဖြစ်သော ကမ္မဇ ရူပ်တို့သည်(စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ချက်အသက်ရှိသောကြောင့်)စုတိစိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ စုတိစိတ်နှင့်အတူ ချုပ်လေ၏။

After that the material quality which mind and food have produced is also cut off.

၅၈။ တတော ပရံ စိတ္တဇ·ဟာရဇ ရူပဥ္စ ဝေါစ္ဆိဇ္ဇတိ။

၅၈။ စုတိစိတ်နှင့်ကမ္မဇရူပ် (အသက်) ချုပ်ပြီးနောက် စိတ္တဇရူပ်နှင့် အာဟာရဇရူပ်တို့လည်း ပြတ်လေတော့၏။

After that a series of material qualities produced by physical change goes on till [there remains]what is called a corpse.[1]

၅၉။ တတော ပရံ ဥတု သမုဋ္ဌာန ရူပ ပရ·မ္ပရာ ယာဝ မတကင္ဍေဝရ သင်္ခါတာ ပဝတ္တန္တိ။

၅၉။ ထိုသို့ ကမ္မဇရူပ်၊ စိတ္တဇရူပ်၊ အာဟာရဇရူပ်တို့ ချုပ်ပြတ်ပြီးသည့် အလောင်းကောင်၌ ဥတုဇရူပ်သာ ကျန်၏။ ယင်းဥတုဇ ရူပ်သည်ကား အဓလောင်းကောင်ပုပ်ပွလျက် ပျက်စီးသည်အထိ ဆက်ဖြစ်လေ၏။

§ 11. *Mnemonic.*

သင်္ဂဟဂါထာ

ရူပ်သံသရာဇဉ်ပုံ

So when we die, begin again, wherever we are bound,
Material qualities, from life's first start, in some such round.

၆၀။ ကုစ္ဆေဝံ မတသတ္တာနံ၊
ပုနဒေဝ ဘဝ·ဋ္ဌာနေ၊
ပဋိသန္ဓိ·မုပါဒါယ၊
တထာ ရူပံ ပဝတ္တတိ။

၆၀။ စုတေသေလ့နှံ့သောသတ္တဝါအား တဖန်ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေကို အစပြု၍ ရူပ်သည် ဆက်၍ဖြစ်လေ၏။

[6] Pūretaraṃ, the nascent stage of the seventeenth thought-moment is here intended. From this it is clear that qualities produced by karma in the earlier thought-moments would have died out before the dying thought is reached.

[1] This is understood by the Burmese Buddhists of the present day to mean 'till the corpse is reduced to dust.'

http://www.dhammadownload.com

§ 12. *Groups in Rūpaloka.*

But in the Rūpaloka, the decads of nose, tongue, body, and sex, as well as the groups produced by food, do not obtain. Hence, at the time of rebirth in that world, only four groups produced by karma obtain, to wit, the three decads of eye, ear, and base, and the vital nonad.

But during life the groups produced by mind and physical change obtain also.[2]

Those, on the other hand, who are reborn among the Unconscious Beings, do not even obtain the eye, ear, base, or sound groups. They likewise obtain none of the groups produced by mind. Hence at the time of their rebirth they get only the vital nonad.

And during their lives there comes to them in addition, but with the exception of sound, such material qualities as are produced by physical change.

Now, in the three regions, called Kāmaloka, Rūpaloka, and of the Unconscious, thus must the twofold procedure of material phenomena (1) at rebirth; (2) during life, be understood.

ရူပလောကေ ရူပသမုဋ္ဌာနာနိ

၆၁။ ရူပလောကေ ပန ဃာန, ဇိဝှါ,ကာယ, ဘာဝဒသကာနိ စ အာဟာရဇ ကလာပါနိ စ န လဗ္ဘန္တိ၊ တသ္မာ တေသံ ပဋိသန္ဓိကာလေ စက္ခု, သောတ, ဝတ္ထု ဝသေန တီဏိ ဒသကာနိ ဇိဝိတ နဝကဉ္စေ·တိ စတ္တာရော ကမ္မသမုဋ္ဌာန ကလာပါ။

၆၂။ ပဝတ္တိယံ စိတ္တော·တု သမုဋ္ဌာနာ စ လဗ္ဘန္တိ။

၆၃။ အသညသတ္တာနံ ပန စက္ခု, သောတ, ဝတ္ထု, သဒ္ဒါပိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ သဗ္ဗာနိပိ စိတ္တဇ ရူပါနိ၊ တသ္မာ တေသံ ပဋိသန္ဓိ ကာလေ ဇိဝိတ နဝက·မေဝ။

၆၄။ ပဝတ္တိယဉ္စ သဒ္ဒဝဇ္ဇိတံ ဥတု သမုဋ္ဌာန ရူပံ အတိရိစ္စတိ။

၆၅။ ကာမရူပါ·သညီ သင်္ခါတေသု တီသု ဌာနေသု ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိ ဝသေန ဒ္ဝိဓာ ရူပ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ရူပဘုံ၌ ဂုဏ်ဖြစ်ခဲ့ဦ)

၆၁။ **ရူပပြဟ္မာဘုံ၌ ဃာနဒသကကလာပ်၊ ဇိဝှါဒသကကလာပ်၊ ကာယဒသကကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာဟာရဇကလာပ် တို့ကိုလည်းကောင်း မရအပ်ပေကုန်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ထိုရူပပြဟ္မာတို့ (ဥပပတ်) ပဋိသန္ဓေနေသောအခါ၌ စက္ခုဒသကကလာပ်၊သောတဒသကကလာပ်၊ဝတ္ထုဒသကကလာပ် နှင့် ဇီဝိတနဝကကလာပ်အားဖြင့် ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ကလာပ်လေးစည်းတို့ကိုသာ ရကြကုန်၏။**

၆၂။ **ပဝတ္တိအခါ၌မူကား စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန်ကလာပ်တို့ကိုလည်း ရအပ်ပေကုန်၏။**

၆၃။ **အထူးကား–အသညသတ်ပြဟ္မာတို့၏ သင်္ဃာန်၌ စက္ခုဒသက၊ သောတဒသက၊ ဝတ္ထုဒသက၊ သဒ္ဒနဝက၊ ကလာပ်တို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။ စိတ္တဇရူပ်အားလုံးကို လည်း မရအပ်ကုန်။**

သို့ဖြစ်သောကြောင့် အသညသတ်ပြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဇီဝိတနဝကကလာပ်သာ ဖြစ်၏၊

၆၄။ **ပဝတ္တိအခါ၌ကား သဒ္ဒကြဉ် သောဥတုသမုဋ္ဌာန်ရူပ် ကြွင်း၏။**

၆၅။ **ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသောစကားစဉ်ဖြင့် ကာမ၊ ရူပ၊ အသညသတ်ဟူဆိုအပ်ကုန်သောဘုံဌာနသုံးမျိုးတို့၌ ပဋိသန္ဓေ, ပဝတ္တိအားဖြင့် နှစ်မျိုးနှစ်စား ရူပ်ဖြစ်ပုံကို သိအပ်ပေ၏။**

[2] Pavattiyaṇ cittotusamuṭṭhana ca labbhanti. Omitted in J.P.T.S. text.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

ကဗိန်.၅၂.၄၆.၆၀.၆၄

	ဘုံ	သဘာဝါ	ပဋိသန္ဓေအခါ ကမ္မဇ								ပဝတ္တိအခါ ကမ္မဇ				ဒီတ်	ဥ	ဟာ	ကလာပ်ပေါင်း
၅၂	ကာမ	သံသေဒဇ ဥပပါတ်	စက္ခု	သော	ဃာ	ဇိ	ကာ	ဘာဝ	ဝတ္ထု						၆	၄	၂	၂၀
၅၃	ကာမ	အပါယ် သံသေဒဇ	*စက္ခု	*သော	*ဃာ	ဇိ	ကာ	*ဘာဝ	ဝတ္ထု						၆	၄	၂	၁၉ စသည်
	ကာမ	အပါယ် ဥပပါတ်	*စက္ခု	*သော	ဃာ	ဇိ	ကာ	*ဘာဝ	ဝတ္ထု						၆	၄	၂	၁၉ စသည်
၅၄	ကာမ	ဇစ္ဆသေယျက					ကာ	*ဘာဝ	ဝတ္ထု		*စက္ခု	*သော	*ဃာ	ဇိ	၆	၄	၂	*၂၀
၆၁	ကာမ	အသညသတ် ကြဉ်မြဟ္မာ	စက္ခု	သော					ဝတ္ထု	ဇိ					၆	၄		၁၄
၆၃	၌	အသညသတ် မြဟ္မာ								ဇိ						၂		၃

| | | | | | | | |

http://www.dhammadownload.com

§ 14. *Of Nibbana.*

နိဗ္ဗာနဒဿန်

နိဗ္ဗာန်ကို ပြခြင်း

Now Nibbana, which is reckoned as beyond these worlds,[2] is to be realized through the knowledge belonging to the Four Paths.[3] It is the object of those Paths,[4] and of their Fruits.[4] It is called Nibbana, in that it is a 'de-parture'[5] from that craving which is called vāna, lusting.

[2] Lokuttara.
[3] Catumaggañāṇena. The Paññindriya-cetasika, which enters into combination with other concomitants in each Path-consciousness receives the name of Sammādiṭṭhi-right views.
[4] *I.e.*, Path-cognition[s] and Fruition-cognition[s].

၆၇။ နိဗ္ဗာနံ ပန လောကုတ္တရ သဒ်္ဓါတံ စတုမဂ္ဂ ဉာဏေန သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ မဂ္ဂဖလာန·မာရမ္မဏ ဘူတံ ဝါနသင်္ခါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာန·န္တိ ပဝုစ္စတိ။

၆၇။ 'နိဗ္ဗာန်'သည် (၁) လောကကို လွန်မြောက်သော လောကုတ္တရာ တရားဖြစ်သည်။

(၂) မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သည်။

(၃) မဂ်တရား, ဖိုလ်တရားတို့၏အာရုံ ဖြစ်သည်။

ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ဝါနဟူဆိုအပ်သော တဏှာမှ ထွက်မြောက်တတ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန (နိဗ္ဗာန်)ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပေသည်။

Nibbana is in its nature single, but for purposes of logical treatment,[6] it is twofold, namely, the element of Nibbana, wherewith is yet remaining stuff of life,[7] and the element of Nibbana without that remainder.

[5] Ni(r)kkhantattā, lit., 'because of out-going.'
[6] Kāraṇapariyāyena: kāraṇa means 'cause,' and pariyāya here means 'synonym' (paribyattiṃ) yanti gacchanti anenāti pariyāyo—that by which (a term is made clear). The Ceylon commentaries explain it by paññāpane kāraṇassa lesena—by way of device of the means (of knowing) in the matter of language.

၆၈။ တဒေ·တံ သဘာဝတော ကေဝိဓမ္မံ သ ဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတု, အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတု စေ·တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ ကာရဏ ပရိယာယေန။

၆၈။ နိဗ္ဗာန်သည် သဘာဝအားဖြင့် (ငြိမ်းအေးခြင်း = သန္တိလက္ခဏာ အားဖြင့်) တပါးတည်းသာ ရှိပေ၏။ သို့ရာတွင် မှတ်သားအပ်သော အကြောင်းပရိယာယ်အားဖြင့်–

(၁) ကိလေသာပယ်ပြီးနောက် ကြွင်းရစ်သော ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် (ပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီ ဘုရား ရဟန္တာတို့၏ နိဗ္ဗာန်)။

(၂) ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ် အကြွင်းမရှိသော နိဗ္ဗာန် (ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး နိဗ္ဗာန်) ဟု နှစ်ပါးအပြားရှိပေ၏။

So, too, when divided into modes, it is threefold—namely, Void, Signless,[8] and Absolute Content.[9]

[7] Upādiseso: Lebenstoff.
[8] Animitta. See Part IX., § 10.
[9] Lit., 'not hankered after,' or 'longed for.' *Ibid.*—Ed.

၆၉။ တထာ သုညတံ, အနိမိတ္တံ, အပ္ပဏိဟိတဥ္စေ·တိ တိဝိဓံ ဟောတိ အာကာရဘေဒေန။

၆၉။ ထိုမှတပါး အခြင်းအရာအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သုံးမျိုးပြား၏။

(၁) ရာဂ, ဒေါသ, မောဟတို့နှင့်တကွ ရုပ်နာမ်အားလုံးဆိတ်သုဉ်းနေပုံ အခြင်းအရာကို စွဲမှတ်၍ ခေါ်ရသော သုညတနိဗ္ဗာန်။

(၂) နိမိတ်ပုံသဏ္ဌာန်မရှိပုံ အခြင်းအရာကို စွဲမှတ်၍ ခေါ်ရသော အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်။

(၃) ပူဆာတောင့်တတတ်သော တဏှာမရှိပုံ အခြင်းအရာကို စွဲမှတ်၍ ခေါ်ရသော အပ္ပဏိဟိတနိဗ္ဗာန်။

http://www.dhammadownload.com

နိဗ္ဗာန်အဖြာ။

၆၈ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် သန္တိသဘောအားဖြင့် တပါးတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ကာရက ပရိယာယေန အကြောင်းဟူသော အမြွက်အားဖြင့် (၁) သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် (၂) အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဟု ၂ မျိုး ပြား၏။

(၁) သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်=ကိလေသာအာသဝေါတို့မှ ကင်းစင်၍ ဘဝခန္ဓာအကြွင်းအကျန်ရှိနေစဉ် ပေါက်ဖော်ခံစံရသော နိဗ္ဗာန်။

(၂) အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်=ခန္ဓာကြွင်း ဘဝကြွင်းမရှိစေဘဲ အဆုံးစွန်သော ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံမှု။

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုဖြစ်၍ ကိလေသနိဗ္ဗာန်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ ရအပ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကနိဗ္ဗာန်မည်၏။ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓနိဗ္ဗာန်၊ စုတိသည်မှနောက်၌ ရအပ်သောကြောင့် သမ္မရာယိကနိဗ္ဗာန်မည်၏။

တနည်းနိဗ္ဗာန်အဖြာ။

၆၉ ထိုမှတပါး အာကာရအခြင်းအရာအားဖြင့် (၁) သုညတနိဗ္ဗာန် (၂) အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန် (၃) အပ္ပဏိဟိတနိဗ္ဗာန်ဟု ၃ မျိုး ပြား၏။

(၁) သုညတ နိဗ္ဗာန်=ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့မှ ဆိတ်ရာသုဉ်းရာဖြစ်သောကြောင့် သုညတ။

ရာဂ ဒေါသ မောဟစသော ကိလေသာတို့ကို အာရုံမပြုသောကြောင့် အာရုံအားဖြင့်ဆိတ်၏။ ရာဂစသောကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ သမုယောဂအားဖြင့်လည်းဆိတ်၏။ ဤသို့အာရုံအားဖြင့်၎င်း, သမုယုတ်အားဖြင့်၎င်း, ကိလေသာအနှောက်အယှက်မရှိ, ကိလေသာတို့၏ ဆိတ်ရာသုဉ်းရာ ဖြစ်သောကြောင့် သုညတနိဗ္ဗာန်မည်၏။

(၂) အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်=ရာဂစသော အကြောင်းနိမိတ်မရှိရာ, ကင်းရာဖြစ်သောကြောင့် အနိမိတ္တ။

အာရုံအားဖြင့်၎င်း, သမုယုတ်အားဖြင့်၎င်း, ဒုက္ခအမျိုးမျိုး၏ အကြောင်း, သံသရာဝဋ်၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ရာဂစသောကိလေသာ အကြောင်းတရားတို့၏ ကင်းရာဖြစ်သောကြောင့် အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်မည်၏။

(၃) အပ္ပဏိဟိတနိဗ္ဗာန်=ရာဂစသောတောင့်တမှုကင်းရာ မရှိရာဖြစ်သောကြောင့် အပ္ပဏိဟိတ။

အာရုံအားဖြင့်၎င်း, သမုယုတ်အားဖြင့်၎င်း, ရာဂစသော တောင့်တမှုကင်းရာ မရှိရာ ဖြစ်သောကြောင့် အပ္ပဏိဟိတနိဗ္ဗာန်မည်၏။ သန်္ဓတတရာတို့သည် ရအပ်သော်လည်း ပျက်စီးတတ်သော အနိစ္စဓမ္မဖြစ်၍ အဘာန်ဘန်ရခြင်းငှါ တောင့်တမှုအာသာတည်းဟူသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို အဆင့်ဆင့်ပွားစေကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်တရားသည်ကား တောင့်တမှုအာသာဟု ဆိုအပ်သော တဏှာတရား, ပဏိဟိတ တရားတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးလျက် **အချင်းခပ်သိမ်း** တောင့်တမှုမှကင်းငြိမ်း၏။ ထို့ကြောင့်အပ္ပဏိဟိတမည်၏။

§ 15. *Mnemonic.*

Great Seers, wholly from Vāna-lust set free,
Declare Nibbana such a path to be :—
Past death, past end [it goes, this blessed way],
Uncaused,[1] having no beyond, they say.

သင်္ဃဂါထာ

၇၀။ ပဒ-မစ္စုတ-မစ္ဆန္တံ၊
အသင်္ခတ-မနုတ္တရံ၊
နိဗ္ဗာန-မိတိ ဘာသန္တိ၊
ဝါနမုတ္တာ မဟေသယော။

[1] Asankhataṃ. This word is explained in the Ceylon commentaries by paccayehi asankhatattā (so-called) because of not being subject to further causation and conditioning. Ledi Sadaw writes saṅkharaṇakiccarahitattā (so-called) because it is devoid of the function of causing, or conditioning well.

နိဗ္ဗာန်အဓိပ္ပာယ်

၇၀။ – စုတေ ရွေ့လျော သေခြင်းသဘောမရှိ၊
– အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိ။
– ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ အကြောင်းတရား လေးပါးတို့၏ ပြုပြင်မှုမရှိ။
– မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သောတရား မရှိ။

ဤသို့သောသန္တိသုခသဘာဝ တမျိုးကို တဏှာမှ လွတ်တော်မူကြကုန်ပြီးသော ဘုရားရှင်တို့က 'နိဗ္ဗာန်' ဟူ၍ ဟောတော်မူခဲ့ကြပေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိဗ္ဗာန်၏သဘာဝ

၇၀ နိဗ္ဗာန်သည်– အရူပံ = စုတေခြင်းမရှိသောတရား။
အစ္စန္တံ = စုတိဟု ဆိုအပ်သော အဆုံးကို လွန်သောတရား။
အသင်္ခတံ = ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတည်းဟူသော အကြောင်းတရား လေးပါးတို့သည် မပူပြင်အပ်သောတရား။
အနုတ္တရံ = မိမိထက်လွန်သော်တရား မရှိသောတရား။
ပဒံ = အရိယာတို့သည် ရောက်အပ်သောတရား။
သတ္တဝါအစ သံသရာအစမရှိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သည်အစမရှိ။ နိဗ္ဗာန်သည် မည်သည့်တရားကိုမျှအာရုံမပြု။ နိဗ္ဗာန်ကို ဂေါတြဘု, ဝေါဒါန်, မဂ်, ဖိုလ်, အာဝဇ္ဇန်းတို့ကသာအာရုံပြုသည်။ သင်္ခတတရားတို့သည် ဥပါဒ်ဌီတဘင်ဟူသော လက္ခဏာဥပါဒါနှင့် မည်သည့်အခါမျှတန့်နားခြင်းမရှိဘဲ အပြေးအလွှားသွားနေကြသည်။ အသင်္ခတတရားမှာ ဥပါဒါမရှိ၊ဌီမရှိ၊ ဘင်မရှိ။ အဋ္ဌတ္တ, ဗဟိဒ္ဓါဓမ္မာဟူသောမာတိကာပုဒ်အရဗဟိဒ္ဓတရားဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်သည်ဝေယျတသုခမရှိ၊ဝေယျတသုခထက်သာလွန်သော သန္တိသုခသဘောကား ဧကန်ရှိ၏။

ပရမတ္ထဓမ္မာနံ နိဂမနကထာ

(ပရမတ္ထဇာတ်ရေး ၄-မျိုး နိဂုံး)

Thus, as fourfold, Tathāgatas reveal,
The ultimate kinds of things we know and feel :—
Mind first, and next, concomitants of mind,
Body as third, Nibbana[2] last in kind.

၇၁။ ဣတိ စိတ္တံ, စေတသိကံ၊
ရူပံ, နိဗ္ဗာန-မိစ္စပိ၊
ပရမတ္ထံ ပကာသေန္တိ၊
စတုဓာဝ တထာဂတာ။

၇၁။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အပိုင်းခြောက်ပိုင်းတို့ဖြင့် အကျယ်ပြခဲ့သော စိတ် စေတသိက်, ရုပ်, နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတရားကို ဤသို့လေးပါးအပြားဖြင့်သာလျှင် ဘုရားရှင်တို့သည် ထင်စွာပြခဲ့တော်မူကြလေသည်။

[2] The word Nibbana is, in spite of the exegetical derivation above, as doubtful in its etymological history as is our own Heaven, and as vague in meaning. The Translator was willing to let it be rendered by Nirvana, just as we have let Karma replace Kamma. But whereas only an Italian would rightly pronounce Kam'ma, Nibbana goes of itself on any tongue that will make the *a* long and open. Besides this it is a Buddhist term, belonging to Buddhist doctrine, while Nirvana is associated with Pantheistic eschatology, and, moreover, has now become hopelessly vulgarized. Once Europeanized, the accent in Nibbāna will become superfluous, hence I have omitted it.—Ed.

ရူပပရိစ္ဆေဒနိဂမနံ

(ရုဒ်ဖိုင်း နိဂုံး)

Thus ends the Sixth Part, in the Compendium of Philosophy, being the Chapter entitled the Compendium of Matter.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ ရူပ သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ ဆဋ္ဌော
ပရိစ္ဆေဒေါ။

သင်္ကြိယ်ကျမ်း၌ ရုပ်ကို အကျဉ်းဝေဖန်ပြသော ခြောက်ခုမြောက် ရုပ်ပိုင်းသည် ဤတွင် ပြီးပြည့်စုံပေပြီ။

ရုပ်ပိုင်း ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

၇။ သမုစ္စည်းပိုင်းပြန်မာပြန် — စာမျက်နှာ

အကုသလသင်္ဂဟ (အကုသိုလ်တရားများကို စုပေါင်းဖော်ပြခန်း)

အာသဝေါတရား	၄-ပါး	....၎ - ၂
ဩဃတရား	၄-ပါး	....၎ - ၂
ယောဂတရား	၄-ပါး	....၎ -၃
ဂန္ထတရား	၄-ပါး	...၎ -၃
ဥပါဒါန်တရား	၄-ပါး	....၎ - ၄
နီဝရဏတရား	၆-ပါး	....၎ -၄
အနုသယတရား	၇-ပါး	...၎ - ၅
သံယောဇဉ်တရား	၁၀-ပါး (သုတ္တန်နည်း)	...၎ - ၅
သံယောဇဉ်တရား	၁၀-ပါး (အဘိဓမ္မာနည်း)	၎ - ၆
ကိလေသာတရား	၁၀-ပါး	...၎ - ၆
အမှာစကား		...၎ - ၎

မိဿကသင်္ဂဟ (အကုသိုလ်၊ကုသိုလ်၊ အဗျာကတတရားအခန်း)

ဟိတ်အပြား	၆-ပါး	...၎ - ၈
ဝေဒနာအပြား	၇-ပါး	...၎ - ၈
မဂ္ဂင်္ဂတရား	၁၂-ပါး	...၎ - ၉
ဣန္ဒြေ	၂၂-ပါး	.. ၎ - ၉
ဗိုလ်	၉-ပါး	.. ၎ - ၁၀
အဓိပတိ	၄-ပါး	...၎ - ၁၀
အာဃာဋ	၄-ပါး	...၎ - ၁၁
အမှာစကား	...	.. ၎ - ၁၁

၈-သမုစ္စည်းပိုင်းပြန်မာပြန် — စာမျက်နှာ

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ (ဗောဓိဉာဏ်၏ အသင်းအပင်းတရားများ)

ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါး

သတိပဋ္ဌာန်	၄-ပါး	....၎ - ၁၃
သမ္မပ္ပဓာန်	၄-ပါး	....၎ - ၁၃
ဣဒ္ဓိပါဒ်	၄-ပါး	....၎ - ၁၄
ဣန္ဒြေ	၅-ပါး	....၎ - ၁၄
ဗိုလ်	၅-ပါး	....၎ - ၁၅
ဗောဇ္ဈင်	၇-ပါး	....၎ - ၁၅
မဂ္ဂင်	၈-ပါး	....၎ - ၁၅

သမ္မသင်္ဂဟ (ပရမတ္ထတရားလေးပါးလုံး ရေတွက်ဖော်ပြခန်း)

ခန္ဓာ	၅-ပါး	....၎ - ၁၈
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ	၅-ပါး	....၎ - ၁၈
အာယတန	၁၂-ပါး	....၎ - ၁၉
ဓာတ်	၁၈-ပါး	....၎ - ၁၉
သစ္စာ	၄-ပါး	....၎ - ၂၀
အမှာစကား		....၎ - ၂၁

PART VII

Compendium of Categories

§ 2. Of Categories of Evil.
§ 4. Of Mixed Categories.
§ 6. Of what pertains to Enlightenment.
§ 8. Of the Whole.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER VII

SAMUCCAYA-SANGAHA VIBHĀGO

Sānu Sandhikā Paṭiññā

1 *Dvāsattatividhā vuttā vatthudhammā salakkhaṇā*
Tesaṁ dāni yathāyogaṁ pavakkhāmi samuccayaṁ.

Saṅgaha Mātikā

2 *Akusalasaṅgaho, missakasaṅgaho, bodhipakkhiyasaṅgaho, sabbasaṅgaho c'āti samuccayasaṅgaho catubbidho veditabbo.*

Akusala Saṅgaha Cattāro Āsavā

3 *Kathaṁ ?*
(i) *Akusalasaṅgahe tāva cattāro āsavā :—kāmāsavo bhavāsavo, diṭṭhāsavo, āvijjāsavo.*

Cattāro Oghā

4 (ii) *Cattāro oghā—kāmogho, bhavogho, diṭṭhogho, avijjogho.*

Cattāro Yoghā

5 (iii) *Cattāro yogā—kāmayogo, bhavayogo, diṭṭhiyogo, avijjāyogo.*

Cattāro Ganthā

6 (iv) *Cattāro ganthā—abhijjhākāyagantho, vyāpādokāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṁsaccābhiniveso kāyagantho.*

Cattāri Upādānāni

7 (v) *Cattāri upādānāni-kāmupādānaṁ, diṭṭhupādānaṁ, sīlabbatupādānaṁ, attavādupādānaṁ.*

Cha Nīvaraṇāni

8 (vi) *Cha nīvaraṇāni—kāmacchandanīvaraṇaṁ, vyāpādanīvaranaṁ, thīnamiddhanīvaraṇaṁ, uddhaccakukkuccanīvaranaṁ, vicikicchānīvaraṇaṁ, avijjānīvaraṇaṁ.*

Satta Anusayā

9 (vii) *Sattānusayā—kāmarāgānusayo, bhavarāgānusayo, paṭighānusayo, mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, avijjānusayo.*

Dasa Saṁyojanāni Suttante

10 (viii) *Dasasaṁyojanāni — kāmarāgasaṁyojanaṁ, rūparāgasaṁyojanaṁ, arūparāgasaṁyojanaṁ, paṭighasaṁyojanaṁ, mānasaṁyojanaṁ, diṭṭhisaṁyojanaṁ, sīlabbataparāmāsasaṁyojanaṁ, vicikicchāsaṁyojanaṁ, uddhaccasaṁyojanaṁ, avijjāsaṁyojanaṁ suttante.*

Dasa Saṁyojanāni Abhidhamme

11 (ix) *Aparānipi dasa saṁyojanāni — kāmarāgasaṁyojanaṁ, bhavarāgasaṁyojanaṁ, paṭighasaṁyojanaṁ, mānasaṁyojanaṁ, diṭṭhisaṁyojanaṁ, sīlabbataparāmāsasaṁyojanaṁ, vicikicchāsaṁyojanaṁ, issāsaṁyojanaṁ, macchariyasaṁyojanaṁ, avijjāsaṁyojanaṁ abhidhamme.*

Dasa Kilesā

12 (ix) *Dasakilesā—lobho, doso, moho, māno, diṭṭhi, vicikicchā, thīnaṁ, uddhaccaṁ, ahirikaṁ, anottappaṁ.*

Vatthu Dhammanidassanaṁ

13 *Āsavādisu pan'ettha kāmabhavanāmena tabbatthukā taṇhā adhippetā. Sīlabbataparāmāso idaṁsaccābhiniveso attavādupādō ca tathā pavattaṁ diṭṭhigatam'eva pavuccati.*

Saṅgaha Gāthāyo

14 *Āsavoghā ca yogā ca tayo ganthā ca vatthuto*
Upādānā duve vuttā aṭṭha nivaraṇā siyuṁ

Chaḷevānusayā honti nava saṁyojanā matā
Kilesā dasa vutto'yaṁ navadhā pāpasaṅgaho.

Missaka Saṅgaho Cha Hetu

15 (i) *Missaka-saṅgahe cha hetu—lobho, doso, moho, alobho, adoso, amoho.*

Satta Jhānaṅgāni

16 (ii) *Sattajhānaṅgāni—vitakko, vicāro, pīti, ekaggatā, somanassaṁ, domanassaṁ, upekkhā.*

Dvādasa Maggaṅgāni

17 (iii) *Dvādasa maggaṅgāni-sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammā ājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvāyāmo, micchāsamādhi.*

Bāvīsa Tindriyāni

18 (iv) *Bāvīsatindriyāni—cakkhundriyaṁ, sotindriyaṁ, ghāṇindriyaṁ, jivhindriyaṁ, kāyindriyaṁ, itthindriyaṁ, purisindriyaṁ, jīvitindriyaṁ, manindriyaṁ, sukhindriyaṁ, dukkhindriyaṁ, somanassindriyaṁ, domanassindriyaṁ, upekkhindriyaṁ, saddhindriyaṁ, viriy'indriyaṁ, satindriyaṁ, samādhindriyaṁ, paññindriyaṁ, anaññātaññasāmitindriyaṁ, aññindriyaṁ, aññātāvindriyaṁ.*

Nava Balāni

19 (v) *Navabalāni—saddhā balaṁ, viriyabalaṁ, satibalaṁ, samādhibalaṁ, paññābalaṁ, hiribalaṁ, ottappabalaṁ, ahirikabalaṁ, anottappabalaṁ.*

Cattāro Adhipatī

20 (vi) *Cattāro adhipati—chandādhipati, viriyādhipati, cittādhipati, vīmaṁsādhipati.*

Cattāro Āhārā

21 (vii) *Cattāro āhārā—kabalīkāro āhāro, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiya, viññāṇaṁ catutthaṁ.*

http://www.dhammadownload.com

Vatthu Dhammanidassanam

22 *Indriyesu pan'ettha sotāpattimaggañāṇaṁ anaññataññassāmitindriyaṁ, arahattaphalañāṇaṁ aññātāvindriyaṁ, majjhe cha ñāṇāni aññindriyānī'ti pavuccanti. jīvitindriyañ ca rūpārūpavasena duvidhaṁ hoti.*

23 *Pañcaviññāṇesu jhānaṅgāni, aviriyesu balāni, ahetukesu maggaṅgāni na labbhanti. Tathā vicikicchācitte ekaggatā maggindriyabalabhāvaṁ na gacchati.*

24 *Dvinetukatihetukajavanesv'eva yathāsambhavaṁ adhipati eko'va labbhati.*

Saṅgaha Gāthāyo

25 *Cha hetu pañca jhānaṅgā maggaṅgā nava vatthuto*
Soḷasindriyadhammā ca baladhammā nav'eritā.
Cattārodhipatī vuttā tathāhārā'ti sattadhā
Kusalādisamākiṇṇo vutto missakasaṅgaho.

Bodhi Pakkhiya Saṅgaho Cattāro Satipaṭṭhānā

26 *i. Bodhipakkhiyasaṅgahe cattāro satipaṭṭhānā— kāyānupassanā satipaṭṭhānaṁ, vedanānupassanā satipaṭṭhānaṁ, cittānupassanā satipaṭṭhānaṁ, dhammānupassanā satipaṭṭhānaṁ.*

Cattāro Sammappadhānā

27 *ii. Cattāro sammappadhānā—uppannānaṁ pāpakānaṁ pahānāya vāyāmo, anuppannānaṁ pāpakānaṁ anuppādāya vāyāmo, anuppannānaṁ kusalānaṁ uppādāya vāyāmo, uppannānaṁ kusalānaṁ bhiyyobhāvāya vāyāmo.*

Cattāro Iddhipādā

28 *iii. Cattāro iddhipādā—chandiddhipādo, viriyiddhipādo, cittiddhipādo, vīmaṁsiddhipādo.*

Pañcindriyāni

29 *iv. Pañcindriyāni-saddhindriyaṁ, viriyindriyaṁ, satindriyaṁ, samādhindriyaṁ, paññindriyaṁ*

Pañca Balāni

30 *v. Pañcabalāni-saddhābalaṁ, viriyabalaṁ, satibalaṁ, samādhibalaṁ, paññābalaṁ.*

Satta Bojjhaṅgā

31 *vi. Sattabojjhaṅgā — satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo viriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo.*

Aṭṭha Maggaṅgāni

32 *vii. Aṭṭhamaggaṅgāni -sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.*

Vatthu Dhammanidassanaṁ

33 *Ettha pana cattāro satipaṭṭhānā'ti sammā-sati ekā'va pavuccati. Tathā cattāro sammappadhānā' ti ca sammāvāyāmo.*

Sabhāva Dhamma Dassana Saṅgaha Gāthāyo

34 *Chando cittam'upekkhā ca saddhā-passaddhi-pītiyo*
Sammādiṭṭhi ca saṅkappo vāyāmo viratittayaṁ
Sammāsati samādhī'ti cuddas'ete sabhāvato
Sattatiṁsappabhedena sattadhā tattha saṅgaho.

Ṭhāna Vasena Vibhajanaṁ

35 *Saṅkappa-passaddhi ca pītupekkhā chando ca*
cittaṁ viratittayañ ca
Nav'ekaṭhānā viriyaṁ navaṭṭha sati samādhi catu
pañca paññā

36 *Saddhā duṭhānuttamasattatiṁsadhammānam'eso*
pavaro vibhāgo.
Sabbe lokuttare honti navā saṁkappapītiyo
Lokiye' pi yathāyogaṁ chabbisuddhippavattiyaṁ.

Sabba Saṅgaho Pañcakkhandhā

37 *(i) Sabbasaṅgahe — pañcakkhandhā — rūpakkhandho, vedanākkhando, saññākkhando, saṁkhārakkhando, viññāṇakkhandho.*

Pañcupādānakkhandhā

38 *(ii) Pañcupādānakkhandhā — rūpūpādānakkhandho, vedanūpādanakkhandho, saññūpādānakkhandho, saṁkhārūpādānakkhando, viññāṇūpādānakkhandho.*

Dvādasa Āyatanāni

39 *(iii) Dvādasāyatanāni — cakkhāyatanaṁ, sotāyatanaṁ, ghāṇāyatanaṁ, jivhāyatanaṁ, kāyāyatanaṁ, manāyatanaṁ, rūpāyatanaṁ, saddāyatanaṁ, gandhāyatanaṁ, rasāyatanaṁ, phoṭṭhabbāyatanaṁ, dhammāyatanaṁ.*

Aṭṭhārasa Dhātuyo

40 *(iv) Aṭṭhārasadhātuyo, — cakkhudhātu, sotadhātu, ghāṇadhātu, jivhādhātu, kāyadhātu, rūpadhātu, saddadhātu, gandhadhātu, rasadhātu, phoṭṭhabbadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghāṇaviññāṇadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyaviññāṇadhatu, manodhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu.*

Cattāri Ariyasaccāni

41 *(v) Cattāri ariyasaccāni — dukkhaṁ ariyasaccaṁ, dukkhasamudayo ariyasaccaṁ, dukkhanirodho ariyasaccaṁ, dukkhanirodhagāminīpaṭipadā ariyasaccaṁ.*

Dhammāyatanādibheda Vatthu Dhamma Nidassanaṁ

42 *Ettha pana cetasikā sukhumarūpa-nibbānavasena ekūnasattati dhammā dhammāyatanadhammadhātu'ti saṅkhaṁ gacchanti. Manāyatanam'eva sattaviññāṇadhātuvasena bhijjati.*

http://www.dhammadownload.com

Sabba Saṅgahe Sabhāvadhammā

43 1. *Rūpañ ca vedanā saññā sesa cetasikā tathā*
Viññāṇam'iti pañc'ete pañcakkhandhā'ti bhāsitā.

44 2. *pañc'upādānakkhandhā'ti tathā tebhumakā matā.*
Bhedābhāvena nibbānaṁ khandhasaṅgahanissaṭaṁ.

45 3. *Dvārālambanabhedena bhavantāyatanāni ca*
Dvārālambataduppannapariyāyena dhātuyo

46 4. *Dukkhaṁ tebhumakaṁ vaṭṭaṁ taṇhāsamudayo bhave*
Nirodho nāmā nibbānaṁ maggo lokuttaro mato.

47 5. *Maggayuttā phalā c'eva catusaccavinissaṭā*
Iti pañcappabhedena pavutto sabbasaṅgaho.

Samuccaya Paricchedassa Nigamanaṁ

Iti Abhidhammatthasaṅgahe samuccayasaṅgahavibhāgo nāma Sattamoparicchedo.

http://www.dhammadownload.com

PART VII

THE COMPENDIUM OF CATEGORIES

§ 1. *Introductory.*

'NEATH two and seventy heads have been set forth
Distinctive kinds of states, each with its mark.
These will I now duly categorize.

၇—သမုစ္စယပရိစ္ဆေဒ

ဆာနုသန္ဓိကာ ပဋိညာ

၁။ ဒ္ဝါသတ္တတိ ဝိဓာ ဝုတ္တာ၊
ဝတ္ထုစိဟ္နာ သ လက္ခဏာ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာယောဂံ၊
ပဝက္ခာမိ သမုစ္စယံ။

၇-သမုစ္စည်းဝိုင်း ခြန်မာပြန်

(ပဋိညာဉ်)

၁။ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးသီးရှိသော ပရမတ်တရားကိုယ်လည်း ရကောင်းသော ၇၂-ပါး အပြားရှိသောတရားတို့ကို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ယခုဆက်လက်၍ ထိုတရားတို့ကို ယှဉ်ထိုက်သလို သဘောတူရာ ပေါင်း၍ ဖော်ပြပေအံ့။

[၁] စိတ် ၁ပါး၊ စေတသိက် ၅၂ ပါး၊ နိဗ္ဗာန်-ပေါင်း ၇၂ ပါးအပြားရှိကုန်သော သဘော တရားမျာ်းကိုပေါင်းစု၍ ရသင့်သည်အားလျော်စွာပြတိုင်းသည် သမုစ္စယ = သမုစ္စည်းမည်၏။

သင်္ဂဟမာတိကာ

၂။ အကုသလ သင်္ဂဟော, မိဿက သင်္ဂဟော,
ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟော, သဗ္ဗ သင်္ဂဟော
စေ-တိ သမုစ္စယ သင်္ဂဟော စတုဗ္ဗိဓော
ဝေဒိတဗ္ဗော။

§ 2. *Of Categories of Evil.*

This compendium of categories must be understood as fourfold, to wit:

I. A compendium of evil categories.
II. A compendium of [ethically] mixed categories.
III. A compendium of what pertains to enlightenment.
IV. A compendium of the whole.

၂။ သမုစ္စယသင်္ဂဟ ကို-

(၁) အကုသိလ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုရေတွက်ပြထုဖြစ်သော အကုသလသင်္ဂဟ။

(၂) အကုသိလ်, ကုသိလ်, အဗျာကတတို့ကို ရောနှော ဖော်ပြထုဖြစ်သော မိဿကသင်္ဂဟ။

(၃) မဂ်ဉာဏ်၏ အသင်းအပင်းဖြစ်သော တရားတို့ကို စုပေါင်းရေတွက်ပြထုဖြစ်သော ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ။

(၄) စိတ်, စေတသိက်, ၎ပ်, နိဗ္ဗာန် ပရမတ္ထတရားအားလုံး ကို သိမ်းကျုံးရေတွက် ဖော်ပြထုဖြစ်သော သဗ္ဗသင်္ဂဟ။

ဤကဲ့သို့ သင်္ဂဟလေးပါးအပြားဖြင့် သိအပ်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

အကုသလသင်္ဂဟ

စတ္တာရော အာသဝါ

How [are they composed]?

(I.) In the compendium of evil, there are, in the first place,

(*a*) the four Āsava's[1]:

1. sense-desires ;[2]
2. becoming ;[3]
3. error ;
4. ignorance.

၃။ ကထံ.....

အကုသလ သင်္ဂဟေ တာဝ စတ္တာရော အာသဝါ ကာမာသဝေါ, ဘဝါသဝေါ, ဒိဋ္ဌာသဝေါ, အဝိဇ္ဇာသဝေါ။

အကုသလ သင်္ဂဟ

(အာသဝ ၄-ပါး)

၃။ အဘယ်သို့ သိအပ်သနည်း . ရှေးဦးစွာ အကုသလသင်္ဂဟ၌ ဆိုပေအံ့—

အာသဝေါတရားတို့သည်–ကာမာသဝ
–ဘဝါသဝ
–ဒိဋ္ဌာသဝ
–အဝိဇ္ဇာသဝ

ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

အာသဝ

၃ အဟတမ္ပိယျော သန္ဓံ ရုည်းကဲ့သို့ စက္ခုဒွါရဒေသည်တို့မှ ရွပါဠ်ခဲ့စေသည် တို့၌ ယိုတတ်သော ကြောင့် အာသဝ။ ကြာမြင့်စွာသုံးအပ်စိမ်ထားအပ်သော စိမ်ရည်အရက်သည် သုံးသောက်စားသူ သတ္တဝါတို့ကို မူးယစ်စေသကဲ့သို့ လောဘစသောတရားတို့သည်လည်း သတ္တဝါတို့ကိုအမြဲမူးယစ်စေကုန်သောကြောင့် အာသဝ။

(၁) အာသဝ ၄ ပါး

(၁) ကာမာသဝ = ကာမဘုံ၌ တပ်တတ်ကုန်သော ကာမဂုဏ် ၅ ပါးနှင့်စပ်သော ထူးဟူးထိုးအပ်သော လောဘစေတသိက်သည် ကာမာသဝ။

(၂) ဘဝါသဝ = ရွပအရူပဘုံ၌ကပ်တတ်သော လောဘစေတသိက်သည် ဘဝါသဝ။

(၃) ဒိဋ္ဌာသဝ = ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ဒိဋ္ဌာသဝ။

(၄) အဝိဇ္ဇာသဝ = သစ္စာ ၄ ပါး၊ ပုဗ္ဗန္တ၊ အပရန္တ၊ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ဤ၌စွဲရမ်ိုးစွဲရပ်သောတရားတို့ကို ပုံးလွှမ်းတတ်သောမောဟသည် အဝိဇ္ဇာသဝ။

ဩဃ

၄ မဟာသမုဒ္ဒရာအတွင်း၌ရှိသော ဝဲဩဃကြီးများသည် မိမိဝဲဩဃအတွင်းသို့ ကျရောက်သမျှသော သတ္တဝါတို့ကို အတင်းနှစ်၍သတ်တတ်သကဲ့သို့ ကာမောဃစသော ဩဃကြီး ၄ ပါးတို့သည် မိမိတို့နှင့် ဆက်ဆံသမျှသောသတ္တဝါတို့ကို သံသရာထဲ၌အတင်းနှစ်၍ သတ်တတ်ကုန်၏။ ကူးမြောက်ခြင်း ငှာခဲယဉ်းကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ကာမောဃစသောတရားတို့သည် ဩဃမည်၏။

(*b*) the four Floods[1]:—(*same as* 1-4);

စတ္တာရော ဩဃာ

(ဩဃ ၄-ပါး)

၄။ စတ္တာရော ဩဃာ ကာမောဃော, ဘဝေါ ဃော, ဒိဋ္ဌောဃော, အဝိဇ္ဇောဃော။

၄။ ရေအလျဉ်ဝဲဩဃနှင့်တူသော ဩဃတရားတို့သည်–

ကာမောဃ
ဘဝေါဃ
ဒိဋ္ဌောဃ
အဝိဇ္ဇောဃ

ဟူ၍ လေးပါး အပြားရှိ၏။

[1] Āsavo is derived from ā √su = 'to flow,' and the Ceylon commentaries, among others, explain the term as that which flows right up to the topmost plane of existence or right up to the moment of Gotrabhū (Bhavato ābhavaggaṃ dhammato āgotrabhuṃ savantīti āsavā). See Appendix, Āsava. On this and the following 'evil categories,' *cf. B. Psy.*, pp. 291, 304, 308, 310, 323.

[2] Kāmāsavo. Kāma may mean either that which desires (kāmetīti) or that which is desired (kāmiyatīti). But the Commentaries say that here taṇhā (craving) for objects of sense-experience, including the pleasures of the five senses, is meant.

[3] Bhavāsavo. Bhava is either kamma-bhava or upapatti-bhava (Introd. Essay, 42 *f.*). It may be either Kāma-bhava, Rūpa-bhava, or Arūpa-bhava. The Commentaries say that by Bhava here is intended the same craving, this time, for any one of the forms of existence. The psychological factor in the two modes of craving is the Cetasika of greed.

[1] Ogha. The Commentaries explain that these four are so termed because they kill the creatures who have fallen into them by drowning them (lit., 'overwhelming and suffocating them'). Anassāsikaṃ katvā ajjhottharanto hanatīti vaṭṭasmiṃ osīdapentā viya hontīti.—Ceylon Cy.

http://www.dhammadownload.com

စတ္တာရော ယောဂါ

(ယောဂ ၄-ပါး)

(c) the four Bonds[2] :—(*same as* 1-4) ;

[2] Yoga. The Ceylon Cy. explains this term as that which yokes the creatures to the rounds (of misery), or that which by way of cause and effect (kamma-vipākena), yokes the creatures to other rebirths, etc., in the machine of existence (bhavayantake), or in the round of existence (vaṭṭasmiṇ). Vaṭṭasmiṇ vā bhava-yantake vā satte yojentīti.— Ledi Sadaw.

၅။ စတ္တာရော ယောဂါ ကာမ ယောဂေါ, ဘဝ ယောဂေါ, ဒိဋ္ဌိ ယောဂေါ, အဝိဇ္ဇာ ယောဂေါ။

၅။ ယှဉ်စပ်ခြင်းသဘောရှိသော ယောဂတရားတို့သည်-
- ကာမယောဂ
- ဘဝယောဂ
- ဒိဋ္ဌိယောဂ
- အဝိဇ္ဇာယောဂ

ဤသို့ လေးပါး အပြားရှိ၏။

၅.၅ (၁) ကာမောဃ (၂) ဘဝေါဃ (၃) ဒိဋ္ဌောဃ (၄) အဝိဇ္ဇောဃဟု ဆိုအပ်သော ဩဃလေးပါး။
(၁) ကာမယောဂ (၂) ဘဝယောဂ (၃) ဒိဋ္ဌိယောဂ (၄) အဝိဇ္ဇာယောဂဟုဆိုအပ်သော ယောဂလေးပါးတို့ကိုလည်း အာသဝလေးပါးနှင့်တူးကိုယ်အားပြင့်ငင်း သရုပ်အားပြင့်ငင်းနည်းတူပုံ။

၅ ယောဂ

ထမ်းပိုးခွင်ဖွင့်ပြင်းတို့ကိုငင်း၊ နွားတို့ကိုငင်း၊ တပ်ရိုက်၍ ထားကုန်ဘိသကဲ့သို့ ယောဂ ၄ ပါးတို့သည် သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဒုက္ခ ဘဝကိယန္ဓရုးကြိုး၌ တပ်ရိုက် ကြိုး ထားတတ်ကုန်သောကြောင့် ယောဂမည်၏။ « ယောဂသဒ္ဒါသည် အစေးပြင့်ကပ်ရိုးစပ်ထားသကဲ့သို့ ယှဉ်စပ်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စပ်ကပ်ထားတတ်သောတရားဆိုလို၏။

စတ္တာရော ဂန္ထာ

(ဂန္ထ ၄-ပါး)

(d) the four Ties :—the ties, physical and mental,[3] of
1. covetousness ;
2. ill-will ;
3. practice of mere rite and ritual ;[4]
4. adherence to one's dogmas ;[5]

၆။ စတ္တာရော ဂန္ထာ အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထော, ဗျာပါဒေါ ကာယဂန္ထော, သီလဗ္ဗတ ပရာမာသော ကာယဂန္ထော, ဣဒံ သစ္စာဘိနိဝေသော ကာယဂန္ထော။

၆။ ရုပ်နာမ်အပေါင်းကို ထုံးနှောင်ဖွဲ့ယှက်တတ်သော ဂန္ထတရားတို့သည်-
- အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ၊
- ဗျာပါဒကာယဂန္ထ၊
- သီလဗ္ဗတပရာမာသကာယဂန္ထ၊
- ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထ၊

ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

[3] The Commentaries explain that kāya here includes both rūpa-kāya and nāmakāya.

[4] Sīlabbataparāmāso. The Ceylon Cy. explains this term by 'Gosīlādisīlena vatena tad-ubhayena suddhīti evaṃ parato asabhāvato āmasanaṃ'—the practice (lit., 'the handling') with an incorrect view (lit., 'the opposite or contrary view') that one becomes pure by bovine and canine morality or conduct, or by both. Ledi Sadaw explains 'parato' as 'by way of the view opposed to the truth' (Ettha ca parato 'ti bhūta-sabhāva-paccanīkato' ti attho). *Cf. B. Psy.*, p. 260, *n.* 4.

[5] Idaṃ-saccābhiniveso. The Ceylon Cy. explains this term by 'Idaṃ eva saccaṃ mogham aññanti abhinivesanaṃ daḷhagāho. The firm belief (lit., 'hold') that this (view) is true, and the other futile

၆ ဂန္ထ ရစ်မတ်ချည်နှောင်တတ်သောကြောင့် ဂန္ထဒေါသည်။ လက်ထိပ်စသော အနှောင်အဖွဲ့ကဲ့သို့ နာမကာယနှင့် ရူပကာယကို ဖက်ပမြားရအောင် ပွဲတတ်ခြင်း၊ ပရုဒ္ဓံကာယနှင့် အနာဂတ်ကာယကို ဘဝအဆက်မပြတ်ရအောင်ပွဲတတ်ခြင်း၊ ဘဝတပါး၏ ဒုတိနှင့်ဘဝတပါး၏ ပဌမသန္ဓိကို ဘဝအဆက်မပြတ်ရစေခြင်းငှာ ပွဲတတ်စေတတ်သောကြောင့် လောဘစသောတရားတို့သည် ကာယဂန္ထမည်၏

(၄) ဂန္ထလေးပါး

(၁) အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ = အလိုးစုံသောတဏှာ။
(၂) ဗျာပါဒကာယဂန္ထ = အလိုးစုံသောဒေါသ။
(၃) သီလဗ္ဗတပရာမာသကာယဂန္ထ = အကြောင်း မဟုတ်သော နွားအလေ့အကျင့် ခွေးအလေ့အကျင့် စသည်မျှားသည့် ဝဋ်ဒုက္ခမှ ကျွတ်လွတ်ကြောင်း မဂ်ပင်ကသဘော မှားယွင်းသော အလေ့ဆိုးအကျင့်ဆိုးကိုပင် အမှန်ဟုထင်မှတ် သုံးသပ်တတ်သော ဒိဋ္ဌိတောသိက်။
(၄) ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထ = မိမိယုံထားပြီးသော မိန္ဒာအယူကို ငါ၏အယူသာမှန်၏။ အခြားတပါးသော အယူမျှားသည် အမှားဟူသောကြောင်းဟူ၍ ပြင်းပြင်းထန်ထန်အယူသန်မှု။

http://www.dhammadownload.com

စတ္ထာရီ ဥပါဒါနာနီ

(e) .he four Graspings[6] :—the grasping after
1. sense-desires ;
2. error ;
3. mere rite and ritualism ;
4. a theory of soul ;

[6] Upādānāni. The Ceylon Cy. explains this term to mean that which tenaciously or firmly grasps the object as a snake does a frog.

(ဥပါဒါန် ၄-ပါး)

၇။ စတ္တာရိ ဥပါဒါနာနိ ကာမုပါဒါနံ, ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ, သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ, အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။

၇။ ဥပါဒါန်တရားတို့သည်– ကာမုပါဒါန် ၊ ဒိဋ္ဌုပါဒါန် ၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါန် ၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန် ၊ ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

စာပိုဒ် ၇ — ဥပါဒါန်

ဖါးကိုမှေဖမ်းသောအခါ မလွတ်ဘဲ စွဲစွဲမြဲမြံ ဖမ်းယူထားသကဲ့သို့ မိမိဆိုင်ရာအာရုံ၌ စွဲစွဲမြဲမြံယူတတ်သော(စွဲလမ်းတတ်သော)တရားသည် ဥပါဒါန်မည်၏။

(၅) ဥပါဒါန်လေးပါး

(၁) ကာမုပါဒါန် = ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့၌ ပြင်းပြစွာစွဲလမ်းခြင်း တပ်မက်သောတဏှာ။
(၂) ဒိဋ္ဌုပါဒါန် = အလုံးစုံသောဒိဋ္ဌိ။
(၃) သီလဗ္ဗတုပါဒါန် = နွားတို့၏သီလ နွားတို့၏အကျင့်မျှားသည် သံသရာမှ စင်ကြယ်ကြောင်းပင်တည်း ဟု စွဲမြဲခြင်းယူသောဒိဋ္ဌိ။
(၄) အတ္တဝါဒုပါဒါန် = ပုထုဇဉ်သတ္တဝါငါသူတပါးယောကျ်ား မိန်းမစသောအားဖြင့် မှောက်မှောက်မှား မှားအထင်မှားတတ်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။

ဆ နီဝရဏာနိ

(f) the six Hindrances[1] :—
1. sensual passion ;
2. ill-will ;
3. sloth-and-torpor ;
4. flurry-and-worry ;
5. perplexity ;
6. ignorance ;

[1] Nivaraṇāni (Burm. MSS. niv-). The Ceylon Cy. explains this term as that which prevents the arising of good thoughts by way of jhāna, etc.; or as that which prevents the jhāna itself; or as that which obstructs the eye of wisdom (paññā-cakkhuno vā āvaraṭṭhena). Ledi Sadaw explains the same to be that which hinders all that is good in human nature by preventing the good which has not arisen from arising, or the good which has arisen from being repeated.

(နီဝရဏ ၆-ပါး)

၈။ ဆ နီဝရဏာနိ ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏံ, ဗျာပါဒ နီဝရဏံ, ထိန မိဒ္ဓ နီဝရဏံ, ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏံ, ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏံ, အဝိဇ္ဇာ နီဝရဏံ။

၈။ တားမြစ်ပိတ်ပင်တတ်သော နီဝရဏတရားတို့ကား– ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ၊ ဗျာပါဒနီဝရဏ၊ ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏ၊ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏ၊ ဤသို့ခြောက်ပါးအပြားရှိ၏။

စာပိုဒ် ၈ — နီဝရဏ

ဈာန် ဝိပဿနာ မဂ် ဖိုလ်တို့၏ အခွင့်မပြုမြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကို တားမြစ်တတ်သောကြောင့် လောဘစသောတရားတို့သည် နီဝရဏမည်၏။

(၆) နီဝရဏ ၆ ပါး

(၁) ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ = ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ လှုန်လှုန်ကဲကဲဆာဖာတပ်မက်သောဆာဂ။
(၂) ဗျာပါဒနီဝရဏ = အလုံးစုံသောဒေါသ။
(၃) ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ = ထိနမိဒ္ဓနှစ်ပါးစုံ။
(၄) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏ = ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနှစ်ပါးစုံ။
(၅) ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏ = ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်။
(၆) အဝိဇ္ဇာနီဝရဏ = မောဟစေတသိက်၊

http://www.dhammadownload.com

(g) the seven forms of Latent Bias[2]:—the bias of

1. sensual passion ;
2. lust after life ;
3. aversion ;
4. conceit ;
5. error ;
6. perplexity ;
7. ignorance ;

[2] Anusaya from anu √seti='to sleep,' lit., 'that which lies dormant or remains latent.'

အနုသယ

စာပိုဒ် . ၉

လျှောက်ပတ်သောအကြောင်းကိုမရလျှင်မမြစ်ပေါ်ကြကုန်အံ့ လျှောက်ပတ်သောအကြောင်းကိုရလျှင် မြစ်လတ္တံ့သော သဘောတရားဖို့ကုန်သောတရားတို့သည် အနုသယမည်၏။ သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ဆဋ်ကိန်း ထပ်၍နေသော ငုတ်ဓာတ်, ဝပ်ဓာတ်, မျိုးစေ့ဓာတ်တို့ပေတည်း။

သတ္တ အနုသယာ

၉။ သတ္တ အနုသယာ ကာမရာဂါ · နုသယော, ဘဝရာဂါ · နုသယော, ပဋိဃာ · နုသယော, မာနာ · နုသယော, ဒိဋ္ဌာ · နုသယော, ဝိစိကိစ္ဆာ နုသယော, အဝိဇ္ဇာ · နုသယော။

(အနုသယ ၇-ပါး)

၉။ အနုသယတို့သည်–

ကာမရာဂအနုသယ၊ ဒိဋ္ဌိအနုသယ၊
ဘဝရာဂအနုသယ၊ ဝိစိကိစ္ဆာအနုသယ၊
ပဋိဃအနုသယ၊ အဝိဇ္ဇာအနုသယ၊
မာနအနုသယ၊ –ဤသို့ ခုနစ်ပါးအပြားရှိ၏။

(၇) အနုသယ ၇ ပါး

(၁) ကာမရာဂါနုသယ = ကာမတရားတို့၌ သာယာနှစ်သက်တတ်သော လောဘတေဆိတ်။
(၂) ဘဝရာဂါနုသယ = ဟာရွတ်ကုသိုလ်ဝိပါက်တို့၌ တပ်နှစ်သက်လော လောဘတေဆိတ်။
(၃) ပဋိဃာနုသယ = ဒေါသတေဆိတ်။
(၄) မာနာနုသယ = မာနတေဆိတ်။
(၅) ဒိဋ္ဌာနုသယ = ဒိဋ္ဌိတေဆိတ်။
(၆) ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ = ဝိစိကိစ္ဆာတေဆိတ်။
(၇) အဝိဇ္ဇာနုသယ = မောဟတေဆိတ်။

(kk) the ten Fetters[3] of the Suttanta[4]:—the fetters of

1. lust after [life in the] Kâmaloka[5];
2. lust after [life in the] Rûpaloka;
3. lust after [life in the] Arûpaloka;
4. aversion ;
5. conceit ;
6. error ;
7. practice of rite and ritual ;
8. perplexity ;
9. distraction ;
10. ignorance ;

[3] Both the Ceylon and the Burmese Commentators explain Saṁyojanas, as 'those which bind' (Saṁyojenti, bandhantiti saṁyojanâni), *i.e.*, bind creatures in the rounds of misery (vaṭṭasmiṁ).

[4] Sutta-Piṭaka.

[5] 'Kâma,' when opposed to 'rûpa,' and 'arûpa,' has either 'bhava' or 'loka' understood after it.

ဒသ သံယောဇနာနိ သုတ္တန္တေ

၁၀။ ဒသ သံယောဇနာနိ ကာမရာဂ သံယောဇနံ, ရူပရာဂ သံယောဇနံ, အရူပရာဂ သံယောဇနံ, ပဋိဃ သံယောဇနံ, မာန သံယောဇနံ, ဒိဋ္ဌိ သံယောဇနံ, သီလဗ္ဗတ ပရာမာသ သံယောဇနံ, ဝိစိကိစ္ဆာ သံယောဇနံ, ဥဒ္ဓစ္စ သံယောဇနံ, အဝိဇ္ဇာ သံယောဇနံ သုတ္တန္တေ။

(သုတ္တန်နည်း သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး)

၁၀။ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ ဟောအပ်သော သုတ္တန်နည်း သံယောဇဉ် တရားတို့သည်ကား–

ကာမရာဂ သံယောဇဉ်
ရူပရာဂသံယောဇဉ်
အရူပရာဂ သံယောဇဉ်
ပဋိဃသံယောဇဉ်
မာနသံယောဇဉ်
ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်
သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်
ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်
ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇဉ်
အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်

– ဤသို့(၁၀)ပါးရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

စတိုန်. ၁၀. သံယောဇဉ်

တဏ်ဆင်းရဲ၌ ပွဲတက်သော သဘောတရားတို့သည် သံယောဇဉ်မည်၏။ လောကဌ္ဌိသော နှောင်အိမ် အမျိုးမျိုး နှောင်ကြိုးအမျိုးမျိုးနှင့်တူသောတရားတို့တည်း။

ယောဂ။ ဂန္ထ။ သံယောဇဉ်

ဤ၃ မျိုးသည် သတ္တဝါများကို ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်အောင်တမျိုးစီ ယှဉ်စပ်မှုနှောင် တတ်ကြသဖြင့် သဘောတူသကဲ့သို့ရှိသော်လည်း အဝေးဘုံဘဝသို့ ရောက်စေကာမူ မိမိဘုံသို့ ပြန်ရောက်လာအောင် ကြိုးဖြင့်ဆွဲ ထားဘိသကဲ့သို့ဆွဲချုပ်နှောင်တတ်သော သဘောသည် သံယောဇဉ်။ သံကွင်းချင်းပွဲဆက်သကဲ့သို့ စုတိပဋိသန္ဓေ၊ ပဋိသန္ဓေစုတိအားဖြင့် ရုပ်နာမ်အပေါင်းကို ပွဲဆက်တတ်သော သဘောသည် ဂန္ထ။ သစ်စေးဖြင့် ကပ်သကဲ့သို့ တဏ္ဍာကျွဲ မိစ္ဆာကိန်းထုသတ္တဝါကို ယှဉ်စပ်ကပ်ထားတတ်သော သဘောသည် ယောဂ။

စတိုန် ၁၀,၁၁ (၀) သံယောဇဉ် ၁၀ ပါး

သုတ္တန်နည်း	အဘိဓမ္မာနည်း
(၁) ကာမရာဂသံယောဇဉ်	(၁) ကာမရာဂသံယောဇဉ်
(၂) ရူပရာဂသံယောဇဉ်	(၂) ဘဝရာဂသံယောဇဉ်
(၃) အရူပရာဂသံယောဇဉ်	(၃) ပဋိဃသံယောဇဉ်
(၄) ပဋိဃသံယောဇဉ်	(၄) မာနသံယောဇဉ်
(၅) မာနသံယောဇဉ်	(၅) ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်
(၆) ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်	(၆) သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်
(၇) သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်	(၇) ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်
(၈) ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်	(၈) ဣဿာသံယောဇဉ်
(၉) ဥဿုသံယောဇဉ်	(၉) မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်
(၁၀) အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်	(၁၀) အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်

ဒသ သံယောဇနာနိ အဘိဓမ္မေ

(*h*) the other ten Fetters of the Abhidhamma, viz., of

1. sensual passion[1];
2. lust after life;
3. aversion;
4. conceit;
5. error;
6. practice of rite and ritual;
7. perplexity;
8. envy;
9. selfishness;
10. ignorance.

[1] Here 'kāma' is opposed to 'bhava,' and is restricted to objects of sensual desire.'

၁၁။ အပရာနိပိ ဒသ သံယောဇနာနိ ကာမရာဂ သံယောဇနံ, ဘဝရာဂ သံယောဇနံ, ပဋိဃ သံယောဇနံ, မာန သံယောဇနံ, ဒိဋ္ဌိ သံယော ဇနံ, သီလဗ္ဗတ ပရာမာသ သံယောဇနံ, ဝိစိကိစ္ဆာ သံယောဇနံ, ဣဿာ သံယောဇနံ, မစ္ဆရိယ သံယောဇနံ, အဝိဇ္ဇာ သံယောဇနံ အဘိဓမ္မေ။

(အဘိဓမ္မာနည်း၊ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး)

၁၁။ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌ ဟောအပ်သော အဘိဓမ္မာနည်း သံယောဇဉ် တို့ကား–

ကာမရာဂသံယောဇဉ်	သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်
ဘဝရာဂသံယောဇဉ်	ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်
ပဋိဃသံယောဇဉ်	ဣဿာသံယောဇဉ်
မာနသံယောဇဉ်	မစ္ဆရိယသံယောဇဉ်
ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်	အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ်

ဤသို့ (၁၀)ပါး အပြားရှိ၏။

ဒသ ကိလေသာ

(i) The ten Torments[2] are :—

1. greed;
2. hate;
3. dulness;
4. conceit;
5. error;
6. perplexity;
7. sloth;
8. distraction;
9. impudence;
10. fearlessness of consequence.

၁၂။ ဒသ ကိလေသာ လောဘော, ဒေါသော မောဟော, မာနော, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ထိနံ, ဥဒ္ဓစ္စံ, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပံ။

(ကိလေသာ ၁၀-ပါး)

၁၂။ စိတ်ကိုညစ်နွမ်းစေတတ်ပူလောင်စေတတ်သောကိလေသာတို့သည်–

- လောဘကိလေသာ	- ဝိစိကိစ္ဆာကိလေသာ
- ဒေါသကိလေသာ	- ထိနကိလေသာ
- မောဟကိလေသာ	- ဥဒ္ဓစ္စကိလေသာ
- မာနကိလေသာ	- အဟိရိကကိလေသာ
- ဒိဋ္ဌိကိလေသာ	- အနောတ္တပ္ပကိလေသာ

- ဤသို့ (၁၀)ပါး ရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

[1] The Ceylon Cy. explains kilesā as those by which the mind is defiled (kilissati), burnt (upatappati), or afflicted (bādhiyati). Ledi Sadaw of Burma adopts the same explanation, but adds that kilesa's are those by which creatures are defiled, or by which they (the creatures) arrive either at the state of being defiled (malina-bhāvaṇ) or at the state of being debased (nihīna-bhāvaṇ). See *P. Psy.*, 327 *ff.*

စာပိုဒ် ၁၂ **ကိလေသာ**

စိတ်ဓါတ်ပုပ်နှံကြောင်း၊ ညစ်ညူးကြောင်း၊ ကြင်နာကြောင်း၊ ဖြစ်သောကြောင့် ကိလေသာမည်၏။

ဝတ္ထုဓမ္မနိဒ္ဒေသံ

၁၃။ အာသဝါ·ဒီသု ပနေ·တ္ထ ကာမဘဝနာမေန တ·ဗ္ဘတ္ထုကာ တဏှာ အဓိပ္ပေတာ၊ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသော ဣဒံ သစ္စာ·ဘိနိဝေသော အတ္တဝါဒုပါဒေါ စ တထာပတ္တိ ဒိဋ္ဌိဂတ·မေဝ ပဝုစ္စတိ။

(တရား‌ကိုယ်ကောက် နည်းဖြ)

၁၃။ ဤအကုသလ သင်္ဂဟ၌ (အကုသိုလ်တရားတို့ကို စုရုံး ဖော်ပြရာ၌) **အာသဝ**–စသည်တို့၌ (ကာမာသဝ၊ ဘဝါသဝစသည်တို့၌)ကာမဟူသော အမည်၊ ဘဝဟူသော အမည်ဖြင့် ထိုကာမကို အာရုံပြုသော၊ ထိုဘဝကို အာရုံပြုသော တဏှာ (လောဘ)ကို အရကောက်ရပေ၏။ ထို့ပြင် ယူပုံမြင်ပုံကွဲပြားသည့်အတွက် ဒိဋ္ဌိစေတသိက် တခုတည်းကိုပင် သီလဗ္ဗတ-ပရာမာသ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုရပေသည်။

§ 3. *Mnemonic.*

သင်္ဂဟဂါထာယော

၁၄။ အာသဝေါ·ဃာ စ ယောဂါ စ၊
တယော ဂန္ထာ စ ဝတ္ထုတော၊
ဥပါဒါနာ ဒုဝေ ဝုတ္တာ၊
အဋ္ဌ နီဝရဏာ သိယုံ။
ဆဋ္ဌေါ·နုသယာ ဟောန္တိ၊
နဝ သံယောဇနာ မတာ၊
ကိလေသာ ဒသ ဝုတ္တော ယိ၊
နဂဓာ ပါပ သင်္ဂဟော။

The Āsavas, the Floods, Bonds, Ties, root in the threefold base;[1]
The Graspings have a twofold source:[1] but eightfold is the case
With Hindrances, with Bias, six, with Fetters, nine, we hold,[2]
With Torments, ten:—thus Evil's List is reckoned as ninefold.

[1] Vatthuto is explained by the Ceylon Cy. to mean 'dhammato,' and by Ledi Sadaw of Burma, 'sabhāva-dhammato,' The psychological ultimates described in Part II. as mental properties or concomitants are here intended.
[2] Matā.

၁၄။ ပရမတ်အလို အထည်ကိုယ်အားဖြင့် အာသဝ၊ ဩဃ၊ ယောဂတို့သည် (လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟ) သုံးပါး စီတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။
ဥပါဒါန်တို့မှာမူ (လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ)နှစ်ပါးတို့သာဆိုအပ် ကုန်၏။
နိဝရဏ ရှစ်ပါးဆိုရာ၌မူ တရား‌ကိုယ်အားဖြင့် ရှစ်ပါး(လောဘ၊ဒေါသ၊ ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ မောဟ) တို့သာဖြစ်ကုန်၏။
အနုသယ ခုနှစ်ပါးဆိုရာ၌ တရား‌ကိုယ်အားဖြင့် ခြောက်ပါးသာ ဖြစ်ကုန်၏။
သံယောဇဉ်တို့မူကား ၉-ပါး (လော၊ ဒေါ၊ မာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆ၊ ဣဿ၊ မစ္ဆရိ၊မော) တို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။
ကိလေသာ ဆယ်ပါးမူကား တရား‌ကိုယ်အားဖြင့်လည်း ယင်း ၁၀-ပါး တို့ပင် ဖြစ်ကုန်၏။
ဤသို့လျှင် အကုသလသင်္ဂဟကို ၉-ပါး အပြားဖြင့် ဆိုဆပ်ခဲ့လေပြီ။

http://www.dhammadownload.com

§ 4. *Of Mixed Categories.*

တစုံးကိုယ်စကောက်နည်း။

မိဿကသင်္ဂဟ ဆ ဟေတူ

မိဿက သင်္ဂဟ

(ဟိတ် ၆-ပါး)

II.—In the compendium of mixed categories there are the following :

(*a*) The Six Hetu's (root-conditions)[3] :—

1. greed ;
2. hate ;
3. dulness ;
4. disinterestedness ;
5. amity ;
6. intelligence.

[3] See above, Part III., § 4.

၁၅။ မိဿက သင်္ဂဟေ ဆ ဟေတူ လောဘော ဒေါသော, မောဟော, အလောဘော အဒေါသော, အမောဟော။

၁၅။ အခြေအမြစ်သဖွယ်ဖြစ်သောဟိတ်တရားတို့သည်–

လောဘဟိတ်၊ ဒေါသဟိတ်၊ မောဟဟိတ်၊

အလောဘဟိတ်၊ အဒေါသဟိတ်၊ အမောဟဟိတ်၊

အားဖြင့် ခြောက်ပါးအပြားရှိ၏။

(*b*) The Seven Constituents of Jhāna :—

1. initial application (vitakka) ;[1]
2. sustained application (vicāra) ;[1]
3. pleasurable interest ;
4. individualization ;[1]
5. joy ;[1]
6. grief ;[2]
7. hedonic indifference ;[3]

[1] See Parts I. and II.
[2] The mention of grief here shows that jhāna is liable to abuse in the hands of unprincipled persons.
[3] The intellectual tatramajjhattatā, 'balance of mind,' is not meant here. See p. 14.

(ရှာနှစ် ၃-ဖါး)

သတ္တ ဈာနင်္ဂါနိ

ဈာန်အင်္ဂါတရား

၁၆။ သတ္တ ဈာနင်္ဂါနိ ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, ပီတိ, ကေဂ္ဂတာ, သောမနဿံ, ဒေါမနဿံ, ဥပေက္ခာ။

၁၆။ အာရုံကိုပွေးစွေးစိုက်စိုက်ရွတတ်သော ဈာန်အင်္ဂါတရားတို့သည်–

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ ကေဂ္ဂတာ၊ သောမနဿဝေဒနာ၊

ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟူ၍ ခုနစ်ပါးအပြားရှိ၏။

(*b*) Jhāna

(ခ) ဈာန်

တက္ကာအစစ် တရာရှစ်

၁၄ တက္ကာအစစ် တရာရှစ်

၁၄။ ကာမတက္ကာ၊ အတတက္ကာ၊ ဝိအတ္တတက္ကာ – သုံးပါးကို တည်၍ အာရုံခြောက်ပါးနှင့်မြှောက် ၁၈ ပါး ဖြစ်၏။ ၎င်း ၁၈ ပါးကို ပစ္စုပ္ပန်ကာလ, အတိတ်ကာလ, အနာဂတ်ကာလသုံးပါးနှင့်မြှောက် ၅၄ ပါးဖြစ်၏။ ၎င်း ၅၄ ပါးကို အဇ္ဈတ္တသန္တာန်, ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် ၂ ပါးနှင့် မြှောက်သော် ၁၀၈ ပါးဖြစ်၏။

(၁) ဟိတ်

၁၅။ အာရုံ၌ မိမိနှင့် ယှဉ်ဘော်ယှဉ်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန်အကျိုးတရားတို့ကို ကောင်းစွာတည်တံ့စေတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ဟိတ်မည်၏။ ၎င်းဟိတ်တရားတို့သည် သဒ်ပြစ်နှင့်တူကုန်၏။ သစ်မြစ်တို့သည် ပင်စည်ကိုကြီးပွားခိုင်ခံ့တည်တံ့စေကုန်သကဲ့သို့ ဟိတ် ၆ ပါးသည် မိမိနှင့်ယှဉ်ဘော်ယှဉ်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တရားတို့ကို အာရုံ၌မြဲစွဲတည်တံ့ခိုင်ခံ့ကြီးပွားစေကုန်၏။

၁၇ ဆဠေဝင်္ဂါးရာ ကိလေသာ သရွှေ။

အဝိဇ္ဇာပဓာနာ။ ။စေတသိက် ၅၂ ပါး၊ စိတ်ကား အာရုဏ ဝိဇေယျ လက္ခဏာအားဖြင့် ၁ ပါးဟု ဆိုအပ်သော နာမ်တေဇောဓာတ်နှင့် နိမ္မုန်ရုပ် ၁၈ ပါး လက္ခဏာရှစ် ၄ ပါးအားဖြင့် ပေါင်းရုပ်နာမ်ပေါင်း ၇၁ ပါးကိုတည်။ အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် ၂ ပါးနှင့် မြှောက်သော် ၁၅၀ ဖြစ်၏။ ၎င်း ၁၅၀ ကိုကိလေသာ ၁၀ ပါးနှင့် မြှောက်သော် ၁၅၀၀ ကိလေသာဖြစ်သတည်း။

၁၇ ဆဠင်္ဂါးရာ ကိလေသာ သရွှေ။

၁၆ သတ္တ ဈာနင်္ဂါနိ ဝိတက္ကော, ဝိစာရော, ပီတိ, ကေဂ္ဂတာ, သောမနဿံ, ဒေါမနဿံ, ဥပေက္ခာ။

၁၆

ကောင်းသောအာရုံ၌မြဲစေ၊ မကောင်းသောအာရုံ၌ဖြစ်စေ၊ စူးစိုက်စိုက် စွဲမြဲမြဲကပ်၍ ရှုတတ်သောကြောင့် ဈာန်မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

(c) the Twelve Path-Constituents[4] :—

1. right views ;
2. right aspiration ;[5]
3. right language ;
4. right action ;
5. right livelihood ;
6. right endeavour ;
7. right mindfulness ;
8. right concentration ;
9. wrong views ;
10. wrong aspiration ;
11. wrong endeavour ;
12. wrong concentration.

[4] Magga here includes both the noble and the ignoble path, the last four constituents leading to the planes of miserable existence. *Cf. S.* v., 18, 23 ; *Vibhanga*, p. 373.

[5] The psychological ultimate of sammāsankappa is vitakka, which, in the present case, directs the mind towards the right object—viz., the higher ideal.

ဒုါဒသ မဂ္ဂင်္ဂါနိ (မဂ္ဂင် ၁၂-ပါး)

၁၇။ ဒုါဒသ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တော, သမ္မာအာဇီဝေါ, သမ္မာဝါယာမော, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ, မိစ္ဆာဝါယာမော, မိစ္ဆာသမာဓိ။

၁၇။ လမ်းကြောင်းသဖွယ်ဖြစ်သော မဂ္ဂင်တရားတို့သည်– သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာဝါယာမ၊ မိစ္ဆာသမာဓိ– - ဟူ၍ တဆယ့်နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။

(၃) မဂ္ဂင်

၁၇ ခရီးလမ်းကို မဂ္ဂဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ စိတ်၏ပြောင့်ပြောင်သွားရန် ကောက်ကောက် ကွေ့ကွေ့သွားရန် ခရီးဆုံးသည်လည်း မဟုတ်။ အကုသိလ်မဂ္ဂင်သည် အပါယ်သို့ လားကြောင်းဖြစ်၍ ကုသိုလ် မဂ္ဂင်သည် နှာတ်ခွာသဂတိ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာသို့ ထောက်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ခရီးကောက် ခရီးဖြောင့် နှစ်ပါးတို့၏ အင်္ဂါအဆောက်အဦးတို့သည် မဂ္ဂင်မည်ကုန်၏။

(d) the Twenty-two Controlling[6] Powers :—the controlling power of

1. the eye ;[6]
2. the ear ;
3. the nose ;
4. the tongue ;
5. the body (*i.e.*, the skin) ;
6. female sex ;[1]
7. male sex ;[1]
8. life ;
9. mind ;[2]
10. pleasure ;
11. pain ;
12. joy ;
13. grief ;
14. hedonic indifference ;
15. faith ;
16. energy ;
17. mindfulness ;
18. concentration ;
19. reason ;
20. the thought :—'I shall come to know the unknown' ;
21. gnosis ;[3]
22. one who knows.

[6] On Indriya. See *supra*, p. 159, *n.* 2. It must be borne in mind that it is the eye that controls sight and so on for the other four senses. See also below, Part VIII., § 10 (6), *n.* 2.

ဗာဝီသတိန္ဒြိယာနိ (ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး)

၁၈။ ဗာဝီသတိ-န္ဒြိယာနိ စက္ခုန္ဒြိယံ, သောတိန္ဒြိယံ, ဃာနိန္ဒြိယံ, ဇိဝှိန္ဒြိယံ, ကာယိန္ဒြိယံ, ဣတ္ထိန္ဒြိယံ, ပုရိသိန္ဒြိယံ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, မနိန္ဒြိယံ, သုခိန္ဒြိယံ, ဒုက္ခိန္ဒြိယံ, သောမနဿိန္ဒြိယံ, ဒေါမနဿိန္ဒြိယံ, ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ, သဒ္ဓိန္ဒြိယံ, ဝီရိယိန္ဒြိယံ, သတိန္ဒြိယံ, သမာဓိန္ဒြိယံ, ပညိန္ဒြိယံ, အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ, အညိန္ဒြိယံ, အညာတာဝိန္ဒြိယံ။

၁၈။ အစိုးရခြင်းသဘောရှိသော ဣန္ဒြေတို့သည်– စက္ခုန္ဒြေ၊ သောတိန္ဒြေ၊ ဃာနိန္ဒြေ၊ ဇိဝှါန္ဒြေ၊ ကာယိန္ဒြေ၊ ဣတ္ထိန္ဒြေ၊ ပုရိသိန္ဒြေ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ မနိန္ဒြေ၊ သုခိန္ဒြေ၊ ဒုက္ခိန္ဒြေ၊ သောမနဿိန္ဒြေ၊ ဒေါမနဿိန္ဒြေ၊ ဥပေက္ခိန္ဒြေ၊ သဒ္ဓိန္ဒြေ၊ ဝီရိယိန္ဒြေ၊ သတိန္ဒြေ၊ သမာဓိန္ဒြေ၊ ပညိန္ဒြေ၊ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေ၊ အညိန္ဒြေ၊ အညာတာဝိန္ဒြေ - ဤသို့နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးအပြားရှိ၏၊

[1] Lit., 'womanhood and manhood.' Sex controls the primary and the secondary characters of sex described in the Commentaries under linga, nimitta, kutta, and ākappa.

[2] Mind (mano) is called an indriya because it controls or governs its concomitant mental properties.

[3] Aññā may be differentiated from ñāṇa, as the Christian might distinguish 'saving knowledge' from knowledge in general, including knowledge of matters of mere sense-experience. See the eight moral thoughts of the sense-world. Part I., § 6. English is poor beside Pāli in such terminology. *B. Psy.*, xci.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

၁၈ (၇) ဣန္ဒြေ

သမ္မယုတ်တရားတို့ကို အစိုးရသောကြောင့် ဣန္ဒြေမည်၏။ အစိုးရ-ဟူသည်ကား မိမိတို့၏ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ဌာနကိစ္စတို့၌ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို မိမိအလိုသို့လိုက်စေခြင်း၊ မိမိသဘောအတိုင်း ဖြစ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

စတိုဒ်-၁၉ (၇) ဓိလ်

ကြံခိုင်ပြီးသောကြောင့် ဓိလ်မည်၏။ လောကွင် ဓိလ်အဓေါဲခံသော လူတို့သည် ထိုထိုကိစ္စကိုပြုလုပ်ရာ၌ မယိမ်းမယိုင် ပြဋိဉာဉ်ကြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သဒ္ဓါအစရှိသော တရားများသည် ယုံကြည်ခြင်းစသောကိစ္စ၌ မယိမ်းမယိုင် ပြဋိဉာဉ်ကြသဖြင့် ဓလဟူသောအမည်ကိုရ၏။

၁၈ ဣန္ဒြေတို့သည်-

(၁) စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခုန္ဒြေ။
(၂) သောတပသာဒရုပ်သည် သောတိန္ဒြေ။
(၃) ဃာနပသာဒရုပ်သည် ဃာဏိန္ဒြေ။
(၄) ဇိဝှါပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှိန္ဒြေ။
(၅) ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယိန္ဒြေ။
(၆) ဣတ္ထိဘာဝရုပ်သည် ဣတ္ထိန္ဒြေ။
(၇) ပုမ္ဘာဝရုပ်သည် ပုရိသိန္ဒြေ။
(၈) ရုပဇီဝိတ, နာမ်ဇီဝိတ ၂ ပါးသည် ဇီဝိတိန္ဒြေ။
(၉) စိတ်တခုပုတ်ကိုးဆယ်သည် မနိန္ဒြေ။
(၁၀) သုခဝေဒနာသည် သုခိန္ဒြေ။
(၁၁) ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဒုက္ခိန္ဒြေ။
(၁၂) သောမနဿဝေဒနာသည် သောမနဿိန္ဒြေ။
(၁၃) ဒေါမနဿဝေဒနာသည် ဒေါမနဿိန္ဒြေ။
(၁၄) ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဥပေက္ခိန္ဒြေ။
(၁၅) သဒ္ဓါစေတသိက်သည် သဒ္ဓိန္ဒြေ။
(၁၆) ဝိရိယ စေတသိက်သည် ဝီရိယိန္ဒြေ။
(၁၇) သတိစေတသိက်သည် သတိန္ဒြေ။
(၁၈) ကေဂ္ဂတာ စေတသိက်သည် သမာဓိန္ဒြေ။
(၁၉) လောကီဉာဏသမ္မယုတ်စိတ် ၃၉ ခွဲ၌ ဉဒ္ဓယုဉ်သော အဓေါဟစေတသိက်သည် ပညိန္ဒြေ။
(၂၀) သောဘနဘူမိမဂ်ဉ္စယုဉ်သော အမောဟစေတသိက်သည် အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေ။
(၂၁) အဏက်မဂ် ၃ ခု၊ အောက်ဖိုလ် ၃ ခွဲ၌ယုဉ်သော အမောဟစေတသိက်သည် အညိန္ဒြေ။
(၂၂) အရဟတ္တဖိုလ်ဉ္စယုဉ်သော အမောဟစေတသိက်သည် ဏညတာဝိန္ဒြေ။

နဝ ဗလာနိ

(*e*) the Nine Forces :—the force of

1. faith ;
2. energy ;
3. mindfulness ;[4]
4. concentration ;
5. reason ;
6. modesty ;
7. discretion ;
8. impudence ;
9. fearlessness of consequences.

၁၉။ နဝ ဗလာနိ သဒ္ဓါဗလံ, ဝီရိယဗလံ, သတိဗလံ, သမာဓိဗလံ, ပညာဗလံ, ဟိရိဗလံ, ဩတ္တပ္ပဗလံ, အဟိရိကဗလံ, အနောတ္တပ္ပဗလံ။

(ဓိလ် ၉-ပါး)

၁၉။ ခိုင်မြဲသောတရားဟုဆိုအပ်သောဗိုလ်တို့သည်– သဒ္ဓါဗိုလ်၊ဝီရိယဗိုလ်၊ သတိဗိုလ်၊သမာဓိဗိုလ် ပညာဗိုလ်၊ဟိရိဗိုလ်၊ဩတ္တပ္ပဗိုလ်၊အဟိရိကဗိုလ်၊ အနောတ္တပ္ပဗိုလ်၊ – ဤသို့ ၉-ပါး အပြားရှိ၏။

[4] Omitted in J.P.T.S.—Ed.

စတ္တာရော အဓိပတီ

(*f*) the Four Dominant Influences[1] :—namely of

1. intention ;
2. energy ;
3. thought ;[2]
4. investigation.[3]

၂၀။ စတ္တာရော အဓိပတီ ဆန္ဒာဓိပတိ, ဝီရိယာဓိပတိ, စိတ္တာဓိပတိ, ဝီမံသာဓိပတိ။

(အဓိပတိ ၄-ပါး)

၂၀။ အကြီးအချုပ် တရားဟု ဆိုအပ်သော အဓိပတိတို့သည်– ဆန္ဒာဓိပတိ ၊ ဝီရိယာဓိပတိ၊ စိတ္တာဓိပတိ ၊ ဝီမံသာဓိပတိ၊ – ဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။

[1] Adhipati. See *Dhs.*, §§ 269, 1034. *B. Psy.*, pp. 77, 269.—Ed. Adhipati differs from Indriya in that the former is supreme, while the latter has its equals. See the text below : Only one dominant influence, etc. (adhipati eko va labbhati).

[2] Citta here denotes javana-cittuppāda, while the other three dominant influences refer to the respective concomitants of this state of apperception.

[3] Vimaṁsa (in Sinh. MSS. vīm-). The psychological ultimate of this is paññindriya-cetasika. The category of dominant influences shows that when a man *acts*, either intention, effort, knowledge, or reason, may predominate. *Cf.* Criminal Law, in which no responsibility is attached to an act without one or other of the foregoing three dominant factors.

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၂၀ (၆) အဓိပတိ

အတ္တပ္ပိုင်ဘက်မရှိ စီးမိုးကြီးကဲသော တရား။ ။မိမိနှင့် ဆက်သွယ်လျက်တက္ခ မြစ်ဘက်တရားတို့ကို လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ် အတွင်သခင်လုပ်ပိုင်းလျှင်တက္ခမြစ်ဘက်တရားရုက်ို ထိုထိုကိစ္စ၌ မိမိအလိုကျအောင် လိုက်ပါစေနိုင်သော တရားကို အဓိပတိခေါ်သည်။

အဓိပတိ တို့သည် (၁) ဆန္ဒအဓိပတိ = သာဓိပတိဒေါ ၅၂ ခု၌ ရှိသော ဆန္ဒစေတသိက်။
(၂) ဝီရိယာဓိပတိ = သာဓိပတိဒေါ ၅၂ ခု၌ ရှိသော ဝီရိယ စေတသိက်။
(၃) စိတ္တာဓိပတိ = သာဓိပတိဒေါ စိတ် ၅၂ ခု။
(၄) ဝီမံသာဓိပတိ = တိဟိတ်ဒေါ ၃၄ ခု၌ရှိသော ပညာစေတသိက်။

အဓိပတိနှင့် ဥပနြေအထူး။ ။တပါးကုန်သောတရားတို့၏ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကိုတားပြစ်ခြင်း ဖြစ်သည်သာ အစိုးရခြင်းသည် အဓိပတိမည်၏။ ။တပါးကုန်သော ဥပနြေ တို့သည် ရှိကုန်သော်လည်း သက်သက်ပြင်ခြင်းအစရှိသည်တို့၌ စကျဝိညာဏ်အစရှိသည်တို့သည် မိမိအလိုသို့လိုက်ခေါ်ယူသည် ဥပနြေမည်၏။ ။ အဓိပတိသည် စက္ကဝတေးမင်းကြီးနှင့်တူ၏။ ဥပနြေသည် ပဒေသရာဇ်မင်းငယ်တို့နှင့်တူကုန်၏။

စာပိုဒ် ၂၁ (၇) အာဟာရ

မိမိဆိုင်ရာ အကျိုးတရားများကို ဆောင်တတ်သောတရားကို အာဟာရခေါ်၏။ ဆောင်ပုံသည် မြစ်ဝကြောင်းထောက်ပုံခြင်းတည်း။

ဆောင်ပုံ (၁) ကဗဠီကာဟာရ အာဟာရသည် ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကိုဆောင်၏။
(၂) ဖဿာဟာရသည် ဝေဒနာ ၃ ပါးကိုဆောင်၏။
(၃) မနောသဉ္စေတနာဟာရသည် သုံးပါးသောဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကိုဆောင်၏။
(၄) ဝိညာဏာဟာရသည် မိမိနှင့်အတူတကွဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့ကိုဆောင်၏။

အာဟာရလေးပါးကား - (၁) ဩဇာဋ္ဌမ်သည် ကဗဠီကာရအာဟာရမည်၏။
(၂) ဖဿစေတသိက်သည် ဖဿအာဟာရမည်၏။
(၃) စေတနာစေတသိက်သည် မနောသဉ္စေတနာဟာရမည်၏။
(၄) စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်သည် ဝိညာဏာဟာရမည်၏။

စတ္တာရော အာဟာရာ

(g) the Four Foods :—

1. edible food ;
2. contact ;
3. volitional activity of mind ;[4]
4. rebirth-consciousness.[5]

၂၁။ စတ္တာရော အာဟာရာ ကဗဠီကာရော အာဟာရော, ဖဿော ဒုတိယော, မနော သဉ္စေတနာ တတိယာ, ဝိညာဏံ စတုတ္ထံ။

[4] Manosañcetanāhāra-saṅkhātaṃ kusalākusala-kammaṃ (Ceylon Cy.).
[5] Viññāṇāhāra-saṅkhātaṃ paṭisandhi-viññāṇaṃ (*ibid.*).

(အာဟာရ ၄-ပါး)

၂၁။ အကျိုးကို ထောက်ပံ့ ဆောင်ရွက်နိုင်သော အာဟာရတရားတို့ကား—

ပထမ–ကဗဠီကာရအာဟာရ၊ တတိယ–မနောသဉ္စေတနာဟာရ၊
ဒုတိယ–ဖဿာဟာရ၊ စတုတ္ထ–ဝိညာဏာဟာရ၊
တို့ ဖြစ်ပါးတည်း။

ဤ၌ အမှာစကားဆိုအံ့– (စာလုံးကိုယ်ကောက် နည်းဖြင့်)

ဝတ္ထုဧမ္မနိဒဿနံ

Now, with reference to the 'Controlling Powers' (*d*), the power called the thought, 'I shall come to know the unknown,' is that Path-knowledge possessed by one who has 'arrived at the stream'; the power called that 'of one who knows,' is the knowledge involved in the Fruit of Arahantship; and by the power of gnosis is meant the six intermediate knowledges.[1] Again, the 'vital power' is two-fold, consisting of physical and psychical life.[2]

၂၂။ ဣန္ဒြိယေသု ပနေ-တ္ထ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏံ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ၊ အရဟတ္တဖလဉာဏံ အညာတာဝိန္ဒြိယံ၊ မဂ္ဂေ ဆ ဉာဏာနိ အညိန္ဒြိယာနိ-တိ ပဝုစ္စန္တိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ ရူပါ-ရူပဝသေန ဒုဝိဓံ ဟောတိ။

၂၂။ ဤ၌ ၂၂-ပါးတို့တွင် သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ကို အနညာတညဿာမီ ဤန္ဒြေဟု ဆိုအပ်၏။
အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်ကို အညာတာဝိန္ဒြေဟု ဆို အပ်၏။
အလယ်က မဂ်ဉာဏ် သုံးပါး၊ ဖိုလ်ဉာဏ် သုံးပါးတို့ကို အညိန္ဒြေဟု ဆိုအပ်၏။
ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ရူပ်ဇီဝိတ၊ နာမ်ဇီဝိတဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

[1] Cha ñāṇāni, the knowledge[s] belonging to the three higher Paths and the three lower Fruition[s]. These, together with the two foregoing, are the same Paññindriya-cetasika cultivated and developed in different degrees, and are collectively known as sammā-diṭṭhi.
[2] Rūpārūpavasena.

http://www.dhammadownload.com

The 'Constituents of jhāna' are not acquired in the five kinds of sense-cognition,[3] nor are the 'forces,'[4] in effortless states, nor the 'constituents of the Path,' in [states] not accompanied by their hetu's. Likewise, in perplexed thought, individualization cannot attain to the state of a Path-constituent,[5] a controlling power, or a force.

[3] That is, at the moment of the operation of any one of the five senses in a process of sense-cognition. See Introd. Essay, p. 54.
[4] Read balāni for phalāni in J.P.T.S. text.—Ed.

၂၃။ ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနိ အဝိရိယေသု ဗလာနိ၊ အဟေတုကေသု မဂ္ဂင်္ဂါနိ န လဗ္ဘန္တိ၊ တထာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ ကေဂ္ဂတာ မဂ္ဂိန္ဒြိယ ဗလဘာဝံ န ဂစ္ဆတိ။

၂၃။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်စိတ် တဆယ်တို့၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို မရအပ်ကုန်။ ဝီရိယနှင့်မယှဉ်သော (အဝိရိယ) စိတ် (၁၆) ပါးတို့၌ ဗိုလ်တရား တို့ကို မရအပ်ကုန်။

အဟိတ်စိတ် (၁၈) ပါးတို့၌ မဂ္ဂင်တို့ကို မရအပ်ကုန်။

ထို့ပြင် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ကေဂ္ဂတာဆည် မဂ္ဂင်, ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်အဖြစ်သို့ မရောက်ပေ။

Only one 'Dominant Influence' obtains at one time, according to circumstances, and that only in such apperceptions as are accompanied by two or three [good] roots.

၂၄။ ဒွိဟေတုက တိဟေတုက ဝေနေသ္စ-ဝ ယထာသမ္ဘဝံ အဓိပတိ ဧကော၁ လဗ္ဘတိ။

၂၄။ ဒွိဟိတ်ဧော တိဟိတ်ဧောစိတ်တို့၌သာလျှင် ဖြစ်သင့်သည့်အား လျော်စွာ အဓိပတိကို တပါးစီသာ ရအပ်ပေ၏။

[5] Though ekaggatā is synonymous with samādhi (the eighth Path-constituent), that property by which the mind necessarily regards its object as an individual, does not amount to, or is not raised to the dignity of, samādhi, when the mind is perplexed. Hence ekaggatā cannot always be rendered by 'concentration.'

၂၃ ဒုဒ်းပဉ္စ ဝိညာဏ်ဘဝင်္ဂယုဉ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ကေဂ္ဂတာတို့သည် ဈာနင်္ဂမျိုး ဖြစ်သော်လည်း ဝီတက်ကင်းသောကြောင့် အာဝဇ္ဇဉ်ဒွေဒွိကာမနည်းဖြစ်၍ အားနည်းသောကြောင့်ဈာနင်္ဂကိစ္စမတတ်။

ဝီရိယ မယှဉ်သောစိတ် ၁၆ ဆဉ်ဖြစ်သော ကေဂ္ဂတာသည် ဗိုလ်မျိုးဖြစ်သော်လည်း ဝီရိယ ကင်းသော ကြောင့် အားနည်းသဖြင့်ဗိုလ်ကိစ္စမတတ်။

အဟိတ်စိတ် ၁၈ ဆဉ်၌ရှိသော ဝိတက်၊ ဝီရိယ၊ ကေဂ္ဂတာတို့သည် မဂ္ဂင်မျိုးဖြစ်သော်လည်း ဟိတ်ကင်း သောကြောင့်အားနည်းသဖြင့် မဂ္ဂင်ကိစ္စမတတ်။

ဝိစိကိစ္ဆာရှိရှိသော ကေဂ္ဂတာသည် ဗိုလ်မျိုး ဣန္ဒြေမျိုး မဂ္ဂင်မျိုးဖြစ်သော်လည်း အဓိမောက္ခကင်းသော ကြောင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းမရှိသဖြင့် ဗိုလ်ကိစ္စ ဣန္ဒြေကိစ္စ မဂ္ဂင်ကိစ္စမတတ်။

၂၄ သမ္မယုတ်ဟိတ်အားဖြင့်ငင်း ဧဟေတုဉ်းဟူသောကိစ္စအားဖြင့်ငင်း လွန်စွာအားရှိကြကုန်သော ဒွိဟိတ် ဧော ၁၀ ခု၊ တိဟိတ်ဧော ၃၄ ခုတို့သည်သာလျှင် အဓိပတိကိစ္စကိုတခုစီ တာဝန်ရအပ်၏။

ကေဟိတ်ဧော မောဟမူဒွေး၊ အဟိတ်ဧော ဟသိတုပ္ပါဒ်၊ လောကီဝိပါက် ၃၂ တို့၌ အချင်းချင်းသိမ်း အဓိပတိမရှိ။

၂၅ ဣန္ဒြိယက သဒ်ဟဒ္ဓိဟိတ်, ဈာန်, မဂ္ဂင်, ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်, အဓိပတိ, အာဟာရတို့၏ သဒ္ဒါတရားကိုယ် များကို မိဿကသင်္ဂဟဃေားတွင်ကြည့်လေ။

§ 5. *Mnemonic.*

သင်္ဂဟဂါထာယော

What are the factors of the life we know?
These in sevenfold mixed category go.
Of good and bad, six 'Hetu's' at the base;[6]
'Factors of jhāna,' five; but nine[7] we trace
Paving the [good, or evil] 'Path.' Of powers,
'Indriya's,' sixteen, 'Forces,' nine are ours.
'Dominant influences,' are four, 'tis said.
And four the 'Nutriments.' Told is each head.

[6] Vatthuto. See p. 174, n. 1.
[7] Navaka, not twelve as named in the Category, nor the usual eight. Note the other discrepancies in the Mnemonic.—Ed.

၂၅။ ဆ ဟေတူ ပဉ္စ ဈာနင်္ဂါ၊
မဂ္ဂင်္ဂါ နဝ ဝတ္ထုတော၊
သောဠသိန္ဒြိယမ္ပမာ စ၊
ဗလမ္ပမာ နဝေ-ရိတာ။

စတ္တာရော-မိပတိ ဝုတ္တာ၊
တထာ-ဟာရာတိ သတ္တဓာ၊
ကုသလာဒိ သမာဂိဏ္ဏော၊
ဝုတ္တော မိဿက သင်္ဂဟော။

၂၅။ ပရမတ်တရားကိုယ် အားဖြင့်–

(၁) ဟိတ်ခြောက်ပါး– (၅) ဗိုလ်ကိုးပါး၊
(၂) ဈာနင်္ဂါးပါး၊ (၆) အဓိပတိလေးပါး၊
(၃) မဂ္ဂင်ကိုးပါး၊ (၇) အာဟာရတရား လေးပါးတို့ပေတည်း။
(၄) ဣန္ဒြေ ၁၆ ပါး

ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, အဗျာကတ ရောရာပြဆိုသော မိဿကသင်္ဂဟကို ခုနစ်ပါးအပြားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီ။

http://www.dhammadownload.com

§ 6. *Of that which pertains to Enlightenment.*

III.—In the compendium of the parts[1] of Enlightenment we have the following :—

(*a*) The Four kinds of Earnest Applications[2] in Mindfulness :—

(1) contemplation of the body ;
(2) contemplation of the feelings ;
(3) contemplation of consciousness ;
(4) contemplation of [particular] mental states ;[3]

(*b*) the Four Supreme Efforts[4] :—

(1) the endeavour to put away evils that have arisen ;
(2) the endeavour to prevent the arising of unrisen evils ;
(3) the endeavour to bring about the arising of unrisen good ;
(4) the endeavour to further arisen good.

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟော

စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ

၂၆။ ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်, ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်, စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်, ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံ။

စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ

၂၇။ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ ဥပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ ပဟာနာယ ဝါယာမော, အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဝါယာမော, အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဝါယာမော, ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဘိယ္ယောဘာဝါယ ဝါယာမော။

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ (၃၇-ပါး)

ဗောဓိဥာဏ်၏ အသင်းအပင်း တရားများ (ဆဋ္ဌမဗွဲ့ ၄-ပါး)

၂၆။ လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ အာဇုံဥတည်တတ်သော သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့သည်–

–ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်
–ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်
–စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်
–ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်
– ဟူ၍လေးပါးအပြားရှိ၏။

(သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါး)

၂၇။ ကောင်းစွာ အားထုတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သမ္မပ္ပဓာန်တရားတို့သည်

–ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ်၊ ယင်းအကုသိုလ်နှင့် အလားတူ အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း။
–မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တို့ကို မဖြစ်စေရန် အားထုတ်ခြင်း။
–မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကိုဖြစ်အောင်အားထုတ်ခြင်း။
–ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တို့ကို တိုးပွားအောင် အားထုတ်ခြင်း။

ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

စာပိုဒ် ၂၇ သမ္မပ္ပဓာန်

သမ္မပ္ပဓာနဟူသောအမည်သည် ဝီရိယ၏အမည်ဘည်း။ အကြောအခြင် အပိုးအဆေကြွင်းစေ၊ အသွေးအသားကုန်ခန်းစေ၊ အသက်ပင်သေစေတော့၌ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ လောကုတ္တရာစိတ် ဂခွဲရှိသော ဝီရိယစေတသိက်သည် သမ္မပ္ပဓာန်မည်၏။

သမ္မပ္ပဓာန် ၄ ပါး

(၁) ဥပ္ပန္နာနံပါပကာနံအဟာနာယဝါယာမော = ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ခြင်းငှါ အားထုတ်မှုဝီရိယ။
(၂) အနုပ္ပန္နာနံပါပကာနံအနုပ္ပါဒါယဝါယာမော = မဖြစ်ကုန်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေခြင်းငှါ အားထုတ်မှုဝီရိယ။
(၃) အနုပ္ပန္နာနံကုသလာနံဥပ္ပါဒါယဝါယာမော = မဖြစ်ကုန်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ အားထုတ်မှုဝီရိယ။
(၄) ဥပ္ပန္နာနံကုသလာနံဘိယ္ယောဘာဝါယဝါယာမော = ဖြစ်ကုန်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို အလုံးပွားများစေခြင်းငှါ အားထုတ်မှုဝီရိယ။

စာပိုဒ်. ၂၆ သတိပဋ္ဌာန်

အခြားတပါးမျှားစွာသောအာဇုံတို့၌ စိတ်ပျံ့နှံ့ ပြေးဝင်ခြင်းကိုတားမြစ်၍ ကိုယ်စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာဇုံဥသာလျှင်အစဉ်ဝင်လျက် တည်တန့်စွာဖြစ်တတ်သော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာအပွနာဒေါ ဤ၄၂ ပါးတို့၌ရှိသော (၀၊) လောကုတ္တရာစိတ် ဂခွဲရှိသော သတိစေတသိက်။

သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါး

(၁) ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် = ဓမ္မကာယ၌ (၀၊) ကိုယ်၌အာနာပါန်ဓွဆင်ခြင်ခြင်း။
(၂) ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် = ဝေဒနာတို့၌ အာနာပါန်တလဲ့လဲ့ဓွဆင်ခြင်ခြင်း။
(၃) စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် = သရာဂစိတ်အစရှိသော ထိုထိုဖြစ်ပေါ် လာသော စိတ်ကို အာနာပါန်တလဲ့လဲ့ဓွဆင်ခြင်ခြင်း။
(၄) ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် = သညာသင်္ခါရဖြစ်သော နိဝရဏစသောတရားတို့ကို ထိုထိုဓမ္မဟုတ်၊ အနိစ္စစိပဿနာအားဖြင့်ဂုဏ် အာနာပါန်တလဲ့လဲ့ဓွဆင်ခြင်ခြင်း။

http://www.dhammadownload.com

[1] The fear of being fanciful restrains from rendering 'pakkhiyā' by either 'facets' or 'wings.' It means 'sides,' but is used for a 'bird.' On the growth of this designation for the thirty-seven, see my preface to the *Vibhanga*, xv., xvi. *Cf.* also *Jātaka*, i. 275.—Ed.

[2] Sati-paṭṭhānaṃ is the sati which is established on its object, by penetration, so to speak, into it (anupavisitvā ālambaṇe pavattatīti attho.—Ceylon Cy.). Hence close application of the mind. Paṭṭhānaṃ has here a different import from that which it bears in Part VIII.

[3] In 'dhammānupassana,' the word 'dhamma,' according to the Ceylon Cy., refers to the fifty-one mental properties, or factors, exclusive of 'feeling' (vedanā), and the rendering of it by 'law,' or any other term, would be quite wide of the mark; for these contemplation-exercises are with reference to one's own mind and body, and not with reference to any extra-personal object. But Ledi Sadaw of Burma takes exception to the above universally accepted view, and says that 'dhammā' here refers to (1) six Nibbana's; (2) five khandha's; (3) twelve āyatana's; (4) seven bojjhanga's; and (5) four ariya-sacca's. He bases his view on the fact that the Buddha himself spoke of these five categories as dhammā, but never of the saññākkhandha and the sankhārakkhandha alone.

The modifying 'sammā' signifies no ordinary efforts, but the unfaltering concentrated assay of one who vows: 'Let me be reduced to skin and bone; let my blood dry up, but I'll not stop till I succeed!' Hence the word 'right,' if not inaccurate, is scarcely adequate. (*Cf. M.* i. 480; *S.* ii. 28; *A.* i. 50.)

(c) The Four Steps to the Iddhi-Potency[1]:—

(1) desire to act;
(2) energy;
(3) thought;
(4) investigation.

စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ

(အဋ္ဌမဝါဒ ၄-မ၊)

၂၈။ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ, ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ, စိတ္တိဒ္ဓိပါဒေါ, ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒေါ။

၂၈။ ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားတို့သည်–

–ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် –စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်
–ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ် –ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ်

ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ

(ဈာန္တေ ၅-မ၊)

၂၉။ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ,ဝီရိယိန္ဒြိယံ, သတိန္ဒြိယံ, သမာဓိန္ဒြိယံ, ပညိန္ဒြိယံ။

၂၉။ ဣန္ဒြေတို့သည်–

–သဒ္ဓိန္ဒြေ –သမာဓိန္ဒြေ
–ဝီရိယိန္ဒြေ –ပညိန္ဒြေ
–သတိန္ဒြေ ဤသို့ ငါးပါးအပြားရှိ၏။

(d) The Five Faculties:—

(1) faith;
(2) energy;
(3) mindfulness;
(4) concentration;
(5) reason.

[1] See this term discussed in Rhys Davids's *Dialogues of the Buddha*, I., 272. *Cf.* also definition of Iddhi in *Vibhanga*, p. 217. Ledi Sadaw writes (p. 314): 'Iddhi is accomplishment. The meaning is "accomplishment of such and such effort." And pādo is "the means by which one arrives at," "attains to" (iddhi). On the ten . . . [as above]. The "potency" is of will (cetanā), not of insight (vipassanā).'

၂၈

ဗျာန် မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်သမြင့် ထိုဗျာန်မဂ်ဖိုလ်များ ထမြောက်လာမှု၊ ပြီးစီးပြည့်စုံမှု (ဗျာန်မဂ်ဖိုလ်ရမှု)ကို ဣဒ္ဓိဟုခေါ်၏။ ထိုဗျာန်မဂ်ဖိုလ်ကိုရတို့ရန် ကြေခဲ့ဖြစ်သော ဆန္ဒ, စိတ္တ, ဝီရိယ, ဝီမံသဟူသော အဓိပတိကများ ၄ ပါးတို့သည် ဣဒ္ဓိပါဒ် မည်၏။

ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄ ပါး

(၁) ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဉ်ရှိသော ဆန္ဒစေတသိက်။
(၂) ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဉ်ရှိသော ဝီရိယစေတသိက်။
(၃) စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခု။
(၄) ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဉ်ရှိသော ပညာစေတသိက်။

http://www.dhammadownload.com

စာမိုဒ် ၂၉-၃၀

၂၉

(၁) သဒ္ဓါခြေ = သဒ္ဓါဗိုလ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ဥဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ဥဋ္ဌိသော သဒ္ဓါစေတသိက်။

(၂) ဝီရိယခြေ = ဝီရိယဗိုလ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ဥဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ဥဋ္ဌိသော ဝီရိယစေတသိက်။

(၃) သတိခြေ = သတိဗိုလ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ဥဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ဥဋ္ဌိသော သတိစေတသိက်။

ဣန္ဒြေ ၅ ပါး = ဗိုလ် ၅ ပါး

(၄) သမာဓိခြေ = သမာဓိဗိုလ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ဥဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ဥဋ္ဌိသော ဧကဂ္ဂတာစေတသိက်။

(၅) ပညာခြေ = ပညာဗိုလ် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ဥဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ဥဋ္ဌိသော အမောဟစေတသိက်။

ဣန္ဒြေနှင့်ဗိုလ်အတူး ။ စိတ်ကိုအစိုးတရပိုင်နိုင်သောကြောင့် ဣန္ဒြေမည်၏။ တရားကိုယ်တပါးတည်းပင်ဖြစ်လင့်ကစား သတ္တိဂုဏ်ပြား သောကြောင့် ဣန္ဒြေ, ဗိုလ် ၂ ပါးပြား၏။

ပဉ္စ ဗလာနိ

(e). The Five Forces :—

As in (d).[2]

[2] Commentators distinguish, in the Bala's, a more positive and militant aspect of these five instruments of restraint or control (Indriya's).

၃၀။ ပဉ္စ ဗလာနိ သဒ္ဓါဗလံ, ဝီရိယဗလံ, သတိဗလံ, သမာဓိဗလံ, ပညာဗလံ။

(ဗိုလ် ၅-ပါး)

၃၀။ ဗိုလ်တရားတို့သည်–

သဒ္ဓါဗိုလ် ဝီရိယဗိုလ် သတိဗိုလ် သမာဓိဗိုလ် ပညာဗိုလ် ဤသို့ ငါးပါး အပြားရှိ၏။

သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ

(f) The Seven Factors of Enlightenment :—

(1) mindfulness ;
(2) searching the truth ;[3]
(3) energy ;
(4) plessurable interest ;[4]
(5) serenity ;
(6) co: ..ntration ;
(7) equanimity.[1]

၃၁။ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ သတိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဓမ္မ ဝိစယ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဝီရိယ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ပီတိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ပဿဒ္ဓိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, သမာဓိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။

(ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး)

၃၁။ ဗောဇ္ဈင်တရားတို့သည်–

သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင် ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင် ဟူ၍ ခုနစ်ပါး ရှိ၏။

အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ

(g) The Eight factors of the Path :—

(1) right views ;
(2) right aspiration ;
(3) right language ;
(4) right action ;
(5) right livelihood ;
(6) right endeavour ;
(7) right mindfulness ;
(8) right concentration.

၃၂။ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တော, သမ္မာအာဇီဝေါ, သမ္မာဝါယာမော, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ။

(မဂ္ဂင် ၈-ပါး)

၃၂။ မဂ္ဂင်တရားတို့သည်–

သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ ဟူ၍ ရှစ်ပါး ရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

[3] 'Searching the truth' is paraphrased by vipassanā-paññā (Ceylon Cy.).

[4] If there is any truth in the Hamiltonian law of the inverse ratio of feeling and intellection, pīti cannot be rendered by 'joy,' since the hedonic element *varies inversely* with 'bodhi.' Besides, the intellectual pīti has always a reference to its object, whilst the edonic joy is more or less subjective. See Appendix, Pīti.

[1] Here, according to the comments, the intellectual 'tatra-majjhattatupekkhā, and not the hedonic upekkhā, is intended.

စာပိုဒ် ၃၁

၃၁ (ဗောဓိ+အင်္ဂ) သတိပညာစသော တရားတရား(၇)ပါးသည် လေးပါးကုန်သော အရိယသစ္စာတို့ကို ထိုးထွင်းနိုင်သဖြင့် ထိုတရားအပေါင်းသည် ဗောဓိမည်၏။ ထိုတရားအပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော ဗောဓိ၏ အကြောင်းအင်္ဂါအစိတ်တို့သည် ဗောဇ္ဈင်မည်၏။

ဗောဇ္ဈင် ၇ ပါး

(၁) သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာဝဇ္ဇန် ဖလာဒတရားကိုဖျက်ဆီးခြင်း မပေ့မလျော့သော အပ္ပမာဒတရားကို ပြည့်စုံစေတတ်သော သတိစေတသိက်။

(၂) ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၏အာဝဇ္ဇန်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့၌ အနိစ္စစသော အထူးထူးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဝိုးဝေမှင်တဆေးဆင်ခြင်တတ်သောအမောဟစေတသိက်။

(၃) ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌိသော(ဝါ)ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော သမ္မပ္ပဓာန်အာဝဇ္ဇန်တို့၌ ဘာဝနာကိစ္စ၏ အစုံမီးဖြင့် ကောင်းစွာ ကြိုးပမ်းခြင်း အစဉ်အတိုင်း ကုသိုလ်တရားတို့၌ တွန့်တိုဆုတ်နှစ်ခြင်း ကိလေသာတရားအပေါင်းကိုပယ်ဖျက်တတ်သော ဝီရိယစေတသိက်။

(၄) ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌိသော(ဝါ)ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော ဘာဝနာ၏အာဝဇ္ဇန်တွင် မပေ့မလျော့ပွါးမိုးမှုတရားတို့ကို ဖျက်ဆီးမှုတက်လှုပ်တတ်သော ပီတိစေတသိက်။

(၅) ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌ(ဝါ)ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော ဘာဝနာ၏အာဝဇ္ဇန် စိတ်ပုပန်မှု တောင့်တမှုကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော ပဿဒ္ဓိစေတသိက်။

(၆) သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌ(ဝါ)ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော ဘာဝနာ၏အာဝဇ္ဇန် စိတ်၏မတည်ကြည်မှု လှုပ်ခွာမှုမှုန်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော ဧကဂ္ဂတာစေတသိက်။

(၇) ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင် = လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌ(ဝါ)ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသော ဘာဝနာအာဝဇ္ဇန် စိတ်၏နုံ့ လွန်းခြင်း ထက်လွန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော ထစြာမရွဲတွာတရတ်စေတသိက်။

စာပိုဒ် ၂၆-၃၂

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ (၃၇ပါး)

သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါး သမ္မပ္ပဓာန် ၄ ပါး ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄ ပါး ဣန္ဒြေ ၅ ပါး ဗိုလ် ၅ ပါး ဗောဇ္ဈင် ၇ ပါး မဂ္ဂင် ၈ ပါး

ဗောဓိ = သစ္စာလေးပါး တရားကို သိတတ်သောကြောင့် + ပက္ခိယ = အဘို့ အစုအလင်းအပင်း။ သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကိုသိတတ်သောကြောင့် ဗောဓိမည်သော ဇာရိယပုဂ္ဂိုလ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော သတိပဋ္ဌာန်, သမ္မပ္ပဓာန်, ဣဒ္ဓိပါဒ်, ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်, ဗောဇ္ဈင်, မဂ္ဂင်တရားတို့သည် ဗောဓိပက္ခိယတရားမည်ကုန်၏။ ထိုဗောဓိပက္ခိယတရားအပေါင်းကို သိမ်းယူထုသိမ်းယူကြောင်း စကားအပေါင်းသည် ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟမည်၏။

စာပိုဒ် ၃၂

၃၂ မဂ္ဂင်၅စပါး

(၁) သမာဒိန် = အဓေယျစေတသိက်။ (၅) သမ္မာအာဇီဝ = သမ္မာအာဇီဝစေတသိက်။

(၂) သမ္မာသင်္ကပ္ပ = ကြံစေတသိက်။ (၆) သမ္မာဝါယမ = ဝီရိယစေတသိက်။

(၃) သမ္မာဝါစာ = သမ္မာဝါစာစေတသိက်။ (၇) သမ္မာသတိ = သတိစေတသိက်။

(၄) သမ္မာကမ္မန္တ = သမ္မာကမ္မန္တစေတသိက်။ (၈) သမ္မာသမာဓိ = ဧကဂ္ဂတာစေတသိက်။

(လောကုတ္တရာစိတ် ဂ ခုဋ္ဌိသော(ဝါ)ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ် ၄၂ ခုဋ္ဌိသောအမောဟစေတသိက်သည် တို့ကိုဝေဒနာက်။)

http://www.dhammadownload.com

§ 7. *Mnemonic.*

Desire to do, thought, equanimity
And faith, together with serenity,
And zest, right views and aspiratiön,
Endeavour, also abstinence threefold,
Right mindfulness and concentratiön:
Fourteen according to their nature here are told,
But seven and thirty 'neath seven heads the lists unfold.

Conception and serenity,
Interest, and the balanced mind,
Intent, thought, threefold sanity,
Reveal'd, nine in one way,[2] you find.
Energy works in ninefold guise,
And in eight, mindfulness,
Concentration in four, and reason[1] wise
In five, faith, two. Peerless
These seven and thirty members stand,
[In Wisdom's kingdom] noblest band.

[1] In J.P.T.S. text read nav'ekaṭṭhānā.

Now in these categories, mindfulness, as four earnest applications, is described as one in 'right mindfulness'; and so are the four supreme efforts in 'right endeavour.'

ဝတ္ထုဓမ္မနိဒ္ဒေသံ

၃၃။ ကတ္ထ ပန စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာတိ သမ္မာ သတိ ကောဝ ပဝုစ္စတိ၊ တထာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာတိ စ သမ္မာဝါယာမော။

သဘာဝဓမ္မဒဿနသင်္ဂဟဂါထာယော

၃၄။ ဆန္ဒော စိတ္တ-မုပေက္ခာ စ၊
သဒ္ဓါ ပဿဒ္ဓိ ပိတိယော၊
သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ သင်္ကပ္ပေါ၊
ဝါယာမော ဝိရတိတ္တယံ။
သမ္မာသတိ သမာဓိ-တိ၊
စုဒ္ဒသေ-တေ သဘာဝတော၊
သတ္တတိံသ ပဘေဒေန၊
သတ္တစာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

ဌာနဝသေန ဝိဘဇနံ

၃၅။ သင်္ကပ္ပ ပဿဒ္ဓိ စ ပိတု-ပေက္ခာ၊
ဆန္ဒော စ စိတ္တံ ဝိရတိတ္တယဉ္စ၊
နဝေ-က ဌာနာ ဝိရိယံ နဝ-ဌ၊
သတိ သမာဓိ စတု ပဉ္စ ပညာ။
သဒ္ဓါ ဒ္ဝေ-နုတ္တမ သတ္တတိံသ၊
ဓမ္မာန-မေသော ပဝရော ဝိဘာဂေါ။

[1] Pañca paññā. Paññā shines in (1) vimaṇsiddhi-pādo; (2) paññindriyaṇ; (3) paññā-balaṇ; (4) dhammavicaya-sambojjhaṇga; and (5) sammāditthi.

(ဘုရားကိုယ်တော်က နည်းပြ)

၃၃။ ဤသင်္ဂဟ၌ အမှာစကားတရပ် ဆိုဦးအုံ–

သမ္မာသတိ(သတိ) တခုတည်းကိုပင် သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးဟု ဆိုအပ်၏။

ထို့အတူ သမ္မာဝါယာမ(ဝီရိယ) တခုတည်းကိုပင် သမ္မပ္ပဓာန် လေးပါးဟု ဆိုအပ်၏။

(ဘုရားကိုယ်မြတ် သင်္ဂဟ ဂါထာများ)

၃၄။ ဤဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟ၌ ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့သည် သဘာဝ တရားကိုယ်အားဖြင့်–

ဆန္ဒစေတသိက်၊ စိတ်၊ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာစေတသိက်၊
သဒ္ဓါစေတသိက်၊ ပဿဒ္ဓိစေတသိက်၊ ဝိတိစေတသိက်၊

သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ ဝိရတိသုံးပါး
သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ ဤသို့ တဆယ့်လေးပါး ရှိ၏။

အပြားအားဖြင့်ကား (၃၇)ပါး ရှိ၏။

(ဌာနဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း)

၃၅။ သင်္ကပ္ပ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ ပိတိ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ ဆန္ဒ၊ စိတ်၊ ဝိရတိသုံးပါး
ဤကိုးပါးတို့သည် တဌာနစီဠသာ ပါရှိကြ၏။
ဝီရိယသည် ကိုးဌာနဠ်ပါ၏။ သတိသည် ရှစ်ဌာနဠ်ပါ၏။
သမာဓိသည် လေးဌာနဠ် ပါ၏။
ပညာသည် ငါးဌာနဠ် ပါ၏။ သဒ္ဓါသည် နှစ်ဌာနဠ် ပါ၏။
ဤသို့လျှင် မနုန်မြတ်လှသော (၃၇)ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရား တို့၏ကောင်းမြတ်သောခဲ့စိတ်ဝေဖန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

All, save sometimes the first and third in [consciousness] transcendent lie.
In mundane thought as well, if fit, in course of sixfold purity.

၃၆။ သဗ္ဗေ လောကုတ္တရေ ဟောန္တိ၊
နဝါ သက်ပ္ပ ပိတိယော၊
လောကိယေပိ ယထာယောဂံ၊
ဆဒ္ဓိသုဒ္ဓိ ပဝတ္တိယံ။

၃၆။ အလုံးစုံသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့သည် လောကုတ္တရာစိတ်၌ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ သက်ပ္ပန္ဒင့် ပီတိတို့သည် အချို့သော လောကုတ္တရာစိတ်၌ မဖြစ်ကုန်၊ သီလစသုဒ္ဓိစသော ခြောက်ပါးသောစိသုဒ္ဓိတို့၏ ဖြစ်ရာအခါ၌ လောကီကုသိုလ် ကြိယာစိတ်၌လည်း ယှဉ်ဆင့်သည့် အားလျော်စွာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

စာပိုဒ် ၃၇ ခန္ဓာ ၅ ပါး

(၁) ရုပ်အဋ္ဌဝီသည် ရူပက္ခန္ဓာ။
(၂) ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ။
(၃) သညာစေတသိက်သည် သညာက္ခန္ဓာ။
(၄) ဝေဒနာ, သညာမကြွင်းသောစေတသိက် ၅၀ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ။
(၅) စိတ် တခုယုတ်ကိုးဆယ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။

အပေါင်းအစုဟူသောအနက်ကြောင့် ခန္ဓာမည်၏။

ရုပ်, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ်တို့သည် အပေါင်းအစုရှိကြ၍ ရူပက္ခန္ဓာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာ, ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟု ဆိုသင့်သော်လည်း တပါးတည်းသာဖြစ်သော ဝေဒနာ, သညာကို အာဘယ်ကြောင့် ခန္ဓာဟုခေါ်ဆိုအပ်ပါသနည်း ဟူမူ သုဒ္ဓဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, ဥဒပက္ခာဝေဒနာဟူ၍ငင်း။ စက္ခုသမ္ပယုတ္တသညာ(ပ)မနောသမ္ပယုတ္တသညာဟူ၍ငင်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘော ဗဟိဒ္ဓ ဒုရ အာသန္န ဟီန ပဏီတ သြဠာရိက သုခုမဟုဆိုအပ်သော ဘဒ္ဒန္ဒြဖြစ်ကုန်သော ဝေဒနာအချင်းချင်း သညာအချင်းချင်းပေါင်း၍ ယူအပ်သောကြောင့် ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်ပါသည်။

စာပိုဒ် ၃၈ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ

(၁) ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ (၂) ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ (၃) သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ (၄) သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅) ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာဟူ၍ ၅ ပါး အပြားရှိ၏။

ဥပါဒါန်တရားတို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာမည်၏။ ။တရားကိုယ်မှာ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ၌ လောကီစိတ် ၁၁ ကို ကောက်သည်သာထူး၏။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာစိတ်ရှစ်ခု, စေတသိက်ဆက်တို့ သသည် ခန္ဓာသာမည်၍ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာမမည်။

[1] Here sankhāra is a *label* given to the fifty mental properties other than vedanā and saññā, but this label derives its title from cetanā, chief of these fifty, and determinant of *action*. Sankhāra and kamma are derived from the same root 'kar,' 'to do.' (Abhisankhataṇ sankharotīti sankhāro—that which makes the made. This is the kattusādhana-definition of sankhāra, and is applied to kamma as in sankhāra-paccayā viññāṇaṇ (Part VIII., § 1). See Appendix, Sankhārā. Sankhariyatīti sankhāro—'that which is made, this kamma-sādhana-definition refers to the conditioned, 'the world,' as in sabbe saṅkhārā aniccā.

§ 8. *A Compendium of 'the Whole.'*

သဗ္ဗသင်္ဂဟော

သဗ္ဗသင်္ဂဟ (ခန္ဓာ ၅-ပါး)

IV.—In the compendium of 'the whole' we have the following:—

(*a*) The Five Aggregates:—

(1) material body; (4) sankhāra's;[2]
(2) feeling; (5) consciousness.
(3) perception;

ပဉ္စက္ခန္ဓာ

၃၇။ သဗ္ဗသင်္ဂဟေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ရူပက္ခန္ဓော, ဝေဒနာက္ခန္ဓော, သညာက္ခန္ဓော, သင်္ခါရက္ခန္ဓော, ဝိညာဏက္ခန္ဓော။

၃၇။ ခန္ဓာတို့သည်–
ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဤသို့ ငါးပါးအပြားရှိ၏။

(*b*) The Five Aggregates as Objects of Grasping[3]:—
as in (*a*).

ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ

၃၈။ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော, သညုပါဒါနက္ခန္ဓော, သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော။

၃၈။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည်– (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး)
ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ
သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ
ဤသို့ ငါးပါးအပြားရှိ၏။

[2] This category serves to show that the khandha's are generally grasped by erring people as attā, the metaphysical ego-entity.

http://www.dhammadownload.com

(c) The Twelve Āyatana's[1]:—

The Sense-Organs.	*The Sense-Objects.*
(1) the eye;	(7) the visible object;
(2) the ear;	(8) sound;
(3) the nose;	(9) odour;
(4) the tongue;	(10) taste;
(5) the body (*i.e.*, the skin);	(11) tangible object;
(6) the mind;	(12) cognizable object.

[1] Āyat'ănă cannot here be rendered by a single English word to cover both sense-organs (the mind being regarded as the sixth sense) and sense-objects.

In commenting on the 'chahi phassāyatanchi phusse,' *D.*, i. 45, § 71, Buddhaghosa defines āyatana to mean 'simply place of production, of resort, opportunity (or ground), range (or genus).' In the Aṭṭhasālinī (p. 140), he gives definitions 1, 2, and 3, and adds place of abode, and species or mode, as fourth and fifth. See also Appendix, Āyatana.—Ed.

ဒွါဒသ အာယတနာနိ

၃၉။ ဒွါဒသာ-ယတနာနိ စက္ခာယတနံ, သောတာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဇိဝှါယတနံ, ကာယာယတနံ, မနာယတနံ, ရူပါယတနံ, သဒ္ဒါယတနံ, ဂန္ဓာယတနံ, ရသာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ, ဓမ္မာယတနံ။

(အာယတန ၁၂ ပါး)

၃၉။ အာယတန တရားတို့သည်–

စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှါယတန

ကာယာယတန မနာယတန

ရူပါယတန သဒ္ဒါယတန ဂန္ဓာယတန ရသာယတန

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ဓမ္မာယတန

ဤသို့ ၁၂-ပါး အပြားရှိ၏။

စတိုန် ၃၉ အာယတန ၁၂ ပါး

၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခာယတန	၇။ ရူပါရုံသည် ရူပါယတန
၂။ သောတပသာဒရုပ်သည် သောတာယတန	၈။ သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒါယတန
၃။ ဃာနပသာဒရုပ်သည် ဃာနာယတန	၉။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတန
၄။ ဇိဝှါပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှါယတန	၁၀။ ရသာရုံသည် ရသာယတန
၅။ ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယာယတန	၁၁။ ပထဝီတေဇောဝါယောဟုဆိုအပ်သောဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ သည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန
၆။ စိတ်တဒုယုတ်ကိုးဆယ်သည် မနာယတန	၁၂။ ဓော့။ သုခုမရုပ် ၁၆၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတန

ထိုအာယတန ၁၂ ပါးတို့တွင် စက္ခာယတန, သောတာယတန, ဃာနာယတန, ဇိဝှါယတန, ကာယာယတန, မနာယတန-ဤ ၆ ပါးသည် အဘွင်္ဂိကာယဆန္နမည်၏။ ရူပါယတန, သဒ္ဒါယတန, ဂန္ဓာယတန, ရသာယတန, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန, ဓမ္မာယတန-ဤ ၆ ပါးသည် ဗာဟိရာယတနမည်၏။

ရွှေလွှားလှစ္စသော တို့ဆင်းရဲကိုပြစ်စေတတ်သောကြောင့် အာယတနမည်၏။

(d) The Eighteen Elements[2]:—

the subjective elements, to wit:

(1) eye;	(4) tongue;
(2) ear;	(5) body (*i.e.*, skin);
(3) nose;	(6) mind;[1]

[2] This triple distinction rests on the conception of any complete sense-impression being threefold.

'On contact between eye (organ of sight) and the visible object there arises visual cognition,' *M.* i., 111; *S.* ii. 72. On the force of Dhātu, see Part VI., and *B. Psy.*, lxxvi., and *cf.* the striking passage in *Sum. Vil.*, i., 193-196. See also Appendix, Dhātu.—Ed.

[1] Manodhātu. See Appendix, Dhātu.

အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော

၄၀။ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော စက္ခုဓာတု, သောတဓာတု, ဃာနဓာတု, ဇိဝှါဓာတု, ကာယဓာတု, ရူပဓာတု, သဒ္ဒဓာတု, ဂန္ဓဓာတု, ရသဓာတု, ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတု, စက္ခုဝိညာဏ

(ဓာတ် ၁၈-ပါး)

၄၀။ ဓာတ်တရားတို့သည်–

– စက္ခုဓာတ်၊ သောတဓာတ်၊ ဃာနဓာတ်၊ ဇိဝှါဓာတ်၊

ကာယဓာတ်၊ မနောဓာတ်၊

http://www.dhammadownload.com

the objective elements, to wit :

(7) sights ; (10) tastes ;
(8) sounds ; (11) touches ;
(9) odours ; (12) cognizables ;[2]

the intellectual elements, to wit :

(13) visual cognition ;
(14) auditory cognition ;
(15) olfactory cognition ;
(16) gustatory cognition ;
(17) tactile cognition ;
(18) mind-cognition.[3]

ခေတ္တ ၁၈ ပါး

အာခံခေတ်	အတိုက်ခေတ်	အပုဒ်ခေတ်
မကျွေခေတ်	ရွှေခေတ်	စက္ခုဝိညာဏခေတ်
သောတခေတ်	သံခေတ်	သောတဝိညာဏခေတ်
ဃာနခေတ်	ကန့်ခေတ်	ဃာနဝိညာဏခေတ်
ဇိဝှါခေတ်	ရသခေတ်	ဇိဝှါဝိညာဏခေတ်
ကာယခေတ်	ဖောင်ဖွဖခေတ်	ကာယဝိညာဏခေတ်
မနောခေတ်	မွှေခေတ်	မနောဝိညာဏခေတ်

အဝိဇ္ဇာ ၄၀

တစုံတယောက်သော သတ္တဝါကိုဆိုအလိုသို့မလိုက်ပါမူ၌ မိမိ၏သဘောကိုသာလျှင် တည်တည်မတ်မတ် ဆောင်ရွက်တတ်သောကြောင့် ခေတ်မည်၏။

ခေတ္တာ, သောတဝိညာဏခေတ္တာ, ဃာန ဝိညာဏခေတ္တာ, ဇိဝှါဝိညာဏခေတ္တာ, ကာယ ဝိညာဏခေတ္တာ, မနောခေတ္တာ, မနောဝိညာဏ ခေတ္တာ, ဓမ္မခေတ္တာ။

– ရူပခေတ်၊ သဒ္ဒခေတ်၊ ဂန္ဓခေတ်၊ ရသခေတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗခေတ်၊ ဓမ္မခေတ်၊

– စက္ခုဝိညာဏခေတ်၊ သောတဝိညာဏခေတ်၊ ဃာနဝိညာဏခေတ်၊ ဇိဝှါဝိညာဏခေတ်၊ ကာယဝိညာဏခေတ်၊ မနောဝိညာဏခေတ် ဤသို့(၁၈)ပါးရှိ၏။

[2] Dhammadhātu, synonymous with dhammayātana. See *infra*. These differ from dhammārammaṇa, in excluding citta, and paññatti, and pasādarūpa.

[3] Manoviññāṇadhātu is a collective term given to seventy-six classes of consciousness, omitting the twice-fivefold sense (dvipañcaviññāṇadhātu), and the triple element of mind (manodhātuttika). These seventy-six classes are not confined to processes of representative cognition. See Appendix, Dhātu.

အာယတန-ခေတ်အပြားဖြစ်ပုံ

ဒွါရဗြောက်ပါး အာရုံဗြောက်ပါး ပြားသောကြောင့် အာယတန ၁၂ ပါးပြားကုန်၏။ ဒွါရဗြောက်ပါး အာရုံဗြောက်ပါး ထိုဒွါရအာရုံကိုမှီဖြစ်သော ဝိညာဏ်ဗြောက်ပါး အစဉ်ပြားသောကြောင့် ခေတ် ၁၈ ပါး ပြားကုန်၏။

(e) The Four Ariyan[4] Truths :—

(1) the Ariyan Truth about Ill ;
(2) the Ariyan Truth about the origin of Ill ;
(3) the Ariyan Truth about the cessation of Ill ;
(4) the Ariyan Truth about the Path leading to the cessation of Ill.

[4] See p. 135, n. 2.

စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ

၄၁။ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓော အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ။

(သစ္စာ ၄-ပါး)

၄၁။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိအပ်သော ကေန်မှန်ကန်သော သစ္စာတရား တို့သည်–

ဒုက္ခအရိယသစ္စာ ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာ
ဒုက္ခနိရောဓအရိယသစ္စာ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါအရိယသစ္စာ
ဤသို့ လေးပါး အပြားရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၄၁ **သန္ဓာလေးပါး**

၁။ လောကီစိတ်ဂဝ၊ လောဘကြွင်းသောစေတသိက် ၅၁၊ ရုပ် ၂၀-ဤ တေဘူမိကဖြစ်သော ဝဋ်တရား သည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

၂။ ဒုက္ခ၏အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာဟူသောလောဘစေတသိက်သည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။

၃။ ဒုက္ခသမုဒယနှစ်ပါးတို့၏ ချုပ်ရာချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

၄။ နိရောဓသို့ရောက်ကြောင်း မဂ်စိတ် ၄ ဥဋ္ဌိသော မဂ္ဂင်တရား၏ကိုယ်ခန္ဓာပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

စာပိုဒ် ၃၇-၄၁ သမ္မသင်္ဂဟ

ခန္ဓာ ၅ ပါး ဉပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅ ပါး အာယတန ၁၂ ပါး ဓာတ် ၁၈ ပါး သစ္စာ ၄ ပါး၊

မွာယတနာဇီဘေဒဝတ္ထုဧမ္မနိဒ္ဒေသံ

(တရားကိုယ်ကောက် နည်းဖြ)

Now, here there are sixty-nine principles,[5] consisting of mental concomitants, subtle material qualities, and Nibbāna, which are reckoned collectively as the sphere of cognizable object,[1] or the objective element of the cognizable.[2] The sphere of mind[3] alone is broken up into seven[3] elements of cognition.

[5] Dhammā.

§ 9. *Mnemonic.*

Body, feeling, and perception, and the rest that go with mind,[4]
Fifthly, consciousness:—these Five as AGGREGATES have been defined.

[4] Sesa-cetasikā—*i.e.*, sankhārā, on which see p. 182, n. 2.

Aggregates of Grasping—viewed 'neath aspect of the Triple Plane.
But Nibbana, lacking parts,[5] to group 'mong Aggregates refrain!

[5] Abhedā, 'lacking distinctions.' The Commentaries expla. Nibbana is undifferentiated into the eleven aspects—viz., past, pr—, future, distant, near, gross, subtle, high, low, internal, or external, characterizing phenomena. *M.*, iii. 16, 17; *S.*, iii. 47, 48; *Vibh.* 1.

၄၂။ တွေ ပန စေတသိက သုခုမရူပ နိဗ္ဗာနဝသေန
ကေန သတ္တတိ ဓမ္မာ ဓမ္မာယတန ဓမ္မ
ဓာတုတိ သခ်ံ ဂစ္ဆန္တိ၊ မနာယတန-မေဝ
သတ္တဝိညာဏ ဓာတု ဝသေန ဘိဇ္ဇတိ။

သမ္မသင်္ဂဟေ သဘာဝဓမ္မာ

၄၃။ ရူပဉ္စ ဝေဒနာ သညာ၊
သေသ စေတသိကာ တထာ၊
ဝိညာဏ-မိတိ ပဉ္စေ-တေ၊
ပဉ္စက္ခန္ဓာ-တိ ဘာသိတာ။

၄၄။ ပဉ္စု-ပါဒါနက္ခန္ဓာတိ၊
တထာ တေဘူမကာ မတာ၊
ဘေဒါ-ဘာဝေန နိဗ္ဗာနံ၊
ခန္ဓသင်္ဂဟ နိဿဋံ။

၄၂။ ဤ၌ အမှာစကားဆိုဦးအံ့–

စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ သုခုမရူပ ၁၆-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ တခုယုတ် ခုနစ်ဆယ်=(၆၉)ပါးသောတရားတို့ကို ဓမ္မာယတန, ဓမ္မဓာတ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်ပေ၏။
မနာယတန(စိတ်) တခုတည်းကိုပင် ခုနစ်ပါးသောဝိညာဏဓာတ် အားဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြထား၏။

၄၃။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ ကြွင်းသောစေတသိက် ၅၀၊ ဝိညာဉ် ဤ ငါးပါးတို့ကိုပင် ခန္ဓာငါးပါးဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

[1] Dhammāyatana or dhammadhātu.
[2] Manayātana, rendered above under Āyatana simply by 'mind.'

၄၄။ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်တို့ကို ငါးပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဟူ၍သိအပ်၏။

နိဗ္ဗာန်သည်ကား အတိတ်, အနာဂတ် စသည်ဖြင့် အကဲ့အပြား မရှိသောကြောင့် ခန္ဓာဟူသောအရေအတွက်မှ လွတ်၏။

[3] *I.e.*, the five elements of cognitions on occasion of sense, the (triple) element of mind, the elements of mind-cognition. [(*d*), 6, 13-18]. See p. 184, n. 3.

http://www.dhammadownload.com

Section into '*door*,' and *object*, gives ĀYATANA'S; again
These *with the result arising* :—ELEMENTS we call them then.

၄၅။ ဒွါရာ-လမ္ဗဏာ ဘေဒေန၊
ဘဝန္တော-ယတနာနိ စ၊
ဒွါရာ-လမ္ဗ-တ-ဒုပ္ပန္နာ၊
ပရိယာယေန ဒေသိတာယော။

၄၅။ ဒွါရခြောက်ပါး, အာရုံခြောက်ပါး ကဲ့ပြားခြင်းကြောင့် အာယတန ဆယ့်နှစ်ပါးဖြစ်ကုန်၏၊ ဒွါရခြောက်ပါး, အာရုံခြောက်ပါး၊ ထိုဒွါရ အာရုံတို့၌ဖြစ်သော (ပရိယာယ်အားဖြင့်) ဝိညာဉ်ခြောက်ပါး ကဲ့ပြားခြင်းကြောင့် ဓာတ်ဆယ့်ရှစ်ပါး ဖြစ်၏။

Triple-planèd round is Sorrow; Craving's Sorrow's Origin ;[4] Third, Nibbana, called Cessation; fourth of the FOUR TRUTHS herein

[4] In J.P.T.S. text, read taṇhā samudayo bhave—i.e., according to the Commentators, hoti.

၄၆။ ဒုက္ခံ တေဘူမကံ ဝဋ္ဋံ၊
တဏှာ သမုဒယော ဘဝေ၊
နိရောဓော နာမ နိဗ္ဗာနံ၊
မဂ္ဂေါ လောကုတ္တရော မတော။

၄၆။ ဘုံသုံးပါးဉ်ဖြစ်သော ဝဋ်တရားသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ လောကုတ္တရာ မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးကို မဂ္ဂသစ္စာဟူ၍ သိအပ်၏။

Meant is Path[1] transcendent, other Path-adjuncts[2] and Fruits excluded.
Thus the Whole of what we know beneath these Five Heads is included.

[1] Maggo here refers to the aṭṭhangika-maggo, the eightfold Path—i.e., the Eight Path-factors—viz., right views, etc.
[2] Maggayuttā refers to the concomitants, other than the above eight Path factors in Path consciousness (Aṭṭhangikavinimuttā sesā maggasampayuttā phassādayo.—Ceylon Cy.).

၄၇။ မဂ္ဂယုတ္တာ ဟေဝ စေဝ၊
စတုသစ္စ ဝိနိဿဋာ၊
ဣတိ ပဉ္စ-ပဉ္စဘေဒေန၊
ပဝုတ္တော သမ္မသင်္ဂဟော။

၄၇။ မဂ်နှင့်ယှဉ်သော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ပါးနှင့် ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ပါးတို့ သည် သစ္စာလေးပါးမှ လွတ်၏။

ဤသို့လျှင် သမ္မသင်္ဂဟကို ငါးပါးအပြားဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပေပြီ၊

စာပိုဒ် ၄၇

သစ္စဝိမုတ်

မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇ တို့သည် သစ္စာ ၄ ပါးဉ်မပါဝင်သဖြင့် သစ္စဝိမုတ်မည်၏။ ။မဂ်စိတ် ၄ ပါးကို လက္ခဏာတူသဖြင့် တပါးတည်းပြု၍ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၂၈ ပါးကို ပေါင်းသော် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉ ဖြစ်၏။ (မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈ ပါးကို မဂ္ဂသစ္စာယူ၍ စေတသိက် ၂၈ ဖြစ်သည်)။ ။ဖိုလ်စိတ် ၄ ပါးကိုလက္ခဏာတူသဖြင့်တပါးတည်းပြု၍ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် ၃၆ ပါးကိုပေါင်းသော် ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇ ဖြစ်၏။

သမုဇ္ဇယပရိစ္ဆေဒဿ နိဂမနံ

(သမုစ္စည်းရိုင်း နိဂုံး)

Thus ends the Seventh Part, in the Compendium of Philosophy, entitled the Chapter on the Compendium of Categories.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ သမုဇ္ဇယ သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂေါ နာမ သတ္တမော
ပရိစ္ဆေဒေါ။

သမုစ္စည်းပိုင်း ပြီး၏။

သင်္ကြိုဟ်ကျမ်းဌ ခုနစ်ခုမြောက် သမုစ္စည်းပိုင်းကား ပြီးပြည့်စုံပြီ။

http://www.dhammadownload.com

သမုဒ္ဒရာဦးစီးဌာန-ဒီဇယ်ကသင်္ဘော တစ်စားကိုယ်နှင့် ဌာနယူပုံစံယား

အမည်		တစ်စားကိုယ်																															ဌာနယူပုံ=
		ထောင်လေ	စက်ခေါင်	ဟောင်း	ထောင်လေးထား	စက်ခေါင်ခေါင်း	ဂျင်ကြိုးတပ်ထားသော ကြိုးတိုင်	ထွက်ပေါက်နှင့်ပြတင်းပေါက်များ	ဒီဇယ်အင်ဂျင်ခန်းဆီးအိုး	ဒီဇယ်အင်ဂျင်ခန်းဆီးအိုး	ဘွိုင်လာ	ဘွိုင်လာခန်းဆီးအိုး	ဘွိုင်လာခန်းဆီးအိုး	ဘွိုင်လာခန်းဆီးအိုး

သမုဒ္ဒရာဥပဒေ - သဒ္ဒါသင်္ခေတ်ဟောင်း

| ၄၅ | သစ္စာ | ၄ | ဒုက္ခသစ္စာ | | |

မာတိကာ

ဂ။ ပစ္စည်းပိုင်း မြန်မာပြန်			စာမျက်နှာ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း		....	ဂ – ၁
အဓွန်	၃ ပါး	....	ဂ – ၄
အင်္ဂါ	၁၂ ပါး	....	ဂ – ၅
ခြင်းရာ	၂၀	....	ဂ – ၅
ဆစပ်	၃ ပါး	....	ဂ – ၆
အလှာ	၄ ပါး	....	ဂ – ၆
ဝဋ်	၃ ပါး	....	ဂ – ၆
မူလ	၂ ပါး	....	ဂ – ဂ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ် ပျက်စီးပုံ		....	ဂ – ဂ
အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းတရားများ		....	ဂ – ဂ
ပဋ္ဌာန်းနည်း		....	ဂ – ဂ
၂၄-ပစ္စည်း		....	ဂ – ဂ
ပစ္စည်းအမျိုးဆစား		....	ဂ – ၁ဂ
နာမ်အချင်းချင်း ၆-ပစ္စည်း		....	ဂ – ၁၁
နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ၅-ပစ္စည်း		....	ဂ – ၁၁
နာမ်သည် ရုပ်အား ၁-ပစ္စည်း		....	ဂ – ၁၂
ရုပ်သည် နာမ်အား ၁-ပစ္စည်း		....	ဂ – ၁၂
ပညတ်နာမ်ရုပ်က နာမ်အား ၂-ပစ္စည်း		....	ဂ – ၁၂
အဓိပတိပစ္စည်း ၂-မျိုး		....	ဂ – ၁၄
သဟဇာတ ပစ္စည်း	၃-မျိုး	....	ဂ – ၁၅
အညမညပစ္စည်း	၃-မျိုး	....	ဂ – ၁၅

ဂ။ ပစ္စည်းပိုင်းမြန်မာပြန်			စာမျက်နှာ
နိဿယပစ္စည်း	၃ မျိုး	....	ဂ – ၁၆
အာဟာရပစ္စည်း	၂ မျိုး	....	ဂ – ၁၆
ဣန္ဒြိယပစ္စည်း	၃ မျိုး	....	ဂ – ၁၆
ဈာနပစ္စည်း	၃ မျိုး	....	ဂ – ၁ဂ
မဂ္ဂင်္ဂပစ္စည်း	၃ မျိုး	....	ဂ – ၁ဂ
အတ္ထိ၊ အဝိဂတ	၅ မျိုးစီ	....	ဂ – ၁ဂ
အချုပ်ပစ္စည်းများ	၄ မျိုး	....	ဂ – ၁၈
၂၄ ပစ္စည်း ကာလ ခွဲခြားချက်		....	ဂ – ၁၈
ပညတ်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပညတ်အမျိုးမျိုး		....	ဂ – ၂ဂ
အတ္ထပညတ်အမျိုးမျိုး		....	ဂ – ၂ဂ
သဒ္ဒပညတ် ၆-မျိုး		....	ဂ – ၂၂
ပညတ်ကို သိပုံ		....	ဂ – ၂၃
နာမပညတ် (အမည်နာမများ) ပေါ်ပေါက်လာပုံ		....	ဂ – ၂၄

PART VIII

Compendium of Relations

§ 2. Of the Law of Happening by way of Cause.
§ 3. Of Aspects of the Law.
§ 5. Of the Three Rounds.
§ 7. Of the System of Correlation.
§ 8. Of Mind and Body as Correlated.
§ 12. Of the more General Aspect of Relations.
§ 14. Of Paññatti and its Import.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PACCAYA-SAṄGAHA-VIBHĀGA

Paṭiññā

1 *Yesaṁ saṁkhatadhammānaṁ ye dhammā paccayā yathā*
Taṁ vibhāgam'ih'edāni pavakkhāmi yathāraham.

Dve Nayā Tesañca Viseso

2 *Paṭiccasamuppādanayo, Paṭṭhānanayo c'āti paccayasaṅgaho duvidho veditabbo.*

3 *Tattha tabbhāvabhāvībhāvākāramattopalakkhito paṭiccasamuppādanayo.*
Paṭṭhānanayo pana āhaccapaccayaṭṭhitiṁ' ārabbha pavuccati. Ubhayaṁ pana vomissetvā papañcenti ācariyā.

Paṭicca Samuppāda Nayo

4 *Tattha avijjāpaccayā saṁkhārā, saṁkhāra-paccayā viññāṇaṁ, viññāṇa-paccayā nāmarūpaṁ, nāmarūpa paccayā saḷāyatanaṁ, saḷāyatana-paccayā phasso, phassa-paccayā vedanā, vedanā-paccayā taṇhā, taṇhā-paccayā upādānaṁ, upādāna-paccayā bhavo, bhava-paccayā jāti, jāti-paccayā jarā-maraṇa-soka-parideva-dukkha-domanass-'upāyāsā sambhavanti. Evam'etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti'ti ayam'ettha paṭiccasamuppādanayo.*

Addhādi Pakāsanaṁ

5 *Tattha tayo addhā; dvādasaṅgāni; vīsatākārā; tisandhi; catusaṅkhepo; tīṇi vaṭṭāni; dve mūlāni ca veditabbāni.*

Tayo Addhā

6 *Kathaṁ? avijjā, saṁkhārā atīto addhā; jāti, jarā, maraṇaṁ anāgato addhā; majjhe aṭṭha paccupanno addhā'ti tayo addhā.*

Dvādasaṅgāni

7 *Avijjā, saṁkhārā, viññāṇaṁ, nāmarūpaṁ, saḷāyatanaṁ, phasso, vedanā, taṇhā, upādānaṁ, bhavo, jāti, jarā-maraṇan'ti dvādasaṅgāni.*

8 *Sokādivacanaṁ pan' ettha nissandaphalanidassanaṁ.*

Vīsatākārā Tisandhi Satusaṅkhepā

9 *Avijjāsaṁkhāraggahaṇena pan'ettha taṇhūpādānabhavā pi gahitā bhavanti.*

10 *Tathā taṇh'ūpādānabhavag gahanena ca avijjāsaṁkhārā,*

11 *jātijarāmaraṇaggahanena ca viññāṇādiphala pañcakam'eva gahitanti katvā,*

Saṅgaha Gāthā

12 *Atīte hetavo pañca idāni phalapañcakaṁ*
Idāni hetavo pañca āyatiṁ phalapañcakanti

Tīṇi Vaṭṭāni

13 *Vīsatākārā, tisandhi, catusaṁkhepā ca bhavanti.*
Avijjā, taṇh'ūpādānā ca kilesavaṭṭaṁ; kammabhavasaṁkhāto bhav'ekadeso; saṁkhārā ca kammavaṭṭaṁ; upapattibhavasaṁkhāto bhav'ekadeso; avasesā ca vipākavaṭṭanti tīṇi vaṭṭāni.

Dve Mūlāni

14 *Avijjātaṇhāvasena dve mūlāni ca veditabbāni.*

Vaṭṭupacchedo Vaṭṭaparivattanañca

15 1. *Tesam' eva ca mūlānaṁ nirodhena nirujjhati*
Jārāmaraṇamucchāya pīḷitānam'abhiṇhaso
Āsavānaṁ samuppādā avijjā ca pavattati.

16 2. *Vaṭṭam'ābandham'iccevaṁ tebhūmakam'anādikaṁ*
Paṭiccasamuppādo'ti paṭṭhapesi mahāmuni.

Paṭṭhāna Nayo

17 (1) *Hetupaccayo*, (2) *ārammaṇapaccayo*, (3) *adhipatipaccayo*, (4) *anantarapaccayo*, (5) *samanantarapaccayo*, (6) *sahajātapaccayo*, (7) *aññamaññapaccayo*, (8) *nissayapaccayo*, (9) *upanissayapaccayo* (10) *purejātapaccayo*, (11) *pacchājātapaccayo*, (12) *āsevanapaccayo*, (13) *kammapaccayo*, (14) *vipākapaccayo*, (15) *āhārapaccayo*, (16) *indriyapaccayo*, (17) *jhānapaccayo*, (18) *maggapaccayo*, (19) *sampayuttapaccayo*, (20) *vippayuttapaccayo*, (21) *atthipaccayo*, (22) *natthipaccayo*, (23) *vigatapaccayo*, (24) *avigatapaccayo'ti ayam'ettha paṭṭhānanayo.*

Sabbidhā Paccayo

18 *i. Chadhā nāmantu nāmassa pañcadhā nāmarūpinaṁ*
Ekadhā puna rūpassa rūpaṁ nāmassa c'ekadhā.
ii. Paññattināmarupāni nāmassa duvidhā dvayaṁ
Dvayassa navadhā c'eti chabbidhā paccayā kathaṁ.

Nāmaṁ Nāmassa Chadhā Paccayo

19 *A. Anantaraniruddhā cittacetasikā dhammā paccuppannānaṁ cittacetasikānaṁ dhammaṇaṁ anantara samanantara natthi vigatavasena; purimāni javanāni pacchimānaṁ javanānaṁ āsevanavasena; sahajātā citta cetasikā dhammā aññamaññaṁ sampayuttavasenā'ti ca chadhā nāmaṁ nāmassa paccayo hoti.*

Nāmaṁ Nāmarupānaṁ Pañcadhā Paccayo

20 *B. Hetujhānaṅgamaggaṅgāni sahajātānaṁ nāmarūpānaṁ hetādivasena; sahajātā cetanā sahajātānaṁ nāmarūpānaṁ; nānakkhaṇikā cetanā kammābhinibbattānaṁ nāmarūpānaṁ kammavasena; vipākakkhandhā aññamaññaṁ sahajātānaṁ rūpānaṁ vipākavasen'āti ca pañcadhā nāmaṁ nāmarupānaṁ paccayo hoti.*

Nāmaṁ Rūpassa Ekadhā Paccayo

21 *C. Pacchājātā cittacetasikā dhammā purejātassa imassa kāyassa pacchājātavasen'āti ekadhā va nāmaṁ rūpassa paccayo hoti.*

http://www.dhammadownload.com

D. Chavatthūni pavattiyaṁ sattannaṁ viññāṇadhātūnaṁ; pañcālambanāni ca pañcaviññāṇavithiyā purejātavasen'āti ekadhā va rūpaṁ nāmassa paccayo hoti.

Paññatti Nāmarūpāni Nāmassa Duvidhā Paccayo

23 *E. Ārammaṇavasena upanissayavasenā'ti ca duvidhā paññattināmarūpāni nāmass'eva paccayā honti.*

Tattha rūpādivasena chabbidhaṁ hoti ārammaṇaṁ.

Upanissayo pana tividho hoti—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo c'āti.

24 *Tatth'ālamba- nam'eva garukataṁ ārammanūpanissayo.*

25 *Anantara- niruddhā cittacetasikā dhammā anantarūpanissayo.*

26 *Rāgādayo pana dhammā saddhādayo ca sukhaṁ dukkhaṁ puggalo bhojanam utu senāsanañ ca yathārahaṁ ajjhattaṁ ca bahiddhā ca kusalādidhammānaṁ kammaṁ vipākanan' tica bahudhā hoti pakatūpanissayo.*

Nāmarūpāni Nāmarūpānaṁ Navadhā Paccayo

27 *F. Adhipati, sahajāta, aññamañña, nissaya, āhāra, indriya, vippayutta, atthi, avigatavasenā'ti yathārahaṁ navadhā nāmarūpāni nāmarūpānaṁ paccayā bhavanti.*

28 *Tattha garukatam' ālambanaṁ ālambanādhipativasena nāmānaṁ sahajātādhipati catubbidho'pi sahajātavasena sahajātanaṁ nāmarūpānanti ca duvidho hoti adhipatipaccayo.*

29 *Cittacetasikā dhammā aññamaññaṁ sahajātarūpānañ ca mahābhūtā aññamaññam upādārūpānañ ca paṭisandhikkhaṇe vatthuvipākā aññamaññanti ca tividho hoti sahajātapaccayo.*

30 *Cittacetasikā dhammā aññamaññaṁ mahābhūtā aññamaññaṁ paṭisandhikkhaṇe vatthuvipākā aññamaññanti ca tividho hoti aññamaññapaccayo.*

31 *Cittacetasikā dhammā aññamaññaṁ sahajātarūpānañ ca mahābhūtā aññamaññam upādārūpānañ ca chavatthūni sattannaṁ viññāṇadhātūnanti ca tividho hoti nissayapaccayo.*

32 *Kabaḷikāro āhāro imassa kāyassa arūpino āhārā sahājātānaṁ nāmarūpānan' ti ca duvidho hoti āhārapaccayo.*

33 *Pañcappasādā pañcannaṁ viññāṇānaṁ rūpajīvitindriyam upādinnarūpānaṁ, arūpino indriyā sahajātānaṁ nāmarūpānanti ca tividho hoti indriyapaccayo.*

34 *Okkantikkhaṇe vatthuvipākānaṁ, cittacetasikā dhammā sahajātarūpānaṁ sahajātavasena, pacchājāta cittacetasikā dhammā purejātassa imassa kāyassa pacchājātavasena, cha vatthūni pavattiyaṁ sattannaṁ viññāṇadhātūnaṁ purejātavasenā'ti ca tividho hoti vippayuttapaccayo.*

Atthi Avigatabhedo

Saṅgaha Gāthā

35 *Sahajātaṁ purejātaṁ pacchājātañ ca sabbathā*
Kabaḷikāro āhāro rūpajīvitamiccayanti.
Pañcavidho hoti atthipaccayo avigatapaccayoca.

Paccaya Saṅkhepo

36 *Ārammaṇūpanissayakammaatthipaccayesu ca sabbe'pi paccayā samodhānaṁ gacchanti.*

Sahajāta Rūpanidassanaṁ

37 *Sahajātarūpanti pan'ettha sabbatthā'pi pavatte cittasamuṭṭhānānaṁ paṭisandhiyaṁ kaṭattārūpānañ ca vasena duvidhaṁ hotīti veditabbaṁ.*

Paṭṭhānanaya Nigamanaṁ

38 *Iti tekālikā dhammā kālamuttā ca sambhavā*
Ajjhattañ ca bahiddhā ca saṁkhatāsaṁkhatā tathā.

Paññattināmarūpānaṁ vasena tividhā ṭhitā
Paccayā nāma paṭṭhāne catuvisati sabbathā'ti.

Rūpanāma Dhammānaṁ Vibhāgo

39 *Tattha rūpadhammā rūpakkhandho va cittacetasikāsaṁkhātā cattāro arūpino khandhā nibbanañc' āti pañcevidham pi arūpanti ca nāmanti ca pavuccati.*

Paññattibhedo

40 *Tato avasesā paññatti pana paññāpiyattā paññatti, paññāpanato paññattī'ti ca duvidhā hoti.*

Attha Paññattibhedo

41 *Kathaṁ? Taṁtaṁ bhūtaviparināmākāram'upādāya tathā tathā paññattā bhūmipabbatādikā, sambhārasannivesākāram 'upādāya (geharathasakaṭādikā, khandhapañcakam' upādāya) purisapuggalādikā, candavattanādikam'upādāya disākālādikā, asamphuṭṭhākāram' upādāya kūpaguhādikā, taṁtaṁ bhūtanimittaṁ bhāvanāvisesañca upādāya kasiṇanimittādikā cā'ti evamādippabhedā pana paramatthato avijjamānā pi atthacchāyākārena cittupādānamālambanabhūtā taṁtaṁ upādāya upanidhāya kāraṇaṁ katvā tathā tathā parikappiyamānā saṁkhāyati, samannāyati, vohariyati, paññāpiyatī'ti paññattī'ti pavuccati. Ayam paññatti paññāpiyattā paññatti nāma.*

Cha Sadda Paññattiyo

42 *Paññāpanato paññatti pana nāma nāmakammādinā-mena paridīpitā.*

Sā vijjamānapaññatti, avijjamānapaññatti, vijjamānena avijjamāna paññatti, avijjamānena vijjamānapaññatti, vijjamānena vijjamānapaññatti, avijjamānena avijjamānapaññatti c'āti chabbidhā hoti.

43 *Tattha yadā pana paramatthato vijjamānaṁ rūpavedanādiṁ etāya paññāpenti tad'āyaṁ vijjamānapaññatti.*

44 *Yadā pana paramatthato avijjamānaṁ bhūmipabbatādiṁ etāya paññāpenti, tad'āyaṁ avijjamānapaññattiti pavuccati.*

45 *Ubhinnaṁ pana vomissakavasena sesā yathākkhamaṁ chaḷabhiññho itthisaddo cakkhuviññāṇaṁ rājaputto'ti ca veditabbā.*

http://www.dhammadownload.com

Paññattīnaṁ Jānanaṁ Nāmapaññattiyā Ca Pavattī

46 *Vacighosānusārena sotaviññāṇavīthiyā*
Pavattānantaruppanna manodvārassa gocarā.
Atthā yassānusārena viññāyanti tato paraṁ
Sāyaṁ paññatti viññeyyā lokasaṁketanimmitā'ti.

Paccaya Saṅgaha Vibhāga Nigamanaṁ

Iti Abhidhammatthasaṅgahe Paccayasaṅgahavibhago nāma Aṭṭhamo Paricchedo.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

PART VIII

A COMPENDIUM OF RELATIONS

§ 1. *Introductory.*

Now let me tell e'en as is fit how such
And such a state of things related stands
To other states[1] conditioned like itself.

[1] Dhammānaṃ.

၈—ပစ္စယသင်္ဂဟဝိဘာဂကို

ပဌမော

၁။ ယေသံ သခ်ာတမ္မာနံ၊
ယေ မ္မာ ပစ္စယာ ယထာ၊
တံ ဝိဘာဂ-မိဟေ-ဒါနိ၊
ပဝက္ခာမိ ယထာရဟံ။

၈-ပစ္စည်းဝိုင်း ခြုံမာပြန်

(မိဒြာခ်)

၁။ ယခုဆက်လက်၍ ပစ္စည်းဝိုင်းကို ဆိုပေအံ့—
သခ်ာတဖြစ်သော ပစ္စယပ္ပန်တရားတို့အား သခ်ာ၊ အသခ်ာ ပညတ်
ဟူသော ပစ္စည်းတရားတို့က ဟေတုသတ္တိ၊ အာရမ္မဏသတ္တိ စသည်
အားဖြင့်ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်၏။ ထို ပစ္စည်း ပစ္စယပ္ပန်နှင့် ယင်းတို့၏
ကျေးဇူးပြုပုံ ပစ္စယသတ္တိအပြားကို ဖြစ်သင့်သလို ဤပစ္စည်းဝိုင်း၌
ဖော်ပြအပ်၏

ဒွေ နယာ တေသဉ္စ ဝိသေသော

(နည်း ၂-ပါး၏ အထူး)

၂။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ နယော ပဌာန နယော စေ-တိ
ပစ္စယသင်္ဂဟော ဒ္ဝိဓေါ ဝေဒိတမ္မော။

၂။ ပစ္စည်းဝိုင်းကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၊ ပဋ္ဌာန်းနည်းဟူ၍ နည်းနှစ်ပါး
အပြားဖြင့် သိအပ်ပေ၏။

§ 2. *Of the Law of Happening by Way of Cause.*

In the compendium of relations we have two schemata :

A. The law of happening by way of cause ;[2] and
B. The system of correlation.[3]

[2] Paṭiccasamuppāda-nayo. 'Law' is a strong term for nayo, which is usually, in the Commentaries, adequately rendered by 'method,' and by 'system,' § 7. *Cf.* Part IX., § 5. However, the prime categorical importance of [A] in Buddhist doctrine justifies the use of 'law' in the scientific sense.—Ed.

[3] *I.e.*, as treated of in the Paṭṭhāna, the Seventh Book of Abhidhamma.

ပစ္စည်းဝိုင်း

စကိုန် ၂

ပရမတ္ထတရားလေးပါးတို့ကို သဘောတူချင်းပေါင်းစုရုံ သမုစ္စည်းဝိုင်း၌ပြဆိုခဲ့ပြီးနောက် ထိုသဘာဝ
မျိုးတို့သည် ဣဿရနိမ္မာနစသော တန်ခိုးရှင်တို့ဘန်ဆင်း၍ ပေါ်လာသည်မဟုတ်၊ အကြောင်းကင်း၍ ပေါ်
လာသည်လည်းမဟုတ်၊ အကြောင်းအကျိုး ဆက်သွယ်နေပုံကိုလည်း အကျိုးတရားများ ဖြစ်လောက်အောင်
အကြောင်းတရားတို့၌ သတ္တိစွမ်းပကားရှိပုံကိုလည်း ဤပစ္စည်းဝိုင်း၌ဆိုက်သည်အားလျော်စွာပြဆို၏။ ဤပစ္စယ
သင်္ဂဟ၌ (၁) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း (၂) ပဋ္ဌာန်းနည်းဟူ၍ ၂ ပါးအပြားရှိ၏။

Of these, the former [A] is a mode marked by the simple condition of the happening of a phenomenon on the occurrence of its sole invariable antecedent phenomenon.[4]

The latter [B] is so-called with reference to the more striking 'occasion' (*i.e.*, casual circumstance) in any one relation.[5]

Teachers more usually expatiate on these two laws in conjunction.

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း

၃။ တတ္ထ တဿဝဘာဝိဘာဝါ · ကာရ မတ္တော
ပလက္ခိတော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ နယော၊ ပဋ္ဌာန
နယော ပန အာဟစ္စ ပစ္စယဋ္ဌိတိ · မာရဗ္ဘ
ပဝုစ္စတိ၊ ဥဘယံ ပန ဝေါမိဿိတ္ဝာ ပပဉ္စေန္တိ
အာစရိယာ။

၃။ ထိုနည်းနှစ်ပါးတို့တွင် အဝိဇ္ဇာစသောပစ္စည်း တရားတို့၏ဖြစ်ခြင်း
ကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိသော သခါရစသော ပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့၏
ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာဖြင့် မှတ်သားအပ်သော နည်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
နည်း မည်ပေ၏။

ပဋ္ဌာန်းနည်းကိုကား အထူးပြု၍ဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိကို အစဲပြု၍
ဟောတော်မူ၏။

အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် ဆိုခဲ့ပါ နည်းနှစ်ပါးကို ရောရှိ ဖွင့်ပြကြ
ကုန်သည်။

http://www.dhammadownload.com

[1] **Tabbhāvabhāvī bhāvo embodies J. S. Mill's first Method of Induction. Mill's second Method would be expressed by tad-abhāvabhāvī bhāvo. All the Commentaries read -bhāva-bhāvī.**

[2] **Āhacca-paccayaṭṭhitiṃ ārabbha. Here paccaya and ṭhiti are used synonomously and appositionally. Hence, the 'occasion' as a 'cause.' 'Paccaya' is derived from paṭi+√eti. 'to come.' [Kāraṇaṃ] paṭicca phalaṃ eti etasmāti paccayo:—that (causal circumstance or relation) from which the 'fruit' derived from [a 'cause'] comes.—Ceylon Cy. 'Paccaya' includes 'hetu,' 'kamma'—i.e., 'condition,' and 'cause'—and all other 'causal circumstances,' under which any phenomenon or event or thing takes place. Hence it means any 'causal relation' between things.**

စာပိုဒ် ၄ အကြောင်းတရားကိုစွဲ၍ အကျိုးတရားသည် ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်တတ်သောကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်၏။ အထူးထူးအပြားပြားဖြစ်သော ဟေတုစသောပစ္စည်းတို့၏အစွမ်းဖြင့်ပြအပ်သောကြောင့် ပဋ္ဌာန်းမည်၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ ဟေတုသတ္တိ အာရမ္မဏသတ္တိစသော သတ္တိထူးမပါ။ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တို့၏ ဖြစ်ပုံလောက်ကိုသာပြသည်။ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ကား ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်အပြင် ပစ္စယသတ္တိကိုလည်းပြသည်။ ဤသို့ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ ပစ္စယသတ္တိမပါခြင်း။ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌ ပစ္စယသတ္တိပါရှိခြင်းသည် နည်း ၂ ပါး၏ ထူးခြားချက်တည်း။

A. *The Law of Happening by Way of Cause.*

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒနယော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း

The law of happening by way of cause is as follows:—

၄။ တတ္ထ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ, သင်္ခါရ
ပစ္စယာ ဝိညာဏံ, ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ,
နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ, သဠာယတန
ပစ္စယာ ဖဿော, ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ,
ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ, တဏှာပစ္စယာ
ဥပါဒါနံ, ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ, ဘဝ
ပစ္စယာ ဇာတိ, ဇာတိပစ္စယာ ဇရာ မရဏ
သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿု ပါယာသာ
သမ္ဘဝန္တိ၊ ဧဝ-မေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခ
က္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ-တိ။

အယ-မေတ္ထ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ နယော။

၄။ ထိုနည်း နှစ်ပါးတို့တွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း။
- အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရတို့ဖြစ်ကုန်၏။
- သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဉ်ဖြစ်၏။
- ဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏။
- နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတန ဖြစ်၏။
- သဠာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။
- ဖဿ ကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
- ဝေဒနာ ကြောင့် တဏှာ ဖြစ်၏။
- တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်၏။
- ဥပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်၏။
- ဘဝကြောင့် ဇာတိဖြစ်၏။
- ဇာတိကြောင့် ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာလျှင် အလုံးစုံသော ဆင်းရဲဒုက္ခအစု ဖြစ်ရလေ၏။

ဤသည်ကား ဤပစ္စည်းပိုင်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း ပေတည်း။

[1] **Lit., from the ignorance-*relation*. But the Piṭakas leave no doubt that paccaya is of a causal or conditioning nature. See preceding note.**

[2] **Saṅkhārā. This, according to the Commentaries, is used as a synonymous term for kamma, and should not be confounded with saṅkhārakkhandho. On the kattu-sādhana (definition in terms of *agency*) of this term, see p. 182, n. 2.**

http://www.dhammadownload.com

[3] *I.e.*, rebirth-consciousness, which indicates the connection between the **sankhārā** of the past existence and the initial resultant consciousness of the present.

[4] **Nāmaṃ.** This psychological **nāma** should not be confounded with the grammatical **nāma** (noun), or the popular **nāma** (name). All the three terms are derived from the same verb, **namati**, 'to incline or bend.' But the mind is termed **nāma**, because it inclines, at least according to Oriental ideas, towards its object. The grammatical term 'noun' and the popular term 'name' are also termed **nāma**, because they incline towards the object named. Generally **nāma** includes **viññāṇa**, with the rest of the incorporeal factors of personality.

That they are mutually involved is, in the *Saṃyutta-Nikāya*, illustrated by two sheaves of reeds supporting each other (ii. 114). In the present instance these two sheaves are separately spoken of, at least logically distinguished one from the other.—Ed.

Cf. Introd. Essay, p. 18, the phrase 'sphere of consciousness,' where the common consciousness of a **citttuppāda** is likened to the outer shell, and the remaining incorporeal factors of that state of consciousness are distinguished as inner contents. It is by distinctions of this kind that Commentaries justify the segregation of **viññāṇa**, from **nāma**.

[1] **Bhavo** includes **kammabhavo** (the active side of an existence) and **upapattibhavo** (the passive side). See *infra*, § 5. And the Commentators say that **bhava** is a contraction of **kamma-bhava** rendered below by '**karma**-becoming,' *i.e.*, karmic activity. This indicated the connection between the **sankhārā** of the Present and the resultant rebirth-consciousness of the Future.

၄ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာ

သစ္စာလေးပါးတို့၌ဉာဏ်း၊ ဒွေအစ္စန်းဟုဆိုအပ်သော ပုဗ္ဗန္တ၊ နောက်အဒွန်းဟုဆိုအပ်သော အပရန္တ၊ ဒွေနောက်အစ္စန်းဟုဆိုအပ်သော ပုဗ္ဗန္တသပရန္တ၊ အကျိုးအကြောင်းဟုဆိုအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဤဒွစ်ရပ်သောတရားတို့၌ ပုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟစေတသိက်သည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။

၁။ ကာမကုသိုလ်စေတနာ ၈ ခု၊ ဒွေဘကုသိုလ်စေတနာ ၅ ခု၊ ဤကုသိုလ်စေတနာ ၁၃ ခုသည် ကောင်းသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋ္ဌာခရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ် ပြုပြင်စီရင်တတ်သောကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရ။

၂။ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂ ခုသည် မကောင်းသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋ္ဌာခရုပ်တို့ကို ပြုပြင်စီရင်တတ်သောကြောင့် အပုညာဘိသင်္ခါရ။

၃။ အဋ္ဌကုသိုလ်စေတနာ ၄ ခုသည် မတုန်လှုပ်တတ်သော အဋ္ဌဘဝကို ပြုပြင်စီရင်တတ်သောကြောင့် အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရမည်၏။

ဟုတည်၊

၁။ ကာယဝိညတ်ဟုဆိုအပ်သော ကာယဒွါရကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ကာမကုသိုလ်စေတနာ ၈ ခု၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂ ခု၊ ဤ ၂၀ သော ကာယက်စေတနာအပေါင်းသည် ကာယသင်္ခါရ။

၂။ ဝစီဝိညတ်ဟုဆိုအပ်သော ဝစီဒွါရကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဆိုအပ်ပြီးသော ၂၀ သော ဝစီက် စေတနာ အပေါင်းသည် ဝစီသင်္ခါရ။

၃။ ဝိညတ် ၂ ပါးကို မဖြစ်စေမူ၍ မနောဒွါရ၌သာဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂ ခု၊ မဟာကုသိုလ် စေတနာ ၈ ခု၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် စေတနာ ၉ ခု၊ ဤစေတနာ ၂၉ ခုသည် စိတ္တသင်္ခါရမည်၏။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော သင်္ခါရ ၆ ပါး၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉ ပါး တို့သည် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာပုဒ်၌ အဝိဇ္ဇာကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့ဟူ၍မှတ်ပါ။ လောကုတ္တရာ စေတနာသည် ဝဋ္ဋကထာ(ဝဋ်လည်ပုံကိုပြသောစကား)၌ မဟောသင့်သောကြောင့် သင်္ခါရဟုမဆိုရ။

စာပိုဒ် ၄ သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏံ

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာသင်္ခါရာ ပုဒ်၌သင်္ခါရအရ အလုံးစုံသောလောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ ၂၉ ကို အကုန်လုံးယူ၏။ ။သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံပုဒ်၌ သင်္ခါရအရကို ပဋိသန္ဓေအခါ ဥဒ္ဓစ္စစေနာ၊ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေအခါတို့၌ အဘိညာဏ်စေတနာကိုကြဉ်၍ ကြွင်းသော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာများကိုသာ ယူရမည်။ ။ဝိညာဏပုဒ်အရကို ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဒွစ်၊ ပဝတ္တိဝိညာဏ် လောကီဝိပါက် ၃၂ ကိုသာ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရာ၌ ယူရမည်။

စာပိုဒ် ၅ ဝိညာဏပစ္စယာနာမရူပံ

သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏံပုဒ်၌ ဝိညာဏအရကို ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဒွစ်၊ ပဝတ္တိဝိညာဏ် လောကီဝိပါက် ၃၂ ကိုယူ၏။ ကံ၏အကျိုးတရားဖြစ်သောကြောင့် ဝိပါက်ဝိညာဏ်ကိုသာယူရသည်။ ။ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံပုဒ်၌ ဝိညာဏအရကို အလုံးစုံသောစိတ်တစုယုတ်ကိုးဆယ်ကိုယူ၏။ နာမရူပံပုဒ်၌ နာမအရကို စေနေသော ခန္ဓာ ၃ ပါးစေတသိက် ၅၂ ပါးကိုယူအပ်၏။ ရူပ်အရကိုကား ကမ္မဇရူပ် (တနည်း) စတုဆယ္ဓာနိုက ရုပ်ကိုယူအပ်၏။

စာပိုဒ် ၆ နာမရူပ ပစ္စယာ သဠာယတနံ

နာမ၏အရကို ဝေဒနာအစဉ်သော ခန္ဓာ ၃ ပါး အပေါင်းကိုပင်ယူအပ်၏။ ရူပ၏အရကို မဟာဘူတ် လေးပါး၊ ဘဝင်တွန့်ရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်တို့ကိုယူအပ်၏။ ။သဠာယတန၏အရကို အင်္ဂုတ္တိရနိကာယတန ၆ ပါးကိုယူအပ်၏။

စာပိုဒ် ၇ သဠာယတန ပစ္စယာ ဖဿော

ဤ၌ သဠာယတနအရကို အဂ္ဂဘူတိကာယတန ၆ ပါး၊ ဗာဟိရာယတန ၆ ပါး၊ ပေါင်း အာယတန ၁၂ ပါး စလုံးကိုပင်ယူအပ်၏။ ဖဿ၏အရကိုလောကီဝိပါက် ၃၂ ခုနှင့်ယှဉ်သော ဖဿစေတသိက် ၃၂ ပါးသည် ဖဿမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

စတိန် ၄ **ဒသ ပဒ္ဓယာ ဧဝဒနာ**

လောကိဝိပါက်၃၂ပါးနှင့်ယှဉ်သော ကျွေးသမျှဆေးဝေဒနာ၊ သောတသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ ဃာန သမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ ဇိဝှါသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ၊ မနောသမ္ဖဿဇာဝေဒနာတို့ကိုယူအပ်၏။

စတိန် ၅ **ဧဝဒနာ ပဒ္ဓယာ တဏှာ**

ဇာတိပဒ္ဓယာဝေဒနာ၌ ဝေဒနာ၏အရာကို လောကိဝိပါက် ၃၂ ဥဒ္ဓိရိသော အကျိုးဝေဒနာကိုသာ ကောက်ခဲ့၏။ ဝေဒနာပဒ္ဓယာတဏှာ၌ကား အကြောင်းဝေဒနာဖြစ်၍ တဏှာကိုဖြစ်စေနိုင်သောဝေဒနာတို့ကို ကောက်ယူထင့်သောကြောင့် လောကိဝိပါက် ၃၂ ဥဒ္ဓိရိသော ဝေဒနာ ၁၁ ခုကိုယူ၏။ တဏှာ၏ အရာကိုကား ရူပတဏှာ၊ အရူပတဏှာ၊ ဂန္ဓတဏှာ၊ ရသတဏှာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊ မွေတဏှာအားဖြင့် ၆ ပါးဖြစ်၏။ တဏှာအရာကား ထောဘဒေသိကပင်တည်း။ ။ရှမဂါမဏ်ဆရာတော်ကြီးဘုရားသည် ရူပတဏှာ (၀) **မမွာမဏ်ဆရာတော် တဏှာသည် မွေတဏှာမည်၏။**

ထနည်း—ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာ အားဖြင့် ၃ ပါးဖြစ်၏။

စတိန် . ၄ တဏှာ ပဒ္ဓယာ ဥပါဒါန်

တဏှာ၏အရာအားနည်းသောလောဘသည် တဏှာ၊ အားကြီးသောလောဘသည် ဥပါဒါန်မည်၏။ ဥပါဒါန် ၄ ပါးကို သမ္ဗန္ဓည်းပိုင်း၌ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ဖွတ်ကြီးလျှင်မိကျောင်း၊ မြေကြီးလျှင်နဂါး၊ တင်္ဂေကြီးလျှင် သူရဲ၊ သူရဲကြီးလျှင် သဲဘက်ဆိုတိသကဲ့သို့ တဏှာခေတ်အဆင့်ဆင့်ရင့်သန်၍ အပြင်းအထန် စဲ့လမ်းမှကြီးဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။ ထိုသို့အပြင်းအထန်စဲ့လမ်းမှကိုပင် ဥပါဒါန်မည်၏။

စတိန် . ၄ ဥပါဒါန် ပဒ္ဓယာ ဘဝေါ

ဤ၌ ဥပါဒါန်၏အရာကိုဆိုခဲ့ပြီးသော ဥပါဒါန်တရား ၄ ပါးတို့ပင်တည်း။ ဘဝ၏အရာကား ကမ္မဘဝ, ဥပပတ္တိဘဝ ၂ ပါးရ၏။ ဖြစ်ပေါ်တတ် ကြီးပွားတတ်သောကြောင့် ဘဝမည်၏။

ချမ်းသာအပျိုးမျိုး ဆင်းရဲအပျိုးမျိုးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြီးပွားခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့နှင့်ယှဉ်သော စေတနာ ၂၉ ခုသည် ကမ္မဘဝမည်၏။ ထင်ရှားစွာဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော လောကီဝိပါက် ၃၂၊ စေတသိက် ၃၅၊ ကမ္မဇရုပ် ၂၀ တို့သည် ဥပပတ္တိဘဝမည်၏။

စတိန် . ၄ ဘဝ ပဒ္ဓယာ ဇာတိ

ကမ္မဘဝအတွက် ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ထိုဥပပတ္တိဘဝ၏ရှေးဦးပဌမဖြစ်ပေါ်မှုသဘောကို ဇာတိဆိုရ၏။

ဇာတိကြောင့် ဇရာ (ရင့်ရော်အိုမင်းမှု) မရဏ (သေခြင်း) သောက (စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်း) ပရိဒေဝ (ငိုကြွေးမည်တမ်းခြင်း) ဒုက္ခ (ကာယိကဒုက္ခ) ဒေါမနဿ (စေတသိကဒုက္ခ) ဥပါယာသ (စိုးရိမ်ပူဆွေးငိုကြွေးမြည်တမ်းရံမှုမက ဗျိုက်ကြီးငင်ကြီးဖြစ်မှု၊ မြောချိသွားမှု၊ နစ်ချိသွားမှု)သည် ဖြစ်၏။ ဥပါယာသ၏ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသစေတသိကပင်တည်း။

အဒ္ဓါဒိပကာသနံ

§ 3. *Of Aspects of the Law.*

In this law there are three periods, twelve factors,[2] twenty modes,[3] three connections, four groups, three rounds, two roots [of action] to be taken into account.

[2] Aṅgāni. These factors are sometimes spoken of as the Twelve Nidāna's.
[3] Ākāra, lit., 'condition,' includes causal and resultant states. See *infra*, § 4.

How so?

Of the Three Periods:—

'Ignorance,' and 'the actions of the mind' belong to the Past; 'birth,' 'decay and death,' to the Future; the intermediate eight, to the Present.[4]

တယော အဒ္ဓါ

၅။ တတ္ထ တယော အဒ္ဓါ, ဒွါဒသင်္ဂါနိ, ဝီသတာကာရာ, တီသန္ဒီ, စတုသင်္ခေပါ, တီဏိ ဝဋ္ဋာနိ, ဒွေ မူလာနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

အဒ္ဓန် ၃-ပါး

၅။ ဆိုခဲ့ပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၌ သိအပ်ဟုယ်တို့ကား—

အဒ္ဓန် သုံးပါး အင်္ဂါဆယ့်နှစ်ပါး အခြင်းအရာ နှစ်ဆယ် အစုသုံးပါး အလှာ လေးပါး ဝဋ် သုံးပါး မူလ နှစ်ပါး ယင်းတို့ကို သိအပ်ပေ၏။

တယော အဒ္ဓါ

၆။ ကထံ.....

အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ အတီတော အဒ္ဓါ, ဇာတိ ဇရာ မရဏံ အနာဂတော အဒ္ဓါ, မဇ္ဈေ အဋ္ဌ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ·တိ တယော အဒ္ဓါ။

အဒ္ဓန် ၃-ပါး

၆။ အဘယ်သို့ သိအပ်ပေသနည်း—

အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့သည် အတိတ်အဒ္ဓန် တည်း။ ဇာတိ, ဇရာ, မရဏတို့သည် အနာဂတ်အဒ္ဓန် တည်း။ အလယ်ရှစ်ပါး တို့သည် ပစ္စုပ္ပန်အဒ္ဓန် တည်း။ ဤသည်ကား အဒ္ဓန် သုံးပါးတည်း။

http://www.dhammadownload.com

‘ This chronological division of the ‘ chain,’ though not explicit in the Piṭakas, is affirmed by Buddhaghosa in *Sum Vil.*, on the Mahā-Nidāna-suttanta.—Ed.

စာပိုဒ် ၆

ကာလ ၃ ပါး

အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရ ၂ ပါးတို့သည် လွန်ခဲ့ပြီးသောအတိတ်ဘဝ၌ပြုစုခဲ့သော အကြောင်းတရားများ ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်ကာလတရားများမည်ကုန်၏။ ဇာတိဇရာမရဏ ၅ ပါးတို့သည် နောက်လာလတံ့သောဘဝ၌ ဖြစ်မည့်တရားမျိုးများ ဖြစ်သောကြောင့် အနာဂတ်ကာလတရားမျိုးမည်ကုန်၏။ အလယ်၌ ရှိသော ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ တဏှာ ဥပါဒါန်ဘဝဟူသော တရား ၈ ပါးတို့သည် ယခု ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်ပေါ်သော တရားများဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်တရားမည်၏။

ဒွါဒသင်္ဂါနိ

အင်္ဂါ ၁၂-ပါး

Each of these twelve terms is a Factor.

၇။ အဝိဇ္ဇာ, သင်္ခါရာ, ဝိညာဏံ, နာမရူပံ, သဠာယတနံ, ဖဿော, ဝေဒနာ, တဏှာ, ဥပါဒါနံ, ဘဝေါ. ဇာတိ. ဇရာမရဏ·န္တိ ဒွါဒသ·င်္ဂါနိ။

၇။ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ။
ဟူ၍ အင်္ဂါ ၁၂-ပါး ဖြစ်သည်။

For the composite term ‘sorrow,’ etc., is only meant to show incidental consequences of birth.

၈။ သောကာဒိ ဝစနံ ပနေ·တ္ထ နိဿန္ဒ ဖလ နိဒဿနံ။

၈။ အမှာ– သောကစသည်တို့ကား ဇာတိအတွက် အကျိုးဆက်များကို ပေါ်ပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏၊

ဝိသတာကာရာ တိသန္ဓိ စတုသင်္ခေပါ

(ခြင်းရာ ၂၀, အဓိ ၃-ပါး, အဋ္ဌ ၄-ပါး)

Again, when ‘ignorance’ and ‘the actions of the mind’ have been taken into account, craving, grasping, and [karma-] becoming are implicitly accounted for also.

၉။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရဂ္ဂဟဏေန ပနေ·တ္ထ တဏှု·ပါဒါန ဘဝါပိ ဂဟိတာ ဘဝန္တိ။

၉။ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့ကို ယူသပြင့် တဏှာ၊ ဥပါဒါန် ဘဝတို့ကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်ကုန်၏။

In the same manner, when craving, grasping, and [karma-] becoming have been taken into account, ignorance and the actions of mind are [implicitly] accounted for also;

၁၀။ ဟထာ တဏှု·ပါဒါန ဘဝဂ္ဂဟဏေန စ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ။

၁၀။ ထို့အတူ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝတို့ကို ယူသဖြင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့ကို လည်းယူပြီး ဖြစ်ကုန်၏။

and when birth, decay, and death, are taken into account, even the fivefold fruit, to wit [rebirth-], consciousness and the rest are accounted for.

၁၁။ ဇာတိ ဇရာ မရဏဂ္ဂဟဏေန စ ဝိညာဏာ·ဒိ ဖလပဉ္စက·မေဝ ဂဟိတ·န္တိ ကတ္ဝာ။

၁၁။ ဇာတိ, ဇရာ, မရဏ ကို ယူသဖြင့် ဝိညာဉ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဟူသော အကျိုး ၅-ပါး ကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 4. *Of Cause and Fruit.*

Five causes in the Past
and Now a fivefold 'fruit';
Five causes Now,
and yet to come a fivefold 'fruit,'
make up the Twenty Modes,
the Three Connections,[1] and
the Four Groups.[2]

သင်္ဃကါထာ

၁၂။ အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊
ဣဒါနိ ဖလ ပဉ္စကံ၊
ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊
အာယတိ ဖလပဉ္စက·န္တိ။
ဝီသတာ·ကာရ, တိသန္ဓိ, စတုသခ်ေပါ စ
ဘဝန္တိ။

၉ - ၁၂ အခြင်းအရာ ၂၀

အတိတ်, သခ်ါရ, တဏှာ, ဥပါဒါန်, ဘဝဟူသော အတိတ်အကြောင်း ၅ ပါး။ ဝိညာဏ်, နာမ်ရုပ်, သဠာယတန, ဖဿ, ဝေဒနာဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ၅ ပါး။ တဏှာ, ဥပါဒါန်, ဘဝ, အတိတ်, သခ်ါရ ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း ၅ ပါး။ ဝိညာဏ်, နာမ်ရုပ်, သဠာယတန, ဖဿ, ဝေဒနာဟူသော အနာဂတ် အကျိုး ၅ ပါး–ဤသို့အားဖြင့် အခြင်းအရာ ၂၀ ဖြစ်၏။

အဆက်တွင် ဝေဖန်ဖော်ပြခဲ့သော အကြောင်းကြောင့်–

၁၂။ (က) အတိတ်အကြောင်း ၅-ပါး
(ခ) ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ၅-ပါး
(ဂ) ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း ၅-ပါး
(ဃ) အနာဂတ်အကျိုး ၅-ပါး
ဤသို့လျှင် ခြင်းရာ ၂၀ တို့ဖြစ်ပေ၏။

အစပ်သုံးပါး

သခ်ါရနှင့်ဝိညာဉ်-တစ်ပ် – ဝေဒနာနှင့်တဏှာ-တစ်ပ်
– ကမ္မဘဝနှင့် ဇာတိတစ်ပ်

အလွှာလေးပါး

အတိတ်အကြောင်း တလွှာ – ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတလွှာ
– ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတလွှာ – အနာဂတ်အကျိုးတလွှာ

§ 5.[3] *Of the Three Rounds.*

The Three Rounds are:

1. the Round of Torment—viz., ignorance, craving, and grasping.

2. the Round of Karma—viz., one part of 'becoming reckoned as 'karma[4]-becoming,' together with the 'actions of the mind.'

3. the Round of the Result [of karma]—viz., one part of becoming reckoned as renewed existence,[1] together with the remaining factors.

တိဏိ ဝဋ္ဋာနိ

၁၃။ အဝိဇ္ဇာ တဏှုပါဒါနာ စ ကိလေသဝဋ္ဋံ,
ကမ္မဘဝ သခ်ါတော ဘဝေ·ကဒေသော
သခ်ါရာ စ ကမ္မဝဋ္ဋံ, ဥပပတ္တိဘဝ သခ်ါတော
ဘဝေ·ကဒေသော အဝသေသာ စ ဝိပါက
ဝဋ္ဋ·န္တိ တိဏိ ဝဋ္ဋာနိ။

ဝဋ်သုံးပါး

၁၃။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်ကိုသည် ကိလေသဝဋ်မည်၏။
ကမ္မဘဝနှင့်သခ်ါရတို့သည် ကမ္မဝဋ်မည်၏။
ဥပပတ္တိဘဝနှင့် ကြွင်းသောဝိညာဉ်၊
နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊
ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့သည် ဝိပါကဝဋ်မည်၏။

၁၃ ဥပါဒ်

ဝဋ် ၃ ပါး

တပြောင်းပြန်ပြန်လည်အောင် လှည့်တတ်သောကြောင့်ဝဋ်မည်၏။ ကိလေသဝဋ်, ကမ္မဝဋ်, ဝိပါကဝဋ်ဟု

[1] The Three Connections are: (1) Between sankhārā and viññāṇa; (2) between vedanā and taṇhā; (3) between bhava and jāti. (1) and (3) are between separate existences, past, present, and future; (2) is between two factors in the same span of life.

[2] The Four Groups include one causal group in the Past, one resultant group in the Present, one causal group in the Present, and one resultant group in the Future, each group consisting of five modes.

[3] This § number and the preceding one might well have been omitted in the P.T.S. Edition.—Ed.

[4] Kamma-bhava. If there is any doubt as to the close connection between 'kamma' and 'sankhārā,' it should be settled by this passage.

[1] Upapatti-bhava. See p. 189, n. 1.

http://www.dhammadownload.com

ဒွေ မူလာနိ

၁၄။ အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ ဝသေန ဒွေ မူလာနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

The two Roots are ignorance and craving.[2]

[2] =dulness (avijjā=moha) and greed (taṇhā=lobha).

မူလနှစ်ပါး

၁၄။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် မူလနှစ်ပါးတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။

မူလ ၂ ပါး

၁၄ အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာ ၂ ပါးကို မူလတရားဟူ၍သိအပ်၏။ အဝိဇ္ဇာအစ ဝေဒနာအဆုံးသည် ပုဗ္ဗန္တမူလမည်၏။ တဏှာအစ ဇရာမရဏအဆုံးသည် အပရန္တမူလမည်၏။ ၎င်း ၂ ပါးကို အကြောင်းမဲ့သမုစ္ဆေဒဟာနိဖြင့်ပယ်သတ်ပါမှ သံသရာစက်ရပ်တည် အဆက်ပြတ်၍ ချုပ်ငြိမ်းကင်းပျောက်လွတ်ခြင်းသို့ ရောက်တော့သည်။

§ 6. *Mnemonic.*

ဝဋ္ဋုပစ္ဆေဒေါ ဝဋ္ဋပရိဝတ္တနဋ္ဌေ

(ဝဋ်ဖြတ်ပုံ နှင့် လည်ပုံ)

Never, till those Twin Roots shall cease to be,[3]
Can cease the incessant round of misery
For sons of men, for aye oppressed beneath
The long gleaned harvest of decay and death;
For ignorance, as the Āsava's arise,

[3] In J.P.T.S. text read mūlā na.

၁၅။ တေသ-မေဝ စ မူလာနံ၊
နိရောဓေန နိဂ္ဂစ္ဆတိ၊
ဧရာ မရဏ မုစ္စာယ၊
ပီဠိတာန-မဘိဏှသော။
အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ၊
အဝိဇ္ဇာ စ ပဝတ္တတိ။

၁၅။ ထိုအဝိဇ္ဇာ, တဏှာ ဟူသော မူလ တရား နှစ်ပါးတို့၏ အကြောင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းကြောင့် ချုပ်လေ၏။
အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းတရားများ

အိုခြင်း သေခြင်းနှင့် တွေ့ဝေမိန်းမောခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သောကစသော တရားအပေါင်းသည် မပြတ်နှိပ်စက်ခံရသော သတ္တဝါတို့၏ သန္ဓာန်၌ အာသဝေါတရားတို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ယင်းသို့ အာသဝေါတရားတို့ ဖြစ်လေသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာလည်း ဖြစ်ပြန်၏။

Holds on its way. And so the Seer wise
Pronounced this Round, this universal chain,
Where ne'er beginning was, round triple plane,
To be the Law, that whatso doth befall
Must happen through a Cause [or not at all][4].

၁၆။ ဝဋ္ဋ-မာဟဋ္ဌ-မိစ္စေဝံ၊
တေဘူမက-မနာဒိကံ၊
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-တိ၊
ပဋ္ဌပေသိ မဟာမုနိ။

၁၆။ ဤသို့လျှင် အဆက်မပြတ်တဲ့စပ်အပ်သော ဘုံသုံးပါးဌာ အကျုံးဝင်သော အစလည်းမရှိသော ဝဋ်တရားကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ရဟတ်ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားခဲ့လေပြီ။

[4] These two lines merely amplify the one term 'Paṭicca-samuppādo,' 'happening because-of.'—Ed.

http://www.dhammadownload.com

§ 7. *Of the System of Correlation.*[5]

The system of correlation comprises the following relations:

The relation of—

1. condition;[6]
2. object;[7]
3. dominance;[8]
4. contiguity;
5. immediate contiguity;
6. co-existence;
7. reciprocity;
8. dependence;
9. sufficing condition;[1]
10. antecedence;[2]
11. consequence;[2]
12. succession;[3]
13. karma;
14. effect;
15. support;
16. control;[4]
17. jhāna;
18. means;[5]
19. association;
20. dissociation;
21. presence;
22. absence;
23. abeyance;
24. continuance.

ပဋ္ဌာနနယော

၁၇။ ဟေတု ပစ္စယော, အာရမ္မဏ ပစ္စယော, အဓိပတိ ပစ္စယော, အနန္တရ ပစ္စယော, သမနန္တရ ပစ္စယော, သဟဇာတ ပစ္စယော, အညမည ပစ္စယော, နိဿယ ပစ္စယော, ဥပနိဿယ ပစ္စယော, ပုရေဇာတ ပစ္စယော, ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယော, အာသေဝန ပစ္စယော, ကမ္မ ပစ္စယော, ဝိပါက ပစ္စယော, အာဟာရ ပစ္စယော, ဣန္ဒြိယ ပစ္စယော, ဈာန ပစ္စယော, မဂ္ဂ ပစ္စယော, သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယော, ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယော, အတ္ထိ ပစ္စယော, နတ္ထိ ပစ္စယော, ဝိဂတ ပစ္စယော, အဝိဂတ ပစ္စယော-တိ။

အယ-မေတ္ထ ပဋ္ဌာန နယော။

ပဋ္ဌာန်းနည်း

၁၇။

ဟေတုပစ္စည်း	ဥပနိဿယပစ္စည်း	ဈာနပစ္စည်း
အာရမ္မဏပစ္စည်း	ပုရေဇာတပစ္စည်း	မဂ္ဂပစ္စည်း
အဓိပတိပစ္စည်း	ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း	သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း
အနန္တရပစ္စည်း	အာသေဝနပစ္စည်း	ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း
သမနန္တရပစ္စည်း	ကမ္မပစ္စည်း	အတ္ထိပစ္စည်း
သဟဇာတပစ္စည်း	ဝိပါကပစ္စည်း	နတ္ထိပစ္စည်း
အညမညပစ္စည်း	အာဟာရပစ္စည်း	ဝိဂတပစ္စည်း
နိဿယပစ္စည်း	ဣန္ဒြိယပစ္စည်း	အဝိဂတပစ္စည်း

ဤသို့ ၂၄-ပါးသော ပစ္စည်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏၊ ဤသည်ပင်လျှင် ပဋ္ဌာန်းနည်းဖြစ်ပေသည်။

[5] The following section is a summary of the twenty four relations constituting the subject-matter in the exercises of the Paṭṭhāna—the last or 'Great Book' of the Abhidhamma.—Ed.

[6] Hetu, rendered above by 'root,' or left untranslated. The hetu's primarily *condition* kamma (cetanā), and, secondarily, the kamma's effect. See Appendix, Hetu.

[7] *I.e.*, as presented to a subject, or, for Buddhists, to a personal (ajjhattikaṇ) locus of access or 'door.' See Introd. Essay, p. 2.

[8] Adhipati. *Cf. supra*, Part VII., § 4 (*f*).

[1] Or *sine qud non* of sufficing efficiency. See Childers's Dict., 'Upanissaya.'—Ed. The Ceylon Cy. defines 9 as a stronger species of 8.

[2] Or priority and posteriority. Consequence implying merely *post hoc*, not *propter hoc*.—Ed.

[3] More lit., 'repetition of an action.' It is used for 'recurrence.

[4] Indriya. See p. 159, n. 2.

[5] Magga, lit., 'path.'

၁၇ ပဋ္ဌာန်းနည်း အဓိပ္ပါယ်ဖျော်

ပဋ္ဌာန-ဟုသော ပုဒ်ကို ရှေ့၌ ပဋ္ဌာန်းဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ အထူးထူးအပြားအပြား များစွာကုန်သော ပစ္စည်းတို့၏ ဖြစ်ထုံးဖြစ်သောကြောင့် ပဋ္ဌာန်းမည်၏။ တနည်း၊ ကုသိုလ်စသော သဘာဝတရားတို့ကို ဟေတုပစ္စည်း အစရှိသည်တို့၏အစုပ်းဖြင့် ဝေဘန်ထုံးဖြစ်သောကြောင့် ပဋ္ဌာန်းမည်၏။

ပစ္စည်း=အကျိုးသဘာဝများဖြစ်ပေါ်အောင်၊ ဖြစ်ပြီးတရားကို တည်တန့်ခိုင်မြဲအောင် ကျေးဇူးပြုတတ်သော စိတ်စေတသိက် ၎ပ်နှံဉာန်ပညာတ်ဟူတို့အပ်သော အကြောင်းတရားများ။

ပစ္စယုပ္ပန်=အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်ရသော စိတ်စေတသိက်၎ပ်ဟူသော အကျိုးသဒ်တရားများ။

ပစ္စနီက=ပဋ္ဌာန်းတရားပင်ဖြစ်သော်လည်း ပစ္စယုပ္ပန်၌မပါဝင်သောတရားမျိုး။

၁၇ ဟေတုပစ္စည်း။ အမြစ်သဘွယ်ကျေးဇူးပြုသောတရား။ ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင်အား အစဉ် ကြီးပွားရန် စည်းဘေးကျေးဇူးပြုဘိသကဲ့သို့ ဟိတ် ၆ ပါးတို့သည် အတူတကွဖြစ်သော စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား ကြီးပွားခိုင်မြဲရေန် အကြောင်းမူလသဘောဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကြ၏။

သတ္တိ=ထင်ရှားမဖြစ်ပေါ်သေးလည်း ဖြစ်စမ်းနိုင်၏၊ ပြုစမ်းနိုင်၏ဟူသောသဘော။

ဗျတ္တိ=သတ္တိအားလျော်စွာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၊ ပြုလာသောသဘော။

ပစ္စယ=ပစ္စယသဒ္ဒါသည် ဥပကာရကအနက်ဖြစ်၏။ ဥပကာရကဆိုသည်ကား ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၊ ထောက်ပံ့ချီးမြှောက်တတ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

http://www.dhammadownload.com

အာရုံ အနန္တရတို့နှင့် မရောရသည်ကိုင်အောင် ပင်ကိုယ်ဟုတ် သဘောသက်သက်ဖြင့်ပင် ထားကြီး လုံသောမိုဏ်အကြောင်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် ပကတူပနိဿယမည်၏။

၁၇ ပုရေဇာတပစ္စည်း။ ။ဖွဲ့ဆဲဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ကမ္ဘဥဉီးက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော နေလတို့သည် ယခုတိုင်ထင်ရှားရှိကာ ၎င်းတို့နောက်မှဖြစ်ပေါ်သောသတ္တဝါဆိုအား အလင်း အစအဆုံးထောင် ပေးကာကျေးဇူးပြုသလို ပစ္စုပ္ပန်တရားမှ ဖွဲ့ဦးစွဲဖြစ်နှင့်၍တည်လင့်သည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ကြောင့် ပုရေဇာတပစ္စည်းမည်၏။ ။ပုရေဇာတပစ္စည်းသည် အာရုံမဟုတ်ပုရေဇာတ၊ တစ္ဆာရုံမဟုတ်ပုရေဇာတဟု ၃ ပါးရှိ၏။

၁၈ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း။ ။နောက်မှဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ဖွဲ့ဆဲပေါက်နှင့်ကာ ကြီးပွား နေသောသစ်ပင်အား နောက်မှသွန်းလောင်းအပ်ရွာအပ်သော မိုးရေသည် စည်ပင်ကြီးပွားစေခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်မှာ နောက်နောက်၌ဖြစ်သောစိတ်တို့သည် ဖွဲ့ဖွဲ့၌ဖြစ်၍ ဦးအနေ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောခဏိတို့အား တည်ခိုင်သန့်စင်းစေသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောသဘောသည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းမည်၏။

၁၉ အာသေဝနပစ္စည်း။ ။အဖန်တလဲလဲမှီဝဲထုံအပ်သည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ဖွဲ့ဖွဲ့၌ ထုံအပ်သောနံ့သာသည် နောက်နောက်၌ထုံအပ်သောနံ့သာအား အဆင်းအနံ့ကဲ့သို့ ပုံစံစွဲပေးခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ဝင်း၊ ဖွဲ့ဖွဲ့၌သင်အံသောကျမ်းဂန်သည် နောက်နောက်၌ သင်အံသောကျမ်းဂန်အား သင်ကြားလေ့ကျက်ဆောင်ရွက်လွယ်ကူစေခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ဝင်း၊ ဖွဲ့ဖွဲ့ဖြစ်သော ဇောတို့သည် အခြားမဲ့ဖြစ်သော နောက်နောက်ဇောတို့အား ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် အာသေဝနပစ္စည်းမည်၏။

၂၀ ကမ္မပစ္စည်း။ ။ပိဝိကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဝုပ်နာပ်တရားတို့ကို ပြုပြင်စီရင်တတ်သော ဇေတနာသည် ကမ္မပစ္စည်းမည်၏။ သစ်ပင်၏အမြစ်သည် သစ်ပင်နှင့်တကွဖြစ်၍ ထိုသစ်ပင်အားပြုမြဲခိုင်ခန့်စေခြင်းငှါကျေးဇူး ပြုသကဲ့သို့ ထို့အတူဇောနာသည် သဟဇာတ်ဖြစ်သော နာမ်ဝုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ (ဤကား သဟဇာတ ကမ္မအဘို့)။ ။ကောင်းစားလှမ်း၌ ကောင်းစားစီရင်အပ်သောမျိုးစေ့သည် အညှောက်ကြီးဖြစ်စေခြင်းငှါ အပူအရာ လုံ့လ၏အဖြစ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၊ ထို့အတူအတိတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဇောနာသည် ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာဂဋ္ဌာဝုပ်တို့အား အပူအရာလုံ့လအဖြစ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏။ (ဤကား နာနာက္ခဏိကကမ္မအဘို့)

၂၁ ဝိပါကပစ္စည်း။ ။အကျိုးဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ မှည့်ရင့်မှည့်သို့ထောက်သော သစ်သီး သစ်ပင်တို့သည် ထင်ရှိန်အစွမ်းကုန်ခမ်းကာ ဗျာပါရလုံးဝမရှိတော့ဘဲ သိမ်မွေ့နုံ့နေးသောသဘော သို့ထောက်ကြ သလို၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စည်းမှ ရင့်ကျက်မှုသဘောဖြစ်ကုန်သော ဝိပါက်တို့သည် ပိဝိဂိုယ်တိုင်က ကံကျိုး ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဗျာပါရလုံးဝမရှိ ငြိမ်းကောတကူဖြစ်ဘက်တရားတို့ကိုလည်း အဟုန်အင်္ဂါနှင့်ဗျာပါရကင်းလျက် ငြိမ်းတော့ဖို့ထာကျေးဇူးပြုသောတရားသည် ဝိပါကပစ္စည်းမည်၏။

၂၂ အာဟာရပစ္စည်း။ ။ထောက်ပံ့ခိုင်စေသည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန် သောဝုပ်နာပ်တရားတို့အား၊ ထောက်ပံ့ခိုင်စေတတ်သည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် အာဟာရ လေးပါးသည် အာဟာရပစ္စည်းမည်၏။

အာဟာရပစ္စည်းသည် ဝုပ်အာဟာရ၊ နာမ်အာဟာရအားဖြင့် ၂ ပါးအပြားရှိ၏။

၁၇ အာရုံကပစ္စည်း။ ။အာရုံဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ကြိုးတန်းတောင်ဝှေးတို့သည် အား အင်ခိုင်သောသူတို့အား ခွဲကိုင်ထားအပ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသိသကဲ့သို့ အာရုံ ၆ ပါးတို့သည် စိတ်ဧကသိက်တို့အား ခွဲကိုင်မှီတွယ်ထားအပ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကြ၏။

၁၇ အဓိပတိပစ္စည်း။ ။အကြီးအမှူးဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ဇကြာဝတေးမင်းသည် ထပါး သောသူတို့၏ ကြီးမှူးသောသတ္တိကိုဖြစ်၍ တိုင်းနိုင်ငံသားတို့အား အစိုးရသောအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ် သောတရားသည် အဓိပတိပစ္စည်းမည်၏။ ။အဓိပတိပစ္စည်းသည် (၁) အာရုံကအဓိပတိ (၂) သဟဇာတာ ဓိပတိ-ဟု ၂ ပါးအပြားရှိ၏။

၁၇ အနန္တရပစ္စည်း။ ။အခြားမဲ့ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ဇကြာဝတေးမင်းကြီး၏ နတ်ရွာ လားခြင်းသည် သားကြီးရထနာအား အာဘိသိက်သွင်းခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ မိမိချုပ်ဆုံးပြီးနောက် အခြားမဲ့၌ စိတ်ဧကသိက်တရားတို့ ဖြစ်ပွားအောင်ရွက်ဆောင်သမှု ကျေးဇူးပြုသောတရားသည် အနန္တရ ပစ္စည်းမည်၏။

၁၇ သမနန္တရပစ္စည်း။ ။ကောင်းစွာအခြားမဲ့ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ဇကြာဝတေးမင်းကြီး၏ ၀ဟန်းပြုခြင်းသည် သားကြီးရထနာအား မင်းအဖြစ်ကိုရစေခြင်းငှါ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ နောက်စိတ်အား ကောင်းစွာ အခြားမဲ့သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောတရားသည် သမနန္တရပစ္စည်းမည်၏။

၁၇ သဟဇာတပစ္စည်း။ ။ဆီမီးသည် မီးနှင့်အတူတကွဖြစ်သော အလင်းဇာတ်အားတကွဖြစ်၍ ကျေးဇူး ပြုသကဲ့သို့ မီးနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား တကွဖြစ်သည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ကြောင့် သဟဇာတပစ္စည်းမည်၏။

၁၇ အညမညပစ္စည်း။ ။အချင်းချင်းဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ သစ်သား ၃ ခုကို ထောင်၍ ထားရာ မလဲမပြိုအောင် အချင်းချင်းကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ဝုပ်နာပ်အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုတတ် သောကြောင့် အညမညပစ္စည်းမည်၏။

အတူတကွဖြစ်၍သာ ကျေးဇူးပြုလျှင် သဟဇာတမည်၏။ အတူတကွလည်းဖြစ် အချင်းချင်း အပြန် အလှန်လည်းဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုလျှင် အညမညပစ္စည်းမည်၏။ ဤကား သဟဇာတနှင့် အညမညပစ္စည်း ၂ ပါး တို့၏ အထူးတည်း။

၁၇ နိဿယပစ္စည်း။ ။မှီဆုံဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ မြေကြီးသည် သစ်ပင်စသည် တို့၏ တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ဝင်း၊ ကာဇောင်္ဂီအဝတ်တို့သည် ပန်းခိုဆောင်၏မှီဆုံသကဲ့သို့ဝင်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ မှီဆုံတည်ရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် နိဿယပစ္စည်းမည်၏။

နိဿယပစ္စည်းသည် သဟဇာတနိဿယ၊ ပုရေဇာတနိဿယဟူ၍ ၂ ပါးအပြားရှိ၏။ ထို ၂ ပါးတို့တွင် သဟဇာတနိဿယသည် သဟဇာတနှင့်တူ၏။ ။ပုရေဇာတနိဿယသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ၊ ဝတ္ထာရုံမဟုတ်ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့် ၂ ပါးအပြားရှိ၏။

၁၇ ဥပနိဿယပစ္စည်း။ ။အားကြီးသောအကြောင်းဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ မိုဃ်းသည် သတ္တဝါဟူသမျှနှင့် ၎င်းကိုမှီကာ ကြီးပွားပေါက်ရောက်ကြသော သစ်ပင်တို့၏ အားကြီးသော မှီရာဖြစ်သလို သာမည်မှီရာဖြစ်သော နိဿယထက်အားကြီးသောမှီရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် ဥပနိဿယ မည်၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်းသည် အာရုံကဥပနိဿယ၊ အနန္တရဥပနိဿယ၊ ပကတူပနိဿယအားဖြင့် ၃ ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် အာရုံကဥပနိဿယသည် အာရုံကအဓိပတိနှင့်တူ၏။ အနန္တရဥပနိဿယသည် အနန္တရနှင့်တူ၏။

http://www.dhammadownload.com

၁၆ ၁၇ ဣန္ဒြိယပဒနည်း။ ။အစိုးရသည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ တပြည်တည်း၌ အထူးလူးသော တာဝန်ကိုဆောင်ရွက်ကြသောမင်းတို့သည်၊ တပါးသောမင်းတို့၏ကြီးကဲသောသတ္တိကိုမမြင်စေရန် အသီးအသီး ပိမိတို့၏အထူးသာ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ နာမ်ဣန္ဒြေဘရား ကိုယ်ရှစ်ပါးအစရှိသည် တို့သည်လည်း တပါးသည် တပါး၏သတ္တိကိုမပြစ်မှီ၍ ပိမိတို့၏အထူးသာ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောတရား။

၁၇ ၁၈ ဣန္ဒြိယပဒနည်းသည် သဟဇာတိန္ဒြိယ၊ ပုရေဇာတိန္ဒြိယ၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယအားဖြင့် ၃ ပါးရှိ၏။

၁၈ ၁၉ ဈာနပဒနည်း။ ။ကပ်၍ရှုတတ်သည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ကသိုဏ်းစသောအာရုံသို့ ကပ်ရှုကြခြင်း၊ လက္ခဏာရေး သုံးပါးသို့ကပ်ရှုကြခြင်း အစရှိသောအားဖြင့် ကပ်၍ အာရုံကို ကြံတတ်ကုန်သော အားဖြင့် ဝိတက်အစရှိသည်တို့သည် ဈာနပဒနည်းမည်၏။

၁၉ ၂၀ မဂ္ဂပဒနည်း။ ။သုဂတိဘုံ၊ ဒုဂ္ဂတိဘုံ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့ ဆိုက်ရောက်စေနိုင်သော လမ်းခရီးသဘောသတ္တိ အားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသောတရားတို့သည် မဂ္ဂပဒနည်းမည်၏။

၂၀ ၂၁ သမ္မယုတ္တပဒနည်း။ ။နို့ ရေထောပတ် ပျားသကာဟူသောစတုမဓုအရသာသည် အချင်းချင်းနီးနေ သည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသည်လည်း အချင်းချင်းမကွေမကွာဖွဲ့ဆည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောသဘောတရား။

၂၁ ၂၂ ဝိပ္ပယုတ္တပဒနည်း။ ။အချို အချဉ် အစပ် အငံ အဖန် အခါးဟူသော အရသာ ၆ ပါးသည် အချင်းချင်း မနီးနေ့မယှဉ်သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ နာမ်နှင့်ရုပ်တို့၏အချင်းချင်းမယှဉ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူး ပြုသောတရား။

ဝိပ္ပယုတ္တပဒနည်းသည် သဟဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် ၃ ပါး အပြားရှိ၏။

၂၂ ၂၃ အတ္ထိပဒနည်း။ ။ရှိသည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ မြေကြီး ဟိမဝန္တာတောင်တို့သည် မိမိ ထင်ရှားရှိခိုက် မိမိအပေါ်ပေါက်ရောက်ကြသော ပိုးထိုးသစ်ပင်ဆေးပင်စသည်တို့အား ညြောထက်မျက်အောင် စိမ်းလှင်အောင်ထောက်ပံ့ယှဉ်ပြီ မိမိထင်ရှားရှိခိုက် ထင်ရှားရှိနေသောတရားတို့အား ထောက်ပံ့မှုဖြင့် ကျေးဇူး ပြုသောတရား။

အတ္ထိပဒနည်းသည် (၁) သဟဇာတအတ္ထိ (၂) ပုရေဇာတအတ္ထိ (၃) ပစ္ဆာဇာတအတ္ထိ (၄) အာဟာရအတ္ထိ (၅)ဣန္ဒြိ ယအတ္ထိအားဖြင့် ၅ ပါးအပြားရှိ၏။

၂၃ ၂၄ နတ္ထိပဒနည်း။ ။မီးထောင်၏ချုပ်ငြိမ်းမှုသည် အပေါင်းဖြစ်ရန်ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ငင်း၊ ညဉ့်ကုန်မှုသည် နေထွက်ရန်ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ငင်း ပိမိတို့ချုပ်မှုဖြင့် နောက်စိတ်များဉာဉ်ဖြစ်ပေါ်ရန်ထင်ရှားမရှိဘဲ ကျေးဇူး ပြုသောတရား။

၂၄ ၂၅ ဝိဂတပဒနည်း။ ။နေဝင်ခြင်းသည် လထုတ်ရန်ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ငင်း၊ နေဝင်ခြင်းသည် ၎င်းပေါင်းဖြစ် ရန် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ငင်း၊ မိမိတို့ကင်းချုပ်မှုဖြင့် နောက်နောက်တရားဖြစ်ပေါ်ရန် ကင်းရှင်ကျေးဇူးပြု သောတရား။

၂၅ ၂၆ အဝိဂတပဒနည်း။ ။ပဟာသမုဒ္ဒရာသည် မိမိကိုယ်၌နေကုန်သော ငါးလိပ်မကန်းစသည်တို့အား ပိတိ သောမနဿကိုပွားစေခြင်းငှါ မကင်းသောအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ မိမိမကင်းမချုပ်သေးဘဲ ပစ္စုပ္ပန်ရှိဆဲ အနေအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောတရား။

နတ္ထိနှင့်ဝိဂတအထူး။ ။ဥပါဒ်ဌိတင်ချုပ်ပြီး၍ ကင်းဆိတ်မှုသဘောသည် နတ္ထိသဘော။ ချုပ်ခါမျှ ဖြစ်သောသဘောသည် ဝိဂတသဘော။

အတ္ထိနှင့်အဝိဂတအထူး။ ။ပရမတ္ထသဘာဝ ကိုကာပစ္စုပ္ပန် မဖေါက်မပြုန် မိမိသဘောထင်ရှားရှိနေ သည်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုသည် အတ္ထိသဘော။ ပရမတ္ထသဘောမကင်း၊ ချုပ်ခြင်းသို့ မရောက်သေးသော သဘောဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုသည် အဝိဂတသဘော။

§ 8. *Of Mind and Body as Correlates.*

[For example :—]

Mind may to *mind* SIXFOLD relation bear,
FIVEFOLD to *mind-and-body*,[6] ONE alone
To *body*. Body is to *mind* ONE way
Related. Two relations bear to *mind*
Mind-body-name-and-notion,[1] while to *itself*
Mind-body may in NINE relations stand.
Sets of relations, SIX.

How may this be?

[6] For greater lucidity 'nāma' and 'rūpa' are rendered by the Western concepts 'mind' and 'body.'—Ed.

[1] Or 'term-and-concept.' Here both nāmapaññatti and atthapaññatti are intended.

ဆဋ္ဌိဓာ ပစ္စယော

(ပစ္စည်း ၆-ပါး သင်္ဂဟ ဂါထာများ)

၁၈။ ဆဓာ နာမ-စ္စို့ နာမဿ၊
ပဉ္စဓာ နာမရူပိနံ၊
ကေဓာ ပုန ရူပဿ၊
ရူပံ နာမဿ စေကဓာ။

ပညတ္တိနာမရူပါနံ၊
နာမဿ ဒုဝိဓာ ဒ္ဝယံ၊
ဒ္ဝယဿ နဝဓာ စေတိ၊
ဆဋ္ဌိဓာ ပစ္စယာ ကထံ။

၁၈။ နာမ်သည် နာမ်အား ခြောက်ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ငါးပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
နာမ်သည် ရုပ်အား တစ်ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
ရုပ်သည် နာမ်အား တစ်ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
ပညတ်၊ နာမ်၊ ရုပ်တို့သည် နာမ်အား နှစ်ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
နာမ်ရုပ်သည် နာမ်ရုပ်အား ကိုးပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
ဤသို့ ပစ္စည်းမျိုးတို့သည် ခြောက်မျိုး အပြားရှိပေ၏။

အဘယ်သို့ ပြားသနည်း–

http://www.dhammadownload.com

§ 9. *Of how Mind and Body may be Related.*

First, mind is related to mind in six ways:

States[2] of consciousness and their mental concomitants which have just ceased are related to present[3] states of consciousness and their mental concomitants by way of (1) contiguity; (2) immediate contiguity; (3) absence; and (4) abeyance. Again, antecedent apperceptions are related to consequent apperceptions by way of (5) succession (or recurrence), and co-existent states of consciousness and their mental concomitants are mutually related by way of (6) association.

နာမ် နာမဿ ဆစေ ပစ္စယော

၁၉။ အနန္တရ နိဂ္ဂါ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ ပဋ္ဌပ္ပန္နာနံ စိတ္တ စေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ အနန္တရ, သမနန္တရ, နတ္ထိ, ဝိဂတဝသေန၊ ပုရိမာနိ ဇဝနာနိ ပစ္ဆိမာနံ ဇဝနာနံ အာသေဝန ဝသေန၊ သဟဇာတာ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ သမ္ပယုတ္တ ဝသေနေ·တိ စ ဆစေ နာမ် နာမဿ ပစ္စယော ဟောတိ။

(နာဓ်သည် နာဓ်အား ၆-ပစ္စည်း)

၁၉။ အခြားမဲ့ပြတ်၍ ချုပ်ကုန်ပြီးသော စိတ်စေတသိက်တို့သည် အကြောင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်ကုန်သောစိတ်စေတသိက်တို့အား အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတပစ္စည်းတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ရှေးရှေးဖြစ်သောဇောတို့သည် နောက်နောက်ဖြစ်သော ဇောတို့အား အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

တကွဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်း သမ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဤသို့လျှင် နာမ်သည် နာမ်အား (၆)ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

[2] Citta-cetasikā dhammā. See Introd. Essay, p. 25 *f.*, on the succession of states of consciousness in the processes of thought.

[3] Paccuppannānaṃ is paraphrased by Ledi Sadaw as follows: punuppannānaṃ paṭipāṭiyā uppannānaṃ vā. Literally then, it means 'occurring again.' Burmese translations render by 'succeeding.'

နာမ် နာမရူပါနံ ပဉ္စဓာ ပစ္စယော

Next, mind is related to mind-and-body in five ways:

The hetu's, jhāna-factors, and Path-factors, are related to co-existing states of mind and body by way of (1) condition; (2) jhāna; and (3) means (respectively). Co-existent volition[4] is related to co-existent states of mind and body by way of (4) karma. So also asynchronous volition is related to states of mind and body brought into existence through karma by way of karma.

Again [mental] aggregates of effects[5] are mutually related, and are related *also* to co-existent states of body by way of (5) effect.[5]

၂၀။ ဟေတု, ဈာနင်္, မဂ္ဂင်္ဂါနိ သဟဇာတာနံ နာမရူပါနံ ဟေတာ·ဒိဝသေန၊ သဟဇာတာ စေတနာ သဟဇာတာနံ နာမရူပါနံ နာနာက္ခဏိကာ စေတနာ ကမ္မာ·တိ နိဗ္ဗတ္တာနံ နာမရူပါနံ ကမ္မဝသေန၊ ဝိပါကက္ခန္ဓာ အညမညံ သဟဇာတာနံ ရူပါနံ ဝိပါကဝသေနေ·တိ စ ပဉ္စဓာ နာမ် နာမရူပါနံ ပစ္စယော ဟောတိ။

(နာဓ်သည် နာဓ်ရုပ်အား ၅-ပစ္စည်း)

၂၀။ ဟိတ်တရား၊ ဈာနင်တရား၊ မဂ္ဂင်တရားတို့သည် အတူတကွဖြစ်ကုန်သော နာမ်ရုပ်တို့အား ဟေတုပစ္စည်း၊ ဈာနပစ္စည်း၊ မဂ္ဂပစ္စည်းတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

တကွဖြစ်သော စေတနာသည် တကွဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့အား လည်းကောင်း၊ အသီးသီးသောခဏ၌ဖြစ်သော စေတနာသည် ကံကြောင့်ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တို့အားလည်းကောင်း ကမ္မပစ္စည်း အစုံဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ တကွဖြစ်သောရုပ်တို့အားလည်းကောင်း ဝိပါကပစ္စည်းအစုံဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့လျှင် နာမ်သည် နာမ်ရုပ်တို့အား (၅) ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

[4] On the twofold functions (psychological and ethical) of Cetanā, see Introd. Essay, pp. 16, 42 *f.*

[5] Vipāka, 'result of karma.' This is not a relation of effect to its cause, but a relation among the effects themselves.

http://www.dhammadownload.com

နာမ် ရှိဃ ကေစ ပစ္စယော

(နာဓိသည် ရှင်အား ၁-ပစ္စည်း)

Thirdly, mind is related to body in one way:
Consequent states of consciousness and their mental concomitants are related to this antecedent body[1] by way of (1) consequence.

၂၁။ ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတ ဝသေန-တိ ကေစဝ နာမ် ရှိဃဿ ပစ္စယော ဟောတိ။

၂၁။ နောက်နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက် တရားတို့သည် ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ရှိဃကာယအား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤကား နာမ်က ရုပ်အား ပစ္စည်းတခုဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံတည်း။

[1] Kāyo, lit., 'an aggregate.' *Cf.* the *Dukapaṭṭhāna* where this phrase recurs so often.—Ed.

ရှိပ် နာမဿ ကေစ ပစ္စယော

(ရှင်သည် နာဓိအား ၁-ပစ္စည်း)

Fourthly, body is related to mind in one way:
The six bases during life are related to the seven elements of cognition by way of (1) antecedence, and so also are the five kinds of sense-objects to the five processes of sense-cognition.

၂၂။ ဆ ဝတ္ထူနိ ပဝတ္တိယံ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူနံ ပဋ္ဌာ-ရမ္မဏာနိ စ ပဋ္ဌဝိညာဏ ဝီထိယာ ပုရေဇာတ ဝသေန-တိ ကေစဝ ရှိပ် နာမဿ ပစ္စယော ဟောတိ။

၂၂။ ဝတ္ထုရုပ် ခြောက်ပါးတို့သည် ပဝတ္တိအခါ၌ ဝိညာဏဓာတ် ခုနစ်ပါးတို့အားလည်းကောင်း၊ အာရုံငါးပါးတို့သည် ဝိညာဏဝီထိ ငါးပါးတို့အားလည်းကောင်း၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။ ဤကား ရုပ်က နာမ်အား တစ်ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံပေတည်း။

ပညတ္တိ နာမရှူပါနိ နာမဿ ဒွိဓာ ပစ္စယော

(ပညတ်နာဓိရှင်သည် နာဓိအား ၂-ပစ္စည်း)

Fifthly, name-and-notion-mind-and-body[2] are related to mind in two ways—namely, by way of (1) object, and of (2) sufficing condition. In this connection 'object' is of six kinds, consisting of visible [audible] body, etc. But sufficing condition is of three kinds:—sufficing condition in object, sufficing condition in contiguity, and sufficing condition in nature.[3]

၂၃။ အာရမ္မဏဝသေန, ဥပနိဿယ ဝသေန-တိ စ ဒွိဓာ ပညတ္တိ နာမရှူပါနိ နာမဿေဝ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။
တတ္ထ ရှူပါ-ဒိ ဝသေန ဆဗ္ဗိဓံ ဟောတိ အာရမ္မဏံ။
ဥပနိဿယော ပန တိဝိဓော ဟောတိ အာရမ္မဏူပနိဿယော, အနန္တရူပနိဿယော, ပကတူပနိဿယော စေ-တိ။

၂၃။ ပညတ်၊ နာမ်၊ ရှုပ်တို့သည် နာမ်အားသာလျှင် အာရမ္မဏပစ္စည်း၊ ဥပနိဿယပစ္စည်း နှစ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်၏။
ထိုနှစ်ပစ္စည်းတို့တွင် အာရမ္မဏပစ္စည်းသည် ရှုပါခဲ့စသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ခြောက်ပါး အပြားရှိ၏။
ဥပနိဿယပစ္စည်းသည် အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စည်း, အနန္တရူပနိဿယပစ္စည်း, ပကတူပနိဿယပစ္စည်းဟူ၍ သုံးပါးအပြားရှိ၏။

[2] Paññatti-nāma-rūpāni, as above, p. 193, *l.* 1. On paññatti, see Appendix *s.v.*
[3] Pakatūpanissa'yo.

Of these three only the object to which weight is attached is the sufficing condition in object.

၂၄။ တတ္ထ အာရမ္မဏ-မေဝ ဂရုကတံ အာရမ္မဏူပ နိဿယော။

၂၄။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် အလေးဂရုပြုအပ်သော အာရုံသည်ပင်လျှင် အာရမ္မဏူပနိဿယ ပစ္စည်းမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

of consciousness, and their mental concomitants which have just ceased, constitute the sufficing condition in contiguity.

၂၅။ အနန္တရ နိဗ္ဗတ္တိ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အနန္တရူပနိဿယော။

၂၅။ အခြားမဲ့ဖြစ်၍ ချုပ်ကုန်ပြီးသော စိတ် စေတသိက်တရား တို့သည်ပင် အနန္တရူပနိဿယပစ္စည်း မည်၏။

စကိုန် ၂၅ အနန္တရနှင့် အနန္တရူပနိဿယအထူး

ပြီပြီတိုတိုအခြားမဲ့၌ လျော်ကန်တော်သောစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုဖြစ်စေခြင်းကို စွမ်းနိုင်သောသဘောရှိသော်လည်း သည် အနန္တရပစ္စည်းမည်၏။ အားကြီးသောစကြောင်းဆက်အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သောသဘော သည် အနန္တရူပနိဿယပစ္စည်းမည်၏။

စကိုန် ၂၄-၂၅-၂၈ အာရုပ္ပကာစပတိနှင့် အာရုပ္ပကူပနိဿယအထူး

အလေးအမြတ်ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်မျှဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် အာရုပ္ပကာဝိပတိ ပစ္စည်းမည်၏။ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်တုင် လှုံ့ဆော်ပေးကြီးသောအကြောင်းဆက်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းသည် အာရုပ္ပကူပနိဿယပစ္စည်းမည်၏"

Sufficing condition in nature is of many kinds—for instance, states of passion, etc., and of faith, etc., pleasure, pain, a person[4], food, physical change, residence—conditions,

internal or external, as the case may be—are related to (internal or external) moral and other states.

[4] Instances of this and the following cases are a friend, wholesome food, agreeable climate, comfortable bed and housing, etc.

Karma, too, is related to its results as sufficing condition in nature.

၂၆။ ရာဂါဒယော ပန ဓမ္မာ သဒ္ဓါဒယော စ သုခဲ ဒုက္ခံ ပုဂ္ဂလော ဘောဇနံ ဥတု သေနာ သန္တ ယထာရဟံ အတ္တတ္တာ ဗဟိဒ္ဓါ စ ကုသလာဒီ ဓမ္မာနံ ကမ္မံ ဝိပါကာနဉ္စ စ ဗဟုဓာ ဟောတိ ပကတူပနိဿယော။

၂၆။ ထိုမှတပါး ရာဂစသော အကုသိုလ်တရားများ၊ သဒ္ဓါစသော ကုသိုလ်တရားများ၊ ကာယိကသုခ၊ ကာယိကဒုက္ခ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘောဇဉ်၊ ဥတု၊ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ။

ယင်းတို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အတ္တတ္တ (ကိုယ်တွင်း)သန္တာန်မှာဖြစ်စေ, ဗဟိဒ္ဓ (ကိုယ်ပ) သန္တာန်မှာဖြစ်စေ ကုသိုလ်စသော တရားတို့အားလည်းကောင်း, ဗလဝဖြစ်သော ကံသည် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့အားလည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဤသို့လျှင်ပကတူပနိဿယပစ္စည်းသည် များသောအပြားရှိပေ၏။

§ 10.[5] Sixthly, states of mind and body are related to states of mind and body in nine ways, to wit, by way of:

(1) dominance;
(2) co-existence;
(3) reciprocity;
(4) dependence;
(5) support;
(6) control;
(7) dissociation;
(8) presence;
(9) continuance,

according to circumstances.

နာမရူပါနိ နာမရူပါနံ နဝဓာ ပစ္စယော

(နာ၆ရ၆၂-ပါးသည် နာ၆ရ၆၂-ပါးအား ၉-ပစ္စည်း)

၂၇။ အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဝသေန-တိ ယထာရဟံ နဝဓာ နာမရူပါနိ နာမရူပါနံ ပစ္စယာ ဘဝန္တိ။

၂၇။ နာမ်ရူပ်တို့သည် နာမ်ရူပ်တို့အား အဓိပတိပစ္စည်း၊သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတပစ္စည်းဟူသော ကိုးပစ္စည်းတို့ဖြင့်ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏။

[5] Here, again, the P.T.S. edition's division of paragraphs is at fault.

စကိုန် ၁၉-၂၇ ပစ္စည်းသဘောတူပေါင်းချုပ်ချက်

၁၉. (၁) ဤ ၂၇ ပစ္စည်းတို့တွင် နာမ်သည် နာမ်အား ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုထွန်း အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ၊ အာသေဝန၊ သမ္ပယုတ္တအားဖြင့် ၆ ပစ္စည်း။

၂၀. (၂) နာမ်သည်နာမ်ရုပ်အား ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုထွန်း ဟေတု၊ စျာန၊ မဂ္ဂ၊ ကမ္မ၊ ဝိပါကအားဖြင့် ၅ ပစ္စည်း။

၂၁. (၃) နာမ်သည် ရုပ်အားကျေးဇူးပြုထွန်း ပစ္စာဇာတပစ္စည်း။

၂၂. (၄) ရုပ်သည်နာမ်အား ကျေးဇူးပြုထွန်း ပုရေဇာတပစ္စည်း။

၂၃. (၅) ပညတ်နာမ်ရုပ်တို့သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုထွန်း အာရုပ္ပအားဥပနိဿယ ၂ ပစ္စည်း။

၂၇. (၆) နာမ်ရုပ် ၂ ပါးသည် နာမ်ရုပ် ၂ ပါးအား၊ ကျေးဇူးပြုထွန်း အဓိပတိ၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတအားဖြင့် ၉ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

စာမိုဒ် ၂၆

■ ထုဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဝိဠိ၊ ပတ္ထနာဟု ဆိုအပ်ကုန်သောတရား။ ဆွေ၊ သိလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာ ဟုဆိုအပ်ကုန်သောတရား၊ ကာယိကသုခ၊ ကာယိကဒုက္ခ၊ ကလျာ ဏမိတ္တစသောပုဂ္ဂိုလ်၊ လျောက်ပတ်ဆည်စသော ဘောဇဉ်၊ လျောက်ပတ်သည်စသော အချမ်းအပူဟူသော ဥတု၊ လျောက်ပတ်သည်စသော ကျောင်း အိမ်ထု နေထု၊ ဤပစ္စည်းတရားတို့သည်—

■ ထိုက်သည်ဖြားလျော်စွာ ဆဋ္ဌဇ္ဈာနသန္တာန်၌ဖြစ်စေ၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်စေ ကုသိုလ် ကေ ဝိသ၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ ဝိပါက် ဆတ္တိံသ၊ ကိရိယာ ဝိသ၊ နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရား တို့အား—

■ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသတည်း။

* ဤ၌ မှတ်သားဖွယ်ကား ပကတိယာ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယ အနန္တရူပနိဿယတို့နှင့် မဆု

နေ့ပဲ မိမိနဂိုဆောဘာ အတိုင်းသာလျင်။ ဥပနိဿယော အားကြီးစေသော အကြောင်း တည်း။ (တနည်း) ပကတော၊ ကေန်မုချအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်လောက်အောင် အဋ္ဌဟ သန္တာန်၌ ကောင်းစွာပြုအပ် ပြီးစေအပ်၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ အဖန်တလဲလဲ မှီဝဲအပ်သော။ ဥပနိဿယော၊ အားကြီးသောအကြောင်းတည်း။ ဤတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပကတူပနိဿ-ယော၊ ပကတူပနိဿယမည်၏ ဟု ပကတူပနိဿယ အမည်ရင်း၌ အဓိပ္ပာယ်လင်း၍ နားရွင်းရလေအောင် ဦးကာကျော် ဝိုက်ဖက် ကျင်းခဲ့ပါသတည်း။

■ ပလဝဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်က် ပစ္စည်းတရားသည်-

■ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား-

■ ပကတူပနိဿယ ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသတည်း။

■ ဤသို့လျှင် ပကတူပနိဿယပစ္စည်းသည် များသောအပြားရှိပါသတည်း။

* ထုဂါဒယော၌ ဒုက္ခံတိုင်အောင်ကား နာမ်၊ ပဋိလောကား ပညာတ်၊ ဘောဇနံ-ဥတု သေနာသနံတို့ကား ရုပ်ဟု ဤပစ္စည်းရ၌ ပညတ် နာမ် ရုပ် နှစ်ပြားပါသတည်း။

ထိုပစ္စည်းတို့တွင်-

အဓိပတိပစ္စည်း-၂မျိုး

၂၀။(က) အလေးဂရပြုအပ်သော အာရုံသည် နာမ် (စိတ်၊ စေတသိက်) တို့အား အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) (ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဝီမံသ) ဟူသော- သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်းသည် တကွဖြစ်သောရုပ်နာမ်တို့အား သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေ၏။

ဤသို့လျှင် အဓိပတိပစ္စည်းသည် အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာ-ဓိပတိဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပေ၏။

(1) In this connection, the first of these relations occurs in one of two ways :

(i.) The object to which weight is attached is related to states of mind, by way of objective dominance.

(ii.) Co-existent dominant influences, which are of four kinds,[1] are related to co-existent states of mind and body by way of co-existent [dominance].

၂၀။ တတ္ထ ဂရုကတ-မာရမ္မဏံ အာရမ္မဏာဓိပတိ ဝသေန နာမာနံ၊ သဟဇာတာ-ဓိပတိ စတုဗ္ဗိဓေပိ သဟဇာတ ဝသေန သဟဇာတာနံ နာမရူပါန-ဉ္စ ဧဝံဓေ ဟောတိ အဓိပတိ ပစ္စယော။

[1] Desire to act, energy, thought, and investigation. See above, Part VII., § 4 *f*.

http://www.dhammadownload.com

(2) Next, the relation of 'co-existence' is threefold, thus: states of consciousness and their mental concomitants are related both mutually and also to co-existent bodily states as co-existent states.

The great essentials[1] are related both mutually and also to the material qualities derived from them, as co-existent.

The basis [of mind] and resultant [mental] states are, at the moment of rebirth, mutually related as co-existent.

[1] The 'four elements' in popular Western phrase.

(3) The relation of 'reciprocity' is also threefold, thus:

States of consciousness and their mental concomitants are reciprocally related;

so are the great essentials;

so is the basis of mind with resultant [mental] states, at the moment of rebirth.

၂၉။ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ သဟ ဇာတ ရူပါနဉ္စ၊ မဟာဘူတာ အညမညံ ဥပါဒါရူပါနဉ္စ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထု ဝိပါကာ အညမည-န္တိ စ တိဝိဓေ ဟောတိ သဟဇာတ ပစ္စယော။

သဟဇာတ ၃-မျိုး

၂၉။ (က) စိတ်စေတသိက် တရားတို့သည် အချင်းချင်းအားလည်း ကောင်း၊ တကွဖြစ်ဖက်ရုပ်တို့အား လည်းကောင်း သဟဇာတ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) မဟာဘုတ်ရုပ်တို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါရုပ်တို့အားလည်းကောင်း သဟဇာတပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ဂ) ဟဒယဝတ္ထုနှင့်ပဋိသန္ဓေဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ပဋိသန္ဓေခဏ၌အချင်းချင်းအား သဟဇာတပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤကဲ့သို့ သဟဇာတပစ္စည်းသည် သုံးပါးအပြားရှိပေ၏။

၃၀။ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ၊ မဟာ ဘူတာ အညမညံ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထု ဝိပါကာ အညမည-န္တိ စ တိဝိဓေ ဟောတိ အညမည ပစ္စယော။

အညမည ၃-မျိုး

၃၀။ (က) စိတ် စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်း အညမညပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) မဟာဘုတ်ရုပ်တို့သည် အချင်းချင်း အညမညပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ဂ) ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဟဒယဝတ္ထု(ကလလရေကြည်)နှင့် ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်ခန္ဓာတို့သည် အချင်းချင်း အညမညပစ္စည်းအစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့လျှင် အညမညပစ္စည်းသည် သုံးပါး အပြားရှိလေ၏။

http://www.dhammadownload.com

နိဿယ ၃-မျိုး

၃၁။ (က) စိတ် စေတသိက်တို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ တကူဖြစ်ဖက်ရှပ်တို့အားလည်းကောင်း နိဿယပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) မဟာဘုတ်တို့သည် အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါရှပ်တို့အားလည်းကောင်း နိဿယပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ဂ) ဝတ္ထုရှပ်ခြောက်ပါးတို့သည် ဝိညာဏဓာတ်ခုနစ်ပါးတို့အား နိဿယပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့လျှင် နိဿယပစ္စည်းသည် သုံးပါး အပြားရှိပေ၏။

အာဟာရ ၂-မျိုး

၃၂။ (က) အလုတ်အလေ့ပြုအပ်သော အာဟာရသည် ဤ ရူပကာယ အား အာဟာရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) နာမ် အာဟာရတို့သည် တကူဖြစ်ဖက် နာမ်ရှပ်တို့အား အာဟာရ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့လျှင် အာဟာရပစ္စည်းသည် နှစ်ပါး အပြားရှိပေ၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း ၉-မျိုး

၃၃။ (က) ပသာဒရှပ်ငါးပါးတို့သည် ပဋိဝိညာဉ်တို့အား ဣန္ဒြိယပစ္စည်း ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) ရှပ်ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ကမ္မဇရှပ်တို့အား ဣန္ဒြိယပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူး ပြု၏။

(ဂ) နာမ်ဣန္ဒြေတို့သည် တကူဖြစ်ဖက်နာမ်ရှပ်တို့အား ဣန္ဒြိယ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့လျှင် ဣန္ဒြိယပစ္စည်းသည် သုံးပါး အပြားရှိ၏။

(4) The relation of 'dependence' is also threefold, thus: States of consciousness and their mental concomitants are related by way of dependence, both mutually and also to co-existent bodily states.[3]

The great essentials are related by way of dependence, both mutually and also to material qualities derived from them.

The six bases are related, by way of dependence, to the seven elements of cognition.[1]

[3] This relation expresses the dependence of bodily states on the mind, and not of the mental states on the body. The first member of a pair of correlates is the 'Nissaya,' that which is depended upon and the other member which depends on it is the Nissita.

(5) The relation of 'support' is of two kinds, thus: Edible food is related to this body,

and immaterial supports[2] are related to co-existent states of mind and body, both by way of support.

[1] See above, Part III., § 18.
[2] See p. 177 (*g*).

(6) The relation of 'control' is threefold, thus:

The five sentient organs are related to the five kinds of sense-cognition by way of control;[2]

so is the controlling power of bodily vitality to material qualities that have been 'grasped at';[3]

so are immaterial controlling faculties to co-existent states of mind and body.

[3] On Indriya. See p. 159, *n.* 2. From this passage it is clear that Buddhists regard the five sentient organs as Indriya's. Though the word 'faculty' includes both mental and physical powers, 'the eye,' 'the ear,' etc., can hardly be called 'physical powers.'

၃၁။ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ သဟဇာတ ဌပိနဋ္ဌေ၊ မဟာဘူတာ အညမညံ ဥပါဒါဌပိနဋ္ဌေ၊ ဆ ဝတ္ထူနိ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူနံ စ တိဝိဓော ဟောတိ နိဿယ ပစ္စယော။

၃၂။ ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ၊ အရူပိနော အာဟာရာ သဟဇာတာနံ နာမရူပိနံ စ ဒုဝိဓော ဟောတိ အာဟာရ ပစ္စယော။

၃၃။ ပဉ္စ ပသာဒါ ပဉ္စန္နံ ဝိညာဏာနံ၊ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဥပါဒိန္နေ ရူပါနံ၊ အရူပိနော ဣန္ဒြိယာ သဟဇာတာနံ နာမရူပိနံ စ တိဝိဓော ဟောတိ ဣန္ဒြိယ ပစ္စယော။

http://www.dhammadownload.com

(7) The relation of 'dissociation' is also threefold, thus: At the moment of descent into life,[4] the base of mind is related to results [of karma] by way of co-existent dissociation; so also are states of consciousness and their mental concomitants related to co-existent material qualities, viz., by way of co-existent dissociation.[5]

Again, consequent states of consciousness and their mental concomitants are related to this antecedent body by way of consequent dissociation.

And, thirdly, the six bases during life are related to the seven elements of cognition by way of antecedent dissociation.

၃၄။ သြက္ကန္တိက္ခဏေ ဝတ္ထု ဝိပါကာနံ စိတ္တ
စေတသိကာ ဓမ္မာ သဟဇာတ ဌပိနံ သဟ
ဇာတ ဝသေန၊ ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တ စေတ
သိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ
ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတ ဝသေန၊ ဆ ဝတ္ထူနိ
ပဝတ္တိယံ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူနံ ပုရေဇာတ
ဝသေနေ·တိ စ တိဝိဓေါ ဟောတိ ဝိပ္ပယုတ္တ
ပစ္စယော။

ဝိပ္ပယုတ္တ ၃-မျိုး

၃၄။ (က) ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဟဒယဝတ္ထုသည် ဝိပါက်ခန္ဓာတို့အား လည်းကောင်း၊ စိတ်စေတသိက်တရားတို့သည် တကွဖြစ်ဖက်ရပ်တို့အား လည်းကောင်း၊ သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) နောက်နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ဤရူပကာယအား ပစ္ဆာဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ဂ) ဝတ္ထုရုပ်ခြောက်ပါးတို့သည် ပဝတ္တိအခါ၌ ဝိညာဏဓာတ် ခုနစ်ပါးတို့အား ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် သုံးပါး အပြားရှိပေ၏။

အတ္ထိ ၅-မျိုး အဝိဂတ ၅-မျိုး

(§ 11).[7] (8) and (9) Lastly, the relations of 'presence' and of 'continuance' are each fivefold, thus:
First, co-existence, next priority,
Then, after-sequence, whereso'er it be,
Support nutritive, power of vital state:—
Such is the group of five we now relate.

အတ္ထိ အဝိဂတဘေဒေါ

၃၅။ သဟဇာတံ ပုရေဇာတံ၊
ပစ္ဆာဇာတဉ္စ သဗ္ဗထာ၊
ကမ္မဋ္ဌိကာရော အာဟာရော၊
ရူပဇီဝိတ·မိစ္စယ·ဒ္ဓိ။
ပဉ္စဝိဓေါ ဟောတိ အတ္ထိပစ္စယော, အဝိဂတ
ပစ္စယော စ။

၃၅။ အလိုးစုံသော အပြားအားဖြင့်–

သဟဇာတမျိုး အတ္ထိ၊ အဝိဂတ
ပုရေဇာတမျိုး အတ္ထိ၊ အဝိဂတ
ပစ္ဆာဇာတမျိုး အတ္ထိ၊ အဝိဂတ
အာဟာရမျိုး အတ္ထိ၊ အဝိဂတ
ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယမျိုး အတ္ထိ၊ အဝိဂတ

ဤသို့လျှင် အတ္ထိပစ္စည်း ၅-မျိုး၊ အဝိဂတပစ္စည်း ၅-မျိုး ရှိပေ၏။

[4] See above, Part VI., § 4.
[5] *I.e.*, of conception.
[6] This is an interesting parallel to modern 'parallelism' of mind and body. In the next sentence, *cf.* § 7, *n.* 2; § 9, *n.* 1.—Ed.
[7] There should again have been no fresh section here in P.T.S.—Ed.

၃၅ အတ္ထိပစ္စည်းသည် သဟဇာတတ္ထိ၊ ပုရေဇာတတ္ထိ၊ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ၊ အာဟာရတ္ထိ၊ ဣန္ဒြိယတ္ထိအားဖြင့် ၅ ပါး အပြားရှိ၏။ ။ထို ၅ ပါးတို့တွင် သဟဇာတတ္ထိသည်သဟဇာတ ၃ ပါးနှင့်တူ၏။ ပုရေဇာတတ္ထိသည် ပုရေဇာတနှစ်ပါးနှင့်တူ၏။ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိသည် ပစ္ဆာဇာတနှင့်တူ၏။ အာဟာရတ္ထိသည် ရုပ်အာဟာရနှင့်တူ၏။ ဣန္ဒြိယတ္ထိသည် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယနှင့်တူ၏။
နှလုံးနှင့်ဝိဂတပစ္စည်းတို့သည် အနုလုံရနှင့်တူ၏။
အဝိဂတသည် အတ္ထိနှင့်တူ၏။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၂၆-၃၁ ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသအတွက် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်များ

	အမည်			ပစ္စည်းအစု၊	ပစ္စယုပ္ပန်တစု၊
၂၆ ၃၀	အညမည			အခြင်း ခြင်း အား တပ် သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇရူပ်း ။ အခြင်းခြင်းအားတပ်သောမဟာဘုတ်၄ပါး အခြင်းခြင်းအား တပ်သောပဋိဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇာ ဟဒယဝတ္ထု။	အခြင်း ခြင်း မှ ထောက် အပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇာလေးပါး ။ ။အခြင်းခြင်းမှ ထောက်အပ်သောအလုံးစုံသော မဟာဘုတ်လေးပါး ။ ။အခြင်းခြင်းမှ ထောက်အပ်သော ပဋိဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇာ ဟဒယဝတ္ထု။
၂၇ ၃၁	နိဿယ	သဟဇာတ		သဟဇာတ နိဿယသည် သဟဇာတနှင့် တူ၏။	
		ပုရေဇာတ	ဝတ္ထုပုရေဇာတ	ပဝတ္တိအခါ ဆဝတ္ထုရုပ်တန်ဦးကား မပြီမီ ယုတ်ဖြစ်၍ အတိတ်ဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ဖြိုင်သော ပဋိဝေါကာရဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေအဖြေသောရွေးရွေးသော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သောဟဒယဝတ္ထု။ နိဗ္ဗာန် သမာပတ်မှ ထသောအခါ ရွေ့ဖြတ်ကွက် တ ချက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု။ မရဏာသန္နအခါရှိတိစိတ်မှ ပြန်၍ရသော ၁၇ ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။	ပဋိဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သော အခါ အရွယ်ပါက ၄ ခုကြည့်သော သတ္တဝိညာဏ ဒေတ် ၁၅ ခု၊ စေတသိက်၌ပညာသ။
			ပဋိဝေါကာရဘုံ မဟုတ်သော	မရဏာသန္နအခါ အခါရှိတိ စိတ်မှပြန်၍ ရသော ၁၇ ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။	မရဏာသန္နအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း။ ကာမဒေဝ၂၉၊ တဒါရုံကောဒသ၊ အဘိညာဉ်၌ ဗုဒ္ဓသဒ္ဓရိယ ကုဋ္ဌာန္ဒ ဗိရတိ အပွမညာကြည့်သော စေတသိက် ၄၄။
၂၈	အာရုပ္ပက			အာရုပ္ပကုပ နိဿယ သည် အာရုပ္ပကာပိယတိနှင့်တူ၏။	
၂၄	အနုနှုမ			အနုနှုမ နိဿယသည် အနုနှုမနှင့် တူ၏။	
၂၅ ၂၆	ဥပ နိဿယ	ကမ္မဇာတ		ဇလဝဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ။ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊ ဃဋ္ဋန်-ထိုက်သော အခြို့သောပညတ်။	ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဘုံ၊ပညာသ။
၂၂		ဝတ္ထုပုရေဇာတ		ဝတ္ထုပုရေဇာတသည်ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယနှင့် တူ၏။	
၂၃		အာရုပ္ပကပုရေဇာတ		ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်အဋ္ဌာရသ	ပဋိဝေါကာရ ဘုံ၌ အာရုပ္ပကာ ပုရေဇာတ ပစ္စည်းကို ရှိုက်ရနေကာမစိတ်မတုပညာသ၊ အဘိညာဉ်၌၊ အပွမညာကြည့်သော စေတသိက် ၅၀။

စာပိုဒ် ၁၉-၂၉ ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသအတွက် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်များ

	အမည်		ပစ္စည်းအစု	ပစ္စယုပ္ပန်တစု
၂၀	စေတတ		ဟိတ် ၆-ပါး	သဟိတ်စိတ် စေကသတ္တတိ၊ မောဟမူဌေးဠ် မောဟကြည့်သော စေတသိက် ၌ပညာသ၊ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်။
၂၂	အာရုပ္ပက		ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဖြစ်သော စိတ်တခု ယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊ ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်,ပညတ်။	စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ။
၂၇ ၂၈	အဓိ ပတိ	အာရုံအားထုတ်ပိုင်း	အလေး အမြတ် ပြုအပ်သော ဇဝ ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသ၊ ဒေါသမူဌေးဠ်၊ မောဟမူဌေးဠ်၊ ဒုက္ခ သဟဂတ် ကာယဝိညာဏ်ကြည့်သော စိတ် ၁၄-ခု၊ ဒေါသ ဥသာ မဿရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြည့်သော စေတသိက် သဗ္ဗစေတသိလီသ၊ နိဗ္ဗာန်။	အလေး အမြတ် ပြုတတ်သော လောဘမူ စိတ်-၈ခု၊ မဟာကုသိုလ် စိတ်-၈ခု၊ မဟာကြိယာဘုဉာဏ သမ္ပယုတ် စိတ်၄-ခု၊ လောကုတ္တရာ စိတ်-၈ခု၊ ဒေါသ ဥသာ မဿရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ အပွမညာကြည့်သော စေတသိက် ပဋ္ဌစ္စတ္ထာလီသ။
		သဘာဝတူ စိတ်ဖြင့်	သာမိပတိစေတ ၅၂ ခုဖြစ်သော ဆန္ဒဝိရိယ၊ သာမိပတိ တိဟိတ်စေတ ၃၄-ခုဖြစ်သော ပီတိမဲသ၊ သာမိပတိစေတ ၅၂-ခုဟု ဆိုအပ်သော စိတ္တာ မိပတိအားဖြင့် အဓိပတိ တရားကိုယ် ၃-ပါး၊ ၄-ပါးတို့တွင် တပါးပါး။	အဓိပတိ ပစ္စည်းကို ရသောအခါ အဓိပတိ တရားကိုယ်ကြည့်သော သာမိပတိစေတ ၅၂၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြည့်သော စေတသိက် ၅၁ ခု၊ သာမိပတိစိတ္တဇရုပ်။
၂၉ ၃၁	အာသေဝန သမနန္တရ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ		ရဟန္တာတို့ စုတိကြည့်သော ဌေး ရွေးသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇာလေးပါး။	ရဟန္တာတို့စုတိနှင့်တကွနောက်နောက်သော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက်၌ပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇာလေးပါး။
၂၇ ၂၉	သဟဇာတ သဟဇာတနိဿယ သဟဇာတအတ္ထိ သဟဇာတအဝိဂတ		(၁) အခြင်းခြင်းအားငဲး၊ အခြင်းခြင်းနာမကမ္မဇာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် အားငဲး တပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ၌ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇာလေးပါး။ (၂) အခြင်းခြင်းအားငဲး ဥပါဒါရုပ်အားငဲး တပ်သော စိတ္တဇ မဟာဘုတ်၊ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ ဇောဟိရ မဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇ မဟာဘုတ်၊ ဥတုဇ မဟာဘုတ်။ အသည သတ် ကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိ ကမ္မဇ မဟာဘုတ် အားဖြင့် မဟာဘုတ် လေးပါး (၃) အခြင်းခြင်းအား တပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇာဟဒယဝတ္ထု။	(၁) အခြင်းခြင်းမှထောက်အပ်သောအလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊စေတသိက် ၌ပညာသ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇာလေးပါး။ (၂) အခြင်းခြင်းမှထောက်အပ်သော ဥပါဒါရုပ်နှင့်တကွသော အလုံးစုံသောမဟာဘုတ် လေးပါး။ (၃) အခြင်းခြင်းမှ ထောက်အပ်သော ပဋ္ဌဝေါကာရပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇာ ဟဒယဝတ္ထု။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၁၉-၂၇ ပဋ္ဌာန်းပစ္စယနိဒ္ဒေသအတွက် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်ဗျာ၊

	အခန်း		ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်
၁၉	သန္ဓယုဇ္ဇ		အချင်းချင်းအားတော်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေ-ပညာသ ပဓာန် ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ လေးပါး။	အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ ပဓာန် ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ လေးပါး။
၂၇-၂၉	ဝိပ္ပယုတ္တ	သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ	ပဋိသန္ဓေ ကာရဏဘူတ် ဖြစ်သော အခါ အမြဲ ဝိပါက် ၎ခု၊ ဒွေဝတ္ထုဝိသုဒ္ဓိ ၁၀၊ ရဟန္တာတို့၏ ဓာတိစိတ်ကြွင်းသော စိတ် ၇၅ ခု၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ ပဓာန် ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ ၎ပါး။ အချင်းချင်း အားတပ်သော ပဋိသန္ဓေ ကာရဏ ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ ဟာဃဝတ္ထု၊	နာမကမ္မဇ္ဇာမှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇရူပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရူပ်၊ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော ပဋိသန္ဓေ ကာရဏ ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ ဟာဃဝတ္ထု၊
		ပုရေဇာတ	ပုရေဇာတ ပိဏ္ဍယုတ်သည့် ဝတ္ထု ပုရေဇာတ နိဿယ နှစ်ပါးနှင့်တူ၏	
		ပစ္ဆာဇာတ	ပစ္ဆာဇာတ ပိဏ္ဍယုတ်သည့် ပစ္ဆာဇာတ နှင့်တူ၏	

စာပိုဒ် ၃၁ နိဿယနှင့် ဥပနိဿယအတူ၊

သာမညဖြစ်သော မိုဟအကြောင်းသည် နိဿယပစ္စည်း။ ဝိသေသဖြစ်သော အားကြီးသော မိုဟဖြစ်သောအကြောင်းတရားသည် ဥပနိဿယပစ္စည်းမည်၏။ ဥပမာ-သလေးထမင်းဖြစ်ရန် အကြောင်းများကိုတွင် ထမင်းချက်သမား၊ ထမင်းအိုး၊ ထင်းမီးစသောအကြောင်းတို့သည် နိဿယပစ္စည်းမျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ သလေး မျိုးစေ့ သလေးစပါးလယ်ခင်းမိုယ်းရေတို့သည်သာလျှင် ထမင်းစေ့ဉပနိဿယပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏။ သလေး မျိုးစေ့ ဆေည်တို့ကြောင့်သာ ထမင်းချက်သမား၊နှင့် ထမင်းအိုးစသည်တို့သည် သလေးအမင်းဖြစ်အောင် အစွမ်းထုတ်နိုင်ကြကုန်၏။

စာပိုဒ် ၃၂-၃၃ ပဋ္ဌာန်း၊ပစ္စယနိဒ္ဒေသအတွက် ပစ္စည်း၊ပစ္စယုပ္ပန်ဗျာ၊

	အခန်း		ပစ္စည်း၊ထူး	ပစ္စယုပ္ပန်ဓာတ်၊
၂၇-၂၉	အဥ္ဇသဥ္ဇ		အချင်း ချင်း အား တပ် သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊စေတသိက်ဒွေပညာသ ပဓာန်ပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇ္ဇာလေးပါး။ အချင်းချင်းအားတပ်သောမဟာဘူတ်လေးပါး။ အချင်းချင်းအား တပ်သောပဋေဝါကာရပဋိသန္ဓေနာမကမ္မဇ္ဇာ ဟာဃဝတ္ထု၊	အချင်းချင်း ထောက်အပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ ပဓာန် ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ လေးပါး။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော အလုံးစုံသော မဟာဘူတ်လေးပါး။ အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော ပဋေဝါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမကမ္မဇ္ဇာ ဟာဃဝတ္ထု၊
၂၇-၂၉	နိဿယ	သဟဇာတ	သဟဇာတ နိဿယသည် သ ဟဇာတနှင့် တူ၏။	
		ဥပနိဿယ ပကတူပနိဿယ	ပဝတ္တိအခါ ဘဝင်္ဂစိတ်တုန်ညံ့ကားမမြဲမာယုကခြင်း၌ အတိတ်ဘဝင်နှင့် ဥပဒါန်ပြိုင်သော ပဋိသန္ဓေဝတ္ထု၊ ပဋိသန္ဓေအဖို့သောသွေးသွေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပဒါသောဟာဃဝတ္ထု၊ နိဗ္ဗာန်သာမာပတ်မှ ထသောအခါ ရွှေ့စိတ္တက္ခဏ တဆက်ခန့်ကာလ၌ဖြစ်သော ဟာဃဝတ္ထု၊ မရဏာသန္နအခါ ဓာတ်စိတ်မှ ပြန်၍ရရသော် ၁၇ ဆက်မြောက်သော စိတ်နှင့်အတူ ဥပဒါသော ဟာဃဝတ္ထု၊	ပဋိသန္ဓေ ကာရဏဘူတ် ဖြစ်သော အခါ၊ အမြဲဝိပါက် ၎ခု ခုနစ်ကြိမ်သော သတ္တဝိညာဏ ဓာတ် ၁၅ ခု၊ စေတသိက်ဒွေပညာသ၊
		ပုရေဇာတ ပကတူပနိဿယ	မရဏာသန္နအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဓာဝ၂၉၊ တဒါလံကောဿသ၊အဂိုဿဉ်ဒွေ၊ ဥဿ ဘဒ္ဓဇိယ ကုက္ကုဠ ဝိရတိ အဖွဲ့မညာကြွင်းသော စေတသိက် ၎၄၊	မရဏာသန္နအခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဓာဝ၂၉၊ တဒါလံကောဿသ၊အဂိုဿဉ်ဒွေ၊ ဥဿ ဘဒ္ဓဇိယ ကုက္ကုဠ ဝိရတိ အဖွဲ့မညာကြွင်းသော စေတသိက် ၎၄၊
၂၇	၃၀ နိဿယ	အာရမ္မဏ	အာရမ္မဏ နိဿယ သည် အာရမ္မဏာ ဓိပတိနှင့်တူ၏။	
၂၇		အနန္တရ	အနန္တရ နိဿယသည် အနန္တရနှင့် တူ၏။	
၂၇		သမနန္တရ သဟဇာတ	ဓဓလဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်၊စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝိသဓမ္မဉ်းထိုက်သော အဆို့သောပညတ်။	ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊
၂၇	၃၁ နိဿယ	ဝတ္ထုပုရေ	ဝတ္ထုပုရေဇာတသည်ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ နှင့် တူ၏။	
၂၇	၃၂ စတု	အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ	ပစ္စုပ္ပန်ပိဏ္ဍုန္ဒ္ရိယ်အဋ္ဌာရသ	ပဋိသန္ဓေ ကာရဏ ဘူတ် အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်းကို ရှိုက်ရနေကာမစိတ်စတုပညာသ၊ အတိတ်ညာဉ်ဒွေ၊ အဖွဲ့မညာကြွင်းသော စေတသိက် ၅၀။

http://www.dhammadownload.com

§ 12. *Of the more General Aspect of Relations.*

Further, all these[1] twenty-four relations are reducible to [these four]:—

I. Object.
II. Sufficing Condition.
III. Karma.
IV. Presence.

But throughout [this exposition of relations], wherever co-existent material qualities are mentioned, two kinds of co-existent material qualities must always be understood: firstly, during life the material qualities related as co-existent are such as are produced by thought; secondly, at rebirth the material qualities so related are such as are due to deeds done in a former birth.[2]

§ 13. *Mnemonic.*

Thus all we know—phenomena—in threefold stage of time,
Or freed from time,—as personal,[3] or external (keep the rhyme!)
Conditioned, unconditioned,[4] too, beneath the threefold head
Of term-and-concept, body, mind—'tis in Paṭṭhāna[1] said—
Are as relations twenty-four (by students to be read).

[1] Read, for sabbesu, sabbe pi.—Ed.
[2] Kaṭattā-rūpānaṃ. On kaṭattā karma, see p. 144, n. 4. Here, however, the term is extended to all kinds of janaka-karma.
[3] Ajjhattaṃ.
[4] Sankhatāsankhatā. Sankhata is a synonym of sankhāra, meaning, by kammasādhana definition, that which is formed, fashioned, made, conditioned, or caused.
[1] See *e.g.*, p. 21 and *passim* of my edition of *Duka-paṭṭhāna*.—Ed.

ပစ္စယသင်္ခေပေါ

၃၆။ အာရမ္မဏူပနိဿယ ကမ္မ-တ္ထိ ပစ္စယော သု စ
သမ္ပေါ ပစ္စယာ သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ ။

သဟဇာတရူပနိဒ္ဒေသံ

၃၇။ သဟဇာတ ရူပန္တိ ပနေ-တ္ထ သမ္ပတ္ထာပိ
ပဝတ္တေ စိတ္တ သမုဋ္ဌာနာနံ၊ ပဋိသန္ဓိယံ
ကဋတ္တာရူပါနဉ္စ ဝသေန ဒုဝိဓံ ဟောတိ-တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ ။

ပဋ္ဌာနနယနိဂမနံ

၃၈။ ဣတိ တေကာလိကာ ဓမ္မာ၊
ကာလမုတ္တာ စ သမ္ဘဝါ၊
အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ၊
သင်္ခတာ-သင်္ခတာ တထာ ။

ပညတ္တိ နာမ ရူပါနံ၊
ဝသေန တိဝိဓာ ဌိတာ၊
ပစ္စယာ နာမ ပဋ္ဌာနေ၊
စတုဝီသတိ သမ္မတာ ။

(ဗန္ဓုလ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ)

၃၆။ အလုံးစုံသောပစ္စည်းတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၊ ဥပနိဿယပစ္စည်း၊ ကမ္မပစ္စည်း၊ အတ္ထိပစ္စည်းတို့၌ ပေါင်းဆုံခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

(ဓမ္မသင်္ဂဟ၊ ပစ္စယုဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ)

သဟဇာတရူပ်ဟူသည်ကား–

၃၇။ အမှာစကား ဆိုအံ့–

ဤပဋ္ဌာန်းနည်း၌ သဟဇာတပစ္စည်းမျိုး အားလုံးတို့တွင်
(က) ပဝတ္တိအခါ၌ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရူပ်
(ခ) ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကဋတ္တာရူပ် ဤကဲ့သို့ နှစ်မျိုးနှစ်စားအပြားရှိကြောင်း သိအပ်ပေ၏။

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၈။ ဤသို့လျှင် ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ–
– ကာလသုံးပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော (စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရူပ်တရား)
– ကာလသုံးပါးမှ လွတ်ကုန်သော (နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်)
– အဇ္ဈတ္တ အတွင်းသန္တာန်ဖြစ်သော (စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရူပ်)
– ဗဟိဒ္ဓ မိမိမှအပြင်အပဋ္ဌ်ဖြစ်သော(စိတ်၊စေတသိက်၊ ရူပ်၊ နိဗ္ဗာန်)
– ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတို့၏ ပြုပြင်ခံရသော(စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရူပ်) သင်္ခတတရားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။
– ပြုပြင်မှုကင်းသော အသင်္ခတ(နိဗ္ဗာန်)တရားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။
ထို့ပြင် ပညတ်၊ နာမ်၊ ရူပ်တို့၏ အပြားဖြင့် သုံးပါးကွဲပြားလျက် တည်ရှိကုန်သော တရားတို့သည် ပဋ္ဌာန်းအရာ၌ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့် ၂၄-ပစ္စည်းတို့ မည်ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 14. *Of the Term 'Paññatti' and its Import.*

Of that 'threefold head,' 'body' is just the aggregate[2] of material qualities; and 'mind' is the five kinds of the immaterial, that is, the four immaterial aggregates reckoned as mind and mental concomitants, and Nibbana.[3]

ရူပနာမဓမ္မာနံ ဝိတာဂေါ

၃၉။ တတ္ထ ရူပဓမ္မာ ရူပက္ခန္ဓောဝ၊ စိတ္တ စေတသိက သဒ္ဒါတာ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ နိဗ္ဗာနဉ္စေ·တိ ပဉ္စဝိဓမ္မိ အရူပန္တိ စ နာမန္တိ စ ပဝုစ္စတိ။

(ရုပ်နာမ် နှစ်ပုံ)

၃၉။ ထိုပညတ်၊ နာမ်၊ ရုပ်တို့တွင် ရုပ် ၂၈-တည်းဟူသော ရူပက္ခန္ဓာသည် ရုပ်မည်၏။ စိတ်၊ စေတသိက်ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါး နိဗ္ဗာန်၊ ဤသို့ ငါးပါးအပြားရှိသော တရားကို 'အရူပ'ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'နာမ်'ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်ပေ၏။

But the remaining head 'paññatti' is twofold according as it is made known,[4] or as it makes [things] known.[5] How twofold?

ပညတ္တိဘေဒေါ

၄၀။ တတော အဝသေသော ပညတ္တိ ပန ပညာပိ ယတ္တာ ပညတ္တိ၊ ပညာပနတော ပညတ္တိ·တိ စ ဒုဝိဓော ဟောတိ။

(ပညတ် ၈မြား)

၄၀။ ထိုရုပ်နာမ်မှကြွင်းသော အရာကား ပညတ်တည်း၊ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပညတ်မည်၏။ (အတ္ထပညတ်ရ၏။) တနည်း၊ အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပညတ်မည်၏ (သဒ္ဒပညတ်ရ၏)၊ ဤနှိုက်ယှဉ် ပညတ်သည် အတ္ထ-ပညတ်၊ သဒ္ဒပညတ်ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြားရှိပေသည်။
ပညတ်နှစ်ပါး အဘယ်သို့ပြားသနည်း

[2] Khandho. N.B.—'Body' and 'mind,' as before, stand for nāma-rūpa.—Ed.

[3] It is significant that Nibbana is classed under nāma, as showing that Nibbana is a mental state.—Ed.

[4] Paññāpiyattā; atthapaññatti is made known by saddapaññatti or nāmapaññatti. See Introd. Essay, p. 4 *f.*, on the relativity of the two classes of Paññatti.

[5] Paññāpanato. This has reference to the nāma-paññatti, which makes the atthapaññatti known.—See Introd. Essay.

၄၀ အဓိပ္ပါယ်။ ။ပုရိသော—ဟူသော သဒ္ဒါအယ်မာတ်သည် ယောကျ်ားဖြစ်အကောင်အထည်တည်းဟူသောအနက်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် သဒ္ဒပညတ်မည်၏။ ၎င်းသဒ္ဒါသည် သိစေအပ်သော ကြောင့် ယောကျ်ားဖြစ်အနက်သည် အတ္ထပညတ်မည်၏။ ။ပဗ္ဗတသဒ္ဒါသည် သဒ္ဒပညတ်၊ တောင်ဖြစ်သည် အတ္ထ ပညတ်မည်၏ဟုသိ။

အတ္ထပညတ္တိဘေဒေါ

၄၁။ ကထံ.....
တံ တံ ဘူတ ဝိပရိဏာမာ·ကာရ·မုပါဒါယ တထာ တထာ ပညတ္တာ ဘူမိ ပဗ္ဗတာဒိကာ။
သမ္ဘာရ သန္နိဝေသာ · ကာရ · မုပါဒါယ ဂေဟ ရထ သကဋာ·ဒိကာ။
ခန္ဓပဉ္စက · မုပါဒါယ ပုရိသ ပုဂ္ဂလာ · ဒိကာ။

(အတ္ထပညတ် ၈မြား)

၄၁။ ထိုထိုမဟာဘုတ် ရုပ်တို့၏ အထူးထူးအဖုံဖုံတည်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို အစွဲပြု၍ သိအပ်သော၊ မြေ·တောင်စသော ပညတ်သည် သန္ဌာန-ပညတ်မည်၏။
– သစ်သား၊ မြေကြီးအစရှိသည်တို့၏ စုဝေးတည်နေပုံ အခြင်းအရာကို အစွဲပြု၍သိအပ်သော အိမ်၊ ရထား။ လှည်းစသောပညတ်သည် သမူဟပညတ်မည်၏။
– ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို အစွဲပြု၍သိအပ်သော ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ် စသောပညတ်သည် ဘကပညတ် (၀၀) ဇာတိပညတ်မည်၏။

There are, in the first place, *ideas*,[6] such as 'land,' 'mountain,' and the like, designated accordingly,[7] and derived from some mode of physical changes in nature.

There are, next, *ideas*, as 'house,' 'chariot,' 'cart,' and the like, [named accordingly and] derived from various modes of construction of materials.

Then there are such *ideas* as 'man,' 'individual,' and the like [termed accordingly[7] and] derived from the fivefold set of aggregates.

http://www.dhammadownload.com

Again, there are *ideas* of locality, time, and the like [made known accordingly[8] and], derived from the revolutions of the moon, and so forth.

There are *ideas* like 'pit,' 'cave,' etc. [named accordingly[8] and] derived from a mode of non-contact.[1]

There are ideas[2] corresponding to the images of the Kasiṇa-circles, etc. [termed accordingly[1] and] derived from the special exercise of mental culture on this or that Kasiṇa-object.[3]

All such distinctions, though they do not exist in the highest sense, have, nevertheless, as modes of shadowing forth the meaning[4] [of things], become objects of thought-genesis[5] [as our ideas]. And the *idea* is referred to, derived from, or determined by, this or that [*thing*], and is called 'idea of thing,'[6] because it is conceived and reckoned, named, currently expressed, or *made known*.[7] This idea of thing is designated '**atthapaññatti**,' because it is *made known*[7] [by term, word, or sign].

စန္ဒ-ဝဋ္ဋန-ဒိက-မုပါဒါယ ဒိသာ ကာလာ-ဒိကာ။

အသမ္ဖုဋ္ဌ-ကာရ-မုပါဒါယ ကူပ ဂုဟာ-ဒိကာ။

တံ တံ ဘူတနိမိတ္တံ ဘာဝနာ ဝိသေသဉ္စ ဥပါဒါယ ကသိဏ နိမိတ္တာ-ဒိကာ စေ-တိ

ဧဝမာဒိ-ပ္ပဘေဒါ ပန ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇ-မာနာပိ အတ္ထစ္ဆာယာ-ကာရေန စိတ္တုပ္ပါဒါန-မာရမ္မဏဘူတာ တံ တံ ဥပါဒါယ ဥပနိဓာယ ကာရဏံ ကတ္ဝာ တထာ တထာ ပရိကပ္ပိယ မာနာ သင်္ခါယတိ သမဉ္ဉာယတိ ဝေါဟရီ ယတိ ပညာပီယတိ-တိ ပညတ္တိ-တိ ပဝုစ္စတိ၊

အယံ ပညတ္တိ ပညာပီယတ္ထာ ပညတ္တိ နာမ။

– လ,နေ,နက္ခတ်တို့၏မြင့်မိုရ်တောင်သို့ လကျ်ာရစ်လှည့်၍ သွားခြင်း အစရှိသည်ကို စွဲ၍သိအပ်သော အရွေ့အရပ်စသည်သည် ဒိသာ-ပညတ်မည်၏။

— နံနက်အခါ စသည်သည် ကာလပညတ်မည်၏။

— ထိုထိုမဟာဘုတ် ရုပ်တို့၏ မထိမစပ်ပုံ အခြင်းအရာကို စွဲ၍သိအပ်သော တွင်း၊ လိုဏ်၊ ဂူ စသော ပညတ်သည် အာကာသပညတ်မည်၏။

– ပထဝီကသိုဏ်း စသော ထိုထိုမဟာဘုတ်အာရုံကိုလည်းကောင်း, ပရိကမ္မဘာဝနာ စသော ဘာဝနာအစဉ်အထူးကို လည်းကောင်း စွဲယူသိအပ်သောပညတ်သည်ကသိုဏ်းပညတ်, နိမိတ္တပညတ်မည်၏။

ဤသို့အစရှိသော ပညတ်များကိုကား ပရမတ်အားဖြင့် အထင်အရှား မရှိငြားသော်လည်း မဟာဘုတ်စသော ပရမတ္ထတရား၏ အရိပ်အရောင် ဖြစ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် စိတ်၊ စေတသိက်တို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်၏၊ ထိုထိုအရာဝတ္ထုကို စိတ်ဖြင့် စွဲယူ၍ ထောက်ဆ၍ပင် ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြု၏။ ထိုထိုအပြားအားဖြင့် ကြံဆ၍ယူအပ်သည်လည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သော အညီအမျှ သိစေအပ်, ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲအပ်, အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သည့်အတွက် ပညတ်ဟူ၍ ဆိုရပေသည်။ ဤအတ္ထပညတ်သည် အပြားအားဖြင့် သိစေအပ် ပေသည်)။

[6] *I.e.*, ideas or notions (**paññatti**) corresponding to *things* named or designated.

[7] **Tathā tathā paññattā**, lit., 'named according to such and such [circumstances].'

[8] See n. 7.

[1] **Asamphuṭṭhākāraṃ.**
Kasiṇa-nimitta. The **paṭibhāga-nimitta** is intended. This, of course, corresponds to the **uggahanimitta**, which is the image of the **parikamma-nimitta** (*cf.* p. 54).

[3] **Taṃ taṃ bhūtanimittaṃ.** This refers to the **parikamma-nimitta** of the **kasiṇa**, 'circle of earth,' etc. On the special exercises of mental-culture on these objects see Part IX. and Introd. Essay, p. 54 *f.*

[4] **Atthachāyākārena**, 'images or ideas as shadows (*i.e.*, copies) of things.'

[5] **Cittuppādānaṃ ārammaṇabhūtā.** This and **parikappiyamānā** (conceived) below show that we are here dealing with the *ideas* of things named.

[6] **Paññattīti pavuccati** and **paññatti nāma** refer to **atthapaññatti**, notion or concept.

[7] **Paññāpiyatīti**, and **paññāpiyattā.**

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

ဆ သဒ္ဒပညတ္တိယော

(သဂ္ဂဗညာ် ၆-၈၊)

In the next place, term,[8] as designating (symbol), is illustrated by the various classes of names, to wit, name, name devised, etc. Any of these classes of names is sixfold according as it is—

1. a naming of something that exists;
2. a naming of something that does not exist;
3. a naming of something that does not exist by something that does exist;
4. a naming of something that exists by something that does not exist;
5. a naming of something that exists by something that also exists;
6. a naming of something that does not exist by something that also does not exist.

[8] Paññatti. There are six classes of names known to native logico-grammarians. These are (1) nāma, name (of a thing); (2) nāma-kamma, name made (or given to a thing); (3) nāmadheyya name long established (on a thing); (4) nāmanirutti, name, expressed in language by means of a term; (5) nāmabyañjana, name showing (the meaning of the thing named); (6) nāmābhilāpa, name suggesting (the meaning of the thing named).
Cf. with this list the older and different classes in the Aṭṭhasālinī. *B. Psy.*, pp. 340, 341, *nn.*—Ed.

၄၂။ ပညာပနတော ပညတ္တိ ပန နာမ နာမကမ္မာ·ဒီ နာမေန ပရိဒီပိတာ။
သာ ဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ, အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ, ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ, အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ, ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ, အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ စေ·တိ ဆဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

၄၂။ ထိုပြင် အပြားအားဖြင့်သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပညတ်မည်သော သဒ္ဒပညတ်ကို နာမ, နာမကမ္မ အစရှိသောအမည်ဖြင့် ပြအပ်၏။

သဒ္ဒပညတ် ၆ မျိုး

ထိုသဒ္ဒပညတ်သည်–

–ပရမတ္ထ အားဖြင့်ထင်ရှားရှိသော ဝိဇ္ဇမာနပညတ်။

–ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားမရှိသော အဝိဇ္ဇမာနပညတ်။

–ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၊ မရှိဖြစ်သော ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ်။

–ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ ရှိဖြစ်သော အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်။

–ပရမတ္ထအားဖြင့် နှစ်မျိုးလုံးထင်ရှားရှိသော ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်။

–ပရမတ္ထအားဖြင့် နှစ်မျိုးလုံး ထင်ရှားမရှိသော အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ်။

ဤသို့ ခြောက်မျိုးရှိလေ၏။

That is to say, when, by a given term, people name something which in the highest sense exists, such as [the aggregates of personality—*e.g.*], body, feeling, etc., then this term is called a name of something existing.

၄၃။ တတ္ထ ယဒါ ပန ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနံ ရူပ ဝေဒနာ·ဒိံ တောယ ပညာပေန္တိ၊ တဒါ·ယံ ဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ။

ထိုပညတ်ခြောက်မျိုးတို့တွင်–

၄၃။ အကြင်အခါ၌ ပရမတ္ထသဘာဝ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဖောက်ပြန်မှု၊ ခံစားမှုကို၊ ရှု၍၊ ဝေဒနာစသည်ဖြင့် သဒ္ဒပညတ်ဖြင့် အပြားအားဖြင့် သိစေ၏။ ထိုအခါ ရှု၍၊ ဝေဒနာစသော သဒ္ဒပညတ်ကို ဝိဇ္ဇမာနပညတ် ဟု ခေါ်၏။

http://www.dhammadownload.com

When by such a term as 'land,' 'hill,' or the like, people designate something which in the highest sense does not exist, then this term is called a name of something non-existent.[1]

၄၄။ ယဒါ ပန ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနံ ဘူမိ ပဗ္ဗတာဒိံ တောယ ပညာဂေန္တိ၊ တဒါ-ယံ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တီ-တိ ပဝုစ္စတိ။

၄၄။ အကြင်အခါ၌ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော မြေ၊ တောင်စသည်ကို ဤသဒ္ဒပညတ်ဖြင့် အပြားအားဖြင့်သိစေ၏။ (အမည်မှည့်ခေါ်၏) ထိုအခါ ဤမြေ၊ တောင်စသော သဒ္ဒပညတ်ကို အဝိဇ္ဇမာနပညတ်ဟုခေါ်၏။

And by combination with [these alternatives], the remaining kinds may be understood, as for instance in such terms as

'a *possessor* of sixfold super-intellection,'[2]

'*woman's* voice,'

'visual cognition,'

'a *king's son*,' taken in order.

၄၅။ ဥဘိန္နံ ပန ဝေါမိဿက ဝသေန သေသာ ယထာဂ္ဂမံ ဆဠဘိညော, ဣတ္ထိသဒ္ဒေါ စက္ခုဝိညာဏံ, ရာဇပုတ္တော-တိ စ ဝေဒိ တဗ္ဗာ။

၄၅။ ဝိဇ္ဇမာန, အဝိဇ္ဇမာန နှစ်ပါးသောအနက်တို့ကို ရောနှောခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကြွင်းသောသဒ္ဒပညတ်တို့၏ ဥဒါဟရဏ် (ပုံစံ)များကို အစဉ်အတိုင်း (ပြအပ်၏)။

(က) ဆဠာဘိည = (ဝိဇ္ဇ- မာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ်)။
(ခ) ဣတ္ထိသဒ္ဒ = (အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာန ပညတ်)။
(ဂ) စက္ခုဝိညာဉ် = (ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇ- မာနပညတ်)။
(ဃ) ရာဇပုတ္တ = (အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်)။
ဤသို့သိအပ်ပေ၏။

[1] Buddhists do not recognize the existence of the Platonic *Idea*, corresponding to any name they may give to a thing. They countenance Nominalism by denying to names existence as a fact in Nature; they countenance Conceptualism by holding that copies of things exist in mind as ideas; they countenance Realism by holding that the four Essentials and their derivatives do exist as a reality. In denying the existence of 'land' or 'hill' therefore, Buddhists must not be understood as denying the existence of the four Essentials and of derivatives known as earthy matter. See this note developed in Appendix, Attha.

[2] Read chaḷābhiññho; lit.: 'a six-super-intellect-*or*.' *Cf.* Part IX., § 4.—Ed. In this compound name Buddhists say that the sixfold Abhiññā is a fact, but that 'possessor' is a *name* given to the five aggregates. So also in the compound term 'woman's voice,' the voice does exist as a sound, but 'woman' is a name also given to the five aggregates. Thus, though they admit the existence of the five aggregates as things in the highest sense, they deny this sort of existence in the possessor or the woman.

§ 15. *Mnemonic.*

By following the *sound* of speech thro' hearing's path brought to our ken,
By following next the *sign*, when mind forthwith its door flings open,[1] then
The *sense* of things cognized becomes. But of the signs themselves, 'tis said
They [in the far-off ages] were by world-convention fashioned.

ပညတ္တိနံ ဇာနနံ နာမပညတ္တိယာ စ ပဝတ္တိ

(ပညတ် ၂-ဟိုးကို သိခဲ့နှင့် နာမပညတ် ဖြစ်လာခဲ့)

၄၆။ ဝစီယောသာ-နုသာရေန၊
သောတဝိညာဏ ဝီထိယာ၊
ပဝတ္တာ-နန္တရ-ပ္ပန္နံ၊
မနောဒ္ဓါရဿ ဂေါစရာ။

[1] On the sequence of the processes of thought involved in understanding the meaning of the word heard, see Introd. Essay, p. 35.

၄၆။ နားဒွါရကြားရသောစကားသံကို အစဉ်လိုက်၍သိသော သောတဝိညာဏဝီထိ၊ ထို့နောက် မနောဒွါရတစ်ဝီထိဆက်ဖြစ်၍ ထိုနှစ်ဝီထိဖြင့် အသံမျှကိုသာ ကြားသိ၏။

တတိယမြောက်ဆက်၍ မနောဒွါရတစ်ဝီထိဖြစ်ပြန်၏၊ ထို တတိယဖြစ်သော မနောဒွါရဝီထိစိတ်သည် ကြားရသောစကားသံ၏ အမည်ပညတ် (နွား) စသည်ကိုသိပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

အတ္ထာ ယဿာနုသာရေန၊
ဝိညာဃန္ဓိ တတော ပရံ၊
သာဃံ ပညတ္တိ ဝိညေယျာ၊
လောက သင်္ကေတ နိမ္မိတာ။

စတုတ္ထမြောက်ဆက်၍မနောဒ္ဒါရတစ်ဝီထိဖြစ်ပြန်ရာ ထိုဝီထိကမှ အနက်ဒြပ် (နှုးစသည့်အတ္ထပညတ်) ကိုသိပေသည်။

နာမပညတ် ပေါ်ပေါက်ပုံ

ရုပ်,ဝေဒနာ,မြေ တောင် စသောအမည် နာမပညတ်(ဝေါဟာရများ)ကို လောကလူသားတို့က မိမိတို့၏ ဘာသာအလိုက် တီထွင်ဖန်ဆင်းခဲ့ကြပေသည်။ (လူတို့ကဖန်တီး၍ ဝေါဟာရ ပညတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည် ဟူလို)။

စာပိုဒ် ၄၆ **အနက်ကိုသိရာ၌ဝီထိဖြစ်ပုံ**

တလုံးသောအကူရာတို့သော "လူ" စသောသဒ္ဒါ၌ မရှုပ္ပန်လူဟူသောသဒ္ဒါရုံကိုအာရုံပြု၍ သောတဒ္ဒါရတဝီထိကျ၏။ ထိုနောက်ချုပ်ပြီးသော "လူ" ဟူသော အတိတ်သဒ္ဒါရုံကိုအာရုံပြု၍ တဒနုတ္တကမနောဒ္ဒါရဝီထိကျပြန်၏။ ထိုနောင်လူဟူသော နာမပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ သုဒ္ဒမနောဒ္ဒါရဝီထိကျ၏။ ထိုနောင်လုပ်ခန့်ပဋိဘာဂြပ်အတ္ထပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ သုဒ္ဒမနောဒ္ဒါရဝီထိကျ၏။ ဤသို့လေးဝီထိကျပြီးမှ "လူ" ဟူသောအနက်ကို သိရ၏။

အကူရာ ၂ လုံး ၃ လုံးစသည်ရှိသောသဒ္ဒါများ၌ ပြဲခဲ့ပြီးနည်းအတိုင်း အကူရာတလုံးလျှင် ၂ ဝီထိကျတိုးသွား၍ နောက်ဆုံး၌ နာမပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ သုဒ္ဒမနောဒ္ဒါရတဝီထိ၊ ဖြစ်အနက်အတ္ထပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သုဒ္ဒမနောဒ္ဒါရတဝီထိ-ပေါင်း ၂ ဝီထိထပ်၍ထည့်ရမည်။ အကူရာတလုံး ၄ ဝီထိ၊ နှစ်လုံး ၆ ဝီထိ၊ သုံးလုံးရှစ်ဝီထိစသည်ကိုးခြင်းယူလေ။ အကူရာများလျှင်များသည်အလျောက် ဝီထိတိုးခြင်းများလေတော့သည်။

အနက်ကိုသိရခြင်းသည်လည်း သောတဝိညာဏ်၏အာရုံအဖြစ်သို့ ကြားရောက်လာခြင်း၊ ဒွေးအခါက ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုယောသည်ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားပြီးခြင်း၊ ဤအင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံမှ အနက်ကိုသိစေနိုင်သည်။

ပစ္စယသင်္ဂဟဝိဘာဂနိဂမနံ

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ ပစ္စယ သင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါ နာမ အဋ္ဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

ပစ္စည်းပိုင်း ပြီး၏။

(ပဋ္ဌာန်းပိုင်း၊ နိဂုံး)

သင်္ဂြိဟ်ကျမ်း၌ ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော ပစ္စည်းပိုင်းကား ပြီးပြည့်စုံပေပြီ။

Thus ends the Eighth Part in the Compendium of Philosophy, being the Chapter entitled the Compendium of Relations.

http://www.dhammadownload.com

APPENDIX

THE PALI BUDDHIST SCRIPTURES

THE OLDEST AND MOST AUTHENTIC COLLECTION

Divided into Three Pitakas or Baskets, *viz.*—

I.– Vinaya (Discipline).
II.—Sutta (Discourses).
III.—Abhidhamma (Doctrine).

PALI NAMES	ENGLISH EQUIVALENTS
I. THE VINAYA PITAKA.	THE BASKET OF DISCIPLINE.
1. The Sutta Vibhanga divided into—	The Discourse Division.
(a) Parajika.	Cardinal Faults.
(b) Pacittiya.	Venial Faults.
(These form the Patimokkha)	
2. Khandhaka divided into :—	Incidents.
(a) The Mahavagga.	The Large Class.
(b) The Cullavagga.	The Small Class.
3. The Parivara Patha.	Index Texts.
II. THE SUTTA PITAKA.	THE BASKET OF DISCOURSES.
1. The Digha Nikaya.	The Longer Discourses.
2. The Majjhima Nikaya.	The Average Discourses.
3. The Samyutta Nikaya.	The Connected Discourses.
4. The Anguttara Nikaya.	The Increasing Discourses.
5. The Khuddaka Nikaya comprising :—	The Minor Books
(a) The Khuddaka Patha.	Short Pieces.
(b) The Dhammapada.	Verses of the Law.
(c) The Udana.	Holy Sayings.
(d) The Itivuttaka.	The Lord's Words.
(e) The Sutta Nipata.	The Discourse Section.
(f) The Vimana Vatthu.	Stories of Heaven.
(g) The Peta Vatthu.	Stories of Spirits.
(h) Theragatha.	Songs of the Brethren.
(i) Therigatha.	Songs of the Sisters.
(j) Jataka	The Buddha's Earlier Lives.
(k) Niddesa.	Shariputta's Notes.
(l) Patisambhida Magga.	The Way of Analysis.
(m) Apadana.	Legends.
(n) Buddhavamsa.	The Buddha Line.
(o) Cariya Pitaka.	The Basket of Conduct.
III. THE ABHIDHAMMA PITAKA.	THE BASKET OF DOCTRINE.
1. Dhamma Sangani	The Account of Conditions.
2. Vibhanga.	The Divisions.
3. Katha Vatthu	The Account of Matters.
4. Puggala Pannatti.	The Book of Characters.
5. Dhatu Katha.	The Account of Elements.
6. Yamaka.	Duplicates.
7. Patthana.	The Book of Causes.

c is pronounced like ch.
m or n are nasal.
th is pronounced like t.
The vowels are, as in Italian, a=ah., e=ay. i=ee, o=oh., u=oo.
It is hoped that letter on English translations of these books will be available for study.

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

ဧး ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းပြန်မာပြန်			စာမျက်နှာ
သမထကမ္မဋ္ဌာန်			၉ - ၁
ဈာန်	၂-ပါး		၉ - ၂
ဘာဝနာ	၃-ပါး		၉ - ၂
နိမိတ်	၃-ပါး		၉ - ၂
ကသိုဏ်း	၁၀-ပါး		၉ - ၃
အသုဘ	၁၀-ပါး		၉ - ၃
အနုဿတိ	၁၀-ပါး		၉ - ၄
အပ္ပမညာ	၄-ပါး		၉ - ၄
သညာ	၁-ပါး		၉ - ၅
ဝဝတ္ထာန်	၁-ပါး		၉ - ၅
အာရုပ္ပ	၄-ပါး		၉ - ၅

သပ္ပါယဘေဒနိဒ်း

ဈာန်နှင့်ကမ္မဋ္ဌာန်း တွဲစပ်ပြခြင်း			၉ - ၆
ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-နှင့် ဘာဝနာတွဲစပ်ပုံ			၉ - ၈
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် နိမိတ်တွဲစပ်ပုံ			၉ - ၁၀
ပထမဈာန်ရအောင်အားထုတ်ပုံ			၉ - ၁၁
ဒုတိယဈာန်စဉ်တက်နည်း			၉ - ၁၂
တတိယဈာန်သို့တက်ပုံ			၉ - ၁၃
စတုတ္ထဈာန်သို့တက်ပုံ			၉ - ၁၃
အဘိညာဉ်ရအောင်အားထုတ်ပုံ			၉ - ၁၅
အဘိညာဉ် ၅-ပါး			၉ - ၁၅

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအနိဒ်း

ဝိသုဒ္ဓိ	၇-ပါး		၉ - ၁၆

ဧ-ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းပြန်မာပြန်			စာမျက်နှာ
လက္ခဏာရေး	၃-ပါး		၉ - ၁၇
အနုပဿနာ	၃-ပါး		၉ - ၁၇
ဉာဏ်	၁၀-ပါး		၉ - ၁၈
ဝိမောက္ခ	၃-ပါး		၉ - ၁၉
အနုပဿနာ ၃-ပါး			၉ - ၁၉
ဝိသုဒ္ဓိ(၇) ပါး			၉ - ၂၀
သမ္မသနဉာဏ်ခန်း			၉ - ၂၁
ဝိပဿနာ ဉာဏ်သူးကြောင်း တရား ၁၀-ပါး ပေါ်လာခြင်း			၉ - ၂၃
မဂ်ရပုံ			၉ - ၂၄
ဝိမောက္ခမုခ(မဂ်ဖိုလ်သို့ဝင်ထုတံခါး)			၉ - ၂၆
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အပြား ၄-ပါး			၉ - ၂၉
သမာပတ်အမျိုးအပြား			၉ - ၃၁
နိဗ္ဗာန သမာပတ်ဝင်စားပုံ			၉ - ၃၁
နိဗ္ဗာန သမာပတ်မှထပုံ			၉ - ၃၂
ဥယျောဇဉ်(တိုက်တွန်းချက်)			၉ - ၃၂

PART IX

Compendium of the Stations of Religious Exercise

§ 2. Of Calm.
§ 2A. Of the Suitability of Different Exercises.
§ 3. Of Mental Culture.
§ 4. Of Jhāna Exercises.
§ 5. Of Supernormal Intellection.
§ 6. Of Insight.
§ 7. Of Purity.
§ 10. Of Emancipation.
§ 11. Of the Individual.
§ 12. Of the Great Attainments.

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

CHAPTER IX

KAMMATTHĀNA-SANGAHA-VIBHĀGO

SECTION 1

Paṭiññā

1 *Samathavipassanānaṁ bhāvanānam'ito paraṁ*
Kammaṭṭhānaṁ pavakkhāmi duvidham pi yathākkamaṁ.

Samatha Kammaṭṭhāna Mātikā

Cattālīsa Kammaṭṭhāna Saṅkhepa Mātikā

2 *Tattha samathasaṅgahe tāva dasakasiṇāni, dasa asubhā, dasa anussatiyo, catasso appamaññāyo, ekā saññā, ekaṁ vavatthānaṁ, cattāro āruppā c'āti sattavidhena samathakammaṭṭhānasaṅgaho.*

Cha Caritāni

3 *Rāgacaritā, dosacaritā, mohacaritā, saddhācaritā, buddhicaritā, vitakkacaritā, c'āti chabbidhena caritasaṅgaho.*

Tisso Bhāvanā

4 *Parikammabhāvanā, upacārabhāvanā, appanābhāvanā c'āti tisso bhāvanā.*

Tīni Nimittāni

5 *Parikammanimittaṁ, uggahanimittaṁ, paṭibhāganimittaṁ c'āti tīni nimittāni ca veditabbāni.*

Dasa Kasiṇāni

6 *Katham?*
Paṭhavīkasiṇaṁ, āpokasiṇaṁ, tejokasiṇaṁ, vāyokasiṇaṁ, nīlakasiṇaṁ, pītakasiṇaṁ, lohitakasiṇaṁ, odātakasiṇaṁ, ākāsakasiṇaṁ, ālokakasiṇaṁ c'āti imāni dasa kasiṇāni nāma.

Dasa Asubhā

7 *Uddhumātakaṁ, vinīlakaṁ, vipubbakaṁ, vicchiddakaṁ, vikkhāyitakaṁ, vikkhittakaṁ, hatavikkhittakaṁ, lohitakaṁ, puḷuvakaṁ, aṭṭhikaṁ c'āti ime dasa asubhā nāma.*

Dasa Anussatiyo

8 *Buddhānussati, Dhammānussati, Saṅghānussati, sīlānussati, cāgānussati, devatānussati, upasamānussati, maraṇānussati, kāyagatāsati, ānāpānasati c'āti imā dasa anussatiyo nāma.*

Catasso Appamaññā

9 *Mettā, karuṇā, muditā, upekkhā c'āti imā catasso appamaññāyo nāma brahmavihāro'ti pavuccati.*

Ekā Saññā

10 *Āhāre paṭikkūlasaññā ekā saññā nāma.*

Ekaṁ Vavatthānaṁ

11 *Catudhātuvavatthānaṁ ekaṁ vavatthānaṁ nāma.*

Cattāro Aruppā

12 *Ākāsānañcāyatanādayo cattāro āruppā nāmā'ti sabbathā pi samathaniddese cattālīsa kammaṭṭhānāni bhavanti.*

Sappāya Bhedo

13 *Caritāsu pana dasa asubhā kāyagatāsatisaṅkhātā koṭṭhāsabhāvanā ca rāgacaritassa sappāyā.*
14 *Catasso appamaññāyo nīlādīni ca cattāri kasiṇānidosacaritassa.*
15 *Ānāpānaṁ mohacaritassa vitakkacaritassa ca.*
16 *Buddhānussati ādayo cha saddhācaritassa.*
17 *Maraṇupasamasaññāvavatthānāni buddhicaritassa.*
18 *Sesāni pana sabbāni pi kammaṭṭhānā ni sabbesam pi sappāyāni.*
19 *Tattha'pi kasiṇesu puthulaṁ mohacaritassa, khuddakaṁ vitakkacaritasse vāti.*
Ayam'ettha sappāyabhedo.

Bhāvanā Bhedo

Bhāvanāya Kammaṭṭhānassa Vibhajanaṁ

20 *Bhāvanāsu pana sabbatthā'pi parikammabhāvanā labbhat'eva.*
21 *Buddhānussati ādisu aṭṭhasu saññāvavatthānesu c'āti dasasu kammaṭṭhānesu upacārabhāvanā'va sampajjati, natthi appanā.*
22 *Sesesu pana samatiṁsakammaṭṭhānesu appanā bhāvanā pi sampajjati.*

Jhānena Kammaṭṭhānassa Vibhajanaṁ

23 *Tatthā'pi dasa kasiṇāni ānāpānaṁ ca pañcakajjhānikāni.*
24 *Dasa asubhā kāyagatāsati ca paṭhamajjhānikā.*
25 *Mettādayo tayo catukkajjhānikā.*
26 *Upekkhā pañcamajjhānikā'ti.*
chabbīsati rūpāvacarajjhānikāni kammaṭṭhānāni.
27 *Cattāro pana āruppā arūpajjhānikā'ti.*
Ayam'ettha bhāvanābhedo.

Gocara Bhedo

Nimittena Kammaṭṭhānassa Vibhajanaṁ

28 *Nimittesu pana parikammanimittaṁ uggahanimittaṁ ca sabbatthā'pi yathārahaṁ pariyāyena labbhant' eva.*
29 *Paṭibhāganimittaṁ pana kasiṇāsubhakoṭṭhāsaānāpānes'eva labbhati. Tattha hi paṭibhāganimittam'ārabbha upacārasamādhi appanāsamādhi ca pavattanti.*

Bhāvanāya Saddhiṁ Nimittassa Sambandhanaṁ

30 *Katham? Ādikammikassa hi paṭhavimaṇḍalādisu nimittaṁ uggaṇhantassa tam'ālambanaṁ parikammanimittanti pavuccati. Sā ca bhāvanā parikammabhāvanā nāma.*
31 *Yadā pana taṁ nimittaṁ cittena samuggahitaṁ hoti, cakkhunā passantass'eva manodvārassa āpāthamāgataṁ, tadā tam'evālambanaṁ uggahanimittaṁ nāma. Sā ca bhāvanā samādhiyati.*
32 *Tathā samāhitassa pane tassa tato paraṁ tasmiṁ uggahanimitte parikammasamādhinā bhāvanāmanuyuñ-*

http://www.dhammadownload.com

jantassa yadā tappaṭibhāgaṁ vatthudhammavimuccitaṁ paññattisaṁkhātaṁ bhāvanāmayam'ālambanaṁ citte sannisinnaṁ samappitaṁ hoti. Tadā taṁ paṭibhāganimittaṁ samuppannanti pavuccati.

33 *Tato paṭṭhāya paribandhavippahīnā kāmāvacarasamādhisaṁkhātā upacārabhāvanā nipphannā nāma hoti.*

Rūpāvacara Jhānappavatti

34 *Tato paraṁ tam' eva paṭibhāganimittaṁ upacāra samādhinā samāsevantassa rūpāvacarapaṭhamajjhānam'appeti.*

35 *Tato paraṁ tam'eva paṭhamajjhānaṁ āvajjanaṁ, samāpajjanaṁ, adhiṭṭhānaṁ, vuṭṭhānaṁ, paccavekkhaṇā c'āti imāhi pañcahi vasitāhi vasībhūtaṁ katvā vitakkādikam'oḷārikaṅgaṁ pahānāya vicārādi sukhumaṅguppattiyā padahato yathākkamaṁ dutiyajjhānādayo yathāraham' appeti.*

36 *Icc'evaṁ paṭhavikasiṇādīsu dvāvīsatikammaṭṭhānesu paṭibhāganimittam'upalabbhati.*

37 *Avasesesu pana appamaññāsattapaññattiyaṁ pavattanti.*

Arūpa Jhānappavatti

38 *Ākāsavajjitakasiṇesu pana yaṁ kiñci kasiṇaṁ ugghāṭetvā laddhamākāsaṁ anantavasena parikammaṁ karontassa paṭhamāruppam'appeti.*

39 *Tam'eva paṭhamāruppaviññāṇaṁ anantavasena parikammaṁ karontassa dutiyāruppam'appeti.*

40 *Tam'eva paṭhamāruppaviññāṇabhāvaṁ pana natthi kiñci'ti parikammaṁ karontassa tatiyāruppam'appeti.*

41 *Tatiyāruppaṁ santam'etaṁ, paṇītam'etanti parikammaṁ karontassa catutthāruppam'appeti.*

42 *Avasesesu ca dasasu kammaṭṭhānesu buddhaguṇādikamālambanam'ārabbha parikammaṁ katvā tasmiṁ nimitte sādhukam'uggahite tatth'eva parikammaṁ ca samādhiyati, upacāro ca sampajjati.*

Abhiññāpavatti

43 *Abhiññāvasena pavattamanam pana rūpāvacarapañcamajjhānaṁ abhiññāpādaka pañcamajjhānā vuṭṭhahitvā adhiṭṭheyyādikam'āvajjetvā parikammaṁ karontassa rūpādisu ālambanesu yathāraham'appeti.*

Pañca Abhiññā

44 *Abhiññā ca nāma :—*

Iddhividhaṁ dibbasotaṁ paracittavijānanaṁ
Pubbenivāsānussati dibbacakkhū'ti pañcadhā.

Ayam'ettha gocarabhedo.
Niṭṭhito ca samathakammaṭṭhānanayo

Vipassanā Kammaṭṭhānanaya

Satta Visuddhiyo

45 *Vipassanākammaṭṭhāne pana 1 sīlavisuddhi, 2 cittavisuddhi 3, diṭṭhivisuddhi 4, kaṁkhāvitaraṇavisuddhi 5, maggāmaggañāṇadassanavisuddhi 6, paṭipadāñāṇadassanavisuddhi 7, ñāṇadassanavisuddhi cāti satta vidhena visuddhisaṅgāho.*

Tīni Lakkhaṇāni

46 *Aniccalakkhaṇaṁ, dukkhalakkhaṇaṁ, anattalakkhaṇañ c'āti tīni lakkhaṇāni.*

Tisso Anupassanā

47 *Aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā c'āti tisso anupassanā.*

Dasa Vipassanā Ñāṇāni

48 *1 Sammasanañāṇam, 2 udayavyayañāṇam, 3 bhaṅgañāṇaṁ, 4 bhayañāṇaṁ, 5 ādīnavañāṇaṁ, 6 nibbidāñāṇam, 7 muñcitukāmyatāñāṇam, 8 paṭisaṁkhā ñāṇaṁ, 9 saṁkhārupekkhāñāṇaṁ, 10 anulomañāṇaṁ, c'āti dasa vipassanāñāṇāni.*

Tayo Vimokkhā

49 *Suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho c'āti tayo vimokkhā.*

Tīni Vimokkhamukhāni

50 *Suññatānupassanā, animittānupassanā, appaṇihitānupassanā c'āti tīni vimokkhāmukhāni ca veditabbāni.*

Visuddhi Bhedo Sīla Visuddhi

51 *Katham? Pātimokkhasaṁvara Sīlaṁ, Indriyasaṁvara Sīlam, Ājīvapārisuddhi Sīlam, Paccayasannissita Sīlaṁ c'āti catupārisuddhi Sīlaṁ Sīlavisuddhi nāma.*

Citta Visuddhi

52 *Upacārasamādhi, appaṇāsamādhi, c'āti duvidho'pi samādhi Cittavisuddhi nāma.*

Diṭṭhi Visuddhi

53 *Lakkhaṇa-rasa-paccupaṭṭhāna-padaṭṭhāna-vasena nāmarūpapariggaho Diṭṭhivisuddhi nāma.*

Kaṁkhāvitaraṇa Visuddhi

54 *Tesam'eva ca nāmarūpānaṁ paccayapariggaho kaṁkhāvitaraṇavisuddhi nāma.*

Maggāmaggañāṇa Dassana Visuddhi

55 *Tato paraṁ pana tathāpariggahitesu sappaccayesu tebhūmakasaṁkhāresu atītādibhedabhinnesu khandhādinayam' ārabbha kalāpavasena saṁkhipitvā aniccaṁ khayaṭṭhena, dukkhaṁ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā' ti addhānavasena santativasena khaṇavasena vā sammasanañāṇena lakkhaṇattayaṁ sammasantassa tes'eva paccayavasena khaṇavasena ca udayavyayañāṇena udayavyayaṁ samanupassantassa ca.*

http://www.dhammadownload.com

Dasa Vipassanupakkilesā

Obhāso pīti passaddhi adhimokkho ca paggaho
Sukhaṁ ñāṇamupaṭṭhānamupekkhā ca nikanti c'āti.

Obhāsādi vipassanupakkilesa paripanthapariggahavasena maggāmaggalakkhaṇavavatthānaṁ maggāmaggañāṇadassanavisuddhi nāma.

Paṭipada Ñāṇadassana Visuddhi

56 *Tathā paripanthavimuttassa pana tassa udayavyayañāṇato paṭṭhāya yāvānulomā tilakkhaṇaṁ vipassanāparamparāya paṭipajjantassa nava vipassanāñāṇāni paṭipadāñāṇadassanavisuddhi nāma.*

Ñāṇadassana Visuddhi

57 *Tass'evaṁ paṭipajjantassa pana vipassanāparipākam' āgamma idāni appaṇā uppajjissati'ti bhavaṅgaṁ vocchinditvā uppannamanodvārāvajjanānantaraṁ dve tīṇi vipassanācittāni yaṁ kiñci aniccādilakkhaṇam'ārabbha parikammopacārānulomanāmena pavattanti.*

58 *Yā sikhāppattā sā sānulomasaṁkhārupekkhā vuṭṭhānagāminivipassanā 'ti ca pavuccati.*

59 *Tato paraṁ gotrabhūcittaṁ nibbānam'ālambitvā puthujjanagottamabhibhavantaṁ ariyagottamabhisambhontaṁ ca pavattati.*

Soḷasa Maggakiccāni

60 *Tass'ānantaram' eva maggo dukkhasaccaṁ parijānanto samudayasaccaṁ pajahanto nirodhassaccaṁ sacchikaronto maggasaccaṁ bhāvanāvasena appaṇāvīthim'otarati.*

61 *Tato paraṁ dve tīṇi phalacittāni pavattitvā bhavaṅgapāto'va hoti.*

Paccavekkhana Ñānappavatti

62 *Puna bhavaṅgaṁ vocchinditvā paccavekkhaṇañāṇāni pavattanti.*

Paccavekkhana Vīthiyo

63 *Maggaṁ phalañ ca nibbānaṁ paccavekkhati paṇḍito*
Hīne kilese sese ca paccavekkhati vā navā.

64 *Chabbisuddhikam'en'evaṁ bhāvetabbo catubbidho*
Ñāṇadassanavisuddhi nāma maggo pavuccati.
Ayam'ettha visuddhibhedo.

Vimokkha Bhedo

65 *Tattha anattānupassanā attābhinivesaṁ muñcanti. Suññatānupassanā nāma vimokkhamukhaṁ hoti.*

66 *Aniccānu- passanā vipallāsanimittaṁ muñcanti , animittānupassanā nāma. Dukkhānupassanā taṇhā*
67 *paṇidhiṁ muñcanti appaṇi- haitānupassanā nāma.*

68 *Tasmā yadi vuṭṭhāgāmini- vipassanā anattato vipassati, suññatovimokkho nāma hoti maggo.*

69 *Yadi aniccato vipassati, animitto vimokkho nāma.*

70 *Yadi dukkhato vipassati appaṇihito vimokkho nāmā'ti ca maggo vipassanāgamanavasena tīni nāmāni labhati tathā phalañ ca maggā gamana vasena maggavī- thiyaṁ.*

71 *Phalasamāpattivīthiyaṁ pana yathāvuttanayena vipassantānaṁ yathāsakaṁ phalamuppajjamānaṁ pi vipassanāgamanavaseneva suññatādivimokkho'ti ca pavuccati.*

72 *Ālambanavasena pana sarasavasena ca nāmattayaṁ sabbattha sabbesam pi samam'eva -cati. Ayam'ettha vimokkhabhedo.*

Puggala Bhedo

73 *Ettha pana sotāpattimaggaṁ bhāvetvā diṭṭhivicikicchāpahānena pahīnāpāyagamano sattakkhattuparamo sotāpanno nāma hoti.*

74 *Sakadāgāmimaggaṁ bhāvetvā rāgadosamohānaṁ tanukarattā sakadāgāmi nāma hoti. Sakid'eva imaṁ lokaṁ āgantvā*

75 *anāgāmimaggaṁ bhāvetvā kāmarāga-vyāpādānamana vasesappahānena anāgāmi nāma hoti,anāgantvā itthattaṁ.*

76 *Arhattamaggaṁ bhāvetvā anavasesakilesappahānena arahā nāma hoti, Khīṇāsavo loke aggadakkhiṇeyyoti.*
Ayam'ettha puggalabhedo.

Samāpatti Bhedo

77 *Phalasamāpattivīthiyaṁ pan'ettha sabbesam pi yathāsakaphalavasena sādhāraṇā'va.*
Nirodhasamāpattisamā-

78 *pajjanaṁ pana anāgāmīnañ c'eva arahattānañ ca labbhati.*

79 *Tattha yathākkamaṁ paṭhamajjhānādimahaggatasamāpattiṁ samāpajjitvā vuṭṭhāya tattha gate saṁkhāradhamme tattha tatth'eva vipassanto yāva ākiñcaññāyatanaṁ gantvā tato paraṁ adhiṭṭheyyādikaṁ pubbakiccaṁ katvā n'eva saññā n'āsaññāyatanaṁ samāpajjati.*

80 *Tassa dvinnaṁ appanājavanānaṁ parato vocchijjati cittasantati. Tato nirodhasamāpanno nāma hoti.*

81 *Vuṭṭhānakāle pana anāgāmino anāgāmiphalacittaṁ, arahato arahattaphalacittaṁ ekavāram eva pavattitvā bhavaṅgapāto hoti. Tato paraṁ paccavekkhaṇañāṇaṁ pavattati.*
Ayam'ettha samāpattibhedo
Niṭṭhito ca vipassanākammaṭṭhānanayo.

Uyyōjanaṁ

82 *Bhāvetabbaṁ pan'icc'evaṁ bhāvanādvayam'uttamaṁ*
Paṭipattirasassādaṁ patthayantena sāsane.

http://www.dhammadownload.com

Kammaṭṭhāna Saṅgaha Vibhāga Nigamunaṁ

Iti Abhidhammattha Saṅgahe Kammaṭṭhānasaṅgaha-Vibhāgo nāma navamo paricchedo.

Ganttha Nigamanaṁ

1. *Cārittasobhitavisālakulodayena*
Saddhābhivuddhaparisuddhaguṇodayena
Nambavhayena paṇidhāya parānukampaṁ
Yaṁ patthitaṁ pakaraṇaṁ pariniṭṭhitantaṁ.

Asisanam

2. *Puññena tena vipulena tumūlasomaṁ*
Dhaññādhivāsamuditoditamāyugantaṁ
Paññāvadātaguṇasobhitalajjibhikkhū
Maññantu puññavibhavodayamaṅgalāya.

Iti Anuruddhācariyena racitaṁ Abhidhammattha-saṅgahaṁ nāma pakaraṇaṁ niṭṭhitaṁ.

http://www.dhammadownload.com

PART IX

THE COMPENDIUM OF THE STATIONS OF RELIGIOUS EXERCISES.[1]

§ 1. *Introductory.*

HENCEFORTH the twofold stations will I tell
Of exercises whereby we may reach
The Calm and Insight [of the holy life].

[1] Kammaṭṭhānaṃ. This term, not occurring in this specialized sense, in the Piṭakas, means, lit., 'place and occasion of work (or action).' (*Cf. M.* ii. 197, where it refers to agriculture and trade.) The use of the circles for inducing the quasi-hypnotic states, and of intense visualizations prescribed for this or that exercise, suggested to me the Catholic system of 'stations' for meditation, station and [s]ṭhāna being moreover alike in meaning and etymology.—Ed.

§ 2. *Of Calm.*[2]

The Compendium of exercises in calm comprises—

I. The seven stations of exercise in calm :

1. the ten hypnotic circles ;[3]
2. the ten impurities ;
3. the ten recollections ;
4. the four illimitables ;
5. the one notion ;[1]
6. the one discrimination ;
7. the four stages of Arūpa-jhāna.[2]

[2] Samatho. Kilese samathetīti samatho. Called calm because it *lulls* the passions. Samatha is a course of auto-hypnosis in which the Five Hindrances are, so to speak, *put to sleep*.
[3] Kasiṇa-maṇḍalaṃ.

[1] Saññā. Notion corresponds better than 'perception' to the psychologically vague meaning here of the Pāli word.—See Introd. Essay, p. 40, on this term.—Ed.
[2] Called Āruppa (adjectival form) for short.—Ed.

၉—ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ

ပဋိညာ

၁။ သမထ ဝိပဿနာနံ၊
ဘာဝနာနယမိတော ပရံ၊
ကမ္မဋ္ဌာနံ ပကာသိမိ၊
ဒုဝိဓမ္ပိ ယထာဝဏ္ဏံ။

၉-ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဖြန်မာပြန်

(ဗုဒ္ဓဒတ်)

၁။ ပစ္ဆည်းပိုင်း၏ အခြားမဲ့၌ အစဉ်ရောက်သည့်အားလျော်စွာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကို ဆိုပေအံ့၊ ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ သို့မဟုတ် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြား ရှိပေသည်။

၁ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ ကို ပွားများခြင်းသည် နိဝရဏတရော ကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်သောကြောင့် သမထဘာဝနာဟုခေါ်သည်။ တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးဖြင့် အဓိန်းဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကြောင့် ဝိပဿနာဘာဝနာဟုခေါ်သည်။

ကသိုဏ်းဝန်းစသောအာရုံ့ တေဘူမကသင်္ခါရအာရုံသည်ပင်လျှင် ပွားများခြင်းဋ္ဌာန်ခြင်းခြင်း၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏။

သမထကမ္မဋ္ဌာနမာတိကာ

စတ္တာလီသ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခေပမာတိကာ

၂။ တတ္ထ သမထ သင်္ဂဟေ တာဝ ဒသ ကသိဏာနိ, ဒသ အသုဘာ, ဒသ အနုဿတိယော, စတသ္သော အပ္ပမညာယော, ကော သညာ, ကေ ဝတ္ထာန်, စတ္တာရော အာရုပ္ပါ စေတိ သတ္တဝိဓေန သမထ ကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟော။

သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်း

(ကမ္မဋ္ဌာန်း-၄၀ အကျဉ်း မာတိကာ)

၂။ ထိုသမထကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုးတို့တွင် ရှေးဦးစွာ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခုနစ်ပါးသော အပြားဖြင့် ဆိုပေအံ့။
(သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်)

ကသိုဏ်း	၁၀-ပါး
အသုဘ	၁၀-ပါး
အနုဿတိ	၁၀-ပါး
အပ္ပမညာ	၄-ပါး
သညာ	၁-ပါး
ဝတ္ထာန်	၁-ပါး
အာရုပ္ပ	၄-ပါး

ဟူ၍ (၇)ပါးအပြား ရှိပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

II. The six characters :[3]

1. the passionate ;
2. the malevolent ;
3. the muddle-headed ;
4. the trusting ;
5. the understanding ;[4]
6. the imaginative.[5]

ဆ စရိတာနိ

၃။ ရာဂစရိတာ, ဒေါသစရိတာ, မောဟစရိတာ, သဒ္ဓါစရိတာ, ဗုဒ္ဓိစရိတာ, ဝိတက္ကစရိတာ စေ·တိ ဆဗ္ဗိဓေန စရိတသင်္ဂဟော။

စရိုက် ၆·ပါး

၃။ ရာဂစရိုက်=(တဏှာကြီးခြင်း)
ဒေါသစရိုက်=(စိတ်တို စိတ်ဆိုး လွယ်ခြင်း၊ ကြောက်တတ်ခြင်း)
မောဟစရိုက်=(တွေဝေငေးမိုက်မျှားခြင်း)
သဒ္ဓါစရိုက်=(ယုံလွယ်ခြင်း၊ ယုံမိလျှင်စွဲမြဲခြင်း)
ဗုဒ္ဓိစရိုက်= (ဆန်းစစ်ဝေဖန်လေ့ ရှိခြင်း)
ဝိတက်စရိုက်= (စိတ်ကူး ကြဲစည်လေ့ရှိခြင်း)
ဤသို့ စရိုက် ၆·ပါး ကွဲပြားသည်။

III. The three stages of mental culture :

1. the preliminary ;
2. the accessory ;
3. the ecstatic.

တိဿော ဘာဝနာ

၄။ ပရိကမ္မဘာဝနာ, ဥပစာရဘာဝနာ, အပ္ပနာ ဘာဝနာ စေ·တိ တိဿော ဘာဝနာ။

ဘာဝနာ (၃)ပါး

၄။ ပရိကမ္မဘာဝနာ=အထက်အထက် ဘာဝနာကို ပြုပြင်ပေးတတ်သော ဘာဝနာ။
ဥပစာရဘာဝနာ=ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၏ အနီးဌဖြစ်သော ဘာဝနာ။
အပ္ပနာဘာဝနာ=အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင် တည်နေတတ်သော ဘာဝနာ၊
ဤကဲ့သို့ (၃)မျိုးရှိကြောင်း သိအပ်၏။

[3] Caritā. The nearest Western equivalent I know is the German 'Wandel,' but in this case disposition (of character) or temperament—i.e., Wandel of mind, rather than of concrete life, is meant.—Ed.
[4] Buddhicaritā. Is 'buddhi' a Sānkhya survival? It is very late Pāli.—Ed.

IV. The three symbols :

1. the preliminary ;
2. the image ;
3. the transformed after-image.[6]

တိဏိ နိမိတ္တာနိ

၅။ ပရိကမ္မနိမိတ္တံ, ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ, ပဋိဘာဂနိမိတ္တ ဥေ·တိ တိဏိ နိမိတ္တာနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

နိမိတ် (၃)ပါး

၅။ ပရိကမ္မနိမိတ်=ပရိကမ္မဘာဝနာ၏ အာရုံ၊
ဥဂ္ဂဟနိမိတ်=စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူအပ်သော အာရုံ၊
ပဋိဘာဂနိမိတ်=ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မျှားနှင့် အလားတူသော အာရုံ၊
ဤသို့ နိမိတ်သုံးမျိုးရှိကြောင်း သိအပ်၏။

[5] I.e., constructively imaginative. On Vitakka, see II., § 2 and Introd. Essay.- Ed.
[6] Paṭibhāganimittaṃ, 'the image conceptualized,' or 'the concept, similar to the image,' but free from the faults of the original symbol.

http://www.dhammadownload.com

How [are the classes detailed]?

I.—1. The ten Circles are of earth, water, fire, or air, blue, yellow, red or white, of space or of light.

ဒသ ကသိဏာနိ

၆။ ကထံ

ပထဝီ ကသိဏံ, အာပေါ ကသိဏံ, တေဇော ကသိဏံ, ဝါယော ကသိဏံ, နီလ ကသိဏံ, ပီတ ကသိဏံ, လောဟိတ ကသိဏံ, ဩဒါတ ကသိဏံ, အာကာသ ကသိဏံ, အာလောက ကသိဏန္တေ-တိ ဣမာနိ ဒသ ကသိဏာနိ နာမ။

ကသိုဏ်း (၁၀)ပါး

၆။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အကျယ် အာဃယ်နည်း

ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ နီလကသိုဏ်း၊ ပီတကသိုဏ်း၊ လောဟိတကသိုဏ်း၊ ဩဒါတကသိုဏ်း၊ အာကာသကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်း၊

ဤသည်တို့ကား ကသိုဏ်း(၁၀)ပါးတို့ပေတည်း။

ဒသ အသုဘာ

2. The ten Impurities are a bloated, discoloured, or festering corpse, one with crack-ed skin, gnawn and mangled, bitten in pieces, or mutilated and in fragments, a bloody corpse, or one worm-infested, or a skeleton.[1]

၇။ ဥဒ္ဓုမာတကံ, ဝိနီလကံ, ဝိပုဗ္ဗကံ, ဝိစ္ဆိဒ္ဒကံ, ဝိက္ခာယိတကံ, ဝိက္ခိတ္တကံ, ဟတဝိက္ခိတ္တကံ, လောဟိတကံ, ပုဠုဝကံ, အဋ္ဌိကန္တေ-တိ ဣမေ ဒသ အသုဘာ နာမ။

အသုဘ (၁၀)ပါး

၇။ (ဥဒ္ဓုမာတက) (ဝိနီလက) (ဝိပုဗ္ဗက) (ဝိဿဲဒ္ဒက) (ဝိက္ခာယိတက) (ဝိက္ခိတ္တက) (ဟတဝိက္ခိတ္တက) (လောဟိတက) (ပုဠုဝက) (အဋ္ဌိက)

ဤသည်တို့ကား စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် အသုဘ ဆယ်ပါးတို့တည်း။

[1] These sights were easy to meet with in a cemetery or charnel place, to which flesh-eating beasts and birds had access, such a spot being among those prescribed for meditation.—Ed.

၆

ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး

၁။	ပထဝီ	= မြေကသိုဏ်း	၆။	ပီတ	= အဝွေ့ရောင်ကသိုဏ်း
၂။	အာပေါ	= ရေကသိုဏ်း	၇။	လောဟိတ	= အနီရောင်ကသိုဏ်း
၃။	တေဇော	= မီးကသိုဏ်း	၈။	ဩဒါတ	= အဖြူရောင်ကသိုဏ်း
၄။	ဝါယော	= လေကသိုဏ်း	၉။	အာကာသ	= အပေါက်ဟင်းလင်းကသိုဏ်း
၅။	နီလ	= အညိုရောင်ကသိုဏ်း	၁၀။	အာလောက	= အရောင်အလင်းကသိုဏ်း

မှတ်ချက်–လုံးစုံမကြွင်း ပျံ့နှံ့ခြင်းကိုကသိုဏ်းဟုခေါ်သည်။

၇

အသုဘ ၁၀ ပါး

၁။	ဥဒ္ဓုမာတက	= ဖူးဖူးထောင်သေသူကောင်အသုဘ
၂။	ဝိနီလက	= ညိုညိုမဲမဲအဆင်းရှိသေသူကောင်အသုဘ
၃။	ဝိပုဗ္ဗက	= ယိုစီးသောပြည်ရှိသေသူကောင်အသုဘ
၄။	ဝိစ္ဆိဒ္ဒက	= ခါးလက်နှက်စသည်ဖြင့်အလယ်၌ နှစ်ပိုင်းဖြတ်အပ်သောသူကောင်အသုဘ
၅။	ဝိက္ခာယိတက	= ခွေးစသည်တို့ကိုက်ခဲ၍ ထားအပ်သောသူကောင်အသုဘ
၆။	ဝိက္ခိတ္တက	= ခွေး ကျီး လင်းတ စသည်တို့ ကိုက်ဘိုစားသောက်ရှိုမစ်လှင့်ထားအပ်သော သူကောင်အသုဘ
၇။	ဟတဝိက္ခိတ္တက	= ရန်သူသည်ခါးသန်လှံက်ဖြင့် ကိုယ်တခြား ခေါင်းတခြား ခြေတခြားလက်တခြား ဖြတ်တောက်လှုက် အထူးထူးသောအရပ်၌ ဖဒ်ဖရဲ မစ်ထားအပ် သောသူကောင်အသုဘ
၈။	လောဟိတက	= ယိုစီးသောသွေးရှိသော သူကောင်အသုဘ
၉။	ပုဠုဝက	= ပိုးလောက်တို့ပြင့်ပြည့်သောသူကောင်အသုဘ
၁၀။	အဋ္ဌိက	= အရိုးစုမျှသာဖြစ်သော သူကောင်အသုဘ

http://www.dhammadownload.com

ဒသ အနုဿတိယော

(အနုဿတိ ၁၀-ပါး)

3. The ten Recollections[2] are those of the Buddha, the Doctrine, the Order, virtue, liberality, the gods, peace,[3] death, mindfulness regarding the body, mindfulness regarding respiration.

၈။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ, ဓမ္မာနုဿတိ, သံဃာနုဿတိ, သီလာနုဿတိ, စာဂါနုဿတိ, ဒေဝတာနုဿတိ, ဥပသမာနုဿတိ, မရဏာနုဿတိ, ကာယဂတာသတိ, အာနာပါနုဿတိ စေ-တိ ဣမာ ဒသ အနုဿတိယော နာမ။

၈။ -ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ၊ မရဏာနုဿတိ, ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါနုဿတိ၊ ဤသည်တို့ကား အနုဿတိ ဆယ်ပါးတို့တည်း။

[2] Or Meditations.
[3] Upasama, implying past struggle to win it. Nibbana is here intended (Ceylon Cy.).

စတသ္သော အပ္ပမညာ

အပ္ပမညာ ၄-ပါး

4. The four Illimitables are love, pity, appreciation,[4] and equanimity.[5] They are also called the Sublime Abodes.

၉။ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ, ဥပေက္ခာ စေ-တိ ဣမာ စတသ္သော အပ္ပမညာယော နာမ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရောတိ စ ပဝုစ္စတိ။

၉။ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ, ဥပေက္ခာ ဤလေးပါးတို့သည် အပ္ပမညာတို့ မည်ကုန်၏၊ ဤတရားလေးပါးတို့နှင့် နေလျှင် ဗြဟ္မာတို့၏ နေခြင်းနှင့် တူသောကြောင့် ဗြဟ္မဝိဟာရ တရား ဟုလည်း ခေါ်၏။

[4] Sympathy with joy and success. See Part II., § 2.
[5] The intellectual tatramajjhattalupekkhā, and not the hedonic upekkhā, is here intended.

၈

အနုဿတိ ၁၀ ပါး

၁။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ = မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်ကိုအာနိသင်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၂။ ဓမ္မာနုဿတိ = တရားတော်၏ဂုဏ်တော်ကို အာနိသင်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၃။ သံဃာနုဿတိ = သံဃာတော်၏ဂုဏ်တော်ကိုအာနိသင်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၄။ သီလာနုဿတိ = မိမိ၏သီလဂုဏ်ကို အာနိသင်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၅။ စာဂါနုဿတိ = မိမိ၏စွန့်ကြဲခြင်းဒါနဂုဏ်ကို အာနိသင်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၆။ ဒေဝတာနုဿတိ = နတ်တို့ကိုသက်သေအရာဌာန၍ နတ်တို့၏သဒ္ဓါစသော ဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါစသောဂုဏ်ကို အာနိသင်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၇။ ဥပသမာနုဿတိ = နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကိုအာနိသင်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၈။ မရဏာနုဿတိ = သေခြင်းတရားကို အာနိသင်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၉။ ကာယဂတာသတိ = ဆံအစရှိသော ၃၂ ပါးသောကောင်ကြွင်းသကိုရွတ်ဆိုနှလုံးသွင်းခြင်း။
၁၀။ အာနာပါနုဿတိ = ထွက်အက်ဝင်သက်ကို အာရုံပြု၍ အောက်မေ့ခြင်းသတိ။

၉

အပ္ပမညာ ၄ ပါး

၁။ မေတ္တာ = အတိုင်းမသိသော သုခိတ ဒုက္ခိတ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ချစ်ခြင်း

၂။ ကရုဏာ = အတိုင်းမသိသောဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကိုအာရုံပြု၍သနားခြင်းကရုဏာ။
၃။ မုဒိတာ = အတိုင်းမသိသော သုခိတ သတ္တဝါ ပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း မုဒိတာ။
၄။ ဥပေက္ခာ = အတိုင်းမသိသော သုခိတ ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာ။

အတိုင်းမသိသော သုခိတ ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် အပ္ပမညာမည်၏။ ဤလေးပါးကို ကျင့်သုံးသောသူသည် မြတ်သောနေခြင်းဖြစ်သောကြောင့် - ဗြဟ္မဝိဟာရတရား ၄ ပါးဟု လည်းခေါ်သည်။

၅၂ သုယ်မေတ္တာ။ ။သဗ္ဗေသတ္တာ၊ သဗ္ဗေပါဏာ၊ သဗ္ဗေဘူတာ၊ သဗ္ဗေပုဂ္ဂလာ၊ သဗ္ဗေအတ္တဘာဝ ပရိယာပန္နာ - ဤ ၅ ခုကားမည်သူမည်ဝါ ယောကျ်ား မိန်းမ စသည်ခြင့်ရှည်မှတ်ပိုင်းခြားခြင်းမရှိသောကြောင့် အနေဓိသ ပုဂ္ဂလိယည်၏။ သဗ္ဗဘဒ္ဒါယော၊ သဗ္ဗေပုရိသာ၊ သဗ္ဗေအရိယာ၊ သဗ္ဗေအနရိယာ၊ သဗ္ဗေဒေဝါ၊ သဗ္ဗေမနုဿာ၊ သဗ္ဗေဝိနိပါတိကာ - ဤ ၅ ခုကား မိန်းမယောကျ်ားစသည်ခြင့် ရှည်မှတ်ပိုင်းခြားခြင်း မရှိသောကြောင့် ဩဒိသ ပုဂ္ဂလိယည်၏။ ၎င်းဩဒိသ အနေဓိသ ၂ ပါးကိုပေါင်းသော် ၁၂ ဖြစ်၏။ ၎င်း ၁၂ ပါးကို တည်၍ အဝေရာဟောန္တု၊ အဗျာပဇ္ဈာဟောန္တု၊ အနီဃာဟောန္တု၊ သုခီအတ္တာနံပရိဟရန္တု - ဟူသော အခြင်း အရာ ၄ ပါးနှင့်မြောက်သော် ၄၈ ဖြစ်၏။ ဤ ၄၈ ကား အရပ်မျက်နှာနှင့်မစပ်ဘဲပို့သောမေတ္တာတည်း။

အရပ် ၁၀ မျက်နှာနှင့်စပ်၍ ပို့ရာ၌ တမျက်နှာတမျက်နှာတွင် ၄၈ စီရသောကြောင့် အရပ် ၁၀ မျက်နှာ၌ ၄၈၀ ဖြစ်၏။ ၄၈၀ ကိုအရပ်မျက်နှာနှင့် မစပ်သော ၄၈ နှင့်ပေါင်းသော် ၅၂၈ ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

The one Notion

5. The one Notion is that of the offensiveness of material food.

ကော သညာ

၁၀။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ကော သညာ နာမ။

သညာ (၁)ပါး

၁၀။ အစားအသောက်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှတ်ပြုသော ကမ္မဋ္ဌာန်း သညာသည် သညာ တစ်ပါးမည်၏။

The one Discrimination

6. The one Discrimination is that of discriminating (in a compound) the four Essentials.[6]

ကေ၀ ၀ဝတ္ထာန်

၁၁။ စတုဓာတု ၀ဝတ္ထာန် ကေ၀ ၀ဝတ္ထာန် နာမ။

၀ဝတ္ထာန် (၁)ပါး

၁၁။ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟူသော ဓာတ်လေးပါးတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းသည် ၀ဝတ္ထာန်တစ်ပါးတည်း။

The Four Stages of Arûpa-jhâna

7. The Four Stages of Arûpa-jhâna are the conception of the infinity of space, etc.[7]

Thus there are, in all, forty stations of exercise in the exposition of 'Calm.'

[6] *I.e.*, elements. See Part VI., § 2.—Ed.
[7] See Part I., § 10.

စတ္တာရော အာရုပ္ပါ

၁၂။ အာကာသာနဉ္စာယတနာဒယော စတ္တာရော အာရုပ္ပါနာမာ-တိ သမ္မတာပိ သမထနိဒ္ဒေသေ စတ္တာလီသ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ဘ၀န္တိ။

အာရုပ္ပ (၄)ပါး

၁၂။ ကောင်းကင်ပညတ် အာရုံ၌ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန အာရုပ္ပ၊
ပထမာရုပ္ပဝိညာဉ် အာရုံ၌ဖြစ်သော ဝိညာနဉ္စာယတနအာရုပ္ပ၊
နတ္ထိဘော၀ညတ်အာရုံ၌ ဖြစ်သော အာကိဉ္စညာယတနအာရုပ္ပ၊
တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်အာရုံ၌ဖြစ်သော နေ၀သညာ နာသညာယတန-အာရုပ္ပ၊
ဤကား လေးပါးတည်း။
ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့် (ပြန့်ပြီးသည့်အတိုင်း) သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသည် (၄၀) ဖြစ်ကုန်၏။

ကေသညာ

၁၀ ပျိုးမစံစားဆဲသော အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ခံရာဘူးဝသေ့အဖြစ်ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်သော အမှတ်သညာသည် အာဟာရေပဋိကူလသညာမည်၏။

ကေ၀ဝတ္ထာန

၁၁ မိမိကိုယ်၌ တည်ရှိကုန်သော ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟူသော ဓါတ် ၄ ပါးကိုမှတ်သော အားဖြင့် ပိုင်းခြားသိခြင်းငှာ ခြင်၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် စတုဓာတုဝ၀တ္ထာနမည်၏။

အာရုပ္ပ ၄ ပါး

၁၂ နှုတ်ခံ ဆန့်ကျင်ဘက်ရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်စသော လေးပါးသော အာရုံ၌ဖြစ်သော အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄ ပါးသည် အာရုပ္ပ ၄ ပါးမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 28. *Of the Suitability of Different Exercises.*

Among these forty the exercises reckoned suitable (1) for a passionate habit of mind are the ten impurities and mindfulness regarding the body;

၁၃။ စရိတာသု ပန ဒသ အသုဘာ, ကာယဂတာ သတိ သခ်ါတာ ကောဋ္ဌာသ ဘာဝနာ စ ရာဂစရိတဿ သပ္ပါယာ။

သပ္ပါယဘေဒခန်း

၁၃။ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်နှင့်စရိုက်ခြောက်ပါးတို့ကိုတဲ့စပ်ဖော်ပြပေအုံး။ ရာဂစရိုက်ထူပြောသူအား-အသုဘဆယ်ပါး၊ ကာယဂတာသတိ၊ ဤ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၁)ပါးနှင့် လျောက် ပတ်၏။ (ရာဂမီးငြိမ်းစေ၏)

(2) for a malevolent habit of mind, the four illimitables, and the four coloured circles;

၁၄။ စတသ္သော အပ္ပမညာယော, နီလာဒီနိ စ စတ္တာရိ ကသိဏာနိ ဒေါသစရိတဿ။

၁၄။ ဒေါသစရိုက်ထူပြောသူအား-အပ္ပမညာ လေးပါးဟု ခေါ်သော မြဟ္မဝိဟာရကမ္မဋ္ဌာန်းလေးပါး၊ နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ ဩဒါတ (ညို၊ ဝါ၊ နီ၊ ပြာ) ကသိုဏ်းလေးပါး ဤရှစ်ပါးနှင့် သင့်လျော်၏။ (ဒေါသမီးငြိမ်းစေ၏)။

(3) for a muddle-headed, and for an imaginative habit of mind, respiration exercise;[8]

၁၅။ အာနာပါနံ မောဟ စရိတဿ, ဝိတက္က စရိတဿ စ။

၁၅။ မောဟစရိုက်ထူပြောသူအား-အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်သင့်လျော်၏။ (ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်လျှင် မောဟသက်သာမည်—ဟူလို)။

ဝိတက်စရိုက်ထူပြောသူအားလည်း-အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း နှင့်ပင် သင့်လျော်၏။ (စိတ်မငြိမ်သူများ၊ အာနာပါနနှင့် သင့်လျော်ကြောင်း သတိပြုပါ)။

(4) for a trusting habit of mind, the six recollections of the Buddha, etc.;

၁၆။ ဗုဒ္ဓါ-နုဿတိ အာဒယော ဆ သဒ္ဓါ စရိတဿ။

၁၆။ သဒ္ဓါစရိုက်ထူပြောသူအား-ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိဟူသော အနုဿတိ ခြောက်ပါးနှင့်သင့်လျော်၏။

[8] This is described in *D.* ii. 291 . . ., *M.* i. 56; iii. 89 . . ., *Paṭis.* i. 162 *f.* . . .—Ed.

http://www.dhammadownload.com

(5) for an understanding habit of mind, the recollections of death and peace,[1] the one notion, and the one discrimination.

၁၇။ မရဏ, ဥပသမ, သညာ, ဝဝတ္ထာနာနံ ဘဝိဿရိတာသာ။

၁၇။ ဘဝိဿရိုက်ထူပြောသူအား–မရဏာနုဿတိ(သေခြင်းကိုသတိရခြင်း) ဥပသမာနုဿတိ(နိဗ္ဗာန်ကိုသတိရခြင်း) အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု မှတ်ခြင်း။ ပထဝီစသောဓာတ်လေးပါး ကမ္မဋ္ဌာန်း။ ဤ (၃)ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့နှင့် သင့်လျော်၏။

[1] Here vūpasama. See prev. p. n. 8.

The remaining stations of exercise are all suitable for every one.

၁၈။ သေသာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ သဗ္ဗေသမ္ပိ သပ္ပါယာနိ။

၁၈။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှကြွင်းကုန်သော–(ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း ဟူသော) ဓာတ်ကသိုဏ်း ၄-ပါး၊ အာကာသကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်း၊ အာရုပ္ပလေးပါး၊ ဤ(၁၀)ပါးသောကသိုဏ်းတို့သည် မည်သည့်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်မဆိုသင့်လျော်ပေသည်။

ဇယိန် ၁၃ .၁၈

ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ကိုစရိုက် ၆ ပါးနှင့်တွဲစပ်ပုံ

အမြစ်များခြင်းကြောင့်၎င်း မပြတ်မြဲခြင်းကြောင့်၎င်း စရိုက်မည်၏။ စရိုက်တို့သည် ဖုဂစရိုက်၊ ဒေါသစရိုက်၊ မောဟစရိုက်၊ သဒ္ဓါစရိုက်၊ ဗုဒ္ဓိစရိုက်၊ ဝိတက်စရိုက်ဟူ၍ ၆ ပါးအပြားရှိ၏။

	စရိုက်	သင့်လျော်သောကမ္မဋ္ဌာန်း	ဓမ္မဋ္ဌာန်း
၁၃	ဖုဂ	အသုဘ ၁၀ ပါး၊ ကာယဂတာသတိ	၁၁
၁၄	ဒေါသ	အပ္ပမညာ ၄ ပါး၊ နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ ဩဒါတကသိုဏ်း	၈
၁၅	မောဟ၊ဝိတက်	အနုဿတိ	၁
၁၆	သဒ္ဓါ	ဗုဒ္ဓါ၊ ဓမ္မာ၊ သံဃာ၊ သီလာ၊ စာဂါ၊ ဒေဝတာနုဿတိ	၆
၁၇	ဗုဒ္ဓိ	မရဏာနုဿတိဥပသမာနုဿတိ၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝတ္ထာန်	၄
၁၈	စရိုက် ၆ ပါး	ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အာကာသ၊ အာလောကကသိုဏ်း၊ အာရုပ္ပ ၄ ပါး	၁၀

ဖုဂစရိုက်များသောသူသည် အသုဘ ၁၀ ပါး၊ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးပြန်းပွားများအပ်၏ စသည်ဖြင့်လေး။

http://www.dhammadownload.com

Moreover, in choosing the hypnotic circle, a wide one is suitable for a muddle-headed habit of mind, a little one for an imaginative habit of mind.[2]

So far for the section on suitability.

[2] Ledi Sadaw, probably following earlier authorities, prescribes the size of a threshing-floor (khala-maṇḍalādi-pamāṇaṃ) for the muddle-headed, and a diameter of a span and four inches (vidatthi-caturaṅgula-pamāṇaṃ) for the imaginative.

၁၉။ တတ္ထာပိ ကသိဏေသု ပုထုလံ မောဟ စရိတဿ, ခုဒ္ဒကံ ဝိတက္ကစရိတဿေဝါတိ။

အယ-မေတ္ထ သပ္ပါယ ဘေဒေါ။

၁၉။ ဆိုခဲ့ပြီးသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်ကသိုဏ်း(၁၀)ပါးတို့၌ ကောက်နယ်တလင်းခန် ကျယ်ပြန့်သောကသိုဏ်းဝန်းသည်မောဟစရိုက်ထူပြောသူအား သင့်လျော်ပေ၏။

အိုးဝ၊ ခွက်ဝလောက်ကျယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းသည်သာ ဝိတက် စရိုက်ထူပြောသူအားသင့်လျော်၏။

ဤကား ကမ္မဋ္ဌာန်းဂိုဏ်း၌ သပ္ပါယဘေဒ ပြီး၏။

§ 3. *Of Mental Culture.*[3]

ဘာဝနာဘေဒေါ

ဘာဝနာယ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဝိဘဇနံ

(ဘာဝနာခြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဝန်ပုံ)

In all these [forty exercises] the preliminary stage of culture is attainable.

[3] Bhāvanā.

၂၀။ ဘာဝနာသု ပန သဗ္ဗတ္ထာပိ ပရိကမ္မဘာဝနာ လဗ္ဘတေဝ။

၂၀။ ပရိကမ္မဘာဝနာ၊ ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာဟူသော ဘာဝနာသုံးမျိုးတို့တွင် မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌မဆို ပရိကမ္မ-ဘာဝနာကို ရအပ်ပေ၏။

၂၀ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ ကို ဘာဝနာ ၃ ပါးနှင့် တွဲစပ်ပုံ

ဘာဝနာသည် (၁) ပရိကမ္မဘာဝနာ (၂) ဥပစာရဘာဝနာ (၃) အပ္ပနာဘာဝနာဟု ၃ ပါးအပြားရှိ၏။

(၁) ပရိကမ္မဘာဝနာ = ကသိုဏ်းဝန်းပရိကမ္မနိမိတ်ကိုအာရုံပြု၍ အကြိမ်များစွာ "ပထဝီ, ပထဝီ" စသည်ဖြင့် မှန်းဆကြည့်ရှုပွားများသောဘာဝနာ။

(၂) ဥပစာရဘာဝနာ = ထင်လာသောဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုအာရုံပြု၍ ဌေးကထက်တည်တည်ကြည်ကြည် သမာဓိရရာ ပွားများသော ဘာဝနာ။

(၃) အပ္ပနာဘာဝနာ = ပဋိဘာဂနိမိတ်ပေါ်လာသောအခါ နီဝရဏတရားများကင်းကွာခါ ဝိတက် စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ ဖိတိုးဆိုင်ထူကိစ္စကိုဆောင်ရွက်နိုင်သော ဘာဝနာ။

ပရိကမ္မဘာဝနာသည် အလုံးစုံသောသမထကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ တို့၌ရှိစေနိုင်၏။ တစုံတခုသော သမထမျှသည် ပရိကမ်နှင့်ကင်းဝေးမဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

၂၁။ ဥဒ္ဓါနုဿတိအာဒီသု အဋ္ဌသု, သညာ ဝဝတ္ထာနေသု စာတိ ဒွသု ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဥပစာရ ဘာဝနာဝ သမ္ဘဝတိ နတ္ထိ အပ္ပနာ။

၂၁။ ဥဒ္ဓါနုဿတိစသော အနုဿတိ(၈)ပါး၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်–ဤကမ္မဋ္ဌာန်း(၁၀) ပါးတို့၌ ဥပစာရဘာဝနာ သာလျှင် ပြည့်စုံပေ၏။ အပ္ပနာဘာဝနာ မရှိပေ။

(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်အထိ မရနိုင်ဟူလို)။

In the first eight Recollections and in the two single exercises, only the accessory stage of culture is attained; there is no ecstasy.

၂၁ ဥဒ္ဓါနုဿတိ၊ အနုဿတိ၊ သဲ့ယာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ၊ မရဏာနုဿတိဟူသော အနုဿတိ ၈ ပါးနှင့် အာဟာရေပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်အားဖြင့် ၁၀ ပါးသည် ပရိကမ္မဘာဝနာနှင့် ဥပစာရဘာဝနာ ၂ ပါးရ၏။ အပ္ပနာဘာဝနာကိုမရနိုင်။ ။အကြောင်းကား ဥဒ္ဓါနုဿတိ (၆) ဥပသမာနုဿတိဟူသော အနုဿတိ ၆ ပါးတို့သည် အလွန်တရာနက်နဲသောဂုဏ်တော်စေသော အာရုံရှိသောကြောင့် တည်တန့်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်အောင်နက်နဲသောကြောင့် အပ္ပနာဘာဝနာမဖြစ်နိုင်ဘေး၊ မရဏာနုဿတိသည် ထိတ်လန့်ကြောက်ခမ်းစေသော သဘောတရားရှိစေသောကြောင့် အပ္ပနာကို မဖြစ်စေနိုင်။ အာဟာရေပဋိကူလသညာနှင့် စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်တို့သည်ကား တရားသဘောအားဖြင့် အလွန်တရာနက်နဲသောကြောင့် အပ္ပနာကိုမဖြစ်နိုင်။

http://www.dhammadownload.com

In the remaining thirty stations of exercise the culture of ecstasy is also attained.

၂၂။ သေသေသု ပန သမတ္တိံသ ကမ္မဋ္ဌာနေသု အပ္ပနာဘာဝနာပိ သမ္ပဇ္ဇတိ။

၂၂။ ထို.ပြင် ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှကြွင်းသောကမ္မဋ္ဌာန်း (၃၀)တို့၌ အပ္ပနာဘာဝနာလည်း ပြည့်စုံပေ၏။

(ဘာဝနာသုံးပါးလုံးရသည် ဟူလို)။

စျာနေန ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဝိဘင်္ဂနံ

(ဈာန်ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဖန်ပုံ)

Again, the ten circles and the exercise in respiration pertain to all five jhānas.

၂၃။ တတ္ထာပိ ဒသ ကသိဏာနိ, အာနာပါနဉ္စ ပဉ္စကဈာနိကာနိ။

၂၃။ အပ္ပနာဘာဝနာအထိပြည့်စုံနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း (၃၀) တို့တွင် ကသိုဏ်း(၁၀)ပါးနှင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဈာန်ငါးပါးလုံး နှင့်ယှဉ်၏။ (ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းတခုခုကို အားထုတ်လျှင် ဈာန်ငါးပါး လုံးကိုရနိုင်သည် ဟူလို)။

The ten Impurities and mindfulness regarding the body pertain to the first jhāna,

၂၄။ ဒသ အသုဘာ, ကာယ ဂတာ သတိ စ ပဌမဈာနိကာ။

၂၄။ အသုဘဆယ်ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိသည် ပထမဈာန်နှင့်သာ ယှဉ်၏။ (ပထမဈာန်သာရနိုင်၏–ဟူ လို)။

the three first Illimitables pertain to the fourth jhāna; equanimity to the fifth jhāna.

၂၅။ မေတ္တာဒယော တယော စတုက္ကဈာနိကာ။

၂၅။ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာဟူသော–ပြဟ္မဝိဟာရကမ္မဋ္ဌာန်း သုံးပါးသည် ဈာန်လေးပါးနှင့်သာယှဉ်၏။

(ပဋ္ဌမဈာန် မရနိုင်-ဟူလို)။

Thus twenty-six stations of exercise can induce Rūpaloka jhānas,

၂၆။ ဥပေက္ခာ ပဋ္ဌမဈာနိကာ-တိ ဆဗ္ဗိသတိ ရူပါဝစရဈာနိကာနိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ။

၂၆။ ဥပေက္ခာ ပြဟ္မဝိဟာရကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပဋ္ဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်၏။

(ပဋ္ဌမဈာန်ရနိုင်၏ ဟူလို)။

ဤသို့လျှင် ရူပါဝစရဈာန်နှင့်ယှဉ်သော (၀၂) ရူပဈာန်ကို ရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကား (၂၆)ပါး ဖြစ်ပေ၏။

while the four Arūpa exercises can induce their respective stages of Arūpaloka jhāna.

So far for the section on mental culture.

၂၇။ စတ္တာရော ပန အာရုပ္ပါ အာရုပ္ပဈာနိကာ-တိ။

အယ-မေတ္ထ ဘာဝနာ ဘေဒေါ။

၂၇။ ထိုမှတပါး၊ အရူပကမ္မဋ္ဌာန်းလေးပါးတို့သည် အာရုပ္ပဈာန်နှင့်ယှဉ်၏၊ (အရူပဈာန်ကို ရစေနိုင်၏-ဟူလို)။

ဤကား ဤကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ဘာဝနာခန်းပေတည်း။

http://www.dhammadownload.com

§ 4. *Of the Hypnotic Symbols.*[1]

Of these three, loosely speaking,[2] the preliminary symbol and the image are attainable, according to the nature of the object, when practising any of these stations;

but the transformed after-image is only got in the [twenty-two][3] exercises with the [ten] circles, the [ten] impurities, the [one] mindfulness regarding the body,[4] and the [one] mindfulness regarding respiration.

For it is by attending to the transformed after-image that accessory and ecstatic concentration develops. How is that?

ဂေါစရဘေဒါ

နိမိတ္တေန ကမ္မဋ္ဌာနသာ ဝိဘင်း

၂၀။ နိမိတ္တောသု ပန ပရိကမ္မနိမိတ္တံ, ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တဉ္စ သမ္ဘဏ္ဍာပိ ယထာရဟံ ပရိယာယေန လဗ္ဘန္တေဝ။

၂၉။ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ပန ကသိဏာ · သုဘ ကောဋ္ဌာသ အာနာပါနေ-သွေဝ လဗ္ဘတိ၊ တတ္ထ ဟိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တ-မာရဗ္ဘ ဥပစာရ သမာဓိ, အပ္ပနာသမာဓိ စ ပတ္တိန္တိ။

ဂေါစရ ဘေဒ

(နိမိတ်ခြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဝန်ပုံ)

၂၀။ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော နိမိတ်သုံးပါး တို့တွင် ပရိကမ္မနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌မဆို ထိုက်သင့်သည့်အားလျော်စွာ ပရိယာယ် အားဖြင့် ရအပ်ကုန်သည်သာတည်း။ (မုချရခြင်းမဟုတ်-ဟူလို)။

၂၉။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုကား ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ အသုဘ ၁၀-ပါး၊ ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌သာ ရအပ်ပေ၏။ အမှန်စင်စစ် ထို ကသိုဏ်း၊ အသုဘ၊ ကောဋ္ဌာသ၊ အာနာပါနတို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဥပစာရသမာဓိသည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာသမာဓိသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေကုန်၏။

ဘာဝနာသုံးပါး၊ နိမိတ်သုံးပါး၊ အသိုပြုားသနည်းဟု သိစေရန် ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်တွဲစပ်၍ အကျယ်ဖော်ပြပေအံ့။

---

[1] Lit., gocara is 'cattle-range,' but is used to mean 'range,' 'field,' *Gebiet* of any specific kind.—Ed.

[2] Pariyāyena. Or, by way of concession—*i.e.*, not necessarily, not strictly speaking.

[3] See § 2, (1).

[4] Koṭṭhāsa, lit., 'part,' 'section,' applied to any organ of body. Buddhists regard the body as made up of the thirty-two koṭṭhāsa's. Here it stands for the kāyagatāsati. Under kāyānupassanā both the kāyagatāsati and the ānāpānāsati are included.

စာပိုဒ် ၂၀ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ ကိုနိမိတ် ခု ပါးနှင့်တွဲစပ်ပုံ

နိမိတ်သည် ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူ၍ ခု ပါးအပြားရှိ၏။

(၁) ပရိကမ္မနိမိတ် = ကသိုဏ်းဝန်းစသော အာရုံတခုခုရအောင် အားထုတ်ရာ၌စစ္စာ ဖွမြင်သော အာရုံ။

(၂) ဥဂ္ဂဟနိမိတ် = မျက်စိမှိတ်ရှုကြည့်ရာ၌မြင်ရသလို စိတ်ထဲမှာထင်ရှားစွာပေါ်လာသောအာရုံ။

(၃) ပဋိဘာဂနိမိတ်= ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် သဏ္ဌာန်တူစွာ ၎င်းထက်အဆပေါင်းများစွာ ကြည်နူးဘွယ် ကြည်လင်စွာပေါ်လာသောအာရုံ။

နိမိတ် ခု ပါးနှင့်ဘာဝနာ ခု ပါးတွဲစပ်ပုံမှာ-ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ၂ ပါးကို ပရိကမ္မဘာဝနာနှင့်တွဲ။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာ ၂ ပါးနှင့်တွဲလေ။

၂၉ ဈာန်ဖြစ်ပေါ်ပုံ။ ။ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်ပြီးနောက် ၎င်းနိမိတ်ကို အဘန်ဘန်အထပ်ထပ်ဆင်ခြင်မှုားမျှားသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား အစဉ်အတိုင်း နီဝရဏတရားတို့သည် ကင်းကွာကုန်၏။ ထိုအခါ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆများစွာစင်ကြယ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် တင်ရှားပြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပြီး ၎င်း နိမိတ်ကိုပင် အဘန်ဘန်အထပ်ထပ်မှားမျှားသောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ဌပါဝစရဝဋ္ဌမအပ္ပနာဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုသို့မဋ္ဌမဈာန်ကိုရပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိရရှိသောဈာန်၌ ပိုင်နိုင်ခြင်းစသည်ဖြစ်အောင် ဝသီဘော ငါးပါးဖြင့် လေ့လာရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဘာဝနာယ သဒ္ဓိ နိမိတ္တဿ သမ္မန္နနံ

(ဘာဝနာ နှင့် နိမိတ် တွဲစပ်ခဲ့)

၃၀။ ကထံ.....

အာဒိကမ္မိကဿ ဟိ ပထဝီ မဏ္ဍလာဒီသု နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿ တဿ ပရိကမ္မ နိမိတ္တန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ သာ စ ဘာဝနာ ပရိကမ္မ ဘာဝနာ နာမ။

၃၀။ ကမ္ဘာဥာန်းကို စတင်အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထဝီကသိုဏ်းစသော အာရုံတခုခုကို ယူရ၏၊ ထိုသို့ယူစဉ်အခိုက်တွင် ထို ယောဂီအာရုံပြုသော ကသိုဏ်းအာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ်ဟု ဆိုရ၏၊ ထိုပရိကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုသော ယောဂီ၏ ဘာဝနာစိတ်သည်လည်း ပရိကမ္မဘာဝနာမည်လေသည်။

For a beginner who, in [gazing at his] earth or other circle, grasps the sense-symbol, that object is called his preliminary symbol, and that exercise his preliminary culture.

၃၁။ ယဒါ ပန တံ နိမိတ္တံ စိတ္တေန သမ္မဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ စက္ခုနာ ပဿန္တော၁ဝေ မနောဒ္ဒါရဿ အာပါထမာဂတံ၊ တဒါ တမေဝါရမ္မဏံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ နာမ၊ သာ စ ဘာဝနာ သမာဓိယတိ။

၃၁။ ယောဂီသည် ဆက်၍အားထုတ်သောအခါ သူ့အာရုံပြုနေသော ပရိကမ္မနိမိတ် (ကသိုဏ်း)အာရုံကို သူ၏စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာယူအပ်ပေ၏၊ ထိုအာရုံသည် မျက်စိဖြင့် မြင်ရဘိသကဲ့သို့(မြင်စိဖြင့် မကြည့်ရပဲ) သူ၏မနောဒ္ဒါရ၌ (စိတ်ထဲ၌)ထင်ရှားလာပေ၏။ ထိုသို့ စိတ်ထဲမှာ ထင်ရှားလာသော အာရုံသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မည်ပေ၏။ ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အာရုံကို ယူသော (ဝါ) ပွားများသော ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာတည်လေ၏။ (ဝါ) သမာဓိရလေ၏။ (ပရိကမ္မ-သမာဓိ ရ၏ ဟူလို)။

But when the symbol is thoroughly grasped by the mind, and when it appears to the mind-door as if one saw it with the eye,[5] then it is this object which is termed the symbol of the image, and that culture becomes well established.

[5] The eye being then closed, or the object absent (Ceylon Cy.).

၃၂။ တတော သမာဟိတဿ ပနေ-တဿ တတော ပရံ တသ္မိံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တေ ပရိကမ္မသမာဓိနာ ဘာဝန-မနုယုဉ္ဇန္တဿ ယဒါ တပ္ပဋိဘာဂံ ဝတ္ထုဓမ္မ ဝိမုစ္စိတံ ပညတ္တိသခါတံ ဘာဝနာ မယ-မာရမ္မဏံ စိတ္တေ သန္နိသိန္နံ သမ္ပဇ္ဇတိ ဟောတိ၊ တဒါ တံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ သမ္ပဇ္ဇန္တီ ပဝုစ္စတိ။

၃၂။ ထိုသို့ ပရိကမ္မသမာဓိရသော ယောဂီသည် ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်အာရုံကို (မျက်စိဖြင့် ကြည့်မြင်သကဲ့သို့ စိတ်ထဲမှာထင်ရှားနေသော အာရုံကို) ဆက်လက်ပွားများ အားထုတ်ပြန်သည်ရှိသော် ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်အာရုံနှင့် အလားတူသော ဝတ္ထုဒြပ်ပရမတ်သဘောမှလည်းလွတ်သော ပညတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ပွားများအားထုတ်မှုဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော 'အတူအာရုံ'သည် ယောဂီ၏ စိတ်ထဲ၌ ငြိမ်သက်စွာ တည်လာ၏။ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ သွင်းထားဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်လာ၏။ ထိုအခါတွင် ပဋိဘာဂနိမိတ် (အတူ-အာရုံနိမိတ်) ကောင်းစွာ ဖြစ်လာပြီဟု ဆိုရပေတော့သည်။

Again, in the case of one who is thus well established, and who, after that advanced stage, gives himself to sustained contemplation concerning the image-symbol, with the [degree of] concentration gained from the preliminary stage, then,

http://www.dhammadownload.com

when that object similar to the image-symbol,[6] freed from its physical base,[7] reckoned as a concept,[1] and accomplished by culture-practice,[2] is well established in, and well driven into, the mind, the transformed after-image-symbol is said to have been well-developed.

Of Jhāna concerned with the Rūpaloka.

Thenceforth contemplation by way of the accessory stage, stripped of obstacles and called concentration of Kāmaloka experience, is said to be accomplished.

[6] Tappaṭibhāgaṃ, lit., 'similar to *that*,' hence a copy.
[7] Vatthu-dhamma-vimuccitaṃ. Freed, too, from the imperfections of that base, a purified, ideal copy (Ceylon Cy.).

After that, to one who has maintained that transformed after-image by accessory concentration, the first jhāna of the Rūpaloka plane supervenes.[3] After that, to one who has cultivated that first jhāna by means of the five habits, to wit,

turning[4] the attention to the first jhāna,

inducing and maintaining it,[5]

pre-determining the period of its maintenance,[6]

emerging from it, and reflecting on it,[7]

for the purpose of putting away the grosser features beginning with the initial imagination, etc.,[8] and of striving to bring about the subtler features, beginning with sustained imagination, etc.,[8] the second, and higher jhānas supervene, in due order.

[1] Paññatti saṅkhātaṃ. Here attha-paññatti is intended. The after-image, though similar to the image, being freed from its physical base, cannot be depicted to sense or imagination. Hence it is best rendered by concept.

၃၃။ တတော ပဋ္ဌာယ ပရိဗန္ဓ ဝိပ္ပဟီနာ ကာမာ ဝစရ သမာဓိ သခ်ါတာ ဥပစာရ ဘာဝနာ နိပ္ပန္နာ နာမ ဟောတိ။

ရူပါဝစရ ဈာနပ္ပဝတ္တိ

၃၄။ တတော ပရံ တ-မေဝ ပဋိဘာဂ နိမိတ္တံ ဥပစာရ သမာဓိနာ သမာသေဝန္တဿ ရူပါဝစရ ပဌမဇ္ဈာန-မပ္ပေတိ။

၃၅။ တတော ပရံ တ-မေဝ ပဌမဇ္ဈာနံ အာဝဇ္ဇနံ, သမာပဇ္ဇနံ, အဓိဋ္ဌာနံ, ဝုဋ္ဌာနံ, ပစ္စဝေက္ခဏာ စေ-တိ ဣမာဟိ ပဉ္စဟိ ဝသိတာဟိ ဝသီဘူတံ ကတ္တာ ဝိတက္ကာဒိက-မောဠာရိကင်္ ပဟာနာယ ဝိစာရ-ဒီ သုခုမင်္ပတ္တိယာ ပဒဟတော ယထာက္ကမံ ဒုတိယဇ္ဈာန-ဒယော ယထာရဟ-မပ္ပေန္တိ။

၃၃။ ထိုကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာသောအခါမှစ၍ သမာဓိ၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော နီဝရဏကို ပယ်ရှားတတ်သော ကာမာဝစရသမာဓိဟုလည်း ဆိုရသော ဥပစာရဘာဝနာသည် ပြည့်စုံပြီးစီးလာပေသည်။ (ဥပစာရသမာဓိ ရပေပြီ)။

ရူပဈာန်စဉ်တက်နည်း

၃၄။ ထိုကဲ့သို့ ဥပစာရဘာဝနာဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်း၌ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ် (အတူအာရုံ)ကိုပင် ဥပစာရသမာဓိဖြင့် ဆက်လက်၍ မှီဝဲအားထုတ်ပြန်သော် ရူပါဝစရ ပထမဈာန် သက်ရောက်လာ၏။ (ဆပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်လာသည် ဟူလို) (ဤတွင် ဈာန်ရပြီ-ဟူလို)။

၃၅။ ပထမဈာန်ရပြီးသည်နောက် မိမိရထားသော ထိုပထမဈာန်စိတ်ကိုပင်–

(က) အာဝဇ္ဇနဝသီဘော်
(ခ) သမာပဇ္ဇန ဝသီဘော်
(ဂ) အဓိဋ္ဌာန ဝသီဘော်
(ဃ) ဝုဋ္ဌာနဝသီဘော်
(င) ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီဘော်

ဤကဲ့သို့ ဝသီဘော်ငါးပါး (စွမ်းရည်သတ္တိငါးမျိုး)တို့ဖြင့် ဝသီဘော်သို့ ရောက်အောင် (၀၊) စွမ်းရည်သတ္တိ ထက်မြက်လာအောင် ပြုရသည်။ ထိုသို့ပထမဈာန် ဧကောစိတ်ကို နှိုင်နင်းအောင်ပြုပြီး ဝိတက်စသော ဝန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာ ဝိစာရ စသော သိမ်မွေ့သော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရခြင်းငှာ အားထုတ်သည်ရှိသော် အစဉ်အတိုင်း ဒုတိယဈာန်စသည်တို့သည် အပွနာသို့ သက်ရောက်ကုန်၏။

[3] Bhāvanāmayaṃ, 'brought into existence by practice,' or, as Ledi Sadaw writes, 'accomplished by the force of the cultured thoughts' (kevalaṃ bhāvanā-citta-balena pasiddhaṃ).

[3] Appeti, explained in the comments by appanāvasena pavattatīti, 'occurs by way of ecstasy.'

[4] Āvajjana-vasitā. On Āvajjana, see p. 85, n. 3.

[5] Samāpajjana-vasitā, lit., 'the habit of entering into jhāna.' *Cf.* p. 59 on Samāpatti.

[6] Adhiṭṭhānavasitā. Without this habit of predetermining the period of jhāna, the last habit would tend to maintain it for an indefinite period.

[7] Paccavekkhaṇā vasito, lit., the reviewing habit, which is post-jhānic. On these habits see Introd. Essay, p. 58.

[8] Vitakka is here rendered by 'imagination' to show that the object of jhāna is the transformed after-image. By 'etc.,' the other jhāna-factors in order are to be understood, See Part I., § 8.

Thus, in the circles of earth, etc.—twenty-two stations of religious exercise in all—the transformed after-image may be acquired.

၃၆။ ဣတ္ထေဝံ ပထဝီ ကသိဏာဒိသု ဒ္ဝါဝီသတိ
ကမ္မဋ္ဌာနေသု ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ-မုပလဗ္ဘတိ။

၃၆။ ဤသို့လျှင် ပထဝီကသိုဏ်း စသော ၂၂-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ရအပ်ကုန်၏။ (ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ အသုဘ ၁၀-ပါး၊ ကောဋ္ဌာသ၊ အာနာပါန ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့ကို ယူ၍ ရူပဈာန် ငါးပါးရအောင် အားထုတ်နိုင်၏ ဟူလို)။

Of the remaining [eighteen stations], the Illimitables are carried on in dependence on the concept 'beings.'[1]

၃၇။ အဝသေသေသု ပန အပ္ပမညာ သတ္တပညတ္တိ
ယံ ပဝတ္တန္တိ။

၃၇။ ထို့ပြင် အထက်ပါကမ္မဋ္ဌာန်း (၂၂) ပါးမှ ကြွင်းသော အပ္ပမညာ ၄-ပါး၊ အာရုပ္ပ လေးပါး ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း (၈) ပါး တို့တွင် အပ္ပမညာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် သတ္တဝါပညတ်အာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။

Of Jhāna concerned with the Arūpaloka.

အရူပဈာန်ပွဲတော်

Now to one who, by way of infinity,[2] practises his preliminary exercise on space obtained by abstraction[3] from any of the circles except the space-circle,[4] the first stage of Arūpa-jhāna supervenes.

၃၈။ အာကာသ ဝဇ္ဇိတ ကသိဏေသု ပန ယံကိဉ္စိ
ကသိဏံ ဥဂ္ဃဋေတ္ဝာ လဒ္ဓ-မာကာသံ
အနန္တဝသေန ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ပဌမာ-
ရုပ္ပ-မပ္ပေတိ။

အရူပဈာန်သို့တက်ပုံ

၃၈။ ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့တွင် အာကာသကသိုဏ်းမှတပါး ကျန်ကသိုဏ်းကိုးပါးအနက် တပါးပါးသော ကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရူပါဝစရပဌမဈာန်အထိ ရထားသော ဈာန်ရဟုတ်ကို လိုသည် အရူပ-ဈာန်ကိုရအောင် ဆက်လက်အားထုတ်လိုသော် ထိုကသိုဏ်း အာရုံကို ခွာ၍ (ဝါ) နှလုံးမသွင်းပဲ ကသိုဏ်းအာရုံကို ခွာလိုက်သဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အာကာသ (ဟင်းလင်း၊ လဟာ၊ ကောင်းကင်)ကို 'အာကာသော အနန္တော' 'ကောင်းကင်လဟာသည် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ'ဟု ပရိကမ်ပြုသည်ရှိသော်(ဝါ)ပွား များသည်ရှိသော် ပထမအာရုပ္ပဈာန် (အာကာသာနဉ္စာယတန-ဈာန်စိတ်)သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ သက်ရောက်လာ၏။

[1] Sattapaññattiyaṃ pavattanti. Here atthapaññatti is intended.

Cf. any description of the procedure in these exercises—*e.g.*, *Paṭisambhidā II.*, 130 *ff.*; 'Mettakathā'; *D.* ii. 186; *Dialogues of the Buddha*, ii. 219-20.—Ed.

[2] The formula for repetition in this exercise is 'space is infinite!' 'space is infinite!' and that in the following exercise is 'consciousness is infinite!' 'consciousness is infinite!'

[3] Ugghāṭetvā laddhamākāsaṃ—*i.e.*, amanasikāra-vasena uddharitvā, prescinding by way of inattention (to the kasiṇa).—Ceylon Cy.

[4] Because we cannot abstract space from space.—Ceylon Cy.

http://www.dhammadownload.com

To one who, by way of infinity,[2] practises this preliminary exercise on the cognition of the first Arūpa stage, the second stage of Arūpa-jhāna supervenes.

၃၉။ တ·မေဝ ပဌမာ·ရူပဝိညာဏံ အနန္တံ ဝသေန ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ဒုတိယာ·ရူပ·မပေါတိ။

၃၉။ ထိုပထမာရူပဝိညာဉ် (အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်)ကိုပင် အာရုံပြု၍ "ဝိညာဏံ အနန္တံ"" "ဝိညာဉ်သည် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ" ဟု ပရိကမ်ပြုသောသူ၌ဒုတိယာရူပဈာန်(ဝိညာနဉ္စာယတနဈာန်စိတ်) သည် သက်ရောက်ပေ၏။

To him who practises the preliminary exercise on the non-existence of the [aforesaid] cognition of the first Arūpa stage, mentally repeating 'there is naught whatever!' the third stage of Arūpa-jhāna supervenes.

၄၀။ တ·မေဝ ပဌမာ·ရူပ ဝိညာဏာ·ဘာဝံ ပန နတ္ထိ ကိဉ္စီတိ ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ တတိယာ·ရူပ·မပေါတိ။

၄၀။ ထိုပထမအာရူပဝိညာဉ် (အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်)၏ မရှိခြင်းတည်းဟူသော 'နတ္ထိဘောဝပညတ်'ကို အာရုံပြု၍ 'နတ္ထိ ကိဉ္စိ" "ဘာဗျမရှိ"ဟု ပရိကမ်ပြုသူအား တတိယာရူပဈာန် (အာကိဉ္စညာယတနဈာန်စိတ်) သည် သက်ရောက်ပေ၏။

To him who practises the preliminary exercise on [the cognition of] the third Arūpa stage, mentally repeating: 'This is calm! this is excellent! the fourth stage of Arūpa-jhāna supervenes.

၄၁။ တတိယာ·ရူပံ သန္တ·မေတံ ပဏီတ·မေတန္တိ ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ စတုတ္ထာ·ရူပ·မပေါတိ။

၄၁။ တတိယာရူပဝိညာဉ်(အာကိဉ္စညာယတနဈာန်စိတ်)ကိုအာရုံပြုပြီး ဤတတိယာရူပဝိညာဉ်သည် "ငြိမ်သက်ပေစု၊ ဤတတိယာရူပ·ဝိညာဉ်သည် မွန်မြတ်ပေစု"၊ ဤသို့ ပရိကမ်ပြုသော (အားထုတ်သော) ဘာဝနာကို ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ စတုတ္ထာရူပ·ဝိညာဉ် (နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်စိတ်)သည် အပွနာသို့ သက်ဝင်ပေ၏။ (နေဝသညာနာသညာယဇန အရူပဈာန်ရသည်ဟူလို)။

And in the ten[5] remaining stations of exercise, when one has practised the preliminary exercise of meditating on the attributes of the Buddha, etc., and when that symbol-notion is well grasped, then the preparation in that symbol-notion is firmly set up, and the accessory stage is also attained.

၄၂။ အဝ သေသေသု စ ဒသသု ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဗုဒ္ဓဂုဏာ·ဒိက·မာရမ္မဏ·မာရဗ္ဘ ပရိကမ္မံ ကတ္တာ တသ္မိံ နိမိတ္တေ သာဓုက·မုဂ္ဂဟိတေ တတ္ထေဝ ပရိကမ္မဉ္စ သမာဓိယတိ ဥပစာရော စ သမ္ပဇ္ဇတိ။

၄၂။ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ ကြွင်းကုန်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဆယ်ပါး (ဗုဒ္ဓနုဿတိစသည် ရှစ်ပါး၊ သညာ၊ဝဝတ္ထာန်)တို့၌ ဘုရားဂုဏ်တော် အစရှိသည်ကို အာရုံပြု၍ ပရိကမ်ပြုအပ်၏။ ဝါ၊ ပွားများအားထုတ်အပ်၏။ ဤသို့ ပွားများအားထုတ်မှုပြု၍ ထိုဘုရားဂုဏ် စသော အာရုံကို ကောင်းစွာ ယူသည်ရှိသော် (ဝါ) အာရုံရသည်ရှိသော် ထိုဘုရားဂုဏ် စသော အာရုံ၌ပင်လျှင် ပရိကမ္မဘာဝနာဖြစ်၏၊ ထိုပရိကမ္မဘာဝနာသည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်ပေ၏၊ (ဆက်လက်အားထုတ်သွားလျှင်) ဥပစာရဘာဝနာသည်လည်း ပြည့်စုံပေ၏။

[5] *I.e.*, the first eight Recollections and the two single exercises.

http://www.dhammadownload.com

§ 5. *Of Supernormal Intellection.*[1]

Now, if one has emerged from the fifth stage of jhāna [*used as*] the foundation for supernormal intellection, and performs the preliminary exercise of meditating on the phenomenon determined on, etc.,[2] then the fifth stage of jhāna proceeding by way of that intellection supervenes, with a visible, or other object as its object according to circumstances. By supernormal intellection we mean :

အဘိညာပဝတ္ထိ

၄၃။ အဘိညာ ဝသေန ပဝတ္တမာနံ ပန ရူပါဝစရ
ပဉ္စမဇ္ဈာနံ အဘိညာ ပါဒက ပဉ္စမဇ္ဈာနာ
ဝုဋ္ဌဟိတ္ဝာ အဓိဋ္ဌေယျာ·ဒိက· မာဝဇ္ဇေတ္ဝာ
ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ရူပါ·ဒိသု အာရမ္မဏေသု
ယထာရဟ·မပ္ပေတိ။

အဘိညာဉ်ရအောင် အားထုတ်ပုံ

၄၃။ (ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်ကို ရရှိထားသော ဈာန်ရဟုံ့လ်သည်) အဘိညာဉ်ရအောင် အားထုတ်လိုသည်ရှိသော် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကို (ဝင်စား၍) ထိုဈာန်မှထပြီးလျှင် အဓိဋ္ဌာန်အပ်သော အာရုံ (ဖန်ဆင်းလိုသော အာရုံ)ကို ဆင်ခြင်၍ ပရိကမ်ပြုသည်ရှိသော် ထိုသို့ အားထုတ်သူ၏သန္တာန်၌ အဘိညာဉ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်စိတ်သည် ရူပါရုံစသော အာရုံတို့၌ ထိုက်သင့်သည့်အားလျော်စွာ အပွနာသို့ သက်လေ၏။ (အဘိညာဉ်ရ၏ဟူလို)။

The powers named

Iddhi,[3]

the Celestial Ear,

Discerning others' thoughts.

Reminiscence Of former births,

and fifth, the Heavenly Eye.

ပဉ္စ အဘိညာ

၄၄။ အဘိညာ စ နာမ.....
ဣဒ္ဓိဝိဓံ ဒိဗ္ဗသောတံ၊
ပရစိတ္တ ဝိဇာနနာ၊
ပုဗ္ဗေနိဝါသာ·နုဿတိ၊
ဒိဗ္ဗစက္ခု·တိ ပဉ္စဓာ။

အဘိညာဉ် (၅)ပါး

၄၄။ အဘိညာဉ်သည်-
ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်
-ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်
-ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဉ်
-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်
--ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်
ဤသို့ ငါးပါးအပြားရှိပေ၏။

So far for the section on the scope of the exercises. Here end also the methods for exercise in calm.

နိဋ္ဌိတော စ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန နယော။

ဤကား ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ အာရုံအမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြသော ဂေါစရ-ဘေဒတည်း။

ဤအထိ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းသည် ပြီးပြည့်စုံပေပြီ။

[1] Abhiññā. The reader who is conversant with Pali should not fail to consult *Paṭisambhidā-magga*, i., pp. 112 *ff.* (Mahāvagge Ñāṇakathā), where occurs the oldest account we have of the process of inducing abhiññā. Each of the five modes named in the verses above are dealt with in the same order, nor is the sixth, the certificate of Arahantship, omitted: 'that insight which is knowledge in extinction of the āsava's.' In each case the brother has to begin by so exercising himself in the Four Steps to Iddhi (*supra*, p. 180), that mind and body become 'perfected in training, wholly in subjection, pliant and adaptable' to the will. It is interesting, too, that 'reminiscence of former births' is ushered in by meditation on the Paṭicca-samuppāda. See also Appendix: Abhiññā.—Ed.

[2] Adhiṭṭheyyādika, 'any phenomenon *willed*,' and others. See Introd. Essay, p. 62.

[3] On the ten kinds of Iddhi in general, and on Iddhi-vidhā in particular, see Introd. Essay, p. 60 *f.* On the kinds of Abhiññā, see *S.* ii. 216; i. 191; ii. 217; v. 282, and detailed account in *D.* i., 78-84. The sixth Abhiññā, it will be noted, is purely ethical perfection (see n. 1). Abhiññā is called vijjā *D.* i., 100; and paññā in *D.* i., 124; *Dialogues of the Buddha*, i, 157, n.—Ed.

This proves once more that Paññindriya-cetasika is the underlying principle or psychological ultimate of every form of knowledge.

http://www.dhammadownload.com

ဇယားကိုး ၄၄

အဘိညာဏ်အာရုံ

အဘိညာဏ်စိစစ်	အာရုံ
ဒိဗ္ဗစက္ခု-ကုန်းကြီး	၃၃၊ ပဋိဉ္စန်း၊ သဏ္ဌာ၊ သုခုမမြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဓမ္မပါ၃
ဒိဗ္ဗသောတ-ကုန်းကြီး	〃 〃 〃 ဆဝ်၃ပါ၃
ဧကဒိဝိ-ကု ဗဟုဒိဝ-ကြီး	ပါဒကဖြစ်သော ဓမ္မကသိုလ်ပမာမရောနှောနှင့် သတာသဟဿသော နိမ္မိတရုပ် 〃 ကြီးယာ 〃 〃
စေတောပရိယ-*(က)ကြီး	လွန်လေပြီးသော ၇ ဂုက်ပုဒ်၌ လာလတ္တံ့သော ၇ ဂုက်တိုင်အောင် ကာလ၃ ပါ၌ ကည်သော သုတပါးတို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော*(အရဟတ္တမဂ်၊အရဟတ္တဖိလိကြွင်းသောစိတ် ၇) စိတ် ၇၃၊ စေ၅၂ဟုဆိုအပ်သော မျှော်ချဲ့။
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ-*(က) ကြီး	ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထဖြစ်သော *(အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိလိကြွင်းသော စိတ် ၇) စိတ် ၇၃၊ စေ၅၂၊ ရပ် ၂၀ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅ ပါး။ ထိုခန္ဓာ ၅ ပါးမှ အစဉ်လျှောက်၌ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်၊ အမည် အမျိုးစသော ပညတ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံ ၆ ပါး
ယထာကမ္မူပဂ-ကုန်းကြီး	အတိတ်ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံဟုဆိုအပ်သောမျှော်ချဲ့
အနာဂတ်သ-ကုန်းကြီး	အနာဂတ်ဖြစ်သော (ပုဗ္ဗေနိဝါသတူသို့)

ဇယားကိုး ၄၄

အဘိညာဏ် ၇ ပါး

(၁) ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ် = တန်ခိုးအထူးထူးအထွေထွေ ဘန်ဆင်းနိုင်ခြင်း။

(၂) ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ် = အဝေးအနီး အသေးအငယ်စသော အသံအမျိုးမျိုးကို ကြားနာနိုင်ခြင်း။

(၃) စေတောပရိယ (ပရစိတ္တဝိဇာနန) အဘိညာဏ် = သူတပါးတို့၏ စိတ်အကြံအစီရိုသိခြင်း။

(၄) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဏ် = ငွေးငွေးဘဝ အဆက်ဆက် ကမ္မဿအဆက်ဆက် တွေ့ကို သိခြင်း။

(၅) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် = အဝေးအနီးအသေးအငယ်စသော အဆင်းအမျိုးမျိုးကိုမြင်စွမ်းနိုင်ခြင်း။

(၆) ယထာကမ္မူပဂအဘိညာဏ် = ဘယ်နတ် ဘယ်လူ ဘယ်သတ္တဝါသည် အဘယ်ကြောင့် ဘယ်သို့ဖြစ်ရသည်ဟု ကံအားလျော်စွာသိခြင်း။

(၇) အနာဂတံသအဘိညာဏ် = နောက်နောက်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘဝတွေ့ ကမ္မဿတွေ့ကိုသိခြင်း။

ဒိဗ္ဗစက္ခုနှင့်ကင်းသို့ ပရိက် အသီးအခြားမရှိရကား ယထာကမ္မူပဂနှင့် အနာဂတံသကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဥဿုံးလျှင် တနည်း အဘိညာဏ် ၅ ပါးဖြစ်၏။ ဤ ၅ ပါးသို့ အာသဝက္ခယညာဏ်ကိုသွင်းလျှင် အဘိညာဏ် ၆ ပါးဖြစ်၏။

အဘိညာဏ်စီမံပုံ

"ပါဒကဈာန်၊ အဓိဋ္ဌာန်နှင့်၊ တဘန်ပါဒက၊ စတုတ္ထ ကျဘုံအဘိညာ" ဆိုသည့်အတိုင်း (၁) ပါဒကဈာနဝီထိ (၂) အဓိဋ္ဌာနဝီထိ (၃) ပါဒကဈာနဝီထိ (၄) အဘိညာဏ်ဝီထိ - ဤ ၄ ဝီထိတို့သည် အစဉ်အတိုင်းဖြစ်၏။ ထို ၄ ဝီထိတို့တွင် စတုတ္ထဝီထိသည်သာ အဘိညာဏ်ဝီထိဖြစ်၏။

§ 6. *Of Insight.*

In the stations for exercises in insight there is

I. The sevenfold category of ' Purity.'[1] to wit :

1. **Purity of morals.**
2. **Purity of mind.**
3. **Purity of views.**
4. **Purity of escaping from doubt.**
5. **Purity of vision in discerning what is Path and what is not.**
6. **Purity of intellectual vision which is knowledge of progress.[2]**
7. **Purity of vision which is knowledge [possessed by those in the Four Paths].**

ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာနနယ

သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိပေါဒ

၄၅။ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာနေ ပန သီလဝိသုဒ္ဓိ, စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိ, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ, မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ, ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ, ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ စေ-တိ သတ္တဝိဓေန ဝိသုဒ္ဓိသင်္ခေါ။

ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်း

(ဓိသုဒ္ဓိ ၇-မျိုး)

၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ (၇)ပါး

–သီလဝိသုဒ္ဓိ

–စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

–ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ

–ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ

–မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

–ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

–ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ဤသို့ ၇ ပါး အပြားရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

[1] Purging the whole being, and so attaining Insight, is the theme of Buddhaghosa's great work *Visuddhi Magga*. In it this category is discussed in great detail, parts i. and ii. being occupied with (1) and (2), part iii. with (3)-(7).—Ed.

[2] Paṭipadā is that by which one arrives at higher distinctions, being the way leading to the Path. It is the whole course of the Vipassanā-practice. See IV., below.

၄၅ **ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း**

ဤဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကမူ၌ (၁) ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး (၂) လက္ခဏာ ၃ ပါး (၃) အနုပဿနာ ၃ ပါး(၄) ဉာဏ် ၁၀ ပါး(၅) ဝိမောက္ခ ၃ ပါး(၆)ဒိမောက္ခမုခ ၃ ပါးတို့ကိုပြဆိုငြ၏။

ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး

၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ = တရုပါရိသုဒ္ဓိသီလပါစင်ကြယ်ခြင်း။

၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ = ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိစိတ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း။

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ = လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့်နာမ်ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းသော ဉာဏ်၏စင်ကြယ်ခြင်း။

၄။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ = နာမ်ရုပ်တရား ၂ ပါး၏အကြောင်းတရားကိုသိမ်းဆည်းသည်ဖြစ်၍ ၁၆ ပါး သောယုံမှားခြင်းကို လွန်နိုင်သောဉာဏ်၏စင်ကြယ်ခြင်း။

၅။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏသဿနဝိသုဒ္ဓိ = ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်းဘေးရန်ကို သိမ်းဆည်းသောအားဖြင့် မဂ်ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို သိမြင်နိုင်သောဉာဏ်၏စင်ကြယ်ခြင်း။

၆။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = ဉာဏမဟာ ဉာဏ်မုဒ္ဓ၌ သစ္စာနုလောမ ဉာဏ်တိုင်အောင် ၉ ပါးသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော မဂ်တည်းဟူသော ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၏ အကျင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်အမြင်၏စင်ကြယ်ခြင်း။

၇။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = နိဗ္ဗာန်ကိုသိမြင်နိုင်သော မဂ်ဉာဏ်၏စင်ကြယ်ခြင်း။

II. There are also the Three Marks :[3]

1. The Mark of Impermanence.
2. The Mark of Ill.
3. The Mark of No-Soul.

[3] Or salient features. See Part VI., § 4.

တိကိ လက္ခဏာနိ

၄၆။ အနိစ္စလက္ခဏံ, ဒုက္ခလက္ခဏံ, အနတ္တလက္ခဏန္တေ-တိ တိကိ လက္ခဏာနိ။

(လက္ခဏာမာတဉ် ၃-ပါး)

၄၆။ လက္ခဏာရေး (၃)ပါး

အနိစ္စလက္ခဏာ

ဒုက္ခလက္ခဏာ

အနတ္တလက္ခဏာ

ဤသို့ လက္ခဏာရေးသုံးပါးတို့ကို သိအပ်ပေ၏။

III. There are also the Three Contemplations :

Of (1-3) Impermanence,
Ill,
No-Soul.

တိသော အနုပဿနာ

၄၇။ အနိစ္စာ-နုပဿနာ,ဒုက္ခာ-နုပဿနာ,အနတ္တာ-နုပဿနာ စေ-တိ တိသော အနုပဿနာ။

(အနုပဿနာ ၃-ပါး)

၄၇။ အနုပဿနာ (ရှုခြင်း) ၃ ပျိုး

အနိစ္စာနုပဿနာ

ဒုက္ခာနုပဿနာ

အနတ္တာနုပဿနာ

ဤသို့ အနုပဿနာ သုံးပါးရှိကြောင်း သိအပ်ပေ၏။

၄၆ လက္ခဏာ ၃ ပါး

၁။ ခန္ဓာငါးပါးရှိနာပ်တရား၏မပြောအပြစ်ရှိခြင်း မှတ်ကြောင်းပြစ်သော အနိစ္စလက္ခဏာ။

၂။ ခန္ဓာငါးပါးရှိနာပ်တရား၏ဆင်းရဲသောအပြစ်ရှိခြင်း မှတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဒုက္ခလက္ခဏာ။

၃။ ခန္ဓာငါးပါးရှိနာပ်တရား၏ အနှစ်သာရမဟုတ်ခြင်း၊အလိုသို့မလိုက်ခြင်းအပ်တ်ဖြင့် မှတ်ကြောင်း ဖြစ်သော အနတ္တလက္ခဏာ။

၄၇ အနုပဿနာ ၃ ပါး

၁။ အနိစ္စာနုပဿနာ = ခန္ဓာငါးပါး သစ်ရိုးတရားတို့ကို မမြဲသောအားဖြင့် အဘန်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။

၂။ ဒုက္ခာနုပဿနာ = ခန္ဓာငါးပါးသစ်ရိုးတရားတို့ကို ဆင်းရဲသောအားဖြင့် အဘန်အနံ့ ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။

၃။ အနတ္တာနုပဿနာ = ခန္ဓာငါးပါး သစ်ရိုးတရားတို့ကို အစိုးမရ အလိုသို့မလိုက်သောအားဖြင့် ဆဘန်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။

http://www.dhammadownload.com

IV. There are also the Ten Knowledges[4] of Insight:

1. Knowledge of things [in general], as composite.[5]
2. Knowledge of [composite] things as waxing and waning.
3. Knowledge of [waning] things, as dissolving.[1]
4. Knowledge of [dissolving] things as fearful.
5. Knowledge of [fearful] things as dangerous.
6. Knowledge of [dangerous] things as something wherewith to be disgusted.
7. Knowledge of [disgusting] things as something wherefrom to wish to escape.
8. Knowledge of things as something to be reconsidered[2] [in order to escape therefrom].
9. Knowledge of things[3] [reconsidered] as something concerning which to feel indifference.
10. Knowledge which is qualification[4] [for the Path].

၄၈။ သမ္မသနဉာဏ်, ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်, ဘင်္ဂဉာဏ် ဘယဉာဏ်, အာဒီနဝဉာဏ်, နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်, မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်, ပဋိသင်္ခါဉာဏ်, သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်, အနုလောမဉာဏ - ဥ္စေ - တိ ဒသ ဝိပဿနာဉာဏာနိ။

၄၈။ ဉာဏ် (၁၀)ပါး

သမ္မသနဉာဏ်

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်

ဘင်္ဂဉာဏ်

ဘယဉာဏ်

အာဒီနဝဉာဏ်

နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်

မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏ်

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်

အနုလောမဉာဏ်

ဤသို့ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀-ပါးကို သိအပ်ကုန်၏။

[4] Ñāṇāni. 'Knowledges—in common use with Bacon and . . . till after . . . Locke—ought not to be discarded.' Hamilton on Reid. Note A, sec. 5.—Ed.

[5] Sammasana-ñāṇaṇ, lit., 'handling-knowledge,' resulting from the 'handling' of things as composite. It supersedes the older term sankhata (conditioned). The knowledge of things as composite, and the knowledge of things as conditioned, have reference to the Three Marks, which both the conditioned and the compound unmistakably bear.

[1] Read for bhavanga (J.P.T.S.) bhanga, as in *Vis. Magga* meaning, lit., 'rupture.'—Ed.

[2] Paṭisankhā—*i.e.*, reconsidered with reference to the very same Three Marks.

[3] Sankhārā, *i.e.* sankhariyatīti, 'that which is made'), and not, here, the sankhataṇ sankharotīti sankhāro, 'that which makes what is made,' of the kattu-sādhana, or agency-definition). See p. 182, *n.* 2, and Appendix Sankhārā, on the different

[၄၈] ကျန်နေဆဲဖွဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀ ပါးနှင့် ဝိပဿနာကို ညစ်နှိပ်ပေးတော်မူသော ဥပကို့လေသတရား ၁၀ ပါး ကိုသိအပ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀ ပါးမှာ—

၁။ သမ္မသနဉာဏ် = ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တအားဖြင့် သုံးသပ်သော အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေသောဉာဏ်။

၂။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် = ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း:ပျက်ခြင်း ၂ ပါးကို အာနန်တလဲလဲ ဖွဲ့သောအစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်။

၃။ ဘင်္ဂဉာဏ် = ခန္ဓာငါးပါးသင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်းတပါးကိုသာ အာနန်တလဲလဲဖွဲ့သော ဉာဏ်။

၄။ ဘယဉာဏ် = ပျက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးသင်္ခါရတရားတို့ကိုအလွန်ကြောက် လန့်ဘွယ် ဘေးကြီးဟု အာနန်တလဲလဲ ဖွဲ့သောအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောဉာဏ်။

၅။ အာဒီနဝဉာဏ် = ဘေးကြီးဟု မြင်အပ်ပြီး ထင်အပ်ပြီးသော ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို အပြစ်အားဖြင့် ဖွဲ့သောဉာဏ်။

၆။ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် = အပြစ်ဟုမြင်အပ်ပြီး ထင်အပ်ပြီးသော ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့သောအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောဉာဏ်။

http://www.dhammadownload.com

significations of this term. Although **sankhārā** is not expressly mentioned in the foregoing, the student should bear in mind that the whole course of **Vipassanā** up to this deals with 'things' under the aspect of one or other of the Three Marks, not necessarily under all the three aspects together. The **upekkhā** here is the intellectual **tatramajjhattatā**, and not the hedonic **upekkhā**—that is, equanimity or mental equipoise among environing 'things.'

[4] **Anuloma**, lit., 'fitting,' is that which fits, equips, or qualifies one for the higher. See Introd. Essay, p. 55, and p. 129, *n.* 2.

၇။ မဉ္ဇတုကမျှတာဉာဏ် = ဦးဇင်္ဃ၌ ထိုခန္ဓာငါးပါးသင်္ခါရတရားတို့မှလွဲတဲ့မြောက်ခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်။

၈။ ပဋိသင်္ခါရုပ္ပတ္တိဉာဏ် = သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ ပြည့်စုံစေခြင်းငှါ တဒန်ခန္ဓာငါးပါးသင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းသည်းခြင်းအစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်။

၉။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် = ခန္ဓာငါးပါးသင်္ခါရတရားတို့၌ကြောက်ခြင်း နှစ်သက်ခြင်းမှကင်းသည်၏ အစွမ်းဖြင့် လျစ်လျူရှုခြင်းဖြစ်သောဉာဏ်။

၁၀။ အနုလောမဉာဏ် = အနိစ္စအစရှိသော လက္ခဏာကို ၌သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အောက်၌ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ၉ ပါးတို့အားလုံး အထက်၌ဉာဏ် ၁၇ ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့နှင့်လျော်သော (၀၀) မဂ်ဖြစ်ခြင်းငှါ လျော်သောဉာဏ်။

(ဝိမောက္ခ ၃-ပါး)

V. There are also the Three Emancipations :[5]

1. Emancipation [by the concept of] 'Empty.'
2. Emancipation [by the concept of] 'No-Sign.'
3. Emancipation [by the concept of] 'Not hankered after.'

တယော ဝိမောက္ခာ

၄၉။ သုညတော ဝိမောက္ခော, အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော, အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော စေ·တိ တယော ဝိမောက္ခာ။

၄၉။ ဝိမောက္ခသုံးပါး

သုညတဝိမောက္ခ

အနိမိတ္တဝိမောက္ခ

အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ

ဤသို့ ဝိမောက္ခ(လွတ်မြောက်မှု)သုံးမျိုးကို သိအပ်ပေ၏။

(ဝိမောက္ခမုခ ၃-ပါး)

VI. There are also the Three Channels[1] of Emancipations.

1-3. Contemplation of these Three Emancipations.

How [are these heads detailed]?

တိဏိ ဝိမောက္ခမုခါနိ

၅၀။ သုညတာ·နုပဿနာ, အနိမိတ္တာ·နုပဿနာ, အပ္ပဏိဟိတာ·နုပဿနာ စေ·တိ တိဏိ ဝိမောက္ခ မုခါနိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၅၀။ သုညတာနုပဿနာ

အနိမိတ္တာနုပဿနာ

အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ

ဤသို့ အနုပဿနာသုံးပါးတို့ကို သိအပ်ပေ၏။

[5] On these three, see *B. Psy.*, 91, 92, *n.* and references—Ed.

The second, **animitta**, is explained by the Commentators as the absence of the signs of (1) permanence (**niccanimitta-abhāvato**); (2) passions, etc. (**rāgādinimittarahitattā**); (3) all conditionings (**sabbasankhāranimitta-abhāvato**); (4) hallucinations (**vipallāsanimitta-abhāvato**). Thus there are four kinds of **nimitta**'s to be reckoned with. The first of these thoughts is, perhaps, intended to get rid of the **sassatadiṭṭhi**, according to which people often regard impermanent things as permanent. **Anicce niccanti pavattaṇ vipallāsanimittaṇ**. Ceylon Cy. Thus (1) and (4) are taken in conjunction. On the three kinds of **vipallāsa**, see p. 216, *n.* 4. The third concept might be positively rendered by 'absolute content,' as in Part VI., § 14.

[1] Lit., 'mouths,' **mukhāni**, also 'faces.'

http://www.dhammadownload.com

§ 7. *Of the Divisions of the Exercises in Purity.*

ဝိသုဒ္ဓိဘေဒါ

ဝိသုဒ္ဓိ (၇) ပါး အကျယ်

သီလဝိသုဒ္ဓိ

ဝိသုဒ္ဓိ(၇) ပါးဖြစ်ပုံ အကျယ်ကို မည်သို့သိအပ်သနည်း

I.—1. Purity of morals is the four kinds of utterly pure conduct entitled :

(a) discipline as prescribed by the Pāṭimokkha.[2]
(b) discipline of [mental and bodily] faculties.[3]
(c) utter purity of conduct connected with livelihood.
(d) conduct in connection with the necessaries of life.[4]

၂၁။ ကထံ.....
ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလံ, ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလံ, အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလံ, ပစ္စယသန္နိဿိတ သီလံ သီလဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

၂၁။ သီလ အထူးစင်ကြယ်ခြင်း (သီလဝိသုဒ္ဓိ) မည်သည်ကား–
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ
ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ
ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ
ဤသို့ သီလလေးမျိုးကို ဟောင့်ထိန်းခြင်းသည် သီလအထူး စင်ကြယ်မှု (သီလဝိသုဒ္ဓိ) မည်ပေ၏။

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

2. Purity of mind is the twofold concentration of the accessory and the ecstatic stage.[5]

၂၂။ ဥပစာရ သမာဓိ, အပ္ပနာ သမာဓိ ဧ-တိ ဒုဝိဓောပိ သမာဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

၂၂။ စိတ်အထူးစင်ကြယ်ခြင်း (စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်သည်ကား)–
ဥပစာရသမာဓိ – အပ္ပနာသမာဓိ
ဤသို့ သမာဓိနှစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် စိတ်အထူးစင်ကြယ်၏။

၅၁ သီလဝိသုဒ္ဓိ

၁။ ရဟန်းတို့မှာ ပါတိမောက်၌လာသော ၂၂၇ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တော်အပေါင်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလမည်၏။

၂။ စက္ခုဒေသော ဣန္ဒြေကိုကောင်းစွာလုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလမည်၏။

၃။ မြတ်စွာဘုရားဒေသနာတော်အဆုံးအပ်သော မိစ္ဆာဇီဝအမျှောင့်ရှင်းကြဉ်၌ တရားသင့်ရှင်းသော စမ္ပိယလဿကပိယပစ္စည်း ၄ ပါးတို့ကိုသာ ပြီစုံသုံးဆောင်၍ အသက်မွေးခြင်းသည် အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

၄။ တရားသဖြင့်ရအပ်သောပစ္စည်း ၄ ပါးကို ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခဲ့ခြင်းသည် ပစ္စယ သန္နိဿိတသီလမည်၏။

ဤသီလ ၄ ပါးတို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းသည် သီလဝိသုဒ္ဓိမည်၏။

စာမိုး ၅၂ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ၂ ပါးသည်(ဝါ) သမာဓိ ၂ ပါးနှင့်ယှဉ်သောစိတ်သည် ကာမဇ္ဈာန်၌ရှိ ကာသောအညစ်အကြေးတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဟုတ်ကြိုးပမ်းမည့် ယောဂီသည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွေးဦးစွာ ဥပစာရသမာဓိလောက်ဖြစ်စေ အပ္ပနာသမာဓိသို့ ရောက်အောင်ဖြစ်စေ အာရုံတော်၌ စိုက်ရုတ်တို့မှ စင်ကြယ်စေသဖြင့် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို ရောက်စေနိုင်၏။

[2] See Childers's Dict., s.v. Pāṭimokkha; Rhys Davids's *Buddhism*, p. 162.
[3] Lit., 'discipline of control'—i.e., sense-control.
[4] Clothing, food, lodging, medicine.
[5] See Part IV., § 7.

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ

3. Purity of views is the comprehension of mind-and-body with reference to their [respective] features,[6] essential properties,[1] resulting phenomena,[2] and proximate causes.[3]

၂၃။ လက္ခဏ, ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန, ပဒဋ္ဌာန ဝသေန နာမဉ္စ ပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

၂၃။ နာမ်ရုပ်တို့၏ မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ၊ ပြည့်စုံမှု ရသ၊ ဖွဲ့ဆက်သော အခြင်းအရာ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ နီးသောအကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်၊ ဤလေးပါး အစုမ်းဖြင့် နာမ်ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း (ဝါ) ပိုင်းခြားရှု ယူခြင်းသည် အယူစင်ကြယ်ခြင်း (ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ) မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

[4] Lakkhaṇa here is explained in the comments by sāmaññasabhāvo, the ordinary feature of *each* thing.
[1] Raso, lit., 'taste.' Rasa is either kiccarasa, 'function,' or sampattirasa, 'property.'
[3] Paccupaṭṭhānaṇ, lit., 'that which re-appears.' Its two aspects are: upaṭṭhānākārā-paccupaṭṭhānaṇ, 'resulting modes,' 'state or condition which appears'; phala-paccupaṭṭhānaṇ, 'resulting effect which appears.
[2] Padaṭṭhānaṇ, omitted in J.P.T.S. The four terms here named are used in post-Piṭakan exegesis as constituting a scheme of definition, at least as definite as the post-Aristotelian scheme of genus, species, property, and accident.—Ed.

ကခ်ီဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ

4. Purity of escaping[4] from doubt is the comprehension of the causal relations of mind and body comprehended as aforesaid.[5]

[4] Vitaraṇa, lit., 'transcending,' from 'tarati', 'to swim across.'
[5] Tesaṇ eva nāmarūpānaṇ.

၅၄။ တေသ-မေဝ စ နာမရူပါနံ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော ကခ်ီဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

၅၄။ ယုံမှားသံသယ လွန်မြောက်သည့် ဉာဏ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း (ကခ်ီဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ) မည်သည်ကား ထိုနာမ်ရူပ်တို့၏ အကြောင်းကို ပိုင်းခြားယူခြင်း (ဝါ) သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ကခ်ီဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

5. After escaping from doubt, the meditator, bearing in mind the method of aggregates, etc.,[6] groups, by way of those syntheses, the triple planed [universe of] things, which are differentiated into past [present], etc,[7] and the causal relations of which have been comprehended as aforesaid.[8] Understanding 'Impermanence' by reason of dissolution,[9] 'Ill,' by reason of fearfulness, and 'No-Soul,' by reason of the absence of a [substantial] entity,[10] he contemplates[11] the Triple Mark by the 'knowledge of things as composite' (§ 6, IV., 1) by way of duration, continuity, or moment.[12]

[6] Khandhādi-nayam ārabbha.
[7] Atītādibhedabhinnesu. See p. 185, n. 5, for the eleven (Piṭakan) aspects of differentiation into past, present, future, internal, external, gross, subtle, high, low, distant, and near, which Nibbana lacks.
[8] Tathā pariggahitesu sapaccayesu.
[9] Aniccaṇ khayaṭṭhena, lit., 'impermanence because of the meaning of dissolution.
[10] Lit., 'because they have no pith' (sāra).
[11] Lit., 'handles,' sammasati.
[12] I.e., by way of space or point of time.

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ (မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ) မည်သည်ကား၊ သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

၅၅။ တတော ပရံ ပန တထာ ပရိဂ္ဂဟိတေသု သပ္ပစ္စယေသု တေသ္ဝေမကသခ်ါရေသု အတီတာ-ဒိ ဘေဒဘိန္နေသု ခန္ဓာ-ဒိ နယ-မာရဗ္ဘ ကလာပဝသေန သခ်ိပိတ္တာ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန, ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန, အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန နာ-တိ အဒ္ဓါနဝသေန, သန္တတိဝသေန, ခဏဝသေန ဝါ သမ္မသနဉာဏေန လက္ခဏတ္တယံ သမ္မသန္တသာ တေသ္ဝေ-ဝ ပစ္စယ ဝသေန, ခဏဝသေန စ ဉဒယဗ္ဗယဉာဏေန ဉဒယဗ္ဗယံ သမနုပဿန္တသာ စ။

၅၅။ ကခ်ီဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ အဆင့် ရောက်ပြီးသည့်နောက် အဏက်တွင် ဆိုခဲ့ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပိုင်းခြားခဲ့ယူအပ်ပြီးသော အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော အတိတ်စသော အပြားအားဖြင့် ပြားကုန်သော ဘုံသုံးပါးဌာဖြစ်သော သခါရတရား တို့၌ ခန္ဓာ စသော နည်းကိုအစွဲပြု၍ တပေါင်းတည်း အကျဉ်းချုံး၍ ကုန်ခန်း ခြင်းသဘောကြောင့် ခန္ဓာနာမ်ရူပ်သည် အနိစ္စ၊ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေး ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၊ အနှစ်သာရ မရှိသောကြောင့် အနတ္တ လက္ခဏာရေး သုံးပါးဖြင့် သုံးသပ်အပ်၏။

ဟောင်းသို့ သုံးသပ်ရာတွင်–

အဒ္ဓါသမ္မသနနည်း – သန္တတိသမ္မသနနည်း – ခဏသမ္မသနနည်း – ဤသို့သော နည်းသုံးနည်းဖြင့် လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို ရှုမြင်သုံးသပ်ရပေသည်။ (ဤကား သမ္မသနဉာဏ် ဖြစ်ပုံတည်း)။

http://www.dhammadownload.com

စာပိုဒ် ၅၃ ဝိဒ္ဓိဝိသုဒ္ဓိ

ပရမတ္ထတရားတို့၌ ယောဂီ ဟိုရိုလိမ္မားသိဘို့ရန် အမှတ်အသား တမျိုးဝိဒ္ဓိကြောင်း၊ တိုအမှတ်အသားကို လက္ခဏာဟုခေါ်သည်။ ပရမတ္ထတရားတို့၏ ပြဘုယ်ကိစ္စဟုသော ကိစ္စရသ၊ အကြောင်းရုံးပြီး ဖြစ်ပုံဟုသော သမ္ပတ္တိရသ ၂ မျိုးသည် ရသမည်၏။ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာ အကျိုးတရားသည် ပစ္စုပ္ပန်မည်၏။ နီးစွာသော အကြောင်းတရားသည် ပဒဋ္ဌာန်မည်၏။

စိတ်စေတသိက်ဟုသောနာမ်နှင့် နိပ္ပန္နရုပ်တရားတို့ကိုလက္ခဏာရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန်ပဒဋ္ဌာန်တင်၍ ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ–သိမှုသည်စိတ်၊ ခံစားမှုသည် ဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှုသည် သညာ၊ ပြုလုပ်အားထုတ်မှုကား သင်္ခါရ၊ ဖေါက်ပြန်တတ်သော ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကားရုပ်တည်း–ဟုသိမြင်ခြင်းသည်ပင် အတ္တဟုခဲ့လမ်းမှုဟုသော ဆည်စပ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ ဤသို့ဆင်ခြင်ဘန်မှုားလျှင် သတ္တဝါမရှိ ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ အတ္တမရှိ ယောဂါဘားမရှိ မိန်းမမရှိ၊ ရှိနာသာရှိသည်ဟု မိမိရရသဘောကျသဖြင့် အတ္တဒိဋ္ဌိအညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်၍ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနယ်သို့ရောက်လေပြီ။

စာပိုဒ် ၅၄ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ

နာမ်ကားအဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဟေတုစသော အကြောင်းတရားကြောင့်ဖြစ်၏။ ရုပ်ကားကံစသောအကြောင်းတရားကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ရှုနာမ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို ကောင်းကောင်း သိမြင်သောအခါ–ရှေးရှေးဘဝတုန်းကလည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ဖြစ်ခဲ့လျှပြီ။ ယခုန္တာမဖြစ်သေးသမျှ နောက်နောင်ဘဝတို့၌လည်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြရလိမ့်ဦးလတ့်–ဟု သဘောကျသဖြင့် ၁၆ ပါးသော ယုံမှားမှုများကို လွှတ်မြောက်၍တည်သော ဉာဏ်သည် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ ။ကင်္ခါ ၁၆ ပါးကား–

(၁) ငါဘည် လွန်လေပြီးသောကာလ၌ ဖြစ်ဘူးပြီလော။ (၂) လွန်လေပြီးသောကာလ၌ မဖြစ်ဘူးလေသလော။ (၃) အဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်ဘူးလေသနည်း။ (၄) အဘယ်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ပ ဝါလိမ့်မည်နည်း။ (၅) ဟိုတတိယဘဝကဘယ်ပုံဖြစ်၍ လွန်ပြီးသော ဒုတိယဘဝ၌ အယ်လိုဖြစ်ခဲ့ပ ဝါလိမ့်မည်နည်း–ဟု အတိတ်ဘဝအတွက် ယုံမှားချက် ၅ ပါး။ အနာဂတ်ဘဝအတွက် ၅ ပါး။ ပေါင်း ၁၀ ပါးဖြစ်၏။

ပစ္စုပ္ပန်အတွက် ယုံမှားခြင်း ၆ ပါးမှာ–(၁) ငါဟုတ်လေသလော။ (၂) ငါမဟုတ်လေသလော။ (၃) ဆာယ်သို့သောသူသည် ငါဖြစ်လေသနည်း။ (၄) အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ငါဖြစ်လေသနည်း။ (၅) ဤငါဖြစ်သော သတ္တဝါအဖြာဖြာသည် အဘယ်ဘဝကလာခဲ့လေသနည်း။ (၆) ထိုအဖြာဖြာသည် အဘယ်ဘဝသို့လားရလတ့်နည်း။

စာပိုဒ် ၅၅ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ရှေးဝိသုဒ္ဓိ လေးပါးအဓိက်၌ အဓိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟုပဋ္ဌသေး။ သီလဝိသုဒ္ဓိပြင့် သီလကိုစင်ကြယ်စေခဲ့၍၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိပြင့်သမာဓိရအောင် ဆားထုတ်ခဲ့၏။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ၌နာမ်ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြားခဲ့သိစေခဲ့၏။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ၌ နာမ်ရုပ်တို့၏အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေခဲ့၏။ ယခုအခါ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သို့ရာအကြောင်း နှင့်တကွ သိပြီးသော တေဘူမကနာမ်ရုပ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ်၃ ပါးသို့တင်၍ သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်ဆင်ခြင်တော့သည်။ သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်ကိုသမ္မသနဉာဏ်ခေါ်သည်။

သမ္မသနသည် ကလာပသမ္မသန၊ ဃဋ္ဋာသမ္မသန၊ သန္တတိသမ္မသန၊ ခဏသမ္မသနဟု ၄ မျိုးရှိ၏။ ထိတိုက်ဘဝ၌ဖြစ်သောရုပ်နာမ်သည်ဖြင့်မခဲ့ခြားဘဲ၊ ရှေးဘဝနှောအားလုံး ဝေနာဝဏ္ဏနာ အားလုံးသည်ဖြင့် ရှေ့ဘဝရတခုကိုအပေါင်းမပြုရှိ သုံးသပ်ခြင်းသည်ကလာပ သမ္မသနမည်၏။ အတိတ်ဘဝ၌ဖြစ်သော ရှေးပုဂ္ဂိုလ် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ဖြစ်သော ရှေးပုဂ္ဂိုလ်ဘဝသည်ဖြင့် ဘဝခဲ့ခြားရှိ သုံးသပ်ခြင်းသည် အဘွါသမ္မသနနည်းမည်၏။ ဘရုပ်ဘဝဉ်အရှေ့ ရှုပ်ဘဝဉ်ဘဝသည်ဖြင့် တဘဝတည်းဖြစ်ပင် ဆင်ဉာအမျိုးမျိုးခဲ့ခြားရှိသုံးသပ်ခြင်းသည် သန္တတိသမ္မသနနည်းမည်၏။ ရှုပ်ဘဝဉ်တမျိုးတည်းဖြစ်ပင် ဉပါဒိဉ်ဘင်ဟုသောခဏအားဖြင့်ခဲ့ရှိသုံးသပ်ခြင်းသည် ခဏသမ္မသနနည်း မည်၏။

၅၅ သမ္မသနဉာဏ်ရင့်သန်ပြီးနောက် တိုးတက်အားထုတ်သည့်အခါ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ရင့်သန်သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ၁၀ ပါးကား–

၁။ ဩဘာသ = ရှုမှတ်နာမ်တို့၏အဖြစ်အပျက်ကို ဉင်းလင်းစွာသိမြင်သောအခါ လွန်စွာစိတ်ကြည်လင်ရကား ကိုယ်မှာအရောင်အလင်းတို့သည် ထွက်ပြာကုန်၏။

၂။ ပီတိ = ဩဘာသ သာမကသေး ဒုဒ္ဒိကာပီတိစသော ၅ ပါးသော ပီတိမျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်၌ နှစ်သက်၏။

၃။ ပဿဒ္ဓိ = ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးလုံးပြေပြိုင်းချမ်းသာဖြင့် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိဖြစ်၏။

၄။ အဓိမောက္ခ = ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သက်ဝင်ဆုံးဖြတ်တတ်သော သဒ္ဓါတရားလည်းဖြစ်ပေါ်၏။

၅။ ပဂ္ဂဟ = ဝိပဿနာစိတ်ကို နောက်မဆုတ်ရအောင် အားပေး ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့တတ်သော ဝီရိယလည်းဖြစ်ပေါ်၏။

၆။ သုခ = တကိုယ်လုံးနှိပ်စက်ခြင်းတို့ကို ပြန်ဆုံးမ၊ စောတော်သော သုခဝေဒနာလည်းဖြစ်၏။

၇။ ဉာဏ = သုက်လက်လွှင်ပြန်ဆမြင်သန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်လည်းဖြစ်ပေါ်၏။

၈။ ဥပဋ္ဌာန = မြင်ဖို့ရိုးတောင်မမာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ လွန်စွာတည်ထန်သောသတိလည်းဖြစ်၏။

၉။ ဥပေက္ခာ = အဖြစ်အပျက်ကိုရှုရှုရှ

Next he contemplates again and again[13] the waxing and waning [of things] by the knowledge so designated (§ 6, IV., 2), by way of their causal relations and of moments. To such an one come

[13] Samanupassati.

Aura,[1] zest,[2] serenity, firm faith,[3] and effort[4] too,
Ease, knowledge, mindfulness,[5] indifference,[6] and heart's desire.[7]

Now purity of vision in discerning what is Path and what is not, is the discrimination of what bears the characteristic marks of Path-consciousness and what does not. This is done by the understanding of these [ten] inimical influences which corrupt Insight.

[1] Obhāso: 'rays emitted from the body on account of insight.'—Ceylon Cy. (§§ 7, 8 are misplaced in J.P.T.S. text, and omitted.—Ed.)
[2] Pīti (pleasurable interest).
[3] Adhimokkha, the controlling faculty of strong or resolute faith (balavasaddhindriya).
[4] Paggaho, sammappadhāna-kicca-sādhako, viriyasambojjhangasankhāto.—Ceylon Cy.
[5] Upaṭṭhānā, anussarana-samatthā upaṭṭhāna-sankhātā sati.—Ceylon Cy. A word oftener in *Paṭisambhidā Magga* than in the earlier Piṭaka books.—Ed.
[6] The Ceylon Commentator says that this represents *both* the tatramajjhattatā and the āvajjanupekkhā. But as 'balance of mind' is a useful adjunct of vipassanā, I am inclined to take only the latter—viz., absence of pleasure or pain in reflection.
[7] Nikanti. These ten phases which 'defile' and are inimical to vipassanā, and therefore termed vipassanupakkilesa-paribandhā, are dealt with in the *Visuddhi Magga*, part iii., chap. xxi. One who has practised the first two kinds of insight, in the order and manner indicated, is liable to these defilements while practicing the next stage—*e.g.*, he may feel pleasure at having an aura and think that this constitutes Path-experience, and so stay his progress by self-deceit.

6. Purity of vision in knowledge of progress comprises the Nine Knowledges[8] of one who, thus set free from inimical influences, contemplates[9] the Triple Mark by a regular progression in Insight,[10] from the knowledge of the waxing and waning of things up to the knowledge with which he fits himself [for the Path].[1]

ဒသ ဝိပဿနုပက္ကိလေသာ

ဩဘာသော ပီတိ ပဿဒ္ဓိ၊
အဓိမောက္ခော စ ပဂ္ဂဟော၊
သုခံ ဉာဏမုပဋ္ဌာန၊
မုပေက္ခာ စ နိကန္တိ စေ-တိ။
ဩဘာသာဒိ ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ပရိဗန္ဓ
ပရိဂ္ဂဟ ဝသေန မဂ္ဂါမဂ္ဂ လက္ခဏ ဝဝတ္ထာနံ
မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်းတရား ၁၀-ပါး

ဆက်လက်၍ တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၌ပင် အကြောင်းနှင့် စပ်သဖြင့် လည်းကောင်း၊ ခဏနှင့် စပ်သဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဖြစ်အပျောက်ကို အဖန်တလဲလဲ (ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဖြင့်) ရှုရပေသည်။

ဤသို့ရှုသော ယောဂိပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌–

ဩဘာသ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ အဓိမောက္ခ ပဂ္ဂဟ
သုခ ဉာဏ ဥပဋ္ဌာန ဥပေက္ခာ နိကန္တိ

ဤအလင်းရောင် စသော(၁၀)ပါးသည် ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်းတရားမည်ပေ၏၊ မဂ်မဟုတ်၊ ဤကဲ့သို့ ဝိပဿနာ၏လမ်းပွန် လမ်းမမှန် လက္ခဏာကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်သည် မဂ္ဂါမဂ္ဂ-ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ မည်ပေ၏။

ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

၅၆။ တထာ ပရိဗန္ဓဝိမုတ္တဿ ပန တဿ ဥဒယ
ဗ္ဗယ ဉာဏတော ပဋ္ဌာယ ယာဝါ-နုလောမာ
တိလက္ခဏံ ဝိပဿနာ ပရံပရာယ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ
နဝ ဝိပဿနာဉာဏာနိ ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန
ဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

၅၆။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဘေးရန်တို့မှ လွတ်ပြီးသော ထိုယောဂီ၏သန္တာန်၌ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ အနုလောမဉာဏ်တိုင်အောင် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟူသော လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးသို့တင်၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသော ဝိပဿနာဉာဏ် အဆက်ဆက်အားဖြင့် လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ် ကျင့်ကြံသည်ရှိသော် ဝိပဿနာဉာဏ် ကိုးပါးတို့သည် ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ မည်ပေ၏။

http://www.dhammadownload.com

[8] In IV., the last nine.
[9] Paṭipajjati, lit., 'practises.'
[10] Vipassanāparamparāya, lit., 'by a succession of Insights.'
[1] Udayabbayañāṇato paṭṭhāya yāvānulomā.

ဝိပဿနုပက္ကိလေသတို့မလုတ်ပြီးဆောယောဂီသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍ အနုလောမဉာဏ်တိုင်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ် ၉ ပါးကို အစဉ်အတိုင်းတဒန်တူထောင်၍ လက္ခဏာယဉ် ၃ ပါးကို ပွားများအားထုတ်ပြုနိုင်ရာ ထိဉာဏ် ၉ ပါးကိုပိုင်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ဝိပဿနာဉာဏ် ၉ ပါးသည် သီတင်းပြင်တတ်သောကြောင့် ဉာဏဒဿနမည်၏။ ထိဉာဏဒဿနမည်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ၉ ပါးသည်ပင် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သောအကျင့် ပြတ်ပြစ်သောကြောင့် ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိမည်၏။

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

မဂ္ဂဝိထိဖြစ်ပေါ်ပုံ (မဂ်ရပုံ)

When he, thus progressing, has come to full maturity of Insight [he can discern]: 'Now will the ecstasy of the Path arise.'[2]

၅၇။ တသ္သေဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ ပန ဝိပဿနာ ပရိပါက-မာဂမ္မ ဣဒါနိ အပ္ပနာ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ ဘဝင်္ဂံ ဝေါစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ဥပ္ပန္နမနောဒ္ဓါရုဝဇ္ဇနာ-နန္တရံ ဒ္ဝေ တီဏိ ဝိပဿနာ စိတ္တာနိ ယံကိဉ္စိ အနိစ္စာ-ဒိ လက္ခဏ- မာရဗ္ဘ ပရိကမ္မော-ပစာရာ-နုလောမ နာမေန ပဝတ္တန္တိ။

၅၇။ ဆက်ဦးအံ့—

ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဝိပဿနာ ရင့်ကျက်၍ လာပေ၏။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာ ရင့်ကျက်လာမှုကို အစဲပြု၍ ယခုအခါ၌ အပ္ပနာ သည် ဖြစ် ပေါ် လာပေတော့မည်။

[2] Idāni appanā uppajjissatīti. Here appanā stands for the Lokuttarā Appanā. On the significance of Appanā, see p. 129, and Introd. Essay, p. 56 *f.*; 68.

Thereupon, as the reflection by way of the mind-door suspends the life-continuum, two or three [flashes of] consciousness [revealing] insight concerning any one of the Three Marks occur, by name 'preparation,' 'approximation,' and 'qualification.'[3]

ဤသို့ မဂ်ဆိုက်ဖိုလ်ဝင် နိဗ္ဗာန်မြင်တော့မည့် ခဏ၌ ဘဝင်အစဉ်ပြတ်ပြီး ဖြစ်ပေါ် လာသော မနောဒ္ဓါရုဝဇ္ဇန်းစိတ် အခြားမဲ့၌ ဝိပဿနာစိတ် ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ် တို့သည် အနိစ္စလက္ခဏာစသော လက္ခဏာ တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနုလုံဟူသော အမည်အားဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။

[3] Anuloma. See Part IV., § 7, and Introd. Essay, p. 55.

That 'knowledge of things as something concerning which to feel indifference' which, when its climax is reached, is coupled with the 'knowledge by which one qualifies oneself [for the Path]' is also described as 'Insight that leads to Emergence.'[4]

၅၈။ ယာ သိခါပတ္တာ၊ သာ သာ-နုလောမာ သခ်ါရုပေက္ခာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာတိ စ ပဝုစ္စတိ။

၅၈။ အနုလောမဉာဏ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော အထူတ် အထိပ်သို့ရောက်သော သခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (ဝါ) အပါယ်စသည်မှ ထမြောက်တတ်သော မဂ်သို့ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာ မည်ပေ၏။

[4] Vuṭṭhāna, lit., 'standing up out of,' is usually applied as a religious term, to revival from jhāna-abstraction, implying a rest or fruition after toil. (*Cf.* its use in 'rising after childbirth,' Childers's Dict.) Here it stands for the Path, as a 'coming out of more' worldly views.—Ed.

http://www.dhammadownload.com

After this, the consciousness of the Initiate[5] leaning upon Nibbana occurs, over-mastering kinship with the worldly, and evolving kinship with the Ariya's.

[5] Gotrabhu, meaning 'who has become kin.' 'Ariya's,' as already said, refers to the Buddhas and their eight classes of elect followers, the kinship being the new higher ethical nature evolved.—Tr. and Ed.

၅၉။ တတော ပရံ ဂေါတြဘုစိတ္တံ နိဗ္ဗာန-မာ
လမ္ဗိတ္ဝာ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တ-မတိဘဝန္တံ အရိယ
ဂေါတ္တ-မတိသမ္ဘောန္တဉ္စ ပဝတ္တတိ။

၅၉။ ထိုအနုလုံစိတ်ချုပ်သည်မှ နောက်၌ ဂေါတြဘူမည်သော စိတ်သည်
ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုစိတ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏၊ ပုထုဇဉ်အနွယ်
ကို လွှမ်းမိုး၏၊ အရိယာနွယ်သို့ ရောက်လျက် ဖြစ်ပေ၏။

သောဠသ မဂ္ဂင်္ဂာနိ

(မဂ်ငါးပါး ၁၆-ချက်)

Immediately after that consciousness, THE PATH, namely, [consciousness] discerning the fact of Ill, expelling the fact of its Cause, realizing the fact of its Cessation, cultivating the fact of the Way [to Cessation], descends into the avenue of ecstatic thought.[6]

[6] This is described as the process of thought-transition to the Path (Magga-vīthi). See Introd. Essay, p. 68.

၆၀။ တဿာ-နန္တရမေဝ မဂ္ဂေါ ဒုက္ခသစ္စံ ပရိ
ဇာနန္တော, သမုဒယသစ္စံ ပဇဟန္တော, နိရောဓ
သစ္စံ သစ္ဆိကရောန္တော, မဂ္ဂသစ္စံ ဘာဝယာ
ဝေန, အပ္ပနာဝီထိ-မောတရတိ။

၆၀။ ထိုဂေါတြဘူစိတ်ဖြစ်၍ ချုပ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ပင်လျှင် မဂ်စိတ်ဖြစ်
ပေါ်လာလေ၏။ ယင်းမဂ်စိတ်သည်—

ဒုက္ခသစ္စာကို သိ၏၊ သမုဒယသစ္စာကို ပယ်စွန့်၏၊
နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြု၏၊ မဂ္ဂသစ္စာကို ဖြစ်ပွားစေ၏၊
ဤကိစ္စလေးချက် တပြိုင်နက် ဖြာ်လျက် မဂ်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ
လေသည်။

After that Path-consciousness, when two or three [flashes of] the consciousness of fruition have taken their course, there comes subsidence into the life-continuum;

၆၁။ တတော ပရံ ဒွေ တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ပဝတ္တိတ္ဝာ
ဘဝင်္ဂပါတော-ဝ ဟောတိ။

၆၁။ မဂ်စိတ်တကြိမ် ဖြစ်ချုပ်ပြီးနောက် ဖိုလ်စိတ် ၂ ကြိမ်
သို့မဟုတ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်ချုပ်ပြီး ဘဝင်ကျလေ၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏပ္ပတ္တိ

(ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဉ် ဖြစ်မှု)

and then, again, the life-continuum is interrupted and the knowledges concerned with 'review' occur.

၆၂။ ပုန ဘဝင်္ဂ ဝေါစ္ဆိန္နိတ္ဝာ ပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏာနိ
ပဝတ္တန္တိ။

၆၂။ မဂ္ဂဇိတိကျပြီး တသွင်သွင်ဖြစ်နေသော ဘဝင်စိတ်အစဉ်ကို ဖြတ်ပြီး
ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဉ် (ဆင်ခြင်သော ဉာဉ်)တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

§ 8. *Mnemonic.*

On Path and Fruit and on Nibbana blest
The wise doth meditate. As to the rest—
The 'torments' put away and other ills—
Now and again[1] reflection ('s cup he fills).

ပစ္စဝေက္ခဏဝိထိယော

၆၃။ မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ၊
ပစ္စဝေက္ခတိ ပဏ္ဍိတော၊
ဟိနေ ကိလေသေ သေသေ စ၊
ပစ္စဝေက္ခတိ ဝါ နဝါ။

၆၃။ လောကုတ္တရာဉာဏ်ပညာရှင် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗိမိရပြီး
သောမဂ်ကိုလည်းဆင်ခြင်၏၊ဖိုလ်ကိုလည်းဆင်ခြင်၏၊နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း
ဆင်ခြင်ပေ၏၊ ပယ်ပြီးသော ကိလေသာ၊ မပယ်ရသေးသောကျန်ရှိ
သော ကိလေသာတို့ကိုမူ အချို့သူက ဆင်ခြင်၏၊ အချို့သူက
မဆင်ခြင်ပေ။

http://www.dhammadownload.com

The fourfold Path, that thus by right degree
With sixfold Purity must practised be,
Is Purity of knowledge making us see.

So far for the section on Purity.

၆၄။ ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိ ကမေနေ-ဝံ၊
ဘာဝေတဗ္ဗော စတုဗ္ဗိဓော၊
ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၊
နာမ မဂ္ဂေါ ပဝုစ္စတိ။
အယ-မေတ္ထ ဝိသုဒ္ဓိဘေဒေါ။

၆၄။ ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဝိသုဒ္ဓိခြောက်ပါး(သီလဝိသုဒ္ဓိမှ ပဋိပဒါ-ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ အထိ)အစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော လေးပါး အပြားရှိသော မဂ်ကို (မဂ် ၄-ပါးကို) ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ (ဉာဏ်အမြင် အထူးစင်ကြယ်မှု) ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေ၏။

ဤသည်ကား ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းခန်း၌ ဝိသုဒ္ဓိအပြားပေတည်း။

[1] Read, vā na vā.—Ed. Hīne is the contraction of pahīne: 'those that have been got rid of.'—Ceylon Cy. The Ariya now reviews (1) the Path he has just attained; (2) the Fruit of that Path he has just enjoyed; (3) the Nibbana he has intuited, though not quite realized, as an object of the consciousness called of the Path and of Fruit. The upakkilesa's he may, or may not review.

၅၇-၆၄ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ဤဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ဆိုသည်မှာ ဝိပဿနာ၏ အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်သော အနုလောမဉာဏ်နှင့် တကွ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို အပါယ်စေသည်မှတပ်၊ သင်္ခါရနိမိတ်မှတပ်၊ ထူထပ်မြောက်၍ မဂ်သို့ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဤဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဟုခေါ်ဆိုအပ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်၊ အနုလောမဉာဏ်ဟုဆိုအပ်သော ဤဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဉာဏ်ထက်သန်လာသောအခါ သင်္ခိတ္တကရဏကိစ္စဖြင့်နိဗ္ဗာန်ကို ကိုယ်တိုင်ပေါက်ရောက်၍ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ထိုမဂ်ဉာဏ်သည် ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိမည်၏။

ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး ပြီး၏။
(မဟာဋီကာကိစ္စဆိုင်ရာ နိဂုံးချုပ်ပြီး)

§ 9. *Of Emancipation.*

Here, the contemplation of No-Soul,[2] as letting go the firm belief in a soul,[3] is a channel of emancipation, called the 'contemplation of Emptiness.'

ဝိမောက္ခဘေဒေါ

ဝိမောက္ခမုခ
မဂ်ဖိုလ်သို့ဝင်ရာတံခါးမုခ်ဦး

၆၅။ တတ္ထ အနတ္တာ-နုပဿနာ အတ္တာဘိနိဝေသံ မဥ္ဆန္တီ သုညတာ-နုပဿနာ နာမ ဝိမောက္ခမုခံ ဟောတိ။

၆၅။ ဤဝိပဿနာလျှောက်ထား၌ မဂ်ဖိုလ်သို့ဝင်ရာ တံခါးမုခ်ဦး(ဝိမောက္ခမုခ)သုံးပါးကို ဖော်ပြဦးအံ့၊ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့၌ (၀၀) ကိုယ်ခန္ဓာ၌ အနတ္တဟု အဖန်တလဲလဲ ဝိပဿနာရှုခြင်းသည် ကိုယ်ခန္ဓာ၌ အတ္တဟူ၍ စွဲလမ်းခြင်းကို စွန့်လွှတ်နိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့် အတ္တမှကင်းဆိတ်မှု သုညတသဘောကို အဖန်ဖန်ရှုသော သုညတာနုပဿနာမည်ပေ၏၊ ယင်းသုညတာနုပဿနာသည် မဂ်ဖိုလ်သို့ဝင်ရာမုခ်ဦး (ဝိမောက္ခမုခ) တမျိုးဖြစ်ပေသည်။

[2] The word 'attā' means 'self,' but whereas the Buddhists accepted and used the term 'self' as a convenient abstraction for the personal unity of a moment or a lifetime, they only rejected a permanent personal unity such as is implied, less ambiguously, in 'soul.'—Ed.

[3] Attābhinivesaṇ-abhiniveso-da|hagāho, lit., 'strong hold.'—Ceylon Cy.

http://www.dhammadownload.com

Again, the contemplation of Impermanence, as letting go the sign of hallucination[1] [is a channel of emancipation], called the 'contemplation of the Signless,'

၆၆။ အနိစ္စာ-နုပဿနာ ဝိပလ္လာသနိမိတ္တံ ပဋိဿဇ္ဇန္တီ အနိမိတ္တာ-နုပဿနာ နာမ။

၆၆။ သခါရတရားတို့၌အတည်မမြဲမှုကိုအဖန်တလဲလဲဝိပဿနာရှုခြင်းသည် ဝိပလ္လာသနိမိတ် (ဖောက်ပြန်လွှဲစားသောပုံရိပ်) ကို စွန့်လွှတ်နိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိပလ္လာသနိမိတ်ပုံရိပ်မရှိပုံကို အဖန်တလဲလဲရှုသော အနိမိတ္တာနုပဿနာ မည်၏၊ ယင်းအနိမိတ္တာနုပဿနာသည်လည်း ဝိမောက္ခမုခ တမျိုးဖြစ်ပေသည်။

and the contemplation of Ill, as letting go that 'hankering-after' which is craving, [is a channel of emancipation] called the 'contemplation of the "Not-Hankered-after."'

၆၇။ ဒုက္ခာ-နုပဿနာ တဏှာပဏိဓိံ ပဋိဿဇ္ဇန္တီ အပ္ပဏိဟိတာ-နုပဿနာ နာမ။

၆၇။ သခါရတရားတို့ကို ဆင်းရဲဟု အဖန်ဖန်ဝိပဿနာရှုခြင်းသည် တောင့်တတတ်သောတဏှာကို ပယ်စွန့်နိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့် တဏှာတည်းဟူသော ပဏိဓိမရှိပုံကို အဖန်ဖန်ရှုသော အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာမည်၏၊ ယင်း အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာသည်လည်း ဝိမောက္ခမုခ တမျိုးဖြစ်ပေ၏။

[1] Vipallāsa. There are three kinds of vipallāsa—namely, saññā-vipallāsa (erroneous perception), citta-vipallāsa (erroneous ideas), and diṭṭhi-vipallāsa (erroneous views), by which people regard impermanent things as permanent (anicce niccan ti). And these three vipallāsas are called nimitta, 'sign.' Hallucination is itself the 'sign.'

စာပိုဒ် ၆၅ . ၆၇

ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါး

၁။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အတ္တမှာဆိတ်သည်ကို အဘန်တလဲလဲရှုခြင်းပညာသည် သုညတာနုပဿနာမည်၏။
၂။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၌နိစ္စနိမိတ်မရှိခြင်းကို အဘန်တလဲလဲရှုခြင်းပညာသည် အနိမိတ္တာနုပဿနာမည်၏။
၃။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ တဏှာတည်းဟူသော တောင့်တခြင်းကင်းသည်ကို အဘန်တလဲလဲရှုဆင်ခြင်ခြင်း ပညာသည် အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာမည်၏။

Hence the Path receives three names according to the course taken by 'Insight leading to Emergence':—namely, when that Insight discerns [things] as without soul, the Path is called 'Empty-release';[1]

၆၈။ တသ္မာ ယဒိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ အနတ္တတော ဝိပဿတိ၊ သုညတော ဝိမောက္ခော နာမ ဟောတိ မဂ္ဂေါ။

၆၈။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ (အထွတ်အထိပ်ရောက်သော သခါရုပေက္ခာဉာဏ်နှင့် အနုလောမဉာဏ်သည်) ရှုပ်နာမ်ကို အနတ္တအားဖြင့် ရှုလာခဲ့အံ့၊ ဤသို့ အနတ္တကို အဓိကထားပြီး ရှုရှုရလာသော မဂ်သည် သုညတဝိမောက္ခမဂ် မည်၏။

when it discerns [things] as impermanent, the Path is called 'Signless-release';

၆၉။ ယဒိ အနိစ္စတော ဝိပဿတိ၊ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော နာမ။

၆၉။ အနိစ္စအားဖြင့် အကယ်၍ ရှုခဲ့ငြားအံ့၊ ယင်းသို့အနိစ္စအားဖြင့် ရှုရှိသောမဂ်သည် အနိမိတ္တဝိမောက္ခမဂ် မည်၏။

[1] *I.e.*, release [through discernment of] emptiness [as to soul]. It is difficult to get renderings less uncouth but equally faithful, of these terms, so full of home-truth to a Buddhist. We need a John Bunyan here, or at least the aid of glosses, *e.g.* 'Void-of-soul Release,' 'No-lasting-sign Release,' 'End-of-Baneful-Longing Release.'—Ed.

http://www.dhammadownload.com

when it discerns things as evil, the Path is called 'Not-hankered-after-release.'

The Fruit likewise receives these three names according to those three ways of coming into the Path along the avenues of the Path.

၇၀။ ယဒိ ဒုက္ခတော ဝိပဿတိ၊ အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော နာမာတိ စ မဂ္ဂေါ ဝိပဿနာ ဂမနဝသေန တိဏိ နာမာနိ လဘတိ၊ တထာ ဖလဉ္စ မဂ္ဂါဂမန ဝသေန မဂ္ဂဝိထိယံ။

၇၀။ အကယ်၍ ဒုက္ခအားဖြင့် ရှုခဲ့သည်ရှိသော် ရရှိလာသောမဂ်သည် အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမဂ် မည်၏။

ဤသို့လျှင် မဂ်စိတ် (မဂ်ဉာဏ်) သည် မဂ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ ရှုပုံရှုနည်းအလိုက် အမည်သုံးမျိုး ရပေသည်။

ထို့ အတူဖိုလ်စိတ်သည်လည်း မဂ္ဂဝိထိ၌ ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်း ဖြစ်သော မဂ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမည်သုံးမျိုးပင်ရ၏။ (သုညတဝိမောက္ခဖိုလ်၊ အနိမိတ္တဝိမောက္ခဖိုလ်၊ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခဖိုလ်-ဟူလို)။

ဝိဓေယျဒုပါး

၁။ ခန္ဓာဝါ၊ ဝါသင်္ခါရဂတဒုးတို့၌ ဆဏ္ဍဇီဝမုဆိတ်သည်ဖြစ်၍ သံယောဇဉ်စသည်တို့မှလွတ်သော မဂ်သည် သုညတဝိမောက္ခမည်၏။

၂။ နိဗ္ဗုနိမိတ်စသည်မရှိသည်ဖြစ်၍ သံယောဇဉ်စသည်မှလွတ်သောမဂ်သည် အနိမိတ္တဝိမောက္ခမည်၏။

၃။ တဏှာတည်းဟူသောဒေဝဒတ်ဆင်းကင်းသည်ဖြစ်၍ သံယောဇဉ်စသည်တို့မှလွတ်သော မဂ်သည် အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမည်၏။

However, in the process of attaining full fruition, it is only the means — namely, insight by which respective 'fruits' arise to those exercising insight after the manner above described—that gives the names, 'Empty-release,' etc.

၇၁။ ဖလ သမာပတ္တိ ဝိထိယံ ပန ယထာဝုတ္တ နယေန ဝိပဿန္တာနံ ယထာသကံ ဖလ-မုပ္ပဇ္ဇ မာနမ္ပိ ဝိပဿနာ-ဂမန ဝသေနေဝ သုညတာဒိ ဝိမောက္ခေါတိ စ ပဝုစ္စတိ။

၇၁။ ထိုမှတပါး ဖလသမာပတ္တိဝိထိ ၌ ယခင်ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့် ဝိပဿနာရှုကုန်သော အရိယာတို့၏ သန္တာန်၌ မိမိကိုယ်ပိုင် ဖိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ပေ၏။ (သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် သောတာပတ္တိဖိုလ်ဖြစ်၏-စသည်)

ယင်းသို့ဖြစ်သော်လည်း ဖိုလ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ရှေးဝိပဿနာအလိုက် (အနတ္တ၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခရှုမှုအလိုက်) သုညတဝိမောက္ခဖိုလ်စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပေ၏။

Nevertheless, the fact of the [common] object,[1] and of common essential properties, causes this triad of names to be applied equally to all everywhere.[2]

So far for the section on emancipation.

[1] Nibbana.

[2] Sabbattha sabbesaṃ—i.e., to all the eight classes of Ariya's attaining the Path or enjoying the Fruit thereof, in every process of Path-thought, or Fruit-consciousness.

၇၂။ အာရမ္မဏ ဝသေန ပန သရသ ဝသေန စ နာမတ္တယံ သမ္ဘတ္တ သမ္ဘေသမ္ပိ သမ-မေဝ စာ-တိ။

အယ-မေတ္ထ ဝိမောက္ခ ဘေဒေါ။

၇၂။ နိဗ္ဗာန်အာရုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ သဘောနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း သုညတဝိမောက္ခ စသောအမည် သုံးမျိုးလုံးသည် မဂ္ဂဝိထိများ၌ဖြစ်စေ ဖလဝိထိများ၌ဖြစ်စေ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဏားလုံးတို့၏ သန္တာန်၌ တူညီသည်သာ ဖြစ်ပေ၏။

ဤကား ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းခန်း၌ ဝိမောက္ခအပြား ဖော်ပြချက် ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 10. *Of the Individual.*

Now here, he who has cultivated the Path of Stream-Attainment, and by putting away erroneous views and doubt, goes with all rebirth-to-misery banished, is called Stream-winner to the limit of seven times.[4]

[4] Paramo, 'at most'—*i.e.*, limited to seven more rebirths, at the very outside, in the happier forms of Kāmaloka existence.

And he who has cultivated the Path of Once-Returning, from the attenuation [to which he has brought] lust, hate, and nescience[1] is called Once-Returner, once more only to come back to this world.[2]

[1] Dulness is not sufficiently strong to express the degree of Moha attenuated by the Once-Returner. *Cf. Dh. S.*, §§ 362-64.

[2] Imaṃ lokaṃ is, according to commentators, applicable to all the seven happier realms of Kāmaloka.

ပုဂ္ဂလဘေဒါ

၇၃။ တတ္ထ ပန သောတာပတ္တိ မဂ္ဂံ ဘာဝေတ္ဝာ ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟာနေန ပဟီနာပါယဂမနော သတ္တက္ခတ္တုပရမော သောတာပန္နော နာမ ဟောတိ။

၇၄။ သကဒါဂါမိ မဂ္ဂံ ဘာဝေတ္ဝာ ရာဂ, ဒေါသ, မောဟာနံ တနုကရတ္တာ သကဒါဂါမီ နာမ ဟောတိ သကိ•ဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္ဆာ။

ပုဂ္ဂလဘေဒ

၇၃ သောတာပတ္တိမဂ်သည် အပါယ်လားကြောင်းဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ခုနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် ၁ ခု ပေါင်း ၅ ခုကိုအကြွင်းမဲ့ပယ်၏။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်-

၁။ သတ္တက္ခတ္တုပရမသောတာပန် = ခုနစ်ဘဝ၏အထုံး၌ နိဗ္ဗာန်သို့ဆိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်။

၂။ ကောလကောလသောတာပန် = နှစ်ဘဝမှ ခြောက်ဘဝတိုင်အောင် ပဋိသန္ဓေနေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဆိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

၃။ ကေဝိဒ်သောတာပန် = တဘဝသာလျှင် ပဋိသန္ဓေတည်နေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဆိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ခန်း

၇၃။ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့- ဤမဂ်လေးပါးတို့တွင် သောတာပတ္တိမဂ်ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်လေ၏။ ကြွင်းသောအကုသိုလ်တရား များ၏ အပါယ်သို့ ကျရောက်စေတတ်သော အစွမ်းသတ္တိကိုလည်း ပယ်၏၊ ကာမဘုံ၌ ခုနစ်ကြိမ်ထက်ပို၍ ပဋိသန္ဓေ မနေသော သော• တဘန် အရိယာ (သတ္တက္ခတ္တုပရမသောတာပန်) ဖြစ်လေ၏။

၇၄။ သကဒါဂါမိမဂ်ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရာဂ ဒေါသ မောဟတရား တို့ကို နည်းပါးအောင် ပြုလေ၏။ ကာမဘုံ၌ တကြိမ်ထက်ပို၍ ပဋိသန္ဓေမနေသော သကဒါဂါမ် အရိယာဖြစ်လေ၏။

၇၄ သကဒါဂါမိမဂ်သည် ကြမ်းတမ်းသော ရာဂဒေါသ မောဟတို့ကို တနုကရအားဖြင့် ခေါင်းပါးအောင် ပယ်သည်။ ထိုသကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည်-

၁။ ဣဓတ္တာ ဣဓပရိနိဗ္ဗာယီ = ဤလူ့ဘုံ၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ဤလူ့ဘုံ၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသော သကဒါဂါမ်။

၂။ ဣဓတ္တာ တတ္ထပရိနိဗ္ဗာယီ = ဤလူ့ဘုံ၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ထိုနတ်ဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသော သကဒါဂါမ်။

၃။ တတ္ထဓတ္တာ တတ္ထပရိနိဗ္ဗာယီ = ထိုနတ်ဘုံ၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ထိုနတ်ဘုံ၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသော သကဒါဂါမ်။

၄။ တတ္ထပတ္တာ ဣဓပရိနိဗ္ဗာယီ = ထိုနတ်ဘုံ၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ဤလူ့ဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသော သကဒါဂါမ်။

၅။ ဣဓတ္တာ ဣဓပတ္တာ ဣဓပရိနိဗ္ဗာယီ = ဤလူ့ဘုံ၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်၍ ထိုနတ်ပြည်၌ပြစ်ပြီး ဤလူ့ဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောသကဒါဂါမ်။

၆။ တတ္ထဓတ္တာ ဣဓနိဗ္ဗတ္တိတ္တာ တတ္ထပရိနိဗ္ဗာယီ = ထိုနတ်ဘုံ၌ သကဒါဂါမ်ဖြစ်ပြီး ဤလူ့ဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေ၍ ဤလူ့ပြည်မှတစ်နာ် ထိုနတ်ပြည်သို့ပြန်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောသကဒါဂါမ်။

http://www.dhammadownload.com

And he who has cultivated the path of Never-Returning, by putting away utterly the lust of sense and ill-will, is called Never-Returner, coming no more back to things as we know them[3] (in Kāmaloka).

၂၁။ အနာဂါမိ မဂ်ံ ဘာဝေတ္ဝာ ကာမရာဂ, ဗျာပါဒါနုသယပ္ပဟာနေန အနာဂါမိ နာမ ဟောတိ အနာဂန္တ္ဝာ တတ္ထတ္တံ။

၂၁။ အနာဂါမိမဂ်ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ကာမရာဂ (ကာမတဏှာ) နှင့် ဗျာပါဒ (ဒေါသ)တို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်လေ၏။ ဤကာမဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေနေလာခြင်း မရှိတော့သော အနာဂါမ် အရိယာဖြစ်လေ၏၊

[3] Itthattaṇ is exactly the 'this thusness' of Artemus Ward, and it is regrettable that so good a word should as yet be outside the pale of serious English.—Ed.

၄။ သသံခါရုပရိနိဗ္ဗာယီ = ဆင်းဆင်းရဲရဲဖြင့်ပင်ပန်းစွာ အလျှန်လုလွန်မြဲပြီးမှကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောအနာဂါမ်။

၅။ ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမီ = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတို့တွင် အောက်အောက်သောဘုံတို့၌ အရဟတ္တမဂ်ကို မရလျှင် ဆထက်ဆုံးပြစ်သောအကနိဋ္ဌဘုံသို့ ရောက်မှ ရဟန္တာပြုမြဲသော အနာဂါမ်။

ဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ်ကို ဤသို့ခွဲသေး၏။

(က) အဝိဟာဘုံမှစ၍ အင်္ဂေါအတိုင်း အကနိဋ္ဌဘုံတိုင်အောင်သွားခဲ့၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော ဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ်။

(ခ) အဝိဟာဘုံမှစ၍ အင်္ဂေါအတိုင်း သုဒဿီဘုံတိုင်အောင်သွားခဲ့၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော ဥဒ္ဓံသောတ နအကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ်။

(၁) ဤကာမဘုံမှ အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော နဥဒ္ဓံသောတ အကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ်။

(ဃ) ဤကာမဘုံမှ သုဒ္ဓါဝါသအောက် ၄ ဘုံသို့သွား၍ဖြစ်ရာဘုံ၌မင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော နဥဒ္ဓံသောတ နအကနိဋ္ဌဂါမီ အနာဂါမ်။

[3] ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်၊ ဥဒ္ဒေသ ၂၊ ပုဂ္ဂလ ၁၀ ပုဒ်။

၃။ ဥဒ္ဓံသောတ = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတို့တွင် အောက်အောက်သောဘုံတို့၌ အရဟတ္တမဂ်ကို မရလျှင် ဆထက်ဆုံးပြစ်သော အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ရောက်မှ ရဟန္တာပြုမြဲသော အနာဂါမ်။

၁။ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ် = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတွင် မိမိရောက်ရာဘုံ၏ အသက်အဝိုင်းအခြား ဒွေထက်ဝက်အတွင်းရဟန္တာဖြစ်သောအနာဂါမ်။

၂။ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ် = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတွင် မိမိရောက်ရာဘုံ၏ အသက်ထက်ဝက်ကို လွန်မြိုးမှ ရဟန္တာဖြစ်သောအနာဂါမ်။

၄။ သသံခါရုပရိနိဗ္ဗာယီ = ဆင်းဆင်းရဲရဲ အလွန်လုလွန်မှ၌ ကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောအနာဂါမ်။

၃။ ဥဒ္ဓံသောတ = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတို့တွင် အောက်အောက်သောဘုံတို့၌ အရဟတ္တမဂ်ကို မရလျှင် ဆထက်ဆုံးပြစ်သော အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ရောက်မှ ရဟန္တာပြုမြဲသော အနာဂါမ်။

၁။ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ် = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတွင် မိမိရောက်ရာဘုံ၏ အသက်အဝိုင်းအခြား ဒွေထက်ဝက်အတွင်းရဟန္တာဖြစ်သောအနာဂါမ်။

၂။ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ် = သုဒ္ဓါဝါသ ၅ ဘုံတွင် မိမိရောက်ရာဘုံ၏ အသက်ထက်ဝက်ကို လွန်မြိုးမှ ရဟန္တာဖြစ်သောအနာဂါမ်။

၄။ သသံခါရုပရိနိဗ္ဗာယီ = ဆင်းဆင်းရဲရဲ အလွန်လုလွန်မှ၌ ကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာန်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောအနာဂါမ်။

၁၅ အနာဂါမိ မဂ်သည် သိမ်မွေ့သော ကာမရာဂနှင့် ဗျာပါဒကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သည်။ အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်သည်-

And he who has cultivated the path of Supreme Worth, by putting away utterly the 'Tormenta,'[4] is called Arahant, he who with āsavas extinct is in all the world WORTHY of its offerings.

So far for the section on the Individual.

[4] Part VII., § 2, I. (i.).

၂၆။ အရဟတ္တ မဂ်ံ ဘာဝေတ္ဝာ အနဝသေသ ကိလေသပ္ပဟာနေန အရဟာ နာမ ဟောတိ ခီဏာသဝေါ လောကေ အဂ္ဂဒက္ခိဏေ ယျော၊တိ။

အယ၊မေတ္ထ ပုဂ္ဂလ ဘေဒေါ။

၂၆။ အရဟတ္တမဂ်ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ကိလေသာတို့ကို (ကိလေသာဆယ်ပါးလုံး)အကြွင်းမရှိ ပယ်လေ၏။ အာသဝေါကုန်ခန်းပြီးသော လောက၌ မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်သော ရဟန္တာ အရိယာဖြစ်လေ၏။

ဤကားအရိယာပုဂ္ဂိုလ်အပြားတည်း။

အရဟတ္တမဂ်သည် ဘိဇ္ဇိကတဗိယုတ်၄ ခုနှင့် ဥဒ္ဓံစ္စသဟဂုတ် ၁ ခုပေါင်း ၅ ခုကို အကြွင်းမဲ့ပယ်၏။ ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည်-

၁၆ (၁) ပညာဝိမုတ္တရဟန္တာ
(၂) ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ ရဟန္တာ
(၃) တေဝိဇ္ဇ ရဟန္တာ

(၄) ဆဠာဘိည ရဟန္တာ
(၅) ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာအားဖြင့် ၅ မျိုးဖြစ်၏။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား အာသဝေါတရား ၄ ပါးတို့သည် ကင်းကုန်သောကြောင့် ခီဏာသဝ မည်၏ဟူ၍ ၎င်း အပြတ်ဆုံးသောအလှူကိုခံတော်မူထိုက်သောကြောင့် အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဟူ၍၎င်းသဖြင့်ဟုဆို၏။

http://www.dhammadownload.com

§ 11. *Of the Great Attainments.*

Of these, the process of the full attainment of fruition is common to all [in the Paths] according to the fruit which each man wins.

But the full attainment of Cessation[5] is only won by Never-Returners and Arahants.

In this [process] such an one successively induces the sublime[6] attainment of the first jhāna, etc.,[7] and on waking from each jhāna he contemplates [by way of the Triple Mark] the conditioned phenomena implicated therein.[8] And [by this alternative procedure] he goes as far as [the jhāna of] the Sphere of Pure Nothingness. And after the preliminary function of resolving what should be resolved, etc.,[1] he attains to the jhāna of the Sphere of Neither Consciousness nor Unconsciousness.

သမာပတ်ဘေဒေါ

၇၇။ ဖလ သမာပတ္တိ ဝိထိယော ပနေ·တ္ထ သမ္ဗေသမွိ ယထာသက ဖလဝသေန သာဓာရဏာဝ။

၇၈။ နိရောဓ သမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇနံ ပန အနာဂါမိနဉ္ဥေဝ အရဟန္တာနဉ္စ လဗ္ဘတိ။

၇၉။ တတ္ထ ယထာဂ္ကမံ ပဌမဇ္ဈာနာ·ဒိ မဟဂ္ဂတ သမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ ဂတေ သခါရ ဓမ္မေ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဝိပဿန္တော ယာဝ အာကိဉ္စညာယတနံ ဂန္ဆာ တတော ပရံ အဓိဋ္ဌေယျာဒိကံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကတွာ နေဝသညာ နာသညာယတနံ သမာပဇ္ဇတိ။

သမာပတ်များ

၇၇။ ဤအရိယာပုဂ္ဂိုလ်ခန်းတွင် ဖိုလ်ဝင်စားသော ဝိထီဌ် သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ် ရဟန္တာဟူသော ဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ် လေးဦးတို့သည် မိမိတို့ရထားသော ဖိုလ်နှင့်သာ ဆက်ဆံကုန်၏။

၇၈။ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်းကိုမူ (ဈာန်သမာပတ်ကိုးပါးလုံးရရှိသော) အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်၌သာ ရအပ်၏။

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားပုံ

၇၉။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားရာ၌(ဝင်စားပုံကား) ပထမဈာန် စသော မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်ကိုးပါးကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍ ထိုဝင်စားသောဈာန်မှ ထပြီးလျှင် ထိုသမာပတ်၌ ဖြစ်သောသခါရတရားတို့ကို သက်ဆိုင်ရာ သမာပတ်မှထပြီးရာဝယ်၌ပင် ဝိပဿနာ ရှုရသည်။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာရှုပြီး ပထမဈာန်မှအာကိဉ္စညာယတနဈာန်ထိအောင်စိတ်အစဉ်ဖြင့်သွားရသည်၊ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်မှထပြီး နောက်အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း စသော ပုဗ္ဗကိစ္စ လေးပါးကို ပြုရသည်။ ပုဗ္ဗကိစ္စ လေးပါးပြုပြီးနောက်၊ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားရသည်။

[5] Nirodha—*i.e.*, of consciousness in trance.

[6] Mahaggata. See p. 101, *n.* 4.

[7] Yathakkamaṃ paṭhama-jhānādi mahaggatasamāpattiṃ samāpajjitvā. By 'ādi,' 'etc.,' it is intended to include the first eight jhāna-samāpatti's.

[8] Tattha-gate sankhāradhamme tattha tatth'eva vipassanto. The conditioned phenomena implicated in each jhāna, from which the meditator has just awakened, are now contemplated under the aspects of the Triple Mark. The word vipassati is invariably associated with the Triple Mark.

[1] Adhiṭṭheyyādikaṃ. The four preliminary functions according to the Commentary are: (1) Resolving that such of his necessaries of life as are not connected with his own body, be not injured or destroyed by fire, etc.; (2) reflecting on the probable requirements of his service by the Sangha and resolving that he should wake up in time; (3) reflecting on the probable summons by the Buddha and resolving that he should wake up in time; and (4) looking forward to the time when he would die, with a view to ascertain whether he would live or die within the next seven days, the usual period of the 'Cessation of Consciousness' with human beings. It will be borne in mind that this preliminary is performed during the interval between the two highest jhānas, when the person is in his normal senses and not rapt in reverie.

http://www.dhammadownload.com

In him after two apperceptive flashes of ecstasy [of this j h ā n a] the continuum of thought is suspended. Hence he is called 'Winner of Cessation.'

၈၀။ တဿ ဒ္ဝိန္နံ အပ္ပနာ ဇဝနာနံ ပရတော ဝေါစ္ဆိဇ္ဇတိ စိတ္တသန္ဆတိ၊ တတော နိရောဓ သမာပန္နော နာမ ဟောတိ။

၈၀။ ဃင်းဈာန်ဇော နှစ်ကြိမ်၏ နောက်၌စိတ်အစဉ်ပြတ်လေ၏။ ဤသို့စိတ်အစဉ်ပြတ်သွားသောကြောင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းနိရောဓသို့ ရောက်သည်(ဝါ) နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည်မည်ပေ၏။

နိရောဓသမာပတ်မှထပုံ

At the time of reviving, if he be a Never-Returner, consciousness of the Never-Returning 'fruit' occurs to him but once. Or if he be an Arahant, consciousness of the Supreme Worth occurs to him but for a single moment. Then follows lapse into life-continuum. Thereafter comes the review [of the respective 'fruit'].

So far for the section on the great attainments.

Here end also the stations of exercise in insight.

၈၁။ ဝုဋ္ဌာနကာလေ ပန အနာဂါမိနော အနာဂါမိဖလစိတ္တံ၊ အရဟတော အရဟတ္တ ဖလစိတ္တံ ကေဝါဒမေဝ ပဝတ္တိတ္ဝာ ဘဝင် ပါတော ဟောတိ၊ တတော ပရံ ပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ·တိ။

အယ·မေတ္ထ သမာပတ္တိ ဘေဒေါ။

နိဋ္ဌိတော စ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန နယော။

၈၁။ နိရောဓသမာပတ်မှထရာ၌ အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင်၊ယင်း၏သန္တာန်၌ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်တကြိမ်ဖြစ်လာပြီးဘဝင်စိတ်ဆက်ဖြစ်၏။ရဟန္တာဖြစ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်တကြိမ် ဖြစ်လာပြီးဘဝင်စိတ်ဆက်ဖြစ်၏၊ ထိုဘဝင်စိတ် ချုပ်ပြီးနောက်၌ မိမိသမာပတ်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြစ်လေသည်။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား သမာပတ်အပြားတည်း။

ဤအထိကား ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းအပြီးတည်း။

ဥယျောဇနံ

On this wise must he cultivate who would attain
The supreme Dual Discipline, if he be fain
To enjoy the Doctrine's essence, and its mastery gain.

၈၂။ ဘာဝေတဗ္ဗံ ပနိ·စ္စေဝံ၊
ဘာဝနာ ဒ္ဝယ·မုတ္တမံ၊
ပဋိပတ္တိ ရသ·ဿာဒံ၊
ပတ္တယန္တေန သာသနေ။

ဥယျောဇဉ်

၈၂။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌(သာ ရနိုင်သော) ပဋိပတ်(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်)၏ အရသာ၊ ချမ်းသာကို လိုလားတောင့်တသူသည် အထက်တွင်ဆိုအပ်ခဲ့သော အစီအစဉ်ဖြင့် မွန်မြတ်လှသော သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ နှစ်ပါးကို ပွားများအားထုတ် သင့်လှပေသတည်း။

Thus ends the Ninth Part in the Compendium of Philosophy, entitled The Chapter on the Compendium of the Stations of Religious Exercises.

ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟဝိဘာဂနိဂမနံ

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ ကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟ
ဝိဘာဂဂါ နာမ နဝမော
ပရိစ္ဆေဒေါ။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ပြီး၏။

(ကမ္မဋ္ဌာန်းဝိုင်း နိဂုံး)

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ်၌ ကိုးခုမြောက်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းသည် ဤတွင် ပြီးပြည့်စုံပေပြီ။

http://www.dhammadownload.com

Conclusion

As invited by Nampa, a person of refined manners, belonging to a respectable family, full of faith and replete with sterling virtues, to compose a treatise out of compassion for others, this book has been completed.

နိဂုံး

(က) စာရိတ္တသောဘိတဝိသာလ-
ကုလောဒယေန၊
သဒ္ဓါဘိဂုဗဟိသုဒ္ဓဂုဏောဒယေန။
နမ္ပဂုယေန ပဏီခာယ ပရုနကမ္ပံ၊
ယံ ပတ္တိတံ ပကရဏံ ပရိနိဋ္ဌိတံ တံ။

ကျမ်းပြီးနိဂုံးစကား

အကျင့်အာရုံဖြင့်တင့်တယ်၍ စည်းစိမ်ဥစ္စာကြွယ်ဝသော မျိုးရိုးကောင်းနှင့် ဖြစ်သည့်အပြင် သဒ္ဓါစသော သူတော်ကောင်းဥစ္စာ ခုနစ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော 'နမ္ပ' အမည်ရှိသော ဒါယကာသည် အများအတွက် အကျိုး ရှိစေရန်ထွေးရွှန်၍ တောင်းပန်သဖြင့် ရေးသားပြုစုအပ်သော ဤသင်္ဂြိဟ် ကျမ်းသည် ယခုသဓါ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ပေပြီ။

Aspiration

By this great merit may the modest monks who are purified by wisdom and who shine in discipline, remember till the end of the world the most famous Tumilasoma monastery, the abode of grain, for the acquisition of merit and for their happiness.

အာသီသ

(ခ) ပုညေန တေန ဝိပုလေန တု မူလသောမံ၊
ဝညာဓိဝါသမုဒိတောဒိတ မာယုကန္တံ ။
ပညာဝဒါတဂုဏသောဘိတ လဒ္ဓိဘိက္ခူ၊
မညန္တု ပုညဝိဘဝေါဒယမင်္ဂလာယ။

ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အာသီသ

သဒ္ဓါ၊ ဆန္ဒ၊ ဝီမံသနှင့်လုံ့ လဝိုင်ဒိုင်၊ ပြိုင်ဆိုင်လှစွာသော ဤသင်္ဂြိဟ်ကျမ်း ပြု မြတ်ကောင်းမှုကြောင့် ဘုန်းဂုဏ်ရှင်တို့သာ နေထိုင်သီတင်းသုံးရာဖြစ် သောကျွန်းလုံးထင်ပေါ်တုမူလသောမ ကျောင်းတိုက်တော်ကြီးကို ကမ္ဘာ ဆုံးသည်တိုင်အောင် နောင်လာ ရဟန်းတော်များသည် ပညာရုတ်, အကျင့်သီကွာဂုဏ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်သော လဒ္ဓိသုမုန်တို့ချည်းသာ ဖြစ်ကြ လျက် ကောင်းမှုစည်းစိမ် အခိုင်မှားတိုး မင်္ဂလာအကျိုးငှာ အမြဲမပြတ် စောင့်ရှောက်ကြပါစေသတည်း။

Thus ends the treatise called the Abhidhammattha Saṅgaha composed by the great teacher, Anuruddha.

ဣတိ အနုရုဒ္ဓါစရိယေန ရစိတံ
အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ နာမ ပကရဏံ။

သင်္ဂြိဟ်ပါဠိ ပြီး၏။

အရှင်အနုရုဒ္ဓါဆရာတော် စီရင်သော အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟခေါ် သင်္ဂြိဟ် ကျမ်းသည် ဤတွင် လုံးဝဥဿုံ ပြီးပြည့်စုံလေပြီ။

http://www.dhammadownload.com

ကိုးကားသော စာဆုံများ	စာရေးသူနှင့် ဝိုင်ပ်ဆိုက်
၁။ Compendium of Philosophy	ဦးရွှေ့အောင်(ဘီအေ)
၂။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟပါဠိနှင့် နှစ်ဘက်လှ သင်္ကြိုဟ်မြန်မာပြန်	နှစ်ဘက်လှ ဦးကျော်လွင်
၃။ သင်္ကြိုဟ်ချနည်းကျမ်း	သာသနာရေးဦးစီးဝိုင်ပ်တိုက် (၁၉၈၆)
၄။ မြန်မာပြန် သင်္ကြိုဟ်ကျမ်း	ဦးတေဇိန္ဒာဘိဝံသ အလုံ အောင်မင်္ဂလာ ပါဠိတက္ကသိုလ်၊လုပ်မှားပိုင်ပ်တိုက် ကန်တော်ကလေး (၁၉၈၀)
၅။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာချုပ်	အသျှင်နာရဒါဘိဝံသ ကျိုက်လတ် မစ္ဆိမာရဲ့ရွှေကျင်တိုက် (၁၃၂၄)
၆။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ပါဠိနိဿယ	ဦးသော်ငင် (ဩဂုတ် ၁၉၂၄) သီဟပိုင်ပ်တိုက်၊ အမှတ် ၄၀-၁၂၃ လမ်း
၇။ သုဓမ္မဝတီ သင်္ကြိုဟ်ပါဠိ	ပထမ ဗားကရာဆရာတော်(မေ ၁၉၈၆) သုဓမ္မဝတီပိုင်ပ်တိုက် ၅၃-မောင်ခိုင်လမ်း
၈။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ပါဠိ	သုဓမ္မဝတီပိုင်ပ်တိုက် ၅၃-မောင်ခိုင်လမ်း
၉။ A Manual of Abhidhamma (Abhidhammatha Sangaha) Vol I & II	ကလ္လာဏယပိုင်ပ်တိုက် ၁၁၃-၂၄ လမ်း Navada Thera (Vajerarama, Colombo by the Buddha Sasana Concil (1970)
၁၀။ သင်္ကြိုဟ်သရုပ်အခြေပြုကျမ်း	ဦးကျော်၊ အဘိဓမ္မာပြန်ပွားရေးအသင်း
၁၁။ အခြေခံအဘိဓမ္မာဘာသာသင်တန်း	နတ်မောက်အလှင်တေဇိန္ဒ၊ အိမ်ထောင်ရာစာသင်တိုက်၊ အောင်သိန်းပိုင်ပ်တိုက် (၁၉၈၇)
၁၂။ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှစ်ချုပ်	ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်(နိုဝင်ဘာ၁၉၈၇)
၁၃။ မြို့ပြင်ကြီး သင်္ကြိုဟ်အဓိပ္ပာယ်ကောက်	တင်ဝင်းပိုင်ပ်တိုက်၊ ၄၈၇-ပြည်လမ်း မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော် သုဓမ္မဝတီပိုင်ပ်တိုက်၊ (၁၃၁၅)
၁၄။ ရွှေဦးသင် အဘိဓမ္မာ (၄ တွဲ)	ဦးအောင်သိမ်း ကုသလဝတီပိုင်ပ်တိုက်၊ရေကျော်(၁၉၆၃)
၁၅။ ဋီကာကျော်မြန်မာပြန် (၃ တွဲ)	မေမာဝီဆရာဆိုင် (၁၃၁၇) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာဌာန
၁၆။ ~~ဘ~~အဘိဓမ္မာသင်တန်း	ဆရာကြီးဦးကံသာ (ဇူလိုင် ၁၉၇၃) သာသနာ့အလင်းပိုင်ပ်တိုက်
၁၇။ အခြေပြုသင်္ကြိုဟ်	အရှင်ဇနကာဘိဝံသ
၁၈။ အဘိဓမ္မတ္ထသရုပကျမ်း	အရှင်သီရိန္ဒာဘိဓဇထေရ် ဟံသာဝတီပိုင်ပ်တိုက် (၁၃၀၂)
၁၉။ အဘိဓမ္မသင်္ကြိုဟ်ပါဠိနိဿ	ဗားကရာ ဆရာတော် မင်္ဂလာတိုင်း ပိုင်ပ်တိုက် (၁၂၉၂)
၂၀။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ကြိုဟ်ဆိုရိုး အဓေ္ဓာက်	ပါဠိဆရာညွှန့်နှင့် ဆရာဦးဘမောင် ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ်ပိုင်ပ်တိုက် (၁၂၀၉)
၂၁။ သင်္ကြိုဟ်အဓိပ္ပာယ်ကောက်	မြန်မာပြည် ပိုင်ပ်တိုက် အလုပ်သမားများအသင်း ပိုင်ပ်တိုက်
၂၂။ အဘိဓမ္မတ္ထသရုပဒီပနီကျမ်း	သေချာတောင် အရှင်ဦးတိလောက ဇမ္ဗုမိတ်ဆွေပိုင်ပ်တိုက် (၁၉၁၂)
၂၃။ ဆင်တဲသင်္ကြိုဟ်အကောက်နှင့် အဘိဓမ္မတ္ထ သာရဝိနိစ္ဆယကျမ်း	ပါဠိဆရာကြီး ဦးဘော ကဝိမင်္ဂလာရုံပိုင်ပ်တိုက် (၁၉၁၇)
၂၄။ အလယ်တန်းသင်္ကြိုဟ်	မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရား ပို့ချတော်မူသော ကျမ်း၊ မစိုးရိမ်သာသနာဟိတကာရီ
၂၅။ အဘိဓမ္မသရုပပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနကျမ်း (ပ-ဒု တွဲ)	ပါဠိဆရာကြီး ဦးစိုးသိန်း (ရေး) ဦးလှစိန် (တည်းဖြတ်)ဒေးလီဂေဇက်ပိုင်ပ်တိုက်
၂၆။ မဟာဝိဇ္ဇောဒယသင်္ကြိုဟ် ဆိုရိုးကျမ်း	တောင်ထီးလင်း အရှင်ပညာနန္ဒ (မေလ ၁၉၈၀)၊ နေလင်းစာပိုင်ပ်တိုက်၊ ၁၁၊ ကန်တော်ကလေး၊ ၁၂၅ လမ်း။

http://www.dhammadownload.com